K 2/2000 vp

HALLITUKSEN TOIMENPIDEKERTOMUS VUODELTA 1999

Annettu Eduskunnalle 2000 vuoden valtiopäivillä

Eduskunnalle

Perustuslain 46 §:n mukaisesti Eduskunnalle annetaan kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1999.

I. Ministeriöiden toiminta

II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Helsingissä 31 päivänä maaliskuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Pääministeri *Paavo Lipponen*

ISSN 0355-4058

OY EDITA AB, HELSINKI 2000

I. Tärkeimmät tapahtumat vuonna 1999 valtakunnan hallinnossa

Hallitus

Hallitustehtäviä hoiti 15.4.1999 asti 13.4.1995 nimitetty ja osittain 2.2.1996, 21.3.1997, 26.3.1997, 9.10.1997, 13.3.1998, 4.9.1998ja 15.1.1999 muutettu hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen kandidaatti Paavo Tapio Lipponen ja hänen esityksestään

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä, puolueen puheenjohtaja, varatuomari, kansanedustaja Sauli Väinämö Niinistö,

ulkoasiainministerinä ay-lakimies, oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Tarja Kaarina Halonen,

ulkoasiainministeriön, valtioneuvoston kanslian ja kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä puolueen puheenjohtaja, toiminnanjohtaja, opettaja, kansanedustaja Johan Ole Norrback,

oikeusministerinä toimitusjohtaja, oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari Jussi Arvi Järventaus,

sisäasiainministerinä valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam,

sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä yhteiskuntatieteiden ylioppilas, kansanedustaja Jouni Ensio Backman,

puolustusministerinä sosiaalityöntekijä, yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Anneli Kristiina Taina,

valtiovarainministeriön, valtioneuvoston kanslian ja sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Jouko Juhani Skinnari,

opetusministerinä oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Olli-Pekka Heinonen,

opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen lisensiaatti Sini Maaria Suvi-Anne Siimes,

maa- ja metsätalousministerinä erityisasiantuntija, maatalous- ja metsätieteiden tohtori, agronomi Matti Kalevi Hemilä,

liikenneministerinä toimitusjohtaja, varatuomari, kansanedustaja Matti Ilmari Aura 15.1.1999 asti, josta lukien varatuomari, diplomiekonomi, kansanedustaja Kimmo Kalevi Immeri Sasi,

kauppa- ja teollisuusministerinä liikunnanopettaja, kansanedustaja Antti Tapani Kalliomäki,

sosiaali- ja terveysministerinä ja ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä lääketieteen ja kirurgian tohtori, apulaisylilääkäri, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre,

sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä sosiaalijohtaja, kansanedustaja Terttu Aulikki Huttu-Juntunen,

työministerinä toimittaja, kansanedustaja Liisa Anneli Jaakonsaari ja

ympäristöministerinä ja ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita käsittelemään määrättynä ministerinä puolueen puheenjohtaja, päätoimittaja Pekka Olavi Haavisto.

Tasavallan Presidentin vapautettua 15.4.1999 pääministeri Lipposen pyynnöstä valtioneuvoston tehtävistään hallitustehtäviä hoiti samana päivänä nimitetty hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen kandidaatti Paavo Tapio Lipponen ja hänen esityksestään

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä, puolueen puheenjohtaja, varatuomari, kansanedustaja Sauli Väinämö Niinistö,

ulkoasiainministerinä ay-lakimies, oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Tarja Kaarina Halonen,

ulkomaankauppaministerinä ulkoasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan kuuluvia asioita varatuomari, diplomiekonomi, kansanedustaja Kimmo Kalevi Immeri Sasi,

oikeusministerinä varatuomari, kansanedustaja Hannu Erkki Johannes Koskinen,

sisäasiainministerinä kaupunginjohtaja, varatuomari Kari Pekka Häkämies,

alue- ja kuntaministerinä sisäasiainministeriössä pääluottamusmies, kansanedustaja Martti Allan Korhonen,

puolustusministerinä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jan-Erik Enestam,

ministerinä käsittelemässä valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen lisensiaatti Sini Maaria Suvi-Anne Siimes,

opetusministerinä sairaanhoidon opettaja, terveydenhoitaja, sairaanhoitaja, kansanedustaja Maija-Liisa Rask,

kulttuuriministerinä käsittelemässä opetusministeriön toimialaan kuuluvia asioita filosofian maisteri, kansanedustaja Suvi Helmi Tellervo Lindén,

maa- ja metsätalousministerinä kansliapäällikkö, maatalous- ja metsätieteiden tohtori, agronomi Matti Kalevi Hemilä,

liikenneministerinä oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Olli-Pekka Heinonen,

kauppa- ja teollisuusministerinä valtiotieteen lisensiaatti, ekonomi, kansanedustaja Erkki Sakari Tuomioja,

sosiaali- ja terveysministerinä sosiaalitoimenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Maija Riitta Perho,

peruspalveluministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita oikeustieteen ylioppilas, kansanedustaja Eva Rita Katarina Biaudet,

työministerinä apulaisylilääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori, kansanedustaja Taru Sinikka Mönkäre sekä

ympäristöministerinä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, kirjailija, tekniikan lisensiaatti, kansanedustaja Satu Maijastiina Hassi.

Hallituksen ohjelman toimeenpano vuonna 1999

Pääministeri Paavo Lipposen I hallituksen ohjelman toimeenpano

Pääministeri Paavo Lipposen I hallituksen ohjelman toteutumista seurattiin talvella 1999 tarkastelemalla ohjelman pohjalta syksyllä 1995 kootun hallituksen hankesalkun toimeenpanoa. Hallitus totesi iltakoulussaan 3.2.1999, hankesalkun viimeisessä ja järjestyksessä seitsemännessä päivityksessä, että lähes kaikissa salkkuun sisältyvissä hankkeissa oli hallituksen tasolla tehty se, mitä keväällä 1995 hallitusta muodostettaessa oli asetettu tavoitteeksi. Pääministeri Paavo Lipposen I hallituksen ohjelmaa toteuttavista toimista on tietoja jäljempänä olevissa ministeriöiden katsauksissa.

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman toimeenpano

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelma annettiin tiedonantona eduskunnalle 20.4.1999 (VNT 1/1999 vp). Valtioneuvoston kanslia käynnisti välittömästi hallituksen ohjelman pohjalta hallituksen hankesalkun kokoamisen. Ministeriöitä pyydettiin toimittamaan salkkua varten tiedot hallitusohjelman toimeenpanon kannalta keskeisimmistä asiakokonaisuuksista. Ministeriöiden esitysten avulla koottua luonnosta käsiteltiin valmistavasti valtioneuvoston kansliapäälliköiden kokouksissa. Hallitus käsitteli hankesalkun iltakoulussaan 9.6.1999. Samalla hallitus sopi seuraavansa puolivuosittain hankkeiden etenemistä.

Hallituksen hankesalkku sisältää hallituksen ohjelman toimeenpanon kannalta keskeisimmät hallitustason strategiset tehtäväkokonaisuudet tavoitteineen ja aikatauluineen ryhmiteltynä ohjelman lukujen mukaiseen järjestykseen. Hallitusohjelma sisältää näiden laajojen, poikkihallinnollisten asioiden ohella suuren määrän muita tavoitteita ja tehtäviä. Niitä toteuttavat hankkeet hoidetaan valtioneuvoston muiden suunnittelu- ja seurantaprosessien puitteissa.

Hankesalkussa on kaikkiaan 41 hanketta, joista osa koostuu useasta alahankkeesta. Hankkeet toteuttavat hallitusohjelman linjauksia eli talouden kasvua ja työllisyyttä, valtiontalouden tasapainottamista, hintavakautta, köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemistä, kansalaisten turvallisuuden vahvistamista, hyvinvointipolitiikan kannustavuutta, tasapuolista alueellista kehitystä, koulutuksen, tutkimuksen ja tuotekehityksen hyödyntämistä, tasa-arvoa, kestävää kehitystä sekä yhteistyön ja luottamuksen vahvistumista.

Valtioneuvoston kanslia päivitti ministeriöiden avustuksella hankesalkun syyskuussa 1999. Hallitus käsitteli päivityksen iltakoulussa 22.9.1999. Lisäksi kanslia pyysi joulukuussa 1999 ministeriöiltä tiedot tammi-helmikuun vaihteessa 2000 tehtävää päivitystä varten.

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen toimintaa vuonna 1999 leimasivat valmistautuminen Suomen EU-puheenjohtajuuteen sekä puheenjohtajuuden hoitaminen. Nämä tehtävät sitoivat huomattavasti ministeriöiden voimavaroja ja painottivat

toimintaa Euroopan unionin piirissä käynnissä oleviin hankkeisiin. Hallitusohjelmaan ja hallituksen hankesalkkuun sisältyvien asioiden valmistelu käynnistyi kertomusvuonna: hankkeet ovat lähteneet liikkeelle, sovitut neuvottelukunnat, työryhmät ja muut toimielimet on asetettu, hallituksen esityksiä ja muita päätöksiä on valmisteltu, mutta kovin pitkälle ei hallitusohjelman toimeenpanossa ole muissa kuin Euroopan unioniin liittyvissä asioissa vielä edetty.

Suomen ensimmäinen EU-puheenjohtajuus täytti ja ylitti odotukset. Suomi edisti puheenjohtajuuskaudellaan aktiivisesti EU:n toimintaa ja painotti päätöksenteon avoimuutta kaikilla tasoilla. Oheisista ministeriöiden katsauksista huomataan, että monissa hallitusohjelman Euroopan unionia koskevissa linjauksissa otettiin puheenjohtajuuskaudella merkittäviä askeleita.

Yksittäisistä hankesalkun hankkeissa pisimmälle edettiin vuonna 1999 Suomen uuden perustuslain toimeenpanossa. Tavoitteena on, että tämän hankkeen ohella muissakin asioissa edetään vuonna 2000 niin, että hankesalkun seuraavissa päivityksissä monet hankkeista voidaan hallitustasolla loppuunsaatettuina poistaa salkusta. Suotuisa talouskehitys antaa osaltaan tälle hyvät puitteet.

Hallitusohjelmaan ja hankesalkkuun sisältyvien asioiden eteneminen käy ilmi jäljempänä olevista ministeriöiden katsauksista.

Valtioneuvoston kanslia

Valtioneuvoston kanslian toimintavuoden painopisteet

Valtioneuvoston kanslia on toiminta-ajatuksensa mukaisesti vastannut tasavallan presidentin ja valtioneuvoston päätöksenteon sujuvuudesta sekä pääministerin toimintaedellytyksistä antamalla poliittisia, toiminnallisia ja hallinnollisia palveluja.

Vuosi 1999 oli valtioneuvoston kanslian kannalta leimallisesti Euroopan unionin vuosi. Suomen puheenjohtajuuskauden yhteensovittamista varten oli kansliaa vahvistettu perustamalla erityinen toimintayksikkö. Valtioneuvoston kanslian yksiköistä vahvistettiin myös valtioneuvoston tiedotusyksikön resursseja puheenjohtajuuskautta varten, koska yksikkö vastasi osaltaan tiedotuksen koordinoinnista. Varsinaisen puheenjohtajuuskauden kokouskalenterin ulkopuolella oli laaja joukko ministerin- ja virkamiestason tapaamisia ja muita tilaisuuksia, jotka kanslia hoiti.

Valtioneuvoston kansliaa työllistivät vuoden aikana myös uuden hallituksen nimittäminen ja järjestäytyminen sekä uuden hallitusohjelman seurannan organisointi. Hallituksen toimenpidekertomuksen alussa on valtioneuvoston kansliassa laaditut erilliset selvitykset hallituksesta ja hallituksen hankesalkusta.

Hallitusohjelman lisäpöytäkirjaan sisältyi maininta EU-sihteeristön siirrosta UM:stä VNK:een ja velvoite selvittää siirron vaikutukset niin, että siirto olisi toteutettavissa vuonna 2000. Kanslia on ollut myös aktiivisesti mukana uuden Suomen perustuslain voimaanpanon valmistelussa. Muut kansliaa merkittävästi työllistäneet hankkeet aiheutuivat uudesta julkisuuslainsäädännöstä, palkkausjärjestelmän uudistamisesta sekä vuoden 2000 valmiusharjoituksen valmistelusta.

Euroopan unionin puheenjohtajakauden valmistelu

Suomi toimi Euroopan unionin puheenjohtajana 1.7.-31.12.1999. Pääministeri johti puheenjohtajakauden valmistelua ja yhteensovitusta. Hän toimi puheenjohtajana Eurooppa-neuvoston kokouksissa ja edusti unionia kolmansien maiden kanssa pidetyissä huippukokouksissa.

Valtioneuvoston kanslian ja ulkoasiainministeriön välisenä yhteistyöelimenä toimi kanslian EU-yksikön johdolla virkamiestason johtoryhmä, johon osallistuivat EU-sihteeristön, EU-puheenjohtajuussihteeristön ja EU-edustuston päälliköt. Puheenjohtajakauden aikana ryhmä kokoontui viikoittain pääministerin johdolla, jolloin myös UM:n poliittisen osaston päällikkö osallistui johtoryhmän työskentelyyn.

Puheenjohtajakauden tiedotusta kansliassa suunnitteli ja koordinoi valtioneuvoston tiedotusyksikön johtama työryhmä, jossa olivat edustettuina EU-puheenjohtajuussihteeristö, EU-edustusto ja UM:n lehdistö- ja kulttuuriosasto.

Puheenjohtajuusasioiden yhteensovitus tapahtui EU-ministerivaliokunnassa, EU-asioiden komiteassa ja sen alaisissa valmistelujaostoissa sekä muutamissa valtioneuvoston kanslian vetämissä ad hoc –työryhmissä. Eurooppa-neuvoston kokousten valmistelusta vastasi valtioneuvoston kanslian EU-yksikön johdolla toimineet valmisteluryhmät, joihin osallistuivat kokouksen aihepiirin kannalta keskeisimmät ministeriöt.

EU-ministerivaliokunta käsitteli kokonaisarvion Suomen puheenjohtajakauden asialistasta tammikuussa. Asialista-arvion päivityksen pohjalta laadittiin luonnos puheenjohtajan ohjelmaksi, jonka EU-ministerivaliokunta hyväksyi kesäkuussa.

Puheenjohtajakauden neuvostojen alustavat esityslistat käsiteltiin EU-ministerivaliokunnassa heinäkuun alussa. Samalla tarkistettiin joulukuussa 1998 julkistettua alustavaa neuvoston kokouskalenteria. Neuvoston työryhmät ja niiden puheenjohtajat vahvistettiin EU-ministerivaliokunnassa huhtikuussa.

Suomessa järjestettävät ministeri- ja virkamieskokoukset hyväksyttiin lopullisesti EU-ministerivaliokunnassa huhtikuussa. Päätökset Eurooppa-neuvostojen ja keskeisimpien epävirallisten ministerikokousten osalta oli tehty jo vuosina 1997-98.

Valtioneuvoston kanslian EU-yksikkö vastasi valmennuksen järjestämisestä valtioneuvoston jäsenille. EU-yksikön johdolla laadittiin keväällä myös käsikirjat neuvoston puheenjohtajina toimiville ministereille ja neuvoston työryhmien puheenjohtajille.

Pääministeri antoi Suomen puheenjohtajakauden tavoitteista ilmoituksen eduskunnalle 17. kesäkuuta ja julkisti puheenjohtajan ohjelman 24. kesäkuuta Turussa. Ohjelman yleisteema oli "avoin ja tehokas Eurooppa uudelle vuosituhannelle" ja se sisälsi seitsemän painopistealuetta.

Puheenjohtajana Suomi ilmoitti kehittävänsä unionin ulkoista toimintaa johdonmukaisesti ja kokonaisvaltaisesti kiinnittäen erityistä huomiota Länsi-Balkanin tilanteen vakauttamiseen ja kriisinhallintavalmiuksien vahvistamiseen.

Suomen kauden tavoitteena oli laajentumisprosessin edistäminen ja hallitusten välisen konferenssin valmistelujen aloittaminen Kölnin Eurooppa-neuvoston päätösten mukaisesti. Tavoitteeksi asetettiin myös unionin toiminnan avoimuuden vahvistaminen ja neuvoston toimintamenetelmien tehostaminen.

Puheenjohtajana Suomi pyrki vahvistamaan EU-alueen kilpailukykyä ja työllisyyttä tiivistämällä talous-, työllisyys- ja rakennepolitiikan yhteensovitusta sekä tehostamalla sisämarkkinoiden toimintaa. Tähän liittyen haluttiin tukea tietoyhteiskuntakehitystä.

Sosiaalista ja ekologista vastuuta Suomi ilmoitti edistävänsä vahvistamalla kestävää kehitystä ja sisällyttämällä ympäristönsuojelun vaatimuksia yhteisön politiikkoihin.

Tampereen Eurooppa-neuvoston erityiskokouksen tavoitteeksi asetettiin poliittisten suuntaviivojen ja painopisteiden asettaminen eurooppalaisten oikeudelle liikkua vapaasti sekä elää turvallisesti ja tehokkaasta oikeussuojasta nauttien.

Puheenjohtajakausi

Puheenjohtajana Suomi johti aktiivisesti Euroopan unionin toimintaa ja pyrki määrätietoisesti edistämään asioiden käsittelyä neuvostossa korostaen samalla päätöksenteon avoimuutta.

Puheenjohtajakaudella suomalaiset ministerit johtivat 49 neuvoston kokousta, joita valmisteltiin 1564 työryhmäkokouksessa, 58 erityiskomiteoiden kokouksessa ja 51 Coreper-kokouksessa. Suomessa järjestettiin kahden Eurooppa-neuvoston kokouksen lisäksi 14 ministeritason kokousta ja 64 muuta kokousta, seminaaria tai tapahtumaa. Sen lisäksi Suomi edusti puheenjohtajana neuvostoa suhteessa muihin

toimielimiin ja unionia lukuisissa kokouksissa kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Suomen puheenjohtajakaudelle loivat leimansa Amsterdamin sopimuksen voimaantulo toukokuun alussa, komission eron aiheuttama uusien esitysten viivästyminen ja Euroopan parlamentin järjestäytyminen kesäkuun vaalien jälkeen. Hieman poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta Suomi onnistui edistämään unionin toimintaa ja säädöshankkeita lähes alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti. Keskeinen tekijä onnistumisessa oli työryhmien, erityiskomiteoiden, pysyvien edustajien komitean ja neuvoston puheenjohtajien työn tehokas koordinointi.

Puheenjohtajavaltion hallituksen ja komission jäsenten tapaaminen järjestettiin 27.-28.9. komission nimitysprosessin takia. Tapaamisessa käsiteltiin Suomen puheenjohtajakauden tavoitteita ja uuden komission suunnitelmia.

Tampereella pidetty Eurooppa-neuvoston erityiskokous 15-16.10. keskittyi vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen kehittämiseen. Kokous vahvisti poliittiset suuntaviivat Amsterdamin sopimuksen oikeus- ja sisäasioita koskevien määräysten toteuttamiselle ja ne kiteytettiin "Tampereen kymmeneksi virstanpylvääksi".

Tavoitteeksi asetettiin kokonaisvaltaisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan sekä yhtenäisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän luominen. Kokous hyväksyi toimenpiteet kolmansien maiden kansalaisten oikeuksien vahvistamiseksi. Maahanmuuttotulvien hallintaa pyritään parantamaan toimimalla tiiviissä yhteistyössä lähtömaiden kanssa.

Tuomioiden ja päätösten vastavuoroinen tunnustaminen hyväksyttiin Tampereen kokouksessa Euroopan oikeusalueen kulmakiveksi. Kokouksessa päätettiin myös toimista, joilla vahvistetaan ihmisten oikeussuojaa muun muassa luomalla jäsenvaltioita sitovia vähimmäisvaatimuksia, parantamalla uhrin asemaa sekä kehittämällä rajat ylittäviä oikeudenkäyntejä koskevia määräyksiä. Siviilioikeuden alalla päätettiin syventää jäsenvaltioiden prosessilainsäädännön yhtenäistämistä.

Tampereen kokous päätti perustaa poliisipäälliköiden toimintaryhmän ja eurooppalaisen poliisi-instituutin, laajentaa Europolin toimivaltuuksia sekä perustaa syyttäjien ja tutkintatuomareiden elimen (Eurojust). Jäsenvaltiot sitoutuivat kokonaisvaltaiseen toimenpideohjelmaan rahanpesua vastaan. Rikosten ennaltaehkäiseminen päätettiin ottaa osaksi unionitason politiikkaa.

Suomen kausi huipentui Helsingin Eurooppa-neuvoston kokoukseen 10-11.12., jonka aluksi hyväksyttiin vuosituhannen julistus. Kokous teki merkittävän päätöksen avata liittymisneuvottelut kuuden uuden hakijamaan kanssa. Eurooppa-neuvosto hyväksyi myös Turkille ehdokasmaa-aseman.

Eurooppa-neuvosto päätti hallitusten välisen konferenssin asialistasta, aikataulusta ja menettelytavoista. Tavoitteena on konferenssin päättäminen vuoden 2000 loppuun mennessä, jotta unioni olisi valmis ottamaan vastaan uusia jäseniä vuoden 2002 lopusta lähtien. Neuvoston toimintaa päätettiin tehostaa hyväksymällä puheenjohtajan raportin mukaiset konkreettiset suositukset.

Helsingissä tehtiin konkreettisia päätöksiä sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan kehittämisestä puheenjohtajan kahden raportin pohjalta. Kokous hyväksyi Ukrainaa koskevan yhteisen strategian. Eurooppa-neuvosto tuomitsi erillisessä julkilausumassa Venäjän toimet Tshetsheniassa.

Helsingissä marraskuussa pidetyn pohjoisen ulottuvuuden ulkoministerikonferenssin

päätelmien mukaisesti Eurooppa-neuvosto pyysi komissiota ja neuvostoa valmistelemaan pohjoisen ulottuvuuden toimintasuunnitelman, joka annetaan Feiran Eurooppa-neuvostolle hyväksyttäväksi kesäkuussa 2000.

Eurooppa-neuvosto hyväksyi talouspolitiikan koordinaatiota ja työllisyyspakettia koskevat neuvoston raportit. Kokous kiinnitti huomiota kilpailukykypolitiikan kehittämiseen ja tietoyhteiskuntakehityksen tukemiseen. Sen sijaan veropaketti jäi edelleen ratkaisematta.

Eurooppa-neuvosto käsitteli ympäristöasioiden yhdentämistä ja asetti tavoitteeksi kestävän kehityksen strategian valmistelun kesään 2001 mennessä ja ilmastosopimuksen kansainvälisen ratifioinnin vuonna 2002.

Pääministeri tapasi EU-maiden päämiehet tekemillään pääkaupunkikierroksilla ennen Tampereen (29.9.-11.10.) ja Helsingin (23.11.-2.12.) Eurooppa-neuvoston kokouksia. Hän vieraili Euroopan parlamentin täysistunnossa selostamassa Tampereen (27.10.) ja Helsingin (15.12.) Eurooppa-neuvoston kokousten tuloksia. Pääministeri johti Euroopan unionin valtuuskuntia huippukokouksissa Ukrainan (23.7.), Venäjän (22.10), ETA-maiden (18.11.), Kanadan (16.12.), Yhdysvaltojen (17.12.) ja Kiinan (20.12.) kanssa

Ulkoasiainministeriö

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on Suomen turvallisuuden ja kansainvälisen vaikutusvallan vahvistaminen sekä maan etujen edistäminen syvenevän yhteistyön maailmassa.

Suomen ensimmäinen EU-puheenjohtajuuskausi täytti ja ylitti odotukset. Suomi edisti puheenjohtajuuskaudellaan aktiivisesti EU:n toimintaa ja painotti päätöksenteon avoimuutta kaikilla eri tasoilla.

Helsingin huippukokouksessa joulukuussa tehtiin useita merkittäviä, jopa historiallisia päätöksiä. Näistä tärkeimpänä voidaan pitää päätöstä avata liittymisneuvottelut kuuden uuden hakijamaan kanssa jo aiemmin aloitettujen kuuden maan neuvottelujen lisäksi. Kokous päätti myös seuraavan hallitusten välisen konferenssin asialistasta, aikataulusta ja menettelytavoista. Lisäksi neuvoston toiminnan kehittämisestä tehtiin konkreettisia päätöksiä.

Tampereella lokakuussa pidetyssä oikeus- ja sisäasioihin keskittyneessä Eurooppaneuvostossa asetettiin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden kehittäminen eurooppalaisen asialistan alkupäähän.

Suomen ja Euroopan komission marraskuussa järjestämä Pohjoisen ulottuvuuden konferenssi täytti Suomen asettamat sisällölliset tavoitteet luoden Unionille ja partnerimaille yhteisen poliittisen jalustan jatkotoimenpiteille.

Ihmisoikeudet ovat tärkeällä sijalla Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja ne otetaan huomioon sen kaikilla osa-alueilla. Tämän peruslinjauksen mukaisesti Suomi korosti ihmisoikeuksien painoarvoa EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa myös omalla EU-puheenjohtajuuskaudellaan.

Suomen erityistä tavoitetta edistää EU:n ihmisoikeuspolitiikan johdonmukaisuutta ja avoimuutta palvelivat Suomen puheenjohtajuuskaudella julkaistu EU:n ensimmäinen ihmisoikeusvuosiraportti sekä Brysselissä järjestetty EU:n ensimmäinen ihmisoikeuksia käsittelevä keskustelufoorumi, jonne kokoontuivat EU-maiden hallitusten edustajat.

Euroopan neuvostossa Suomen keskeisen huomion kohteena olivat edelleen Keski- ja Itä-Euroopan maiden ihmisoikeus- ja demokratiakehitys sekä tähän tarkoitukseen suunnatut yhteistyöohjelmat. Lisäksi Suomi korosti kansallisten vähemmistöjen suojelun merkitystä ja erityisesti tarvetta saada tuntuvia parannuksia Euroopan romaniväestön tilanteeseen.

Suomen laajan turvallisuuskäsityksen perusta on kirjattu kolmeen vuosina 1995-97 annettuun valtioneuvoston selontekoon. Sotilaallisen kriisinhallinnan ohella myös siviilikriisinhallinan kehittämiseen on viime vuosina kiinnitetty enenevässä määrin huomiota.

Rauhanturvaoperaatioihin osallistui kertomusvuonna lähes 1800 suomalaista rauhanturvaajaa, mikä ylittää selvästi pitkän ajan keskiarvon.

Suomen osallistuminen kv. kriisinhallintaan on keskittynyt Balkanin alueelle. Suomi jatkoi osallistumistaan Bosnia-Herzegovinassa NATO-johtoiseen SFOR-operaatioon sekä päätti myös osallistua KFOR-operaatioon Kosovossa.

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella saavutettiin EU:n sotilaallisen ja ei-sotilaallisen kriisinhallinnan kehittämisessä huomattavaa edistystä. Helsingissä joulukuussa järjestetty Eurooppa-neuvosto käynnistää EU:n oman kriisinhallintakyvyn vahvistamiseen tähtäävän työn.

Suomen kauppapolitiikan päätavoitteena on edelleen ollut yritystemme kansainvälisten toimintaedellytysten parantaminen. Päämäärään pyritään sekä kahdenvälisin toimin että EU:n yhteisen kauppapolitiikan kautta. Lisäksi ministeriössä on vuoden 1999 aikana panostettu vahvasti vienninedistämiseen ja investointien saantiin Suomeen sekä edustustojen kykyyn hoitaa näitä tehtäviä yhteistyössä Finpron, Invest in Finland Bureaun ja MEK:in kanssa.

EU:n yhteisen kauppapolitiikan muotoilussa Suomella on puheenjohtajakaudella ollut merkittävä asema. Suomi on pyrkinyt korostamaan vapaakauppaa; tämä on näkynyt markkinoillepääsyn korostamisena ja maltillisena suhtautumisena kauppaa rajoittavien instrumenttien käyttöön. Kansalliset tavoitteet on tuotu osaksi yhteisen kauppapolitiikan valmistelua. Lisäksi Suomi on painottanut yhteisen kauppapolitiikan muotoilussa sekä kahdenvälisissä kauppasuhteissa kehitysmaiden parempaa integrointia maailmantalouteen.

Suomi on sekä yhteisen kauppapolitiikan että kansallisessa toimivallassa olevien kysymysten osalta toiminut aktiivisesti kansainvälisissä järjestöissä. Merkittävin tapahtuma oli WTO:n kolmas ministerikokous Seattlessa marras-joulukuun vaihteessa. Seattlessa ei kyetty päättämään uuden kauppaneuvottelukierroksen aloittamisesta, mikä oli Suomen ja EU:n tavoite, ja valmistelut siirrettiin Geneveen. Muita Suomen kauppapolitiikan kannalta keskeisiä kehityskulkuja ovat olleet EU:n neuvottelemat vapaakauppaulottuvuuden sisältämät sopimukset Etelä Afrikan Tasavallan ja Meksikon kanssa sekä neuvotteluiden aloittaminen Mercosur-maiden ja Chilen kanssa. Kaikkien näiden osalta Suomi on puheenjohtajakaudellaan ollut aktiivinen ja tuonut kansalliset intressit esille. Lisäksi Suomenkin kannalta merkittävät neuvottelut Kiinan WTO-jäsenyydestä ovat edenneet.

Suomen kehitysmaapolitiikan ensisijaisena tavoitteena on keskinäisen riippuvuuden maailmassa edistää rauhaa, yhteistyötä ja hyvinvointia sekä ehkäistä niihin kohdistuvia uhkia.

Hallituksen kehitysyhteistyötä koskevassa periaatepäätöksessä vuodelta 1996 sekä tämän pohjalta lokakuussa 1998 hyväksytyssä Suomen kehitysmaapolitiikan linjauksessa lähdetään siitä, että kehitysmaapolitiikka on olennaisena osana ulkopolitiikkaa onnistuneen maailmanlaajuisen turvallisuuspolitiikan väline. Ajattelemme laajaa turvallisuutta, joka sisältää asevaraisen turvallisuuden lisäksi olennaisesti inhimillisen turvallisuuden rakentamisen. Juuri köyhyys ja eriarvoisuus ovat usein kehitysmaiden konfliktien perussyinä.

Ulkopolitiikan toiminnallinen yhtenäistyminen on heijastunut myös ulkoasiainministeriön uudessa organisaatiossa, jossa uusin aluelinjoin on purettu jaottelu poliittisiin, kauppapoliittisiin ja kehitysmaapoliittisiin kysymyksiin. Ulkopolitiikka on muodostumassa yhtenäiseksi toiminta-alueeksi, jossa eri osa-alueiden tulee tavoitteellisesti olla yhteneviä ja tukea toisiaan.

Euroopan unionin jäsenenä Suomella on globaalin toimijan rooli kansainvälisessä politiikassa. Yhteisö ja sen jäsenmaat ovat yhdessä suurin kehitysavun antaja maailmassa. Suomi osallistuu linjaustensa pohjalta EY:n kehitysmaapolitiikan muotoiluun. Tämä rooli korostuu tulevaisuudessa.

Suomi johti puheenjohtajuuskaudellaan EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren

maiden välisiä neuvotteluja uudesta Lomén-sopimuksen korvaavasta yhteistyösopimuksesta. Näissä neuvotteluissa joulukuussa saavutettu läpimurto voidaan kirjata puheenjohtajuuskauden saavutuksiin.

Oikeusministeriö

Valtiosääntöuudistus on saatettu päätökseen siten, että uusi Suomen perustuslaki tulee voimaan 1.3.2000. Samanaikaisesti uuden perustuslain kanssa tulee voimaan joukko lakeja, joita koskevista hallituksen esityksistä osa on vielä eduskunnan käsiteltävänä.

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaisesti oikeusministeriö on edistänyt aktiivisesti sisäisen turvallisuuden ja kansalaisten oikeuksien parantamista EU:ssa sekä tukenut osaltaan EU:n laajentumista.

Hallitusohjelman oikeuspoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi tehostetaan rikosten torjuntaa, ehkäistään uusintarikollisuutta kiinnittäen erityistä huomiota nuoriin rikoksentekijöihin sekä kehitetään vapautuvien vankien sopeutumista yhteiskuntaan ja parannetaan rikosten uhrien oikeusturvaa. Tuomioistuinten toimintakykyä ja oikeudenkäyntimenettelyä parannetaan tavoitteena säilyttää oikeudenkäyntikulut kohtuullisina. Kehitetään oikeusapujärjestelmiä ja keskituloisten mahdollisuuksia saada valtiolta oikeusapua. Huolehditaan velkaneuvonnan alueellisesta saatavuudesta ja selvitetään riidattomien saatavien perinnän yksinkertaistamista. Oikeusministeriö osallistuu myös tietoyhteiskunnan rakentamiseen.

Euroopan unioni ja kansainvälinen toiminta

Leimaa-antava piirre oikeusministeriön koko toiminnalle on ollut valmistautuminen Suomen EU-puheenjohtajuuteen ja tämän tehtävän hoitaminen vuoden toisella puoliskolla. Tehtävä on vaatinut huomattavasti ministeriön voimavaroja ja painottanut toimintaa EU:n piirissä meneillään oleviin hankkeisiin.

Puheenjohtajakauden yksittäisistä tapahtumista tärkein oli Tampereella lokakuussa pidetty Eurooppa-neuvoston erityisistunto, jossa EU:n kehittäminen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueena asetettiin unionin tärkeimpien tavoitteiden joukkoon. Käytännössä tämä merkitsee mm. yhteisiä toimia rikollisuutta vastaan, pyrkimystä parantaa tiedonsaantia, oikeusavun saatavuutta ja oikeusturvaa rajat ylittävissä riita-asioissa sekä pyrkimystä tuomioistuinten päätösten välittömään tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon muissa EU:n jäsenmaissa.

Suomen puheenjohtajakaudella laadittiin luonnos EU:n strategiaksi järjestäytynyttä rikollisuutta vastaan. Oikeusasioissa keskeisiä muita saavutuksia olivat avoimuuden edistäminen neuvoston toiminnassa, poliittisen yhteisymmärryksen saavuttaminen sähköistä kaupankäyntiä koskevasta direktiivistä sekä sopiminen asiakirjojen tiedoksiantoa ja maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevista asetuksista samoin kuin keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen telekuuntelumääräysten soveltamisalasta.

Oikeudellista yhteistyötä oikeusvaltiokehityksen edistämiseksi EU:n hakijamaiden, erityisesti Baltian maiden, Puolan ja Unkarin kanssa, sekä Venäjän ja Kiinan kanssa on tiivistetty ja yhteistyö on saanut aiempaa konkreettisempia muotoja.

Valtiollinen järjestelmä ja hallinto

Perustuslakiuudistuksen voimaantuloon liittyvän lainsäädännön lisäksi kertomus-

vuonna on valmistunut uutta perustuslakia koskeva laaja tiedotus- ja koulutussuunnitelma eduskunnan, oikeusministeriön ja ulkoasiainministeriön yhteistyönä. Vuoden 1995 perusoikeusuudistuksen toteuttamiseksi tulivat voimaan kokoontumista, julkisuutta ja tietosuojaa koskevat lainsäädännön uudistukset. Sananvapauden käyttämistä koskevan lain ja uuden hallintolain valmistelua on jatkettu sekä aloitettu kielilain uudistaminen. Oikeusministeriö järjesti marraskuussa perusoikeusuudistuksen seurantaseminaarin.

Tietoyhteiskunnan kehittämiseksi laki sähköisestä asioinnista hallinnossa tuli voimaan vuoden 2000 alussa. Holhoustoimi siirrettiin kunnilta valtiolle 1.12.1999. Sen valvonnasta vastaavat maistraatit oikeusministeriön vastatessa sisällön kehittämisestä. Pitkään hiertäneiden ongelmien ratkaisemiseksi ministeriö teetti selvityksen maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvista oikeuksista saamelaisten kotiseutualueella.

Kertomusvuonna toimitettiin uuden vaalilain (2.10.1998/714) mukaiset eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit. Eduskuntavaaleissa äänestysprosentti oli 68,3 ja europarlamenttivaaleissa 31,4. Eduskuntavaalien jälkeen puoluerekisteristä poistettiin neljä puoluetta. Vuoden lopussa rekisterissä oli 15 puoluetta. Syksyllä 1999 toimitetuissa saamelaiskäräjävaaleissa valittiin saamelaiskäräjät seuraaviksi neljäksi vuodeksi.

Vaalirahoituskomitean ehdotuksen pohjalta on aloitettu valmistelut vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi. Tarkoitus on antaa alkuvuodesta 2000 hallituksen esitys laiksi ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta.

Rikollisuuden vastustaminen ja rangaistusten täytäntöönpano

Rikoslain kokonaisuudistusta valmistellut rikoslakiprojekti lakkautettiin 31.3.1999 sen saatua uudistuksen perusvalmistelun suoritettua. Uudet oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan tehtyjä rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevat säännökset tulivat voimaan vuoden 1999 alussa, arvopaperimarkkinarikoksia koskevat säännökset kesäkuun alussa sekä sakkouudistus lokakuun alussa. Nuorisorangaistuksen kokeilua jatkettiin vuoden 2001 loppuun. Eduskunnalle annettiin myös hallituksen esitykset sotilasrikoksia ja rikosoikeudellista vanhentumista sekä yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevien säännösten uudistamisesta. Lisäksi annettiin rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisointia koskeva esitys.

Hallitus hyväksyi maaliskuussa 1999 periaatepäätöksen kansalliseksi rikoksentorjuntaohjelmaksi. Tavoitteena on luoda yhteinen toimintapolitiikka rikollisuuden vähentämiseksi sekä turvallisuuden lisäämiseksi niin, että vaikutukset rikollisuuteen otetaan huomioon kaikessa julkisessa päätöksenteossa. Ohjelman painopiste on paikallisessa rikoksentorjunnassa. Ohjelman toteuttamisesta laaditaan seurantaraportti vuonna 2002.

Syksyllä 1997 uudistettu rikosasiain oikeudenkäyntimenettely ja hovioikeuksien oikeudenkäyntimenettelyn uudistaminen keväällä 1998 ovat lisänneet syyttäjien työtä. Hallituksen vuosia 1999-2002 koskevan talousrikollisuuden ja harmaan talouden toimintaohjelman mukainen talousrikostutkinnan tehostaminen ovat lisänneet syyttäjien tarvetta. Syyttäjien määrää lisättiin vuonna 1999 kymmenellä. Lisäksi syyttäjänvirastoissa ja syyttäjäosastoissa toimi yhteensä 30 apulaissyyttäjää.

Vankien määrä väheni hieman edellisvuodesta ja oli vuoden aikana keskimäärin 2 743 (2 809). Vankien rikostaustassa tapahtuneet muutokset, jotka liittyvät mm. huumausainerikosten lisääntymiseen ja entistä organisoidumpaan rikollisuuteen, ovat vaikuttaneet huomattavasti vankiloiden toimintaan ja resurssien käyttöön. Kesäkuun alussa 1999 voimaan tulleilla säädösmuutoksilla laajennettiin ja täsmennettiin viranomaisten valtuuksia erilaisten kontrollikeinojen käyttöön päihteiden torjunnassa ja rikollisen toiminnan estämisessä vankiloissa. Uuden päihdeohjelman pohjalta on tehostettu päihteiden torjuntaa ja päihdeongelmaisten vankien kuntoutusta. Rikosten uusimisriskin vähentämiseen tarkoitettujen toimintaohjelmien käyttöä laajennettiin ja jatkettiin kokeilutoimintaa ehdonalaisen vapauden sisällön kehittämiseksi.

Vankilarakennusten perusparannustöitä on jatkettu suunnilleen entisessä laajuudessa. Vantaan lääninvankilan suunnitelmat on viimeistelty ja vankilan rakennustyöt aloitetaan keväällä 2000. Yhteistyössä Turun kaupungin kanssa selvitetään uuden vankilan perustamista Turun Kakolanmäellä sijaitsevien vanhojen ja tiloiltaan epätarkoituksenmukaisten laitosten tilalle.

Osittain vanhentuneen sekä epäyhtenäisen vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamista varten asetettiin syyskuussa 1999 komitea, jonka määräaika on 31.3.2001. Selvityksiä yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävien liittämiseksi oikeusministeriön hallinnonalalle muodostettavalle viranomaisorganisaatiolle on jatkettu.

Säädöspolitiikka ja säädökset

Valtioneuvoston vuonna 1996 hyväksymän valtioneuvoston lainvalmistelun kehittämisohjelman jatkoksi oikeusministeriö on käynnistänyt uuden kehittämisohjelman valmistelun (kehittämisohjelma II). Työssä kiinnitetään erityistä huomiota viime vuosina tapahtuneeseen sääntelyn rakennemuutokseen, jossa painopiste on siirtynyt lain tasolla tapahtuvaan sääntelyyn sekä laajojen kokonaisuudistusten toteuttamiseen. Tarkoitus on mm. selvittää, miten ministeriön ja valtioneuvoston lainvalmisteluohjelmia ja lainvalmistelutyön koordinointia voidaan kehittää nykyiseltä pohjalta. Niin ikään selvitetään, miten vaihtoehtojen ja vaikutusten arviointia lainvalmistelussa voidaan tehostaa.

Vuonna 1997 perustettu Valtion säädöstietopankki FINLEX on otettu laajalti käyttöön. Tiedonhakuja tehdään päivittäin noin 15 000 ja käyttäjiä on vuodessa 600 000. Säädöstietopankin käytettävyyden parantamiseksi on aloitettu laaja kehittämistyö.

Oikeusturva ja oikeuslaitos

Vuoden 1993 riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyuudistuksesta saatujen kokemusten pohjalta on oikeusministeriössä valmisteltu eräiden uudistuksessa ilmenneiden epäkohtien korjaamista. Tavoitteena on muuttaa oikeudenkäymiskaaren riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä siten, että riita-asiain valmistelua kevennettäisiin ja käsittelyn painopistettä siirrettäisiin enemmän pääkäsittelyyn.

Kohonneiden oikeudenkäyntikulujen hillitsemiseksi sekä kuluriskien tasaamiseksi muutettiin kesäkuun alussa voimaan tulleella lailla oikeudenkäyntikuluja koskevia säännöksiä. Oikeudenkäyntikulujen alentamisen tavoitteeseen liittyen oikeusministe-

riö antoi määräyksen ns. summaarisissa velkomusasioissa tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määristä. Oikeudenkäyntikulujen kehittymistä seurataan jatkossa tarkasti.

Hallitus antoi eduskunnalle lokakuussa uuden perustuslain voimaantuloon liittyen esityksen tuomarinimityslaiksi. Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti perustuslain kanssa 1.3.2000. Tuomarinimitysten valmistelua varten asetetaan erityinen virkaesityslautakunta. Tuomareiden koulutusjärjestelmän uudistamista valmistelemaan on asetettu toimikunta, jonka on määrä saada työnsä valmiiksi kevään 2000 aikana.

Muutoksenhakua ja oikeudenkäyntiä hovioikeuksissa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan toukokuun alussa 1998. Vuosi 1999 oli vielä tämän uudistuksen sisäänajovuosi, kun aikaisemman menettelyn mukaiset asiat oli saatu käsitellyiksi kaikissa hovioikeuksissa. Hovioikeusuudistuksen tavoitteiden toteutumista on seurattu eri muodoissa tiiviisti. Vuoden lopulla perustettiin työryhmä arvioimaan uudistuksen kehittämistarpeita. Uudistuksen toteutumista on myös edelleen tuettu koulutuksella.

Marraskuun alusta lukien perustettiin entisten 11 lääninoikeuden ja vesiylioikeuden sijaan 8 hallinto-oikeutta. Uudistuksen tavoitteena oli jakaa asioita tuomioistuinten kesken aikaisempaa tasapuolisemmin ja turvata asioiden käsittelyn yhdenmukaisuus koko maassa. Suurempien yksiköiden avulla pyritään varmistamaan tuomioistuinten asiantuntemus myös harvoin esille tulevissa ja laajoissa asioissa. Vesioikeudet lakkaavat 1.3.2000 lukien ja niiden tilalle perustetaan samoille paikkakunnille kolme ympäristölupavirastoa. Syksyllä 1999 annettiin eduskunnalle esitys maaoikeuksien lakkauttamiseksi. Asunto-oikeuksien, markkinatuomioistuimen ja vakuutusoikeuden tehtäviin liittyvien uudelleenjärjestelyjen valmistelua on jatkettu.

Maksukyvyttömyyden hallinta

Ulosoton keskeiset kehittämislinjat lähivuosille on määritelty vuonna 1999 valmistuneessa kokonaissuunnitelmassa. Ulosoton kehittämisen keskeisiä välineitä ovat ulosottolainsäädäntö, kehittyneen informaatioteknologian hyödyntäminen tarjottavissa palveluissa ja työmenetelmien kehittämisessä sekä ulosoton henkilöstön osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen. Ulosottolainsäädännön uudistamista on jatkettu. Yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa valmisteltu laaja elatusavun perintää koskeva uudistus tuli voimaan vuoden alussa ja keinotekoisia varallisuusjärjestelyjä koskeva ulosottolain uudistus kesäkuun alussa. Ulosottolain kokonaisuudistuksen 2. vaiheen uudistusta viimeisteltiin siten, että ehdotus voidaan lähettää lausunnolle talvella 2000.

Tuomioistuimiin saapuneiden velkajärjestelyhakemusten määrä on alentunut kolmannekseen huippuvuosien tasosta. Oikeusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön asettamien selvitysmiesten ehdotusten pohjalta on valmisteltu ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi velkaneuvonnasta. Esitys on tarkoitus antaa alkuvuodesta 2000.

Konkurssilain kokonaisuudistuksen valmistelua on jatkettu. Uudella 1.10.1999 voimaan tulleella lailla takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta poistetaan takaussuhteisiin liittyviä ongelmia. Saatavien perintää koskeva, 1.9.1999 voimaan tullut lainsäädäntö sisältää säännökset erääntyneiden saatavien perinnässä noudatettavasta menettelystä.

Rakenteellisia kehittämistoimia

Oikeusministeriössä on jatkettu hallinnonalan ohjauksen ja rakenteiden kehittämistarpeiden selvittämistä. Erityisesti on selvitetty kriminaalipolitiikkaan liittyvien tehtävien sekä kansainvälisten asioiden organisoimista. Samoin on vahvistettu oikeuspolitiikan tietopohjaa jatkamalla maan oikeusolojen kartoitusta sekä selvittämällä kansalaisten luottamusta oikeuslaitokseen. Hallinnonalalla on jatkettu vuonna 1999 tietohallintostrategian toimeenpanoa. Vuoteen 2000 liittyen toteutetut laajojen tietojärjestelmien toimivuuden varmistukset ja järjestelmien modernisoinnit ovat sitoneet huomattavasti hallinnonalan resursseja. Muita tärkeitä, koko hallinnonalan kattavia kehittämishankkeita ovat palkkausjärjestelmien uudistaminen sekä taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien uudistaminen.

Sisäasiainministeriö

1. Hallitusohjelman toteuttaminen

1.1 Poliisitoimi

Kansallisen rikostorjuntaohjelman mukaisesti poliisi käynnisti kuntakohtaisten turvallisuussuunnitelmien laatimisen yhteistyössä kuntien viranomaisten kanssa. Ensimmäisten suunnitelmien on määrä valmistua vuonna 2000.

Poliisi on tehostanut huumerikollisuuden torjuntaa huumausainestrategian mukaisesti. Poliisin eri yksiköiden välistä yhteistyötä on parannettu ja tehostettu Europol-yhteistyötä erityisesti huumausainerikollisuuden torjunnassa.

Talousrikostorjuntaohjelmaa on jatkettu ohjelmassa vahvistetun suunnitelman mukaisesti. Sisäasiainministeriö käynnisti poliisin voimavaratarpeen arvioimiseksi arviointihankkeen.

1.2 Pelastustoimi

Hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi annettiin eduskunnalle 29.9.1999.

Selvitysmies on selvittänyt pelastustoimen siirtämistä valtion hoidettavaksi. Joulukuun alussa valmistuneen pelastustoimen järjestämismallin lähtökohtana ovat toiminnalliset ja taloudelliset vaatimukset pelastustoimelle sekä sellaiset ongelmat pelastustoimen nykytilassa, jotka voidaan ratkaista ilman kannanottoa valtiollistamiskysymykseen. Kannanoton mahdolliseen valtion osuuden lisäämiseen pelastustoimessa selvitysmies esittää loppuraportissaan 29.2.2000 mennessä.

1.3 Ulkomaalaishallinto

Hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman edellyttämät uudistukset on toteutettu pääosin 1.5.1999 voimaan tulleessa ulkomaalaislain uudistuksessa. Myös muita säädösmuutoksia valmisteltiin johtuen mm. turvapaikka-asioissa ilmenneistä päätöksenteon ja täytäntöönpanon nopeuttamista koskevista tarpeista.

1.4 Rajojen vartiointi

Rajavartiolaitos on osaltaan edistänyt hallitusohjelmassa mainittujen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ohjelmakohtien toteuttamista kehittämällä suhteita erityisesti Venäjän, Baltian maiden ja Pohjoismaiden rajavalvonnasta vastaavien viranomaisten kanssa. Ulkorajavaltiona Suomi on jakanut rajavalvontakokemuksensa Euroopan unioniin pyrkivien Baltian sekä muiden Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa tavoitteena niiden rajavalvonnan saattaminen unionin vaatimusten mukaiseksi. Latvian ja Liettuan EU:n jäsenyysvalmiuksien saavuttamista on voitu tukea syyskuussa 1999 käynnistyneillä EU:n Twinning-hankkeilla.

1.5 Hallinnon kehittäminen

Sisäasiainministeriön asettama Hajautettu ja joustava palveluhallinto (JOPA) -hanke käynnistyi syyskuussa. Hankkeessa valmistellaan tapaus- ja hankekohtaisen päätösvallan siirtoja keskushallinnosta aluehallintoon sekä aluehallinnosta paikal-

lishallintoon. Lisäksi hankkeessa valmistellaan toimenpiteitä aluehallinnon verkostoitumisen edistämiseksi ja valtion aluehallinnon kokoamisen jatkamiseksi. Hankkeen ehdotukset valmistuvat vuoden 2000 aikana.

Sisäasiainministeriö on käynnistänyt uusia toimenpiteitä valtion paikallishallinnon vahvistamiseksi ja paikallisten palveluiden saatavuuden turvaamiseksi. Sisäasiainministeriö asetti heinäkuussa kehittämistyöryhmän edistämään paikallis- ja aluetason palveluiden saatavuutta erityisesti yhteispalvelun avulla. Valtioneuvosto teki sisäasiainministeriön esittelystä marraskuussa periaatepäätöksen valtion paikallistason aluejakojen selkeyttämisestä ja yhtenäistämisestä mukaan luettuna aluekehityslain mukainen seutukuntajako.

Sisäasiainministeriö asetti toukokuussa pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan, joka edistää valtionhallinnon ja pääkaupunkiseudun kuntien välistä samoin kuin kuntien keskinäistä yhteistyötä.

Sisäasiainministeriö on toiminut hallinnon sähköisen asioinnin toteuttamiseksi. Ministeriön valmistelemina annettiin kertomusvuonna henkilön sähköiseksi tunnistamiseksi tarvittavia varmennepalveluita koskeva lainsäädäntö samoin kuin valtion sähköistä henkilökorttia koskeva lainsäädäntö, jotka tulivat voimaan 1.12.1999. Sisäasiainministeriön asettamassa verkkopalveluiden tukiprojektissa on suunniteltu ja kokeiltu julkisia verkkopalveluita kuudella erilaisella alueella Itä-Suomessa. Sisäasiainministeriön asettama Julkisen verkkoasioinnin kehittämishanke (JUNA) käynnistyi lokakuussa. Hankkeessa kehitetään, koordinoidaan ja tuetaan toimenpiteitä julkisen hallinnon siirtymiseksi laaja-alaisesti ja riittävän yhtenäisesti verkkopalvelujen tuottajaksi ja käyttäjäksi. Hanke jatkuu vuoden 2002 loppuun.

1.6 Kunnat

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle uuden kuntalain soveltamisen vaikutuksista kuntien hallintoon ja toimintaan annettiin eduskunnalle syyskuussa 1999. Eduskunnan hallintovaliokunta sai selvityksen valtionosuusjärjestelmän toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Valtion kuntapolitiikka –hanke sisällytettiin hallituksen hankesalkkuun. Osahankkeina käynnistettiin osallisuushanke sekä seutukuntayhteistyön ja kuntarakenteen kehittämishanke. Kuntien itsehallintohanketta sekä kuntien arviointityön kehittämishanketta valmisteltiin. Valtio – kunta neuvotteluryhmä asetettiin valmistelemaan ns. yhteistyöasiakirjaa sekä selvitysmies tutkimaan kuntien rahoitusasemaa ja kuntien valtionosuusjärjestelmän toimivuutta.

1.7 Aluekehitys

Eduskunta hyväksyi lain rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista joulukuussa. Laki sisältää perussäännökset rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden budjetoinnista, ohjelmien hallinnoinnista, maakunnan yhteistyöryhmän asemasta, seurantakomiteoiden asettamisesta sekä varojen käytön valvonnasta ja tarkastuksesta. Tarkentava asetus annettiin vuoden lopussa.

Valtioneuvosto hyväksyi esitykset alueellisten tavoiteohjelmien toimittamisesta komissioon. Tavoite 1-ohjelmat hyväksyttiin erikseen Itä-Suomeen ja Pohjois-Suomeen. Tavoite 2-ohjelmia on myös kaksi, toinen Länsi-Suomeen ja toinen Etelä-Suomeen. Ohjelmien tavoitteena on alueiden talouden rakenteiden vahvistaminen. Pääpaino kaikissa ohjelmissa on yritystoiminnan kehittämisessä osaamista ja uutta teknologiaa hyödyntämällä. Keskeisenä tavoitteena on myös parantaa maaseudun ja kaupunkien vuorovaikutusta.

2. Toimialan kehitys

2.1 Poliisitoimi

Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä on ennakkotietojen mukaan hieman kasvanut vuodesta 1998. Tämä johtuu ennen kaikkea huumerikosten ja ajoneuvoihin kohdistuneiden rikosten määrän lisääntymisestä. Rikosten selvitystaso on aiempien vuosien tasolla. Poliisin toimintavalmiusaika kiireellisissä hälytystehtävissä on edelleen tavoitetta pidempi. Syynä tähän on ennen muuta poliisin henkilöstömäärän riittämättömyys.

2.2 Pelastustoimi

Onnettomuuksien laadussa ja määrässä ei tapahtunut olennaisia muutoksia. Tulipaloissa kuolleiden määrä noussee kuitenkin korkeammaksi kuin vuonna 1998. Tuhoisilta metsäpaloilta vältyttiin kuivasta kesästä huolimatta.

Pelastustoimen lainsäädäntö on uudistettu. Pelastustoimilaki ja –asetus sekä laki pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta tulivat voimaan 1.9.1999. Viimeksi mainitulla lailla sisäasiainministeriöltä siirrettiin pelastustoimen laitteisiin liittyvät valvontatehtävät Turvatekniikan keskukselle.

Palovaroittimien lukumäärä on kasvanut huomattavasti. Toimet palo- ja pelastushenkilöturvallisuuden kannalta vaarallisten kohteiden palotarkastusten tehostamiseksi ovat osoittautuneet onnistuneiksi. Tarkastusten määrä on lisääntynyt, voimavarat on suunnattu paremmin ja todennäköisesti myös laatu on kohentunut.

Pelastustoimen päällystön ja alipäällystön ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen aloittaminen sisältyy annettuun hallituksen esitykseen.

Pelastustoimi on osallistunut kahteen avustusoperaatioon Turkissa. Kriisinhallinnan siviilivalmiuksien edellyttämiä voimavaroja on kehitetty UM:n johtamassa työryhmässä.

2.3 Ulkomaalaishallinto

Kansalaisuusasioiden ruuhkaa ulkomaalaisvirastossa on purettu. Viraston tietojärjestelmien uudistaminen valmistui vuoden loppuun mennessä.

Eduskunta hyväksyi DNA-testauksen käyttöönoton mahdollistavan ulkomaalaislain muutoksen, joka tulee voimaan 1.3.2000.

Ns. inkerinsuomalaisten maahanmuuttoa koskevien säännösten tarkistaminen on valmisteltu siten, että suomalaiseen identiteettiin vaikuttavia tekijöitä otetaan paremmin huomioon.

2.4 Rajojen vartiointi

Maan sisäinen turvallisuus on pysynyt hyvänä ja tilanne Suomen rajoilla on säilynyt vakaana. Venäjän rajavalvonnan teknisten järjestelmien rappeutumisesta on ilmennyt merkkejä. Rajavalvonnan tason turvaamiseen Suomen Itä-rajalla joudutaan kiinnittämään kasvavaa huomiota. Rajanylitysliikenteessä henkilöliikenteen kasvu on jatkunut.

Rajavartiolaitoksen keskeisin kehittämishanke on ollut toiminnan ja organisaation järjestäminen Schengenin sopimusten soveltamisen edellyttämään tilaan.

2.5 Hallinnon kehittäminen

Valtion paikallishallinnon kehittämisen keskeisiksi linjoiksi hallitus määritteli hankesalkussaan, paikallishallinnon vahvistamisen. Kihlakuntauudistuksen toteutumisesta eduskunnalle antamassaan selonteossa hallitus painotti kihlakuntahallinnon kehittämistä nykyiseltä vuonna 1996 uudistetulta pohjalta. Yhteispalvelua laajennettiin. Holhoustoimen hallinto siirtyi maistraattien tehtäväksi joulukuun alusta. Muutenkin maistraattien asemaa ja palveluja vahvistettiin siirtämällä niille lääninhallituksilta tehtäviä ja toimivaltaa.

Aluehallinnossa painopiste oli edellisinä vuosina toteutettujen suurten uudistusten vakiinnuttamisessa ja organisaatioiden sisäisessä kehittämistyössä. Tämä koski erityisesti lääninhallituksia sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksia. Maakunnallisen hallinnon ja yleensä aluehallinnon asemaa tulee vahvistamaan vuoden 1999 lopulla annettu ja vuoden 2000 alusta voimaan tuleva EU:n rakennerahastoasioiden kansallista hallintoa koskeva lainsäädäntö.

Lokakuun alusta tuli voimaan pitkään valmisteltu väestökirjanpidon uudistus, jonka myötä kirkollisten väestörekisterien ylläpito päättyi. Ajantasainen väestökirjanpito perustuu yksinomaan väestötietojärjestelmään. Loppuvuodesta otettiin käyttöön myös uusi tietotekninen väestötietojärjestelmä, VTJ 2000.

2.6 Kunnat

Vuoden 1998 tilinpäätöstietojen perusteella kuntien rahoitusasema koko maan tasolla parani. Tämän kehityksen arvioidaan jatkuneen myös vuonna 1999. Samaan aikaan jatkui kuitenkin kuntien talouden rahoitustasapainon eriytyminen. Harkinnanvaraista rahoitusavustusta hakeneiden kuntien lukumäärä kasvoi edellisvuodesta. Avustusta myönnettiin 93 kunnalle. Uudet yhteisöveron kunnittaiset määräytymisperusteet tulivat voimaan vuoden 1999 alusta. Kuntien valtionosuusjärjestelmän siirtymäkausi jatkui ja yleistä valtionosuutta vähennettiin kunnallisten holhouslautakuntien tehtävien siirtyessä valtiolle.

Kuntajaotuksen uudistamisessa sovellettiin voimassa olevan kuntajakolainsäädännön mukaisia aktivointikeinoja. Määräaikaisen erityislain nojalla suoritettiin loppuun vuonna 1995 laajentuneilla aluevesillä sekä Ahvenanmaan ympäristössä puuttuneiden ja epäselvien kuntarajojen määrääminen. Uuden kuntajakolain perusteella kuntajaotukseltaan huomattavan rikkonaisilla alueilla toteutettava erityinen eheytymismenettely on jatkunut neljällä alueella.

Osallisuushankkeen kuntaprojektien toteutus jatkui 53 kunnassa ja kahdessa maakunnan liitossa yli 70 projektissa. Vuoden 1999 keväällä julkaistiin hankkeen toinen väliarviointi ja syksyllä koottiin tiedot loppuarvioinnin laadintaa ja johtopäätösten tekemistä varten.

2.7 Aluekehitys

Kansantalouden kasvusta huolimatta alueellisen kehityksen erot ovat säilyneet. Itä- ja Pohjois-Suomen talouden ja elinkeinoelämän ongelmat ovat huomattavat. Väestön ikärakenteen vanheneminen vaikeuttaa alueellisesti tasapainoisen kehityksen tavoitteen saavuttamista.

EU:n rakennerahastojen alueellisten tavoiteohjelmien toteuttamisessa oltiin sauma-

kohdassa, jossa valmistauduttiin vuonna 1999 päättyvän ohjelmakauden ohjelmien sulkemiseen ja uuden, vuosia 2000-2006 koskevan, ohjelmakauden aloittamiseen.

Valtion vuoden 2000 talousarvion valmistelussa on otettu huomioon pyrkimys aloittaa uuden ohjelmakauden hankkeiden toteuttaminen mahdollisimman nopeasti vuoden alusta riippumatta siitä millä aikataululla komissio hyväksyy ohjelmat. Talousarviossa ja hallintolaissa on pyritty varmistamaan EU-ohjelmien kansallinen vastinrahoitus.

Säädösvalmistelun alueellisten vaikutusten arvioimismenettelyjä kehitettiin. Työryhmän työ valmistuu vuoden 2000 lokakuussa.

Puolustusministeriö

1. Puolustuspolitiikka

Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön yhdeksi tärkeimmäksi tavoitteeksi nousi kertomusvuonna EU:n monikansallisen, yhteistoimintakykyisen kriisinhallintakyvyn kehittäminen. Maamme pitkäaikainen osallistuminen erilaisiin rauhanturvatehtäviin ja kokemukset osallistumisestamme kertomusvuoden elokuussa käynnistyneeseen Kosovon rauhanturvaamisoperaatioon ovat antaneet maallemme hyvät valmiudet osallistua unionin kriisinhallinnan kehittämistyöhön. Suomen puheenjohtajuuskaudella vuoden 1999 jälkipuoliskolla unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa kehitettiin erityisesti päätöksentekoon liittyvien rakenteiden, sotilaallisten voimavarojen sekä EU:n ja NATOn välisen yhteistyön osalta Kölnissä kesäkuussa päätettyjen linjausten mukaisesti. Kehittämisen tavoitteena on, että EU voi joko itsenäisesti tai tukeutumalla NATOn voimavaroihin toteuttaa kriisinhallintaoperaatioita.

Puolustuspoliittinen yhteistyö Pohjoismaiden kanssa tiivistyi kertomusvuoden aikana erityisesti kuljetushelikopterihankintojen valmisteluiden johdosta. Venäjän kanssa on jatkettu puolustusministeriöiden johdon vastavuoroisia vierailuja.

Puolustushallinto on YK:n kautta osallistunut kansainväliseen rauhanturvaturvatoimintaan ja sen kehittämiseen. Ulkoasiainministeriölle on annettu asiantuntija-apua asevalvonta- ja aseidenriisuntakysymyksissä. Yhteistoiminnassa ulkoasiainministeriön kanssa on osallistuttu ETYJin turvallisuuspoliittisen ulottuvuuden kehittämiseen. Puolustusministeriö on ohjannut resurssien käyttöä ETYJin luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia täytäntöön pantaessa. Puolustushallinto on ulkoasiainministeriön rahoituksella ja ohjauksella vastannut humanitaarisen miinanraivauksen kotimaassa tapahtuvista valmisteluista ja valmiusosaston perustamisesta kansainvälisiä tehtäviä varten.

2. Hallinto

Puolustusministeriö on jatkanut hallituksen vuonna 1997 antaman Euroopan turvallisuutta ja Suomen puolustusta koskevan selonteon linjausten toimeenpanoa. Näistä tärkeimmät koskevat puolustusvoimien rakennemuutosta ja varusmieskoulutuksen uudistamista. Merkittävimmät rakenneuudistukset toteutettiin 1998. Merivoimien organisaation uudistaminen ja vakiinnuttaminen on toteutunut hyvin. Kertomusvuonna jatkettiin valmiusyhtymisen kehittämistä ja prikaatien kokoonpanoja tarkistettiin. Erikoissairaanhoidon ulkoistamiseen liittyen lakkautettiin Pohjan Sotilassairaala ja siirryttiin käyttämään Kainuun ja Lapin keskussairaaloiden palveluita. Oulun Vaatetuskorjaamon toiminta lakkautettiin.

Hallinnon kehittämisen painopiste on ollut valtioneuvoston hallintopoliittisen periaatepäätöksen mukaisten toimenpiteiden käynnistämisessä ja toteuttamisessa. Ministeriön ja pääesikunnan välistä työnjakoa tarkistettiin ja käynnistettiin puolustusministeriössä ja pääesikunnassa erilliset, virastojen organisaatiouudistuksiin tähtäävät hankkeet.

Puolustusministeriö käynnisti arvioinnin kokeiluselvityksen, jonka kohteena on hallinnonalan tulosohjaus, sekä hallinnonalan lähes kaikkien tukitehtävien ulkoistamismahdollisuuksia koskevan kartoituksen. Puolustushallinnon tutkimustoiminnan

uudistaminen käynnistettiin tehdyn selvityksen pohjalta.

Henkilöstöhallinnon alalla jatkettiin puolustuspoliittisessa selonteossa esitetyn puolustushallinnon rauhan ajan rakenneuudistuksen edellyttämiä henkilöstövoimavarojen uudelleenkohdentamistoimia. Pohjan sotilassairaalan lakkauttamisen ja Oulun vaatetuskorjaamon toimintojen lakkauttamisen johdosta 15 henkilöä siirtyi muualle puolustusvoimien palvelukseen ja 77 jouduttiin irtisanomaan taloudellisista ja tuotannollisista syistä tai koska henkilöstö ei ollut valmis siirtymään toisella paikkakunnalla tarjottuun tehtävään. Irtisanotuista oli vuoden lopussa vielä 54 henkilöä työttöminä. Heitä koskevat työllistämistoimet yhdessä työvoimahallinnon kanssa jatkuvat. Osa näistä saa 10 kuukauden työllistämistukea ja muiden osalta on vastaavat toimet valmisteltavina.

Kertomusvuonna ilmavoimien lentäjien siirtyminen siviilisektorin palvelukseen jatkui niin, että kaikkiaan noin 70 ohjaajaa on kahdessa vuodessa siirtynyt lentoyhtiöiden palvelukseen. Siirtymisen estämiseksi lentäjien rekrytointi- ja koulutusjärjestelmien uudistamista jatkettiin ja ohjaajien palvelussuhteen ehtoja tarkistettiin edelleen.

Hallinnonalan henkilöstömäärä väheni hieman ja oli kertomusvuonna noin 18 300.

Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta (HE 172/1999). Siinä ehdotettiin lakiin lisättäviksi perustuslain 58 §:n 5 momentissa tarkoitetut sääntelyt tasavallan presidentin päätöksentekomenettelystä sotilaskäskyasioissa ja otettavaksi lakiin mm. eräiden puolustusvoimien virkamiesten virkaan nimittämistä ja tehtävään määräämistä sekä sotilasarvossa ylentämistä koskevat asiat. Tasavallan presidentin asetustasoisia toimivaltasäännöksiä vastaavat sääntelyt ehdotettiin nostettaviksi lain tasolle.

Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys laeiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 187/1999). Asevelvollisuuslakiin ehdotettiin sisällytettäväksi muun muassa sääntely asevelvollisen opetuskielestä ja äidinkielen mukaisesta palveluspaikasta, josta on säädetty hallitusmuodossa, sekä sääntely asevelvollisen valvonnasta. Varusmiespalveluksen alaikärajaa ehdotettiin nostettavaksi 17 vuodesta 18 vuoteen. Vastaava muutos ehdotettiin naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettuun lakiin.

3. Puolustusvalmius: Valmiustehtävät, koulutus, materiaaliala

Puolustusvalmiuden kannalta keskeiset tehtävät ja asetetut tavoitteet voitiin toteuttaa. Materiaalialalla pääpaino oli torjuntahävittäjien uusinnassa, valmiusyhtymien varustamisessa, tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien kehittämishankinnoissa ja materiaalialan kehittämisessä. Ilmavoimat siirtyi kertomusvuonna hävittäjälentotoiminassa pääosin Hornet-kalustoon, mikä merkitsee ilmapuolustuksen suorituskyvyn kasvamista konemäärän noustessa lähivuosina määrävahvuuteen. Muutosten läpivienti puolustusvoimissa ja rahoituksen sopeuttaminen samanaikaisesti valtion muuttumattomiin rahoituskehyksiin on merkinnyt myös osin suoritustason alenemista. Ilmavalvonnan tasoa ei ole kyetty pitämään riittävänä koko valtakunnan alueella, virka-ajan ulkopuolella valvonnan taso on vain välttävä. Merivalvonnassa pintavalvonta on kyetty säilyttämään tavoitetasolla, mutta vedenalaisessa valvonnassa vain painopistealueilla. Kertausharjoituskoulutuksen laajuus oli kertomusvuonna alle 1/10 osa vuosikymmenen takaisesta tasosta.

Kertausharjoitusten määrä oli 11 000 kertausharjoitusvuorokautta, mikä vastaa 5 % joukkojen operatiivisesta koulutusvaatimuksesta. Vapaaehtoisten harjoitusten määrä oli 20 000 vuorokautta, mikä merkitsi laskua edellisvuoteen verrattuna. Vapaaehtoiset harjoitukset ovat tärkeitä, mutta ne eivät korvaa koulutuksen sisällön vuoksi reservin kertausharjoituskoulutusta.

Varusmiespalvelukseen astui kertomusvuonna 31 015 miestä (28 640/1998). Maastokoulutuksen määrä säilyi kuusi kuukautta palvelevien kohdalla edellisvuoden tasolla eli 45 vuorokaudessa, tavoitteen ollessa 60 vuorokautta. Vapaaehtoisen asepalvelukseen suoritti 375 naista (402 /1998). NATOn PfP-toimintaan liittyen järjestettiin Suomessa läntisellä maanpuolustusalueella Pohjoismaiden keskinen "Nordic Peace 99"-harjoitus, johon kustakin maasta osallistui yksi komppania ja esikuntaupseereita. Harjoituksiin osallistuneiden sotilashenkilöiden määrä oli yhteensä 1 200.

Puolustushallinto osallistui kertomusvuonna Länsi-Euroopan puolustusmateriaaliryhmän (WEAG) toimintaan, NATOn PfP-toiminnan mukaiseen materiaalialan yhteistyöhön sekä kahdenväliseen tai monenkeskiseen valtioiden väliseen yhteistyöhön. EU:n jäsenvaltioiden muodostama POLARM-työryhmä, jonka tavoitteena on selvittää edellytykset puolustusmateriaalipolitiikan tiivistämiseksi unionin piirissä, jatkoi työtään, Suomen toimiessa puheenjohtajana vuoden jälkipuoliskolla.

Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan välillä on viime vuosina selvitetty edellytyksiä ja menettelyitä hankkia yhdessä kuljetushelikoptereita maiden puolustusvoimille. Kertomusvuoden keväällä selvitettiin mahdolliset toimittajat ja marraskuussa lähetettiin näiden valtioiden yhteinen tarjouspyyntö keskiraskaista kuljetushelikoptereista viidelle helikopterivalmistajalle. Näiden on toimitettava tarjouksensa vuoden 2000 huhtikuun alkuun mennessä.

Puolustusmateriaalihankintojen painopiste on ollut maavoimien valmiusyhtyminen varustamisessa, tiedustelu-, valvonta- ja johtamisvälineistön kehittämistä sekä torjuntahävittäjien uusintaa koskevissa hankinnoissa. Kertomusvuoden loppuun mennessä ilmavoimille oli toimitettu hankintasopimuksen 64 Hornet-hävittäjästä 54 konetta. Toimitukset ja hankintojen vastaostot ovat edistyneet suunnitelmien mukaisesti. Vastaostotavoitteesta oli kertomusvuoden loppuun mennessä toteutunut 98 %.

Kertomusvuoden helmikuussa puolustusministeriön asettaman selvitysmiehen tutkimus puolustusvoimien varikkolaitoksen ja puolustusvälineteollisuuden työnjaosta ja sen kehittämisestä ja elokuussa annettiin ministeriön asettaman toimikunnan raportti puolustusmateriaaliteollisuuden kehittämisestä. Molemmissa selvityksissä korostetaan puolustusvoimien varikkolaitoksen tehtävien tarkistamista ja työnjakoa teollisuuden kanssa. Toimikunnan raportissa nähdään kilpailukykyisen kotimaisen puolustustarviketeollisuuden turvaavan parhaiten puolustusvalmiuden materiaalitarpeita. Tämä edellyttää kuitenkin tuotantorakenteiden muuttamista vastamaan puolustusvoimien hankintatarpeita, teollisuuden ja valtiovallan panostusta materiaalisen tuotantovalmiuden painopistealueilla ja kotimaisten puolustushankintojen merkittävää lisäämistä nykyisestä runsaan 15 %:n tasolta. Lisäksi tulee kehittää puolustusvoimien hankintaprosesseja sekä keskinäistä yhteistoimintaa puolustusvoimien ja teollisuuden välillä puolustushankintoja suunniteltaessa.

4. Kiinteistöhallinto

Puolustushallinnon kiinteistökanta oli vuoden alussa 3,9 milj. htm^2, vastaten tilavuudeltaan 18,5 milj. rm^3. Lämmitettävää tilaa oli 2,9 milj. htm^2, vastaten

tilavuudeltaan 12,1 milj. rm^2. Kertomusvuona valmistui lähinnä valmiusyhtymien tarpeisiin majoitus-, huolto- ja varastorakennuksia hyötyalaltaan 24 005 m^2 ja bruttoalaltaan 25 467 m^2, mikä vastaa tilavuudeltaan 149 728 rm^3. Valmistuneiden uudisrakennusten kokonaiskustannukset olivat 63,5 milj. mk. Olemassa olevan rakennuskannan perusparannuksia valmistui 116 108 rm^3. Näiden kokonaiskustannukset 83,7 milj. mk.

Puolustusministeriö luovutti eri puolilta Suomea valtiovarainministeriölle (Valtion kiinteistölaitokselle, Kapiteeli Oy/Kruunuasunnot Oy:lle) 2 381 asuntoa tai asuntoosaketta yhteiseltä kerrosalaltaan 243 322 m^2. Luovutettujen toimitilojen kerrosala oli yhteensä 18 057 m^2. Luovutettuun kiinteistövarallisuuteen sisältyy noin 70 000 m^2 kaavoitettua, rakentamatonta kerrosalaa, josta pääkaupunkiseudun asuntotuotannon tukemiseen 52 000 k-m^2. Metsähallitukselle luovutettiin noin 400 ha.

Puolustusministeriö hankki omistukseensa kertomusvuonna lähinnä varasto- ja harjoitusalueiksi noin 500 ha. Metsähallitukselta, yhtiöiltä ja yksityisiltä omistajilta hankittiin käyttöoikeudet yhteensä 10 400 ha:n alueisiin, joita tarvitaan ampuma- ja harjoitusalueiksi sekä varikkojen ja varastoalueiden suoja-alueiksi.

Puolustusministeriön hallinnassa oli omistusoikeuksin maa-alueita kertomusvuoden lopussa yhteensä 67 806 ha, vesialueita noin 20 000 ha sekä käyttöoikeudet noin 228 000 hehtaarin suuruisiin maa-alueisiin. Omistuksessa olevista maa-alueista oli metsätalousmaata n. 46 000 ha. Metsätaloustoiminnasta kertyi tuloja 30,0 milj. mk. Toiminnan ylijäämäksi muodostui 11,5 milj. mk. Toimintaan osallistuva henkilöstömäärä oli 62 henkilötyövuotta.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa jatkotyöryhmän selvittämään kiinteistöhallinnon uudelleenorganisointia puolustushallinnon kiinteistötoimen ja rakennuslaitoksen osalta. Työryhmä ei päässyt yksimielisyyteen kehittämistavoitteista. Työryhmän enemmistö päätyi ehdottamaan puolustushallinnon kiinteistötoimen hajauttamista hallinnonalan ulkopuolisille osakeyhtiölle ja liikelaitoksille. Eriävässä kannassa työryhmän kaikki puolustushallinnon jäsenet, perustuen puolustusministeriön, pääesikunnan ja puolustushallinnon rakennuslaitoksen yksimieliseen kantaan, pitivät parhaimpana ratkaisuna maanpuolustuksen, kiinteistötoimen tehokkuuden ja kokonaistaloudellisuuden kannalta puolustushallinnon kiinteistötoimen säilyttämistä ja kehittämistä puolustusministeriön alaiseksi kiinteistölaitokseksi.

5. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Entisen Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa (FYROM) toiminut YK:n UNPREDEP-operaatio päättyi helmikuun lopussa Kiinan käytettyä veto-oikeuttaan YK:n turvallisuusneuvostossa. Osa UNPREDEP-operaatiosta vapautuneista resursseista voitiin myöhemmin kohdentaa Kosovossa käynnistettyyn KFOR-operaatioon.

Tasavallan presidentti teki 24.6.1999 päätöksen osallistumisesta Kosovon KFOR--operaatioon vahvennetulla pataljoonalla. Joukon perustaminen käynnistettiin heinäkuun puolivälissä. Pääjoukko siirtyi Kosovoon brittiläiselle sektorille elokuun lopulla. Rauhanturvajoukko muodostettiin Porin Prikaatin kouluttaman kansainvälisen valmiusjoukon rungolle. Syksyn aikana suomalaisjoukon toimintaedellytykset saatiin tyydyttävälle tasolle ja toiminta on vakiintunut toimialueella. KFOR-operaatiossa palveli vuoden lopussa 798 suomalaista rauhanturvaajaa. Operaation kustannuksiksi ensimmäisenä toimintavuonna on arvioitu 445 milj. mk.

NATOn johtaman Bosnia-Herzegovinassa toteutettavan SFOR-operaation vahvuutta ollaan vähentämässä 30 000 sotilaasta noin 19 000 sotilaaseen. Tähän liittyen on

valmisteltu myös Suomen osallistumisen vähentämistä 465 rauhanturvaajasta noin 120 rauhanturvaajaan. Vähentäminen toteutetaan tammi-helmikuussa vuonna 2000.

Etelä-Libanonissa toteutettavaan YK:n UNIFIL-operaatioon osallistuvan suomalaisen rauhanturvajoukon vahvuus oli vuoden lopulla 495. Kyproksella toimivan UNFICYP-operaation suomalaisten vahvuutta lisättiin YK:n pyynnöstä kahdeksalla rakentajalla, kokonaisvahvuuden ollessa nyt yhdeksän. Kosovossa toteutettavaan YK:n UNMIK-operaatioon osallistuttiin kahdella upseerilla. Kertomusvuonna toimi lisäksi 24 suomalaista upseeria sotilastarkkailijoina YK:n rauhanturvaoperaatioissa.

Kertomusvuoden aikana siirryttiin tehtävän vaativuuteen perustuvaan palkkaukseen myös SFOR- ja KFOR-operaatioissa. Valmistelut sotilastarkkailijoiden tehtäväkohtaisen palkkausjärjestelmän osalta käynnistettiin.

Puolustusministeriö asetti kesäkuussa työryhmän selvittämään rauhanturvaamislain muutostarpeen (Rauhanturvaamistyöryhmä). Työryhmän raportin pohjalta valmisteltiin hallituksen esitystä rauhanturvaamislain muuttamisesta. Tavoitteena on, että rauhanturvaamistoiminta säädettäisiin puolustusvoimien varsinaiseksi tehtäväksi, jolloin suomalaisen rauhanturvaamisorganisaation hallinnointi siirtyisi samalla ministeriöstä pääesikuntaan Muutos ei sisällöllisesti laajenna Suomen osallistumista rauhanturvaamistoimintaan nykyisestä.

Rauhanturvaamistoiminta rahoitettiin ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokista. Vuodelle 1999 oli puolustusministeriön pääluokkaan momentille 27.30.22 (YK:n ja ETYJin rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot) myönnetty määrärahoja yhteensä 256,6 milj. mk.

Pohjoismaiseen työnjakoon perustuen Suomessa toimeenpantiin kaksi kansainvälistä sotilastarkkailijakurssia. Kursseilla koulutettiin 23 suomalaista ja 84 ulkomaalaista upseeria. Rauhanturvatehtäviin hakeutui vuoden aikana 4 997 miestä ja 881 naista. Heistä koulutettiin ja lähetettiin rauhanturvatehtäviin 1 556 henkilöä. Suomalaisten rauhanturvaajien kokonaisvahvuus eri operaatioissa vuoden 1999 lopussa oli 1 792.

Valtiovarainministeriö

Talous- ja finanssipolitiikka

Suomi otti käyttöön yhteisvaluutta euron 10 muun EU-jäsenmaan kanssa vuoden 1999 alusta lukien Euroopan talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alkaessa. Siirtyminen sujui lasketulla tavalla ilman ongelmia. Euro etsi vuoden mittaan kurssiaan ja heikkeni dollariin verrattuna, mikä paransi Euroopan ja Suomen hintakilpailukykyä. Euroalueen sisällä tällä ei ollut sanottavia vaikutuksia ja inflaatio pysyi hyvin maltillisena, vaikka öljyn kallistuminen nosti hieman hintatasoa. Korkotaso aleni vuoden alkupuolella, mutta vuoden loppua kohden raha- ja luottomäärien tavoiteltua nopeampi kasvuvauhti ja talouskasvun nopeutuminen Euroopassa johtivat siihen, että Euroopan keskuspankki nosti syksyllä lyhyttä ohjauskorkoa. Tämä rahapolitiikan lievä kiristyminen vähensi markkinoiden pidemmän aikavälin inflaatio-odotuksia ja alensi pitkiä markkinakorkoja. Markkinakorot Suomessa noudattelivat eurooppalaista kehitystä, pankkiluottojen korot jäivät keskimäärin varsin mataliksi, joskin ne kohosivat hieman syksyllä.

Suomessa talouspolitiikan keskeiset tavoitteet olivat keväällä virkaan astuneen uuden hallituksen ohjelmassa työllisyyden parantaminen ja valtiontalouden tasapainottaminen. Kertomusvuoden talousarvioesityksessä oli painotettu lisäksi maltillisen kustannuskehityksen säilyttämistä talous- ja rahaliittoon osallistumisen edellytyksenä. Liittyminen euroalueeseen ja sitä kautta saavutettu rahataloudellinen vakaus tuki näitä kaikkia tavoitteita. Finanssipolitiikkaa jatkettiin kysyntää hillitsevänä, mikä oli perusteltua myös eräiden alojen ja alueiden tuotantokapeikkojen takia. Suuren työttömyyden kanssa yht´aikaisesti ilmenevän työvoimapulan voittamiseksi hallitus edisti mm. vero-, työvoima- ja koulutuspolitiikan keinoin työhön ja koulutukseen hakeutumista sekä työpaikkojen tarjontaa. Erityisen keskeisellä sijalla tässä rakennepolitiikassa oli työn verottamisen alentaminen, kertomusvuonna 3 mrd mk ja koko hallituskauden aikana 1995 - 99 yhteensä 13,2 mrd mk.

Talouskasvu muodostui kertomusvuonna lähes budjettiesityksen mukaiseksi 4 prosentiksi. Työllisyyden kasvu oli myös erittäin vahva, mutta työn tarjonnan kasvun takia työttömyysaste jäi selvästi ennakoitua 9 prosenttia suuremmaksi. Julkisen sektorin ja valtion rahoitusjäämä muodostui alunperin odotettua paremmaksi, mihin vaikutti erityisesti yhteisöveron ennustettuakin nopeampi kasvu.

Valtiontalous

Valtiontalouden hoito

Valtion vuoden 1999 talousarvion toteutumiseen ei kertomusvuoden aikana kohdistunut merkittäviä yllätyksiä. Verotuloarvioita tarkistettiin kertomusvuoden kahdessa lisätalousarviossa nettomääräisesti yhteensä noin 3 mrd. markkaa varsinaista talousarviota suuremmaksi. Budjettitalouden menot ilman nettokuoletuksia lisääntyivät lisätalousarvioissa yhteensä noin 5 mrd. markalla. Kertomusvuodelle budjetoitu valtion nettorahoitusylijäämä kohosi 19,7 mrd. markkaan lähinnä valtion omistamien osakkeiden myynnin seurauksena. Ilman omaisuuden myyntituloja ja Arsenal Oy:n pääomasijoituksen takaisinmaksua budjetoidut tulot olisivat olleet noin 3 mrd. markkaa menoja pienemmät.

Kansantalouden tilinpidon mukaan valtio säilyi kertomusvuonna niukasti alijää-

mäisenä. Osakkeiden myyntitulojen kautta valtion velkaa kyettiin kuitenkin pienentämään selvästi ensimmäisen kerran vuosikymmenen alun laman jälkeen. Valtion velka kertomusvuoden lopussa oli 410 mrd. mk eli selvästi alle 60 prosenttia suhteessa kansantuotteeseen.

Kertomusvuoden huhtikuussa nimitetyn pääministeri Lipposen II hallituksen keskeisinä finanssipoliittisina tavoitteina on saavuttaa valtiontalouden rakenteellinen, kansantalouden tilinpidon mukainen rahoitusylijäämä vaalikauden kuluessa sekä pitää valtion menot reaalisesti enintään vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tasolla, jolloin valtionvelka supistuisi alle 50 prosentin suhteessa bruttokansantuotteeseen vaalikauden loppuun mennessä. Lisäksi varaudutaan vaalikauden aikana 10-11 miljardin markan suuruisiin tulovero- ja sosiaalivakuutusmaksuperusteiden kevennyksiin, mikä edellyttää talouskasvun jatkumista vahvana, maltillisia tulopoliittisia ratkaisuja ja verorakenteen kehittämistä.

Finanssipoliittisen linjan toteuttaminen aloitettiin antamalla kertomusvuoden toukokuussa hallinnonaloittaiset menokehykset vuosille 2000-2003. Valtioneuvoston menokehyspäätöksen mukaan hallitusohjelmassa tavoiteltuun menojen tasoon päästään vuonna 2002. Vuoden 2000 talousarviossa arvioidaan valtion kansantalouden tilinpidon mukaisen rahoitusalijäämän muuttuvan rahoitusylijäämäksi jo vuonna 2000 ja valtionvelan suhteessa bruttokansantuotteeseen supistuvan 4 prosenttiyksiköllä.

Valtiovarainministeriössä ryhdyttiin kertomusvuonna valmistelemaan eduskunnan ja hallituksen välisen vuoropuhelun lisäämistä menokehysten käsittelyn yhteydessä. Tarkoituksena on, että eduskunnalla olisi mahdollisuus keskusteluun ajankohtaisesta talouspolitiikasta ja valtiontaloudesta jo ennen talousarvioesityksen antamista eduskunnalle.

Agenda 2000:n rahoituskysymysten valmistelu, EU:n vuoden 2000 budjetin valmistelutehtävät sekä Suomen EU:n puheenjohtajuuskauden tehtävien hoitaminen olivat keskeisimmät käsitellyistä valtiontalouteen liittyvistä EU-asioista. Puheenjohtajuustehtävien hoitaminen edellytti tiiviistä yhteydenpitoa jäsenmaiden, komission ja neuvoston sihteeristön kanssa. Budjettiasioihin liittyvä yhteydenpito koski erityisesti Euroopan parlamenttia.

Valtion virastoissa ja laitoksissa otettiin vuoden 1998 alusta käyttöön uusi kirjanpito, jossa hallinnollinen kirjanpito korvattiin liikekirjanpidolla ja talousarviokirjanpidolla. Vuonna 1999 vahvistettiin ensimmäinen uusimuotoinen valtion tilinpäätös, johon kuuluvat valtion tuotto- ja kululaskelma, tase, talousarvion toteutumisen osoittava laskelma sekä liitetiedot.

Tilinpäätöksen mukaan toiminnan tuotot olivat 30,8 mrd. mk ja kulut 49,8 mrd. mk, mistä henkilöstökulut olivat 24,7 mrd. mk. Rahoitustuotot olivat 13,6 mrd. mk ja rahoituskulut 32,8 mrd. mk, siirtotalouden tuotot 11,5 mrd. mk ja kulut 111,8 mrd. mk sekä tuotot veroista ja pakollisista maksuista 153,2 mrd. mk. Valtion tuotto- ja kululaskelman ylijäämä oli 14,7 mrd. mk, mihin vaikutti kauppa- ja teollisuusministeriön Imatran Voima Oy:n ja Neste Oyj:n osakkeiden luovutuksesta tekemä noin 17 mrd. markan myyntivoiton tuloutus.

Valtiolla oli taseessa 31.12.1998 kansallis- ja käyttöomaisuutta yhteensä noin 250,8 mrd. mk ja vaihto- ja rahoitusomaisuutta 53,2 mrd. mk. Taseen loppusumma oli 304 mrd. mk. Vierasta pääomaa taseessa oli 444,0 mrd. mk ja arvostuseriä 23,8 mrd. mk, joten valtion oma pääoma oli 163,8 mrd. mk negatiivinen.

Budjettitalouden lainanotto

Valtioneuvosto sai vuodelle 1999 lainanottovaltuudet siten, että pitkäaikaisia valtiolainoja voitaisiin ottaa bruttomääräisesti yhteensä 93,5 mrd markalla ja lyhytaikaisen alle 12 kuukauden pituisten lainojen määrä saisi olla enintään 50 mrd mk.

Bruttolainanotto toteutui huomattavasti valtuuksien määrää vähäisempänä, kun valtion lainanottotarve mm. yksityistämistulojen myötä pieneni. Pitkäaikaiset nettokuoletukset olivat 12,6 mrd mk.

Bruttolainanoton kokonaismäärä oli 27,5 mrd mk ja se oli kokonaisuudessaan euroja markkamääräistä. Lyhytaikaisen alle 12 kuukauden pituisten lainojen määrä oli vuoden lopussa 8,0 mrd mk. Kotimaisen lainanoton painopiste oli pitkäaikaisissa sarjaobligaatioissa. Vuoden 2000 alkaessa valuuttamääräisten lainojen osuus kokonaisvelasta oli 16,0 %.

Pitkäaikaisia lainoja konvertoitiin yhteensä 13,3 mrd markalla. Konversioissa muokattiin lainasalkun rakennetta haluttuun suuntaan vaihtamalla vanhoja lainoja uusiin ennen näiden erääntymistä.

Veropolitiikka ja verotuksen toimeenpano

Hallituksen veropolitiikassa pääpaino on edellisen hallituskauden tavoin työhön kohdistuvan verotuksen keventämisessä. Jotta talous ei ylikuumenisi suotuisassa suhdannetilanteessa, vuoden 2000 veroperusteita on kuitenkin lievennetty vain veroasteikkoon tehdyin inflaatiotarkistuksin. Mahdollisia lisäkevennyksiä vuodelle 2000 harkitaan, jos työmarkkinoilla saavutettava uusi tulopoliittinen ratkaisu antaa siihen mahdollisuuden.

Verotuksen painopistettä on tarkoitus siirtää pääomatulojen ja kiinteistövarallisuuden suuntaan. Vuoden 2000 verotuksesta alkaen pääomatulojen ja yhteisöjen veroprosentti on korotettu 28 prosentista 29 prosenttiin. Matalakorkoisten talletustilien verovapaus poistuu 1.6.2000 alkaen. Sen jälkeen kertyvät korot ovat kokonaisuudessaan veronalaista pääomatuloa. Kiinteistöverotuksessa veron alarajoja on korotettu. Yritysverotuksessa kansainvälisten suomalaisyritysten ulkomailta saamien ja edelleen ulkomaille jakamien osinkojen kansainvälistä kahdenkertaista verotusta on lievennetty vuoden 2000 alusta.

Verotietojen julkisuutta, salassapitoa ja luovuttamista koskeva uusi laki on astunut voimaan vuoden 2000 alusta. Laki muun muassa helpottaa viranomaisten oikeutta saada käyttöönsä verotusta koskevia tietoja. Verotietojen yleisöjulkisuus säilyi uudistuksessa kutakuinkin ennallaan.

EU:n puheenjohtajana Suomi toimi aktiivisesti haitallista verokilpailua rajoittavan tuloverotuksen veropaketin aikaansaamiseksi Suomen puheenjohtajakaudella alkuperäisen aikataulun mukaisesti. Pakettia ei kuitenkaan saatu hyväksytyksi lähinnä Yhdistyneen Kuningaskunnan korkotulojen minimiverotusta vastustavan kannan vuoksi.

Suomen puheenjohtajuuskaudella neuvosto hyväksyi direktiivin, joka mahdollistaa alennetun arvonlisäverokannan soveltamisen direktiivissä lueteltuihin työvaltaisiin palveluihin. Lisäksi hyväksyttiin asiallisesti neuvoston päätös kokeiluluvan myöntämisestä kokeiluun ilmoittautuneille jäsenvaltioille sekä eräitä poikkeuslupa-asioita koskevia päätöksiä.

Neuvoston 25.5.1999 hyväksymän direktiivin mukaan arvonlisäverotuksessa yleisen verokannan tason tulee olla vähintään 15 prosenttia myös vuosina 1999 ja 2000. Lisäksi neuvosto hyväksyi 17.6.1999 kansainvälisten telepalvelujen arvonlisäverokohtelua koskevan direktiivin, joka mahdollistaa kolmansissa maissa toimivien teleyritysten myymien yhteisön alueella kulutettavien, telepalvelujen verottamisen yhteisössä.

Tax-free -myynti päättyi Euroopan yhteisön sisäliikenteessä 30.6.1999. Verottoman myynnin päättymiseen liittyvät kansalliset lainsäädäntömuutokset valmiste- ja arvonlisäverotuksessa tulivat voimaan 1.7.1999. Jäsenvaltioiden välisillä matkoilla aluksien tai lentokenttien verottomien tavaroiden myymälöissä ei myydä verottomia tuotteita matkustajalle, joka liikkuu yhteisön alueella. Aluksissa matkan aikana kulutettavien tuotteiden verottomuus ja tullittomuus samoin kuin yhteisön ulkopuolelle matkustavan henkilön oikeus verottomiin ostoksiin säilyi ennallaan. Muutoksella ei myöskään ollut vaikutusta Ahvenanmaan maakunnan ja muun Suomen tai muiden jäsenvaltioiden välisillä matkoilla eikä maakunnan kautta ulkomaille liikennöivillä aluksilla myytävien tavaroiden verottomuuteen EU-liittymissopimukseen sisältyvän poikkeussäännöksen johdosta.

Suomi sai poikkeuksen olla verottamatta moottoripolttoaineena käytettävää maakaasua vuonna 1999. Sanotun poikkeuksen samoin kuin Suomen aikaisemmin saamien mineraaliöljyä koskevien eräiden muiden poikkeusten voimassaoloa jatkettiin neuvoston päätöksellä vuoden 2000 loppuun.

Suomen EU -puheenjohtajuuskaudella on keskusteltu EU:n jäsenvaltioiden ja Venäjän tulliviranomaisten välisen yhteistyön kehittämisestä. Erityisesti on esillä ollut ns. kaksoislaskutusongelma. EU:n ja Venäjän yhteisessä järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa konferenssissa Helsingissä hyväksyttiin suositus siitä, että EU:n jäsenvaltiot ja Venäjä ryhtyvät selvittämään, miten kaksoislaskutukseen liittyvän rikollisuuden paljastaminen voitaisiin järjestää. Valmistelua jatketaan Suomen viranomaisten johdolla.

Rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinoiden tila

Rahoitusmarkkinat kehittyivät vuonna 1999 Suomessa suotuisasti. Yhteiseen rahaan siirtyminen vuoden 1999 alusta vakautti rahoitusmarkkinoita ja paransi sijoitusmahdollisuuksia euroalueella. Osakekurssien kehitys oli Suomessa poikkeuksellisen voimakasta verrattuna muihin EU:n jäsenmaihin. Osakekurssit nousivat lähes yhtäjaksoisesti ja vuoden lopulla HEX:n yleisindeksi kohosi uuteen ennätykseen. Pitkät korot kohosivat vuoden alusta lähtien Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Lyhyet korot sen sijaan laskivat Euroopassa aina kesään saakka, jonka jälkeen ne ovat lievästi nousseet.

Suomen pääomamarkkinoiden toimintaa leimasi nopea infrastruktuurin rakennemuutos ja kansainvälistyminen. Uusia yrityksiä listautui pörssiin runsaasti ja myös yritysten vieraanpääomanehtoisen rahoituksen saatavuus oli hyvä. HEX-konsernin ja Euroopan suurimman johdannaispörssin Eurexin johdannaiskaupan yhteistyö käynnistyi syksyllä 1999. Yhteistyö avasi suomalaisille välittäjille, sijoittajille ja pörssiyhtiöille suoran väylän yhdentyville sijoitusmarkkinoille.

Vuonna 1999 pankkien kannattavuus parani ja toiminta monipuolistui. Talletuksille vaihtoehtoisten sijoitustuotteiden, kuten rahasto-osuuksien ja vakuutustuotteiden suosio kasvoi. Pankki- ja vakuutussektorilla oli meneillään useita suuria rakennejär-

jestelyjä, minkä seurauksena pankki- arvopaperi- ja vakuutuspalveluja tullaan tarjoamaan samasta konsernista tai yhteistyöryhmästä.

Arvopaperimarkkinat

Kertomusvuonna rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuria kehitettiin ja sijoitustuotteiden neutraalisuutta parannettiin. Arvopaperimarkkinoiden toimintaedellytyksiä kehitettiin useilla lakimuutoksilla. Voimaan saatettiin uudistettu sijoitusrahastolaki sekä arvopaperimarkkinalain muutos, jolla lisättiin osavuosikatsausten lukumäärää ja velvoitettiin kaikkia julkisen kaupankäynnin kohteeksi otettujen arvopaperien liikkeeseenlaskijoita laatimaan osavuosikatsaus. Osakkeenomistajan velvollisuutta ilmoittaa eli liputtaa omistusosuutensa suomalaisen yhtiön äänimäärästä tai osakepääomasta lisättiin.

Johdannaisinstrumenttien kaupankäyntiin liittyvää lainsäädäntöä uudistettiin arvopaperipörssin kansainvälisen yhteistyön vuoksi. Arvopaperimarkkinoilla tapahtuvia vakavimpia väärinkäytöksiä koskevia rangaistussäännöksiä tiukennettiin. Tällaisia ovat sisäpiirintiedon väärinkäyttö, kurssien vääristäminen sekä tärkeimpien tiedonantovelvoitteiden rikkominen. Markkinaosapuolten järjestöt yhdessä arvopaperipörssin kanssa laativat eettiset säännöt sisäpiiriläisten kaupankäynnille, kaupankäynnin valvonnalle ja sääntöjen laiminlyönnin seuraamuksille.

Rahoitusmarkkinoiden valvonta

Rahoitus- ja vakuutusalan ryhmittymien valvonnan kehittämiseksi valmisteltiin ehdotus erillisen rahoitus- ja vakuutusalan ryhmittymien valvontaa koskevan lain säätämiseksi. Myös rahoitusmarkkinoiden viranomaisvalvontaa tehostettiin järjestämällä vakuutusvalvonta ja –tarkastusorganisaatio uudelleen erilliseksi sosiaali- ja terveysministeriön alaiseksi Vakuutusvalvontavirastoksi. Pankki-, arvopaperi- ja vakuutusvalvonnan koordinaatiota parannettiin.

Luottolaitosten säätely

Hallitusohjelmaan liittyen eduskunnalle annettiin esitys kiinnitysluottopankkilaiksi. Lain tavoitteena on monipuolistaa ja kehittää Suomen rahoitus- ja joukkovelkakirjamarkkinoita yhtäältä lisäämällä vaihtoehtoisia sijoituskohteita ja toisaalta pidentämällä sijoituskohteiden maturiteettia. Laki tuli voimaan 1.1.2000.

Pankkituki

Julkista pankkitukea on myönnetty kertomusvuoden loppuun mennessä nettomääräisesti 40,1 mrd. markkaa, josta maksettua tukea on 39,1 mrd. markkaa ja takauksia 1 mrd. markkaa. Maksettua pankkitukea palautui vuoden aikana Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oyj:n nopeutettuun alasajoon liittyvän yhtiö osakepääoman alentamisen kautta yhteensä 2,6 mrd. markkaa. Arsenal -konsernille myönnettyjä takauksia alennettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 14 mrd. markkaa.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon pankkituesta 16.11.1999.

Kansainväliset rahoituslaitokset

Kansainvälisten rahoituslaitosten toimintaympäristö oli kertomusvuonna edellistä vuotta rauhallisempi Aasian kriisin ja sitä seuranneiden globaalien rahoitusmarkkinahäiriöiden vaikutusten vaimennuttua. Näiden häiriöiden vuoksi aloitettua kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminnan parantamiseen tähtäävää uudistustyötä on jatkettu Kansainvälisen valuuttarahaston yhteydessä sekä useilla muilla

tahoilla. Tähän mennessä on kiinnitetty erityistä huomiota rahoitusmarkkinoiden läpinäkyvyyden ja pankkivalvonnan tehostamisen tarpeeseen.

Suomi on toiminut Maailmanpankissa kertomusvuonna pohjoismaalais-balttilaisen äänestysryhmän koordinaattorina ja pitänyt hallussaan johtokuntapaikkaa. Nämä tehtävät jatkuvat elokuuhun 2000 saakka.

Euroopan investointipankin EIP:n kolmansiin maihin suuntaaman lainoituksen varmistamisesta sovittiin vuosiksi 2000-2006 EU:n piirissä Suomen puheenjohtajuuskaudella. Pankin hallintoneuvosto kokoontui Helsingissä kertomusvuonna. Tämä kokous, samoin kuin Suomen EU-puheenjohtajuuteen liittyen järjestetty Pohjoinen ulottuvuus-konferenssi, tarjosi tilaisuuden kehittää EIP:n ja suomalaisten yritysten sekä kuntasektorin välisiä suhteita.

Euroopan jälleenrahoitus- ja kehityspankki EBRD kirjasi vuonna 1998 huomattavat tappiot toiminnasta Venäjällä, mutta on kertomusvuonna palaamassa voitolliseksi. EBRD:n hallintoneuvoston puheenjohtajana toimii vuoden 2000 vuosikokoukseen saakka valtiovarainministeri Sauli Niinistö. Myös EBRD:n ja suomalaisyritysten välisiä yhteyksiä on pyritty parantamaan. Pankin pääjohtaja Horst Köhler vieraili kertomusvuoden heinäkuussa Suomessa ja tapasi Suomen talouselämän keskeisiä vaikuttajia.

Pohjoismaiden investointipankkia koskeva uusi sopimus tuli voimaan heinäkuussa 1999. Uuden sopimuksen tarkoituksena on selventää ja vahvistaa pankin oikeudellista asemaa kansainvälisenä rahoituslaitoksena. Heinäkuussa 1999 allekirjoitettiin myös Suomen hallituksen ja Pohjoismaiden investointipankin välinen isäntämaasopimus.

Fennica-arvopaperistamisohjelmaa on jatkettu hankkimalla kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta 500 milj. euroa valtion asuntorahastolle.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Kertomusvuonna olivat valtionhallinnossa voimassa työmarkkinain keskusjärjestöjen 12.12.1997 allekirjoittaman tulopoliittisen sopimuksen mukaiset keskus- ja virastotason virka- ja työehtosopimukset.

Valtion pääsopijapuolten edustajista virka- ja työehtosopimusratkaisun mukaisesti asetettu työryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää valtion talousarvioalalla sopimusosapuolten yhteistä, alan henkilöstöä koskeva tietopohjaa palvelussuhteen ehdoista, niiden kehityksestä ja perusteista, luovutti loppuraporttinsa valtiovarainministeriölle 17.12.1999.

Raportin mukaan valtion henkilöstön ansiokehitys on 1990-luvulla vastannut tulopolitiikan tavoitteita sekä ajanjakson taloudellisen kehityksen ja valtiontalouden suomia mahdollisuuksia. Suomen valtion palkkataso ja -kehitys on yleisesti ottaen linjassa myös muiden OECD- ja EU-maiden valtiosektoreiden kanssa.

Valtion palkkakilpailukyky on raportin mukaan avustavissa ja suoritustason tehtävissä keskimäärin tarkastellen parempi tai vähintään yhtä hyvä kuin yleisillä työmarkkinoilla. Sen sijaan asiantuntijoiden ja johtajien ryhmissä palkkataso on 10 – 30 prosenttia alempi kuin yleisillä työmarkkinoilla. Palkkakilpailukyvyn ongelmat näkyvät käytännössä muun muassa eräiden ryhmien vaihtuvuus- ja rekrytointiongelmina.

Useat Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta olennaiset tekijät kuten

parhaiten koulutettu työvoima ja toimiva infrastruktuuri aikaansaadaan keskeisiltä osiltaan valtion ja muun julkisen sektorin toimin. Integraatio lisää valtionhallinnon merkitystä strategisena kilpailukykytekijänä. Osaavan ja motivoituneen työvoiman merkitys ja siitä käytävä kilpailu kasvaa.. Uusien palkkausjärjestelmien rakentamista ja käyttöönottoa on sen vuoksi nopeutettava kilpailukyvyn ja kustannustehokkuuden turvaamiseksi valtiotyönantajan ja pääsopijajärjestöjen yhteisesti sopimien periaatteiden mukaisesti. Tärkeätä on edelleen kehittää myös töiden sisältöä ja sisäistä palkitsevuutta.

Eläkkeelle siirtymisen myöhentämiseksi ja ikääntyneiden työssä jatkamisen edistämiseksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta annetuilla laeilla (1229 - 1230/1999) poistettiin työttömyyseläkkeen tulevan ajan oikeus ja korotettiin yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja 58 vuodesta 60 vuoteen. Varhennetun vanhuuseläkkeen vanhuusvähennys muutettiin 0,5 prosentista 0,4 prosenttiin kuukautta kohden.

Väestön ikääntymiseen varautumiseksi valtion eläkerahaston kasvu turvattiin valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (1231/1999). Muutoksessa määritettiin rahastosta talousarvioon vuosittain tehtävän siirron enimmäismäärä siten, että rahastointitavoite, joka on puolitoistakertaa valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvan henkilöstön palkkasumma, saavutetaan vuonna 2010. Rahaston organisaatiota selkeytettiin ja sen sijoitustoimintaa ja valvontaa koskevia säännöksiä täsmennettiin.

Hallinnon kehittäminen

Kertomusvuonna julkista hallintoa on kehitetty valtioneuvoston 16.4.1998 hyväksymän periaatepäätöksen Laadukkaat palvelut, hyvä hallinto ja vastuullinen kansalaisyhteiskunta-linjausten mukaisesti.

Vuonna 1999 toteutettiin useita periaatepäätökseen liittyviä selvityshankkeita koskien mm. välillistä valtionhallintoa, laatupalkinnon käyttöä julkisella sektorilla sekä valtion virastojen ja laitosten asiakaspalautejärjestelmiä ja käsittelyaikoja.Arviointitoiminnan kehittämiseksi käynnistettiin kaksi hanketta. Lisäksi käynnistettiin laaja vuosina 2000-2001 toteutettava kansallinen laatu- ja palveluhanke.- Loppuvuodesta käynnistyi myös kaksi keskushallinnon kehittämiseen liittyvää taustaselvitystä. Toinen niistä koskee hallintopolitiikan suuntalinjoja koskevan periaatepäätöksen johdosta hallinnonaloilla tehtyä kehittämistyötä ja toinen on vertaileva kartoitus EU-maiden ministeriöiden toimialajaoista.

Kertomusvuoden keväällä käynnistyi valtion tietohallintostrategian valmistelu, jonka tuloksena tulee olemaan ehdotus valtionneuvoston periaatepäätökseksi valtion tietohallinnon kehittämisestä. Se tulee sisältämään kokonaisvaltaisen pohjan mm. tietohallinnon toimintamallien kehittämiselle sekä ohjaukselle ja organisoinnille.Valtiovarainministeriö on tukenut sähköisten asiointipalvelujen ja niiden teknisen perustan kehittämistä mm. asiantuntijaselvityksin, osarahoittajana ja osallistumalla lainsäädännön.
valmisteluun.

Valtioneuvosto antoi vuonna 1999 periaatepäätöksen valtionhallinnon tietoturvallisuudesta. Valtiovarainministeriö vahvisti osallistumistaan kertomusvuonna kansainväliseen ja kansalliseen tietoturvallisuusyhteistyöhön. Valtiovarainministeriön kesällä 1998 asettama vuoden 2000 tietojärjestelmäongelmia käsittelevä yhteistyöryhmä antoi kertomusvuonna useita selvityksiä vuosituhannen vaihtumiseen liityvien tietojärjestelmäongelmien käsittelystä eri sektoreilla.

Kertomusvuonna Suomen Twinning-toiminta käsitti 15 hanketta, jotka toteutetaan 6 hakijamaassa. Lähialueilla hallinnon kehittämistyötä tuettiin Baltian maissa ja Luoteis-Venäjän alueella. Twinning-perusohjeistosta ja kertomusvuoden kesällä komission ja Suomen välillä allekirjoitetusta puitesopimuksesta järjestettiin useita tiedotus- ja koulutustilaisuuksia.Lisäksi virastoja tuettiin Twinning-tarjousmenettelyssä ja mm. hankesopimusten laadinnassa.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä käsitteli kertomusvuonna useita merkittäviä hallinnon ja aluekehityksen kehittämisehdotuksia eri hallinnonaloilta.

Opetusministeriö

1. Koulutus- ja tiedepolitiikka

1. Yleissivistävä koulutus

Koulutusta koskevan lainsäädännön uudistaminen on parantanut mahdollisuuksia peruskoulun ja lukion joustavaan kehittämiseen. Vuoden 1999 yleissivistävän koulutuksen erityisinä painopisteinä olivat koulutuksen arvioinnin ja oppilasarvioinnin kehittäminen sekä matemaattisten ja luonnontieteellisten aineiden kehittäminen (LUMA), kieliohjelman monipuolistaminen (KIMMOKE), syrjäytymisen ehkäisyhankkeet, kansainvälisyys, tietostrategia, koulun ja kulttuurin yhteistyö, kestävä kehitys, itsetunto ja elämänhallinta, koulun kerhotoiminta ja koululaisten iltapäivätoiminta, erityisopetuksen laaja-alainen kehittämishanke ja lukiodiplomin kehittäminen.

Kertomusvuonna hyväksyttiin esiopetusta koskevaksi uudistus, jolla toteutetaan maksuton 700 tunnin laajuinen esiopetus lapsen oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna. Uudistus sisälsi muutoksia perusopetuslakiin, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin, lasten päivähoidosta annettuun lakiin, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin. Kunnat voivat lain voimaantullessa käynnistää esiopetuksen 1.8.2000 alkaen ja saavat siihen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen valtionosuuden. Kuntien velvollisuus järjestää esiopetus alueellaan asuville lapsille tulee voimaan 1.8.2001.

2. Ammatillinen koulutus

Koulutuksen lainsäädännön uudistuksen toimeenpanoon liittyen kertomusvuonna uudistettiin ammatillisen koulutuksen järjestämisluvat vastaamaan uutta lainsäädäntöä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjiä oli kertomusvuonna yhteensä 227, joista kuntia 51, kuntayhtymiä 107 ja yksityisiä 68. Valtio ylläpitää viittä ammatillista erityisoppilaitosta sekä Saamelaisalueen koulutuskeskusta. Ammatillisen koulutuksen tutkintojen uudistamista jatkettiin siten, että ratkaisut tutkintojen muuttamisesta kolmivuotisiksi on pääosin tehty. Valmisteltiin tukiohjelma työpaikoilla tapahtuvan oppimisen vakiinnuttamiseksi osaksi ammatillista peruskoulutusta koulutuksen järjestäjien ja työnantajien välisenä yhteistyönä.

Oppisopimuskoulutusta on kehitetty vaihtoehtoisena toisen asteen ammatillisen koulutuksen väylänä sekä työelämässä toimivan henkilöstön ammatillisen lisäkoulutuksen muotona. Laajennettiin oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta siten, että opiskelijoiden enimmäismäärä oli kertomusvuonna 9000. Käynnistettiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen vetovoiman ja arvostuksen lisäämiseksi tiedotuskampanja Ammatin aika.

3. Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakouluopetusta annettiin kertomusvuonna 24 vakinaisessa ja 7 väliaikaisessa ammattikorkeakoulussa. Valtioneuvosto myönsi toimiluvan viidelle uudelle ammattikorkeakoululle, joiden toiminta vakinaisena käynnistyy elokuussa vuonna 2000. Kaksi väliaikaista ammattikorkeakoulua yhdistyy jo vakinaisina toimiviin ammattikorkeakouluihin samasta ajankohdasta. Näin ammattikorkeakoulujärjestelmä on asetetun tavoitteen mukaisesti kokonaisuudessaan vakinainen

elokuusta 2000 lukien ja maassa on yhteensä 29 ammattikorkeakoulua.

Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä käytiin tavoite- ja tulossopimusneuvottelut ja laadittiin sopimukset vuoden 2000 tavoitteista. Sopimuksiin sisältyivät ammattikorkeakoulujen yhteiset tavoitteet sekä ammattikorkeakoulukohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet keskeisillä painopistealueilla. Sopimuksissa määritellään myös ammattikorkeakoulujen koulutustarjonta alakohtaisesti. Sopimuksissa sovittiin ylimääräisenä valtionavustuksena myönnettävästä hankerahoituksesta. Hankerahoitus kohdistettiin erityisesti uudistuksen onnistumisen turvaamisen kannalta keskeisille osa-alueille: opettajien koulutustason nostamiseen, kansainvälistämiseen, kirjasto- ja tietopalveluihin, tietoverkkojen ja tietotekniikan kehittämiseen sekä ura- ja rekrytointipalveluihin.

4. Yliopistot

Yliopistojen toiminnan korkeaa laatua edistettiin muun muassa tukemalla tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan huippuyksiköitä, koulutuksen ja aikuiskoulutuksen laatuyksiköitä sekä tehostamalla arviointia. Yliopistojen perusrahoituksen taso säilytettiin ja lisärahoitusta kohdennettiin valtakunnallisiin kehittämisohjelmiin. Tutkimusrahoituksen lisäysohjelmaa 1997-1999 toteutettiin laajentamalla tutkijakoulutusta ja lisäämällä matemaattis-luonnontieteellisten ja teknillisten alojen asiantuntijakoulutusta sekä yliopistojen tutkimusedellytyksiä, tietopalveluita ja tietoverkkoja.

Tietoteollisuuden tarvitseman koulutuksen ja -tutkimuksen lisätoimenpideohjelmaa jatkettiin laajentamalla sekä pysyvää koulutustarjontaa että muuntokoulutusta sähkö-, tietotekniikka-, elektroniikka-, tietoliikenne- ja tietojenkäsittelyaloilla. Tietoyhteiskuntahanketta edistettiin yliopistoissa koulutuksen ja tutkimuksen kehittämishankkeilla. Matematiikan ja luonnontieteiden osaamista sekä koulutuksen kansainvälistymistä edistettiin ja voimavaroja kohdennettu kehittämishankkeisiin strategiaohjelman mukaisesti.

Yliopistot jatkoivat profiloitumistaan ja rakenteellista kehittämistään toimintastrategioidensa mukaisesti. Yliopistot kehittivät erityisesti ulkoisen toiminnan strategioiden laatimista tiedon ja osaamisen hyödyntämiseksi. Yliopistojen kansainvälisiä arviointeja jatkettiin Korkeakoulujen arviointineuvoston ohjelman mukaisesti. Yliopistomäärärahojen budjetointijärjestelmää kehitettiin edelleen ja perusrahoituksen kohdentamisessa jatkettiin asteittaista siirtymistä laskennalliseen menettelyyn. Valmisteltiin esitys yliopistojen perusrahoituksen turvaamiseksi lainsäädännöllä vuoden 2000 jälkeen.

Suomi allekirjoitti kesäkuussa 1999 ns. Bolognan julistuksen, jolla pyritään korkeaasteen koulutuksen eurooppalaisen yhteistyön tiivistämiseen, koulutuksen kilpailukyvyn parantamiseen ja liikkuvuuden edistämiseen.

5. Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutusta kehitettiin elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvän vapaasta sivistystyöstä annetun lain piiriin tulivat uusina oppilaitoksina kesäyliopistot. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja valtakunnallisten erikoisoppilaitosten järjestämän ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus siirrettiin lääninhallitusten hankintatoiminnasta valtionosuusjärjestelmään.

Avoimessa yliopisto-opetuksessa vahvistettiin erityisesti tietoverkon kautta opiskeltavien opintojen tarjontaa. Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa toteutettiin internet-pohjainen avoimen opetuksen rekisteri. Lääninhallitusten hoitaman amma-

tillisen lisäkoulutuksen hankintatoiminnan alueella kehitettiin erityisesti toiminnan seurantajärjestelmää sekä osaamistarpeiden ennakointia. Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön opetus- ja muun henkilökunnan osaamistason parantamiseen tähtääviä tutkimus-, kehittämis- ja valmennusohjelmia jatkettiin. Kansallisen ikäohjelman opetusministeriön vastuulla oleva osuus hoidettiin.

Yrittäjyysosaamista vahvistettiin ja osallistuttiin naisyrittäjyyden ja maaseutuyrittäjyyden edistämiseen. Hoidettiin maahanmuuttajien aikuiskoulutusta sekä osallistuttiin etnisen syrjinnän ja rasismin vähentämistä koskeviin toimiin.

6. Tiedepolitiikka

Vuosia 1997 – 1999 koskevan tutkimusrahoituksen lisäysohjelman toimeenpanoa jatkettiin tavoitteena kansallisen innovaatiojärjestelmän toiminnan tehostaminen taloutta, yritystoimintaa ja

työllisyyttä tukevalla tavalla. Opetusministeriön toimialalla lisääntyvä tutkimusrahoitus on kohdennettu Suomen Akatemialle ja yliopistolaitokselle. Tutkimusrahoitusta on suunnattu strategisille tutkimuksen aloilla käynnistettäviin tutkimusohjelmiin, tutkijakoulutuksen laajentamiseen ja muuhun tutkijanuran kehittämiseen, tutkimuksen huippuyksiköiden vahvistamiseen ja kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön. Lisäksi on suunnattu voimavaroja yliopistojen tutkimusedellytysten kehittämiseen ja kansallisen tutkimusjärjestelmän perusrakenteiden kehittämiseen tutkimuksen tietoverkkojen ja tietopalvelujen osalta.

2. Kulttuuripolitiikka

1. Taide

Luovan toiminnan edellytysten kehittämiseksi aloitettiin taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelman valmistelu asettamalla toimikunta selvittämään taiteilijoiden työllistämisedellytyksiä ja sosiaaliturvaa koskevia kysymyksiä. Valtioneuvoston vahvistaman arkkitehtuuripoliittisen ohjelman seurantaa varten asetettiin työryhmä. Lisäksi valmisteltiin muotoilupoliittista ohjelmaa, muotoilu 2000. Valmisteltiin selvitystä kirjan asemasta. Tanssitaiteen kehittämistä koskeva työryhmämietintö valmistui.

Linjattiin opetusministeriön ja taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien asemaa ja tehtäviä siten, että ne tehtävät, joihin liittyy keskeisenä tekijänä taiteellisen tason arviointi, delegoidaan opetusministeriöstä taiteen keskustoimikunnalle. Alueellisten taidetoimikuntien asemaa EU:n rakennerahastotyössä vahvistettiin taidetoimikuntien ja lääninhallitusten kanssa tehdyillä tulossopimuksilla. Asetettiin työryhmä, jonka tulee tehdä ehdotukset Valtion taidemuseon aseman, hallinnon, toimivaltasuhteiden sekä museon toimintaa ohjaavien säädösten kehittämiseksi.

Kirjastokorvausjärjestelmää laajennettiin harkinnanvaraisena säveltaiteen alueelle. Apurahoja ja avustuksia voidaan nyt myöntää myös säveltäjille, sanoittajille ja sovittajille, joiden teoksia on julkaistu nuotteina tai äänitteillä. Teatteri- ja orkesterilain piiriin otettiin uusia teattereita, jotka olivat Jo-Jo Oulun tanssin keskus ja Tanssiteatteri Rollo sekä vuoden 2000 alusta lukien Tanssiteatteri Rimpparemmi. Uusia orkestereita ei voitu ottaa teatteri- ja orkesterilain piiriin, koska henkilötyövuosimäärä on pysynyt ennallaan. Sen sijaan sekä lain perusteella myönnettäviin harkinnanvaraisiin lisäavustuksiin että rahoituslain ulkopuolisten orkestereiden harkinnanvaraisiin avustuksiin osoitettujen määrärahojen kasvun ansiosta voitiin orkesterilaitoksen asemaa vahvistaa.

2. Kulttuuri

Museopoliittinen toimikunnan mietintö valmistui. Kuusi uutta museota pääsi valtionosuuden piiriin. Museoiden tietovarantojen digitalisointi jatkui osana opetusministeriön tietoyhteiskuntaohjelmaa ja ns. Myytti-projektia.

Uuden kirjastolainsäädännön toimeenpanoa seurattiin ja annettiin informaatio-ohjausta. Kirjaston tehtävää kansalaisen tietoyhteiskunnassa selvittämään asetettiin kirjastopoliittinen työryhmä. Kirjasto- ja tietopalvelujen arviointijärjestelmien kehittämistä jatkettiin. Suomi tietoyhteiskunta -projektia jatkettiin tukemalla kuntien kirjastojen verkkoyhteyksien kehittämistä, verkkoaineiston tuottamista sekä valtakunnallisia ja maakunnallisia verkkopalvelujen asiantuntijapalveluja.

Audiovisuaalisen tuotannon, jakelun ja kulttuurin edellytyksiä kehitettiin yhteistyössä alan suomalaisten toimijoiden kanssa. Elokuvaa ja muuta audiovisuaalista tuotantoa, jakelua ja kulttuuria tuettiin valtionavustuksin. Alueellisen elokuvatoiminnan kehittämistyöryhmä luovutti muistionsa. Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys laiksi elokuvataiteen edistämisestä. Asetettiin poikkihallinnollisen sisältötuotantoprojektin digitaalisen sisältötuotannon työryhmä edistämään digitaalisen liikkuvan kuvan, multimedian ja äänitteiden tuotantoa ja jakelua.

Annettiin eduskunnalle hallituksen esitys laiksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa. Digitaalisen tekniikan vaikutusten selvittämistä tekijänoikeuteen jatkettiin. Multimedia-alan tekijänoikeudellista tietämystä kehitettiin yhteistyössä tekijöitä ja kustantajia edustavan Kopiosto ry:n kanssa. Tietoyhteiskunnan tekijänoikeuksia koskevan direktiiviehdotuksen käsittelyssä saavutettiin Suomen EU-puheenjohtajakaudella edistystä. Kuvataiteen jälleenmyyntikorvausta koskevasta direktiiviehdotuksesta neuvoteltiin. Suomi osallistui edelleen aktiivisesti myös Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPOn toimintaan.

3. Liikunta

Osana koulutuslainsäädännön kokonaisuudistusta liikunnan koulutuskeskukset ovat vuoden 1999 alusta saaneet valtionapua. Kertomusvuonna valmistui suunnitelma urheilijoiden koulutus- ja urheilu-uran joustavasta yhdistämisestä sekä ehdotus huippu-urheilijoiden tunnustuspalkintojärjestelmästä. Opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen vuonna 1995 aloitettu terveyttä edistävän liikunnan ohjelma "Kunnossa kaiken ikää" on luonut onnistuneesti uutta kuntoliikuntakulttuuria sekä vahvistanut liikunta-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyötä kuntatasolla. Ohjelmaa on yhdessä liikenneministeriön ja ympäristöministeriön kanssa laajennettu vuosille 2000-2004 tavoitteena kuntoliikunnan verkostotyö ja ohjelman kohdejoukkoa laajennetaan myös yli 60 -vuotiaiden ikäryhmiin.

EU-puheenjohtajuuteen liittyvässä ministeritapaamisessa keskityttiin valmistelemaan jäsenvaltioiden osallistumista KOK:n aloitteesta perustetun World Antidoping Agencyn (WADA) toimintaan.

4. Nuorisotoimi

Opetusministeriö on edelleen monipuolistanut toimenpiteitään nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Keskeisimpänä toimenpiteenä on ollut nuorten työpajatoiminnan kehittäminen. Kertomusvuoden aikana tuettiin noin 210 pajan kehittämistä 21 milj. markalla. Koululaisten iltapäivätoiminnassa keskityttiin lähinnä 12-15 -vuotiaiden kerhojen tukemiseen. Iltapäivätoiminnan käynnistämistä tuettiin läänien nuorisotoimen kautta 1,5 milj. markalla. Uusia kerhoja aloitettiin noin 500. Nuo-

risotutkimusverkostossa käynnistettiin noin 20 uutta tutkimushanketta 3,2 milj. markalla. Lisäksi tuotettiin selvitykset saatanapalvontaan ja kouluväkivaltaan liittyvistä kysymyksistä. Uutena avauksena on kehitetty kansainvälisestä nuorisotoiminnan ja -työn Award -palkintojärjestelmästä kotimainen Avartti-järjestelmä, joka tukee nuorten monipuolista harrastustoimintaa. Nuorisotoimen alueella on tuettu ja kehitetty pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa sekä Barentsin euroarktisella alueella että Itämeren piirissä.

3. Kirkollisasiat

Uskonnonvapauskomitean välimietintö valmistui.

Maa- ja metsätalousministeriö

Agenda 2000 neuvottelut saatiin päätökseen maaliskuussa 1999. Suomi pyrki kaikilla tasoilla vaikuttamaan uudistuksen linjauksiin siten, että maatalouden toimintaedellytykset ja kilpailukyky voidaan jatkossa turvata myös Euroopan pohjoisilla alueilla. Vuoden 1999 toimintaa leimasi vahvasti myös uudistuksen täytäntöönpanon valmistelu. Vuoden aikana saatiin päätökseen myös Suomen liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella käydyt neuvottelut Etelä-Suomen kansallisten tukien jatkosta.

Suomen puheenjohtajakaudella maatalousneuvoston merkittävimmät tulokset olivat WTO-neuvotteluja koskevien maataloustavoitteiden ja maatalouden ympäristöstrategian hyväksyminen. Syyskuun maatalousneuvosto pääsi perusteellisten valmistelujen jälkeen yksimielisyyteen tulevia WTO-neuvotteluja koskevasta mandaatista maatalouden osalta. Eläinlääkintäalalla toteutuivat lähes kaikki asetetut tavoitteet. Kalastusneuvostossa saatiin aikaan päätös kahdesta laajasta asiakokonaisuudesta. Neuvoston asetus kalatalousalan rakennetukien soveltamisesta ja neuvoston asetus yhteisestä kalastus- ja vesiviljelytuotealan markkinajärjestelystä hyväksyttiin. Kalastuskiintiöistä tehtiin päätös aikaisempia vuosia laajempana pakettina. Maa- ja metsätalousministeriö järjesti puheenjohtajakaudella Suomessa yhdeksän kokousta.

Hallitus vahvisti Kansallinen metsäohjelma 2010:n metsäsektorin metsäpoliittisiksi linjauksiksi maaliskuussa. Ohjelman toteuttaminen käynnistettiin mm. asettamalla Metsäneuvosto ja lisäämällä valtion tukea metsänhoitoon vuoden 2000 talousarviossa.

Maa- ja puutarhatalous ja maaseutu

Agenda 2000:n myötä peltokasvien ja naudanlihan markkinajärjestelyn uudistus alkaa markkinavuonna 2000/2001. Maidon osalta uudistuksen alku siirtyi markkinavuodelle 2005/2006. Viljojen ja tärkkelysperunan hallinnollisten hintojen (interventio- ja tavoitehinnat) laskuksi päätettiin 15 prosenttia ja naudanlihan perushinnan laskuksi 20 prosenttia. Hintojen laskusta aiheutuvasta tulonmenetyksestä korvataan puolet suorien tukien korotuksilla. Suomen tavoitteena oli saada täysi kompensaatio menetyksille ja kokonaistasolla tavoite saavutettiin. Agenda 2000-uudistuksen yhteydessä otettiin ensimmäisen kerran huomioon pohjoisten tuotanto-olosuhteiden erilaisuus, minkä osoituksena peltokasvijärjestelmässä hyväksyttiin nurmisäilörehu rinnastettavaksi maissisäilörehuun sekä viljalle ja öljykasveille hyväksyttiin pohjoisten alueiden erityiskorvaus.

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n maaseudun kehittämisasetusta (EY) N:o 1257/1999 hyödynnetään täysimääräisesti maaseudun kehittämiseksi. Tähän liittyen toimitettiin komissiolle alkusyksystä Suomen esitys horisontaaliseksi maaseudun kehittämissuunnitelmaksi. Suunnitelma sisältää esitykset uusiksi maatalouden ympäristötuki- ja luonnonhaittakorvausjärjestelmiksi, joita valmisteltiin laajapohjaisissa työryhmissä. Lisäksi suunnitelma sisältää kaudella 1995-1999 tehdyistä luopumistuki- ja pellonmetsityssopimuksista ja sitoumuksista kaudelle 2000-2006 ajoittuvat maksatukset. Suomi esittää luonnonhaittakorvausjärjestelmän osalta mm. sen laajentamista koko maahan. Luopumistukijärjestelmän jatkamiseksi valmisteltiin kansallisesti rahoitettava 3-vuotinen ohjelma.

Liittymissopimuksen 141 artiklasta vuonna 1999 käytyjen neuvottelujen tuloksena

Suomi voi myöntää suoria tulotukia Etelä-Suomen kotieläintaloudelle ja puutarhataloudelle (kasvihuonetuotanto ja puutarhatuotteiden varastointi) sekä korotettua investointitukea vuoden 2003 loppuun saakka. Tukijärjestelmiä tarkastellaan uudelleen Suomen komissiolle ennen 30.6.2003 toimittamien tietojen perusteella. Tuolloin selvitetään, miltä osin liittymisestä johtuvat vakavat vaikeudet ovat sen luonteisia, että niihin on löydettävä pysyvä ratkaisu yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelyiden piiristä. Vuonna 1996 sovituista tukimuodoista jatkuvat kasvinviljelyn kansallinen tuki ja tuki laatujärjestelmien kehittämiseksi. Pohjoisen tuen alueella, Keski- ja Pohjois-Suomessa, on voimassa pitkäaikainen pohjoisen tuen järjestelmä.

Kertomusvuonna maa- ja puutarhatalouden tulotukia maksettiin yhteensä 8,6 mrd mk, josta osuus oli 3,0 mrd mk (34 %). Budjetin ulkopuolisen maatalouden interventiorahaston kautta ohjattiin EU:n kokonaan rahoittamia vientitukia sekä muita markkinoihin vaikuttavia tukia lähinnä elintarviketeollisuudelle yhteensä 775 milj. mk. Lisäksi maataloustuotteita ostettiin interventiovarastoihin 55 milj. markalla ja varastoista myytiin interventiotuotteita 66 milj. markalla.

Vuoden aikana myönnettiin rahoitustukea noin 14 000 maatilatalouden investointiin, mikä on noin 3 000 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tuetuista investoinneista tehtiin aikaisempaa suurempi osuus C-tukialueella, vaikka A- ja B-tukialueilla edelleen jatkettiin liittymissopimuksen 141 artiklan mukaisen korotetun investointituen myöntämistä.

Tukea myönnettiin edellistä vuotta useampaan navettainvestointiin, samoin lisääntyivät huomattavasti myös tuetut tilanpidon aloittamiset. Sikatalouden tuetut investoinnit vähenivät alle puoleen edellisen vuoden määrästä; broileritalouteen ei enää ollut mahdollista hakea tukea tuotantokapasiteettia lisääviin investointeihin. Maa- ja puutarhatalouden investointeihin myönnettiin korkotukilainoja yhteensä noin 848 milj. mk, valtionlainoja noin 379 milj. mk ja avustuksia noin 652 milj. mk.

Maaseudun kehittämiseen tähtäävät uuden rahastokauden 2000-2006 ohjelmat jätettiin komissiolle syksyn aikana. Maa- ja metsätalousministeriö on vastannut tavoite 1 ohjelman laadinnasta siltä osin kuin EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto osallistuu sen rahoitukseen sekä laatinut tavoite 1-alueen ulkopuolista aluetta koskevan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman, jonka rahoitukseen osallistuu tukiosasto. Myös uutta maaseudun yhteisöaloitetta (LEADER+) valmisteltiin.

Edellisen rahastokauden tavoiteohjelmiin 5b ja 6 sekä LEADER-yhteisöaloitteeseen kohdistetut EU:n maatalousrahaston varat käytettiin täysimääräisesti kauden loppuun mennessä ja päätöksiin liittyvät maksatukset jatkuvat vuoden 2001 loppuun asti. Erilaisilla maaseudun kehittämistoimilla arvioidaan vuoden 1999 loppuun mennessä luodun noin 4 000 uutta tai korvaavaa työpaikkaa.

Suomen elintarviketalouden laatustrategia ja -tavoitteet valmistuivat alkusyksystä 1999. Strategian valmisteluun ja toteuttamiseen on osallistunut ja sitoutunut koko elintarvikeketju. Tavoitteena on, että koko elintarvikeketju on systemaattisen laatutyön piirissä vuoteen 2006 mennessä.

Maatalouden tuotantopanosten laatu ja turvallisuus korostuivat ja niitä koskevaa lainsäädäntöä ja valvontajärjestelmiä kehitettiin. Kasvinterveys ja rehujen hygieniataso säilyivät hyvinä ja antibioottien käyttöä rehuvalmisteissa rajoitettiin. Suomen olosuhteisiin sopivien korkealaatuisten siementen ja taimiaineistojen sekä turvallisten ja tehokkaiden torjunta-aineiden saatavuus varmistettiin edelleen.

Lannoitteiden raskasmetallipitoisuudet on saatu pidettyä alhaisina. Luonnonmukaista tuotantoa koskevaa lainsäädäntöä ja valvontajärjestelmiä kehitettiin. Vuoden aikana valmisteltiin säädökset Kasvinjalostuslaitoksen yhtiöittämiseksi vuoden 2000 alusta.

Metsätalous

Metsäpolitiikkaa vuoteen 2010 linjaava kansallinen metsäohjelma hyväksyttiin valtioneuvostossa 4.3.1999. Sen toteuttaminen sisällytettiin uuteen hallitusohjelmaan. Laaditun ympäristövaikutusten arviointiselvityksen (YVA) perusteella valtioneuvosto päätti 18.11.1999 toteuttaa metsäohjelman tasapainoisena kokonaisuutena niin, että seurannassa otetaan huomioon YVA:ssa esille tulleet seuranta- ja lisätutkimustarpeet.

Mm. kansallisen metsäohjelman toimeenpanoa varten asetettiin Metsäneuvosto ja asiantuntijaryhmä laatimaan erityisesti Etelä-Suomen vanhojen metsien lisäsuojelun tarvearvio sekä kesähakkuutyöryhmä. Valtion tukea lähinnä metsänhoidon tason uudelleen kohottamiseen ja luonnonhoitoon voitiin lisätä vuonna 2000 lähes metsäohjelmassa esitetty määrä, kun aikaisemmilta vuosilta vuodelle 2000 siirtyneet määrärahat otetaan huomioon.

Metsälain toimeenpanoa jatkettiin. Metsänuudistamisen valvonnan tehostamiseksi lakiin sisällytettiin tehdyllä muutoksella metsänomistajan velvollisuus ilmoittaa metsäkeskukselle uudistamistöiden toteuttamisesta ja käynnistettiin hanke näiden töiden aiempaa tarkemman seurantajärjestelmän luomiseksi. 1.1.1999 voimaan tulleen metsänhoitoyhdistyslain käytäntöönpano sujui pääpiirteissään ongelmitta.

Puun energiakäytön edistämiseen tähtääviä Suomen energiastrategian osia toteutettiin edelleen mm. energiaverotuksella ja tuloksellisesti edenneen Nuoren metsän hoito -kampanjan avulla. Ministeriö osallistui aktiivisesti Uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelman laatimiseen. Puun Aika -kampanjaa (vv. 1997-2000) toteutettiin hallituksen johdolla mm. jatkamalla monivuotista PuuSuomi-toimintaohjelmaa ja käynnistämällä Puutuotealan verkosto-osaamiskeskus.

Kansainvälisen metsäpolitiikan keskeisimmät tapahtumat olivat YK:n kestävän kehityksen toimikunnan alaisen hallitustenvälisen metsäfoorumin (IFF) kolmas istunto Genevessä toukokuussa 1999 sekä Suomen johdolla heinäkuun alusta vuoden 1999 loppuun asti tapahtunut EU:n valmistautuminen metsäfoorumin viimeiseen istuntoon. Foorumin neljäs ja viimeinen istunto järjestetään 31.1.-11.2.2000 New Yorkissa. Suomen puheenjohtajakaudella uudistettiin mm. metsänviljelyaineiston kauppaa koskeva direktiivi, järjestettiin metsäpäälliköiden kokous ja julkaistiin komission tiedonanto metsäteollisuuden kilpailukyvystä. Myös pohjoinen ulottuvuus oli vuonna 1999 yksi valmisteltavista asioista, joissa metsätalous oli mukana. Metsät olivat keskeisesti esillä myös ilmastosopimuksen ja Kioton pöytäkirjan mukaisessa seurantatyössä sekä biodiversiteetti- ja aavikoitumissopimuksen alaisissa seurantakokouksissa.

Metsähallituksen voidaan katsoa hoitaneen vuonna 1999 hallinnassaan ollutta valtion maa- ja vesiomaisuutta siten, että metsätalouden kestävyyden eri osatekijät tulivat tasapainoisesti huomioon otetuiksi. Metsähallituksen voitto vuonna 1999 oli 371 milj. mk (ennakkoarvio, tavoite 386 milj. mk) ja tulos ilman kiinteän omaisuuden myyntivoittoja 316 milj. mk (ennakkoarvio, tavoite 334 milj. mk).

Metsäntutkimuslaitosta koskeva laki ja asetus uudistettiin. Säädösten muutoksella korostetaan laitoksen johtokunnan asemaa sen johtavana toimielimenä ja laitoksen

tehtäviä tutkimustulosten käytäntöön viennissä. Uudistukseen sisältyy Metsänjalostussäätiön jalostustoiminnan ja henkilöstön liittäminen Metsäntutkimuslaitokseen vuoden 2000 alusta lukien.

Kala-, riista- ja porotalous

Elinkeinokalastukseen ja vesiviljelyalaan liittyviä toimia ja tehtäviä toteutettiin yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan periaatteiden mukaisesti. Lohenkalastusta säädeltiin ottaen huomioon Itämeren piirissä hyväksytty lohen toimintaohjelma (SAP). Ahvenanmaan kanssa tehtiin vuodeksi 2000 sopimus eräistä lohenkalastusrajoituksista sekä lohikiintiön jaosta Ahvenanmaan ja mannermaan kesken. Lohen, turskan, silakan ja kilohailin saalisvarat on kiintiöity ja niistä säädetään vuosittain yhteisön asetuksin. Kalastuksen ja kalakaupan valvontaa tehostettiin edelleen.

Yhteisön rakennepoliittisen tuen avulla jatkettiin Suomen kalatalouden kehittämistä ammattimaisempaan ja entistä paremmin laadun varmistavaan suuntaan. Kalatalouden 5a-rakenneohjelman, 6-ohjelman ja yhteisöaloite Pescan toteuttamista jatkettiin tehostetuin toimin. Tukea myönnettiin edelleen elinkeinokalatalouden kilpailukyvyn parantamiseen mm. jalostusasteen nostoon sekä tuotannon monipuolistamiseen. Uuden rakenneohjelman valmistelu vuosille 2000-2006 käynnistettiin.

Kalastuksenhoitomaksurekisterin kokoamista jatkettiin. Rekisterissä oli vuoden 1999 lopussa noin 220 000 kalastuksenhoitomaksun maksanutta henkilöä. Lisäksi jaettiin kansalaisille tehostetusti kalastuksenhoitomaksua ja viehekalastusmaksua koskevaa tietoutta tiedotteiden ja erilaisten esitteiden muodossa sekä radion ja television kautta.

Jatkettiin Norjan kanssa neuvotteluja Tenojoen ja Näätämöjoen kalastussopimusten ja -sääntöjen nykyaikaistamiseksi. Erillinen yhteistyöryhmä selvitteli Tenovuonon kalankasvatuksen turvajärjestelmiä.

Metsästyksessä jatkettiin toimenpiteitä riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen estämiseksi sekä riistakantojen säilyttämiseksi sopivan suuruisina. Suurpetojen metsästystä ja vesilintujen kevätmetsästystä rajoitettiin sekä rauhoittamattomien lintujen lisääntymisaikaista suojaa lisättiin EU:n luonto- ja lintudirektiivien edellyttämällä tavalla. EU:n LIFE-hanketta metsäpeurakannan vakiinnuttamiseksi jatkettiin.

Porotaloudessa valmisteltiin uutta valtioneuvoston päätöstä suurimmista sallituista poroluvuista.

Vesivarat

Vesivaratehtävien hoidon ja toiminnan suuntaamiseksi otettiin käyttöön maa- ja metsätalousministeriön toimialan uusi vesivarastrategia. Vesihuollon sopimus- ja maksujärjestelmien yhtenäistämistä selvittäneen työryhmän muistio valmistui; Maaseudun ja haja-asutusalueiden vesihuollon kehittäminen otettiin hallituksen hankesalkkuun ja kansallista vesihuollon rahoitustukea suunnattiin erityisesti haja-asutusalueiden vedenhankintaa ja viemäröintiä palveleviin hankkeisiin sekä kuntien välisiin yhteishankkeisiin hyvälaatuisen talousveden riittävyyden ja poikkeusolojen vedenhankinnan turvaamiseksi. Vesistö- ja vesihuoltohankkeita toteutettiin myös EU:n rakennerahasto-ohjelmien puitteissa. Vesistöjen säännöstelyn kehittämistä jatkettiin erityisesti Kymijoen vesistössä. Tulvantorjuntavalmiuksia parannettiin

mm. valmistuneen suurtulvaselvityksen ja Kymijoen vesistön tulvantorjuntaharjoituksen pohjalta. Saimaan juoksutusta pienennettiin matalan vedenkorkeuden aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi.

Maanmittaus

Maanmittauslaitoksen uusi organisaatio - 13 maanmittaustoimistoa ja viisi valtakunnallista tuotanto- ja palveluyksikköä - otettiin käyttöön suunnitelmien mukaisesti ja aikaisemmin Maanmittauslaitoksen yksikkönä toiminut satelliittikuvakeskus aloitti vuoden 1999 alussa Maanmittauslaitoksen ja Novo Group OY:n yhteisesti omistamana yhtiönä. Kiinteistötoimitusten kysyntä kasvoi edelleen ja kiinteistötoimituksia tuli vuonna 1999 vireille ennätysmäärä.

Eläinlääkintä

Eläinlääkinnän alalla Suomen puheenjohtajakausi oli vilkas. Lähes kaikki asetetut tavoitteet saavutettiin. Neuvostossa päästiin lopulliseen ratkaisuun 7 eri eläinlääkintää koskevan neuvoston päätöksen tai direktiivin osalta, jotka koskivat eläintautien vastustamista sekä naudan kasvuhormonin käytön pysyvää kieltoa. Lisäksi neuvosto hyväksyi lopullisesti eläinlääkintösopimukset Yhdysvaltojen, Uuden-Seelannin, Färsaarten ja Andorran kanssa sekä ETA-sopimuksen muutoksen. Neuvosto hyväksyi Suomen puheenjohtajamaana laatimien asiakirjojen pohjalta päätelmät antibioottiresistenssiä ja EU:n eläinlääkintösektorin kolmasmaapolitiikkaa koskien. Suomi toimi aktiivisesti puheenjohtajana EU:n kantojen koordinoinnissa Maailman eläintautijärjestön O.I.E:n (erityisesti BSE), Codex Alimentariuksen (erityisesti varovaisuusperiaate) sekä Euroopan neuvoston eläinsuojelusopimusten (erityisesti turkiseläimet) puitteissa.

Kansallisesti valmisteltiin tuotantoeläinten ennalta ehkäisevää terveydenhuoltojärjestelmää osana hallitusohjelmaa elintarvikeketjun kattavan laatujärjestelmän osalta. TSE-tauteja (esim. BSE) koskevaa tiedotusta ja koulutusta sekä eläinjätteiden käsittelyn valvontaa tehostettiin. Suomen keskitetty nautaeläinrekisteri hyväksyttiin ensimmäisenä EU:ssa. Eläinsuojelusäädöksiä koskevaa tiedotusta, neuvontaa ja koulutusta jatkettiin. EU:n edellyttämiä eläinsuojelutarkastuksia laajennettiin vasikoidenpitoyksiköihin. Eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskeva EU-lainsäädäntö uudistui. Muutosten kansallisessa täytäntöönpanossa panostettiin käytännön toiminnan sujuvuuteen ja luotettavuuteen ottaen huomioon Suomen erityisasema Venäjälle tapahtuvan viennin kauttakulkumaana. Eläinlääkäreiden ammatinharjoittamisen valvontaa koskeva lainsäädäntö uudistettiin.

Kuntien elintarvikevalvonnan riittävyyttä suhteessa valvonnan tarpeeseen selvitettiin. Kuntien välistä yhteistyötä ympäristöterveydenhuollossa edistettiin esihankkein. Eläimistä ihmisiin ja päinvastoin tarttuvien tautien valvontaa ja antibioottien käytön seurantaa ja raportointia tehostettiin. Salmonelloja koskeva riskinarviointi eteni. Eläinlääkkeiden saatavuutta erityisesti hevosille sekä eläinten lääkityksen ympäristövaikutuksia selvitettiin. Hallitusohjelmaan kuuluvan elintarvikkeiden valvontaa ja tarkastusta koskevan valtionhallinnon selkeyttämiseksi asetettiin Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen valvontaosaston ja Elintarvikeviraston yhdistämistä valmisteleva työryhmä.

Suomen ja Venäjän kanssa solmittiin kalatautien vastustamista koskeva sopimus sekä sovittiin yhteistyöstä raivotaudin vastustamisessa Suomen ja Venäjän rajalla.

Liikenneministeriö

Liikenneministeriön toimialojen yleinen kehitys

Liikenteen kasvu on jatkunut. Ennakkotietojen mukaan henkilöliikenne on kasvanut noin kaksi prosenttia; rautatieliikenteessä yhden prosentin sekä linja-auto- ja henkilöautoliikenteessä kaksi prosenttia. Henkilöautojen määrä on lisääntynyt 3,4 prosenttia ja linja-autojen 5,5 prosenttia. Kansainvälisen lentoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut noin viisi prosenttia. Kotimaan lentoliikenteen matkustajamäärä on vähentynyt kolme prosenttia. Tavaraliikenne on kasvanut vajaa kaksi prosenttia; rautatieliikenteessä ja lentoliikenteessä yhden prosentin sekä tieliikenteessä kaksi prosenttia. Kuorma-autojen määrä on lisääntynyt kuusi prosenttia ja pakettiautojen 5,2 prosenttia. Kansainvälinen tavaraliikenne on lisääntynyt satamien kautta kolme prosenttia, rautateitse kaksi prosenttia ja lentoteitse kaksi prosenttia. Vienti, tuonti ja transito yhteensä on lisääntynyt noin kolme prosenttia.

Liikenneministeriön liikennepolitiikan lähtökohtana on hallitusohjelman mukaisesti ollut kestävän kehityksen periaate. Liikennepolitiikalla on pyritty tukemaan kansantalouden kasvua, parantamaan ympäristön tilaa ja luomaan edellytyksiä logistisen kilpailukyvyn paranemiselle. Maan eri osiin on pyritty tarjoamaan alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä tukevat yhteydet ja liikennepalvelut.

Viestinnän markkinat ja toiminta on edelleen kasvussa. Matkapuhelinliittymien kehityksessä Suomi on pysynyt maailman kärkimaana liittymätiheydellä laskettuna (matkapuhelinliittymät/100as.) viimeiset kaksi vuotta. Vuonna 1999 luku kasvoi vuodenvaihteen 1998/99 57 %:sta 65 %:tiin vuodenvaihteessa 1999/2000. Myös tietoliikennealan markkinat kasvoivat vuonna 1999 noin 23 %. Internetiin liitettyjen tietokoneiden määrässä (host) Suomi on yksi maailman kehittyneimpiä maita. Suomessa telehinnat eivät ole merkittävästi muuttuneet ja monissa kansainvälisissä vertailuissa matkapuhelin hinnat ovat kärjessä kun mitataan halvempien operaatoreiden hintoja. Teleoperaattoreita oli Suomessa yli 100 kappaletta mikä osoittaa alaa kohtaan vallitsevaa kiinnostusta.

Tietoyhteiskuntapalvelujen tarjonnan ja kysynnän osalta liikenneministeriön lähtökohtana on ollut luoda suotuisa ympäristö elinkeinotoiminnan harjoittajille, jotta ne voivat kehittää ja tarjota käyttäjille korkealaatuisia ja helppokäyttöisiä tietoyhteiskuntapalveluja edullisesti ja tasapuolisesti sekä ottaa käyttöön uutta viestintäteknologiaa ja tietoyhteiskuntapalveluja siten, että Suomi säilyy eturivin tietoyhteiskuntana. Lisäksi tavoitteena on ollut parantaa käyttäjien luottamusta tietoyhteiskuntapalvelujen turvalliseen käyttöön sekä lisätä kansalaisten valmiuksia käyttää tietoyhteiskuntapalveluja. Kokonaisuudessaan liikenneministeriön hallinnonalalla hallitusohjelman toteuttaminen on edennyt hyvin.

EU-puheenjohtajuus

Asetettujen tavoitteiden mukaisesti puheenjohtajakaudella edistyttiin Euroopan rautateiden elvyttämisessä sekä ympäristöystävällisten liikennemuotojen ja uuden teknologian hyväksikäytön edistämisessä. Rautatieliikenteessä saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys kolmesta rautateihin liittyvästä direktiiviehdotuksesta, jotka koskevat jäsenvaltioiden välisen tavaraliikenteen avaamista kilpailulle, sekä niitä pelisääntöjä, jotka mahdollistavat useiden yritysten liikennöinnin samalla rataverkolla. Osana yhteisymmärrystä hyväksyttiin lisäksi päätelmät rautatiejärjestelmien

yhteentoimivuuden parantamisesta ja rataverkon pullonkaulojen poistamisesta. Rautatiepaketin hyväksyminen luo edellytyksiä rautateiden kilpailukyvyn parantumiselle ja sen markkinaosuuden kasvulle tulevaisuudessa.

Liikennejärjestelmän tehokkaampaa hyödyntämistä ja ympäristöystävällisten liikennemuotojen käytön lisäämistä edistettiin neuvoston lähimerenkulua ja monimuotokuljetuksia koskevilla päätöslauselmilla. Teollisuuspoliittisestikin merkittävää Galileo-satelliittinavigointihanketta vietiin eteenpäin suunnitellun mukaisesti. Ilmaliikenteen melukysymyksessä onnistuttiin puheenjohtajan aktiivisella toiminnalla välttämään EU:n ja Yhdysvaltojen välinen kauppasota. Neuvotteluja siviiliilmailun turvallisuudesta vastaavan eurooppalaisen järjestön perustamiseksi vietiin eteenpäin. Lisäksi puheenjohtajakaudella edistettiin useita EU:n ulkosuhteisiin liittyviä sopimushankkeita.

Televiestintäministerineuvosto hyväksyi sähköisiä allekirjoituksia koskevan direktiiviehdotuksen. Direktiivin tarkoituksena on varmistaa sisämarkkinoiden toiminta sähköisten allekirjoitusten alalla luomalla yhtenäistetty lainsäädännöllinen kehys sähköisen allekirjoituksen käytölle EU:n alueella ja perusta sähköisten allekirjoitusten lailliselle tunnustamiselle.

Liikenne

Liikenneverkko

Liikenneverkon kunto ja arvo on pyritty säilyttämään nykytasolla. Liikenneverkkojen kuntoa ei kuitenkaan ole vielä täysimääräisesti pystytty tieverkon osalta säilyttämään, vaan tieverkon arvo on osin alentunut. Tieverkon arvo laski noin 200 miljoonaa markkaa ja huonokuntoisten teiden määrä kasvoi 6084 kilometristä 6250 kilometriin. Rataverkon parannustöillä palautettiin rataverkon arvoa. Rataverkon arvo nousi 400 miljoonaa markkaa ja nopeusrajoitteisten raideosuuksien määrä laski 619 kilometristä 550 kilometriin. Ilmailulaitoksen osalta Helsinki-Vantaan lentokentän keskiterminaali valmistui.

Liikenneverkkohankkeiden uusiin rahoitus- ja toteuttamismuotoihin on varauduttu. Uusia rahoitus ja toteutuskeinoja kehitettäessä pääperiaate on ollut saada aikaan samalla rahoituksella enemmän suoritetta. Toimintaa on tehostettu mm. budjetointi- ja toteuttamistapoja kehittämällä. Tällaisia tavanomaisesta budjetointitavasta poikkeavia rahoitusmalleja ovat olleet jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitusmalli. Ns. jälkirahoitusmallia kokeiltiin syyskuussa 1999 valmistuneessa Järvenpää - Lahti –moottoritiehankkeessa. Tie valmistui noin vuoden alkuperäisiä suunnitelmia aikaisemmin. Jälkirahoitusmalli merkitsee, että valtio ostaa kilpailuttamisen perusteella pitkäaikaisella (15-20 vuotta) sopimuksella tienpidon kokonaispalvelun yksityiseltä yritykseltä. Porvoo - Koskenkylä -moottoritien rakentamisessa kokeillaan ns. kokonaisrahoitusmallia. Hankkeen on määrä valmistua vuonna 2001. Kokonaisrahoituksessa hankkeen vaatima rahoitus budjetoidaan etukäteen siten, että rahoitus ei muodostu ongelmaksi toteuttamiselle ja työ voidaan suorittaa optimaalisella ajoituksella. Molempiin edellä kuvattuihin rahoitusmalleihin kuuluu olennaisena osana urakan kilpailuttaminen yhtenä kokonaisuutena.

Idän liikenne

Liikenneministeriö on ryhtynyt toimenpiteisiin Suomen aseman hyödyntämiseksi EU:n ja Venäjän välisenä liikenneväylänä ja liiketoimintakeskuksena. Pietarin kehätien kehittämisestä vuosina 2000-2003 allekirjoitettiin aiesopimus, joka tukee EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa ja yhteistä Venäjä-strategiaa.

Eurorussia –ohjelmalla vauhditetaan Venäjän ja EU-maiden yritysten verkostumista. Ohjelman tarkoituksena on helpottaa yritysten investointipäätöksiä ja se liittyy laajaan TEDIM –ohjelmaan, jolla poistetaan tavaraliikenteen ja tietoliikenteen esteitä yritystoiminnan helpottamiseksi. Lisäksi liikenneministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö ja työministeriö teettivät selvityksen Suomen kilpailukyvystä Venäjän ulkomaankuljetuksissa. Suomen viranomaiset valmistelevat raskaan liikenteen erikoislupakäytännön yksinkertaistamista. Suomen ja Venäjän rajaliikenteen sujuvuutta varmistettiin viranomaisten yhteistyöllä.

Turvallisuus

Liikenneturvallisuutta on edistetty päämääränä vakavien liikenneonnettomuuksien määrän aleneminen liikenteen kasvusta huolimatta. Tieliikenteen osalta ei tavoitteeseen ylletty, vaan tieliikenteessä kuolleita oli 15 enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Kuolleita oli arviolta 415 henkilöä. Parhaillaan valmistellaan uutta valtioneuvoston periaatepäätöstä liikenneturvallisuuden ohjelmaksi vuosille 2001-2005, jolla pyritään palaamaan aiemmin asetetulle tavoiteuralle.

Ulkomaisille autoille määrättiin talvirengaspakko Suomessa ja samalla käynnistettiin asiasta tiedotuskampanja naapurimaille ja EU-alueelle. Ulkomaisen raskaan liikenteen valvonta tiukentui 15.8.1999 alkaen, jolloin ajopiirturin käyttö tuli pakolliseksi myös EU:n ulkopuolelta tuleville ajoneuvoille. Vasemmalle kääntymisen säännöt muuttuivat heinäkuun alusta. Vasemmalle kääntyvän ajoneuvon on pääsääntöisesti väistettävä vastaantulijaa. Lisäksi mopokortti tuli pakolliseksi vuoden 2000 alusta.

Junaliikenteessä ei matkustajien kuolemaan johtaneita onnettomuuksia ollut lainkaan. Tasoristeysonnettomuuksien määrä on säilynyt samana kuin edellisenä vuonna (40). Rautatieliikenteen turvallisuutta parannettiin muun muassa jatkamalla junien automaattisen kulunvalvontajärjestelmän laajentamista suunnitelman mukaisesti. Kaikki vilkkaimmin liikennöidyt rataosat ovat kulunvalvonnan piirissä vuonna 2001. Vuoteen 2005 mennessä kulunvalvontajärjestelmä täydennetään kaikki tärkeimmät radat kattavaksi. Muita painopistealueita ovat olleet tasoristeysten poistaminen, ratojen sähköistäminen ja ratapihojen parantaminen. Myös kotimaan meriliikenteen matkustaja-alusten turvamääräyksiä tiukennettiin vuoden 2000 alusta.

Merenkulku

Hallitusohjelman mukaan "hallitus laatii kansallisen merenkulun ja huoltovarmuuden turvaamiseksi kauppalaivaston kilpailuedellytyksiä parantavan ohjelman". Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli asiaa 29.6.1999. Tällöin ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen tarvittavista toimenpiteistä Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten parantamiseksi. Suomalaisille lastialuksille maksettavaa ns. alusluettelotukea laajennettiin kattamaan 40 % työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavasta määrästä vuonna 2000. Tämän johdosta on myönnetty kertaluonteisesti lisäystä vuoden 2000 talousarvioon 20 miljoonaa markkaa. Vuoden 1999 talousarviossa lastialusten hankintaan myönnetty korkotukivaltuus on notifioitavana EU:ssa ja tästä johtuen on valtuuksien käyttöä jouduttu siirtämään vuoteen 2000. Kauppalaivaston määrän kehitystä Suomen alusrekisterissä sekä henkilöstökustannusten kehitystä seurataan. Tarvittaessa ryhdytään pikaisiin toimiin kilpailukyvyn turvaamiseksi. Merenkurkun laivaliikenne on turvattu kahdeksi vuodeksi Suomen ja Ruotsin välisin sopimuksin.

Rannikolla liikennöiville aluksille on myönnetty mahdollisuus saada vapautus luotsin käytöstä. Tällä helpotetaan rannikolla liikennöiviä aluksia, joiden lastaus- ja purkusatamat vaihtelevat. Lisäksi alusten kansallisuussäännöksiä lievennettiin, mikä

yhtenäistää Suomen ja Euroopan yhteisön säädöksiä.

Elinkeinoelämän ja teollisuuden kuljetuskysymyksiä sisävesiliikenteessä on käsitelty liikenneministeriön asettaman työryhmän puitteissa, joka laatii parhaillaan selvityksiä Itä-Suomen sisävesien kanavahankkeista. Selvitys valmistuu kesällä 2000.

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen matkustajamäärät ovat lisääntyneet kaupunki- ja seutuliikenteessä. Kilpailu on lisääntynyt viime vuosina hallitusti joukkoliikennejärjestelmässä. Tulokset ovat olleet myönteisiä ja kilpailuttamista on jatkettu toiminnan tehokkuuden lisäämiseksi. Samalla on kuitenkin pyritty huolehtimaan järjestelmän integraatioeduista ja markkinoiden toimivuudesta. Joukkoliikenteen älykorttijärjestelmät ovat liikenneministeriön tutkimuksen mukaan lisänneet matkustajamääriä samalla kun palvelujen taso on parantunut ja julkisen tuen tarve vähentynyt.

Ministeriössä on edistetty ja luotu pohjaa matkakeskusten perustamiseen ja ensimmäinen matkakeskus valmistuukin keväällä 2000. Liikenneministeriön työryhmä on etsinyt uusia ratkaisuja yhteiskunnalle tarpeellisten liikennepalvelujen hankintaan ja rahoitukseen. Kuljetuksia yhdistämällä kunnat säästäisivät huomattavia summia. Kehittämällä uusia joustavia joukkoliikennemuotoja on saavutettavissa merkittäviä etuja julkishallinnon kustannuksissa ja palvelutasossa. Palveluliikennejärjestelmissä kehitetään kuljetuksia kasvattamalla kaikille avoimen joukkoliikenteen osuutta ja kehittämällä uusia pienemmille matkustajamäärille sopivia muotoja. Kutsuohjausta, telematiikkaa ja muita kuljetusten yhdistelymahdollisuuksia hyväksikäyttäen ja kuljetuskalustoa ja varusteita kehittäen parannetaan vanhusten, vammaisten sekä sairauden ja kuntoutuksen vuoksi matkustavien mahdollisuuksia käyttää joukkoliikennettä ja ryhmäkuljetuksia.

Omistajaohjaus

Soneran omistajapohjan laajentamista jatkettiin. Suomen valtion omistusosuus laski Sonerassa 77,8 prosentista 57,9 prosenttiin. Valtio sai osakemyynnistä myyntituloja yhteensä noin 3,4 miljardia euroa eli 20,2 miljardia markkaa. VR-yhtymän ja Suomen Posti Oy:n toimintoja on tehostettu huomattavasti ja sisäisiä organisaatiojärjestelyjä on tehty. Postin palvelujen tarjontaa jatketaan nykyisessä määrin koko maassa, vaikka Postin omien toimipaikkojen määrä vähenee Leonia-yhteistyön lakkaamisen vuoksi. Postin omia toimipaikkoja korvataan asiamiespostein. Muutoksen vaikutuksia henkilöstöön lievennetään kehittämisohjelmalla ja siihen liittyvällä rahoituksella. Postin toimipaikkaverkon muutokset toteutetaan asteittain siten, että voidaan turvata palvelut ja noudattaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Myös saariston postinjakelu selvitetään. Tielaitoksen organisaation kehittämistä on jatkettu käynnissä olevien pilottikokeilujen pohjalta. Merenkulkulaitoksen liikelaitostamisen selvitystyö on tekeillä. Liikenneministeriön työryhmässä on selvitetty ja ehdotettu Ilmailulaitoksen ja VR-yhtymä Oyj:n ammatillisen koulutuksen ja sen rahoituksen siirtämistä opetusministeriön hallinnonalalle.

Ympäristö

Liikenneministeriön uusi ympäristöohjelma *"Liikenteen toimintalinjat ympäristökysymyksissä"* määrittelee liikenteen kestävän kehityksen velvoitteet. Päätavoitteena on, että liikenteen kasvihuonepäästöt ovat vuonna 2010 korkeintaan vuoden 1990 tasolla. Ajoneuvo- ja polttoaineteknisiä toimia sekä liikenteen hoidon ja kunnossapidon toimia on toteutettu tavoitteiden mukaisesti. Myös liikenteen suunnittelua on kehitetty. Liikennemuotojen yhteistoimintaa ja kokonaisuuden suunnittelua yhdessä on pyritty lisäämään. Liikenteen kasvua tulee uuden ympäristöohjelman mukaan

hillitä maankäytön suunnittelulla, vero- ja maksupolitiikalla sekä liikkumista korvaavia mahdollisuuksia kehittämällä. Taajamarakenteen eheyttämistä ja kaupan rakenteiden sekä tavaraliikenteen logistiikan kehittämistä tuetaan. Vesiliikenteen osalta aluksista aiheutuvien vesien pilaantumisen ehkäisemistä koskeva lakimuutos velvoittaa Suomen satamista lähtevien alusten jättämään jätteensä satamaan aina ennen lähtöä.

Viestintä

Tietoyhteiskunnan edistäminen

Liikenneministeriö kehitti toimintaansa ja organisaatiotaan tietoyhteiskuntapolitiikan valmistelussa. Ministeriön toimialaan kuuluvan yleisen tietoyhteiskuntapolitiikan hoitaminen nivellettiin viestintähallintoon ja tietoverkkojen kehitystyö organisoitiin uudelleen. Ministeriö käynnisti kertomusvuonna verkkoliiketoimintahankkeen, jolla pyritään edistämään sähköistä kaupankäyntiä ja muuta liiketoimintaa viestintäverkoissa. Tarkoituksena on tuottaa konkreettinen toimenpideohjelma verkkoliiketoiminnan edistämiseksi. Tietoyhteiskuntaa edistetään luomalla verkkoliiketoiminnalle suotuisa säädösympäristö, edistämällä käyttäjän luottamusta verkossa tarjottuihin palveluihin ja kehityshankkeilla, jotka toteutetaan yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa.

Uusien teknologioiden käyttöönoton ja kilpailun edistäminen

Keväällä 1999 valtioneuvosto myönsi maailman ensimmäiset toimiluvat tietoyhteiskunnan palveluiden laajempaa käyttöä edistäville kolmannen sukupolven matkaviestinverkoille. Syksyllä 1999 ministeriössä käynnistettiin kolmannen valtakunnallisen GSM-verkon toimilupaprosessi. Liikenneministeriö on loppuvuodesta lähettänyt lausunnolle ehdotuksen hallituksen esitykseksi, jolla edistettäisiin kolmannen sukupolven matkaviestinverkkojen leviämistä. Esityksen mukaisella lailla kolmannen sukupolven matkaviestinliittymien verkkovierailu GSM-verkkoihin tulisi tietyin ehdoin pakolliseksi. Samalla hallituksen esityksellä pyritään lisäämään kilpailua kotitalouksien kiinteän verkon tilaajayhteyksillä tietoverkkopalveluissa ja edistettäisiin uusien nopeiden tiedonsiirtotekniikoiden (xDSL) käyttöä. Esitykseen sisältyy myös ehdotus internet-palveluntarjoajien oikeudesta telelaitetilojen yhteiskäyttöön. Ministeriössä on myös aloitettu hallituksen esityksen valmistelu, jonka tarkoituksena on kehittää telemarkkinalainsäädäntöä niin, että kaikkien verkkojen käyttöä televiestintään säännellään samalla tavoin niiden toteuttamistekniikasta riippumatta. Liikenneministeriö aloitti lisäksi kesällä 1999 yhteistyössä Telehallintokeskuksen kanssa radiolainsäädännön uudistustyön.

Muut lainsäädäntöhankkeet

Liikenneministeriö on syksyllä 1999 käynnistänyt lainsäädäntöhankkeen suomalaisten verkkotunnusten käytön monipuolistamiseksi ja lisäämiseksi. Tavoitteena on tarjota verkkoliiketoiminnan toimijoille hyvät mahdollisuudet saada verkkotunnuksia osaksi liiketoimintaansa kuitenkin siten, että yritysten nimioikeuteen liittyvät intressit turvataan.

Laki yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja televiestinnän tietoturvasta tuli voimaan 1.7.1999. Lain toimeenpano ja seuranta on käynnistynyt. Verkkoasioinnin ja –liiketoiminnan kokonaisturvallisuutta lisäävä lain muutosesitys on valmisteilla. Samassa esityksessä on ehdotus laiksi tietoyhteiskuntapalveluiden suojasta, jolla pyritään edelleen parantamaan kaupallisten palveluiden suojausjärjestelmien käyttömahdollisuuksia. Suojauksen purkujärjestelmien merkitys kasvaa muun muassa

digitaalisen televisiotoiminnan palvelutoiminnan käynnistyttyä.

Liikenneministeriössä on aloitettu sähköisiä allekirjoituksia koskevan yleislain valmistelu. Tavoitteena on luoda edellytykset monipuolisille, avoimille ja turvallisille varmennepalveluiden markkinoille.

Televisio- ja radiotoiminta

Televisio- ja radiotoimintaa koskeva uusi laki astui voimaan vuoden 1999 alussa, minkä seurauksena monia televisio- ja radiotoiminnan valvontatehtäviä siirtyi Telehallintokeskuksen hoidettaviksi. Valtioneuvosto myönsi kertomusvuonna kaksi valtakunnallista ja yhden paikallisen toimiluvan analogiseen televisiolähetystoimintaan sekä yhteensä 77 toimilupaa analogiseen radiolähetystoimintaan. Valtioneuvosto myönsi myös toimiluvat digitaalisiin televisiolähetyksiin kahdelle kanavanipulle, yhteensä kahdeksalle kaupalliselle kanavalle. Lisäksi Yleisradio Oy saa taajuussuunnitelman mukaan käyttöönsä yhden kanavanipun, johon mahtuu 4 – 5 digitaalista televisiokanavaa.

Valtioneuvosto päätti korottaa television katselijoilta perittävää televisiomaksua 100 markalla 1.7.2000 alkaen. Televisiomaksu on Suomessa tämänkin jälkeen Pohjoismaiden halvin.

EU –ministerit hyväksyivät päätelmät alaikäisten suojelusta haitallisten ohjelmien osalta. Jatkossa alan itsesääntely vähentää enenevästi viestinnän haitallisen sisällön ongelmia.

Lehdistötuki

Monipuolisen kotimaisen lehdistön tukemisen perustana on valikoivan lehdistötuen säilyttäminen. Lehdistötukea myönnettiin viime vuonna 75 mmk, josta 30 mmk maksettiin lehdistötukilautakunnan esityksen mukaisesti ns. valikoivana tukena. Liikenneministeriö teetti kertomusvuoden aikana kaksi selvitystä lehdistötuen jakoperusteista, vaikutuksista ja tulevaisuuden tarpeista.

Postitoiminta

Valtioneuvosto hylkäsi toistamiseen yksityisen yrityksen hakemuksen postitoimintatoimiluvan lupa-alueen laajentamiseksi kattamaan koko entisen Uudenmaan läänin alueen. Korkein hallinto-oikeus palautti hakemuksen valtioneuvoston käsittelyyn.

Liikenneministeriön vuonna 1998 postitoimintaa ohjaavan lainsäädännön muutostarpeita tarkastelemaan asettama työryhmä luovutti selvityksensä liikenneministeriölle 1 päivänä helmikuuta 1999. Työryhmä toteaa raportissaan, että postitoimintalaki nykymuodossaan takaa hyvät lähtökohdat peruspalveluiden yleisen saatavuuden turvaamiselle.

Kertomusvuoden syyskuussa järjestettiin Pekingissä Maailman postiliiton viiden vuoden välein järjestettävä maailmankongressi, johon osallistui lähes kahdensadan valtion edustajat. Suomi allekirjoitti tuolloin Maailman postiliiton yleissopimuksen, jonka sisältö tarkistettiin kongressissa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Yleistä

Kauppa- ja teollisuusministeriön organisaatiouudistus tuli voimaan kertomusvuoden alussa. Uudistukseen liittyen vuoden aikana käynnistettiin koko ministeriön toimintaa koskeva strategiatyö, jonka tavoitteena on kehittää ja uudistaa ministeriötä ja sen toimintatapoja.

Kertomusvuonna lisättiin panostusta tutkimus- ja kehitystoimintaan. Vuoden alussa toimintansa aloitti valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj. Kertomusvuoden aikana toteutettiin hallituksen energiastrategian mukaisia toimia ja aloitettiin kansallisen ilmasto-ohjelman laatiminen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön toiminnassa painottui keskeisesti EU-puheenjohtajakauteen liittyvät tehtävät. Ministeriö vastasi kaikkiaan viiden neuvoston toiminnasta, joiden lisäksi käynnistettiin lukuisia virkamiestason kokouksia ja konferensseja myös Suomessa. Ministeriö korosti puheenjohtajakaudella hankkeita, jotka parantavat markkinoiden toimivuutta, vahvistavat tiedon ja osaamisen laaja-alaista hyödyntämistä, tehostavat kuluttajansuojaa ja monipuolistavat energiavalintoja. Puheenjohtajakaudella ministeriö pyrki edistämään taloudellista kasvua ja tuottavuutta sekä innovaatiojärjestelmiin ja pk-yrittäjyyteen liittyvän osaamisen kehittämistä korostamalla erityisesti tietoyhteiskunnan tarjoamia uusia mahdollisuuksia.

Hallinnonalan määrärahat kertomusvuoden talousarviossa ja lisätalousarvioissa olivat yhteensä 4 920 537 000 mk. Hallinnonalan henkilöstömäärä oli noin 5 400 henkilötyövuotta, josta ministeriön osuus oli noin 350.

Hallitusohjelmaan liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on valmistellut mm. seuraavia toimenpiteitä:

Elinkeinopolitiikka

Kauppa- ja teollisuusministeriö on vaikuttanut talouskasvun turvaamiseen, työllisyyden paranemiseen ja tuotantorakenteen monipuolistumiseen edistämällä yrittäjyyttä sekä kehittämällä yritysten toimintaedellytyksiä. Markkinoiden toimivuutta on kertomusvuonna parannettu markkinoille pääsyä tehostavilla toimenpiteillä, kilpailua vääristävien tekijöiden poistamisella sekä kehittämällä yritysten valmiuksia menestyä kansainvälisessä kilpailussa.

Kertomusvuonna käynnistettiin valtakunnallisen yrittäjyyshankkeen valmistelu. Hankkeen tavoitteena on poistaa yritystoiminnan esteitä ja kannustaa kaikkia hallinnonaloja uusien yritysten perustamista edistäviin toimenpiteisiin.

Kertomusvuoden aikana annettiin hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritystoiminnan tukemisesta. Esitetyllä lailla on tarkoitus korvata laki yritystuesta. Uuden lain tavoitteena on yritystukijärjestelmän selkeyttäminen, tukia koskevien päällekkäisyyksien poistaminen ja tukien yhteensovittaminen. Lainsäädännöllä tähdätään hallitusohjelman mukaisesti myös suorien yritystukien vaikuttavuuden parantamiseen sekä tukien käytön valvonnan tehostamiseen. Lain uudistaminen liittyy keskeisiltä osiltaan EU:n rakennerahastojen uuden ohjelmakauden alkamiseen vuoden 2000 alusta. Toimenpide-ehdotusten valmistelussa on otettu huomioon

myös yritystuen yleisistä ehdoista annetun lain mukaiset tavoitteet.

Kertomusvuoden aikana kauppa- ja teollisuusministeriö valmistautui uuteen rakennerahastokauteen. Alueohjelmissa sekä horisontaalisessa tavoite 3- ohjelmassa korostuvat alueelliseen elinkeinopolitiikkaan liittyvät kysymykset. Lisäksi yksinkertaistettiin rakennerahastojen hallinnointia.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan ohjauksessa painottuivat asiakaspalvelun kehittäminen, osastojen toimenpiteiden yhteensovittaminen, organisaatiorakenteen kehittäminen ja sisäisen toimivuuden parantaminen. TE-keskusten myöntämien tukien ja niitä koskevien ehtojen yhtenäistämisselvitys toimenpidesuosituksineen valmistui kertomusvuoden aikana.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä käynnistettiin Finnvera Oyj:tä koskeva ohjaus- ja valvontajärjestelmän kehittämistyö. Kertomusvuoden aikana tarkistettiin myös julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annettua lakia jatkamalla lain voimassaoloaikaa vuoden 2002 loppuun ja nostamalla luotto- ja rahoituslaitoksille maksettavaa marginaalia.

Teknologiapolitiikka

Tutkimus ja tuotekehitys ovat olleet viime vuosina kansallinen painopistealue. Vuodelle 1999 tavoitteeksi asetettu rahoitusosuus - 2,9 prosenttia bruttokansantuotteesta - saavutettiin jo vuonna 1998. Kertomusvuonna bkt-osuuden arvioidaan nousseen 3,1 prosenttiin, josta julkisen sektorin osuus on lähes kolmannes. Teknologian kehittämiseen ja tutkimukseen käytettiin kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla vuonna 1999 noin 2,7 miljardia markkaa, mistä suurin osa ohjattiin yritysten ja tutkimuslaitosten käyttöön Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes) kautta.

Hallitusohjelman mukaisesti teknologiapolitiikassa erityisen kehittämisen kohteina ovat tutkimustulosten hyödyntäminen kaupallisiksi tuotteiksi sekä alueiden tasapainoinen teknologinen kehittäminen. Tutkimuspanostuksen hyödyntämiseksi käynnistettiin kertomusvuonna teknologian siirtoa sekä yrityshautomo- ja pääomasijoitusmalleja tarkasteleva hanke, jota toteutetaan yhdessä muiden tiede- ja teknologiapolitiikkaa suunnittelevien ja toteuttavien tahojen kanssa. Mahdollisuuksia osaamisen ja uuden teknologian tehokkaampaan hyödyntämiseen eri alueilla selvittää syksyllä 1999 alkanut hanke. Tarkoitus on myös tiivistää hallinnonalojen välistä yhteistyötä sekä sovittaa yhteen alueellisia ja kansallisia hankkeita.

Uutta tietoa teknologian kehittämiseen ja hyödyntämiseen vaikuttavista tekijöistä sekä julkisen tutkimusrahoituksen ja muiden toimenpiteiden vaikutuksista haetaan teknologian tutkimuksen ohjelmalla, jota kauppa- ja teollisuusministeriö koordinoi ja rahoittaa yhdessä Tekesin kanssa.

Kertomusvuonna toteutettiin paineastialainsäädännön kokonaisuudistus, minkä yhteydessä saatettiin voimaan EU:n painelaitedirektiivi. Vaarallisten kemikaalien suuronnettomuusvaaraa koskevan direktiivin edellyttämät säädösmuutokset tulivat voimaan alkuvuonna. Kansallinen mittanormaalijärjestelmä keskitettiin Mittatekniikan keskukseen. Toiminta alkaa uudessa muodossa vuoden 2000 alussa.

Energiapolitiikka

Vuonna 1999 energiapoliittisia toimenpiteitä toteutettiin hallituksen energiastrategian mukaisesti. Kertomusvuonna valmistui uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelma. Ohjelmassa asetetaan tavoitteeksi lisätä uusiutuvien energialähteiden määrää puolitoistakertaiseksi vuoteen 2010 mennessä verrattuna vuoteen 1995.

Kioton ilmastokokouksessa sovittujen kasvihuonekaasujen vähentämisvelvoitteiden saavuttamiseksi aloitettiin kansallisen ilmasto-ohjelman laadinta, jonka koordinoinnista kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa. Kioto-prosessin seurantaa varten asetettiin myös ministerityöryhmä. Lisäksi ministeriö asetti toimikunnan selvittämään Kioton mekanismien (yhteistoteutus, päästökauppa ja puhtaan kehityksen mekanismit) käyttöä osana kansallista kasvihuonepäästöjen vähentämissuunnitelmaa.

Vuonna 1999 saatiin päätökseen sähkömarkkinalain muutos, joka koskee kuluttajan ja sähkön myyjän ja jakeluverkonhaltijan välisiä sopimuksia. Kertomusvuonna annettiin eduskunnalle hallituksen esitys kaasumarkkinalaiksi. Lakiesityksellä on tarkoitus täyttää kaasusisämarkkinadirektiivin vähimmäisvaatimukset. Samassa yhteydessä nykyinen Sähkömarkkinakeskus on tarkoitus muuttaa Energiamarkkinavirastoksi, joka hoitaisi sekä sähkö- että kaasumarkkinoiden valvontaa.

Pohjoiseen ulottuvuuteen liittyvä Itämeren alueen energiaministerikonferenssi pidettiin syksyllä. Konferenssi linjasi sähkö- ja kaasumarkkinoita, päästökauppaa sekä uusiutuvan energian ja energian säästön edistämistä Itämeren alueella. EU:n energianeuvosto hyväksyi Pohjoista ulottuvuutta koskevat päätelmät.

Ydinvoimalaitokset omistavien yhtiöiden yhteisyritys Posiva Oy jätti toukokuussa valtioneuvostolle ydinvoimalaitosten käytetyn polttoaineen loppusijoitushanketta koskevan ydinenergialain mukaisen periaatepäätöshakemuksen. Hakemuksesta järjestettiin laaja kuulemiskierros.

Energian säästöä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävän Motivan toiminta arvioitiin vuoden 1999 aikana. Arvioinnissa todettiin toiminnan olleen tuloksellista.

Valtion omistajapolitiikka

Valtion omistajapolitiikkaa kehitettiin hallitusohjelman mukaisesti osana elinkeinojen kehittämistä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön johtaman valmistelun pohjalta valtioneuvosto teki 16.9.1999 valtion omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen, jossa yleisesti määritellään valtion omistajapolitiikan yleiset tavoitteet ja periaatteet koskien myös omistuspohjan muutoksia ja omistusjärjestelyjä. Valtion omistajapoliittiset toimenpiteet harkitaan aina yhtiökohtaisesti yhtiöiden asema ja tilanne sekä markkinaolosuhteet huomioon ottaen.

Samoin kauppa- ja teollisuusministeriön johtaman valmistelutyön pohjalta hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi syyskuussa 1999 omistuspohjan muutoksissa ja omistusjärjestelyissä noudatettavat menettelytapaohjeet.

Kauppa- ja teollisuusministeriö valmisteli kertomusvuonna myös valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden ylimmän johdon ja hallintoelinten jäsenten palkkaus-

ja palkkioperusteita koskevat kehittämislinjat, jotka talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi tammikuussa 2000.

Kertomusvuonna uudistettiin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n lainsäädäntöä muuttamalla yhtiön toiminnan painopistettä alkavien yritysten oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen ja laajentamalla yhtiön toimialaa palveluelinkeinoihin.

Keskeiset omistusjärjestelyt valtionyhtiöissä ja valtionosakkuusyhtiöissä:

Altia Group Oy aloitti toimintansa vuoden 1999 tammikuussa. Konsernin tytäryhtiöistä Primalco Oy harjoittaa alkoholijuomien valmistusta, markkinointia ja vientiä. Havistra Oy harjoittaa alkoholijuomien tukkumyyntiä ja jakelua.

Valmet Oy:n ja Rauma Oy:n sulautumisen seurauksena syntynyt, maailmanlaajuisesti johtava metsäteollisuuden laitteita ja prosesseja toimittava yritys, Metso Oyj, aloitti toimintansa kertomusvuoden heinäkuussa. Valtion omistus yhtiöstä on 11,6 prosenttia.

Valtio luovutti Patria Industries Oy:lle apportina Valmet Oyj:ltä ostamansa loput 49,9 prosenttia Patria Finavitec Oy:n osakkeista.

Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka

EU:n sisämarkkinaneuvostossa saatiin aikaan poliittinen yhteisymmärrys sähköisen kaupankäynnin oikeudellisista kysymyksistä, tutkintojen vastavuoroisesta tunnustamisesta ja eräistä elintarvikealan direktiiveistä. Lisäksi hyväksyttiin päätöslauselma standardisoinnista sekä standardisoinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta ja vahvistettiin yhteinen kanta kaakao- ja suklaadirektiivistä. Kuluttajaministerineuvoston keskeisiä asioita olivat rahoituspalvelujen etämyyntiä koskeva direktiiviehdotus sekä avoin keskustelu välttämättömyyspalveluista ja kuluttajansuojasta sekä elintarviketurvallisuus.

Kuluttaja-asiain neuvottelukunta käynnisti hallitusohjelman mukaisesti uuden kansallisen kuluttajapoliittisen ohjelman valmistelun. Eurohintaseuranta käynnistettiin. Elinkeinoelämän järjestöjen kanssa neuvoteltiin euron käyttöönottovaiheen hintamerkinnöissä sovellettavista periaatteista.

Suurmyymälän rakentamista koskevat uudet säännökset tulivat voimaan maaliskuussa. Kertomusvuonna luotiin myös uudistuksen vaikutusten arviointimenettely. Nykyisten kaupan liikeaikasäännösten soveltamista sekä mahdollisuuksia aukioloaikojen laajentamiseen selvitettiin hallituksen hankesalkun mukaisesti. Hallitusohjelmaan liittyen valmisteltiin ehdotus kiinteistön- ja vuokranvälitystä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Elintarvikelainsäädännön vihreän kirjan käsittely jatkui Euroopan unionissa. Euroopan yhteisön kilpailusääntöjen täytäntöönpanoasetuksen uudistamista koskeva valkoinen kirja annettiin keväällä. Suomi antoi komissiolle kirjallisen lausuman valkoisessa kirjassa esitetyistä uudistusehdotuksista. Kertomusvuonna valmistui vertikaalisia kilpailunrajoituksia koskeva uusi ryhmäpoikkeusasetus ja uudet valtiontukivalvonnan menettelytapasäännökset tulivat voimaan. Kauppa- ja teollisuusministeriö osallistui myös uusien valtiontukien ilmoitusvelvollisuutta koskevien Euroopan yhteisöjen ryhmäpoikkeusasetusehdotusten käsittelyyn komissiossa.

Muita keskeisiä uudistuksia

Ministeriön organisaatiouudistus tuli voimaan vuoden 1999 alusta. Uudistuksella muutettiin osastojakoa muodostamalla elinkeino- ja teknologiaosastot. Kaksi muuta osastoa ovat markkinaosasto - aiemmin kauppaosasto - sekä energiaosasto. Toinen keskeinen uudistus oli osastojaosta itsenäisen, suoraan kansliapäällikön alaisuudessa toimivan omistajapolitiikan yksikön muodostaminen. Lisäksi ministeriön hallintoyksikkö jaettiin kolmeen erilliseen yksikköön: hallintoyksikköön, talousyksikköön ja sisäisen tarkastuksen yksikköön, jotka toimivat tiedotusyksikön ja muodostetun esikunnan ohella suoraan kansliapäällikön alaisuudessa.

Valtion erityisrahoitusuudistukseen liittyen yhdistettiin Kera Oyj ja Valtiontakuukeskus Finnvera Oyj:ksi vuoden 1999 alusta. Uudistuksen tavoitteena on parantaa yritysten rahoituspalveluja. Työvoima- ja elinkeinokeskusten tilivirastomuutosta valmisteltiin kertomusvuoden aikana siten, että vuoden 2000 alusta kukin TE-keskus muodostaa oman itsenäisen tiliviraston. Kaksi TE-keskusta aloitti tilivirastona jo kesäkuun alussa 1999.

Uusi kuluttajavirasto aloitti toimintansa vuoden alusta. Hallitusohjelman mukaisesti asetettiin työryhmä selvittämään eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen valvontaosaston ja elintarvikeviraston yhdistämistä sekä tekemään esitys tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi. Kilpailuneuvoston lainkäyttötehtäviä käsitellyt työryhmä ehdotti kilpailuneuvoston ja markkinatuomioistuimen yhdistämistä uudeksi erityistuomioistuimeksi. Asiaa koskevaa valmistelua jatkettiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö

1. Yleistä

Vuonna 1999 sosiaalimenoihin käytettiin yhteensä 190 miljardia markkaa. Valtion budjetin kautta rahoitettiin siitä noin kolmannes. Kansantalouden ja työllisyyden koheneminen sekä sosiaaliturvaa koskeneet 1990-luvun päätökset alensivat sosiaalimenojen osuutta bruttokansantuotteesta. Vuonna 1999 sosiaalimenojen BKT-osuus, 26,5 %, alitti selvästi EU-maiden keskiarvon. Eniten kertomusvuonna vähenivät työttömyysturvaa ja toimeentulotukea saaneiden lukumäärät. Eläkkeensaajien määrä on sen sijaan kasvanut koko 1990-luvun ajan.

Talouden ja työllisyyden elpyminen paransi kotitalouksien toimeentuloa. Suomi oli edelleen kansainvälisesti arvioiden tasaisen tulojaon maa, vaikka tuloerojen 90-luvun puolivälissä alkanut kasvu jatkui. Suhteellinen köyhyysaste säilyi Suomessa alhaisena. Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä väheni, mutta pysyi silti sosiaali- ja terveyspolitiikan vaikeana kysymyksenä.

Keväällä 1999 työnsä aloittaneen Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman sosiaali- ja terveyspoliittiset painotukset ryhmiteltiin muutamiin asiakokonaisuuksiin: työelämässä jaksamisen ja työuran jatkamisen tukeminen, syrjäytymisen ja köyhyyden estäminen, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tason ja toimivuuden turvaaminen, sosiaaliturvan kannustavuuden vahvistaminen, sosiaaliturvan kestävän rahoituksen edistäminen, tasa-arvon vahvistaminen sekä sosiaaliturvan eri alojen uudistamistyön jatkaminen. Linjausten toteutus käynnistettiin kertomusvuonna.

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella hallinnonalalla järjestettiin Suomessa kymmenen virallista EU-konferenssia. Lisäksi ministeriö vastasi EU-koordinaatiosta sektorinsa neuvostoissa sekä osallistui alueellisen ja globaalitason yhteistyön EU-koordinaatioon.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueen laajuutta kuvaa, että ministeriö valmisteli vuosina 1995–1999 keskimäärin 40 hallituksen esitystä vuodessa sisältäen noin 100 lakia. Hallinnonalan asetuksia on ollut vuosittain 40–70.

2. Toimeentuloturvan alue

Työssä jaksamisen edistämiseen ja eläkkeelle siirtymisen myöhentämiseen liittyvät toimenpiteet olivat keskeisiä. Varhaiseläkejärjestelmiin liittyvät säädösmuutokset toteutettiin. Muutosten jälkeen työttömyyseläkkeen määrä alenee hieman. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa korotettiin 60 vuoteen. Osa-aikaeläkkeen ikäraja säilyy 56 vuotena vuoden 2002 loppuun. Yli 55-vuotiailla on parempi mahdollisuus ottaa vastaa lyhytaikaista, aikaisempaa pienipalkkaisempaa työtä. Työnantajan rahoitusvastuita työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeistä muutettiin siten, että ikääntyneen työllistäminen on työnantajille aiempaa kannattavampaa.

Lääkemenojen kasvun hillitsemiseksi jatkettiin lääkkeiden hintojen tarkistusmenettelyä. Tapaturmavakuutuksen kokonaisuudistuksen osana asetettiin työryhmä, jonka tavoitteena on ammattitautilainsäädännön selkeyttäminen ja korvausjärjestelmän uudistaminen. Työttömyysturvan valvontaa tehostettiin jatkamalla rekisteriuudistusta. Kassatarkastuksesta laadittiin vuosiraportti.

Huhtikuun alusta hallintokäyttölaki ulotettiin koskemaan sosiaalivakuutusjärjestelmän muutoksenhakua. Valitusasioiden käsittelyssä muutoksenhakuelimet noudattavat nyt yhtenäistä menettelytapaa. Laki mahdollistaa suullisen käsittelyn ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisen.

Lailla perustettuja eläkelaitoksia koskevia säännöksiä vakavaraisuudesta ja hallinnosta uudistettiin. Vakuutusyhtiölain ja eräiden muiden vakuutusalan lakien salassapitosäännöksiä uudistettiin mm. viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja henkilötietolain johdosta.

Suomen ja Latvian välinen sosiaaliturvasopimus saatettiin eduskunnan käsiteltäväksi.

3. Sosiaali- ja terveyspalvelut

Valtakunnallista suunnittelujärjestelmää uudistettiin vuoden 1999 alusta siten, että valtakunnallinen suunnitelma korvattiin 4-vuotisella sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmalla. Hallitus hyväksyi ensimmäisen ohjelman vuosille 2000 – 2003 lokakuussa 1999. Eduskunta päättää kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista vuosittain.

Vuosi 1999 oli kansainvälinen ikäihmisten vuosi. Suomessa vuoden teemana oli "Vuosiin elämää". Tavoitteena oli ikäihmisten arvostuksen kohottaminen ja paikallisten, pysyviin muutoksiin tähtäävien, vanhuspoliittisten strategioiden edistäminen. Lääninhallitukset tukivat kuntia strategiatyössä. YK:n teemavuosi toteutettiin sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimana, pääasiassa paikallisella tasolla, yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Varhaiskasvatusta selvittäneen työryhmän työn pohjalta käynnistettiin hankkeita lasten päivähoidon sisällön ja laadun kehittämiseksi. STM osallistui esiopetusta koskevan lainsäädännön valmisteluun. Uudistuksella toteutetaan kaikkia 6-vuotiaita koskeva maksuton esiopetus.

Hallitus antoi 29.10.1999 eduskunnalle esityksen laeiksi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. Asian käsittely eduskunnassa jatkuu vuoden 2000 valtiopäivillä.

Mielekäs elämä" -ohjelman puitteissa toimiva mielenterveyspalveluiden kehittämistyöryhmä laati yhdeksän selvityshenkilön arvioiden ja esitysten pohjalta mielenterveyspalveluihin, erityisesti avohuollon sekä nuorten ja lasten mielenterveyspalveluihin, keskittyvän selvityksen toimenpide- ja kehittämisehdotuksineen. Vuonna 1998 käynnistetty ns. Makropilottihanke jatkui Satakunnan alueella. Kokeilulla testataan uuden teknologian hyväksi käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Marraskuussa tuli voimaan laki lääketieteellisestä tutkimuksesta. Laissa säädetään ihmiseen sekä ihmisen alkioon ja sikiöön kohdistuvan lääketieteellisen tutkimuksen edellytyksistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja asetuksen muutoksilla säädettiin vuoden 2000 alusta voimaan tuleva terveydenhuollon maksukatto.

4. Ehkäisevä sosiaali- ja terveyspolitiikka

Syrjäytymiskehityksen katkaisu oli ehkäisevän politiikan painoalueita. Työtä

tehostettiin asettamalla työryhmä koordinoimaan hallinnonalojen välisiä toimia syrjäytymisen torjumiseksi ja tekemään esityksiä uusista toimenpiteistä syrjäytymiskierteen katkaisemiseksi. Sosiaalisen luotoituksen kokeilu käynnistettiin kahdeksassa kunnassa.

Keväällä 1999 asetettiin valtioneuvoston huumausainepoliittisessa toimikunnassa tarkoitettu koordinaatioryhmä seuraamaan periaatepäätökseen sisältyvän ohjelman toteutumista ja koordinoimaan huumausainepolitiikkaa. Suomen Akatemialle annettiin laaja ehdotus huumausainepoliittisen ohjelman käynnistämiseksi. Nuorten huumausaineiden käytön ehkäisyn tehostamiskeinoja valmisteltiin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa toimikunnassa.

Alko-Yhtiöt Oy jaettiin 4.1.1999 kolmeen osaan: Alkon Kauppa Oy, Altia Group Oy ja Arctia Invest Oy. Ministeriön hallinnonalalle jäi Alkon Kauppa Oy yhdessä tytäryhtiönsä Alko Oy:n kanssa. Yhtiöjärjestelyt saatettiin ministeriössä kertomusvuoden aikana päätökseen siten että alkoholilain mukaisena alkoholiyhtiönä toimii 1.1.2000 alkaen Alko Oy.

Paikallisten ympäristöterveysohjelmien valmistelua jatkettiin Länsi-Suomen läänissä. Ministeriön ohje sosiaalisten ja terveysvaikutusten huomioon ottamiseksi osana ympäristövaikutusten arviointia valmistui. Työterveyshuollon valtakunnallisten kokeilujen raportointi valmistui.

Eduskunta hyväksyi tupakkalain uudistamisen. Tarkoituksena on vähentää tupakan aiheuttamia terveyshaittoja, ravintoloiden asiakkaiden ja henkilökunnan altistumista tupakansavulle sekä tehostaa alaikäisiä koskevaa myyntikieltoa. Lain perusteella annettiin valtioneuvoston päätös tupakansavusta ja siihen liittyvän syöpävaaran torjunnasta. EU:n yhteinen tartuntatautien seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmä käynnistettiin, ja kehitettiin sen edellyttämät kansalliset rakenteet.

5. Työolot ja työsuojelu

Työolot ja fyysinen työympäristö ovat muuttuneet suhteellisen hitaasti. Ammattitaudit sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet aiheuttivat ennenaikaisia eläkkeelle siirtymisiä. Työn organisoinnissa tapahtuneet muutokset lisäsivät edelleen kiirettä, tapaturmariskejä ja työssä uupumista. Työvoiman ikääntyminen vaikutti sairastavuuteen ja työkykyyn. Määräaikaisten palvelussuhteiden osuus jatkoi kasvuaan. Työturvallisuuskulttuuri parani yleisesti, vaikka työvoiman terveyden ja hyvinvoinnin kannalta keskeiset ongelmat kärjistyivät joillakin toimialoilla.

Vuonna 1998 hyväksytyn työsuojelustrategian linjaukset otettiin huomioon toiminnassa ja työsuojelupiirien tulosohjauksessa. Toimintasuunnitelmia ja syventäviä hankkeita valmisteltiin tarkentuneen toimintaympäristökuvan perusteella.

Hallitus hyväksyi työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelman joulukuussa. Työelämässä jaksamisen ja jatkamisen tukemisen tavoitteena on työssä käyvän väestön työkyvyn ylläpitäminen ja hyvinvointi työelämässä sekä työmarkkinoilta poistumisiän myöhentäminen.

Työpaikkojen ja työterveyshuollon TYKY-toiminnan kehittämistä ja lähivuosien suuntaviivoja koskeneet johtopäätökset valmistuivat syksyllä työterveyshuollon käyttöön. Yhtenä painotuksena oli työterveyshuollon rooli pienyritysten henkilöstön osaamisen kehittämisessä. Kuntoutusselonteon jatkotoimena tehostettiin kuntoutukseen ohjaamista ja kuntoutuksen varhaisempaa käynnistämistä kuntoutusjärjestelmien yhteistyönä. Omaehtoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämistä selvitet-

tiin eri ministeriöiden välisessä työryhmässä.

Työsopimuslain uudistaminen jatkui työsopimuslakikomiteassa. Komitean ehdotusten perusteella tehdään toimenpidesuunnitelma vuosille 2000 - 2002 yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja työministeriön kanssa. Työmarkkinajärjestöjen kanssa selvitettiin työturvallisuuslainsäädännön uudistamistarvetta EU-normiston ja työelämässä tapahtuneiden muutosten pohjalta.

6. Tasa-arvon edistäminen

Hallituksen vuonna 1997 hyväksymän tasa-arvo-ohjelman loppuraportti valmistui. Uuden hallituksen ohjelmaan sisältyi useita sukupuolten tasa-arvoon liittyviä tavoitteita, mm. Pekingin toimintaohjelman mukaisen valtavirtaistamisperiaatteen toteuttaminen valtion hallinnossa. Tasa-arvoasioiden hallinnon selkiyttämiseen ja resurssien vahvistamiseen liittyvä valmistelu käynnistettiin sosiaali- ja terveysministeriössä.

7. Muita sosiaali- ja terveyspoliittisia kysymyksiä

Kansainvälinen toiminta painottui kertomusvuonna EU-puheenjohtajuuden hoitamiseen. Hallinnonalan kannalta keskeisimmät tulokset puheenjohtajuuskaudella olivat työ- ja sosiaalineuvostossa hyväksytyt päätelmät sosiaaliturvan uudistamisesta ja siihen liittyvästä jäsenvaltioiden yhteistyöstä sekä päätelmät naisten asemaa käsitelleen YK:n maailmankonferenssin seurantaprosessista ja EU:n 5. tasa-arvo-ohjelmasta. Terveysneuvostossa hyväksyttiin päätöslauselma koskien terveyden suojelua horisontaalisena velvoitteena. Muut tärkeät päätöslauselmat koskivat mielenterveyttä, antibioottiresistenssiä ja tupakoinnin vähentämistä. Suomen puheenjohtajakaudella päästiin yksimielisyyteen EU:n huumausainestrategiasta.

Hallinnonalojen välinen "Kansallinen ikäohjelma" vuosille 1998–2002 keskittyi ikääntymisen koulutusohjelmien sekä työkykyä ylläpitävän toiminnan ohjelmien kehittämiseen ja käynnistämiseen. Ohjelman arvioinnit osoittivat ikääntyvien työnsaantimahdollisuuksien ja työssä pysymisen sekä työpaikkojen TYKY-toiminnan kehittyneen myönteisesti.

Ulkomaalaisvaltuutetun toimisto siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriön yhteydestä työministeriön yhteyteen 1.3.1999. Vakuutusvalvonnasta vastaava uusi vakuutusvalvontavirasto aloitti toimintansa 1.4.1999.

Työministeriö

Uuden hallitusohjelman mukaisesti hallituksen talouspolitiikan päätavoite on työllisyyden parantaminen. Tavoitteena on, että uusien työpaikkojen määrä lisääntyy ripeästi ja työssä olevien osuus työikäisestä väestöstä lähestyy vaalikaudella EU:n työllisyyssuuntaviivoissa tavoitteeksi asetettua 70 prosenttia. Tavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeistä on nopea taloudellinen kasvu ja kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö pääomien sijoittamiselle ja yritysten toiminnalle. Kansantalouden vakauden turvaavan talouspolitiikan lisäksi korostuvat mm. rakenteelliset toimet hyödyke-, pääoma-, ja työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi sekä verotuksen ja sosiaalietuuksien uudistaminen työllisyyttä parantavasti ja omatoimisuutta kannustavasti.

Työhallinto uudisti omaa strategiaansa hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Omassa toiminnassaan työministeriö painottaa erityisesti työmarkkinoiden toimivuutta ja työelämän kehittämistä. Strategian sisältämien linjausten mukaan työhallinto pyrkii
-vahvistamaan työvoiman kysyntää ja varmistamaan työvoiman saatavuutta,
-vahvistamaan ja laajentamaan toimintaa työntekijöiden jaksamisen ja osaamiseen parantamiseksi,
-lisäämään työhön menon kannustavuutta ja ehkäisemään työmarkkinoilta syrjäytymistä ja
-ehkäisemään syrjintää ja rasismia sekä edistämään hyviä etnisiä suhteita yhteiskunnassa.

Kertomusvuonna työhallinto myötävaikutti hallitusohjelman työllisyystavoitteiden toteutumiseen myös edistämällä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista, vahvistamalla työnhakijoiden ammatillista osaamista ja työmarkkinavalmiuksia, parantamalla vaikeasti työllistyvien työhönsijoittumista työllistämistukien avulla sekä tehostamalla työmarkkinoiden toimivuutta. Näiden tehtävien hoitamiseksi työhallinto harjoitti työnvälitystä ja ammatinvalinnanohjausta, järjesti työvoimapoliittista aikuiskoulutusta, sijoitti vaikeasti työllistyviä palkkaperusteisin tukitoimenpitein työhön, vaikutti työvoiman kysyntään valikoivin toimenpitein sekä osallistui työlainsäädännön uudistamishankkeisiin. Työvoimapolitiikan toimintatapojen uudistamista jatkettiin panostamalla entistä enemmän aktivoiviin toimiin. Lisäksi työhallinto edisti maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Nopean taloudellisen kasvun jatkuessa työllisyyden kehitys oli kertomusvuonna ripeää. Työllisten määrä lisääntyi edellisestä vuodesta keskimäärin yli 74 000:lla ja työvoiman tarjonta noin 50 000:lla työvoimaan kuuluessa 2 558 000 henkilöä. Työttömyyden aleneminen kertomusvuonna jatkui lähes samaa vauhtia kuin edellisenäkin vuonna. Työttömien määrä väheni työvoimatutkimuksen mukaan 8,3 prosenttia kun se vuonna 1998 väheni 9,3 prosenttia. Kaikkiaan työttömiä oli arviolta keskimäärin 260 000, mikä oli 24 000 henkilöä vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömyysaste laski 11,4 prosentista 10,2 prosenttiin. Työvoimatoimistoihin ilmoittautuneita työttömiä työnhakijoita oli työministeriön työnvälitystilaston mukaan vuonna 1999 keskimäärin 348 000 eli 24 400 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työllisten määrän lisäys oli suurempi kuin yhtenäkään aiempana vuonna 1990-luvulla. Niinpä työllisyysaste, joka kertomusvuonna oli 66,0 prosenttia, oli tarkalleen hallituksen vuodelle 2003 asettamalla 70 prosentin tavoiteuralla.

Pitkäaikaistyöttömyyden lasku kiihtyi. Kaikkiaan pitkäaikaistyöttömiä oli kertomusvuonna 97 900 henkilöä. Tämä on 13,1 prosenttia edellisvuotta vähemmän. Vuonna

1999 yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 105 300 henkilöä, mikä oli lähes 3 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kertomusvuonna nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyys laski edellisvuoden tapaan vain noin 2 prosenttia. Työvoimatutkimuksen mukaan alle 25-vuotiaita työttömiä oli keskimäärin 69 000 eli liki neljännes kaikista työttömistä. Nuorten työttömyysaste oli 20,9 prosenttia.

Uudet työpaikat syntyivät pääasiassa yksityiselle sektorille, erityisesti palvelualoille ja rakentamiseen. Lyhytkestoiset ja osa-aikaiset työpaikat lisääntyivät edelleen. Työvoiman kysynnän ripeästä kasvusta seurasi jossain määrin myös työvoiman rekrytointiongelmia. Tietotekniikan alan osaajien, mutta myös alemman koulutusasteen ammattien kuten siivouksen, myynnin ja muiden peruspalvelualojen sekä hoitopalvelujen työntekijöiden kysyntä ylitti tarjonnan. Kotimarkkinoiden vilkastuminen merkitsi myös työvoiman kysyntärakenteen monipuolistumista ja työvoiman kysynnän alueellista tasoittumista.

Työvoimapolitiikan toteuttaminen

Työnvälityspalvelut

Työnhakijoiden määrä oli kertomusvuonna 917 000 kun vastaava määrä edellisvuonna oli 921 700. Avoimia työpaikkoja oli työvoimatoimistoissa vuoden aikana yhteensä 270 000, mikä on noin 6 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Työpaikkojen täyttämisiin muuttunut kysyntä-tarjontatilanne ei ole suuresti vaikuttanut. Työvoimatoimistot saivat työnvälitykseen ilmoitetut työpaikat täytettyä tavoiteaikaan mennessä.

Työnvälityksen asema työmarkkinoilla on tehtyjen selvitysten mukaan pysynyt viime vuosina kutakuinkin ennallaan. Julkinen työnvälityksen katsotaan kuitenkin tulevaisuudessa joutuvan uusien haasteiden eteen. Tähän vaikuttaa mm. työnhakijoiden oma aktivoituminen työnhaussa, lisääntyvä yksityinen työnvälitys, oppilaitosten laajentuva työnvälitys sekä sähköisten rekrytointimuotojen (mm. internet) lisääntyvä käyttö. Työministeriö on lisäksi valmistellut yhteistyössä palvelutyönantajien kanssa seurantaa yksityisistä työnvälityspalveluista.

Koulutus, ammatinvalinnanohjaus ja tietopalvelu

Työvoimakoulutuksen keskeinen tavoite vuonna 1999 on ollut ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden turvaaminen. Kaikki työvoimaosastot valmistelivat kertomusvuodelle omat ohjelmansa työvoimakapeikkojen ehkäisemiseksi ja niiden toimeenpanoa jatketaan vuonna 2000. Erillinen rakennusalaa koskeva toimenpideohjelma valmisteltiin yhteistyössä opetusministeriön sekä alan järjestöjen kanssa.

Vuonna 1999 kansallisesti rahoitetussa työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa oli arviolta keskimäärin 28 000 henkeä. Koulutuksessa olevien määrä väheni edellisen vuoden huipputasosta noin 4 500 henkilöllä. Kaikkiaan opiskelijatyöpäiviä hankittiin vuoden aikana vajaa 7 miljoonaa kappaletta.

Ammatinvalinnanohjauksen asiakasrakenne on edelleen siirtynyt aikuisten suuntaan. Noin 45 000 asiakkaan kokonaismäärästä 57 % oli vuonna 1999 yli 25-vuotiaita. Valtaosa aikuisasiakkaista oli työttömiä työnhakijoita kun taas nuoret hakeutuvat pääasiassa opiskelemaan. Terveydellisiä ongelmia oli joka neljännellä asiakkaalla. Asiakasrakenteen siirtyessä yhä vanhempiin ikäluokkiin on aktiiviratkaisujen kuten koulutus- ja työhönsijoittumissuunnitelmien osuus vähentynyt. Ammatinvalintapsykologit ovat osallistuneet työvoimatoimistojen sisäisiin hankkeisiin kuten pitkäai-

kaistyöttömille tarkoitettujen palvelujen ja työnhakukoulutuksen kehittämiseen.

Koulutus- ja ammattitietopalvelua on kehitetty työministeriön palvelutuote-projektissa. Kehitystyön avulla on varmistettu koulutusneuvonnan tarjonta kaikille koulutukseen hakeutuville. Yhteistyössä opetushallinnon kanssa on kehitetty edelleen koulutus- ja työelämätietojen sähköisiä palveluja, erityisesti asiakkaan omatoimisuuteen perustuvia internet-pohjaisia palveluja.

Suomi on kansallisessa työllisyyspolitiikassa ja Euroopan työllisyysstrategian puitteissa sitoutunut edistämään vajaakuntoisten henkilöiden ammatillista kuntoutusta ja yhtäläisiä työllisyysmahdollisuuksia ensisijassa avoimilla työmarkkinoilla Kaikille kansalaisille tarjolla olevien työvoimapalvelujen lisäksi järjestetään vajaakuntoisia asiakkaita varten ammatillisen kuntoutuksen palveluja lähinnä monipalvelutoimistoissa. Nuorten vaikeavammaisten pääsyä työelämään parannetaan, kannustetaan työmarkkinoiden ulkopuolella olevien vajaakuntoisten paluuta työelämään sekä edistetään vajaakuntoisten oppisopimuskoulutusta kuntoutusrahalla. Edellä mainittuja toimenpiteitä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.8.1999 lukien.

Tukityöllistäminen ja työllisyysperusteiset investoinnit

Vuonna 1999 kansallisilla tukitoimenpiteillä työllistettiin keskimäärin 45 900 henkilöä eli 5 700 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Työllistetyistä vuonna 1998 käyttöön otetun yhdistelmätuen osuus oli noin 9 400 henkilöä.

Eniten palkkaperusteisin tukitoimin työllistivät kunnat ja yksityinen sektori. Valtiolla toimenpitein sijoitettujen määrän väheneminen edellisestä vuodesta johtui mm. valtion virkojen vakinaistamisesta. Kunnissa vähennys aiheutui ensisijaisesti kuntien tiukasta taloudellisesta tilanteesta. Yksityisellä sektorilla tukityöllistettyjen määrä on pysynyt aikaisemmalla tasollaan. Noin 70 % kaikista tukityöllistetyistä oli pitkäaikaistyöttömiä, nuoria, vajaakuntoisia tai ikääntyneitä. Työmarkkinatuen työharjoittelussa oli keskimäärin 10 200 henkilöä, joista suurin osa oli nuoria. Pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi on näille voitu maksaa ylläpitokorvausta työmarkkinatuen työharjoittelun ajalta, mikä on nostanut määrän vajaaseen 1 000 henkilöön.

Tukitoimin sijoitettuja henkilöitä sisältyy myös työllisyyspoliittisella projektituella ja ESR-tuilla rahoitettuihin kohteisiin. Näistä kuitenkin pääosa on muita kuin työttömiä. Työllisyyspoliittista projektitukea käytetään erityisesti ns. kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden käynnistämisvaiheessa toiminnan hallinnointiin ja organisoimiseen. Tarkoituksena on tukea kolmannen sektorin hankkeita, joissa voidaan käyttää hyväksi esim. yhdistelmätuen mahdollisuuksia ja kumppanuusyhteisöjä. Toimenpiteellä tuettiin noin 320 hankkeen toteuttamista. Lisäksi työttömien aloitteellisuuden edistämiseen tarkoitetuilla määrärahoilla tuettiin työttömien järjestöjen toimintaa ja työosuuskuntien perustamista. Työ- ja palveluosuuskuntien määrä on lisääntynyt viime vuosina.

Kotitaloustyön tukijärjestelmän kokeilun toteuttamista jatkettiin vuoden 1999 aikana. Tukea myöntävät Itä- ja Länsi-Suomen alueella TE-keskukset. Muun Suomen alueella toteutettiin samanaikaisesti kotitalouksien väliaikainen verotukijärjestelmä. Vuoden 1999 aikana yritystukea on maksettu arviolta 16 miljoonaa markkaa. Tukijärjestelmän käyttö on ollut vähäisempää kuin veromallin käyttö. Vuonna 1999 jatkettiin myös paikallisen aloitteellisuuden kumppanuustoiminnan 26 kokeiluhankkeen tukemista EU-rahoituksella. Kumppanuusyhteistyössä julkinen ja yksityinen taho sitoutuvat yhdessä sovitun työllisyysohjelman toteuttamiseen. Investointien työllisyysvaikutusten arviointimenetelmää edelleen kehitettiin ja menettelyä sovellettiin investointimäärärahojen alueelliseen jakoon vuoden 1999

aikana.

Euroopan sosiaalirahaston tukemat investoinnit

Kertomusvuonna päättyi vuosia 1995 – 1999 koskeva ensimmäinen Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rakennerahastokausi. Ohjelmakaudella on ollut käytettävissä ESR-hankkeisiin julkisia ja yksityisiä varoja noin 11,5 miljardia markkaa. Tämä summa on käytännössä sidottu kokonaan. ESR-ohjelmissa on vuoden loppuun mennessä aloittanut noin 500 000 henkilöä, joista kertomusvuonna noin 120 000 henkilöä. Aloittaneiden suuri määrä selittyy pitkälti useiden projektien lyhyellä kestolla. ESR-projekteja on perustettu ohjelmakaudella noin 3 800, joista 1999 noin 900.

Uutta ohjelmakautta 2000-2006 varten on valmisteltu ehdotuksia Suomen ohjelmiksi. Työministeriön vetovastuulla on ollut tavoitteen 3 viitekehys, ohjelmaesitys ja ohjelman täydennysosa sekä yhteisöaloite EQUAL samoin kuin Euroopan sosiaalirahastoa koskevien asioiden hallinnoinnin järjestäminen. Eri ministeriöiden yhteistyönä on kehitetty tavoiteohjelmien toteutusta työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. Kertomusvuonna on osallistuttu myös EU:n uuden rakennerahastolainsäädännön sekä kansallisen rakennerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevien säännösten laadintaan. Säädösten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2000.

Työvoimapoliittisten toimenpiteiden taso ja niiden jälkeinen sijoittuminen työmarkkinoilla

Työvoimapoliittisilla toimenpiteillä lievennettiin erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä, nuorisotyttömyyttä, vajaakuntoisten työttömyyttä ja ikääntyvien työttömyyttä. Toimenpiteiden tavoitetaso vuodelle 1999 oli keskimäärin noin 108 000 henkilöä.

Kertomusvuonna valmistui seurantaselvitys vuonna 1998 työvoimapoliittisen toimenpiteen päättäneiden sijoittumisesta työmarkkinoilla. Selvityksen mukaan kolme kuukautta tukityöjakson päättymisen jälkeen noin 27 % oli työssä avoimilla työmarkkinoilla. Vastaava osuus vuotta aiemmin oli noin 24 % ja vuonna 1996 noin 20 %. Kolme kuukautta työvoimakoulutusjakson jälkeen töissä avoimilla työmarkkinoilla oli vuonna 1998 noin 24 % kun vastaava osuus edellisessä vuotta 1996 koskevassa selvityksessä oli noin 20 %. Kaikki sijoittumiset avoimille työmarkkinoille kolme kuukautta toimenpiteen päättymisen jälkeen eivät kuitenkaan tutkimusten mukaan johda ns. vakaaseen työuraan.

Työvoimapolitiikan aktivointi ja pitkäaikaistyöttömyyden alentaminen

Hallitusohjelman ja uuden strategian mukaisesti on valmisteltu työhön menon kannustavuutta lisääviä ja työelämästä syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpide-ehdotuksia sosiaali- ja terveysministeriön vetämässä Aktiivinen sosiaalipolitiikka -työryhmässä. Hallitus tulee antamaan mahdolliset esitykset eduskunnalle kevätistuntokaudella vuonna 2000. Työministeriön johdolla on työskennellyt myös poikkihallinnollinen työllisyysaste –projekti, jonka tavoitteena on ollut kartoittaa toimenpideesityksiä työllisyysasteen nostamiseksi.

Varhaista työttömyyseläkkeelle siirtymistä pyritään hallitusohjelman mukaisesti hillitsemään kertomusvuonna sovituilla järjestelyillä. Keskeistä järjestelyissä on työttömyyseläkkeen tason noin 4 prosentin lasku ja työnantajan omavastuuosuuden nostaminen. Työvoimapoliittisia toimenpiteitä suunnataan lisääntyvästi iäkkäimpiin työttömiin.

Työvoimapolitiikan uudistuksen ensimmäinen vaihe astui voimaan vuoden 1998

alussa ja uudistus on täysimääräisesti voimassa vuoden 2000 alusta lähtien. Uudistuksen tavoitteeksi asetettiin työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Työttömien työnhakijoiden ja työvoimatoimiston suhde on muuttunut tavoitteellisemmaksi ja systemaattisemmaksi avointen työmarkkinoiden työnhakuun suuntautuvaksi palveluksi. Erityisen onnistuneena uudistuksen elementtinä on pidetty laajamittaista työnhakukoulutusta, jonka avulla on mm. saatu lisättyä työttömien omaa aktiivisuutta työnhaussa. Myönteisistä tuloksista huolimatta voidaan todeta, ettei alkuun ole kaikin osin päästy asetettuihin määrällisiin ja laadullisiin tavoitteisiin. Palveluprosessin osa-alueiden tehokas toimeenpano ja työnvälityksen toimivuuden varmistaminen edellyttävät vielä työmenetelmien ja laadullisten tekijöiden kehittämistä.

Vaikka pitkäaikaistyöttömyys on laskenut nopeasti, työttömyyden rakenteelliset piirteet ovat korostuneet. Pitkäaikaistyöttömien joukko on valikoidumpaa ja heidän työllistymisensä avoimille työmarkkinoille entistä vaikeampaa, vaikka toisaalta vaara joutua pitkäaikaistyöttömäksi on vähentynyt. Tärkein toimenpide pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemisessa on nykyisin vuonna 1998 käyttöön otettu yhdistelmätuki. Tässä järjestelmässä työnantajalle maksetaan työmarkkinatuki kokonaisuudessaan ja lisäksi työllisyysasetuksen mukaista harkinnanvaraista työllistämistukea. Yhdistelmätukea käytetään myös muiden työhallinnon erityistoimenpiteiden osana esimerkiksi siten, että työllisyyspoliittisen projektituen avulla käynnistetään tietty työllistämisprojekti, jonka avulla voidaan työllistää nimenomaan yhdistelmätuen avulla pitkäaikaistyöttömiä.

Myös uudistettu palveluprosessi antaa entistä paremmat mahdollisuudet syventyä pitkäaikaistyöttömien ja muiden työmarkkinoilta syrjäytymässä olevien asiakkaiden erityiskysymyksiin. Suurimmissa työvoimatoimistoissa toimivat edelleen pitkäaikaistyöttömyyteen erikoistuneet asiantuntijaryhmät tai vastuuhenkilöt. Työministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat yhteisesti asettaneet kaksi laajahkoa yhteistyöryhmää, joista toisen tavoitteena on selvittää sosiaali- ja terveystoimen sekä työhallinnon paikallisen yhteistyön käytäntöjä ja menetelmiä syrjäytymisvaarassa olevien yhteisasiakkaiden palvelujen kehittämiseksi sekä tehdä ehdotukset yhteistyön kehittämiseksi. Toisen tehtävänä on kartoittaa yhteisasiakkaiden työmarkkinoilla käytettävissä oloa. Molemmat ryhmät saavat raporttinsa valmiiksi vuoden 1999 loppuun mennessä.

Työministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö antoivat 1.11.1999 ohjeet koskien työttömyysturvan väärinkäytösten torjumista. Ohjeiden avulla pyritään puuttumaan aikaisempaa tehokkaammin tilanteisiin, joissa joko työvoimaviranomaista tai työttömyyskassaa tarkoituksellisesti erehdytetään tarkoituksena saada aiheettomasti työttömyysetuutta. Tavoitteeseen pyritään selkeyttämällä väärinkäytösten ennalta ehkäisyyn ja selvittämiseen liittyviä sisäisiä menettelytapoja, yhdenmukaistamalla seuraamuskäytäntöä sekä tiivistämällä viranomaisyhteistyötä.

Työelämän säätely ja kehittäminen

Työsopimuslain kokonaisuudistusta valmistelevan komitean määräaikaa on jatkettu 31.1.2000 saakka. Komiteassa saatiin vuoden 1999 lokakuun loppuun mennessä siinä määrin kattava yksimielisyys säännösteksteistä ja uudistuksen päälinjoista, että jatkoajalle katsottiin olevan edellytykset.

Hallitusohjelman pohjalta työministeriö asetti 26.7.1999 työelämän tietosuojaa valmistelevan työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus työelämän tietosuojaa koskevaksi lainsäädännöksi. Työryhmän on määrä saada työnsä valmiiksi 29.2.2000 saakka.

Henkilöstörahastolakia uudistettiin 1.4.1999 voimaan tulleella lain muutoksella siten, että rahastoja voidaan nyt perustaa myös valtion virastoihin, laitoksiin ja liikelaitoksiin. Uudistus lisää henkilöstörahaston jäsenten yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia muun muassa siten, että voittopalkkio-osuus voidaan tietyin edellytyksin nostaa myös käteisenä.

Hallitusohjelman mukaisesti on yhteistyössä työministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön sekä työmarkkinajärjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa valmisteltu työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma. Ohjelman toteuttaminen alkaa työministerin johdolla vuoden 2000 alusta yhteistyössä muiden valmisteluun osallistuneiden ministeriöiden ja järjestöjen kanssa. Myös Kansallisen työelämän kehittämisohjelman ja Kansallisen tuottavuusohjelman jatkamiseksi tarpeelliset valmistelevat toimet on hallitusohjelman käynnistetty kertomusvuonna.

Tietoyhteiskunnan mahdollisuuksien hyväksikäyttämistä erityisesti työllisyyden edistämiseksi on pyritty tehostamaan osana Kansallisen työelämän kehittämisohjelmaa ja ESR-hankkeita. Etätyön edistämiseksi on yhteistyössä SITRAN kanssa osallistuttu etätyön kansallisen kärkiohjelman laajaan valmisteluun.

Ikääntyvien aseman parantamiseksi on meneillään laaja-alainen Kansallinen Ikäohjelma (1998 – 2002). Ikäohjelman tavoitteena on parantaa yli 45-vuotiaiden työllisyyttä sekä vähentää ennenaikaiselle eläkkeelle siirtymistä ja syrjäytymistä. Ohjelmaan sisältyy lainsäädännön, palvelujärjestelmien ja työelämän rakenteiden uudistamista, koulutusta, viestintää sekä monitahoista tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoimintaa. Ohjelmatyössä ovat mukana työministeriön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö, opetusministeriö, keskeiset työmarkkinajärjestöt sekä useita muita yhteistyötahoja. Työministeriön tavoitteena on, että ikääntymiskysymykset otetaan huomioon kaikissa työhallinnon toiminnoissa.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tavoite 4 –ohjelmassa on toteutettu vuosina 1995 – 1999 runsaat 170 työelämän ja koulutustarpeiden tulevia muutoksia kartoittavaa projektia. Tavoitteena on vakiinnuttaa työelämän ja koulutustarpeiden ennakointi osaksi TE-keskusten toimintaa.

Pakolais- ja maahanmuuttoasiat

Kertomusvuoden marraskuun lopussa Suomessa asui yli 87 000 ulkomaan kansalaista. Turvapaikanhakijoita oli tullut 31.10.1999 mennessä noin 2 500. Vuoden 1999 pakolaiskiintiö oli 650. Maahanmuuttajien työllisyystilanne on jatkunut vaikeana. Suomessa asuvan ulkomaalaisen työvoiman keskimääräinen työttömyysaste vuoden 1999 syksyllä oli 39 %. Työttömyys on pysynyt lähes samana kuin edellisenä vuonna.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/99, kotouttamislaki) tuli voimaan 1.5.1999. Kotouttamislain mukaan kunnat laativat kotouttamisohjelmat yhteistyössä työvoimaviranomaisten ja muiden viranomaisten ja tahojen kanssa. Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma, jonka tavoitteena on mm. parantaa ao. henkilön työllistymismahdollisuuksia ja mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen toimintaan.

Työministeriö asetti 6.10.1999 hallituksen hankesalkkuun liittyvän projektin, jonka tehtävänä on valmistella etnisen syrjinnän ja rasismin vastainen toimintaohjelma. Lisäksi työministeriö asetti 14.12.1999 selvitysmiehen, jonka tehtävänä on valmistella ehdotukset ulkomaalaisvaltuutetun viran muuttamisesta ja tehtävien laajentami-

sesta syrjintävaltuutetun viraksi.

Euroopan unioni

EU-asioiden hoitoa sävytti kertomusvuonna Suomen puheenjohtajuuskausi. Keskeisin EU-puheenjohtajuuskaudella käsitelty ja hyväksytty työvoimapolitiikkaa koskeva asiakokonaisuus oli Euroopan komission ehdotus syksyn 1999 ns. työllisyyspaketiksi. Paketti sisältää työllisyyden suuntaviivat vuodelle 2000, työllisyyden yhteisraportin 1999 ja ensimmäistä kertaa jäsenmaille annetut työllisyyspolitiikan suositukset. Työllisyyspakettia käsiteltiin kolmessa työ- ja sosiaaliasiain neuvoston kokouksessa ja se hyväksyttiin lopullisesti 29.11.1999 työ- ja sosiaaliasioiden ja ECOFIN-neuvoston yhteisistunnossa. Helsingin Eurooppa-neuvosto vahvisti jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivat.

Yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa järjestetyssä epävirallisessa työ- ja sosiaaliasioiden neuvoston kokouksessa 8.-10.7.1999 Oulussa käsiteltiin myös mm. ikääntyneiden työntekijöiden työssä jaksamista. Muita Suomen puheenjohtajuuskaudella käsiteltyjä asioita olivat työmarkkinoiden tasa-arvokysymykset, henkilöstöedustus eurooppayhtiöissä sekä unionin laajentumisen ja tietoyhteiskunnan aiheuttamat työ- ja sosiaalipoliittiset seuraukset. Lisäksi esillä olivat mm. pakolaisten kotouttamisohjelma, työaikasääntely työaikadirektiivin ulkopuolisilla aloilla ja kolmansien valtioiden työntekijöiden asema palvelujen tarjoamisen yhteydessä.

Kansainvälinen työjärjestö ILO

Lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi koskeva yleissopimus ja sitä täydentävä suositus hyväksyttiin Kansainvälisessä työkonferenssissa kesäkuussa 1999. Yleissopimuksessa kielletään siinä määritelty lapsityön pahimpien muotojen käyttö, joka käsittää muun muassa kaikki orjuuden muodot ja orjuuteen verrattavat käytännöt; lasten käytön, välityksen tai tarjoamisen prostituutioon, pornografian tuotantoon tai pornografisiin esitykseen sekä lasten käytön, välityksen tai tarjoamisen laittomiin toimiin. Suomi hyväksyi ensimmäisten maiden joukossa tämän yleissopimuksen joulukuussa 1999. Yleissopimus tulee kansainvälisesti voimaan 19.11.2000.

Hallinnon kehittäminen

Työministeriön toimintarakennetta uudistettiin vuoden 1999 alusta siten, että alaisen hallinnon ohjaustehtävät eriytettiin ministeriön muista tehtävistä. Ministeriö jaettiin kahteen osastoon, joista politiikkaosasto palvelee keskeisesti valtioneuvostoa ja eduskuntaa. Toimeenpano-osasto vastaa alaisen hallinnon ohjauksesta ministeriön asettamien strategisten tulostavoitteiden mukaisesti. Uudistuksella vahvistettiin ministerin poliittisen johtamisen edellytyksiä ja toisaalta tehostettiin päätösten toimeenpanoa ja alaisen hallinnon ohjausta TE-keskuksissa ja työvoimatoimistoissa.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten ja niiden työvoimaosastojen alaisten työvoimatoimistojen toimintojen ja ohjausjärjestelmien kehittämiseen on edelleen voimakkaasti panostettava. TE-keskusten johtamiskulttuuri sekä eri hallintojen välisen yhteistyön muodot ja toimintatavat vaativat jatkuvaa arviointia ja kehittämistoimenpiteitä.

Ympäristöministeriö

Yleistä

Hallitusohjelman läpäisevänä teemana on ympäristön kannalta kestävän kehityksen johdonmukainen edistäminen yhteiskunnan eri osa-alueilla. Hallituksen kestävän kehityksen ohjelman (valtioneuvoston periaatepäätös 4.6.1998) toimeenpano on käynnistynyt kahdella sektoriohjelmalla. Liikenteen toimintalinjat ympäristökysymyksissä- ohjelma (liikenneministeriö) ja Ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelma (ympäristöministeriö) täsmentävät hallituksen kestävän kehityksen ohjelman tavoitteita ja velvoitteita näillä toimialoilla. Kestävän kehityksen toimikunta, joka seuraa ohjelman toimeenpanoa ja laatii kansallisen kokonaisesityksen YK:n kestävän kehityksen toimikunnalle vuonna 2002, on laatinut eri hallinnonalojen ja laitosten yhteistyönä kansallisen kestävän kehityksen indikaattoripaketin. Indikaattoreiden avulla seurataan kansallista kestävän kehityksen edistymistä.

Ympäristöministeriö on vaikuttanut aktiivisesti myös EU:ssa kestävän kehityksen edistämiseen ja ympäristöasioiden yhdentämiseen. Strategioista ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseksi maatalouden, liikenteen ja energian aloilla on päästy yhteisymmärrykseen, ja vastaavia strategioita on ryhdytty laatimaan myös muissa keskeisissä neuvostoissa.

Vuonna 1999 valmistui ympäristöministeriön asettaman työryhmän ehdotus Suomen ympäristökeskuksen koko toimintaa koskeneen kansainvälisen arvioinnin suositusten toimeenpanosta. Suosituksia toteutettiin mm. johtokunnan toimintaa ja kokoonpanoa uudistamalla. Lisäksi on käynnistetty selvitys Suomen ympäristökeskuksen ja Merentutkimuslaitoksen yhteistyön tiivistämiseksi.

Ympäristönsuojelu

Ympäristöministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on laatia ympäristöministeriön sektoriohjelma kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Sektoriohjelma, joka käsittelee alue-ja yhdyskuntarakennetta, rakennuksia ja rakentamista, jätteitä ja jätehuoltoa sekä työkoneita, on tarkoitus liittää kansalliseen ilmastoohjelmaan. Ministeriön kaasutyöryhmä vastaa valtakunnallisista kasvihuonekaasutaseiden laskelmista. Ympäristöministeriön asettama laajapohjainen ilmastotoimikunta käsittelee ilmastoasioita ja on järjestänyt ajankohtaisia ilmastoseminaareja kahdesti vuodessa. Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa keskeisiä asioita ovat Kioton mekanismit sekä kehitysmaakysymykset. Suomi edusti puheenjohtajamaana EU:ta ilmastosopimuksen viidennessä osapuolikokouksessa.

Ympäristölainsäädännön ja ympäristölupajärjestelmän yhtenäistämistä koskevaa valmistelua jatkettiin. Hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi hyväksyttiin eduskunnassa 10.12. 1999. Lait ja niihin liittyvät asetukset on tarkoitus esitellä vahvistettavaksi tulemaan voimaan 1.3.2000. Uudistuksen täytäntöönpanoon liittyvä koulutustoiminta on aloitettu. Lisäksi on käynnistetty ja jatkettu kehittämishankkeita, joiden avulla luodaan valmiuksia päästöjen yhtenäiselle rajoittamiselle sekä parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaatteen soveltamiselle.

Ympäristöklusterin tutkimusohjelman rakentamista on jatkettu. Ohjelman päämää-

ränä on ollut ekotehokkuutta parantamalla kohentaa ympäristön tilaa ja luoda edellytyksiä uusien työpaikkojen muodostumiselle. Ohjelma pyrkii löytämään uusia ympäristöystävällisiä innovaatioita ja tuoteideoita. Tavoitteena on myös tehostaa tutkijoiden, elinkeinoelämän, viranomaisten ja rahoittajien yhteistyötä. Ohjelman ensimmäisen vaiheen (1997-1999) kokonaisrahoitus on 80 - 100 milj. markkaa. Noin puolet rahoituksesta muodostuu tutkimusyksiköiden omasta panostuksesta sekä muista rahoituslaitoksista. Ohjelman laajuus ja ennen kaikkea tutkimusprojektien suuntaaminen mahdollistavat uudella tavalla tutkimustoiminnan käytön ympäristöpoliittisena ohjauskeinona. Ohjelmassa ovat mukana merkittävimmät suomalaiset ympäristöalan tutkimuslaitokset, yhteensä 170 tutkimusyksikköä, ja noin 70 yritystä.

Lähialueyhteistyö on hallitusohjelmankin mukaisesti tärkeä osa Suomen ympäristöpolitiikkaa. Ympäristöyhteistyöllä Suomen lähialueilla Virossa, Latviassa, Liettuassa, Luoteis-Venäjällä ja Puolassa on tehokkaasti edistetty hankkeita, joilla vähennetään erityisesti Itämereen kohdistuvaa kuormitusta. Hankkeilla on edistetty suomalaisen ympäristöteknologian käyttöä ja vientiä ja siten parannettu myös alan työllisyyttä. Osana EU:n pohjoisen ulottuvuuden kehittämistä on edistetty ympäristönsuojelun aseman vahvistumista. Tämä on tapahtunut vaikuttamalla pohjoisen ulottuvuuden partnerimaiden ympäristöviranomaisiin, pitämällä yhteyttä EU:n komissioon ja toimimalla alueellisissa yhteistyöorganisaatioissa Itämeren ja Barentsin alueilla. Kioton ilmastokokouksen jälkeen on ryhdytty valmistelemaan ilmansuojeluhankkeiden yhteistoimeenpanoa lähialueilla.

Kestävän jätetalouden toteuttamiseksi on jatkettu valtioneuvoston 2.7.1998 hyväksymän, vuoteen 2005 ulottuvan valtakunnallisen jätesuunnitelman toimeenpanoa. Tähän liittyen on muun muassa ryhdytty valmistelemaan tuottajan vastuuseen perustuvia säädöksiä sähkö- ja elektroniikkaromun sekä ajoneuvoromun uudelleen käytön ja hyödyntämisen edistämiseksi. Kertomusvuonna on myös täsmennetty kaatopaikkoja sekä paristoja ja akkuja koskevia säädöksiä vastaavien EY-direktiivien mukaisesti.

Valtioneuvoston hyväksymiin vesiensuojelun tavoitteisiin vuoteen 2005 perustuvaa vesiensuojelun toimenpideohjelmaa valmisteltiin yhdessä toimijoiden kanssa, ja asiasta annetaan päätös vuoden 2000 alussa. Ehdotus maatalouden ympäristöohjelmaksi vuosille 2000 - 2006 valmistui 28.5.1999 yhteistyönä maa- ja metsätalousministeriön, etujärjestöjen ja sidosryhmien kanssa. Valtioneuvoston päätöstä maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta muutettiin EU:n komission edellyttämällä tavalla. Vesiensuojelun toimenpideohjelmalla, nitraattidirektiivin täytäntöönpanolla ja uudella maatalouden ympäristöohjelmalla luotiin entistä paremmat edellytykset maatalouden päästöjen vähentämiseksi. Kaikilla edellä mainituilla ohjelmilla, säännöksillä ja toimenpiteillä edistettiin myös Itämeren suojelua. EY:n tulevan vesipolitiikan puitedirektiivin kotimaisen toimeenpanon valmistelu aloitettiin. Itämeren suojelukomission organisaation uudistamiseksi tehtiin päätökset, jotka tulevat voimaan HELCOMin 21. kokouksen jälkeen maaliskuussa 2000. YM:n asettama ministeriöiden välinen työryhmä aloittaa kansallisen Itämeren suojeluohjelman valmistelun tammikuussa 2000.

Vuonna 1999 valmistui ympäristöministeriön asettaman työryhmän ehdotus Suomen ympäristökeskuksen koko toimintaa koskeneen kansainvälisen arvioinnin suositusten toimeenpanosta. Suosituksia toteutettiin mm. johtokunnan toimintaa ja kokoonpanoa uudistamalla. Lisäksi on käynnistetty selvitys Suomen ympäristökeskuksen ja Merentutkimuslaitoksen yhteistyön tiivistämiseksi.

Alueidenkäyttö

Uusi maankäyttö- ja rakennuslaki vahvistettiin 5.2.1999 ja lakia täydentävä maankäyttö- ja rakennusasetus annettiin 10.9.1999. Ne tulivat voimaan 1.1.2000. Uuden lainsäädännön toimeenpanemiseksi asetettiin yhteistyöryhmä valmistelemaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaa valtioneuvoston päätöstä, jonka luonnoksesta saatiin lausunnot vuoden loppuun mennessä. Annettiin uudistettu kaavoitusmittausasetus sekä huolehdittiin muista uuden lainsäädännön edellyttämistä toimenpiteistä, kuten kaavamerkintäpäätöksen ja kaavoitusta koskevan ohjeistuksen valmistelusta. Uuden lain käyttöönoton tukemiseksi on järjestetty laajaa koulutustoimintaa kunnille ja muille tahoille. Kaupan suuryksiköitä koskevat säännökset tulivat voimaan jo alkuvuonna 1999 ja niiden sijoittumisen ohjaamisesta on laadittu ohje.

Lähiökehityksen seurantaa on jatkettu. Siihen perustuen lähiöiden tulevaisuustyöryhmä sai valmiiksi ehdotuksensa lähiöuudistusohjelma 2000:ksi.

Sopimus Suomen liittymisestä Euroopan Unioniin edellytti, että Suomi poistaa siirtymäajan jälkeen laissa olevat rajoitukset ulkomailla asuvien oikeudesta hankkia Suomessa vapaa-ajanasuntoja. Tämän vuoksi kumottiin ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistönhankintojen valvonnasta annettu laki.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta ja uusi asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä tulivat voimaan 1.4.1999. Muutoksilla toimeenpantiin EY:n direktiivi tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin muuttamisesta ja samalla säännöksiin tehtiin eräitä muita tarkistuksia. Muutokset koskivat sekä arviointimenettelyä että arvioitavia hankkeita.

Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelua edistettiin vuoden 1997 alussa voimaan tulleen luonnonsuojelulain mukaisesti. Lain päätarkoituksena on säilyttää luonnon monimuotoisuus sekä toteuttaa EU:n lainsäädännöstä ja kansainvälisistä sopimuksista johtuvia velvoitteita. Eduskunnalle annettiin vuoden 1999 loppupuolella lakiehdotus kansallispuiston perustamiseksi Syötteen alueelle Pudasjärven, Posion ja Taivalkosken kunnissa. Kansallisessa metsäohjelmassa hyväksyttyjen periaatteiden mukaisesti Etelä-Suomen metsien suojelutilannetta ryhdyttiin selvittämään asettamalla asiaa pohtiva asiantuntijatyöryhmä.

Luonnonsuojeluohjelmia toteutettiin ennätyksellinen määrä. Ohjelmien toteuttaminen on nopeutunut vuonna 1996 hyväksytyn rahoitusohjelman ansiosta. Tarkoitukseen on varattu vuoteen 2007 mennessä yhteensä noin 3,3 miljardia markkaa vuoden 1996 alusta lukien. Toteuttamistyön suunnitelmallisuutta parannettiin alueellisilla toteuttamisstrategioilla, joilla täsmennettiin valtion tavoitteita suojeluun varattujen alueiden suojelulle, toteuttamiskeinoille ja aikataululle.

Valtioneuvosto teki 20.8.1998 päätöksen EU:n luontodirektiivin mukaisen Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä. Valtioneuvoston päätöksestä jätettiin huomattava määrä valituksia korkeimmalle hallinto-oikeudelle, noin 1250 kpl. Valituskirjelmissä on valittajina yhteensä yli 5000 yksittäistä henkilöä tai muuta tahoa. Kyseessä on poikkeuksellisen suuri asiakokonaisuus ja jokaiseen valitukseen on valmisteltava yksityiskohtainen ympäristöministeriön vastine, joita on valmisteltu tiiviisti koko kertomusvuoden ajan. Suomen Natura 2000 -verkos-

toehdotuksen käsittely on aloitettu myös EU:n komission kanssa ensimmäisen luonnonmaantieteellisen seminaarin tulosten pohjalta. Vuosaaren satamahankkeen yhteydessä valtioneuvosto teki ensimmäisen luonnonsuojelulain mukaisen päätöksensä hankkeen vaikutuksista Natura -alueella sijaitseviin luontoarvoihin.

Asumisen edistäminen

Vuonna 1999 aloitettiin kaikkiaan noin 34 000 - 35 000 uuden asunnon rakentaminen. Arava- ja korkotukiasuntojen määrä 11 900 asuntoa vastaa varsin hyvin vuoden 1999 talousarviossa tehtyä arviota lainoitettavan 12 000 asunnon määrästä. Vapaarahoitteisen asuntotuotannon voimakkaan kasvun seurauksena valtion tukeman tuotannon osuus jäi vuonna 1999 noin kolmannekseen kaikista aloitetuista asunnoista.

Valtion tukemassa tuotannossa painotettiin asuntojen uudisrakentamista perusparannuksen sijaan. Asuntolainojen alueellisessa suuntaamisessa on pyritty ottamaan aiempaa paremmin huomioon alueiden erilaiset asuntomarkkinat. Kasvukeskusten osuus nousi yli kahteen kolmannekseen lainoituksesta. Lainoitettavissa hankkeissa on edellytetty kiinnitettävän erityistä huomiota esteettömään asuinympäristöön, asuntojen toimivuuteen sekä siihen, että asunnot muutoinkin vastaavat mm. asukkaiden ikääntymisestä aiheutuvia tarpeita.

Valtion tukeman perusparannustoiminnan volyymiä on supistettu rakentamisen korkeasuhdanteen myötä ja sen piirissä oli vuonna 1999 yhteensä 6 620 asuntoa. Valtion tukeman perusparannuslainoituksen käytäntöä on ohjattu vaiheittaisiin, rakennuksen ehdoilla tapahtuviin oikea-aikaisiin korjaus- ja kunnossapitotoimenpiteisiin. Raskaita korjauksia on pyritty välttämään. Lähiöiden korjaamisen etenemisestä on huolehdittu jatkamalla lähiöprojektia ja pyrkimällä varmistamalla vuokratalohankkeiden perusparannuslainoitus.

Koko hallituskauden kattavan asuntopoliittisen strategian valmistelua varten asetettiin selvitysmies, jonka tehtävänä on tehdä ehdotuksia mm. asuntomarkkinoiden tasapainon edistämiseksi. Pääkaupunkiseudun ja siihen liittyvän työssäkäyntialueen kuntien kanssa on käynnistetty yhteistoimintasopimusneuvottelut alueelle suunnattavan asuntotuotannon määrästä, laadusta, sijoittumisesta joukkoliikenteen kannalta edullisesti, asuntotonttimaan riittävyydestä ja muiden asuntorakentamisen esteiden poistamisesta.

Tukipolitiikan kehittämiseksi on yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Valtion asuntorahaston kanssa laadittu analyysikehikko asuntorahoituksen tukijärjestelmien asuntopoliittisen tehokkuuden ja valtiontaloudellisten vaikutusten arvioimiseksi. Vuoden 2000 alusta voimaan tulevan asuntoyhteisöjen yleishyödyllisyyttä koskevan lainsäädännön täytäntöönpanoa on valmisteltu.

Asumistuen maksatus ja tuensaajien lukumäärä pysyivät edelleen korkeina lähinnä sen vuoksi, että asumistuen saajien määrään vaikuttava pitkäaikaistyöttömien ja erityisesti työmarkkinatukea saavien määrä ei alentunut huolimatta työllisyystilanteen yleisestä parantumisesta. Asumistukijärjestelmien yhteensovitusta muutettiin siten, että asumistukea saavat vuokra- tai asumisoikeusasunnossa asuvat opiskelijat lapsiperheitä lukuun ottamatta siirtyvät asteittain asumislisäjärjestelmään.

Rakentaminen

Valmisteltiin uuden maankäyttö- ja rakennuslain ja sitä täydentävän asetuksen edellyttämät rakentamismääräykset rakennustyön valvonnasta, rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjeesta sekä eräiden suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyksistä. Osallistuttiin tarvittavan koulutus- ja tiedotusaineiston tuottamiseen lain täytäntöönpanemiseksi.

Valtioneuvoston vuoden 1998 lopulla hyväksymän ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelman toteutuminen on käynnistynyt ja tavoitteena on aikaansaada yhteinen koko rakennusalan hyväksymä kriteeristö. Yhteistyössä eri osapuolten kanssa on kehitetty elinkaaritarkasteluihin liittyviä menettelyjä. Kosteus- ja homeohjelman informaatio-ohjausta jatkettiin. Kehitettiin kiinteistönpitoon ja kiinteistön kuntoon liittyviä menetelmiä ja edistettiin niiden käyttöönottoa.

Jatkettiin rakenteellista paloturvallisuutta sekä kantavia rakenteita koskevien määräysten sopeuttamista eurooppalaiseen harmonisointikehitykseen. Saatiin valmiiksi määräykset rakennusten käyttö- ja huoltoturvallisuudesta. Uuden maankäyttö- ja rakennuslain sekä -asetuksen vaikutukset rakennusalan tuotteiden tyyppihyväksyntätoimintaan on huomioitu. Päätöksiä on annettu kertomusvuonna 164 kpl, vuodenvaihteessa oli voimassa 574 hyväksyntäpäätöstä.

Lähialueyhteistyön puitteissa jatkettiin tietojenvaihtoa rakentamisen ja asumisen ohjausmenetelmistä sekä kiinteistönpidon malleista.

II. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

1. Suomen toiminta Euroopan unionissa

Suomi johti ensimmäisellä puheenjohtajuuskaudellaan Euroopan unionia menestyksekkäästi. Suomi edisti puheenjohtajana aktiivisesti ja puolueettomasti Euroopan unionin toimintaa ja painotti päätöksenteon avoimuutta ja tehokkuutta kaikilla eri tasoilla.

Puheenjohtajuuskausi huipentui Helsingin Eurooppa-neuvoston kokoukseen (10-11.12.1999), jossa tehtiin useita merkittäviä, jopa historiallisia päätöksiä. Unioni päätti avata liittymisneuvottelut kuuden uuden hakijamaan kanssa jo aiemmin aloitettujen kuuden maan neuvottelujen lisäksi sekä hyväksyi Turkille ehdokasmaa-aseman. Eurooppa-neuvosto päätti myös seuraavan hallitusten välisen konferenssin asialistasta, aikataulusta ja menettelytavoista. Neuvoston toiminnan kehittämisestä tehtiin konkreettisia päätöksiä. Lisäksi sovittiin sekä sotilaallisen että siviilikriisinhallinnan kehittämisestä. Kokouksessa hyväksyttiin myös vuosituhannen julistus, jossa korostetaan kansalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia.

Tampereella pidetyssä oikeus- ja sisäasioihin keskittyneessä Eurooppa-neuvoston erityiskokouksessa (15-16.10.1999) asetettiin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen kehittäminen eurooppalaisen asialistan alkupäähän. Kokouksessa vahvistettiin Tampereen kymmenen virstanpylvästä suuntaviitoiksi tulevalle työlle ja sovittiin myös edistymisen seurannasta.

Suomi toimi puheenjohtajana kaudella, jolloin ryhdyttiin soveltamaan vastikään voimaan tullutta Amsterdamin sopimusta. Yhteistyössä Euroopan parlamentin kanssa luotiin uudistetulle yhteispäätösmenettelylle menestyksekäs toimintamalli, jonka avulla pystyttiin päättämään useista lainsäädäntöehdotuksista entistä nopeammin. Suomen kauden alkua leimasi se, että uusi Euroopan parlamentti oli juuri aloittamassa toimintaansa ja eronpyyntönsä jättänyt vanha komissio oli päättämässä ja tilalle astui uusi komissio. Komission esitysten viivästyminen ja puuttuminen jossain määrin haittasikin asioiden edistymistä neuvostossa. Epävirallisissa ministerikokouksissa käytettäviä kieliä koskevat ja yhä ratkaisemattomaksi jääneet jäsenvaltioiden näkemyserot eivät aiheuttaneet ongelmia itse asioiden käsittelylle.

1.1. Amsterdamin sopimus

Kaikki jäsenvaltiot olivat ratifioineet Amsterdamin sopimuksen ja tallettaneet ratifioimiskirjansa Roomaan maaliskuun 1999 loppuun mennessä. Sopimus tuli näin ollen voimaan 1.5.1999.

Tasavallan presidentti antoi asetuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen voimaansaattamisesta ja sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 22.4.1999 (N:o 506/1999). Laki ja asetus julkaistiin Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa (SopS 54-55/99).

Suomi jatkoi puheenjohtajuuskaudellaan Amsterdamin sopimuksen mukanaantuomien YUTP-instrumenttien ja toimintamuotojen käyttöönottoa. Euroopan unionin yhteisen ulko-ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, neuvoston pääsihteeri Javier

Solana aloitti tehtävässään 18.10. 1999 ja vieraili tässä yhteydessä myös Suomessa. Myös unionin Suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön (SVY) toiminta käynnistyi. Suomen edustajaksi SVY:ssä nimitettiin ln Antti Turunen. Suomen puheenjohtajuuskaudella käynnistettiin Kölnin Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa hyväksytyn ensimmäisen yhteisen strategian, Venäjä-strategian, toimeenpano, ja Ukraina-strategia hyväksyttiin Helsingin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa. Välimeren aluetta ja Länsi-Balkania koskevien strategioiden valmistelua jatketaan yhä.

1.2. Hallitustenvälinen konferenssi

Kölnin Eurooppa-neuvosto (13.-14.6. 1999) vahvisti aikomuksen kutsua vuoden 2000 alussa koolle jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferenssi (HVK). Kölnin Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti Suomen tehtävänä oli puheenjohtajavaltiona laatia itsenäisesti Helsingin Eurooppa-neuvostolle kattava raportti tarkasteltavina olevista institutionaalisista kysymyksistä ratkaisuvaihtoehtojen selvittämiseksi ja arvioimiseksi.

Puheenjohtajavaltion selvitys "Tehokkaat toimielimet unionin laajennuttua, hallitustenväliselle konferenssille esitettäviä vaihtoehtoja" (13636/99, POLGEN 4) julkaistiin 7.12.1999. Selvitys perustui puheenjohtajavaltion jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja komission kanssa käymiin keskusteluihin.

Helsingin Eurooppa-neuvostossa (10.-11.12.1999) vahvistettiin tulevan HVK:n aikataulu, asialista, neuvottelutaso, Euroopan parlamentin osallistuminen konferenssiin sekä hakijamaiden ja ETA-valtioiden informoiminen neuvottelujen edistymisestä.

Suomen hallitus toimitti neuvostolle 14.12.1999 EU-sopimuksen 48 artiklan mukaisesti ehdotuksen niiden sopimusten tarkistamiseksi, joihin unioni perustuu. Neuvosto päätti 16-17.12.1999 pyytää asiasta lausunnon Euroopan parlamentilta ja komissiolta.

1.3. Neuvoston toiminnan kehittäminen

Neuvoston pääsihteeristön sisäinen työryhmä julkaisi 10.3.1999 raportin neuvoston toiminnasta laajentuneessa unionissa (ns. Trumpf-Piris-raportti). Raportti sisälsi neuvoston rakenteessa ja toiminnassa ilmenevien ongelmakohtien identifioinnin ohella lukuisia ratkaisuehdotuksia neuvoston työskentelymenetelmien muuttamiseksi (143 ehdotusta). Ko. ratkaisuehdotusten toteuttaminen ei edellytä muutoksia perustamissopimuksiin.

Suomi puheenjohtajavaltiona valmisteli Trumpf-Piris-raportin pohjalta neuvoston toiminnan kehittämiseksi suosituksia, jotka Helsingin Eurooppa-neuvosto hyväksyi.

1.4 EU:n laajentuminen

Euroopan vakauden vahvistamiseksi ja uusien jakolinjojen torjumiseksi Suomi on johdonmukaisesti tukenut Euroopan unionin laajentumista. Unionin tulee olla avoin kaikille edellytykset täyttäville hakijoille. Tärkeää on, että jäsenyysvelvoitteista pidetään kiinni ja että hakijavaltioita tuetaan niiden pyrkimyksissä velvoitteiden täyttämiseksi.

Liittymisprosessi aloitettiin 30.3.1998 EU:n jäsenmaiden, 10 Keski-Euroopan maan ja Kyproksen kanssa ja liittymisneuvottelut avattiin 31.3.1998 Viron, Puolan, Tshekin, Unkarin, Slovenian ja Kyproksen kanssa. Wienissä joulukuussa 1998 kokoontunut Eurooppa-neuvosto katsoi, ettei ollut perusteita ulottaa neuvotteluja

uusiin maihin. Liittymisneuvotteluja jatkettiin vuonna 1999 edellä mainitun kuuden maan kanssa..

Komissio julkisti toiset kunkin hakijamaan edistymistä koskevat raportit 13.10.1999. Helsingin Eurooppa-neuvosto päätyi viimeaikaisen kehityksen ja komission raporttien pohjalta siihen, että neuvotteluihin kutsutaan Romania, Slovakia, Latvia, Liettua, Bulgaria ja Malta. Samalla vahvistettiin Turkille ehdokasmaa-asema. Liittymisprosessi kattaa nyt kaikki 13 ehdokasvaltiota. Sovittiin myös uusista neuvottelumenettelyn periaatteista, jotka mahdollistavat eriytetyn edistymisen. Pääperiaatteet ovat edistyminen omien ansioiden mukaan ja mahdollisuus saada neuvotteluissa kiinni aiemmin aloittaneet. Seurannan merkitystä lisättiin.

Liittymistä valmistelevat tarkistetut kumppanuusohjelmat kymmenelle Keski-Euroopan-maalle vahvistettiin marraskuussa 1999. Niissä asetetaan prioriteetit jäsenyysedellytysten täyttämiseksi. Maltan ja Kyproksen kumppanuusohjelmat voidaan vahvistaa sen jälkeen, kun niille annettavaa liittymistä valmistelevaa tukea koskeva asetus saadaan hyväksytyksi. Helsingin Eurooppa-neuvosto antoi komissiolle tehtäväksi laatia Turkille oman liittymistä edeltävän strategiansa.

Ohjelmien toteutusta tuetaan Phare-varoin siten, että kunkin maan edistyminen otetaan huomioon. Vuoden 2000 alusta on lisäksi käytettävissä kaksi uutta tukivälinettä: rakennetuki ja maataloustuki. Kaikille 13 hakijamaalle on myös tarjottu pääsy tiettyihin yhteisön ohjelmiin, sekä joihinkin komiteoihin ja virastoihin. Maat ovat tarttuneet aktiivisesti mahdollisuuteen osallistua yhteisön ohjelmiin resurssiensa puitteissa.

Kokonaisuuteen kuuluu myös Eurooppa-konferenssi, johon on kutsuttu unionin jäsenvaltioiden lisäksi Keski- ja Itä-Euroopan hakijavaltiot, Kypros, Malta ja Turkki sekä Sveitsi. Eurooppa-konferenssi kokoontui 19.7. ulkoministeritasolla. Kokouksen aiheena oli Länsi-Balkanin tilanne. Turkki ei osallistunut kokoukseen.

1.5. Pohjoinen ulottuvuus

EU:n puheenjohtajamaan Suomen ja Euroopan komission järjestämä Pohjoisen ulottuvuuden konferenssi Helsingissä 11.-12.11.1999 täytti Suomen asettamat sisällölliset tavoitteet luoden Unionille ja partnerimaille yhteisen poliittisen jalustan jatkotoimenpiteille.

Konferenssi piti pohjoista ulottuvuutta hyödyllisenä turvallisuuden, vakauden, demokraattisten uudistusten ja kestävän kehityksen turvaamiseksi Pohjois-Euroopassa sekä yleiseurooppalaisten etujen määrittelemiseksi ja edistämiseksi. Myönteisen keskinäisriippuvuuden vahvistaminen alueella edistää näiden tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen vahvistavat alueellista vakautta ja sosiaalista koheesiota.

Konferenssi piti suotavana, että EU pyrkisi edistämään, yhteistyössä relevanttien alueellisten ja muiden yhteistyöelinten kanssa, EU-ohjelmien ja instrumenttien sekä kansallisten, alueellisten ja monenkeskisten ohjelmien keskinäistä toimivuutta ja koordinaatiota. Yksityisen sektorin ja kansainvälisten rahoituslaitosten osallistumista pohjoiseen ulottuvuuteen toimivaltansa puitteissa pidetään tarkoituksenmukaisena. Kaliningradiin kiinnitettiin erillistä huomiota alueen erityislaatuisen maantieteellisen asemansa johdosta.

Konferenssi antoi pohjoisen ulottuvuuden keskeisiä prioriteetteja koskevan suosituksensa, konkretisoiden samalla EU:n yleisten asiain neuvoston toukokuussa 1999 hyväksymät suuntaviivat. Toimeenpanemalla konferenssin valitsemia prioriteetteja

halutaan edistää vakautta taloudellisen integraation kautta, vastata eurooppalaisesti merkittäviin rajat ylittäviin haasteisiin sekä edistää alueellista yhteistyötä.

Alueellisille neuvostoille konferenssi antoi erityisen roolin prioriteettien tarkemmassa määrittelyssä ja niiden toimeenpanossa. Alueiden väliset suorat kontaktit katsottiin pohjoisen ulottuvuuden lupaavimmiksi piirteiksi. Arktista yhteistyötä kehittämällä voidaan mm. kiinnittää laajempaa huomiota alkuperäiskansojen asemaan.

Helsingin Eurooppa-neuvosto vastaanotti konferenssin tulokset myönteisesti ja puolsi toimintasuunnitelman laatimista komission toimesta yhteistyössä neuvoston kanssa ja partnerimaita konsultoiden. Puheenjohtajamaan Portugalin tavoitteena on, että komissio esittelee toimintasuunnitelman hyväksyttäväksi Santa Maria da Feiran Eurooppa-neuvostossa.

Pohjoinen ulottuvuus on otettu huomioon sekä TACIS-uudistuksessa että PHARE-ohjelman suuntaviivoissa. Rajoja ylittävää yhteistyötä edistetään helpottamalla TACISin, PHAREn ja Interregin yhteensovittamista. Kansainväliset rahoituslaitokset suhtautuvat myönteisesti pohjoisen ulottuvuuden periaatteisiin ja ovat kehittämässä vastaavia alueellisia konseptejaan.

Suomen puheenjohtajuuskaudella pidettyjen EU:n ja Yhdysvaltain sekä Kanadan huippukokousten yhteisissä julkilausumissa kiinnitettiin huomiota pohjoisen yhteistyön seurantaan transatlanttisessa vuoropuhelussa.

Ruotsi on omalla puheenjohtajuuskaudellaan lupautunut vastaamaan pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman korkean tason seurannasta.

2. Turvallisuuspolitiikka

2.1. EU:n kriisinhallinnan kehittäminen

Amsterdamin sopimus laajensi EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaa ottamalla unionin toimivallan piiriin sotilaallisen kriisinhallinnan ja mahdollistamalla Länsi-Euroopan unionin (WEU) operatiivisen toimintakyvyn käyttämisen ns. Petersbergin tehtävissä. Sopimukseen liittyvät vahvennetut yhteistyöjärjestelyt EU:n ja WEU:n välillä saatettiin voimaan sopimuksen voimaanastuttua kertomusvuoden toukokuussa. Kaikilla EU:n jäsenmailla, myös WEU:n tarkkailijoilla, on WEU:ssa yhdenmukaiset oikeudet osallistua EU-aloitteisiin operaatioihin ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon, vaikka tarkkailijamaiden oikeudesta lähettää upseereja WEU:n sotilasesikuntaan tehtiin päätös vasta WEU:n ministerikokouksessa kertomusvuoden marraskuussa.

EU:n jäsenmaiden keskuudessa vahvistui kertomusvuonna arvio, ettei EU:n ja WEU:n välinen yhteistyöjärjestely kriisinhallinnassa takaa riittävää tehokkuutta. Kölnin Eurooppa-neuvosto asetti kesäkuussa tavoitteeksi unionin kyvyn selviytyä itse sopimusvelvoitteeksi (SEU:n 17 artikla) otettujen konfiktinesto- ja kriisinhallintatehtävien - ns . Petersbergin tehtävät - vaatimuksista. Kokous kiinnitti huomiota myös ei-sotilaallisten kriisinhallintavälineiden kehittämiseen. Kölnin Eurooppa-neuvosto rajasi yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisen selkeästi kriisinhallintaan.

Suomen puheenjohtajuuskaudella saavutettiin EU:n sotilaallisen ja ei-sotilaallisen kriisinhallinnan kehittämisessä huomattavaa edistystä. Helsingin Eurooppa-neuvosto päätti kehittää Kölniä yksityiskohtaisemmin tehokkaampia sotilaallisia voimavaroja

ja perustaa uusia rakenteita, jotta EU voisi itse vastata kaikista Petersbergin tehtävistä. EU:n tavoitteena on, että sillä olisi itsenäiset valmiudet tehdä päätöksiä ja siinä tapauksessa, että NATO kokonaisuutena ei ole mukana, käynnistää ja toteuttaa EU-johtoisia sotilaallisia operaatioita kansainvälisiin kriiseihin vastaamiseksi. Sotilaallista kriisinhallintakykyä kehittäessä ei puututa jäsenmaiden omiin puolustusjärjestelyihin. Kukin maa päättää itse osallistumisestaan kriisinhallintaoperaatioihin.

EU:n ja NATOn välillä päätettiin tehdä työtä keskinäisen neuvonpidon, yhteistyön ja avoimuuden varmistamiseksi. EU:n tarkoituksena on myös sopia periaatteista, jotka koskevat unioniin kuulumattomien eurooppalaisten NATOn jäsenmaiden ja muiden eurooppalaisten kumppanien kanssa tehtävää yhteistyötä Euroopan unionin johtamassa kriisinhallinnassa.

EU:n tarkoituksena on parantaa ja käyttää tehokkaammin hyödyksi kriisinhallinnan siviilivoimavaroja. Siviilipoliisivalmiuksien ja nopeiden rahoitusjärjestelyjen kehittäminen on todettu erityisen kiireellisiksi tehtäviksi. EU perustaa ei-sotilaallisten kriisinhallintavälineiden koordinoimiseksi koordinointijärjestelyn neuvoston sihteeristön yhteyteen.

Koska WEU tulee pitää toimintakykyisenä siihen saakka, kun EU on ottanut Kölnissä ja Helsingissä sovitut kriisinhallintatehtävät itselleen, ovat aiemmin sovitut yhteistyöjärjestelyt toistaiseksi merkityksellisiä. Euroopan unioni neuvosto antoi marraskuussa tukensa EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan, neuvoston pääsihteerin nimityksen myös WEU:n pääsihteeriksi.

Kertomusvuonna WEU:n tärkein tehtävä on ollut eurooppalaisten kriisinhallintaresurssien arviointi (audit) Wienin Eurooppa-neuvoston toimeksiannosta. Sen jälkimmäinen osa saatiin päätökseen Luxemburgin ministerikokouksessa marraskuussa 1999. Arviointi ja sen suositukset tulevat olemaan pohjana myös EU:ssa käytävälle kapasiteettikeskustelulle.

WEU:n piirissä toimivan puolustusmateriaalialan yhteistyöelimen WEAG:n ministerikokous hyväksyi WEAG:n laajentumisen perusteet varaumitta kertomusvuoden marraskuussa. Suomen täysjäsenyys saattaa siten toteutua jo vuoden 2000 ylimääräisessä ministerikokouksessa toukokuussa. Tällä on merkitystä Suomen puolustusteollisuuden elinvoimaisuuden kannalta.

2.2. Kriisinhallinta

Kriisinhallinta on kansainvälisen yhteisön laaja-alaista, poikkeustilanteeseen vaikuttamiseen tähtäävää väliintuloa, johon kuuluu sotilaallisen toiminnan lisäksi myös poliittisia, humanitaarisia ja pelastustehtäviä sekä taloudellisia toimia. Tavoitteena on luoda perusedellytykset kriisissä kärsineiden yhteiskuntien elvyttämiseksi ja jälleenrakentamiseksi. Kriisinhallinnan siviilitoimien ja sotilaallisen rauhanturvaamisen tulee täydentää toisiaan ja edistää konfliktin ratkaisua.

Suomessa laajan turvallisuuskäsityksen perusta on kirjattu kolmeen vuosina 1995-1997 annettuun valtioneuvoston selontekoon. Erityisesti kriisinhallinnan siviilivalmiuksien kehittämiseen on kiinnitetty huomiota. Valtioneuvoston Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle antaman selvityksen mukaisesti on kertomusvuonna kokoontunut hallinnonalojen välinen yhteistyöelin eri siviilikriisinhallintatoimintoja koskevan tiedonvaihdon ja yhteistyön tehostamiseksi.

Rauhanturvaamistyöryhmä jätti mietintönsä 29.10.1999. Työryhmä arvioi Suomen valmiuksia kansainväliseen kriisinhallintaan edessä olevien haasteiden valossa.

Työryhmä selvitti mietinnössään myös rauhanturvaamislain muutostarpeita, jotka todettiin verraten vähäisiksi.

Siviilipoliisitoimintaan osallistui kertomusvuonna noin 40 siviilipoliisia. Siviilikriisinhallintasektorilla Suomi osallistuu YK:n siviilipoliisitoimintaan Bosnia-Hertsegovinassa ja Kosovossa. WEU:n Albanian poliisioperaatioon MAPE:een (Multinational Advisory Police Element) Suomi on lähettänyt poliisikouluttajia. ETYJ:in Kroatian missioon Suomi on lähettänyt siviilipoliisitarkkailijoita. ETYJ:in missioissa työskenteli kertomusvuonna suomalaisia asiantuntijoita mm. Länsi-Balkanilla ja Baltian maissa, yhteensä 44 henkeä. Samoin Suomi osallistui aktiivisesti vaalitarkkailutoimintaan ETYJ:in ja EU:n puitteissa. Näissä tehtävissä toimi kertomusvuonna n. 75 henkeä.

Kertomusvuonna kriisinhallinnan siviilitoimiin osallistumiseen on käytetty n. 56 miljoonaa markkaa. Tähän sisältyvät poliisitoimintoihin osallistuminen, vaali- ja ihmisoikeustarkkailu ja eri tyyppiset muut asiantuntijatehtävät. Määrärahaan sisältyvät myös EU:n puheenjohtajuudesta aiheutuneet erityistehtävät Balkanilla, joihin osallistui 39 suomalaista.

Rauhanturvaamisoperaatioihin osallistui kertomusvuonna lähes 1800 suomalaista rauhanturvaajaa, mikä ylittää selvästi pitkän ajan keskiarvon.

Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on entistä voimakkaammin painottunut Balkanin alueelle. Suomi jatkoi osallistumistaan Bosnia-Hertsegovinassa NATO-johtoisessa SFOR-operaatiossa. SFOR-joukkojen kokonaisvahvuuden supistamispäätöksen ja uudelleen järjestelyjen johdosta tehtiin joulukuussa päätös supistaa suomalainen yli 400 rauhanturvaajan pataljoona 120 rauhanturvaajan osastoksi.

Suomi päätti osallistua YK:n valtuuttamaan NATO-johtoiseen KFOR-operaatioon Kosovossa vahvennetulla n. 800 rauhanturvaajan pataljoonalla, joka otti tehtävänsä vastaan elokuussa. Lisäksi henkilöstöä on sijoittunut prikaatin esikuntaan ja kansalliseen tukiosastoon. Suomi osallistuu myös YK:n kansainvälisen siviilioperaation (UNMIK) työhön Kosovossa.

Suomella on edelleen n. 500 rauhanturvaajan pataljoona Etelä-Libanonissa YK:n UNIFIL-rauhanturvaoperaatiossa. Suomi osallistuu lisäksi Kyproksella toimivan UNFICYP:in toimintaan rakentajaosastolla. Sotilastarkkailijoita palvelee Kashmirissa, Lähi-idässä, Irakin/Kuwaitin rajalla, Kosovossa ja Kroatiassa.

Suomi järjesti ensimmäisen monikansallinen Nordic Peace -rauhanturvaharjoituksen NATO:n rauhankumppanuusohjelman hengessä 13.-24.9.1999. Harjoitus sisälsi myös siviili-sotilas
-yhteistoimintaan liittyviä koulutustapahtumia.

Suomi on kehittänyt valmiuksiaan osallistua YK:n rauhanturvaamistoimintaan osallistumalla UNSAS-valmiusjärjestelyyn (UN Stand-by Arrangements System).

Suomi osallistuu myös monikansalliseen SHIRBRIG-järjestelyyn (Multinational UN Stand-by High Readiness Brigade). SHIRBRIG-hankkeen tarkoitus on tukea YK:n nopean toiminnan kyvyn kehittämistä ja se koostuu joidenkin YK:n jäsenvaltioiden UNSAS-järjestelmään ilmoittamista joukoista. Lokakuussa 1999 SHIRBRIG teki päätöksen julistaa valmiusjoukkokonseptin YK:lle käyttövalmiiksi tammikuussa 2000.

NORDCAPS-yhteistyön (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace

Support) tavoitteena on syventää koulutus- ja materiaaliyhteistyötä ja luoda yhteinen pohjoismainen valmiusjärjestely. Kertomusvuonna Suomi on osallistunut NORDCAPS-työryhmiin ja kehittämistyöhön.

2.3. NATO/EAPC/PfP

NATO on perinteisen, yhteiseen puolustukseen liittyvän tehtävänsä ohella kehittymässä yhä enemmän laajan turvallisuusyhteistyön ja vakauspolitiikan välineeksi koko euroatlanttisella alueella. NATO:n huippukokouksessa Washingtonissa 22.-24.4.1999 hyväksyttiin liittokunnan uusi strateginen konsepti, joka nosti kriisinhallinnan ja rauhankumppanuuden NATO:n perustehtävien joukkoon. NATO:n puuttuminen Kosovon kriisiin sitoi liittokunnan voimavaroja ja viivästytti Washingtonin huippukokouksen päätösten toimeenpanoa.

Suomi osallistuu NATO:n rauhankumppanuusohjelmaan (Partnership for Peace programme) ja euroatlanttisen kumppanuusneuvoston (Euro-Atlantic Partnership Council, EAPC) toimintaan. EAPC on PfP-ohjelmaa ohjaava toimielin ja turvallisuuspoliittisten keskustelujen foorumi. Suomi osallistui vuonna 1999 PfP:n puitteissa pidettyihin kriisinhallintaharjoituksiin sekä muuhun sotilaalliseen ja siiviiliyhteistyöhön. Hallitus teki vuonna 1999 periaatepäätökset ilmavoimien osallistumisesta PfP-ohjelmaan sekä yhteistyöpöytäkirjan allekirjoittamisesta NATOn materiaalihuoltojärjestön (NATO Maintenance and Supply Organisation, NAMSO) kanssa.

Tasavallan presidentti osallistui EAPC:n huippukokoukseen Washingtonissa 25.4.1999. Istunnossa keskusteltiin Kosovon tilanteesta sekä hyväksyttiin kumppanimaiden oikeuksia määrittävä poliittis-sotilaallinen kehys NATO-johtoisia PfP-operaatioita varten. Samalla tehtiin päätös rauhankumppanuuden vahvistamisesta.

2.4. ETYJ

Syyskuussa Wienissä järjestetty tarkastelukokous ja marraskuussa Istanbulissa järjestetty ETYJin huippukokous osoittivat, että järjestön merkitys 54 jäsenvaltiota käsittävänä kokonaisvaltaiseen turvallisuuskäsitykseen sitoutuneena arvoyhteisönä on edelleen säilynyt.

Huippukokouksessa hyväksyttiin Helsingin vuoden 1975 päätösasiakirjaan ja Pariisin vuoden 1990 peruskirjaan verrattava uusi poliittisesti sitova Euroopan turvallisuuden peruskirja, joka rakentuu aikaisemmille sitoumuksille. Peruskirjan tavoitteena on vahvistaa ETYJin toimintakykyä hoitaa tehtäviään mm. edistämällä sen yhteistyötä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa ja lisäämällä sen valmiuksia siviilikriisinhallinnan alalla. Peruskirjassa sitouduttiin perustamaan ns. nopean toiminnan siviilikriisiryhmät ETYJ:n käyttöön. Suomen tehtävänä EU:n puheenjohtajana oli koordinoida unionin valmistautumista ja esiintymistä em. kokouksissa. EU laati Istanbulin huippukokousta varten omat tavoitteensa, jotka myös pääosin toteutuivat.

ETYJin päätehtäväksi on yhä selvemmin muotoutunut konflikteja ennalta ehkäisevä työ, kriisinhallinta, demokratisoitumisen tukeminen ja sotilaallisen turvallisuuden edistäminen. Käytännön toimet ovat keskittyneet valtuuskuntien (missioiden) ja avustusryhmien lähettämiseen sekä vaalitarkkailuun.

Missioita ja avustusryhmiä toimi Albaniassa, Armeniassa, Bosnia-Hertsegovinassa, Georgiassa, Kazakstanissa, Kirgisiassa, Kosovossa, Kroatiassa, Makedoniassa (FYROM), Moldovassa, Latviassa, Tadzhikistanissa, Tshetsheniassa, Turkmenistanissa, Ukrainassa, Uzbekistanissa, Valko-Venäjällä ja Virossa. Suomalaisia osallistui missioiden toimintaan Bosnia-Hertsegovinassa, Kirgisiassa, Kosovossa,

Kroatiassa, Latviassa, Moldovassa, Ukrainassa ja Virossa. Suomi osallistui vaalitarkkailuun Armeniassa, Georgiassa, Kazakstanissa, Makedoniassa, Slovakiassa, Ukrainassa, Venäjällä ja Virossa.

Inhimillisen ulottuvuuden alaan liittyvien ETYJ-sitoumusten täytäntöönpanoa käytiin laajasti läpi ETYJin tarkastelukokouksessa sekä uudentyyppisissä, yhteen aiheeseen keskittyvissä inhimillisen ulottuvuuden kokouksissa, joiden aiheina olivat kertomusvuonna uskonnonvapaus, naisten oikeudet sekä romaniväestön asema. Aikaisempien vuosien tapaan Suomella ja EU:lla oli inhimillisen ulottuvuuden kysymyksissä näkyvä rooli. Suomi korosti edelleen mm. vähemmistöjen oikeuksia sekä erityisesti tarvetta panostaa romaniväestön tilanteen parantamiseen ETYJ-alueella. Lisätäkseen ETYJin toimintavalmiuksia romanikysymyksissä Suomi lähetti ETYJin demokratia- ja ihmisoikeustoimiston käyttöön suomalaisen romaniasiantuntijan.

2.5. Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta

Asevalvonnassa Suomi keskittyi 1999 ensisijaisesti EU-puheenjohtajuuteen valmistautumiseen ja sen hoitamiseen. Selkeästi kansallisten tavoitteiden edistäminen jäi puheenjohtajuuteen nähden toissijaiseksi. Puheenjohtajakauden kolme keskeisintä aikaansaannosta olivat seuraavat:

- EU:n puolustustarvikevientipolitiikan ja EU-maiden puolustustarvikeviennin avoimmuuden edistäminen toimeenpanemalla EU:n aseviennin käytännesääntöjen ensimmäisen vuosiarvioinnin. Arviointiin liittyi myös keskeinen elementti kehitystavoitteita. Arvioinnissa julkistettiin aggregaattitiedot EU-maiden aseviennistä.

- Suomen puheenjohtajuuskaudelle kiinnitettiin korostettua huomiota EU:n toimintaan pienaseiden destabilisoivien kertymien ja ko. aseiden vastuuttoman käytön torjumisessa. EU käynnisti Suomen puheenjohtajuuskaudella pienasedialogin useiden maaryhmien kanssa, mm. SADECC ja ECOWAS. Lisäksi EU sopi pienasetoimintaa koskevista yhteisistä ohjelmista huippukokoustasolla USA:n ja Kanadan kanssa.

- EU käynnisti n. 9 miljoonan Euron ohjelman Venäjän kemiallisten aseiden hävittämisen tueksi sekä aseperäisen plutoniumin hävittämiseen liittyvän tutkimustoiminnan tukemiseksi. Hankkeesta päätettiin EU:n yhteinen toiminta, joka ko. projektien lisäksi loi puitteet uusista projekteista päättämiselle, niiden toteuttamiselle ja dialogille Venäjän Federaation kanssa. Ohjelma käynnistettiin osana EU:n Venäjä-strategian toimeenpanoa.

Suomi vastasi asevalvonta-alalla EU:n multilateraalisen koordinoinnin valmistelusta ja toteuttamisesta. Merkittävin koordinointihanke oli YK:n yleiskokouksen I-komitean EU-esiintymisen toteuttaminen. Biologisten aseiden kieltosopimuksen todentamispöytäkirjaneuvotteluissa Genevessä edettiin 1999, mutta loppuvaiheen sopimusneuvottelut ovat vielä edessä. Myös BWC:ssä Suomi vastasi 1999 loppuvuoden EU:n koordinaatiosta.

Suomi toimi 1999 Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) ja Kemiallisten aseiden kieltojärjestön (OPCW) hallintoneuvoston jäsenenä. Suomi on jatkanut neuvotteluja Venäjän federaation kanssa bilateraalisen Venäjän C-asehävitystä tukevan ohjelman käynnistämisestä.

Suurvaltojen välisessä ydinaseriisuntaprosessissa nousi kysymys ns. ABM-sopimuksen tulevaisuudesta keskeiseksi uudeksi teemaksi. Suomi on pyrkinyt korostamaan neuvotellun ratkaisun ensisijaisuutta sekä puoltanut myös toiminnallaan START II

sopimuksen voimaantuloa. Suomi pyrki myös edistämään täydellisen ydinkoekiellon (CTBT) voimaantuloa ja vastasi EU-koordinaatiosta ko. sopimuksen voimaantuloa tukevassa konferenssissa.

Jalkaväkimiinakeskustelussa kansainvälinen huomio on keskittynyt miinanraivausyhteistyöhön. Suomi osallistui Maputossa toukokuussa 1999 järjestettyyn ns. Ottawan sopimuksen sopimuspuolten kokoukseen tarkkailijana sekä osapuolena joulukuussa 1999 järjestettyyn ns. II miinapöytäkirjan osapuolten kokoukseen. Selvitystyötä täyskieltoon liittymisestä on jatkettu.

Suomi on kansallisesti kiinnittänyt korostettua huomiota pienasekysymykseen ja käynnistänyt kansalliset valmistelut YK:n vuoden 2001 pienasekonferenssiin osallistumista varten.

Osallistumisedellytyksiä kansainväliseen puolustusmateriaalialan yhteistyöhön on pyritty edistämään, mm. valmistelemalla Suomen täysjäsenyyttä WEAG-järjestelyssä.

ETYJin Istanbulin huippukokouksessa marraskuussa 1999 sovittiin myös Euroopan asevalvontaa koskevista perusasiakirjoista. Sotilasliittojen jäsenmaiden kesken 1990 tehdyn, Euroopan tavanomaisia asevoimia sääntelevän TAE-sopimuksen sopeutussopimus allekirjoitettiin neuvotteluosapuolina olleen 30 maan toimesta, ja kaikkien ETYJ-maiden kesken hyväksyttiin luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia (LTL-toimia) koskevan Wienin asiakirjan uudistettu versio (VD-99).

Uudistettu TAE-sopimus on ratifiointien jälkeen voimaantultuaan myös avoin ulkopuolella olevien ETYJ-maiden liittymiselle (Suomi ja muut sotilaallisesti liittoutumattomat maat, Baltian maat sekä entisen Jugoslavian alueen maat ovat TAE-järjestelmän ulkopuolella).

VD-99 antaa uutta pohjaa pohtia toimia Itämeren alueen yhteistyövaraisen turvallisuuden vahvistamiseksi. Suomen ja Ruotsin tätä tarkoittavaan yhteisaloitteeseen 1998 sisältynyttä tarjousta ylimääräisistä todentamiskiintiöistä on käytetty Baltian maiden ja Tanskan kanssa. Suomen omassa todentamisessa tehtiin uutena avauksena tarkastus Georgiaan keväällä 1999. Suomeen kohdistunut ulkovaltojen todentaminen lisääntyi näkyvästi, mitä ilmensivät kaksi tarkastusta (Viron ja Ison-Britannian) sekä kaksi arviointikäyntiä (Unkarin ja Tanskan).

LTL-potentiaalia on myös tarkkailulentoja koskevalla Avoin taivas (Open Skies) - sopimuksella, jonka suhteen Suomi jatkoi vuosittaista, vastavuoroista koelentoyhteistyötään Venäjän kanssa, suoritti koelennot Yhdysvaltain kanssa ja muullakin yhteydenpidollaan kehitti teknisiä valmiuksiaan liittyä OS-sopimukseen sen kansainvälisen voimaantulon jälkeen.

Suomi jatkoi osallistumistaan Daytonin rauhansopimuksen mukaisten asevalvontatoimien toimeenpanoon. TAE-, VD- ja OS-sopimuksia voidaan soveltaa ja hyödyntää alialueellisessa asevalvonnassa erityisesti entisen Jugoslavian alueella ja laajemmin Kaakkois-Euroopassa, mikä myös palvelee Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen toimeenpanoa.

3. Ihmisoikeuspolitiikka

3.1. Suomen yleiset tavoitteet sekä toiminta EU-puheenjohtajuuskaudella

Suomen tavoitteena on ihmisoikeuksien kunnioituksen edistäminen kaikkialla maailmassa. Ihmisoikeudet ovat tärkeällä sijalla Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja ne otetaan huomioon sen kaikilla osa-alueilla.

Tämän peruslinjauksen mukaisesti Suomi korosti ihmisoikeuksien painoarvoa EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa myös omalla EU-puheenjohtajuuskaudellaan.

Suomen erityistä tavoitetta edistää EU:n ihmisoikeuspolitiikan johdonmukaisuutta ja avoimuutta palvelivat Suomen puheenjohtajuuskaudella julkaistu EU:n ensimmäinen ihmisoikeusvuosiraportti sekä Brysselissä järjestetty EU:n ensimmäinen ihmisoikeuksia käsittelevä keskustelufoorumi, jonne kokoontui EU-maiden hallitusten, EU-instituutioiden, tiedeyhteisön sekä kansalaisjärjestöjen edustajia. Avoimuuden lisäämiseksi Suomen puheenjohtajuuskaudella myös ensimmäistä kertaa kutsuttiin kansalaisjärjestöjen edustajia vierailemaan ihmisoikeuskysymyksiä käsittelevässä EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan työryhmässä. Suomen puheenjohtajuuskautta sävytti vahvasti myös EU:n aktiivinen kampanja kuolemanrangaistuksen maailmanlaajuiseksi poistamiseksi. Säännönmukaisen EU-Kiina -ihmisoikeusdialogin lisäksi Suomen puheenjohtajuuskaudella järjestettiin Rovaniemellä EU-Kiina -ihmisoikeusseminaari.

3.2. Euroopan neuvosto

Euroopan neuvostossa Suomen keskeisen huomion kohteena olivat edelleen Keski- ja Itä-Euroopan maiden ihmisoikeus- ja demokratiakehitys sekä tähän tarkoitukseen suunnatut yhteistyöohjelmat. Suomi jatkoi näiden ohjelmien tukemista myös vapaaehtoisavustuksin. Georgia hyväksyttiin järjestön 41. jäseneksi huhtikuussa 1999.

Suomi korosti edelleen kansallisten vähemmistöjen suojelun merkitystä ja erityisesti tarvetta saada tuntuvia parannuksia Euroopan romaniväestön tilanteeseen. Suomi antoi ensimmäiset kansalliset raporttinsa vuonna 1998 voimaantulleiden vähemmistösopimusten pohjalta alkuvuodesta 1999. Vuonna 2001 järjestettävän YK:n rasismin vastaisen maailmankonferenssin alueelliset valmistelut käynnistettiin Euroopan neuvostossa vuoden 1999 aikana.

Suomen aktiivisesti ajaman Euroopan ihmisoikeusvaltuutetun mandaatti hyväksyttiin lopullisesti EN:n ministerikokouksessa toukokuussa 1999. EN:n parlamentaarinen yleiskokous valitsi syyskuussa 1999 pidetyssä istunnossaan ensimmäiseksi valtuutetuksi Espanjan Alvaro Gil-Roblesin. Suomi korosti johdonmukaisesti tarvetta turvata EN:n ihmisoikeusmekanismeille, kuten ihmisoikeusvaltuutetulle ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle, riittävät resurssit.

Euroopan neuvostossa Suomi osallistui aktiivisesti muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimukseen sisältyvän syrjinnän kiellon laajentamista koskevan lisäpöytäkirjan laatimiseen. Syrjintäkiellon laajentamisella olisi mainittavaa merkitystä esimerkiksi naisten, vähemmistöjen oikeuksien ja rotusyrjinnän vastustamisen kannalta.

Kosovon ja Tshetshenian kärjistyneet tilanteet vuoden 1999 aikana heijastuivat näkyvästi myös EN:n työskentelyyn. Näissä ja muissa kysymyksissä Suomi korosti

edelleen Euroopan neuvoston ja muiden kansainvälisten järjestöjen välisen tiiviin yhteistyön ja toiminnan koordinoinnin tarvetta.

3.3. Ihmisoikeuskysymykset YK-politiikassa

Suomen ja EU:n aktiivisesti ajama tavoite oli valitus- ja tutkintamenettelyä koskevan pöytäkirjan hyväksyminen kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaan yleissopimukseen (CEDAW). Lisäpöytäkirja avattiin allekirjoituksille 10.12.1999.

Myös lapsen oikeudet olivat vuoden 1999 aikana näkyvästi esillä YK-foorumeilla lapsen oikeuksien yleissopimuksen hyväksymisen 10-vuotisuuden merkeissä. Helmikuussa 1999 pidetyssä vaalissa lapsen oikeuksien yleissopimuksen toimeenpanoa valvovaan komiteaan valittiin suomalainen asiantuntija, suurlähettiläs Elisabeth Tigerstedt-Tähtelä.

YK:n ihmisoikeustoimikunta kokoontui vuosittaiseen istuntoonsa maalis-huhtikuussa 1999. Istunnon ilmapiiriä leimasi perinteisen pohjois-etelä -vastakkainasettelun kärjistyminen. Istunnon lopputulosta voidaan kuitenkin pitää kokonaisuudessaan tyydyttävänä.

Ihmisoikeustoimikunnassa pitämässään puheenvuorossa ulkoasiainministeri Halonen kiinnitti erityistä huomiota ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen täytäntöönpanoon, YK:n ihmisoikeusjärjestelmän voimavarojen turvaamiseen, rasismin vastustamiseen sekä kuolemanrangaistusten rajoittamiseen. Yhteiset pohjoismaiset puheenvuorot pidettiin perinteisistä teemoista: ihmisyyden perusstandardit, alkuperäiskansat sekä maansisäiset pakolaiset. Suomi esitti erikseen kansallisen puheenvuoron, jossa käsiteltiin vähemmistöihin, vammaisiin ja seksuaalivähemmistöihin kohdistuvaa syrjintää. Suomi ei tänä vuonna esittänyt omaa päätöslauselmaehdotusta. Suurin osa Suomen aktiivisuudesta kanavoitui EU:n kautta. Erityisesti panostettiin syksyllä YK:n yleiskokouksessa esiin nousevien kysymysten hoitamiseen.

Syyskuussa 1999 kutsuttiin Portugalin esityksestä koolle ihmisoikeustoimikunnan erityisistunto käsittelemään Itä-Timorin tilannetta. Erityisistunnon tuloksena perustettiin EU:n esittämällä päätöslauselmalla kansainvälinen tutkimuskomissio.

3.4. Ihmisoikeusvalitukset

YK:n järjestelmässä ihmisoikeusvalituksia (yksilö- ja valtiovalitukset) on mahdollista tehdä valtioita vastaan kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen sekä kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen nojalla. Vain ensiksi mainitulla sopimuksella perustetussa YK:n ihmisoikeuskomiteassa oli Suomea vastaan vuonna 1999 vireillä yksi tapaus, josta oli pyydetty Suomen hallituksen vastine. Suomi allekirjoitti 10.12.1999 kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirjan, joka voimaan tultuaan mahdollistaa yksilövalitukset myös tämän sopimuksen osalta.

Euroopan neuvoston puitteissa 1.11.1998 toimintansa aloittaneelle uudelle Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle tehtiin vuoden 1999 loppuun mennessä 205 valitusta Suomea vastaan, joista rekisteröitiin 167. Hallitukselta pyydettiin vastine 11 tapauksessa. Kaikkiaan 87 tapausta jätettiin tutkittavaksi ottamatta tai poistettiin listalta ja kolme valitusta otettiin tutkittavaksi ainakin osittain. Kahden tapauksen osalta järjestettiin tässä yhteydessä suullinen käsittely Strasbourgissa. Ministerikomitea antoi päätöslauselmansa kahden tapauksen osalta. Vuoden lopussa Suomea

vastaan oli vanhat valitukset mukaan lukien vireillä yhteensä 265 valitusta. Euroopan ihmisoikeustoimikunta lopetti toimintansa 31.10.1999.

Euroopan sosiaalisen peruskirjan järjestökantelut hyväksyvä lisäpöytäkirja ratifioitiin 17.7.1998. Tämän nojalla ei Suomea vastaan tehty valituksia.

3.5. Ihmisoikeusraportointi

Suomi raportoi vuonna 1999 Euroopan neuvostolle kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevasta puiteyleissopimuksesta, vähemmistö- tai alueellisia kieliä koskevasta kieliperuskirjasta ja Euroopan sosiaalisesta peruskirjasta. Kahden ensiksi mainitun osalta järjestettiin Suomessa kuuleminen.

YK:lle raportoitiin kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta, kaikkinaista naisten syrjintää koskevasta yleissopimuksesta sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisisä oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta. YK:ssa pidettiin kuulemiset ensiksi mainitun yleissopimuksen sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen osalta.

3.6. Pakolaispolitiikka

Tampereen oikeus- ja sisäasioiden huippukokous tarjosi Suomelle tilaisuuden osallistua tulevan eurooppalaisen maahanmuutto- ja pakolaispolitiikan muotoiluun ja tältä osin poliittisten suuntaviivojen antamiselle Amsterdamin sopimuksen toimeenpanolle. Mahdollisuutta käytettiin aktiivisesti hyväksi myös osana Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa.

Lähtökohtana oli, että tehokas ja yksilöiden ihmisoikeuksia kunnioittava vaikuttaminen väestöliikkeiseen edellyttää yhtäältä sekä tehokasta ja oikeudenmukaista pakolaispolitiikka että toisaalta uskottavaa ja suunniteltua kolmansien maiden kansalaisten aseman huomioivaa siirtolaisuuspolitiikkaa. Väestöliikkeisiin tulee myös voida vaikuttaa ennaltaehkäisevästi niiden lähtöalueilla tehden samalla ero pakolaisuuden ja siirtolaisuuden välillä.

Tampereen huippukokouksen johtopäätöksissä vahvistettiin, että yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää kehitettäessä oikeutta hakea turvapaikkaa kunnioitetaan täydellisesti. Edelleen vahvistettiin pyrkimys kohti yhteistä turvapaikkajärjestelmää, joka perustuu Geneven yleissopimuksen täysimääräiseen ja kokonaisvaltaiseen soveltamiseen. Tämä vastaa myös Suomen hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen ohjelman tavoitteita.

Huippukokous vahvisti johtopäätöksissään myös EU:n korkean tason turvapaikka- ja maahanmuuttotyöryhmän (HLWG) laatimat maakohtaiset toimintasuunnitelmat, jossa maahanmuuttoon pyritään vaikuttamaan kaikkialla unionin ulkosuhteissa. Niiden toimeenpanoa valmisteltaessa kartoitettiin aktiivisesti mahdollisuuksia parantaa lähtömaiden ihmisoikeustilannetta. Erityistä huomiota kiinnitettiin toimeenpanon tasapainoisuuteen ennaltaehkäisyn ja kontrollitoimien välillä sekä yhteistyöhön kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Suomen tavoitetta EU-politiikan avoimuudesta pyrittiin noudattamaan myös maahanmuutto- ja pakolaiskysymyksissä Suomen puheenjohtajakaudella. Tampereen huippukokous ja sen yhteydessä järjestetty eurooppalaisten pakolaisjärjestöjen varjokokous viitoittivat tietä tulevalle dialogille hallitusten, asiantuntijoiden ja kansalaisten välillä. Huippukokousta edelsivät konsultaatiot kansainvälisten järjestöjen (erityisesti YK:n pakolaisjärjestö UNHCR) kanssa.

Kertomusvuoden aikana Suomeen tulleet Keski- ja Itä-Euroopan romani-turvapaikanhakijat nostivat esille romanivähemmistön aseman EU-assosiaatiomaissa. Suomi korosti Slovakian, Tshekin ja Puolan kanssa käydyissä keskusteluissa, että ongelman pysyvä ratkaisu edellyttää romanivähemmistökysymyksen ratkaisua ihmisoikeuksia kunnioittaen erityisesti EU:n assosiaatiomaissa. Ulkoasiainministeriö järjesti 12.11.1999 seminaarin Slovakian ja Tshekin viranomaisille sekä romaneille, jonka tarkoituksena oli dialogin edistäminen hallitusten ja romanivähemmistön välillä.

4. YK:n toiminta ja globaalikysymykset

Suomen toimintaa YK:ssa ja YK-järjestelmässä leimasi toimintamme EU-puheenjohtajana vuoden jälkipuoliskolla. Voimavarat joutuivat koetukselle varsinkin suurissa YK-kokouksissa kuten YK:n talous- ja sosiaalineuvoston kokouksessa ja YK:n yleiskokouksessa samoin kuin eräissä YK-järjestelmän konferensseissa ja eritysjärejstöjen yleiskokouksissa. Suomi piti EUn puolesta eri asiakokonaisuuksia käsitteleviä puheenvuoroja myös YK:n turvallisuusneuvostossa.

YK:n erityisjärjestöistä kansainvälisellä postiliitolla (UPU), YK:n kasvatus, tiede- ja kulttuurijärjestöllä (UNESCO), YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestöllä (FAO) ja YK:n teollistamisjärjestöllä (UNIDO) oli toimintavuoden ja erityisesti EU-puheenjohtajuutemme kauteen ajoittuvat yleiskokoukset, jotka entisestään työllistivät Suomea kertomuskautena. Oman erityisleimansa FAO-yhteyksissä tapahtuvalle koordinaatiolla antaa EY:n jäsenyys järjestössä ja sen yksinomainen kompetenssi tietyissä järjestön käsittelemissä asioissa.

EU-maiden yhteistyö YK:ssa on tuloksellista ja valtaosassa YK:n yleiskokouksen asiakohdista saavutetaan yhteinen EU-kanta ja äänestyskäyttäytyminen. Poikkeuksen muodostavat eräät aseidenriisunta- ja itsehallintoa vailla olevia alueita koskevat kysymykset. YK-yhteyksissä harjoitetaan myös aktiivista vuoropuhelua Pohjoismaiden kesken EU-yhteistyötä täydentäen.

Suomi ja EU ovat aktiivisesti tukeneet YK:n uudistamispyrkimyksiä samoin kuin YK:n vakaan taloudellisen tilan saavuttamista. Uudistuspyrkimykset ovat kertomusvuonna jääneet taka-alalle ja uudistustahti on hidastunut monien kysymysten jäädessä hallitusten välisessä koneistossa eri jäsenmaiden eriävien intressien ristipaineisiin. Odotukset kohdistuvat vuoden 2000 lopulla alkavaan yleiskokouksen 55. istuntokauteen, joka on nimetty vuosituhannen yleiskokoukseksi (Millennium Assembly) siihen sisältyvine huippukokouksineen (Millennium Summit) ja sitä edeltävään kansalaisyhteisötapaamiseen (Millennium Forum).

Jo parisen vuotta sitten Suomi julkisti ehdokkuutensa YK:n yleiskokouksen 55. istunnon puheenjohtajaksi, joka hyväksytyn vuorottelun mukaisesti kuuluu YK:n viidestä maantieteellisestä ryhmästä länsimaiden ja muiden maiden ryhmälle (Western European and Other States Group, WEOG). Toistaiseksi Suomelle ei ole ilmaantunut vastaehdokkaita .

Myöskään turvallisuusneuvoston reformi ei edistynyt. Työryhmän työtä päätettiin edelleen jatkaa myös yleiskokouksen 54. istunnon aikana. Työryhmän työn jatkomuodot on edelleen sopimatta. EU ei koordinoi kantojaan tässä asiassa. Turvallisuusneuvosto on oma-aloitteisesti verkkaan uudistanut omaa työtään ja tullut avoimemmaksi myös turvallisuusneuvoston ulkopuolisille jäsenmaille.

Suomi pitää edelleen tärkeänä jatkaa YK:n talous- ja sosiaalisektorin uudistamista. Operatiivisten kehitystoimintojen kenttä- ja päämajatason toimintoja ja järjestöjen välistä yhteistyötä tulee entisestään tehostaa. Operatiivisten kehitystoimintojen

uudistusten lisäksi Suomi ajaa myös jatkossa aktiivisesti YK:n talous- ja sosiaalineuvoston (ECOSOC) alaisen komitea- ja toimikuntajärjestelmän järkeistämistä.

Kehitysrahoitusta koskeva yleiskokouskäsittely jätti tärkeimmät kysymykset edelleen avoimiksi ja myöhemmin päätettäviksi. Yhtenä suurena ongelmakysymyksenä on EUn ajama kansainvälisten rahoituslaitosten eli Bretton Woods instituutioiden ja kansainvälisen kauppajärjestön (WTO) osallistuminen kehitysrahoituksen uudistamisprosessiin. Korkean tason kehitysrahoituskokouksen, joka pidetään vuonna 2001, jatkovalmisteluja varten perustettiin valmistelukomitea.

Useat maat, ml. Suomi, ovat painottaneet YK-järjestelmän ja Bretton Woods - instituutioiden yhteistyön edistämistä. Kertomusvuoden aikana keskinäinen vuorovaikutus tiivistyi. Suomi pitää tärkeänä, että yhteistyön tehostamis- ja tiivistämisprosessia jatketaan edelleen.

Kertomusvuoden aikana järjestettiin Kairon väestö- ja kehityskonferenssin viisivuotisseurantaa käsittelevä YK:n yleiskokouksen erityisistunto. Suomi osallistui aktiivisesti istunnon valmisteluihin kevään aikana samoin kuin itse istuntoon osittain EU:n puheenjohtajan ominaisuudessa.

Kertomusvuonna jatkettiin Pekingin naisten aseman edistämistä käsitelleen maailmankonferenssin ja Kööpenhaminan sosiaalisen kehityksen huippukokouksen 5-vuotisseurannan valmisteluja. Seurantakokoukset järjestetään YK:n yleiskokouksen erityisistuntoina kumpikin kesäkuussa 2000.

Suomi on tukenut YK:n kehitysjärjestöjä ja kansainvälisiä kehitysrahoituslaitoksia, jotka toteuttavat toiminnassaan hallituksen kehitysyhteistyötä koskevan periaatepäätöksen, kehitysmaapoliittisen linjauksen ja ihmisoikeuksia koskevan selonteon mukaisia tavoitteita. Nämä päätavoitteet ovat köyhyyden vähentäminen, ihmisoikeuksien edistäminen, hyvän hallinnon ja demokratiaprosessin tukeminen sekä ympäristöllisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys. Pääosa Suomen tuesta keskitettiin YK:n kehitysohjelmalle (UNDP), YK:n lastenrahastolle (UNICEF), YK:n väestörahastolle (UNFPA) ja Maailman elintarvikeohjelmalle (WFP). Suomen ja järjestöjen välistä vuoropuhelua on syvennetty ja osallistuttu aktiivisesti järjestöjen toimintalinjausten ja hallinnon uudistamiseen.

Suomi jatkoi UNICEF:in ja WFP:n johtokunnan jäsenenä. Lisäksi Suomi toimi YK:n AIDS-ohjelman (UNAIDS) johtokunnan jäsenenä.

Huumausainekysymyksissä jatkettiin vuonna 1998 kesäkuussa pidetyn YK:n yleiskokouksen alaisen erityisistunnon seurantatoimenpiteitä. Erityisistunto hyväksyi mm. poliittisen julistuksen huumausaineiden kysynnän ja tarjonnan vähentämisestä vuoteen 2008 mennessä. Suomi tukee YK:n huumausaineohjelmaa (UNDCP) ja osallistuu aktiivisesti huumausainekysymyksiä käsitteleviin kokouksiin. EU:n UTP-huumausainetyöryhmässä (CODRO) keskityttiin Suomen puheenjohtajuuskaudella erityisesti Afganistanin ja Iranin huumausainetilanteisiin.

Leimaa-antavaa vuonna 1999 kestävän kehityksen edistämiseen tähtäävälle kansainväliselle toiminnalle oli globalisaation ympäristövaikutuksia sekä kauppaa ja ympäristöä koskevien keskustelujen paino eri ympäristöfoorumeilla. EU pyrki omalla toiminnallaan vaikuttamaan kestävän kehityksen vahvistamiseen maailmanlaajuisesti sekä YK:n puitteissa että kansainvälisten ympäristösopimusten toimeenpano- ja kehittämistyössä. Suomi, EU:n puheenjohtajamaana painotti etenkin ilmastonmuutosta, bioturvallisuutta sekä maailmanlaajuista metsäsopimusta koskevien neuvottelujen edistämistä. Suomi jatkoi ympäristöasioiden integrointia koskevaa työtä eri neuvostoissa EUn sisällä.

YK:n kestävän kehityksen toimikunta (CSD) piti seitsemännen istuntonsa huhtikuussa 1999. Istunnon teemoja olivat meret, tuotanto- ja kulutustavat, turismi ja pienten saarivaltioiden kestävä kehitys. Istunnossa otettiin käyttöön joukko uusia toimintatapoja, korkean tason osuuden rakennetta pyrittiin suuntaamaan kohti vapaata vuoropuhelua. CSD-7:ään osallistuikin enemmän korkean tason edustajia kuin koskaan aikaisemmin.

Istunnon merkittävin tulos oli yhteisymmärrys merikysymyksiä koskevan koordinaation ja yhteistyön parantamisesta YK-foorumeilla. Tämän tuloksena 54. yleiskokous päätti epävirallisen konsultaatioprosessin perustamisesta valmistelemaan merikysymysten käsittelyä yleiskokouksessa. CSD:n 7. istunnossa päätettiin myös kestävä energia-työryhmän perustamisesta vuoden 2001 istuntoa valmistelemaan.

EU-puheenjohtajuusaikana Suomi aloitti CSD-8 valmistelut työstämällä yhdessä muiden EU-maiden kanssa kannanotto- ja taustapaperit CSD-8:n aiheista: maatalous, maankäyttö sekä kauppa ja investoinnit. CSD-8 aiheista käytiin myös troikkatapaamisia muiden maaryhmien kanssa New Yorkissa.

Pienten saarikehitysvaltioiden (SIDS) kestävä kehitys oli YK:n yleiskokouksen 22. erityisistunnon aiheena 27. - 28. 9. 1999. Erityisistunto toimi Barbadoksen SIDS-konferenssin viisivuotisseurantana.

Yleiskokouksen puitteissa neuvottelut ympäristöreformista saatiin päätökseen 28.6.1999 ja päätöslauselma hyväksyttiin YK:n 53. yleiskokouksen istunnossa 28.7.1999. Ympäristöreformi koskee pääasiassa YK:n ympäristöohjelman (UNEP) sekä YK:n asuinyhdyskuntakeskuksen (HABITAT) uudistamista sekä myös lisättyä koordinaatioita olemassa olevien ympäristösopimusten välillä. Reformin korostetaan kuitenkin olevan jatkuva prosessi, jonka ensisijaisena kohteena on kestävän kehityksen edistäminen YK:n keskeisenä prioriteettina.

Kansainvälisen ilmastopolitiikan alalla jatkettiin laajapohjaista yhteistyötä vuoden 1992 ilmastopuitesopimuksen pohjalta. Sopimuksen alaelimet kokoontuivat Bonnissa kesäkuussa ja sopijapuolten 5. kokous kokoontui samassa paikassa loka-marraskuussa. Jälkimmäisessä kokouksessa onnistuttiin luomaan rakentava ilmapiiri ja neuvottelemaan teollisuus- ja kehitysmaiden välillä päätökset niiden alojen ja keinojen kartoittamisesta, joilla kehitysmaita tulevaisuudessa voitaisiin auttaa ja tukea kansainväliseen ilmastopolitiikkaan osallistumisessa. Kokouksessa edistyttiin jonkin verran myös Kioton yhteistoimintamekanismeja ja pöytäkirjan valvontasääntöjä koskeviin neuvotteluihin valmistautumisessa ja sovittiin, että neuvottelutahtia niistä tullaan eri tasoilla vuonna 2000 tiivistämään. Seitsemisenkymmentä ministeriä antoivat sopijapuolten kokouksessa eteenpäin luotaavalla keskustelullaan lisäpuhtia jatkotyölle. EU ja Japani asettivat tavoitteeksi Kioton pöytäkirjan kansainvälisen voimaansaattamisen Rio + 10 kokoukseen mennessä vuonna 2002. Tähän pääseminen edellyttää sekä Suomen puheenjohtajajuuskaudella pohjustettujen EU:n sisäisten valmistelutoimien ripeää jatkamista että konkreettisia tuloksia Kioton pöytäkirjan viimeistelyssä marraskuussa vuonna 2000 Haagissa pidettävässä seuraavassa sopijapuolten kokouksessa.

Suomi on osallistunut aktiivisesti neuvotteluihin kansainvälisestä bioturvallisuuspöytäkirjasta sekä kansainvälisestä sopimuksesta hitaasti hajoavien orgaanisien yhdisteiden tuotannon ja käytön lopettamiseksi. Bioturvallisuusneuvottelujen kerran jo kariuduttua helmikuussa 1999 on Suomi EUn puheenjohtajana panostanut neuvottelujen uudelleen käynnistämiseen ja tulokselliseen päätökseen saamiseen tammikuussa 2000.

YK:n kestävän kehityksen toimikunnan (CSD) alaisuudessa toimiva hallitustenvälinen metsäfoorumi (IFF) piti toukokuussa 1999 kolmannen istuntonsa. Poliittisesti vaikeissa kysymyksissä ei edistytty ratkaisevasti ja siten yhteisymmärryksen saavuttaminen kansainvälisen metsäkeskustelun tulevaisuudesta jäi foorumin viimeiseen istuntoon helmikuussa 2000. EU-puheenjohtajuuskaudella Suomi johti IFF:n viimeiseen istuntoon tähtäävää EU:n valmistautumisprosessia tavoitteena hallitustenvälisten metsäsopimusneuvottelujen aloittaminen kestävän metsätalouden edistämiseksi, maailman metsävarojen vähenemisen estämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. IFF:n toisena puheenjohtajana on jatkanut suurlähettiläs Ilkka Ristimäki. Suomi osallistui aktiivisesti myös Kanadan ja Costa Rican aloitteesta järjestettyihin IFF-prosessia tukeviin kokouksiin San Josessa ja Ottawassa toimien mm. aloitteen ohjausryhmän jäsenenä.

5. Kansainvälinen oikeus

Ulkoasiainministeriön oikeudellinen osasto antoi ulkoasiainministeriön muille osastoille ja viranomaisille kansainvälisen oikeuden asiantuntemusta muun muassa lausuntoina ja kannanottoina ulkopolitiikan eri alueita koskevissa kysymyksissä ja pyrki varmistamaan kansainvälisoikeudellisten näkökohtien huomioonottaminen päätöksissä. EU:n yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka muodostaa hallitusten välisen yhteistyöalan, jonka toteuttamisessa kansainvälisen oikeuden kysymyksillä on keskeinen osa. EU:n perusoikeusasiakirjan valmistelujen aloittamiseen osallistuttiin aktiivisesti puheenjohtajakauden aikana.

Kahdenvälisiä sopimusneuvotteluja Venäjän ja Baltian maiden kanssa jatkettiin. Keskeisenä tavoitteena Venäjän kanssa oli mm. uudistaa tai jatkaa useita SNTL:n kanssa tehtyjä sopimuksia kuten esim. ydinenergiayhteistyösopimus. Muiden IVY-maiden kanssa kehitettiin sopimusverkostoa ajankohtaisten tarpeiden mukaan, painopiste oli vero- ja investointisuojasopimuksissa. Viron kanssa jatkettiin neuvotteluja suomalaisen laittomasti otetun omaisuuden palauttamisesta. Norjan kanssa jatkettiin vuonna 1998 aloitettuja neuvotteluja Teno- ja Näätämöjoen kalastussopimuksista ja -säännöistä. Suomen ja Puolan välillä solmittiin rikosten torjuntaa koskeva sopimus.

Ulkoasianministeriö osallistui YK:n Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) perustamista valmistelevan toimikunnan kokouksiin ja valmisteli ICC:n peruskirjan kansallista ratifiointia tavoitteena sen suorittaminen vuoden 2000 aikana. Suomi ja entisen Jugoslavian alueella tapahtuneita rikoksia käsittelevä sotarikostuomioistuin (ICTY) sopivat kirjeenvaihdolla ICTY:ssa kuultujen tai kuultaviksi tulevien todistajien ja heidän perheenjäsentensä mahdollisesta sijoittamisesta Suomeen syksyllä 1999.

Terrorismin vastaisen toiminnan koordinaatiota tiivistettiin EU-puheenjohtajuuskaudella uudistettujen suuntaviivojen avulla. Toiminta vaati osallistumista ja kannanottoja EU:n terrorismityöryhmän (COTER) ulkopuolella, mm. transatlanttisissa suhteissa ja Tshetshenian tilanteen osalta. EU-puheenjohtajuuden myötä UM:n oikeudellinen toiminta oli terrorismityöryhmän lisäksi aktiivista sekä EU:n merioikeustyöryhmässä (COMAR) että kansainvälisen oikeuden työryhmässä (COJUR).

Ulkoasianministeriö pyrki EU-puheenjohtajuuskaudellaan vahvistamaan humanitaarisen oikeuden aspektia myös EU-toiminnassa. Erityisesti toimittiin aktiivisesti Geneven sopimusten vahvistamista koskevissa kysymyksissä, muun muassa sopimusten 50-vuotisjuhlaan liittyen ja miehitettyjä palestiinalaisalueita koskien. Kansainvälisen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun Genevessä 30.10-6.11.1999 pidettyyn 27. konferenssiin osallistuttiin ulkoasiainministeri Halosen johdolla.

Neuvottelut kulttuuriomaisuuden suojelua aseellisissa konflikteissa koskevasta lisäpöytäkirjasta saatiin päätökseen ja Suomi allekirjoitti lisäpöytäkirjan toukokuussa 1999. UM:n toimeksiannosta laadittiin kertomusjaksolla humanitaarista oikeutta koskeva julkaisu 'Suomi ja humanitaarinen oikeus'.

Ministeriö koordinoi YK:n ja EU:n pakotteiden valmistelua ja kansallista toimeenpanoa. Tällä kertomusajanjaksolla käsiteltiin erityisesti Jugoslavian liittotasavaltaa vastaan asetettuja EU pakotteita ja niiden muutoksia.

YK:ssa on laajoja asiakokonaisuuksia, jotka vaativat ministeriöltä oikeudellisten kysymysten osalta toiminnallisia valmiuksia sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Keskeisenä tehtävänä oli myös EU-yhteistyön koordinointi YK:n yleiskokouksen oikeudellisessa (VI) komiteassa. Merkittäviä asiakohtia yleiskokouskäsittelyssä oli mm. Kansainvälisen oikeuden vuosikymmenen tuloksista käyty päätöskeskustelu.

Ranskan aloitteesta laadittu terrorismin rahoituksen vastainen yleissopimus hyväksyttiin YK:ssa joulukuussa 1999. Ydinterrorismia koskevan sopimusluonnoksen käsittely YK:ssa ei edelleenkään tuottanut läpimurtoa. Peruskirjan muuttamishankkeet ja muun muassa kysymys kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä koskevan VII luvun soveltamisesta ovat synnyttäneet uusia oikeudellisia ongelmia, joita käsiteltiin YK:n yleiskokouksen VI komitean alaisessa peruskirjakomiteassa ja yleiskokouksen omissa työryhmissä.

Muita kansainvälisen oikeuden painoalueita olivat kriisinhallinta sekä meri- ja ympäristöoikeus. Merioikeuden alalla oikeudellista osastoa työllistivät mm. Kansainvälisen merenpohjajärjestön 5. istunto ja UNESCOn piirissä vireillä oleva yleissopimushanke vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelemiseksi. YK:n puitteissa toimivassa ad hoc komiteassa jatkuivat neuvottelut järjestäytyneen rikollisuuden vastustamista koskevasta yleissopimuksesta. Yleissopimukseen tulee liittymään kolme lisäpöytäkirjaa koskien laitonta pienasekauppaa, nais- ja lapsikauppaa sekä maahanmuuttajien salakuljetusta. Kulttuuriomaisuuden suojeluun ja laittomasti maasta viedyn omaisuuden palauttamiseen liittyen Suomi ratifioi toukokuussa 1999 UNESCOn vuoden 1970 ja UNIDROITin vuoden 1995 sopimuksen.

Ulkoasiainministeriön toimesta jatkettiin edelleen sopimusten rekisteröimistä YK:ssa sekä tiedottamista sopimusasioissa ja Suomen valtiosopimusrekisterin ylläpitämistä.

Suomi jatkoi osallistumista Euroopan neuvoston kansainvälisen oikeuden asiantuntijatyöryhmän (CAHDI) työhön. Euroopan neuvosto täytti 50-vuotta ja Suomi osallistui näihin juhlallisuuksiin. Euroopan neuvoston ajankohtaisista sopimuksista voidaan mainita lahjontaa koskeva rikosoikeudellinen yleissopimus, jonka Suomi allekirjoitti vuonna 1999.

6. Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ja kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

6.1. Kauppapolitiikka

6.1.1. Maailman kauppajärjestö WTO

Maailman kauppajärjestön, WTO:n kolmas ministerikokous pidettiin 30.11.-3.12.1999 Seattlessa, Yhdysvalloissa. Kokouksessa oli tarkoitus päättää WTO:n

jatkoneuvottelujen ja mahdollisen uuden neuvottelukierroksen asialistasta ja muodoista. Tässä ei kuitenkaan onnistuttu. Kokous keskeytettiin tuloksettomana, ilman ministerikokouksen hyväksymää julkilausumaa. Kokous kutsutaan uudelleen koolle, kunhan WTO:n jäsenmaiden näkemykset ovat lähentyneet toisiaan. Maataloutta ja palvelujen kauppaa koskevat jatkoneuvottelut alkavat kuitenkin tammikuussa 2000 GATT:in Uruguayn kierroksen päätöksien perusteella.

Seattlen ministerikokous epäonnistui mm. siksi, että WTO:n jäsenmaiden kannat kierroksen sisällöstä olivat liian kaukana toisistaan ja liian joustamattomia. Geneven valmistelut olivat lisäksi puutteelliset, sillä käytännöllisesti katsoen kaikki kysymykset olivat avoinna ministerikokouksen alkaessa. WTO:n työskentelytavat, joissa kaikki jäsenmaat eivät ole aina mukana päätöksenteossa ja Seattlen kokouksen järjestelyt saivat myös aikaan arvostelua. Kokousta värittivät suuret WTO:n vastaiset mielenosoitukset.

WTO:n ensimmäisessä ministerikokouksessa Singaporessa 1996 perustetut kaupan ja investointien, kaupan ja kilpailun sekä julkisten hankintojen transparenssia käsittelevät työryhmät jatkoivat työtään 1999. WTO:n tavarakauppaneuvosto jatkoi kaupan menettelyjen helpottamista analysoivaa työtä. WTO:n toisessa ministerikokouksessa Genevessä 1998 hyväksyttyä sähköisen kaupankäynnin työohjelmaa jatkettiin samoin 1999.

6.1.2. 133-komitea

Suomen kauppapoliittisia etuja edistetään EY:ssä pääasiallisesti EU:n yhteistä kauppapolitiikkaa käsittelevän 133-komitean kautta.

133-komiteassa keskityttiin 1999 valmistelemaan normaalien WTO:n kokousten lisäksi WTO:n kolmatta ministerikokousta ja mahdollisia tulevia neuvotteluja. Suomen päätavoitteena oli saada sen toimiessa vuoden 1999 jälkipuoliskolla EY:n puheenjohtajamaana hyväksyttyä EY:n linjaukset WTO:n kolmatta ministerikokousta ja UNCTADia varten sekä pidettyä EY:n yhtenäinen rintama perushyödykesopimusten jatkamista koskevissa neuvotteluissa. Nämä tavoitteet toteutuivat.

133-komitean asialistalla olivat lisäksi lukuisat EY:n WTO:n riita-asiat ja etenkin EYn ja Yhdysvaltain välinen banaanikiista. 133-komitea on myös foorumi yksittäisten jäsenmaiden kolmannen maan kanssa kohtaamien kauppapoliittisten ongelmien käsittelylle. Suomella ei kertomusvuonna ilmennyt tällaisia ongelmia.

Muita käsiteltyjä asioita olivat mm. transatlanttiset kaupalliset suhteet kokonaisuudessaan sekä erilaiset EY:n vapaakauppasopimushankkeet esimerkiksi Latinalaisen Amerikan maiden vapaakauppa-alueen Mercosurin (Brasilia, Argentiina, Uruguay ja Paraguay) sekä Meksikon ja Chilen kanssa.

Neuvotteluja vaatimusten vastavuoroista tunnustamista koskevista sopimuksista (Mutual Recognition Agreement) EY:n ja kolmansien maiden kanssa käsiteltiin erillisessä 133-komitean alaisessa työryhmässä. Vuoden 1998 lopussa ja 1.1.1999 voimaan astuneiden ensimmäisten sopimusten (Australia, Kanada, Uusi-Seelanti, Yhdysvallat) toimeenpanoon liittyvät kysymykset olivat keskeisiä Suomen puheenjohtajuuden aikana. Israelin ja Sveitsin kanssa saatiin sopimukset valmiiksi. EY:n kanssa liittymissopimuksen solmineiden maiden kanssa on tarkoitus laatia lisäpöytäkirjat koskien vaatimustenmukaisuuden arviointia. Näissä PECA- (Protocol of the European Conformity Assessment) neuvotteluissa edistyttiin Unkarin ja Tsekin kanssa. Näiden maiden osalta lisäpöytäkirjat on tarkoitus parafoida vuoden 2000 alkupuolella.

6.1.3. Polkumyynti

Polkumyyntiin ja polkumyynnin vastaisiin toimiin Suomi ottaa kantaa EYn yhteisen kauppapolitiikan puitteissa. Kertomusvuonnakin ulkoasiainministeriö johti Suomen polkumyyntikantojen koordinointia, mikä tapahtui ao. EU-asiainkomitean alaisessa valmistelujaostossa kauppa- ja teollisuusministeriön valmistamien ehdotusten pohjalta. Terästeollisuuden maailmanlaajuisesti vaikean tilanteen seurauksena kuluneen vuoden aikana tuli käsiteltäväksi useita terästuotteita koskevia polkumyynti- ja tasoitustullihakemuksia. Useat näistä tapauksista osoittautuivat vaikeiksi, jota kuvaa esimerkiksi se, että syyskuussa komissio päätyi epätavalliseen menettelyyn olla asettamatta väliaikaisia polkumyynti- ja tasoitustulleja kuumavalssatuille teräskeloille määräajan puitteissa, ja jatkaa tutkintoja mahdollisten lopullisten tullien esittämiseksi.

Suomen yleislinjaus polkumyyntikysymyksissä on ennallaan, eli kysymyksiä tarkastellaan Suomen yleisen liberaalia kauppapolitiikkaa kannattavan linjan puitteissa tapauskohtaisesti kussakin tapauksessa Suomen teollisuuden, kaupan ja kuluttajan etuja punniten.

Kertomusvuoden aikana EY:n jäsenmaat ja komissio kävivät neuvoston puitteissa hyödyllistä keskustelua polkumyyntiasetuksen teknisestä soveltamisesta.

6.1.4. Tullietuuskohtelu

Uuden 1.1.1999 voimaan astuneen GSP-asetuksen pääasiallinen soveltaminen alkoi heinäkuun alusta 1999. GSP-asetusta muutettiin heinäkuussa Albanian etuuskohtelun osalta entisen Jugoslavian maiden kohtelun mukaiseksi.

Kertomusvuonna jatkettiin lisäksi Moldovan hakemuksen käsittelyä koskien erityisen kannustusmenettelyn myöntämistä työntekijöiden oikeuksien perusteella sekä aloitettiin Venäjän federaation vastaavan hakemuksen käsittely. Samoin jatkettiin yhteisöteollisuuden hakemuksen käsittelyä koskien Intian GSP-etuisuuksien poistamiseen liittyvän tutkinnan avaamista intialaisen polyeteenitereftalaatti (PET)-kalvon osalta Intian epäreilujen kauppatapojen perusteella.

6.1.5. Tekstiilikysymykset

EY jatkoi edelleen tuontirajoitustensa vastavuoroisuuteen perustuvaa asteittaista ja maltillista purkamista. Suomi tuki tätä politiikkaa.

Kertomusvuonna EY:n toimeksiannosta valmistui laaja tutkimus yhteisön tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kohtaamista esteistä vientimarkkinoilla. Suomi tuki tutkimuksen laatimista ja pyrkimystä yhteisön tekstiiliteollisuuden markkinoillepääsyn parantamiseen kolmansiin maihin.

Suomi toimi kertomusvuoden jälkimmäisen puoliskon EY:n neuvoston erityiskomitean 133-tekstiilit puheenjohtajana. Neuvosto hyväksyi joulukuussa komission kolmentoista maan kanssa neuvottelemat uudistetut tekstiilisopimukset, tärkeimpinä maina Kiina, Ukraina, Valko-Venäjä ja Uzbekistan. Konsultoinnit EY:n ja Venäjän välisistä sertifiointikysymyksistä jatkuivat.

Komissio antoi syyskuussa esityksen, jossa paitsi jatkettiin voimassaolevia tullietuusjärjestelmiä myös koottiin ne yhteen asetukseen. Suomi ja muut jäsenmaat olivat jo pidempään toivoneet GSP-järjestelmä selkeyttämistä. Komission esitykseen oltiin tältä osin tyytyväisiä. Komissio esitti kuitenkin myös joitain muutoksia, joiden kompromissiratkaisuista jouduttiin neuvottelemaan tiiviisti koko syksy.

Neuvosto hyväksyi uuden asetuksen joulukuussa, ja uudet GSP- määräykset tulevat pääosin voimaan heinäkuussa 1999. Nykyistä 31.12.1998 rauennutta teollisuustuotteiden GSP-asetusta jatkettiin puolella vuodella. Uusi asetus on voimassa vuoden 2001 loppuun saakka.

6.1.6. Investointien suoja

Suomalaisyritysten ulkomaisten investointien turvaamiseen tähdätään kahdenvälisillä investointisopimuksilla. Kertomusvuonna sopimusverkoston kehittämistä ja täydentämistä jatkettiin viranomaisten ja elinkeinoelämän yhdessä sopimien prioriteettien mukaisesti. Voimaan saatettiin sopimukset Albanian, Bulgarian, Filippiinien ja Omanin kanssa ja voimaansaattamismenettelyssä olivat lisäksi sopimukset Brasilian, EAT:n, Kroatian, Libanonin, Meksikon ja Slovenian kanssa. Sopimusneuvottelut saatiin päätökseen Azerbaidzhanin, Tunisian, Turkmenistanin ja Uruguayn kanssa ja neuvotteluja jatkettiin tai aloitettiin Costa Rican, Egyptin, Intian, Iranin, Saudi-Arabian, Singaporen ja Venezuelan kanssa.

6.1.7. YK:n kauppa- ja kehityskonferenssi (UNCTAD)

Vuoden 1999 aikana käynnistyivät valmistelut vuoden 2000 helmikuussa järjestettävää UNCTAD X ministerikonferenssia varten. Valmisteluprosessi perustui kehitysmaaryhmittymän ja Kiinan yhteisesti hyväksymän pohja-asiakirjaan. EU osallistui valmisteluihin neuvoston lokakuussa hyväksymien neuvotteluohjeiden (Guidelines) pohjalta. Kaupan ohella tärkeimpiä kysymyksiä valmistelutyössä oli globalisaation vaikutusten analysointi, kehitysmaiden integroituminen kansainväliseen talouteen ml. taloudelliset resurssit ja investoinnit, yritysten toiminta ja teknologian siirto sekä perushyödykkeet. Vuoden aikana on lisäksi keskusteltu myös ministerikokouksessa esille tulevasta UNCTAD:in kolmen komission toiminnan tehostamisesta sekä analyysityön ja teknisen avun tehokkaasta kohdentamisesta järjestön prioriteettien mukaiseksi.

6.1.8. Euroopan talouskomissio (ECE)

ECE, joka on YK:n pysyvä järjestö, uudisti vuonna 1997 pidetyssä 50-vuotisjuhlakokouksessaan rakennettaan ja toimintojaan. Taloutensa muutosvaiheessa olevat ns. transitiomaat voivat nyt tuoda esille kehitykseensä liittyviä ongelmia lähinnä kauppakomitean istuntojen yhteydessä järjestetyissä seminaareissa ja pyöreän pöydän keskusteluissa. ECE on tehnyt ja tukenut tutkimuksia jäsenmaiden taloudellisista ja teknologisista ongelmista ja kehityksestä.

Järjestön toiminnan prioriteetteina ovat edelleen olleet kuljetus ja liikenne, ympäristö ja kaupan menettelyjen kehittäminen, joihin liittyvien alaelimien ja työryhmien kokouksiin ovat osallistuneet ns. ammattiviranomaisten edustajat. Nämä ovat osallistuneet myös kestävän energian ja puutavarakomitean toimintaan. ECE on osallistunut myös Kosovon katastrofiin liittyvän Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen taloudellisen ulottuvuuden toteuttamiseen.

6.2. Taloudellinen yhteistyö

6.2.1. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD)

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n vuotuinen ministerikokous pidettiin järjestön päämajassa Pariisissa 26.-27.5.1999. Kokouksen teemana oli mm. kasvu, työllisyys ja sosiaalinen koheesio; Kaakkois-Euroopan jälleenrakennus; monenvälisen talousjärjestelmän haasteet ja mahdollisuudet sekä tavoitteet uudelle WTO-kierrokselle. Varsinaisen ministerikokouksen alla 26.5.1999 järjestettiin

ensimmäistä kertaa ministeritason erityiskokous seitsemän OECD:n ulkopuolisen maan (Argentiina, Brasilia, Indonesia, Intia, Kiina, Slovakia, Venäjä) kanssa.

Viime keväänä järjestettiin myös Kansainvälinsen energiajärjestön, IEA:n, ministerikokous 24.-25.5.1999 Pariisissa, joka oli samalla IEA:n 25-vuotisjuhla. Tiedeministerikokous kokoontui vastaavasti Pariisissa 22.-23.6.1999.

Bioteknologia- ja elintarvikkeiden turvallisuuskysymykset nousivat syyskauden kuumimmaksi aiheeksi. Tämä poikkitieteellinen työ pääsi vasta loppuvuodesta kunnolla käyntiin, koska valtaosa ajasta siihen asti oli kulunut yhteisymmärryksen löytymiseen projektin sisällöstä ja laajuudesta.

OECD:ssä järjestettiin aikaisempaa useammin EU-maiden koordinointikokouksia ennen järjestön varsinaisia kokouksia. Tämä kehitys tuli esille varsinkin Suomen EU-puheenjohtajuuden aikana.

6.2.2. Perushyödykkeet

Suomi on osallistunut säännöllisesti EU:n neuvoston perushyödyketyöryhmän (PROBA) kokouksiin, joissa sovitaan EU:n yhteiset kannat perushyödykejärjestöissä esille tuleviin kysymyksiin. Suomen intressien kannalta tärkeimpinä hyödykkeinä on pidetty kahvia, eräitä perusmetalleja (kupari, lyijy- ja sinkki sekä nikkeli) ja trooppista puuta.

Eräät perushyödykejärjestöt, kuten juutti- ja luonnonkumijärjestö ovat kertomusvuoden aikana joutuneet toiminnallisiin vaikeuksiin eräiden tärkeimpien tuottajamaiden (Intia, Malesia, Thaimaa) erottua niistä tai harkitessa eroa.

Myös perushyödykkeiden yhteisrahasto on kokenut takaiskun kun Ranska erosi siitä.

6.2.3. Energia-asiat

Euroopan energiaperuskirjasta, jonka on ratifioinut 41 valtiota, todettiin joulukuussa pidetyssä peruskirjakonferenssissa, että peruskirjasopimuksen avainalue on energian kauttakulku, jonka turvaamiseksi päätettiin aloittaa neuvottelut laillisesti sitovasta multilateraalisesta puitesopimuksesta.

Energian kauppaan liittyvien riitojen ratkaisumenettely saatettiin voimaan WTO-tyyppisenä sovellutuksena. Energiaperuskirjaan liittyvä pöytäkirja energiatehokkuudesta ja ympäristökysymyksistä, jonka on ratifioinut 37 maata, pyrkii mm. harmonisoimaan kansainvälisiä strategioita energian käytön ja ympäristön vaatimusten yhteensovittamisessa. Tähän liittyy myös yhteistyö muiden kansainvälisten järjestöjen, kuten Kansainvälisen energiajärjestön (IEA) ja YK:n Euroopan talouskomission (ECE) kanssa. Mainittakoon, että Energiaperuskirjan ratifiointi Venäjän osalta odottaa vielä Duuman hyväksymistä

Kansainvälinen energiajärjestö (IEA), joka toimii OECD:n yhteydessä, on edelleen keskittynyt energian huoltovarmuuteen, öljymarkkinoiden seuraamiseen ja ns. kestävän kehityksen työhön YK:n ilmastomuutosprosessin puitteissa. Ministeritasolla pidetyssä järjestön 25-vuotisjuhlakokoksessa tiedostettiin Kioton sitoumusten vaativuus, mutta todettiin, ettei merkittävää läpimurtoa ole odotettavissa lähivuosina. Energiasektorin osuudeksi kasvihuonepäästöistä todettiin 85%. IEA on edelleen pyrkinyt laajentamaan jäsenpohjaansa ja yhteistyötä ei-jäsenmaiden kanssa. Tsekin tasavalta valittiin jäseneksi ja mm. Liettua oikeutettiin osallistumaan erääseen implementointisopimukseen.

6.3. Suomen kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

Ministeriössä on vuoden 1999 aikana panostettu vahvasti vienninedistämiseen ja investointien houkutteluun Suomeen sekä edustustojen kykyyn hoitaa näitä tehtäviä yhteistyössä Finpron, Invest in Finland Bureaun ja MEK:in kanssa.

6.3.1. Investointikiinnostuksen herättäminen

Suomi jää yhä investointien edistämiseen panostamista koskevassa EU-vertailussa selvästi jälkeen muita vastaavia maita. Tarkoitus on yhä edelleen tehostaa tuotannollisten investointien houkuttelemista Suomeen. Suomen Suomen vahvuuksia investointien houkuttelemisessa ovat muun muassa teknologinen tietotaito, hyvä yleinen koulutustaso sekä tehokas hallinto. Myös EMU-jäsenyys on lisännyt Suomen houkuttelevuutta investointikohteena.

Ulkoasiainministeriö on korostanut edustustoille, että investointikiinnostuksen herättäminen kuuluu usein edustuston keskeisimpiin toimialoihin vienninedistämisen rinnalla. Ministeriön toimesta selvitettiin mm. edustustojen tähänastisia kokemuksia yhteistyöstä Invest in Finland Bureaun (IFB) kanssa. Saatujen lausuntojen mukaan yhteistyössä on parantamisen varaa. Ulkoministeriö antaa vuoden 2000 aikana edustuksille tarkemmat ohjeet yhteistyöstä IFB:n kanssa.

6.3.2. Vienninedistäminen

EU-jäsenyys on muuttanut työympäristöämme ja samalla laajentanut toimintakenttäämme kauppapolitiikassa. Vienninedistäminen kuitenkin kuuluu yhä ja tulee kuulumaan EU:n jäsenmaille. EU:n yhteinen vienninedistäminen on vähäistä. Suurlähetystöjen - ja lukumäärältään vähenevien Finpron ylläpitämien vientikeskusten - merkitys vienninedistämisessä, yritysten kansainvälistymisessä ja em. investointien houkuttelussa tulee säilymään tärkeänä ja paikoitellen jopa kasvamassa.

Toimintavuonna edistettiin Suomen vientiä ja muita kaupallis-taloudellisia etuja ja taloudellista yhteistyötä muiden maiden kanssa. Suomalaisten yritysten toimintaa tuettiin keräämällä ja välittämällä informaatiota, niiden intressien esiintuomisella ja muulla promootiolla sekä jatkamalla sen kahdenvälisen sopimusverkoston täydentämistä, jolla osaltaan turvataan suomalaisten yritysten ulkomaiset toimintaedellytykset.

Finpron vetäytyessä eräiltä asemapaikoilta ja ohentaessa ulkomaanverkkoaan yritykset kääntyvät lisääntyvästi edustustojemme puoleen saadakseen neuvoja ja tukea pyrkimyksilleen. Tilanteen kartoittamiseksi selvitetään yhdessä KTM:n ja Finpron kanssa vienninedistämisen tehostamismahdollisuuksia kotimaan toimijoiden sekä vienninedistämisverkoston osalta. Lisäksi selvitetään eräiden muiden maiden vienninedistämisjärjestelyt. Näiden selvitysten pohjalta laaditaan kokonaisvaltainen vienninedistämis- ja kansainvälistymisstrategia.

7. Alueellinen yhteistyö

7.1. Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) piirissä harjoitettavan yhteistyön tavoitteet ja toiminnat jaetaan kolmeen strategiseen pilariin, joita ovat 1) perinteinen yhteistyö Pohjoismaiden kesken, 2) Pohjoismaat ja Eurooppa/EU/ETA sekä 3) Pohjoismaat ja niiden lähialueet. Kaiken pohjoismaisen toiminnan lähtökohtana on ns. pohjoismaisen hyödyn kriteeri. Tällä tarkoitetaan, että toiminnassa on yhteispoh-

joismaisin ratkaisuin saavutettava enemmän hyötyä kuin kansallisesti toimittaessa.

Ministerineuvoston vuoden 1999 budjetti oli 732,3 miljoonaa Tanskan kruunua. Budjetissa on pyritty lisäämään yhteistyön joustavuutta siten, että yksittäisiltä sektoreilta on karsittu varoja ja saatu siten tilaa uusille monialaisille hankkeille. PMN:n oman toiminnan lisäksi ministerineuvoston budjetista rahoitetaan noin 40 pohjoismaisen laitoksen ja noin 500 yhteispohjoismaisen projektin toimintaa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) puheenjohtajamaana toimi vuoden 1999 aikana Islanti. Islannin puheenjohtajuusteemana oli 'Pohjolan meret ja kansat', millä Islanti kiinnitti huomiota harvaan asuttuihin arktisiin ja Länsi-Pohjolan alueisiin.

Ministerineuvoston ja EU/ETA-kysymyksiä hoitavien pohjoismaisten tahojen kesken tehdään laajaa yhteistyötä ministereiden ja virkamiesten vakituisissa kokouksissa, kansallisten elinten ja eri kansainvälisten järjestöjen välillä sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston ja pääkaupunkien kesken. Lisäksi Pohjoismaiden yhteistyöministerit tapaavat vuosittain Brysselissä EU-lähettiläänsä. Vuonna 1999 yhteistyöministereiden ja edustustojen tapaamisesen aiheina olivat Agenda 2000, EU:n laajentuminen, Schengen-yhteistyö, EU:n pohjoinen ulottuvuus, Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmistelut sekä tiedonvaihdon tiivistäminen osapuolten kesken.

EU-asioiden saama huomio Pohjoismaisessa yhteistyössä kasvoi huomattavasti kuluneena vuonna sekä ammattiministeriöiden että erityisesti yhteistyö- ja pääministereiden kokouksissa. Norjalle ja Islannille pohjoismainen yhteistyö toimi tärkeänä tiedonsaanti- ja vaikutuskanavana EU:iin.

PMN:n lähialueyhteistyökumppaneita ovat Baltian maat ja Luoteis-Venäjä. Yhteistyön keskeisin tavoite on edistää Euroopan vakauttamista tukemalla demokratian, hyvinvoinnin ja ihmisoikeuksien kehitystä Pohjolan lähialueilla. Tavoitteeseen pyritään myös tukemalla markkinataloutta ja luonnonvarain kestävää käyttöä. Yhteispohjoismaisen projektitoiminnan tulee edistää pohjoismaisia arvoja ja tuottaa lisäarvoa kansallisella tasolla toteutettuun yhteistyöhön verrattuna. Lähialueilla jo olemassaolevien pohjoismaisten tiedotustoimistojen lisäksi päätettiin vuonna 1999 perustaa uusi tiedotuspiste Kaliningradiin. Tämä tiedotuspiste toimisi Pietarin tiedotustoimiston alaisuudessa.

Vuonna 1999 yhteistyö Baltian maiden kanssa suunnattiin enenevässä määrin Viron, Latvian ja Liettuan EU-jäsenyyspyrkimysten tukemiseen. Lähialueyhteistyön tavoitteena oli myös tehostaa yhteistyötä Itämeren ja Barentsin alueella toimivien alueellisten järjestöjen kanssa. Noin viidennes ministerineuvoston budjettivaroista on kohdennettu lähialuehankkeisiin.

Kertomusvuonna järjestettiin kolme virallista pohjoismaista pääministerikokousta: Helsingissä 9.2.1999, Reykjavikissa 21.-22.6. 1999 ja Tukholmassa 8. - 9.11. 1999 Helsingissä pidetyssä kokouksessa käsiteltiin seuraavat aiheet: EU:n huippukokous Wienissä, Pohjoismaat ja EMU sekä Pohjoismaissa EU-asioista käytävä keskustelu. Tämän lisäksi järjestettiin ns. 5 + 3 -kokous, johon myös Baltian maiden pääministerit osallistuivat. Tässä kokouksessa keskusteltiin Euroopan integraatiokehityksestä, Suomen EU-puheenjohtajakauden näkymistä, Venäjän tilanteesta sekä Itämeren alueen yhteistyöstä.

Reykjavikin kokouksessa käsiteltiin ajankohtaisten pohjoismaisten ja EU-kysymysten ohella Pohjoismaiden puheenjohtajuuksia kansainvälisissä järjestöissä (EU, EN, ETYJ), Kosovon tilannetta ja vuosituhannen vaihteeseen liittyvää problematiikkaa. Samassa yhteydessä pidetyn Japanin pääministeri Obuchin ja Pohjoismaiden

pääministerien kokouksen aiheita olivat Japanin ja Pohjoismaiden välinen yhteistyö, Japanin talous sekä alueita käsittelevät aiheet (Kosovo, Aasia-Tyynimeri ja Pohjois-Eurooppa). Kokous oli järjestyksessään toinen. Molemmat osapuolet pitivät tapaamista hyödyllisenä, joten käytäntöä tultaneen jatkamaan.

Tukholmassa PN:n 51. istunnon yhteydessä järjestetyssä pääministerikokouksessa käsiteltiin seuraavat aiheet: ajankohtaiset yhteispohjoismaiset kysymykset, kuten Tanskan v. 2000 pohjoismaisen puheenjohtajuuskauden ohjelma, Eurooppa-asiat: EU:n laajentuminen, EU:n pohjoinen ulottuvuus ml. arktinen yhteistyö, Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä, ETYJ:n huippukokous Istanbulissa sysksyllä 1999 ja ETA:n huippukokous samassa paikassa. Tukholmassa järjestettiin myös ns. 5 + 3 -kokous, johon Baltian maiden pääministerit osallistuivat. Tämän kokouksen aiheina olivat mm. EU:n laajentuminen EU:n Helsingin huippukokouksen alla, Itämeren alueen yhteistyökysymyksiä, EU:n pohjoinen ulottuvuus ml. eneregia-alan yhteistyö.

Pohjoismaiden neuvoston (PN) järjestyksessään 51. istunto pidettiin Tukholmassa 8.-11.11.1999. Suomen ministeriedustus oli tällä kertaa huomattavan suuri. Huomattava osa puheista ja puheenvuoroista käsitteli Pohjoismaiden ja EU:n välisiä suhteita. Teemojen keskittyminen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sekä erityisesti keskusteluun EU:n puolustuspolitiikasta oli niin ikään varsin näkyvää. PN hyväksyi laajahkon EU:n pohjoista ulottuvuutta käsittelevän julkilausuman. Muita esillä olleita teemoja olivat rajaesteet Pohjoismaiden välillä, työelämän muutokset, globalisaatio, yhteistyö vapaaehtoissektorin kanssa sekä rasismin ja uusnatsismin nousu Pohjoismaissa.

Pohjoismaisen ulkoministerit pitivät tavanomaiset kahdet kokoukset Islannissa. Kokouksissa käsiteltiin Suomen Eu-puheenjohtajuuden ohjelmaa, Barentsin ja Itämerineuvostojen kysymyksiä, pohjoista ulottuvuutta sekä ihmisoikeuskysymyksiä. Ministerit allekirjoittivat julistuksen lapsisotilaiden käyttöä vastaan. Pohjoismaiden ulkomaankauppaministerit kokoontuivat Pohjoismaiden Neuvoston 51. istunnon yhteydessä Tukholmassa aiheenaan WTO-, sisämarkkinat-, ETA-, Schengen- ja Itämeriyhteistyö.

7.2. Lähialueyhteistyö

Suomen lähialueyhteistyötä toteutetaan hallituksen hyväksymän lähialuestrategian pohjalta. Strategian tavoitteet ja toiminnan painopisteet tarkistettiin maaliskuussa 1999 huomioimalla Suomen lähialueiden poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä EU:n pohjoisen ulottuvuuden tavoitteet. Hallituksen lähialueministerivaliokunta ohjaa strategian toteutumista.

Vuoden 1999 talousarviossa lähialuevaroja oli yhteensä 227,5 milj. mk, josta ulkoasiainministeriön pääluokassa 176 milj. mk. Ulkoasiainministeriö valmisteli yhdessä sektoriministeriöiden sekä avun vastaanottajien kanssa vuoden 1999 käyttösuunnitelman sekä vuosille 2000 - 2002 osoitetun 150 milj. markan sopimuksentekovaltuuden käytön. Valtioneuvosto päätti asiasta 28.1.1999.

Painopistesektoreita Venäjällä olivat vuonna 1999 ympäristö, ydinturva ja ydinjätteiden valvonta, metsätalous, infrastruktuurin parantaminen sekä rajanylityksen ja kauttakulkuliikenteen kehittäminen, demokratian ja hallinnon kehittäminen, sosiaalisektorin tukeminen sekä turvallisuuden lisääminen. Baltiassa prioriteetteja olivat EU-integraation edistäminen, ympäristö, suvereenisuustuki ja demokratian kehittäminen sekä turvallisuuden lisääminen.

Yhteistyö kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten sekä EU:n rahoitusohjelmien

kanssa on vuoden aikana kehittynyt myönteisesti. Vuonna 1999 noin 80 milj. markkaa lähialuevaroja ohjattiin erilaisiin yhteisrahoitushankeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa. Näiden hankkeiden kokonaisrahoitus oli vuonna 1999 yli 15 miljardia markkaa. Yhteistyö kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa on tuonut runsaasti yhteistyömahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Lähialueyhteistyön laadun ja hallinnon kehittämiseen on kiinnitetty erityistä huomiota mm. toteuttamalla lukuisia riippumattomia sektori- ja hankearviointeja vuosina 1998 - 99. Tärkeimmät ovat kohdistuneet rahoituslaitosyhteistyöhön, ydinturvayhteistyöhön, maaseudun kehitysohjelmiin sekä inkeriläisten vanhusten tukiohjelmaan. Arviointien tulokset osoittavat, että lähialueyhteistyö on ollut pääosin onnistunutta.

Lähialueyhteistyön toimintastrategia tullaan uudistamaan vuoden 2000 alkupuolella. Suomen kansallisen lähialueyhteistyön suuntaamiseen ja sisältöön sekä Venäjällä että Baltian maissa tulee lähivuosina merkittävästi vaikuttamaan EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikka. Venäjällä muita tekijöitä ovat PCA-sopimus, EU:n Venäjä-strategia, uusi Tacis-asetus sekä kansainvälisten rahoituslaitosten toiminta. Baltian maissa liittymiskumppanuudet, EU:n PHARE-, ISPA- ja SAPARD-ohjelmat sekä kansainvälisten rahoituslaitosten toimet tulevat olemaan relevantteja.

7.3. Itämeri-yhteistyö

Suomi on pitänyt alueellista yhteistyötä edelleen tärkeänä välineenä Itämeren alueen vakauden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Suomi on painottanut kaikkien alueen maiden osallistumisen tärkeyttä.

Kertomusvuonna Itämeren alueen hallitustenvälistä yhteistyötä käsiteltiin useissa ministerikokoonpanoissa. Ulkoministerit kokoontuivat Itämeren valtioiden neuvostona (CBSS) Palangassa kesäkuussa 1999. Kokouksessa korostui alueen sisällä tapahtuva eri alueiden yhteistyö, esimerkkitapauksena Kaliningrad, jonka asema on olennaisesti muuttumassa EU:n laajentumisen myötä. Energiaministerit olivat koolla lokakuussa 1999 Helsingissä ja sopivat yhteistyön järjestelyistä (ml. sihteeristöpalvelut Itämeren neuvoston sihteeristön yhteyteen). Kertomusvuonna käynnistyi sen selvittäminen, olisiko alueen eri kokoonpanoissa tapahtuvat ministerikokoukset aihetta tuoda Itämeren neuvoston piiriin muodollisesti neuvoston kokouksina.

Itämeren valtioiden neuvosto hyväksyi alkuvuodesta 1999 ns. kolmansien maiden osallistumista koskevat menettelytapasäännöt. Niiden pohjalta mukaan tulivat huomioitsijoina Yhdysvallat, Ranska, Ukraina ja Iso-Britannia. Lisäksi vuoden lopulla sovittiin asiallisesti Italian mukaan tulosta. Suomi on tukenut yhteistyöhön oman kontribuutionsa tuovien maiden pääsyä mukaan.

Itämeri-yhteistyön järjestelyt (lähinnä Itämeren valtioiden neuvosto CBSS) kuuluvat niihin olemassaoleviin yhteistyömuotoihin, joiden käyttöä on pohdittu välineinä EU:n pohjoisen ulottuvuuden hankkeiden identifioinnissa ja toimeenpanossa. Tämä pohdiskelu jatkuu kertomusvuoden jälkeen.

7.4. Barents-yhteistyö

Suomesta tuli Norjan jälkeen Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtaja vuodeksi eteenpäin maaliskuussa Bodössa pidetyssä neuvoston ulkoministerikokouksessa. Murmanskin alue aloitti katsausvuoden alussa Lapin läänin jälkeen kaksivuotiskautensa Barentsin alueneuvoston puheenjohtajana.

Suomi otti puheenjohtajakautensa prioriteeteiksi taloudellisen yhteistyön, liiken-

neyhteyksien kehittämisen ja ympäristönsuojelun. Taloudellisen yhteistyön alalla keskityttiin investointiprojektien selvitykseen ja kaupan esteiden poistamiseen, erityisesti rajanylitystä koskevin osin. Metsiin liittyvät kysymykset koottiin maalishuhtikuussa Barentsin metsäaloitteeksi, jota koskeva seminaari pidettiin lokakuussa Petroskoissa. Seminaarin tulokset esiteltiin Helsingissä marraskuussa pidetyssä Pohjoisen ulottuvuuden ulkoministerikokouksessa. Suomen aloitteesta uudeksi Barentsin neuvoston yhteistyöalueeksi Bodön kokouksessa hyväksytyt nuorisoasiat sisällytettiin myös puheenjohtajakauden prioriteettilistaan. Rovaniemellä järjestettiin syyskuussa rinnakkain Barentsin alueen nuorisokonferenssi ja Euroopan nuorisojohtajien konferenssi.

Suomi jatkoi kertomusvuonna Barentsin neuvoston puheenjohtajatehtävässään myös Bodössa hyväksyttyjen Barentsin alueen opiskelija- ja tutkijavaihtoa sekä terveydenhuoltoa koskevien ohjelmien toteuttamista. Kertomusvuonna seurattiin myös tiiviisti Luoteis-Venäjän ydinturvallisuuteen ja ydinjätteiden siivoamiseen liittyviä kysymyksiä. Barentsin neuvosto on tunnustettu poliittiseksi foorumiksi näiden asioiden käsittelyssä.

Barentsin neuvostolla on jo vakiintunut asema alueellisessa yhteistyössä Euroopan pohjoisilla alueilla. Työtä jatketaan kehittämällä pragmaattista yhteistyötä muiden alueellisten organisaatioiden kanssa EU:n pohjoisen ulottuvuuden kehittämiseksi.

7.5. Arktinen yhteistyö

Yhdysvallat toimi kertomusvuoden aikana arktisen neuvoston puheenjohtajana. Vuoden loppupuolella käytiin keskustelua seuraavasta puheenjohtajasta Yhdysvaltojen kauden päättyessä lokakuussa 2000. Kun arktisen yhteistyön puheenjohtajakierrossa jäljellä olevat maat Islanti, Ruotsi ja Venäjä eivät eri syistä katsoneet voivansa ottaa tehtävää vastaan, Suomi ilmoittautui ehdokkaaksi marraskuussa Washingtonissa pidetyssä virkamieskomitean kokouksessa kaksivuotiskaudelle 2000-2002.

Katsauskauden aikana pidettiin kaksi neuvoston virkamieskomitean kokousta: edellä mainitun Washingtonin kokouksen lisäksi toukokuussa Anchoragessa, Alaskassa. Yhdysvaltojen puheenjohtajakautta on sävyttänyt asioiden verkkainen edistyminen erityisesti Pohjoismaiden ja Kanadan tärkeänä pitämässä kestävää kehitystä koskevan strategiakeskustelun käynnistämisessä. Ympäristönsuojelua koskevan strategian alaiset ohjelmat, ns. Rovaniemi-prosessi on sen sijaan edistynyt hyvin, samoin kuin arktista yliopistoa koskeva hanke. Nämä ovat olleet kestävän kehityksen ohella myös Suomen prioriteetteja arktisessa yhteistyössä

Suomen tulevalle puheenjohtajakaudelle arktisessa neuvostossa asetetaan neuvoston työn vaivalloisen käynnistymisen takia odotuksia, erityisesti muiden Pohjoismaiden taholta, asioiden tehokkaaksi hoitamiseksi. Valmistautuminen tehtävään aloitettiin jo kertomuskauden lopulla.

8 Länsi- ja Keski-Eurooppa

8.1. Euroopan unionin jäsenmaat

EU-puheenjohtajuuteen kiinteästi liittyen Suomen ja Euroopan unionin muiden jäsenmaiden kahdenväliset yhteydet olivat erittäin tiiviit. Kahdenvälisten aihepiirien ohella pääpaino keskusteluissa oli unionin kannalta keskeisissä kysymyksissä: uusi rahoituskehys, yhteisen maatalouspolitiikan ja rakennepolitiikan uudistaminen, laajentuminen, sisä- ja oikeusasiat, UTP:n kehittäminen sekä uuden HVK:n valmistelut. Lisäksi esillä olivat mm. työllisyyskysymykset, euron käyttöönoton

valmistelut, unionin pohjoinen ulottuvuus sekä ajankohtaiset UTP- ja ulkosuhdekysymykset. Suomen puheenjohtajuuden tehokkaasta organisoinnista oltiin monipuolisesti kiinnostuneita. Puheenjohtajuuttamme edeltäneisiin Saksaan *ja* Itävaltaan sekä Suomen jälkeen tehtävän saaneeseen Portugaliin yhteydet olivat hyvin aktiiviset. Mielenkiinto Suomea kohtaan korostui myös ETA/EFTA-maiden sekä yleisesti Pohjoismaiden taholta.

Pohjois-Irlannin vuonna 1998 solmitun rauhansopimuksen täytäntöönpanoon tähtäävät ponnistelut ovat jatkuneet kertomusvuonna. Kompastuskivenä on ollut ennen muuta kysymys puolisotilaallisten järjestöjen aseiden luovutuksesta, joka on vaikeuttanut mm. Pohjois-Irlannin paikallishallinnon perustamista. Marraskuussa 1999 saavutetun periaateratkaisun mukaan vallansiirto Pohjois-Irlannin alueneuvostolle tapahtui 1.12.1999. Aseiden luovutusta valvovan kolmihenkisen kansainvälisen komission jäsenenä jatkaa prikaatinkenraali Tauno Nieminen.

8.2. Suhteet Euroopan talousalueeseen ja Sveitsiin

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella pidettiin ETA-neuvoston 12. kokous. ETA-sopimus toimii EU:n ja Islannin, Norjan sekä Liechtensteinin erityissuhteiden kehittämisen pohjana sallien näiden valtioiden yhdentämisen EU:n sisämarkkinoihin tarjoten myös mahdollisuuksia keskustella yhteisistä ulkopoliittisista eduista lisätyn poliittisen vuoropuhelun puitteissa. EU-ETA:n neljäs huippukokous pidettiin 18.11. Istanbulissa, jolloin käsiteltiin ETA-yhteistyötä, EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa sekä pohjoista ulottuvuutta.

Euroopan yhteisö allekirjoitti 26.6. Luxemburgissa kattavan ja tasapainoisen sopimuspaketin yhteisön ja Sveitsin välisistä suhteista.

8.3. Kahdenväliset suhteet Baltian maihin

Suomen ja Baltian maiden välinen vierailuvaihto on ollut vilkasta. Latvian presidentti Vike-Freiberga vieraili Suomessa elokuussa. Latvian pääministeri Krasts kävi Suomessa heinäkuussa ja pääministeri Kristopans ja ulkoministeri Berzins syyskuussa. Viron pääministeri Laar ja ulkoministeri Ilves kävivät Suomessa huhtikuussa. Liettuan pääministeri Paksas kävi Suomessa heinäkuussa. Kaikkien Baltian maiden presidentit osallistuivat marraskuussa Jyväskylässä kylmän sodan päättymisen johdosta järjestettyyn kokoukseen sekä EU:n huippukokouksen yhteydessä Helsingissä 10.12.1999 järjestettyyn tapaamiseen EU:n ja assosiaatiomaiden kanssa.

Suomen ja Baltian maiden väliset kauppa-ja taloussuhteet ovat kehittyneet suotuisasti. Viro on itäisen Keski-Euroopan maista suurin kauppakumppanimme. Kauppavaihto Latvian ja Liettuan kanssa on myös jatkunut myönteisenä.

Suomi on antanut aktiivista tukea Viron, Latvian ja Liettuan EU-jäsenyyden toteutumiselle. Suomi antoi v 1999 Baltian maiden jäsenyysponnistelujen tukemiseksi lahja-apuna noin 60 miljoonaa markkaa. Latvia ja Liettua päätettiin Helsingin huippukokouksen päätösten pohjalta ottaa mukaan jäsenyysneuvotteluihin, jotka alkavat helmikuussa vuonna 2000.

Baltian maiden ja Venäjän suhteissa ei ole tapahtunut merkittävää edistymistä. Viron ja Venäjän rajasopimus parafoitiin 5.3.1999 mutta muutoin Baltian maiden ja Venäjän rajasopimukset ovat edelleenkin allekirjoittamatta. Suhdekehitystä vaikeuttaa yhä kysymys venäjänkielisen vähemmistön asemasta Virossa ja Latviassa. Latviassa hyväksyttiin joulukuussa kielilaki, joka täyttää ETYJ:n kriteerit. Suomi on antanut tukea viron- ja latviankielen opetuksen tukemiseksi.

Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Venäjän ulkoministeritapaaminen oli Pietarissa 14-15.3.1999. Vuotuinen pohjoismaiden ja Baltian maiden ulkoministeritapaaminen oli Islannissa 29-30.8.1999.

8.4. Keski-Euroopan maat

Suomen ja Euroopan unionin hakijamaiden kahden- ja monenvälisissä suhteissa on katsausvuonna ollut keskeisintä Euroopan integraatioon liittyvät kysymykset. Keski-Euroopan maista jäsenyysneuvottelut ovat edenneet Puolan, Unkarin, Tshekin ja Slovenian osalta ja liittymiskumppanuudet tarkistettu kaikkien KE-hakijamaiden kanssa.

Joulukuussa 1999 Helsingin Eurooppa-neuvosto päätti, että EU-jäsenyysneuvottelut aloitetaan myös kuuden muun EU-hakijamaan kanssa helmikuussa vuonna 2000. Näiden maiden joukossa ovat Slovakia, Romania ja Bulgaria.

Suomi on Euroopan unionin laajentumista tukiessaan korostanut yhteisen jäsenyysperspektiivin merkitystä kaikille hakijamaille riippumatta kunkin maan jäsenyysneuvottelujen vaiheesta tai aloitusajankohdasta.

Tarkastelukautena ja varsinkin EU-puheenjohtajuuskauden aikana Suomi pyrki vauhdittamaan unionin puitteissa ja kahdenvälisesti kaikkien hakijamaiden toimenpiteitä erityisesti vähemmistö- ja ihmisoikeuskysymyksissä. Erityisen huomion ja tuen kohteina olivat oikeus- ja sisäasioista mm. rajavalvonta ja rikollisuuden ja korruption vastaisen toiminnan lujittaminen.

Eurooppa-sopimusten mukaisesti kaikkien hakijamaiden kehitystä on kuluvana vuonna tarkasteltu edelleen tiiviisti assosiaationeuvostoissa, -komiteoissa ja alakomiteoissa. Niissä on käsitelty myös lukuisia kaupan esteisiin ja integraation edistämiseen liittyviä erityiskysymyksiä.

Vierailujen osalta on todettavissa, että pääministeri Lipponen vieraili Puolassa 18.-19.1.1999 ja Eurooppa-ministeri Norrback Slovakiassa 15.2.1999. Suomessa vierailivat 4.11. Puolan pääministeri Buzek sekä 8.11. presidentti Kwasniewski (kylmän sodan päättymisen muistotilaisuudessa Jyväskylässä). Bulgarian varapääministeri Bozhkov teki työvierailun Suomeen 24.-26.11.1999.

Ulkomaankauppaministeri Sasi vieraili kesä-heinäkuussa kaikissa Keski-Euroopan hakijamaissa.

Tshekin tasavallan varapääministerit Egon Lánský ja Pavel Mertlík vierailivat Suomessa 8-10.2.1999. Slovenian pääministeri Janez Drnovsek ja Unkarin pääministeri Viktor Orbán tekivät työvierailut Suomeen 21.5.1999 ja 19.7.1999. Slovakian varapääministeri Pavol Hamzík vieraili Suomessa 17.9.1999. Unkarin ulkoministeri János Martonyin ja Tshekin tasavallan ulkoministeri Jan Kavanin työvierailut Suomeen tapahtuivat 10.9.1999 ja 18.10.1999. Romanian Eurooppaministeri Alexandru Herlea vieraili Suomessa 5.10. ja ulkoministeri Andrei Plesu vastaavasti 5.11.1999.

8.5. Kaakkois-Eurooppa ja Länsi-Balkan

Kyproksen osalta Suomi tuki puheenjohtajuuskaudellaanYK:n ponnisteluja löytää Kyproksen jako-ongelmaan oikeudenmukainen ja kestävä ratkaisu. YK-vetoiset lähentymiskeskustelut saaren eri osapuolten välillä käynnistyivät uudelleen 3. joulukuuta kahden vuoden tauon jälkeen.

Tarkastelukautena Kypros on osallistunut EU:n jäsenyysneuvotteluihin. Suomi on toiminnallaan aktiivisesti pyrkinyt rohkaisemaan myös saaren turkkilaisyhteisöä tulemaan niihin mukaan. Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi vieraili Kyproksella 30.6.1999.

Turkin osalta on Suomi puheenjohtajan ominaisuudessa kehittänyt unionin ja Turkin välisiä suhteita. Helsingin Eurooppa-neuvosto päätti joulukuun huippukokouksessaan vahvistaa Turkin jäsenehdokkuuden.

Turkin tuhoisa maanjäristys elokuussa käynnisti tapahtumasarjan, joka johti Turkkia koskevan rahoitusongelman vähittäiseen purkamiseen. Syyskuussa yleisten asian neuvosto päätti alustavista humanitaarisista avustuksista Turkille. Marraskuinen yleisten asiain neuvosto ulotti maanjäristystuen koskemaan myös Euroopan investointipankin lainoja. Turkin pitkään jäissä olleiden rahoitusasetusten käsittelyä Euroopan parlamentissa onnistuttiin kertomuskaudella vauhdittamaan.

Suomen onnistui puheenjohtajuuskaudellaan edistää unionin Turkille laatimaa eurooppalaista strategiaa, kun yleisten asiain neuvosto päätti marraskuussa avata unionin ja Turkin väliset neuvottelut palvelujen kaupasta ja julkisista hankinnoista. Osana eurooppalaisen strategian toimeenpanoa järjestettiin Helsingissä 26.11.1999 oikeus- ja sisäasioista vastaavien korkean tason virkamiesten tapaaminen unionin ja Turkin välillä.

Suomen bilateraalisia kaupallis-taloudellisia suhteita Turkkiin on edistetty kertomuskautena ulkomaankauppaministeri Sasin vierailun aikana 20. - 21.9.1999. Ulkoministeri Halonen vieraili Turkin maanjäristysalueella 26.8.1999. Turkin liikenneasioista vastaava ministeri Öksüz vieraili Suomessa 18. - 21.10.1999. Tasavallan presidentti Ahtisaari, pääministeri Lipponen ja ulkoministeri Halonen vierailivat Istanbulissa ETYJ:n huippukokouksessa 18. - 19.11.1999. Tasavallan presidentti teki virallisen vierailun Turkkiin 20.11.1999.

Yleisten asioiden neuvoston päätti kertomusvuoden maaliskuussa aloittaa Maltan kanssa unionin lainsäädännön analyyttisen tarkastelun ja pyysi komissiota laatimaan Maltalle liittymistä valmisteleva strategia. Lainsäädännön läpikäynti on edennyt hyvin. Poliittisen dialogin käynnistämisestä päätettiin kesäkuussa. Joulukuinen Helsingin Eurooppa-neuvosto päätti, että EU-liittymisneuvottelut aloitetaan myös Maltan kanssa.

Maltan pääministeri Fenech-Adami ja ulkoministeri de Marco vierailivat 25.-26.1.1999 Suomessa vauhdittamassa Maltan EU-jäsenyyshakemuksen käsittelyä. Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri Sasi vieraili 3. - 5.11.1999 Maltalla.

Kosovon kriisin myötä Länsi-Balkan nousi yhdeksi vuoden 1999 tärkeimmistä YUTP-kysymyksistä.
Suomen puheenjohtajuuskaudella käynnistettiin Kosovon rauhansuunnitelman toimeenpano ja Kosovon jälleenrakennus, jossa Euroopan unioni omaksui keskeisen roolin. Suomen puheenjohtajuuskaudella tehtiin myös päätökset Kaakkois-Euroopan jälleenrakennusviraston perustamisesta, EU:n huomattavasta panoksesta UNMIK-operaatioon ja aloitettiin Jugoslavian liittotasavallan demokratisoitumisen tukeminen: on mm. käynnistetty energiaa demokratiaa vastaan -hanke, tuettu Montenegron demokraattisesti valittua hallitusta ja sen uudistusohjelmaa, myönnetty humanitaarista apua Serbialle, purettu lentokielto ja öljysaarto Montenegron ja Kosovon osalta sekä kehitetty suhteita JLT:n demokraattiseen oppositioon sekä kahdenvälisesti että yhteistyössä Yhdysvaltojen kanssa.

Kosovon kriisin myötä EU käynnisti alueellisen lähestymistavan pohjalta vakautus-

ja assosiaatioprosessin, jonka tavoitteena on lähentää Länsi-Balkanin maita Unioniin. Prosessissa on keskeistä vakautus- ja assosiaatiosopimusten solmiminen Unionin ja Länsi-Balkanin maiden välille. Makedonian kanssa tehtävän vakautus- ja assosiaatiosopimuksen neuvottelumandaattia käsiteltiin Suomen puheenjohdolla EU:n Länsi-Balkan-työryhmässä syyskaudella 1999.

Suomi sitoutui kansainvälisessä maksulupauskonferenssissa osallistumaan Kosovon jälleenrakennus- ja kehitysprojekteihin. Suomi käytti kahdenväliseen jälleenrakennusapuun vuonna 1999 n. 17 mmk. Kahdenvälisenä apuna myönnettiin lisäksi 6 mmk YK:n Trust Fundiin. Suomi myönsi vuonna 1999 43 milj. mk humanitaarista apua Kosovon kriisin uhreille.

Suomi myönsi pakolaisten aiheuttamien kulujen peittämiseksi maksutasetukea Albanialle 16 mmk ja Makedonialle 6 mmk. Suomi osallistui myös Albanian ystävät -ryhmän työhön toimimalla ryhmän toisena puheenjohtajana, yhdessä ETYJ:in kanssa.

Daytonin rauhansopimuksen täytäntöönpanoa Bosnia-Hertsegovinassa valvovan Korkean edustajan tehtävään valittiin Peace Implementation Councilin johtoryhmän kokouksessa puheenjohtajamaan esityksestä EU:n ehdokas Wolfgang Petritsch. Suomi osallistui em. johtoryhmään puheenjohtajuuskauden ajan. Elisabeth Rehn jatkoi työtään YK:n alipääsihteerinä ja pääsihteerin erityisedustajana Bosnia-Hertsegovinassa heinäkuuhun saakka.

Kertomusvuonna Suomi jatkoi osallistumista kansainvälisiin rauhanturvaoperaatioihin Länsi-Balkanin alueen olojen rauhoittamiseksi ja vakauttamiseksi olemalla mukana SFOR-operaatiossa Bosniassa, UNPREDEPissä Makedoniassa sekä WEU:n poliisioperaatiossa Albaniassa. UNPREDEP-operaatio Makedoniassa jouduttiin purkamaan maaliskuussa, kun turvallisuusneuvosto ei Kiinan veton vuoksi jatkanut sen mandaattia. Kosovon tilanteen rauhoittamiseksi perustettu ETYJin todentamisoperaatio (Kosovo Verification Mission) jouduttiin vetämään pois alueelta Kosovon sodan alettua.

Suomi oli Länsi-Balkanilla läsnä myös EU:n omassa tarkkailuoperaatiossa ECMM:-ssä (European Community Monitoring Mission). Suomi oli operaation johdossa puheenjohtajuuskaudellaan, jolloin suomalaistarkkailijoiden lukumäärä alueella oli kaikkiaan 40 tavanomaisen 8 - 10 tarkkailijan sijaan.

Tasavallan presidentti vieraili Kosovossa marraskuussa tavaten myös paikallisia johtajia. Myös ulkoasiain- ja puolutusministeri vierailivat alueella Suomen puheenjohtajuuskauden aikana.

Kaakkois-Euroopan vakaussopimus syntyi tarpeesta kehittää koko aluetta kattava kokonaisvaltainen lähestymistapa aikaisemmin harjoitetun kriisikohtaisen lähestymistavan sijaan. Vakaussopimuksen syntyä joudutti Kosovon kriisin kärjistyminen. Tasavallan presidentti toimi puheenjohtajana Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen liikkeelle lähettäneessä huippukokouksessa Sarajevossa 29.-30.7.1999. Sopimuksen tavoitteena on vakauttaa alue toisaalta lähentämällä Kaakkois-Euroopan maita eurooppalaisiin ja kansainvälisiin rakenteisiin, toisaalta auttamalla luomaan hyvät naapuruussuhteet alueen maiden välille.

Suomi EU:n puheenjohtajamaana kutsui koolle vakaussopimuksen aluepöydän sekä työpöytien ensimmäiset kokoukset. Työpöytien jatkotyöskentelyn puitteissa pyritään koordinoimaan alueen vakautta edistävien hankkeiden toteuttamista demokraattisen poliittisen kehityksen, taloudellisen kasvun ja turvallisuuskysymysten aloilla. Suomella on lisäksi ollut keskeinen rooli EU:n osallistumisen koordinoimisessa.

Koordinaatiota varten on kehitetty unionin yhteisesti hyväksymät suuntaviivat vakaussopimustyöskentelylle sekä EU-puheenjohtajamaan ja komission yhteinen raportti, jossa määritellään unionin keskeisimmät tavoitteet ja toiminnan painopisteet.

9. Venäjä ja muut IVY-maat

9.1. Venäjä

Suomen ja Venäjän väliset suhteet ovat säilyneet hyvinä. Poliittisia ongelmia ei ole, ja käytännön pulmatilanteet voidaan hoitaa viranomaisten välisten toimivien ja vilkkaiden kontaktien avulla.

Suomi on vaikuttanut aktiivisesti EU:n ja Venäjän välisten suhteiden kehittämiseen. Vuoden alkupuoliskolla Suomi osallistui Unionin yhteisen Venäjä-strategian laatimiseen, joka hyväksyttiin Kölnin huippukokouksessa. Strategian toimeenpano käynnistyi Suomen puheenjohtajuuskaudella laatimamme puheenjohtajan työohjelman mukaisesti. Suomi raportoi Helsingin Eurooppa-neuvostolle työohjelman täytäntöönpanosta.

Puheenjohtajuuskauden teemoja olivat työohjelman mukaisesti mm. Unionin ja Venäjän välisen poliittisen ja talouden alan dialogin vahvistaminen, järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen sekä EU:n joukkotuhoaseen alasajoa ja aseriisuntaa koskevan yhteistyöohjelman perustaminen.

Lokakuussa järjestettiin Brysselissä kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen perustuvan yhteistyökomitean kokous, jossa pyrittiin löytämään ratkaisuja EU:n ja Venäjän välisiin kauppapoliittisiin ongelmiin. Näitä ongelmia ja muita EU:n ja Venäjän yhteistyön kysymyksiä käsiteltiin myös yhteistyökomitean alaisten yhdeksän alatyöryhmän kokouksissa.

Lokakuussa järjestettiin Brysselissä kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen perustuvan yhteistyökomitean kokous, jossa pyrittiin löytämään ratkaisuja EU:n ja Venäjän välisiin kauppapoliittisiin ongelmiin. Näitä ongelmia ja muita EU:n ja Venäjän yhteistyön kysymyksiä käsiteltiin myös yhteistyökomitean alaisten yhdeksän alatyöryhmän kokouksissa.

Lokakuussa pidettiin myös EU:n ja Venäjän välinen huippukokous Helsingissä. Ulkoministerit tapasivat EU-yhteydessä toukokuussa, syyskuussa ja lokakuussa. Ulkoministeri Halonen vieraili EU:n puheenjohtajan ominaisuudessa myös Ingushiassa tutustumassa Pohjois-Kaukasian tilanteeseen.

Venäjä osoitti lisääntyvää kiinnostusta suhteiden kehittämiseen EU:n kanssa. Se luovutti Helsingin huippukokouksessa oman EU-strategiansa sekä osallistui aktiivisesti pohjoisen ulottuvuuden politiikasta käytyyn keskusteluun.

Tshetshenian tilanne varjosti loppuvuodesta EU:n ja Venäjän välisiä suhteita. Unioni on korostanut poliittisen ratkaisun välttämättömyyttä, tuominnut suhteettoman voimankäytön ja vaatinut humanitaarisen avun ja kansainvälisten järjestöjen päästämistä alueelle. Helsingin Eurooppa-neuvosto hyväksyi Tshetsheniaa koskevan julkilausuman, jossa se tuomitsi Venäjän toimet Tshetseniassa sen kansainvälisten sitoumusten vastaisina, ja päätti tämän johdosta eräistä konkreettisista toimenpiteistä.

Suomen ja Venäjän kahdenvälinen yhteydenpito säilyi vilkkaana. Pääministeri

Lipponen tapasi vuoden 1999 aikana virassa olleet kaikki kolme Venäjän pääministeriä: Primakovin Pietarissa 21.2., Stepashinin Moskovassa 29.7. ja Putinin Helsingissä 22.10. Pääministerien agendalla olivat kahdenvälisen talousyhteistyön keskeiset kysymykset sekä EU:n ja Venäjän suhdekehitys. Ulkoministeri Halonen vieraili Moskovassa helmikuussa.

Hallitusten välisen talouskomission puheenjohtajat tapasivat vuoden aikana kolme kertaa. Tämän lisäksi ulkomaankauppaministeri Sasi vieraili Jekaterinburgissa avaamassa Finpron vuoden tärkeimmän vientitapahtuman. Talouskomission työryhmät jatkoivat työtä kahdenvälisten kauppaa ja taloudellista kanssakäymistä haittaavien ongelmien poistamiseksi. Edellisessä talouskomission kokouksessa perustettavaksi sovittu rahoitustyöryhmä piti ensimmäisen kokouksensa.

Vierailuvaihtoa jatkettiin niin lähialueiden kuin muidenkin Venäjän alueiden kanssa. Suomessa vierailivat mm. Moskovan, Pietarin, Leningradin alueen ja Tatarstanin johtomiehet.

9.2. Muut IVY-maat

IVY-alueen, pl. Venäjä, maiden yhteiskunnallisen uudistumisprosessin ja demokraattisen valtiojärjestelmän kehittäminen sekä kyseisten maiden taloudellinen kehitys ja pyrkimykset integroitua kansainväliseen yhteisöön ovat vaatineet jatkuvaa ja tiivistä seurantaa. Nämä näkökohdat sekä Suomen ja alueen maiden välisten suhteiden edistäminen ovat olleet keskeisesti esillä kaikessa Suomen ja kyseisten maiden välisessä vuorovaikutuksessa, korkean tason tapaamisissa ja virkamiestason konsultaatiokäytännössä. Kaikkein keskeisimmin näitä suhteita on kuitenkin sekä tarkasteltu että toteutettu Euroopan Unionin toiminnan puitteissa. Suomen EU-puheenjohtajuus merkitsi myös IVY-maiden osalta suurta aktiviteetin lisäystä ja yhteistyön tiivistymistä.

IVY-alueen maiden yhteiskunnallisen elämän rauhoittuminen ja saaminen tasapainoisen kehityksen tielle ei valitettavasti ole osoittautunut edelleenkään helpoksi tai läheskään hallituksi. Taloudellisen kehityksen käynnistyminen on alueella pahoin kangerrellut. Alueen monet sisäiset ristiriidat ovat suurelta osin edelleen ratkaisematta monista kansainvälisistä avustus- ja välitysyrityksistä huolimatta. Keski-Aasian alueella on useita avoimia ja vakavia ristiriitatilanteita. Etelä-Kaukasian IVY-maiden alueella on useita ratkaisemattomia etnis-yhteiskunnallisia ristiriitoja. Tshetshenian tilanne on heijastunut kielteisesti Etelä-Kaukasian alueen IVY-maiden kehitykseen.

IVY-alueen maiden yhteiskunnallisen kehityksen edistämiseen on pyritty vaikuttamaan mm. hyvin laajamittaisella vaalien tarkkailutoiminalla, johon Suomi on osallistunut kansainvälisten järjestöjen, eritoten ETYJin, Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston puitteissa. Suomi kutsui vuoden 1999 eduskuntavaalien yhteyteen järjestämäänsä kehitysmaiden vaaleista vastaaville korkeille viranomaisille tarkoitettuun tutustumis- ja koulutusohjelmaan edustajia myös Keski-Aasian ja Etelä-Kaukasian maista sekä ETYJin parlamentaarisen yleiskokouksen turvin myös Valko-Venäjältä. Tämä järjestely on saanut laajasti myönteisiä kannanottoja. Euroopan unionin samoin kuin myös ETYJin ja Euroopan neuvoston puitteissa on kiinnitetty myös erityistä huomiota alueen maiden ihmisoikeuksien seurantaan ja kehittymiseen.

Alueen maiden taloudellista kehitystä on pyritty edistämään vahvistamalla näiden yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden uudistamista. Tähän on pyritty mm. ohjaamalla kehitysyhteistyövaroja tämänkaltaiseen toimintaan sekä osallistumalla EUn TACIS-rahoituksen entistä tarkoituksenmukaisempaan ohjaukseen. Suomen ja

alueen maiden välinen kahdenvälinen kauppavaihto on edelleen jäänyt tehdyistä panostuksista huolimatta varsin vähäiseksi ollen vain noin puolen prosentin luokkaa Suomen kokonaiskauppavaihdosta. Valittaen onkin todettava, että Suomen kauppavaihto alueen maiden kanssa on edelleen vain supistunut. Erityisesti tähän on vaikuttanut Ukrainan kauppavaihto, jota monista yrityksistä huolimatta ei ole saatu toimimaan ja se on vähentynyt puoleen aiemmasta.

Euroopan unionin keskeisimpänä instrumenttina yhteistyössä alueen maiden kanssa ovat Kumppanuus- ja yhteistyösopimukset (PCA), jotka on laadittu kaikkien muiden paitsi Tadzhikistanin kanssa, jossa rauhanprosessi on vielä käynnissä. Ukrainan ja Moldovan sopimukset tulivat voimaan jo vuonna 1998. Georgian, Armenian, Azerbaidzhanin, Kazakstanin, Kirgizstanin ja Uzbekistanin sopimukset tulivat voimaan Suomen puheenjohtajuuskauden alkaessa 1.7.1999. Turkmenistanin kanssa allekirjoitettiin 10.11.1999 interim-sopimus, jonka mukaisesti PCA-sopimuksen kauppapoliittiset osat saatettiin voimaan. PCA-sopimusten tärkeimpinä tavoitteina on luoda rakenteet sopimuspuolten väliselle poliittiselle vuoropuhelulle, tukea kumppanuusmaita niiden pyrkimyksissä lujittaa demokratiaa, kehittää taloutta sekä saattaa päätökseen markkinatalouteen siirtyminen, edistää kauppaa ja investointeja sekä luoda perusta yhteistyölle lainsäädännön, talouden, yhteiskunnallisen kehityksen rahoituksen, tieteen, teknologian ja kulttuurin aloilla.

PCA-sopimusten implementointi on käynnistetty, ja Keski-Aasian ja Etelä-Kaukasian maiden ensimmäiset sopimuksen mukaiset yhteistyöneuvostot järjestettiin Suomen puheenjohtajuuskaudella. Pyrkimyksenä on saada sopimukset toimimaan mahdollisimman täysipainoisesti. Toinen keskeinen instrumentti unionin ja IVY-alueen maiden välillä on TACIS-avun käyttö näiden maiden infrastruktuurien kehittämiseen.

Euroopan unionin harjoittama yhteistyö kattaa luonnollisesti koko IVY-alueen. Ymmärrettävästi unionin keskeisimmiksi toimintapartnereiksi ovat kuitenkin kohonneet IVY-alueen Euroopan puoleiset maat. Erityisen merkittävä painoarvoltaan on Ukraina. Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella valmisteltiin EU-Ukraina-strategia, joka hyväksyttiin Helsingin huippukokouksen yhteydessä. Suomen puheenjohtajuudella järjestettiin 23.7.99 Kiovassa EU:n ja Ukrainan huippukokous, jossa pääministeri Lipponen edusti Euroopan Unionia, sekä toteutettiin myös unionin korkean virkamiestason troikka-matkat Moldovaan (14.-15.10.1999) ja Valko-Venäjälle (1.-2.11.1999). Erityisen aktiivisesti ja kiinteästi on seurattu Valko-Venäjän tilannetta, jonka vaikea ja hidas demokratiakehitys sekä ihmisoikeustilanteen kehitys antavat huolta niin unionille, ETYJille kuin Euroopan neuvostollekin.

Vuoden 1999 aikana Suomi on antanut IVY-alueen maille, pl. Venäjä, humanitaarisena apuna yhteensä 12.5 mmk kanavoiden sen ensisijaisesti Punaisen Ristin, YK-järjestöjen ja IOM:n kautta.

Kahdenvälinen vierailuvaihto jäi puheenjohtajuustehtävistä johtuen vähäiseksi. Tasavallan presidentti osallistui Jaltassa 10.-11. syyskuuta 1999 pidetyn Itämeren ja Mustanmeren maiden huippukokouksen yhteydessä järjestettyyn päivällistilaisuuteen 10.9.99. Ukrainan ulkoministeri Tarasjuk vieraili Suomessa 19.-20.1.1999. Suomen ja Uzbekistanin välisen talouskomission kokous järjestettiin 14.-15.4.1999 Helsingissä alivaltiosihteeri Lintosen ja ulkoisten taloussuhteiden ministeri Ganijevin johdolla. Valtiosihteeri Valtasaari osallistui presidentti Kutshman'in virkaanastujaisiin Kiovassa 30.11.1999.

10. Aasia

Suomen suhteet Aasian maihin tiivistyivät sekä kahdenvälisesti että EU-yhteyksissä. Aasian paino ja merkitys kansainvälisessä yhteistyössä sekä rauhaan ja turvallisuuteen vaikuttavissa tapahtumissa lisääntyy jatkuvasti. EU-puheenjohtajuuskauden toiminnan painopisteitä Aasiassa olivat Kiinan poliittinen ja taloudellinen kehitys ja yhteistyö ihmisoikeuksien alalla, poliittiset muutokset Indonesiassa, Itä-Timorin itsenäistyminen, EUn ja Kaakkois-Aasian maiden järjestön ASEANin yhteistyö sekä ydinsulkukysymykset Intian ja Pakistanin ydinkokeiden jälkeen.

Aasian talouskriisi alkoi lieventyä vuonna 1999 ja talouskasvuennusteet ovat kääntyneet positiivisiksi. Kiinan kyky ylläpitää talouskasvuaan ja välttää valuuttansa devalvointi vaikuttivat myönteisesti talouskriisin taittumiseen. Myös talouden kontrolli ja aloitetut rakennemuutokset palauttivat luottamusta Aasian maiden talouksiin. Euroopan ja Yhdysvaltojen vahva talouskehitys omalta osaltaan esti Aasian maita ja koko maailman taloutta luisumasta taloudelliseen taantumaan. Aasian talouskriisin vaikutukset Suomen talouteen ja ulkomaankauppaan jäivät pieniksi pitkälti Kiinaan suuntautuvan viennin kasvun ansiosta: Kiinan vientimme on nykyään ilman Hong Kongiakin selvästi Japaniin suuntautuvaa vientiä suurempi. Mikäli Hong Kong lasketaan Kiinan lukuihin mukaan, on Kiinasta tullut, Japanin sijasta, Suomen suurin kauppakumppani Aasiassa. Vuoden 1999 lopulla talousennusteet osoittivat kasvua jopa talouskriisistä eniten kärsineille maille kuten Indonesialle ja Etelä-Korealle.

10.1. Indonesia ja Itä-Timor

Myös demokratian ja ihmisoikeuksien etenemisestä Aasiassa voitiin tehdä joitakin positiivisia huomioita. Myönteisintä kehitystä Aasiassa edustivat Indonesian siirtyminen demokratiaan ja Itä-Timorin itsenäisyysprosessin alkaminen. Suomi piti alusta lähtien tärkeänä Indonesian demokraattisen kehityksen tukemista. Maaliskuussa indonesialaisia parlamentaarikkoja, poliittisten puolueiden edustajia ja vaikuttajia oli seuraamassa Suomen eduskuntavaaleja. EU:n vaalitarkkailuryhmä totesi Indonesian kesäkuiset parlamenttivaalit vapaiksi. Vaaleja seurasi demokratian ja oikeusvaltion periaatteita noudattava prosessi, jossa valittiin Indonesialle uusi presidentti ja varapresidentti. Presidentti nimitti uuden kansallisen yhtenäisyyden koalitiohallituksen. Myös Indonesian armeijan rakenteita ryhdyttiin muuttamaan demokraattisemmiksi. EU antoi lausunnon, jossa se korosti vahvan, demokraattisen ja yhtenäisen Indonesian merkitystä. Indonesian epävakaa poliittinen tilanne aiheutti levottomuuksia eri puolilla Indonesian saaristoa ja uhkasi Indonesian yhtenäisyyttä. Levottomuudet ovat jatkuneet ja koko alueen kannalta on olennaista kuinka uusi demokraattinen hallitus saa hillittyä levottomuuksia ja säilyttää Indonesian yhtenäisyyden.

Demokraattinen kehitys Indonesiassa vaikutti myönteisesti myös suhtautumiseen Itä-Timoriin. Itä-Timorilla pidettiin elokuussa kansanäänestys, jossa valtaenemmistö itätimorilaisista kannatti alueen itsenäisyyttä. Äänestyksen jälkeen väkivalta lisääntyi alueella ja se johti YK:n valtuuttamien kansainvälisten joukkojen lähettämiseen Itä-Timorille. Väkivalta johti myös suureen pakolaisaaltoon ja pakolaisten palauttaminen on edelleen kesken. Indonesian uusi parlamentti peruutti alueen liittämisen Indonesiaan ja Itä-Timor palautui YK:n hallintaan lokakuussa. YK perusti UNTAETin väliaikaista hallintoa varten ja on aloittanut Itä-Timorissa kattavan rauhanturva- ja jälleenrakennusoperaation. Suomi oli hyvin keskeisesti mukana prosessin eri vaiheissa ja suomalaisia kansanedustajia ja kansalaisaktiiveja osallistui äänestyksen tarkkailuun. Suomi on luvannut tukea Itä-Timorin jälleenrakennusprosessia 7,5 miljoonalla dollarilla seuraavan kolmen vuoden aikana.

10.2. Kiina

Kiinan ihmisoikeustilanteeseen pyrittiin vaikuttamaan edistämällä Kiinan sitoutumista ihmisoikeusmekanismeihin. Kiina allekirjoitti YK:n keskeiset kansalaisoikeuksia ja poliittisia vapauksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevat yleissopimukset. Vierailuvaihto Kiinan ja Suomen välillä oli eri ministeriöiden välillä ja virkamiestasolla vilkasta. EU-Kiina huippukokous järjestettiin Suomen puheenjohtajuuskauden lopulla.

EU:n neuvosto hyväksyi joulukuussa komission tiedonannon pohjalta Macaota koskevat päätelmät, jotka käsittelivät EU:n suhteita Macaoon Kiinalle siirtymisen jälkeen. Suomea vallanvaihdosseremoniassa edustivat Tasavallan presidentti sekä Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri Sasi.

10.3. Intia ja Pakistan sekä Afganistan

Etelä-Aasian turvallisuustilanne jatkuu epävakaana ja jännitys lisääntyy Intian ja Pakistanin välillä. Kansainvälinen huoli koskee kummankin maan varustautumista ydinasein. Maiden suhteissa koettiin sekä myönteinen että vaarallisen kriittinen episodi: helmikuussa Intian ja Pakistanin pääministerit tapasivat Lahoressa ja sopivat monista luottamusta lisäävistä toimista, mutta toukokuussa maat olivat täysimittaisen sodan partaalla. Kashmirin ratkaisematon kysymys leimahti ilmiriidaksi, kun Pakistanin tukemat kashmirilaississit valloittivat Intian puoleisen alueen valvontalinjan Kargilin sektorilla. Aseellinen selkkaus saatiin loppumaan heinäkuussa kun Pakistan suostui Yhdysvaltain painostuksesta vetämään joukkonsa rajan taakse. Kargil nosti Kashmirin kriisin uudelleen esiin eikä ongelmaan ole nopeaa ratkaisua. Väkivalta, terrorismi ja ihmisoikeuksien loukkaukset jatkuvat Kashmirissa. EU antoi kriisin kuluessa useita lausuntoja vedoten osapuoliin vihollisuuksien lopettamiseksi ja neuvottelujen aloittamiseksi.

Intian ja Pakistanin poliittinen tilanne kehittyi vastakkaisiin suuntiin. Intiassa järjestettiin syyskuussa parlamenttivaalit, jossa yli 600 miljoonaa äänestäjää antoi valtakirjan kansallisen hindu-puolueen johtamalle koalitiolle jatkaa hallituksessa, kun taas Pakistanissa ajauduttiin sotilasvallankaappaukseen. Lokakuussa Pakistanin armeijan komentaja syrjäytti vaaleilla valitun pääministerin ja julisti laajan uudistusohjelman. EU tuomitsi vallankaappauksen, mutta lähempien tietojen saamiseksi ulkoasiainministeriön valtiosihteeri Jukka Valtasaari vieraili maassa puheenjohtajamaan edustajana.

Afganistanin poliittisessa tilanteessa ei tapahtunut muutoksia. Epävakaus ja sisällissota jatkuu. Ulkovallat ja EU ovat huolissaan vakavista ihmisoikeusloukkauksista ja terrorismin ja huumekaupan leviämisestä.

10.4. EU-puheenjohtajuus, ASEM-yhteistyö

EU- puheenjohtajuudella oli huomattavaa symbolista arvoa ja Suomen tunnettuisuus ja merkittävyys nousi lyhyellä ajanjaksolla enemmän kuin muilla keinoin olisi ollut mahdollista. Puheenjohtajuuskaudella Suomi kävi poliittista dialogia useiden merkittävien Aasian maiden kanssa. EU:n ja Kiinan välisen huippukokouksen lisäksi käytiin dialogia ulkoministeritasolla ASEAN-maiden, Etelä-Korean, Australian, Uuden-Seelannin, Kiinan, Japanin ja Intian kanssa.

ASEM-yhteistyö Aasian ja EU-maiden välillä jatkui kertomusvuonna toiminnan muotojen tiivistämisen ja edelleen kehittämisen merkeissä. Maaliskuussa pidettiin ASEMin toinen ulkoministerikokous, jossa tarkasteltiin ASEM-yhteistyötä kokonaisuudessaan ja ryhdyttiin valmistelemaan vuonna 2000 Soulissa pidettävää

kolmatta ASEMin huippukokousta. Ulkoministerit vastaanottivat myös ASEMin tulevaisuutta käsittelevän Vision Group -raportin, joka tulee toimimaan virikkeenä ASEMin tulevaisuuden suuntaviivoista päätettäessä Soulin huippukokouksessa. Kertomusvuonna kokoontuivat myös ASEMin talousministerit, rahaministerit ja tiede- ja teknologiaministerit. Suomi isännöi marraskuussa ASEMin korkeiden virkamiesten kokousta ASEM-SOM.

11. Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka

11.1. Lähi-idän rauhanprosessi

EU-puheenjohtajuuden takia Suomen yhteydet alueen maihin olivat vuonna 1999 ja erityisesti vuoden loppupuolella ennätyksellisen vilkkaat sekä poliittisella että virkamiestasolla. Ulkoasiainministeri Halonen johti EU-troikan vierailua Egyptiin, Israeliin, Gazaan, Jordaniaan, Syyriaan ja Libanoniin elokuun alussa. Tasavallan Presidentin valtiovierailu Israeliin oli kautta aikojen ensimmäinen. Presidentti vieraili myös palestiinalaisalueella, Syyriassa ja Libanonissa. Suomen puheenjohtajuuskaudella rauhanprosessin palestiinalaisraide saatiin uudelleen liikkeelle Sharm-el-Sheikhin sopimuksella 5.9. 1999 Syyrian raiteen liikkeellelähtö joulukuussa 1999 antoi uutta toivoa kokonaisvaltaisesta ratkaisusta lähitulevaisuudessa. Pääministeri Barakin ilmoitus Israelin vetäytymisestä Etelä-Libanonista johti aseellisten ryhmien lisääntyneeseen toimintaan UNIFILin toiminta-alueen tuntumassa aiheuttaen myös suomalaisille rauhanturvaajille vakavia vaaratilanteita. Alueen maiden hallitusten ja YK:n huomiota on kiinnitetty huolestuttaviin välikohtauksiin ja Suomi on ilmoittanut YK:lle aikovansa vetää rauhanturvaajansa pois Etelä-Libaonista lähitulevaisuudessa. Suomen johdolla valmisteltiin palestiinalaisten avustamisen koordinointia koskeva uudistettu toimintaohjelma, joka hyväksyttiin Tokiossa 15.10. pidetyssä kokouksessa. Suomessa järjestettiin EU-puheenjohtajuuskaudellamme kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen välisiä yhteyksiä Lähi-idässä arvioiva, laatuaan ensimmäinen seminaari, jota arvioitiin hyvin myönteisesti rauhanprosessia tukevana tapahtumana.

Lähi-idän rauhanprosessin pysähtyneisyys jatkui alkuvuoden 1999 Israelin pääministeri- ja parlamenttivaalien kampanjoiden ollessa käynnissä. Epävarmuutta aiheutti Oslon sopimuksella 1993 sovitun viiden vuoden väliaikaisvaiheen umpeutuminen 4.5.1999 ja sen yhteyteen ajoitettu presidentti Jasser Arafatin uhkaus yksipuolisesta Palestiinan itsenäisyysjulistuksesta. EU:n ns. Berliinin julistus huhtikuussa -99 ja muut ulkopuoliset kannanotot saivat aikaan sen, että palestiinalaiset suostuivat lykkäämään itsenäisyysjulistuksen Israelin lähestyvien vaalien jälkeiseen aikaan.

Israelin pääministerivaalien 17.5.1999 tuloksena valtaan nousi työväenpuolueen Ehud Barak, jonka voitto avasi mahdollisuudet neuvotteluiden käynnistymiselle uudestaan. Heinäkuussa Israel sai riittävän vahvan hallituksen rauhanneuvotteluiden käymiseen ja 5.9.1999 Israel ja palestiinalaiset pääsivät Sharm-el-Sheikhissä sopimukseen väliaikaisvaiheen toimenpiteiden aikataulusta ja pysyvän aseman rauhanneuvotteluiden käynnistämisestä. Suomi EU-puheenjohtajana antoi poliittista tukea Sharm-el-Sheikhin sopimuksen allekirjoittamiselle presidentti Arafatille osoitetulla kirjeellä. Sharm-el-Sheikhin sopimuksen toimeenpano lähti syksyllä hyvin liikkeelle ja eräistä viivästymisistä huolimatta on sujunut kohtuullisen hyvin.

Israelin hallituksen vaihtuminen antoi mahdollisuuden myös rauhanprosessin ns. Syyrian raiteen elvyttämiseen neljän vuoden tauon jälkeen. Neuvottelut aloitettiin Washingtonissa. korkealla poliittisella tasolla joulukuussa 1999. EU koordinoi tiiviisti politiikkaansa Yhdysvaltain kanssa rohkaistakseen osapuolia neuvottelupöytään historiallisen tilaisuuden käyttämiseksi hyväksi. EU:n Lähi-idän erityisedustaja huolehti tiiviistä yhteydenpidosta Syyriaan ja Israeliin poliittisen tason

vierailujen ulkopuolella ja avusti puheenjohtajaa yhteyksien luomisessa ja ylläpitämisessä eri osapuoliin.

Rauhanprosessin ns. monenkeskinen raide kärsi ensin palestiinalaisraiteen ja sitten Syyrian raiteen neuvottelujen vaikeuksista EU tunnusteli johtamansa alueellisen talouskehityksen työryhmän (REDWG) uudelleen käynnistämistä, mutta kaikki alueelliset osapuolet eivät olleet siihen vielä valmiita. Israelin ja Syyrian neuvottelujen käynnistyminen antoi kuitenkin uusia mahdollisuuksia saada edistystä aikaan myös tällä alueella melko pian.

11.2. Välimeriyhteistyö

Barcelonan prosessin ulkoministerikokous järjestettiin 15.- 16.4. 1999 Stuttgartissa, jossa Välimeri-yhteistyön todettiin kehittyneen merkittävästi huolimatta Lähi-idän rauhanprosessin asettamista rajoituksista. Ministerit hyväksyivät Euro-Välimeren vakaussopimuksen suuntaviivat, joiden pohjalta työtä jatkettiin Suomen puheenjohtajuuskaudella. Suomen puheenjohtajuuskaudella Barcelona-koordinaattorina toiminut uan Garth Castren vieraili Libyassa 19.-20.9. 1999. Libyan liittyminen Barcelonan prosessin jäseneksi on todennäköistä maan ilmoitettua vuodenvaihteessa hyväksyvänsä Barcelona- prosessin ns. acquis'n.

EU:n Välimeren aluetta koskevan yhteisen strategian luonnostelu aloitettiin Suomen puheenjohtajuuskauden alussa ja valmisteluissa päästiin varsin pitkälle. Suomi esitti Helsingin Eurooppa-neuvostossa asiasta edistymisraportin, ja työ jatkuu Portugalin kaudella. Komissio antoi EU:n Välimeren alueen rahoitusapua koskevan Meda II - asetusehdotuksen varsin myöhään syksyllä, joten uutta asetusta vuosille 2000- 2006 ei ehditty saada Suomen kaudella valmiiksi.

11.3. Iran

Iranin tilannetta luonnehti edelleen presidentti Khatamin johtamien uudistusmielisten ja konservatiivien välinen valtataistelu. Lehdistönvapauden rajoitukset, kuolemanrangaistukset ja vähemmistöjen kohtelu ovat olleet erityisen huolen aiheita. Kärjistyneimmillään tilanne oli heinäkuun lopun opiskelijamielenosoitusten ja niitä seuranneiden mellakoiden yhteydessä. EU on pyrkinyt vahvistamaan uudistusmielisiä voimia Iranissa vierailujen ja laajalaisen poliittisen dialogin avulla. Vuoden 2000 helmikuun parlamenttivaalit antavat vasta enemmän suuntaa maan tulevalle kehitykselle. Iran suhtautuu myönteisesti suhteiden kehittämiseen Euroopan maiden kanssa, mutta sen suhteissa Israeliin ja -eräistä avauksista huolimatta- myös Yhdysvaltoihin ei ole tapahtunut olennaista muutosta. EU jatkaa Iranin kanssa vuonna 1998 aloitettua laaja-alaisista korkean virkamiestason dialogia. Suomen puheenjohatjuuskaudella otettiin useaan otteeseen, mm. ulkoministeri Kharrazin syyskuisen Suomen- vierailun aikana, kantaa EU:ta erityisesti huolestuttaviin kysymyksiin: ihmisoikeuksiin, tukeen terrorismille ja varauksellisuuteen Lähi-idän rauhanprosessin suhteen sekä joukkotuhoaseisiin. Suomi järjesti toukokuussa Teheranissa Iranin kanssa ihmisoikeuksia käsitelleen seminaarin, jolle on sovittu myös jatkosta.

11.4. Irak

Irakin haluttomuus sallia YK:n asevalvontaelimen UNSCOM:in toiminta Irakissa johti keväällä pattitilanteeseen. Rajoitettu öljynvienti oli edelleen sallittua "ruokaa öljystä"- ohjelman puitteissa ja Irakiin tuotiin YK:n valvonnassa elintarvikkeita ja lääkkeitä sekä rajoitetusti infrastruktuurin jälleenrakentamiseen tarvittavia tuotteita. Yhdysvaltain ja Ison- Britannian ilmaiskut Irakiin jatkuivat vuoden mittaan. Syksyllä Irakin humanitäärisestä tilanteesta saatiin hälyttäviä tietoja mm. UNICEF:-

in julkaiseman lapsikuolleisuusraportin kautta. Pitkällisten keskustelujen jälkeen YK:n turvallisuusneuvosto sai loppuvuodesta hyväksytyksi Irakia koskevan päätöslauselman 1284, jonka perusteella tullaan perustamaan UNSCOM:in korvaava asevalvontaelin UNMOVIC. Irakin valmiudesta olla yhteistyössä asevalvontaelimen kanssa ei ole merkkejä. Kansainvälinen paine Irakin vastaisten sanktioiden lieventämiseen ja asteittaiseen poistamiseen on lisääntynyt ja Irak vaatii niiden poistamista ehdoitta. EU-maiden kannat poikkeavat toisistaan. Suomi on edellyttänyt turvallisuusneuvoston päätöslauselmien täytäntöönpanoa, mutta on esittänyt huolestumisensa jo kymmenen vuotta jatkuneiden pakotteiden aiheuttamista kärsimyksistä siviiliväestölle. YK:n turvallisuusneuvoston olisi löydettävä yksimielisyys tavasta, jolla Irak voidaan integroida uudelleen kansainväliseen yhteisöön.

11.5. Persianlahden maat

Suomen EU- puheenjohtajakautena järjestettiin kahdeksas EU- GCC (Persianlahden yhteistyöneuvosto) yhteisneuvosto ja ministerikokous Dubaissa, Arabiemiraateissa 2.11. 1999. Suomen ulkoministerin osallistuminen kokoukseen EU-puheenjohtajana sai alueella myönteistä huomiota. Odotukset EY:n ja GCC:n vapaakauppasopimuksen solmimisesta kärsivät takaiskun GCC:n sovittua huippukokouksessaan joulukuussa alueen tulliliiton tavoitepäivämäärän lykkäyksestä vuoteen 2005. EU seuraa tarkoin alueen ihmisoikeustilannetta ja demokratisoitumiskehitystä. Quatarissa ja Kuwaitissa on ollut havaittavissa kehitystä perustuslaillisuuden ja poliittisten vapauksien suhteen.

11.6. Pohjois-Afrikka

EU:n ja Egyptin neuvottelut assosiaatiosopimuksesta saatiin päätökseen ja kesäkuussa 1999 EU hyväksyi saavutetun neuvottelutuloksen. Egyptin lopullista hyväksymistä odotetaan edelleen. Libyan eristyneisyys kansainvälisestä yhteisöstä alkoi murtua maan luovutettua huhtikuussa Lockerbien pommi- iskusta epäillyt Alankomaissa sijaitsevaan tuomioistuimeen. YK keskeytti Libya- pakotteidensa toimeenpanon ja EU poisti omat pakotteensa aseidenvientikieltoa lukuunottamatta syyskuussa. Suomen puheenjohtajuuskaudella loppuun asti valmisteltu EU- Tunisia assosiaationeuvosto lykkääntyi Suomen Portugalin puheenjohtajuuskaudelle Tunisian hallituksenvaihdoksen vuoksi. Algeriassa keväällä valtaan nousseen presidentti Bouteflikan kansallisen sovinnon politiikka pyrki vakauttamaan maan tilanteen. Maan sisäiset väkivaltaisuudet ovat kuitenkin jossakin laajuudessa edelleen jatkuneet. Ulkoministeri Halosen johtama EU-troikka vieraili ensimmäistä kertaa Algeriassa 3.11. 1999. EU:n ja Algerian välillä käynnistetyn ministeritason dialogin merkeissä. EU antoi tukensa presidentti Bouteflikan kansallisen sovinnon politiikalle rohkaisten hallitusta sisäisiin uudistuksiin ja läheisempään taloudelliseen yhteistyöhön alueen sisällä ja EU:n kanssa. Marokossa kuningas Mohammed VI:n valtaantulo on aiheuttanut muutoksia maan johdossa ja herättänyt toiveita järjestelmän liberalisoinnin ja demokratisoinnin jatkumisesta. Länsi- Saharan kysymyksen ratkaisu on juuttunut paikalleen aluetta koskevan kansanäänestykseen oikeutettujen henkilöiden määrittelemisvaikeuksien sekä MINURSO:n resurssipulan takia. YK:n pääsihteeri on joulukuussa katsonut, että äänestäjien rekisteröintiprosessi saattaa venyä edelleen ja että lopullinen kansanäänestys toteutuisi vasta vuonna 2002 suunnitellun heinäkuun 2000 sijaan. Suomi on muiden EU-maiden tavoin antanut tukensa YK:n toimille itsenäistymistä koskevan kansanäänestyksen järjestämiseksi.

12. Yhdysvallat, Kanada ja Latinalainen Amerikka

12.1. Yhdysvallat ja Kanada

Suomen jäsenyys EU:n troikassa alkuvuodesta ja varsinainen EU-puheenjohtajuus loppuvuodesta antoivat hallitsevan leimansa Suomen kanssakäymiselle ja agendoille Yhdysvaltain ja Kanadan kanssa v. 1999. Varsinaisia kahdenvälisiä asioita oli tämän rinnalla varsin vähän, sillä suhteet molempiin maihin ovat ongelmattomat.

Kahdenvälisenä vierailuvaihtona Yhdysvaltain kanssa voidaan nähdä lähinnä oikeusministeri Järventauksen vierailu Yhdysvalloissa tammikuussa, johon oikeusministeri Reno vastasi lokakuussa, tosin jo enemmän mielenkiinnosta EU:n oikeus- ja sisäasioita käsitelleen ylimääräisen huippukokouksen tuloksia kohtaan.

Yhdysvallat NATO-liittolaisineen turvautuivat presidentti Ahtisaaren välitysapuun Kosovon kriisin rauhoittamisvaiheessa EU-puheenjohtajuutemme kynnyksellä, ja siihen liittyviä keskusteluja käytiin Yhdysvaltain ja Venäjän kesken Helsingissä useampaan otteeseen. Tähän yhteyteen mahtui luonnollisesti valtiojohtomme kahdenkeskisiäkin tapaamisia ulkoministeri Albrightin, puolustusministeri Cohenin ja myös ulkoministerin sijaisen Talbottin kesken, kuitenkin ilman kahdenvälistä agendaa.

Erilaisissa EU-yhteyksissä ovat Suomessa katsauskaudella käyneet lisäksi mm varakauppaministeri Aaron ja varamaatalousministeri Schumacher tavaten toimialansa suomalaisministereitä.

EU:n ja Yhdysvaltain Uuden transatlanttisen agendan toimeenpanoa jatkettiin. Suomen puheenjohdolla pidettiin viisi task force -tason kokousta sekä kaksi korkean virkamiestason kokousta (SLG). Poliittisen dialogin tapaamiset järjestettiin ulkoministereiden sekä poliittisten päälliköiden välillä. Lisäksi järjestettiin lukuisa määrä tapaamisia työryhmätasolla. EU-USA huippukokous pidettiin 17.12. Washingtonissa, ja siellä hyväksyttiin Maailman kauppajärjestöä, Kaakkois-Europpaa, Tshetsheniaa, pienaseyhteistyötä, yhteistyötä Pohjois-Euroopassa sekä eihallitusten välisten tahojen dialogien kohtelua koskevat erillislausumat ja puolivuotiskauden saavutuksia sekä seuraavan kauden prioriteetteja koskeva korkean virkamiestason raportti. Talouskumppanuusohjelman toimeenpanossa sovittiin ryhdyttävän neuvottelemaan vastavuoroisesta tunnustamisjärjestelystä kolmella palvelusektorilla ja kolmella kaupan teknisten esteiden sektorilla. Saksan pj-kauden päätteeksi pidetyssä Bonnin huippukokouksessa hyväksyttiin mm varhaisvaroitusjärjestelmän periaatteet, joiden toimeenpanolla Suomen kaudella vältyttiin uusilta kauppakiistoilta.

Kanadan ulkoministerillä Axworthyllä oli ensimmäistä kertaa vuosiin bilateraaliosuus syyskuussa EU-ministeritapaamisensa yhteydessä Helsingissä, jolloin voitiin käsitellä yhteistyömahdollisuuksia pohjoisen ulottuvuuden ja inhimillisen turvallisuuden aloilla.

EU:n ja Kanadan suhteita alkuvuodesta hiertäneessä kalastuskiistassa saavutettiin poliittinen ratkaisu ulkoministeritasolla Helsingissä 2.9., jolloin annettiin myös pienaseyhteistyötä koskeva julkilausuma ja muutoinkin saatiin vapautettua yhteistyön edistäminen muilla aloilla. EU-Kanada huippukokouksessa 16.12. Ottawassa hyväksyttiin erillislausumat pienaseyhteistyötä koskevasta toimintasuunnitelmasta ja pohjoisia alueita koskevasta yhteistyöstä sekä lisäksi tietoyhteiskuntaa ja sähköistä kauppaa koskeva lausuma.

12.2. Latinalainen Amerikka

EU:n ja latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden välinen Rion huippukokous pidettiin 28.-29.6. 1999 ja sen seurantaprosessi käynnistettiin Suomen puheenjohtajuuskaudella. Puheenjohtajuuskauden aikana käsitellyt EU:n Latinalaisen Amerikan suhteisiin liittyvät merkittävimmät kysymykset ja kannanotot liittyivät keskeisimmin demokratia- ja ihmisoikeustilanteen seurantaan. Erityisesti Suomen koordinoima Guatemalan vaalitarkkailuoperaatio muodosti onnistuneen mallin EU:n yhteisesiintymisestä ja sai paljon huomiota. Suomi osallistui puheenjohtajamaana myös EU:n ja Latinalaisen Amerikan yhteisen huumeidentorjuntastrategian kehittämiseen.

Tasavallan presidentti Martti Ahtisaari vieraili helmikuussa Meksikossa. Nicaraguan presidentti Arnoldo Aléman vieraili Suomessa toukokuussa. EU:n puheenjohtajuuteen liittyen Meksikon kauppaministeri Herminio Blanco vieraili Suomessa kahteen otteeseen, heinä- ja lokakuussa, Jamaikan pääministeri Percival Patterson kesäkuussa sekä Ecuadorin ulkoministeri Benjamin Ortiz Brennan heinäkuussa.

EU:n ja Mercosurin sekä Chilen välillä solmitut puitesopimukset astuivat voimaan 1.7. ja 1.2. EU aloitti marraskuussa Suomen puheenjohtajakaudella Mercosurin ja Chilen kanssa myös neuvottelut puitesopimuksia laaja-alaisempien assosiaatiosopimuksien solmimiseksi. Neuvotteluiden mandaatit hyväksyttiin syyskuussa. EU:n tavoitteena taloudellisella sektorilla on "pyrkimys kohti vapaakauppaa". EU:n ja Meksikon väliset vapaakauppasopimusneuvottelut päätettiin marraskuussa ja sopimus parafoitiin joulukuussa. Sopimus on merkittävin EU:n neuvottelema kahdenvälinen vapaakauppasopimus sopimuksen kattavuuden ja kaupan volyymin perusteella.

EU-puheenjohtajuuskausi merkitsi myös tulevaisuuden haastetta ja uusia mahdollisuuksia saavutetun kokemuksen hyödyntämiseksi tulevan kahdenvälisen poliittisen vuoropuhelun ja kaupankäynnin edistämiseksi ja syventämiseksi.

Kehitysyhteistyön painopiste oli edelleen Keski-Amerikassa ja Perussa maksatusten noustessa lähes 70 Mmk. Suurin yksittäinen tuen vastaanottajamaa oli Nicaragua. Tärkeimpinä tuettavina sektoreina säilyivät ympäristö ja metsät, maatalous, sosiaalisektori, sekä keskus- ja paikallishallinnon kehittäminen.

13. Saharan eteläpuolinen Afrikka

Suomi vei puheenjohtajuuskaudellaan aktiivisesti eteenpäin Kairossa 3.-4.2000 pidettävän EU-Afrikka -huippukokouksen valmisteluja pyrkien löytämään ratkaisun osallistujakiistaan.

Suomi osallistui EU:n troikassa ja loppuvuoden EU:n puheenjohtajamaana EU:n yhteisiin toimiin Afrikan kriisien ratkaisemiseksi. Vuoden 1999 aikana jatkuivat sekä Kongon että Etiopian-Eritrean kriisit ja Angolan sisällissota. Kongon rauhansopimus allekirjoitettiin elokuussa ja myös kapinallisryhmät allekirjoittivat sopimuksen syyskuussa, mutta sopimuksen toimeenpano on edennyt hyvin hitaasti. Suomen puheenjohdolla valmisteltiin uusi Kongon demokraattisen tasavallan tilannetta käsittelevä EU:n yhteinen kanta ja sitä soveltava yhteinen toiminta rauhanprosessin etenemisen tukemiseksi. Suomi oli valmiina asettamaan OAU:n käyttöön ns. neutraalin komission selvittämään Etiopian ja Eritrean rajan tosiasiallista sijaintia kriisin puhkeamisvaiheessa, jotta neuvotteluissa olisi päästy eteenpäin, mutta Etiopia edelleen harkitsee OAU:n tuoreinta välitysehdotusta. Suomi nimitti

joulukuussa senaattori Rino Serrin puheenjohtajamaan edustajaksi seuraamaan rauhanprosessin etenemistä ja estämään kriisin eskaloituminen uudelleen täysimittaiseksi sodaksi. EU kuitenkin kieltäytyy avaamasta uusia välityskanavia ja on edelleen OAU:n välitystoimen tukena.

Suomi osallistui myös Togon kriisin välitysneuvottelujen turvajärjestelyihin, mitkä osaltaan auttoivat kriisin senhetkiseen laukeamiseen.

Angolan tilanne kääntyi jälleen vakavammaksi sodaksi ja alkoi ulottaa vaikutuksiaan myös naapurimaan Namibian puolelle.

Muita, lyhytaikaisempia, EU:n kannanottoa vaatineita konfliktitilanteita syntyi vuoden mittaan edellä mainittujen lisäksi myös Burundissa, Kongon tasavallassa, Komoreilla, Sierra Leonessa, Guinea-Bissaussa, Nigerissä ja Norsunluurannikolla.

EU:n puheenjohtajana Suomi aloitti lokakuussa uudelleen ns. kriittisen dialogin Sudanin hallituksen kanssa. Tarkoituksena on palauttaa maan kehitys demokraattisten periaatteiden pohjalle ja viedä rauhanprosessi loppuun. Lopullisena päämääränä on EU:n ja Sudanin suhteiden normaalistaminen. Loppuvuodesta ponnistelut valuivat sikäli hukkaan, että presidentti hajotti parlamentin eikä hallituksen edustaja ilmaantunut rauhanprosessin neuvotteluihin.

Afrikan kriisien ratkaisuissa EU, samoin kuin Suomi bilateraalisuhteissaan, on korostanut Afrikan maiden omaa vastuuta, jotta lopputuloksella olisi kestävyyttä eikä ole suostunut toimimaan kriiseissä välittäjänä. Sen sijaan EU on korostanut OAU:n merkitystä kriisien hallinnassa ja ehkäisyssä.

Suomi osallistui yhtenä merkittävänä rahoittajana Burundin rauhanprosessin tukemiseen (mm. Harri Holkeri kävi kertomassa kokemuksistaan Pohjois-Irlannin rauhanprosessista) sekä tuki Ruandan kansanmurhan oikeusprosessia.

EU:n sisällä aloitettiin komission aloitteesta keskustelu konfliktiin osallistuneiden maiden taloudellisen tuen mahdollisesta jäädyttämisestä ja Lome-sopimuksen artiklan 366a soveltamisesta, mutta toistaiseksi selkeää yhteistä näkemystä ei ole saatua aikaan: konfliktien taustat ovat joka maassa sen verran erilaiset, että ratkaisu täytyy tehdä kussakin tapauksessa erikseen. Sen sijaan EU:n uskottavuuden johdosta artiklan 366a mukaiset neuvottelut täytyy aina aloittaa vallankaappauksen tai muun konfliktin takia, mutta pykälä tulkitaan niin, että neuvottelujen aloittaminen ei välttämättä merkitse avun jäädyttämistä. Tällaiset neuvottelut aloitettiin kuluneen vuoden aikana Togon, Nigerin, Komorien ja Guinea-Bissaun kanssa.

Suomi vaikutti aktiivisesti EU:n Afrikka-politiikkaan myös johtamalla EU-puheenjohtajakaudellaan neuvotteluja uudesta EU-AKT-yhteistyösopimuksesta. Uusi sopimus vahvistaa EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä mm. konfliktien ehkäisyssä. Uusi sopimus myös tehostaa EU:n kehitysyhteistyötä AKT-maissa ja uudistaa EU-AKT-kauppasuhteita WTO:n vaatimusten mukaisiksi.

Suomen kehitysyhteistyön kohdemaita olivat vuonna 1999 Afrikassa Egypti, Etelä-Afrikka, Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Tansania ja Sambia.

Suomi seuraa yhteistyömaidensa demokratiakehityksen ja hyvän hallinnon tilaa ja tekee tulosten pohjalta johtopäätöksensä avun suuntaamisesta. Näillä perusteilla mm. Etiopiassa tai Keniassa ei ole suunniteltu uusia hankkeita toistaiseksi - Etiopiassa ei edes käyty yhteistyöneuvotteluja viime vuonna. Kehitysyhteistyötoiminnan keskityttyä yhä selkeämmin demokratiakehityksen tukemiseen ja maan

omien voimavarojen kehittämiseen Suomi on aktiivisesti osallistunut myös vaalitukeen ja vaalitarkkailuun useissa kohdemaissa. Mosambikin ja Namibian vaaleissa Suomi toimi EU:n vaalitarkkailuryhmien koordinoijana ja asetti ryhmien johtoon puheenjohtajamaan edustajan - Mosambikissa Pertti Paasion ja Namibiassa Eeva Kuuskosken.

III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Valtioneuvoston kanslia

Hallituksen tulevaisuusselonteko eduskunnalle; strategisen työn kehittäminen ja koordinointi

LA 22/1992 vp.
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.10.1992, että hallitus annettuaan eduskunnalle perustuslakivaliokunnan mietinnössä mainitun pitkän tähtäyksen tulevaisuutta koskevan selonteon, pohtii sen käsittelystä saadun kokemuksen valossa mahdollisuuksia aikaansaada velvoittavat säädökset vastaavan selonteon tuomisesta eduskunalle vähintään kerran kunkin vaalikauden aikana.

Eduskunta päätti tammikuussa 1995 tulevaisuusvaliokunnan mietinnön (1994 vp-TuVM 1-VNS 3/1993 vp) pohjalta seuraavaa:

"Tulevaisuuden arvioinnin ja suunnittelun tulee olla keskeisellä sijalla yhteiskunnan strategisesta ohjauksesta vastaavien viranomaisten - etenkin ministeriöiden - toiminnassa. Pääministerin aseman vahvistuessa on valtioneuvoston kanslian vastattava tulevaisuuden arvioinnin ja strategisen suunnittelun kehittämisestä ja koordinoinnista.On tärkeää, että sillä on läheinen yhteys valtiolliseen päätöksentekoon. Valtioneuvoston on annettava tulevaisuusselonteko eduskunnalle kerran vaalikaudessa."

Pääministeri Paavo Lipposen hallituksen ohjelmassa todetaan." Koulutuksen ja tutkimuksen merkitys vahvistuu ja tulevaisuuden ennakointi tehostuu... Hallitus antaa eduskunnalle tulevaisuusselonteon."

Tulevaisuusselonteko on annettu kahdessa osassa.Osa I **Suomi ja Euroopan tulevaisuus** (Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko eduskunnalle. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1996/2. 1996 vp-VNS 3) annettiin 2.10.1996. Siinä käsiteltiin kansainvälisen toimintaympäristön muutoksia, EU:n ja Venäjän kehitystä sekä Suomen Eurooppa-politiikan linjauksia. Eduskunta hyväksyi osaa I koskevan tulevaisuusvaliokunnan mietinnön (TuVM 1/1997 vp - VNS 3/1996 vp) huhtikuussa 1997.

Osa II **Rohkea ja reilu - vastuun ja osaamisen Suomi** (Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko eduskunnalle. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1997/2. 1997 vp- VNS 3) annettiin eduskunnalle 24.4.1997. Siinä ja sen liiteosissa käsitellään erityisesti Suomen talouden ja työyhteiskunnan pitkän aikavälin kehitystä, suomalaista osaamista ja tietoyhteiskuntaa sekä hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuutta. Osan II valmisteluun liittyen järjestettiin yhteistyössä eri ministeriöiden, tutkimuslaitosten ja tieteellisten seurojen kanssa kansainvälinen seminaari **Generations and Welfare** (Sukupolvet ja hyvinvointi).

Hallitusohjelman mukaisesti on tehostettu ministeriöiden strategiatyötä. Keskeiset ministeriöt ovat käynnistäneet ja laatineet oman hallinnonalansa tulevaisuutta ja toimintalinjoja koskevia raportteja. Tulevaisuusselontekoja ja strategiaraportteja on hyödynnetty mm. ylimmän virkamiesjohdon ja kansallisen strategian koulutuksessa.

Strategiatyötä on käynnistetty alue-ja paikallistasolla. Yhteistyötä on tehostettu ja syvennetty myös eri Euroopan maiden hallitusten tulevaisuustyön sekä OECD:n pääsihteerin esikunnan International Futures Programme:n ja EU:n komission puheenjohtajan Forward Studies Unit:in kanssa.

Apulaiministerijärjestelmä
Ministeriöiden poliittinen johto
Ministeriön toimivaltaisuuden osoittaminen

HE 1/1998
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta edellytti, että hallitus kiireellisesti selvittää ministeriöiden johtamisjärjestelmän vahvistamista (esimerkiksi apulaisministeri- tai valtiosihteerijärjestelmä) ja antaa tarvittaessa järjestelmän uudistamisesta esityksen eduskunnalle.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus omaksuu sellaisen lainvalmistelukäytännön, jossa lakiesityksissä osoitetaan ministeriön toimivaltaisuus mainitsemalla ministeriö nimeltä eikä epäselvällä kaäsitteellä "asianomainen ministeriö". Lakien nykyiset tämän käsitteen varaan rakentuvat kohdat on tarkennettava sopivissa yhteyksissä.

Uusi Suomen perustuslaki ei sisällä säännöksiä apulaisministeristä. Kun perustuslakiuudistuksen yhtenä tavoitteena oli, ettei perustuslakiin uudistuksen jälkeen ainakaan läheisessä tulevaisuudessa kohdistuisi merkittäviä muutostarpeita, on oikeusministeriö esittänyt, että ministeriöiden poliittisen johtamisjärjestelmän kehittämismahdollisuudet valtiosihteerijärjestelmän osalta selvitettäisiin valtioneuvostoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Valtioneuvostosta annettuun lakiin (78/1922) tehdään uuden perustuslain vaatimat muutokset maaliskuun 1 päivänä 2000 voimaan tulevalla lailla valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 145/1999 vp). Lain nimike oli vuoteen 1993 saakka ministeriölaki. Lain alkuperäisiä säännöksiä ei enää ole voimassa.

Valtioneuvostosta annettuun lakiin on tehty pääsääntöisesti vain välttämättömiä teknisluontoisa tarkistuksia. Valtioneuvoston asema ja tehtävät ovat kuitenkin huomattavasti muuttuneet. Lisäksi uusi perustuslaki vahvistaa valtiosäännön parlamentaarisia piirteitä. Valtioneuvoston kanslia ryhtyykin uudesta perustuslaista johtuvien täytäntöönpanotoimien tultua hoidetuksi toimenpiteisiin valtioneuvostosta annetun lain uudistamiseksi. Ministeriöiden poliittisen johtamisjärjestelmän kehittämistä koskeva selvitystyö on luontevaa tähdä tässä yhteydessä.

Valtioneuvosto muutti 23.9.1999 periaatepäätöksenä antamaansa lainvalmisteluohjetta siten, että se ottaa huomioon eduskunnan lausumassa esitetyn vaatimuksen. Muutetun ohjeen mukaan ministeriöiden toimivaltasäännöksissä ja esimerkiksi viraston alistussuhdetta ministeriöön koskevissa säännöksissä mainitaan sopivalla tavalla ministeriö. Säännösten sanamuodolla tai erillisellä valtuutussäännöksellä tulee tällöin kuitenkin varmistaa, että säätämistapauudistuksen alkuperäinen tarkoitus toteutuu.

Ensisijaisesti tulee noudattaa säätämistapaa, jossa ministeriö mainitaan laissa nimeltä, mutta samalla annetaan valtuus muuttaa toimialaa asetuksella ("Tässä laissa ministeriöllä tarkoitetaan Xministeriötä, ellei asetuksella toisin säädetä"). Toissijaisesti voidaan ministeriön yksilöimisessä käyttää väljempää ilmaisua

viittaamalla määrättyyn tehtäväalueeseen (esimerkiksi oikeushallintoasioista vastaava ministeriö tai ministeriö, jonka toimialaan vakuutustoiminta kuuluu). Tätä vaihtoehtoa käytettäessä on varmistauduttava, että kysymys todella on asiaryhmästä, joka kuuluu erottamattomasti mainittuun laajempaan tehtäväalueeseen eikä toimialasiirto suurella todennäköisyydellä voi tulla kysymykseen.

Voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät ministeriöiden toimivaltasäännökset tulee valtioneuvoston antaman ohjeen mukaan esittää muutettaviksi edellä olevien periaatteiden mukaisesti sopivissa yhteyksissä lainsäädäntöä muutenkin muutettaessa.

Ulkoasiainministeriö

Euroopan aseidenriisunta

Kertomus n:o 4/1991 vp.
Ulkoasiainvaliokunta

1) Eduskunta hyväksyi 4.6.1992 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta totesi mm.:

Yleiset näkökohdat

Hallituksen kertomuksessa Suomen kansainvälispoliittisen toiminnan todetaan pohjautuneen kertomusvuonna vakiintuneisiin periaatteisiin, mm. aktiivisen puolueettomuuspolitiikan harjoittamiseen. Suomen kansainvälispoliittinen asema pysyi vakaana ja Suomen suhteet ulkovaltoihin hyvinä.

Euroopassa tapahtuneet perustavaa laatua olevat poliittiset muutokset vuoden aikana merkitsivät edellytysten syntymistä uusille turvallisuusjärjestelyille Euroopassa, joista eräitä käsitellään tuonnempana tässä mietinnössä. Näistä muutoksista seurasi toisen maailmansodan jälkeisessä tilanteessa tehtyjen kansainvälisten sitoumusten osittainen vanheneminen. Suomen osalta tämä koski Pariisin rauhansopimusta, jonka III osan sisältämien sotilaallisten rajoitusten hallitus totesi 21.9. menettäneen merkityksensä. Samassa yhteydessä tasavallan presidentti totesi Suomen ja Neuvostoliiton välisen YYA-sopimuksen viittauksen Saksaan mahdollisena hyökkääjänä asiallisesti vanhentuneen, mutta sopimuksen muilta osin säilyttäneen merkityksensä.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että kuluvan vuoden aikana on Neuvostoliiton kanssa neuvoteltu valmiiksi Suomen ja Neuvostoliiton välinen sopimus hyvästä naapuruudesta ja yhteistyöstä, joka korvaa YYA-sopimuksen ja on hallituksen ilmoituksen mukaan tarkoitus allekirjoittaa, antaa eduskunnan käsiteltäväksi ja saattaa voimaan mahdollisimman pian. Naapurisopimus vastaa uuden Euroopan periaatteita ja olosuhteita samalla tavoin kuin Neuvostoliiton muiden naapurimaidensa ja muiden Länsi-Euroopan maiden kanssa solmimat tai neuvottelemat uudet sopimukset.

Pohjoismainen yhteistyö jatkui kertomusvuonna kiinteänä. Suomi jatkoi aktiivista osallistumistaan Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöprosessiin ETY-Kin puitteissa, jonka maaliskuussa 1992 alkavan neljännen seurantakokouksen maamme tulee isännöimään.

Suomi toimi kertomusvuoden aikana YK:n turvallisuusneuvoston jäsenenä ja pyrki vakiintuneen linjansa mukaisesti edistämään kansainvälisten ristiriitojen ratkaisemista, aseidenriisuntaa ja tasapainoista taloudellista ja sosiaalista kehitystä kaikkialla maailmassa. Irakin hyökkäyksen Kuwaitiin aiheuttamassa tilanteessa YK osoitti kykyä toimia kollektiivisesti päämääriensä puolesta.

Ulkoasiainvaliokunta on valinnut kertomuksen käsittelyä varten painopistealueiksi Euroopan aseidenriisunnan, Itä-Euroopan ja itäisen Keski-Euroopan kehityksen ja ympäristökysymykset Suomen lähialueilla.

Euroopan aseidenriisunta

Ulkoasiainvaliokunta panee myönteisesti merkille kertomusvuoden aikana tapahtuneet edistysaskeleet aseidenriisunnan alueella, jotka sekä heijastivat että konkretisoivat kylmän sodan rakenteiden purkamista Euroopassa ja koko maailmassa. Hallituksen kertomuksessa mainittujen TAE-sopimuksen ja uuden LTL-asiakirjan allekirjoittamisen jälkeen tämä kehitys on jatkunut kuluvan vuoden heinäkuun lopussa allekirjoitetun START-sopimuksen ja suurvaltojen myöhemmin antamien, yksipuolisia aseriisuntatoimenpiteitä koskevien ilmoitusten muodossa.

Euroopan sotilaspoliittinen murros on paljolti seurausta Neuvostoliiton sotilaallisesta muutoksesta. Neuvostoliitto on myötävaikuttanut Varsovan liiton purkautumiseen ja on vetäytymässä itäisestä Keski-Euroopasta. Asevoimiensa ja puolustusmenojensa supistusten ohella se on omaksunut uusia lähestymistapoja mm. toisten valtioiden kanssa solmimissaan turvallisuus- ja yhteistyösopimuksissa ja suhtautumisessaan eräisiin muihin aikaisemmin kansainvälisiä kiistoja aiheuttaneisiin turvallisuuspoliittisiin erilliskysymyksiin.

START-sopimus on ydinaseriisunnassa merkittävä askel mm. siksi, että sen lasketaan poistavan noin 30 prosenttia ydinkärjistä. Sen sisältämien rajoitusten tultua voimaan strategisten aseiden tekninen kehittäminen on kuitenkin edelleen mahdollista, joten Eurooppa jää yhä ydinaseympäristöön. Ydinsuursodan uhka on kuitenkin ratkaisevasti vähentynyt, sillä Yhdysvallat ja Neuvostoliitto eivät pidä toisiaan vastustajina, vaan hakeutuvat läheiseen yhteistyöhön myös turvallisuuspolitiikassa. Eräänlaisesta uudesta kumppanuudesta ydinaseiden alueella tuntuvat todistavan molempien suurvaltojen hiljattain tekemät yksipuoliset aseriisuntaehdotukset, jotka pääosin otettiin molemminpuolisesti myönteisesti vastaan. Epävarmuustekijöitä tällä alueella ovat kuitenkin kysymys ydinaseiden hallinnasta Neuvostoliiton eri tasavaltojen alueella ja Yhdysvaltain äskettäin tekemä päätös ryhtyä rakentamaan uudenlaista ohjuspuolustusjärjestelmää.

Erityisesti Euroopan mannerta koskevassa aseidenriisunnassa tehtiin kertomusvuonna historiallinen ratkaisu, kun sotilasliittoihin kuuluneiden 22 maan tavanomaisia asevoimia Euroopassa koskeva TAE-sopimus allekirjoitettiin Pariisissa 19.11.1990. Sopimuksella on kolmenlaisia vaikutuksia: se vähentää tavanomaista aseistusta Euroopassa; se luo alialueelliset katot, jotka purkavat aseistuksen ryhmityksen pois keskisestä Euroopasta, mutta säätelevät myös reuna-alueita; ja siihen sisältyvät laaja-alaiset ja tehokkaat tiedonvaihto- ja todentamismääräykset.

Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että TAE-sopimus lujittaa myös Euroopan pohjoisosien turvallisuutta purkaessaan keskisen Euroopan vastakkainasettelun ja vahvistaessaan sitä kautta koko Euroopan vakautta. Sopimus rajoittaa myös Neuvostoliiton aseistusta Pohjois-Euroopassa, mutta ei samassa määrin kuin muilla alueilla. Erityisesti Neuvostoliitolla on alueellinen ylivoima ilma-aseen ja ohjuksien osalta. Toisaalta TAE-sopimus lisää ratkaisevasti Neuvostoliiton sotilaallisten toimien ja rakenteiden avoimuutta.

Baltian maiden itsenäistyminen ja Neuvostoliiton asevoimien vetäytyminen keventää erityisesti sotilaallista painetta eteläisellä Itämerellä ja Ruotsin suunnalla. Toisaalta se lisää Pietarin alueen ja itäisen Itämeren merkitystä Venäjän-Neuvostoliiton turvallisuudelle. Valiokunta toteaa, että Suomen etujen mukaista olisi asevoimien vähentämisen ulottaminen muös Euroopan pohjoisosiin ja ETYKin Wienin asiakirjassa 1990 sovittujen luottamusta ja

turvallisuutta lisäävien toimenpiteiden edelleenkehittäminen alialueita ajatellen.

Suomen turvallisuuden kannalta nykyisessä Euroopan muutoskehityksessä on tärkeätä, että Euroopan turvallisuuspoliittisen arkkitehtuurin kehittämistä jatketaan. Valiokunta pitää ensisijaisena tehtävänä ETYKin kehittämistä kriisinhallintajärjestelmänä, johon Pariisissa marraskuussa 1990 hyväksytty uuden Euroopan peruskirja antoi perustaa. ETYKille tulisi valiokunnan käsityksen mukaan mahdollistaa YK:n toimia täydentävä rauhanturvaamistoiminta. Tämä lisäisi sen käyttökelpoisuutta niiden uudenlaisten, rajoitettujen sotilaallisten konfliktien estämisessä ja ratkaisemisessa, jotka ovat nousseet esiin "uuden Euroopan" uutena uhkakuvana, konkreettisimmin Jugoslaviassa. Suomen etujen mukaista on myös kaikkien ETYK-maiden yhteisen turvallisuuspoliittisen foorumin luominen aikaisempien, sotilasliittojen jäsenten välisten TAE-neuvottelujen tilalle.

Hallitus on selvittänyt vuoden 1996 toimenpidekertomuksessaan Euroopan aseidenriisunnan ja asevalvonnan tilanteen vuoden 1996 loppuun mennessä TAE-sopimuksen, ETYJin puitteissa toimeenpantavien, luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien (LTL-toimien) sekä Open Skies (Avoin taivas)-sopimuksen kannalta. Näiden osalta voidaan todeta kehityksestä vuosina 1997-98 seuraavaa.

Kahteen sotilasliittoon kuuluneiden maiden välillä 1990 tehdyn TAE-sopimuksen sopeuttamisneuvottelut käynnistyivät vuonna 1997 ETYJin Lissabonin huippukokouksessa 1996 sovitun toimeksiannon pohjalta Wienissä kokoontuvan JCG:n (Joint Consultative Group) puitteissa. Neuvotteluja käydään 30 maan välillä (16 NATO-maata, 6 KIE-maata, 7 IVY-maata). Sotilaallisesti liittoutumattomat maat (Suomi, Ruotsi, Irlanti, Itävalta, Sveitsi), Baltian maat sekä ex-Jugoslavia alueen maat eivät osallistu neuvotteluihin

Sopeuttamisen yhtenä vaiheena tuli toukokuussa 1997 voimaan TAE-sopimuksen tarkastelukonferenssissa 1996 neuvoteltu TAEn uusi sivustasopimus (Flank Agreement), joka antaa Venäjälle lisää joustavuutta sivustamääräysten rajoittaman raskaan kaluston sijoittamisessa mm. osassa Leningradin sotilaspiiriä ja etelässä Pohjois-Kaukasuksen sotilaspiirissä.

Neuvottelupuolina olevat maat pääsivät 23.7.1997 yhteisymmärrykseen varsinaisen sopeuttamisen tietyistä peruselementistä, mm. seuraavista:
- blokkijako korvataan kansallisilla ja alueellisilla katoilla
- kansalliset katot sovitaan kaikille viidelle asekategorialle
- alueelliset katot korvaavat nykyiset vyöhykerakenteet
- sivustasäännöt säilyvät mutta ne sovitetaan uuteen sopimusrakenteeseen
- sopimus avataan halukkaille uusille jäsenille.

Syyskaudesta 1997 vuoden 1998 lopulle neuvottelut jatkuivat verkkaisesti. Joulukuussa 1998 sovittiin aikataulutavoitteesta: uusi TAE-sopimus tulisi voida allekirjoittaa Istanbulissa 18.-19.11.1999 pidettävän ETYJin huippukokouksen yhteydessä. Kysymykset raskaan kaluston sijoittelua rajoittavista kansallisista ja alueellisista katoista, niiden mahdollistamasta joustosta sekä Venäjän toimintavapautta rajoittavista sivustasäännöistä ovat samalla TAE-neuvottelujen keskeisiä linkkejä Naton laajenemisen sotilaallisten seurausten sääntelyyn. TAEn sopeuttaminen on kiinteässä yhteydessä Naton ja Venäjän suhdekehitykseen sekä Yhdysvaltain ja Venäjän suhteisiin. Ilman sopeutetun TAE-sopimuksen syntymistä voisi NATOn laajenemisprosessi johtaa sotilaallisen epävakauden kasvuun Euroopassa. Siksi uutta TAE-sopimusta on pidettävä Euroopan turvallisuuden tärkeänä kulmakivenä.

Suomi ja Ruotsi seuraavat valppaasti TAE-sopeutuksen etenemistä. Kysymys Venäjän sivustoista pohjoisessa on neuvotteluihin osallistuvalle Norjalle myös tärkeä. Suomella on mahdollisuus esittää näkökantojaan ja huolenaiheitaan neuvotteluosapuolille. Samalla Suomi perehtyy monimutkaisen TAE-sopimuksen todentamis- ja tiedonantojärjestelmään tietoisena siitä, että näiden velvoitteiden soveltaminen liikekannallepanoon perustuvaan Suomen puolustusjärjestelmään olisi vaikeaa. Kysymys nyt ulkopuolella olevien maiden suhteesta sopeutettuun TAE-sopimukseen tullee ajankohtaiseksi vasta neuvottelutuloksen valmistuttua.

Rinnan TAE-sopeutuksen kanssa on ETYJin turvallisuusfoorumissa Wienissä käyty 1997-98 neuvotteluja kaikkien ETYJ-maiden kesken sotilaallisia, luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan Wienin asiakirjan 1994 ajanmukaistamisesta tavoitteena uudistetun asiakirjan hyväksyminen ETYJin seuraavassa huippukokouksessa. Vuoden 1994 jälkeen on eurooppalaisen sotilaallisen yhteistyön hallitsevaksi elementiksi noussut Naton rauhankumppanuus (PfP) ja muut Naton johdolla muodostetut yhteistyömuodot. Käytännön yhteistyöhön tähtäävä, laaja PfP-toiminta, joka sellaisenaan vaikuttaa luottamusta lisäävästi, on vähentänyt muotosidonnaisen sotilaallisen vuorovaikutuksen malliin perustuvan Wienin asiakirjan merkitystä sotilaallisessa kokonaisasetelmassa. Uutta merkitystä LTL-toimet ovat 90-luvulla saaneet naapurimaiden keskinäissuhteiden hoitamisessa (Keski- ja Kaakkois-Euroopassa) tai alialueellisissa puitteissa (ex-Jugoslavian alue). Myös keskustelussa Itämeren alueen turvallisuudesta on eri maiden taholta esitetty poliittis-sotilaallisten LTL-toimien soveltamista. Esitellessään ETYJin turvallisuusfoorumissa 22.4.1998 yhteisen näkemyksensä Itämeren alueen turvallisuudesta Suomi ja Ruotsi torjuivat alueellisen erityisjärjestelyn, korostivat nykyisten monenvälisten foorumien hyödyntämistä ja esittivät tarjouksen Wienin asiakirjaan tukeutuvista ylimääräisistä todentamiskiintiöistä. Koska Itämeren alueen turvallisuusasetelmaa leimaa yhden sotilaallisen suurvallan, Venäjän, hallitseva asema, on Suomen ja Ruotsin mielestä välttämätöntä, että alueen turvallisuus nähdään kiinteässä yhteydessä yleiseurooppalaiseen ja transatlanttiseen turvallisuuteen.

Alialueellisen ja yleiseurooppalaisen tason vuorovaikutuksen vahvistaminen on yhtenä teemana esillä ETYJin uuden turvallisuusperuskirjan laadinnassa Istanbulin huippukokousta varten. Peruskirjassa on myös määrä selkeyttää ETYJin roolia eurooppalaisten turvallisuusjärjestöjen ei-hierarkkisessa keskinäisen yhteistyön ja työnjaon asetelmassa.

ETYJin puitteissa entisen Jugoslavian alueelle Daytonin rauhansopimuksen pohjalta 1996 neuvoteltu alueellisen asevalvontajärjestelyn toimeenpano on jatkunut menestyksellisesti. Tämä LTL-toimia ja TAE-tyyppisiä kalustovähennyksiä sisältävä järjestely on ollut parhaiten sujuneita osa-alueita Daytonin sopimuksen toteuttamisessa.

Puuttuvien ratifiointien (Venäjä, Valko-Venäjä, Ukraina) johdosta sotilaallisia tarkkailulentoja koskeva Open Skies -sopimus oli edelleen vain väliaikaisesti voimassa. Valmistautuen voimaantulon jälkeen aiottuun liittymiseensä sopimukseen Suomi on jatkanut teknisten valmiuksiensa kehittämistä kaksipuolisella harjoituskuvauslentotoiminnalla 1997-98 Saksan, Venäjän ja Britannian kanssa.

Koska Euroopan asevalvonnasta ja globaalisista aseidenriisuntaneuvotteluista, ml. ydinasekysymyksestä raportoidaan säännöllisesti hallituksen toimenpidekertomuksen turvallisuuspoliittisessa osuudessa, ei ulkoasiainvaliokunnan mietintö vuodelta 1992 vaadi enää erityisseurantaa, eikä asia siten anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Suomen kauppa entisten sosialistimaiden (Venäjä, IVY-maat, Baltian maat sekä Keski- ja Itä-Euroopan maat) kanssa

Kertomus n:o 6/1993 vp.
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 17.6.1994 ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, jossa valiokunta totesi mm.:
4) Suomen idänkaupan piirissä on nykyisin 27 maata ja idänkauppa muodostaa noin 10 prosenttia Suomen koko ulkomaankaupasta. Suurin, Venäjän osuus on tällä hetkellä noin 60 prosenttia idänkaupasta eli 6 prosenttia koko ulkomaankaupasta. Seuraavaksi tärkein ryhmä idänkaupan maista ovat itäisen Keski-Euroopan maat, joista suurin kauppakumppanimme on Puola. Seuraavaksi merkittävin on Baltian maiden ryhmä, jossa tärkein on Viro. Muut IVY-maat ovat Suomen kannalta pienin idänkaupan ryhmistä.

Suomi siirtyi Neuvostoliiton-kaupassaan clearing-kaupasta vapaasti vaihdettavilla valuutoilla käytävään kauppaan vuoden 1991 alusta, jolloin erityisesti vienti Neuvostoliittoon putosi voimakkaasti 2,8 prosenttiin viennistämme. Kahden viime vuoden aikana Venäjän-kaupan tilanne on kuitenkin nopeasti parantunut ja tämän vuoden aikana myönteinen kehitys on jatkunut. Baltian maista kauppavaihto Viron kanssa on samoin kasvanut voimakkaasti. Itäisen Keski-Euroopan maiden osalta vastaavansuuntaiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet KEVSOS-sopimukset, joiden myönteinen vaikutus tuli esiin sen jälkeen, kun nämä maat siirtyivät markkinatalousjärjestelmään. Muiden IVY-maiden kuin Venäjän kanssa Suomen kauppa on toistaiseksi vaatimatonta eikä mikään niistä ylitä 0,1 prosentin tasoa Suomen ulkomaankaupasta.

Valiokunta toteaa, että sopimustilanne Suomen ja Venäjän välillä saatettiin nopeasti tyydyttäväksi Itä-Euroopan mullistusten jälkeen. Venäjän kanssa Suomella on vuonna 1992 allekirjoitettu uusi kauppasopimus, jolla perustettiin hallitusten välinen talouskomissio. Vuonna 1992 Suomi teki Venäjän kanssa myös tiede- ja teknologiayhteistyösopimuksen sekä lähialueyhteistyösopimuksen, joka koskee Leningradin aluetta, Karjalan tasavaltaa ja Murmanskin aluetta. Edelleen on voimassa jo Neuvostoliiton kanssa tehty investointisuojasopimus.

Jossain määrin vaikeuttavana tekijänä Suomen kaupassa Venäjälle ja muussa idänkaupassa ovat olleet vakuus- ja luottokysymykset, ts. riittävien vastatakuiden puute. Venäjän taloudellinen lainsäädäntö ei ole mahdollistanut normaaleja vientitakuita, jotka ovat käytettävissä muussa ulkomaankaupassa. Toisaalta kaupan lisääntyminen käteismaksupohjalla esim. Suomen lähialueilla on osoittanut, että vientitakuiden ja -luototuksen puutteen ei muiden suotuisten edellytysten vallitessa tarvitse muodostua ratkaisevaksi esteeksi.

Idänkauppaa käyvien yritysten koostumuksessa on viime vuosina tapahtunut huomattava muutos. Rahoituksen puutteessa poisjääneiden entisten merkittävien idänviejien tilalle on tullut nopeasti kasvava määrä pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tämä on yhteydessä siihen, että Venäjän ulkomaankauppa on desentralisoitunut ja että alueiden merkitys Venäjällä on kasvanut. Suomen tulisi valiokunnan mielestä panostaa aikaisempaa selkeämmin alueisiin vienninedistämistoiminnassaan. Moskovassa ja Pietarissa olevien kaupallisten sihteereiden lisäksi tällaista toimintaa on Murmanskissa ja Karjalan alueella, mutta sitä olisi monipuolistettava ja suunnattava muillekin alueille. Valiokunta pitää tärkeänä, että vienninedistämistoiminnan eri muotoja vertail-

laan keskenään tehokkaimpien menetelmien löytämiseksi.

Valiokunta toteaa, että ostovoiman lisääntyessä Venäjällä ja Virossa länsimaisten tuotteiden kysyntä on lisääntynyt. Tätä kasvua Suomen elintarviketeollisuus ja maatalous ovat voineet hyödyntää viime aikoina. Valiokunnan mielestä on pyrittävä Suomen markkinaosuuden säilyttämiseen Venäjän ja Viron markkinoilla, joilla länsimaiden kilpailu lisääntyy ja jotka Suomen mahdollisen EU-jäsenyydenkin puitteissa tulisivat olemaan Suomen luontainen markkina-alue mm. kuljetuskustannusten edullisuuden vuoksi. Valiokunta katsoo kuitenkin, että elintarvikeviennin voimakkaan kasvun valossa on ennen EU-jäsenyyden mahdollista toteutumista arvioitava kriittisesti siihen liittyvien hinnanerokorvausmäärärahojen mitoitusta (valtion talousarviossa vuodelle 1994 jalostettujen elintarvikkeiden hinnanerokorvauksiin on varattu 450 milj.mk). Valiokunta pitää tärkeänä, että asiaa tarkastellaan myös Venäjän ja Viron oman maatalouden kehittymismahdollisuuksien näkökulmasta.

Valiokunta toteaa erityisesti, että Venäjällä on luoteisosassaan, Barentsinmerellä, valtavat luonnonvarat, joiden hyödyntämiseen Suomen pitäisi pyrkiä osallistumaan yhteistyössä Norjan kanssa, kun edellytykset Venäjällä siihen ovat riittävässä määrin olemassa.

Valiokunnan mielestä on myönteistä, että venäläiset yritykset ovat alkaneet tehdä investointeja Suomessa. Tätä toimintaa on edistettävä poistamalla sen tiellä olevia tarpeettomia esteitä. Tuonnin lisääntyessä Venäjältä on myös kiinnitettävä huomiota siihen, että vältytään epäterveen kilpailun aiheuttamilta markkinahäiriöiltä.

Muiden IVY-maiden kanssa käydyn kaupan koostumus on samanlainen kuin Venäjän kaupan ja ongelmat rahoitusvaikeuksineen ovat samoja. Samat sopimukset kuin Venäjän kanssa on allekirjoitettu tai parafoitu Valko-Venäjän, Ukrainan, Kazakstanin, Uzbekistanin, Turkmenistanin ja Moldovan kanssa.

Neuvostoliitolta jäänyt velka Suomelle on valiokunnan saaman tiedon mukaan yhteisarvoltaan noin 6,5 - 7 mrd markkaa. Siihen sisältyvien takaamattomien yrityssaatavien arviot vaihtelevat 500 miljoonan ja 2 miljardin markan välillä. Julkiset saatavat, joita Valtiontakuukeskus hoitaa, ovat noin 3,6 mrd markkaa ja pankkien saatavat noin 2,7 mrd markkaa. Valtiontakuukeskuksen hallinnoimia saatavia hoidetaan Pariisin klubissa ja pankkien saatavia Lontoon klubissa.

Valiokunnan mielestä tulisi selvittää mahdollisuuksia velan kuittaamiseen tavaratoimituksina tai raaka-aineostoina sekä lähialueiden ympäristöyhteistyöprojektien venäläisen osuuden maksuna. Pääministeri Tshernomyrdinin 11. - 13.3.1994 tapahtuneen Suomen-vierailun aikana allekirjoitettiin sopimus 500 miljoonan markan suuruisen erän konvertoinnista asetoimituksiin. Valiokunta korostaa, että Suomen metsäteollisuuden puukaupoista maksamat, ympäristöyhteistyöhön tarkoitetut varat on käytettävä niiden oikeaan tarkoitukseen, ympäristöyhteistyöprojektien hyväksi.

Valiokunta toteaa, että Venäjällä nykyisin vallitseviin epävakaisiin oloihin liittyvä merkittävä ongelma on rikollisuus, jota sisältyy myös sikäläiseen yritystoimintaan. Valiokunta pitää siksi tärkeänä, että suomalaiset viranomaiset kehittävät omasta puolestaan ja yhteistyössä Venäjän viranomaisten kanssa valmiuksia suomalaisten yritysten avustamiseksi venäläisiin liike-

kumppaneihin mahdollisesti liittyvien ongelmien selvittämisessä. Venäläisille yritysosapuolille tulee vastaavasti olla mahdollista saada tietoja suomalaisista yrittäjistä. Valiokunnan saaman tiedon mukaan tällaista toimintaa onkin liittynyt lähialueyhteistyöhön. Venäjällä on perusteilla mm. luotettavien yritysten rekisteri. Suomen ja Venäjän välillä on myös tullut voimaan rikollisuuden torjunnan yhteistyösopimus, jonka perusteella ollaan käynnistämässä neuvotteluja mainituista ongelmista.

Valiokunta on asiantuntijakuulemisen yhteydessä tutustunut Suomen ns. gateway-aseman kehittämiseksi luotuihin suunnitelmiin, jotka voivat toteutuessaan merkittävästi vaikuttaa idänkauppaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että Suomi toimisi eräänlaisena kohtauspaikkana, porttina Venäjälle ja Venäjältä länteen. Gateway-aseman syntymiseen vaikuttaneet muutokset ovat johtuneet mm. kansainvälisessä ympäristössä tapahtuneista muutoksista, esimerkiksi siitä, että Suomesta on ETA-sopimuksen vaikutuksesta tullut Euroopan sisämarkkinoiden osa. Asiaa käsitellyt toimikunta jätti 2.6.1994 mietintönsä, joka sisältää ehdotuksia Suomen gateway-politiikan koordinoimiseksi. Siinä gateway-toimintaohjelman hyödyntämismahdollisuudet on jaettu kolmeen eri ulottuvuuteen: Suomi liiketoimintakeskuksena, Suomi liikennekeskuksena ja Suomi arktisen toiminnan keskuksena.

Valiokunnan mielestä gateway-käsitettä ja siihen sisältyviä mahdollisuuksia tulee pyrkiä tehokkaasti hyödyntämään, mutta myös arvioimaan kriittisesti esim. liikenteen haittavaikutusten kannalta ja tässä yhteydessä parantamaan turvallisuutta vaarallisten kuljetusten osalta. Valiokunta katsoo, että gateway-pyrkimysten yhteydessä olisi selvitettävä venäläisten investointien mahdollisuuksia yhteisiä etuja palvelevan infrastruktuurin rakentamiseen Suomessa.

Gateway-käsitteellä on valiokunnan mielestä joka tapauksessa merkitystä myös perinteistä idänkauppaa laajemmissa yhteyksissä. Valiokunta pitää mahdollisena, että Euroopan unionin jäsenyyden toteutuminen tekisi Suomen läntisten ja itäisten yritysten sillanpääasemana entistä houkuttelevammaksi. Myös Kaukoidän maiden ja ulkoeurooppalaisten yritysten kiinnostuksen kasvusta Suomeen sen EU-jäsenyyden myötä on viitteitä.

Valiokunta toteaa, että Suomen EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä on sovittu vapaakaupan jatkumisesta Baltian maiden, mutta ei KEVSOS-maiden kanssa. Valiokunta pitää tärkeänä saada hallitukselta selvitys tästä menettelystä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että viisumeiden saamiseen liittyvät ongelmat ovat merkittävä kaupan este. Valiokunta käsittelee viisumikysymystä tuonnempana tässä mietinnössä.

Eduskunnan hyväksymässä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä "Suomen kauppa entisten sosialistimaiden kanssa" n:o 6/ 1993 vp kiinnitettiin huomiota Venäjän kaupan rahoitukseen vientitakuiden muodossa. Vuoden 1997 marraskuussa Suomen ja Venäjän välillä allekirjoitettiin takuu- ja vakuussopimuspaketti, jonka tarkoituksena on helpottaa suomalaisten yritysten vientiä ja investointeja Venäjälle. Venäjän talouden ongelmista johtuen sopimuspakettia ei vielä ole pystyttty soveltamaan käytäntöön.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä korostettiin tarvetta lisätä alueellista vienninedistämistoimintaa Venäjällä. Mietinnön laatimisen jälkeen yhteyksiä Suomen ja Venäjän alueiden välillä on kehitetty maiden välisen talouskomission puitteissa.

Ulkomaankauppaministeri on osallistunut myös alueellisiin vienninedistämistapahtumiin 1997 Krasnojarskissa ja 1998 Samarassa. Ulkomaankauppaliitto avasi vuonna 1998 edustuston Ufassa Keski-Siperiassa.

Vuonna 1995 solmitun velkakonversiosopimuksen mukaiset toimitukset Venäjältä Suomeen on saatettu loppuun. Pariisin klubin hyväksymissä puitteissa konvertoitavan velan loppuosa on tarkoitus kuitata tieteellisten laitteiden toimituksilla Venäjältä.

Tasavallan presidentin presidentin Ukrainan vierailun aikana 31.3.1998 allekirjoitettiin hallitusten välinen pöytäkirja rahoitusyhteistyöstä. Sen tarkoituksena on edistää maidemme välistä kauppaa. Sopimus merkitsee suomalaisen viennin rahoittamista 50 miljoonaan US dollariin saakka. Ukraina ei ole vielä ratifioinut sopimusta. Ulkomaankauppaliitolla on paikallisin voimin ylläpidetyt toimistot Kiovassa, Almatyssa ja Tashkentissa.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kehitysyhteistyön laadullinen ja määrällinen kehittäminen

K 9/1994 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.2.1995, että hallitus esittää suunnitelman siitä, millä tavoin kehitysyhteistyötä voidaan vuoteen 2000 mennessä laadullisesti ja määrällisesti kehittää.

Keväällä 1995 virkaansa astunut hallitus sopi hallitusohjelmassaan, että hallitus tekee selvityksen kehitysyhteisyön painopisteistä ja monenkeskisen ja kahdenvälisen kehitysyhteistyön sekä eri apukanavien tuloksellisuudesta. Selvityksen perusteella hallitus teki 12.9.1996 kehitysyhteistyön periaatepäätöksen.

Periaatepäätöksen mukaan hallitus katsoo, että Suomen tulisi pitkällä tähtäimellä tavoitella kehitysyhteistyön pohjoismaista tasoa ja saavuttaa lyhyellä aikavälillä EU-maiden keskimääräinen taso, jotta maamme vaikutusmahdollisuudet ja uskottavuus EU:ssa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä voidaan turvata. Panostusta kehitysyhteisyöhön on lisättävä asteittain taloudellisten mahdollisuuksien parantuessa. Tästä syystä hallitus asetti tavoitteeksi kehitysyhteistyömäärärahojen lisäämisen niin, että 0,4 prosentin BKTL-taso saavutetaan vuonna 2000. Suomi pitää edelleen tavoitteena YK:n suosituksen mukaisen 0,7 prosentin tason saavuttamista pitkällä aikavälillä.

Samalla, kun hallitus esitti tärkeinä pitämänsä määrälliset tavoitteet, se korosti, että avun määrätavoitteen tulee kaikissa olosuhteissa olla alisteinen avun laadulle ja sitä kautta luotaville pysyville kehitysvaikutuksille ja että avun määrällinen kehitys voi perustua vain säännöllisesti hankittuun tietoon avun vaikutuksista sekä kehitysyhteistyöstrategian ja periaatepäätöksen toteutumisesta käytännössä.

Kehitysyhteistyöstrategian mukaan Suomen harjoittaman kehitysyhteisyön päämäärät ovat:
- kehitysmaissa vallitsevan köyhyyden vähentäminen
- yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen ja kestävä kehitys sekä
- yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaissa.

Näitä tavoitteita täydentävät Suomen hyväksymä OECD:n kehitysyhteistyöstrategia

(Shaping the 21st Century) ja Suomen EUn kehitysyhteistyötä koskeva toimintaohje (EU-komitea 19.6.1996).

Kehitysyhteistyön periaatepäätöstä toteutetaan seuraavasti:
- Kehitysyhteistyötä käsitellään kiinteänä osana Suomen ulkopolitiikkaa ja kehitysmaasuhteita. Periaatepäätöksen edellyttämän laajemman kehitysmaapoliittisen strategian laatiminen vuoden 1997 aikana merkitsee asian laaja-alaista valmistelua ulkoasiainministeriössä sekä eri ministeriöiden, KESU:n, kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden, talouselämän ja koko suomalaisen yhteiskunnan eri tahojen osallistumista.
- Periaatepäätöksen linjaukset ja painotukset otetaan huomioon talousarvioehdotuksessa ja valtuuspäätöksessä.
- Määritellään ja selkeytetään köyhyyden vähentämistä, ympäristöongelmien ratkaisemista sekä ihmisoikeuksien ja demokratian edistämistä koskevia kriteereitä ja toimintaperiaatteita ohjaamaan periaatepäätöksen mukaisesti kaikkea kehitysyhteistyötä.
- Ulkoasiainministeriö käynnistää tilaustutkimusohjelmia, joiden tarkoituksena on edesauttaa kehitysyhteistyön suunnittelua sekä palvella sen käytännön tarpeita. Aihealueita ovat esim. ympäristö, ihmisoikeudet, kulttuuri ja konfliktien ehkäisy sekä kehityspolitiikan eri ulottuvuudet. Yhteyksiä suomalaiseen tutkimuskenttään tiivistetään.
- Hanke- ja ohjelmatoimintaa ohjaavat suunnittelu-, seuranta- ja evaluointiohjeet uudistetaan.

Avun laatua ja määrää koskevien yleisten kehitystoimenpiteiden lisäksi periaatepäätöksen toimeenpano on käynnistynyt päätökseen sisältyvien, eri apuinstrumenttien (kahdenvälinen apu, monenkeskinen apu, humanitaarinen apu, kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö, korkotuki, jne.) tehokkuuden parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden osalta.

Edellä todetun johdosta asia ei enää anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Ehdotus lähialueyhteistyön hallinto- ja rahoitusmalliksi sekä Suomen kansalliseksi strategiaksi Keski- ja Itä-Euroopan yhteistyössä

HE 72/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 1) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti luvun 24.50 kohdalla, että hallitus asettaa selvitysmiehen, jonka tehtävänä olisi tehdä ehdotus nykyistä tehokkaamman lähialueyhteistyön mahdollistavaksi hallinto- ja rahoitusmalliksi ja Suomen kansalliseksi strategiaksi Keski- ja Itä-Euroopan yhteistyössä.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi 8.3.1996 KIE-määrärahojen budjetoinnin keskittämistä koskevan esityksen, jonka mukaan määrärahat keskitetään vuodesta 1997 alkaen ulkoasiainministeriön pääluokkaan. Muutoksen tavoitteena on ohjelmoinnin tehostaminen, monivuotisten ohjelmien ja hankkeiden laatiminen sekä luoda mahdollisuuksia parempaan yhteistyöhön kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta hyväksyi 10.5.1996 Suomen lähialueyhteistyön uuden toimintastrategian, jossa määritellään yhteistyön kohdealueet, tavoitteet, toimintatavat ja rahoituskriteerit. Pyrkimyksenä on siirtyä entistä suurempiin hankekokonaisuuksiin ja keskittyä muutamaan prioriteettialaan.

Lokakuussa 1996 perustettiin hallituksen lähialueministerivaliokunta, jonka puheenjohtajana toimii pääministeri. Ministerivaliokunta ohjaa lähialueyhteistyötä, luo toimintalinjat sekä käsittele budjettikysymyksiä.

Edellä mainittujen päätösten jälkeen selvitysmiehen asettaminen ei ole enää ajankohtaista eikä asia siten anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset EU:n neuvostossa

HE 204/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 5.3.1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

EU asioiden komitean oikeudelliset kysymykset -jaosto on käsitellyt yhteisön tekemien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa koskevia päätöksiä. Jaosto kannattaa pyrkimyksiä laatia selkeät säännöt yhteisön kannan määrittelemisestä yhteisön tekemän kansainvälisen sopimuksen mukaisen toimielimen päätökseen. Periaatteena tulisi olla, että sopimuksen hyväksymistä käsiteltäessä kartoitettaisiin kussakin tapauksessa erikseen sopimuksen sisällön ja sopimuksen mukaisten toimielinten päätösvallan perusteella tarve ottaa hyväksymispäätökseen tarkempia säännöksiä menettelystä, jolla yhteisön kanta sopimuksen toimielimen päätöksiin määritellään. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että jaettuun toimivaltaan tai jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvien sopimusmääräysten osalta otetaan jäsenvaltion toimivalta asianmukaisesti huomioon yhteisökantaa määriteltäessä. Jäsenvaltioiden valtiosääntöjen edellyttämien kansallisten menettelyjen helpottamiseksi jäsenvaltion ja yhteisön välisen toimivallan jakoa tulisi pyrkiä selkeyttämään.

Kun asiaa käsitellään EU -asioiden valmistelun yhteydessä ja ulkoasiainministeriö siten seuraa lausuman toteutumista, asia ei tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin

Kansainvälinen ympäristö- ja kehitysyhteistyö

Selonteko 1/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta lausui 2.11.1995: Väestönkasvu, köyhyys ja ympäristön saastuminen muodostavat kasvavan uhan koko ihmiskunnalle ja kansojen turvallisuudelle. Rauhanturvatoiminnan rinnalla on tärkeää panostaa nykyistä enemmän kansainväliseen ympäristö- ja kehitysyhteistyöhön. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy selvittämään mahdollisuuksia kansainvälisen ympäristövalmiusjoukon perustamiseksi ja että hallitus lisää Suomen panostusta väestönkasvun hillitsemiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi sekä kehitysmaissa että muilla ongelma-alueilla.

Kansainvälistä yhteistyötä ympäristöonnettomuuksissa sääntelevät monet sopimukset ja muut järjestelyt. Tällaisia ovat mm. sopimus kansainvälisestä yhteistoiminnasta ydinonnettomuustapauksissa (1986), kansainvälinen öljyntorjuntasopimus (1991), teollisuusonnettomuuksia koskeva yleissopimus (1992) sekä Itämeren suojelusopimus (1974 ja 1992). Lisäksi yhteistoiminnan kehittely on vireillä useiden kansain-

välisten järjestöjen ohjelmissa.

Maapallon laajuisesti yhteistyötä sekä luonnon- että ympäristökatastrofeissa koordinoi Genevessä sijaitseva YK:n ympäristöavun keskus, joka on perustettu aikanaan YK:n ympäristöohjelman (UNEP) ja YK:n humanitaaristen asiain osaston (DHA) välisellä sopimuksella. Sisäasiainministeriön pelastusosasto osallistuu keskuksen neuvoa-antavan ryhmän toimintaan. Suomessa kansainvälisten avunpyyntöjen päivystäväksi yhteyskeskukseksi on nimetty Helsingin seudun aluehälytyskeskus.

Kansainvälistä avustustoimintaa varten on Suomessa perustettu sisäasiaministeriön alaisuuteen Finnrescueforce-nimeä käyttävä henkilövalmiusyksikkö. Sen 200 hengen ydinjoukko koostuu lähinnä hälytyskeskusten henkilöstöstä, johon tarvittaessa liittyy mukaan erityisasiantuntijoita. Finnrescueforce on mm. osallistunut Baltian maissa metsäpalojen sammutustoimiin ja öljyvahinkojen torjuntaan.

Suomi osallistuu kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön antamalla myös ympäristöalan asiantuntijoita osana kehitysyhteistyövaroin toteutettavaa henkilöapuaan. Näiden asiantuntijoiden osuutta on määrätietoisesti nostettu viime vuosina.

Ulkoasiainministeriö on asettanut eri hallinnonaloja edustavan työryhmän, jonka tehtävänä on laatia selvitys Suomen kriisinhallinnan humanitaaristen ja siviilivalmiuksien kokonaisvaltaisesta kehittämisestä ja organisoimisesta. Myös ihmisten aiheuttamat ympäristökatastrofit kuuluvat työryhmän tehtäviin. Työryhmän mietintö valmistuu vuoden 1997 alkupuolella.

Hallituksen 12.9.1996 päivätty kehitysyhteistyötä koskeva periaatepäätös asettaa avun suuntaamista köyhyyden vähentämiseksi ensisijaiseksi tavoitteeksi. Tällöin erikoisesti nuorten naisten ja tyttöjen tarpeisiin kohdistuva monipuolinen kehitysapu perusterveydenhuollon ja peruskoulutuksen aloilla ovat keskeisiä keinoja myös syntyvyyden alentamiseksi ja väestönkasvun hillitsemiseksi. Suomi pyrkii entisestään lisäämään kehitysapua tässä tarkoituksessa sekä kahdenvälisen että monenkeskisen avun osalta. Suomen tuki YK:n väestörahastolle (UNFPA) oli vuonna 1996 64 milj mk. Vastaavat luvut edeltävien vuosien 1995 ja 1994 osalta olivat 50,0 milj. mk ja 37,1 milj. mk.

Koska asia liittyy suoranaisesti kehitysyhteistyön kokonaisuuteen, josta hallitus antaa erillisen kertomuksen, se ei tässä yhteydessä anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset

HE 234/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12.1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Eduskunta on 16.12.1996 hyväksyessään Slovenian (HE 234/1996 vp) assosiaatioeli Eurooppasopimuksen edellyttänyt, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä ettei assosiaationeuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollu kohtuullisesti aikaa.

Euroopan Unionin neuvosto osallistuu päätöksentekoon assosiaationeuvostossa, jossa päätökset tehdään yksimielisesti. Silloin kun assosiaationeuvostossa käsitellään yhteisön toimivaltaan kuuluvia asioita, on pääperiaatteena se, että yhteisön sisäisessä päätöksenteossa noudatetaan vastaavia äänestyssäännöksiä kuin päätettäessä yhteisön säädöksestä vastaavalla alalla. Mikäli assosiaationeuvostossa tehtävä päätös kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan, tehdään asiaa koskeva päätös yksimielisesti. Tämä merkitsee sitä, että jäsenvaltio ei käytännössä joudu hyväksymään päätöstä, jota se ei kykene toteuttamaan tai halua toteuttaa.

Asian käsittelyn tässä vaiheessa Suomella on näin ollen mahdollisuus vaikuttaa päätösten muotoiluun siten, että niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin jää riittävästi aikaa.

Valtioneuvosto kiinnittää tähän asiaan huomiota jo asioiden valmisteluvaiheessa ja ertiyisesti tuodessaan assosiaatiokomiteojen päätösehdotuksia eduskunnan käsittelyyn.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin:

EU:n jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvat lainsäädäntökysymykset

HE 235/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12. 1996, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Asiaa käsitellään jäljempänä eduskunnan lausumassa HE 31/1997 vp, joten ulkoasiainvaliokunnan kannanotto ei tässä yhteydessä anna aihetta toimenpiteisiin.

Kehitysyhteistyön maakohtaisten määrärahajakautumien käsittely

Kertomus 11/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 14.10.1997, että sille mahdollistetaan kehitysyhteistyön maakohtaisten määrärahajakaumien käsittely siinä vaiheessa, kun niitä ei ole vielä lopullisesti päätetty hallituksessa tai asianomaisen maan kanssa käydyissä neuvotteluissa.

Tasavallan Presidentti antoi 5.12.1997 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausunnosta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtion talousarvion hyväksymisen jälkeen valtioneuvosto on tehnyt vuosittain päätöksen sopimuksentekovaltuuksien kohdentamisesta alueittain, maittain ja järjestöittäin. Tässä prosessissa on valtioneuvoston asettamalla Kehitysmaasuhteiden neuvottelukunnalla ollut mahdollisuus antaa lausunto asiasta.

Eduskunnan antaman lausuman perusteella kehitysyhteistyöministeri on ollut Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan kuultavana vuoden 1998 talousarvioon sisältyvistä kehitysyhteistyön sopimuksentekovaltuuksista. Ulkoasiainministeriö on valmis jatkamaan tätä käytäntöä.

Asia ei näin ollen anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Säädöshierarkian toteuttaminen HVK:ssa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
1) Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että kysymys säädöshierarkian toteuttamisesta on yhteydessä komission asemaa täytäntöönpanossa koskeviin ratkaisuihin HVK:ssa. Myös kysymys toissijaisuusperiaatteen soveltamisesta, erityisesti säädösten täytäntöönpanotoimivallan jaosta komission ja kansallisten viranomaisten välillä, vaikuttaa asiassa otettavaan kantaan.Tämän takia lopullisen kannan muodostaminen asiaan ei ole mahdollista ennen kuin eri ratkaisuvaihtoehdot on yksityiskohtaisemmin selvitetty HVK:ssa.

Asia ei ole noussut HVK-neuvotteluissa varsinaisesti esille. Hallitus ei pidä säädöshierarkian luomista tarpeellisena.

EU-päätösten julkaisemista ja perustelemista koskevan perustamissopimuksen 190 artiklan täydentäminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
2) Valiokunta edellyttää päätösten julkaisemista ja perustelemista koskevan perustamissopimuksen 190 artiklan täydentämistä viittauksilla niihin laajasti vaikuttaviin perustamissopimuksen artikloihin, joiden osalta ehdotuksessa olisi aina oltava perustelut unionin laaja-alaisten päämäärien huomioon ottamisesta ehdotuksessa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna

aihetta toimenpiteisiin.

Eläintensuojelu HVK:ssa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
3) Valiokunnan mielestä HVK:ssa tulisi ottaa eläinsuojelun korkean tason velvoittava määräys perustamissopimukseen.

Hallitus tukee HVK-neuvotteluissa tehtyä esitystä, jonka mukaan eläinsuojelu otettaisiin osaksi Rooman sopimusta sisällyttämällä eläinsuojelu sopimuksen 3 artiklaan. Valiokunnan lausuma ei tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Liikunnan sääntely HVK:ssa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
4) Valiokunnan mielestä tulisi liikunnan osalta pyrkiä nykyisen kulttuuria koskevan perustamissopimuksen artiklan (128 artikla) kaltaiseen sääntelyyn. Ratkaisu merkitsisi yhtäältä liikunnan erityisluonteen tunnustamista kansainvälisiä ulottuvuuksia omaavana vapaana kansalaistoimintana ja estäisi toisaalta lainsäädännön yhdenmukaistamisen ja muun toimielinten epäoikeutetun puuttumisen liikunta-alan toimintaan.

Hallitus tukee mahdollista esitystä rajoitetusta toimivallasta, jonka yleisenä tavoitteena on liikunnan edistäminen sekä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön kehittäminen liikunta-alalla. Asia ei tässä vaiheessa anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

EY:n perustamissopimuksen 235 artiklan soveltaminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
5) Valiokunnan mielestä 235 artiklan kaltainen joustava järjestely tarvitaan myös tulevaisuudessa. Kuitenkin olisi 235artikla palautettava vastaamaan alkuperäistä tarkoitustaan, mikä edellyttäisi vanhentuneen käsitteen yhteismarkkinat korvaamista sisämarkkinoiden käsitteellä. Samalla olisi analysoitava ne tapausryhmät, joissa artiklaan on jouduttu turvautumaan sisämarkkinoiden toiminnan turvaamiseen objektiivisesti liittymättömissä tapauksissa. Näitä tapauksia varten olisi perussopimuksiin otettava täsmällisen toimivaltaperustanosoittavat erityismääräykset.

Perustamissopimuksen 234 artiklan soveltamisalaa on HVK-neuvotteluissa käsitelty vain siltä osin, tulisiko sitä muuttaa korvaamalla yksimielisyysvaatimus määrä-

enemmistöllä tai vahvistetulla määräenemmistöllä. Hallituksen mukaan artiklaa ei tältä osin pidä muuttaa.

Varautuminen talous- ja rahaliittoa (EMU) koskevien kysymysten esiintuloon HVK:ssa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
6) Valiokunta katsoo, että Suomen tulee varautua talous- ja rahaliiton lähentymisperusteita, aikataulua ja muita edellytyksiä koskevien kysymysten esiintuloon myös HVK:ssa. Valiokunta korostaa, että EMUn toteuttaminen Maastrichtin sopimukseen kirjatussa aikataulussa ei saa olla sellainen poliittinen itseisarvo, jonka takia lähentymisperusteiden ja aikataulun yhteensovittamisvaikeudet ratkaistaisiin oikeudellisesti arvostelua herättävällä tavalla tai rahaliiton taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset sivuuttaen.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Yhteisön liittyminen Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimukseen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
7) Valiokunta edellyttää, että Suomi asettaa tavoitteekseen yhteisön liittymisen Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja tämän edellyttämien perussopimusmuutosten toteuttamisen HVK:ssa.

Hallitus on ajanut perusoikeuksien suojan vahvistamista erityisesti siten, että Euroopan yhteisö liittyisi Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimukseen ja että

tämän edellyttämät sopimusmuutokset toteutetaan HVK:ssa. Valiokunnan lausuma ei siten tässä vaiheessa anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Syrjinnän kieltäminen ja sukupuolten välinen tasa-arvo

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 8) Valiokunta yhtyy selonteossa syrjinnän kieltämisen ja sukupuolten välisen tasa-arvon osalta omaksuttuihin tavoitteisiin. Samalla se viittaa syrjintäkiellon ulottuvuuden ja muotoilun osalta suuren valiokunnan lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Hallitus on kannattanut syrjintäkiellon kirjaamista EU:n perussopimuksiin. Hallitus on toiminut aktiivisesti sukupuolten välisen tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi. Peruslinjauksissa on korostettu tosiasiallisen tasa-arvon edistämistä ja läpäisyperiaatteen sisällyttämistä yhteisön kaikkeen toimintaan. Hallitus pitää tärkeänä, että perustamissopimus sallii positiivisten erityistoimenpiteiden käyttämisen tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi.

Asian ei edellä todetun johdosta katsota edellyttävän muita toimenpiteistä.

Oikeuksien sisällyttäminen unionin kansalaisuuteen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 9) Valiokunnan käsityksen mukaan unionin kansalaisuuteen ei tulisi sisällyttää sellaisia oikeuksia, joiden sisällön osalta lainsäädäntövalta kuuluu jäsenvaltioille tai joiden toteutumista unioni tai jäsenvaltiot eivät voi tosiasiassa taata. Unionin kansalaisuuteen liittyvien sosiaalisten oikeuksien osalta valiokunta viittaa perustuslakivaliokunnan kantaan, jossa todetaan tarve tarkastella näitä oikeuksia yhteydessä unionin sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseen.

Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain 15.6.1998. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksesna sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.1998 ja sopimusta koskeva ratifioimisasiakirja talletettiin Italian hallituksen huostaa 15.7.1998. Amsterdamin sopimus tuli voimaan 1.5.1999 kaikkien jäsenvaltioiden ratifioitua sopimus.

EY:n perustamissopimus sisältää määräykset unioinin kansalaisuudesta (artiklat 17-22), jotka lisätiin EY:n perustamissopimukseen Maastrichtin sopimuksella ja joita täydennettiin Amsterdamin sopimuksella. Amsterdamin sopimuksella korvattiin EY:n perustamissopimuksen VIII osaston 1 luvun 117-120 artikla uusilla määräyksillä, jotka perustuvat EY:n perustamissopimukseen liitetyynn sosiaalipolitiikkaa koskevaan pöytäkirjaan (nro 14) sisältyvään sosiaalipolitiikkaa koskevaan sopimukseen. Unionin sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseksi komissio on antanut esitykset syrjinnän torjumiseksi Amsterdamin sopimuksen artiklan 13 määräysten mukaisesti.

Yhteistä työllisyysstrategiaa on kehitetty Amsterdamin sopimuksen määräysten perusteella. Lisäksi neuvosto on päättänyt vahvistaa jäsenvaltioiden väliseen vuoropuheluun perustuvaa yhteistyötä sosiaalisen suojelun uudistamiseksia ja parantamiseksi olemassaolevan perustamissopimuksen puitteissa.

Perusoikeuksia koskevia määräyksiä vahvistettiin Amsterdamin sopimuksella. Kölnin Eurooppa-neuvosto (3.-4.6.1999) päätti, että unionin nykyisessä kehitysvaiheessa on tarpeen laatia perusoikeuksia käsittelevä peruskirja, jotta perusoikeuksien ensiarvoisen tärkeää merkitystä ja niiden kattavuutta unionin kansalsiten kannalta lujitettaisiin näkyvästi. Peruskirjassa on tarkoitus käsitellä vapautta ja tasa-arvoa koskevia oikeuksia sekä menettelyä koskevia perusoikeuksia sellaisena kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johdettuina yhteisöoikeuden yleisperiaatteina.

Peruskirja sisältäisi ne perusoikeudet, jotka kuuluvat ainoastaan unionin kansalaisille ja sitä laadittaessa on Eurooppa-neuvoston päätöksen mukaan myös otettava huomioon taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet sellaisina kuin ne sisältyvät Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan ja työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevaan yhteisön peruskirjaan, sikäli kuin ne eivät ole ainoastaan unionin toiminnan tavoitteiden perustana. Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaan peruskirjaan kootaan Euroopan unionin tasolla voimassaolevat perusoikeudet. Peruskirjan antamisen jälkeen on aikanaan pohdittava, tulisiko se sisällyttää EU:n perussopimuksiin.

Uusien oikeuksien sisällyttäminen unionin kansalaisuuteen edellyttää hallistusten välistä konferenssia ja EY:n perustamissopimuksen muuttamista. Uusien oikeuksien sisällyttämisestä unionin kansalaisuuteen ei ole käyty keskustelua. Edellä mainittujen yksittäisten hankkeiden valmistelun ja käsittelyyn osallistumisen lisäksi asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

HVK:ssa III pilarin osalta esille tulevat vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 10) Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selontekoa yksityiskohtaisempia tietoja HVK:ssa III pilarin osalta esille tulevista vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista, jotta eduskunta voi ottaa kantaa tämän keskeisen yhteistyöalankehitykseen ennen sitä koskevien Suomen neuvottelukantojen vahvistamista.

Valtioneuvosto antoi 1.11.1966 eduskunnalle Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välistä konferenssia koskevan selvityksen konferenssissa esille tulleista III pilarin vaihtoehdoista. Valiokunnan lausuma ei näin ollen anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Sosiaalinen ulottuvuus

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
11) Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kannanottoon ja tähdentää erityisesti sosiaalipöytäkirjan ja siihen liittyvän sopimuksen saattamista kaikkia jäsenvaltioita velvoittavaksi, jotta nykytilanteesta johtuva päätöksentekojärjestelmän monimutkaisuus ja kilpailuolojen vääristyminen voitaisiin korjata.

Hallitus on HVK-neuvotteluissa ajanut sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan ja liitesopimuksen sisällyttämistä kaikki jäsenvaltiot kattavasti perussopimukseen. Hallitus on ajanut sosiaalista ulottuvuutta myös asiakohdan "muut politiikat" yhteydessä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Ympäristöasioiden huomioonottaminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
12) Valiokunta kannattaa ympäristönäkökohdan sisällyttämistä perustamissopimukseen kirjaamalla siihen hyvä ympäristö EU:n kansalaisoikeudeksi, kestävän kehityksen periaate ja korkean ympäristönsuojelun taso yhteisöpolitiikkojen täytäntöönpanossa sektoreittain sekä ympäristövaikutusten arvioinnin tulosten käyttövelvoite rahastojen toiminnassa.

Ottaen huomioon ympäristötavoitteiden keskeisyyden valiokunta edellyttää Suomen toimivan siten, että ympäristönsuojelun sekä ympäristö- ja energiaverotuksen vähimmäistasoa koskevat ratkaisut voidaan tehdä määräenemmistöllä. EY:n perustamissopimuksen 100 aartiklan 4 kohdan mukaisesti mahdollisuus unionin sääntöjä tiukempaa kansalliseen normistoon tulee turvata ja ympäristönsuojelun ensisijaisuus tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen nähden on tunnustettava.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuk-

sen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Avoimuuskysymys

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 13) Valiokunta edellyttää, että Suomen ensisijaisen tavoitteen tulee avoimuuskysymyksessä olla kansalaisten tiedonsaanti oikeudenja siihen liittyvän asiakirjajulkisuuden turvaaminen. Neuvoston äänestyksiin liittyen tulee jäsenvaltioiden äänestyskäyttäytyminen ja annetut äänestysselitykset ja muut julistukset julkistaa.

Hallitus on toiminut aktiivisesti avoimuuskysymyksessä. Tavoitteena on ollut, että avoimuusperiaate tunnustetaan tavoitetasolla unionisopimuksen A artiklassa ja uusi, avoimuutta koskeva 192 a artikla sisällytetään EY:n perustamissopimukseen. Suomi on ajanut kolmiportaista järjestelmää, jonka mukaan EY:n perustamissopimukseen sisällytetään erityinen avoimuusartikla, jota täydennetään avoimuutta koskevalla neuvoston asetuksella. Asetuksella luodaan yksi yhteinen kaikkia yhteisön toimielimiä sitova ja työjärjestyksiä hierarkisesti korkeamman tasoinen yhteisölainsäädännön normisto. Toimielimet täydentäisivät asetusta omissa työjärjestyksissään.

Suomi tukee esitystä, jonka mukaan neuvoston toimiessa lainsäätäjän ominaisuudessa äänestystulos ja äänestysselitykset sekä pöytäkirjaan merkityt lausumat julkistetaan poikkeuksetta.

Asia ei edellä todetun johdosta anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Perussopimusten saattaminen ajan tasalle ja kansalaisille entistä paremmin ymmärrettävään muotoon

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 14) Valtioneuvoston selonteossa kannatetaan perussopimusten saattamista ajan tasalle ja kansalaisille paremmin ymmärrettävään muotoon. Valiokunta korostaa tämän asian tärkeyttä. Jäsenvaltioiden välille olisi voitava luoda hankkeen onnistumisen edellyttämää luottamusta, jotta asiaan liittyvät epäilykset ja vaikeudet voitaisiin voittaa.

Hallitus pyrkii siihen, että nykyiset perussopimukset saatetaan ajan tasalle ja kansalaisille paremmin ymmärrettävään muotoon. Tätä tarkoitusta varten neuvoston sihteeristö ja jäsenvaltioiden edustajat ovat perustaneet sopimustekstien yksinkertaistamista ja konsolidointia käsittelevän työryhmän, joka raportoi pohjatyöstään maaliskuun 1997 aikana.

Ulkoasiainvaliokunnan kannanotto ei tässä vaiheessa anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Toissijaisuusperiaatetta koskevan pöytäkirjan täsmentäminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
15) Valiokunta esittää, että mahdollisessa toissijaisuusperiaatetta koskevassa pöytäkirjassa täsmennettäisiin myös, mitä vaatimuksia suhteellisuusperiaatteesta seuraa yhteisön yksinomaisen toimivallan piirissä harjoitettavalle sääntelylle. Pöytäkirjassa olisi myös selkeästi tuotava ilmi, että se ei rajoita jäsenvaltioiden ja unionin velvollisuutta huolehtia ympäristö- ja sosiaalipoliittisten tavoitteiden kaltaisten perustamissopimusten tavoitteiden toteuttamisesta.

Hallitus on kannattanut toissijaisuusperiaatteen selkeyttämistä ja asianmukaisen soveltamisen varmistamista siten, että Edinburghin julistuksen pohjalta laadittava pöytäkirja läheisyysperiaatteesta sisällytettäisiin perussopimuksiin. Asian käsittely ei tässä vaiheessa edellytä muita toimenpiteitä.

Kansallisten parlamenttien yhteistyön institutionalisointi

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
16) Valiokunta suhtautuu torjuvasti jäsenvaltioiden kansallisten parlamenttien yhteistyön institutionalisointiin. Toissijaisuusperiaatteen soveltamisen valvonta ei poliittisesta tärkeydestään huolimatta anna aihetta muuttaa tätä periaatekantaa. Valiokunta suhtautuu jäsenvaltioiden valtiosääntöautonomian turvaamiseen liittyvien perusteiden nojalla kielteisesti myös siihen, että toissijaisuusperiaatteen soveltamista jäsenvaltioiden tasolla säänneltäisiinp erustamissopimuksessa. Sama koskee sitä, että alueidenkomitealle annettaisiin kanneoikeus yhteisön tuomioistuimeen tapauksissa, joissa se katsoo neuvoston päätöksen loukkaavan toissijaisuusperiaatetta.

Hallituksen mielestä on tarkoituksenmukaista, että kansallisten parlamenttien mahdollisuudet vaikuttaa unionin toimintaan kanavoituvat jäsenvaltioiden perustuslakien ja sen myötä hallitusten kautta. Näin ollen jäsenvaltioiden hallitukset vastaavat tiedonkulusta kansallisille parlamenteille perustuslakiensa mukaisesti. Asia ei siten anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Unionin oikeusjärjestelmän, toiminnan ja rahoituksen perusteita koskeva päätösvalta

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
17) Valiokunnan mielestä unionin oikeusjärjestyksen, toiminnan ja rahoituksen perusteita koskeva päätösvalta on pysytettävä jäsenvaltioilla ja niiden parlamenteilla. Valiokunta korostaa myös tässä yhteydessä tarvetta täsmentää artiklan 235 soveltamisalaa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Euroopan parlamentin osallistuminen eräiden lainsäädäntöasioiden käsittelyyn

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
18) Valiokunta pitää perusteltuna lähtökohtana sitä, että Euroopan parlamentti osallistuu yhteispäätösmenettelyn mukaisesti niiden lainsäädäntöasioiden käsittelyyn, joissa neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä. Tämä edellyttää kuitenkin näiden tapausten läpikäyntiä ja arviointia eduskunnassa ennen Suomen neuvottelutavoitteiden vahvistamista tässä asiassa siltä osinkuin sovitaan määräenemmistöpäätösten lisäämisestä.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan,

Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Euroopan parlamentin päätöksentekomenettelyt yhteisöpilarin lainsäädäntöasioissa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiaivaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 19) Valiokunnan mielestä päätöksentekomenettelyt yhteisöpilarinlainsäädäntöasioissa olisi rajoitettava kuulemismenettelyyn ja yhteispäätösmenettelyyn. Kansainvälisiä sopimuksia koskevissa asioissa tulisi lisäksi kysymykseen hyväksymismenettely.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kansallisten parlamenttien oikeudet ja velvollisuudet perussopimusten määräyksissä

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
20) Valiokunta suhtautuu kielteisesti sellaisiin ehdotuksiin, joissa kansalliset parlamentit mainittaisiin perussopimusten määräyksissä oikeuksien tai velvollisuuksien välittömänä kohteena.

Suomi ei kannata kansallisten parlamenttien mainitsemista perussopimusten määräyksissä oikeuksien tai velvollisuuksien välittömänä kohteena. Asia ei täten anna tässä vaiheessa aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kansallisten parlamenttien neuvoston päätöksentekoa koskevien sääntöjen vahvistaminen perustamissopimuksessa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
21) Valiokunta katsoo, että neuvoston kokousten asialistojen tulisi olla sitovia ja julkisia ja että päätösten pohjana olevat asiakirjat pitäisi olla saatavilla kaikilla virallisilla kielillä tietyn määräajan ennen päätöksen tekemistä. Perustamissopimuksen tasolla olisikin vahvistettava se periaate, että neuvostonpätöksenteko säännöt eivät koske pelkästään sen sisäistätoimintaa, vaan niillä on olennainen merkitys kansallisten parlamenttien ja ylipäänsä kansalaisten mahdollisuuksille vaikuttaa unionin päätöksentekoon.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Määräenemmistöpäätöksiin siirtymisen hyväksyminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
22) Valiokunta edellyttää, että eduskuntaa kuullaan ennen kuin Suomen yksityiskohtaiset neuvottelukannat vahvistetaan sen suhteen, missä I pilarin asioissa on perusteltua hyväksyä siirtyminen määräenemmistöpäätöksiin.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Komission jäsenten valinta ja nimittäminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
23) Valiokunta pitää parhaimpana nykyistä käytäntöä, jonka mukaan jokaisesta jäsenvaltiosta valittaisiin vähintään yksi komission jäsen. Valiokunta suhtautuu kielteisesti eritasoisten komission jäsenten nimittämiseen. Valiokunta yhtyy myös selonteon kantaan, jonka mukaan komission jäsenten ja puheenjohtajan nykyistä valintatapaa on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Hallitus katsoo, että kaikista jäsenvaltioista tulee olla jäsen komissiossa. Hallitus suhtautuu kielteisesti asemaltaan eri tasoisten komission jäsenten nimittämiseen. Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei siten edellytä muita toimenpiteitä.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
24) Valiokunta katsoo selontekoon yhtyen, että jokaisesta jäsenvaltiosta pitää olla edelleenkin tuomari ja että tuomioistuimen tuomarien nimitysmenettely on nykymuodossaan asianmukainen. Valiokunta kuitenkin kannattaa tuomareiden virkakauden pidentämistä 9 vuoteen ilman mahdollisuutta uudelleennimitykseen.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Alueiden komitean pakollisen kuulemisen laajentaminen perussopimuksissa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
25) Valiokunnan mielestä alueiden komitean pakollista kuulemista olisi aiheellista pyrkiä laajentamaan perussopimuksissa siten, että se kattaisi kaikki ne lainsäädäntöalat, joiden osalta unionin lainsäädäntö koskisi Suomessa kuntien ja maakuntien toimialaa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan

yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Suomen toiminta hallitusten välisessä konferenssissa

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 26) Ulkoasiainvaliokunta edellyttää, että Suomi toimii hallitustenvälisessä konferenssissa siten, etteivät siellä päätetyt ratkaisut ole ristiriidassa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen kanssa. Tämän mukaisesti Suomen tulee rakentavasti osallistua yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen sen hallitustenvälisen luonteen säilyttävällä tavalla.

Irlannin joulukuussa esittämässä sopimusluonnoksessa ei ole sellaisia ehdotuksia, jotka olisivat ristiriidassa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja itsenäisen puolustuksen kanssa. Neuvotteluissa on lähtökohtaisesti otettu huomioon jäsenmaiden erilaiset puolustussitoumukset. Hallitusten välisessä konferenssissa turvallisuuden ja puolustuksen alalla on kekitytty EU:n toimintakyvyn parantamiseen kriisinhallinnassa. Suomi ja Ruotsi ovat esittäneet tätä koskevan aloitteen.

Asia ei tässä yhteydessä anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

UTP hallitusten välisessä yhteistyössä ja unionin toiminnan tehostaminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 27) Valiokunta tukee valtioneuvoston selonteossa ilmaistua kannanottoa, että UTP tulee säilyttää hallitusten välisenä yhteistyönä, joka perustuu jäsenmaiden keskinäiselle luottamukselle ja yhteisvastuulle, ja että unionin toimintaa tehostettaessa kaikkien jäsenvaltioiden edut tulee ottaa tasavertaisesti huomioon.

Suomi on neuvotteluissa kannattanut johdonmukaisesti UTP:n säilyttämistä hallitusten välisenä yhteistyönä. EU:n pilarirakenteen säilyttämisestä vallitsee jäsenmaiden kesken pitkälle menevä yhteisymmärrys. Toiminnan tehostamisen peruslähtökohtana on neuvotteluissa pidetty kaikkien jäsenvaltioiden tasavertaista kohtelua ja yhtäläis-

tä osallistumisoikeutta UTP:n alalla.

Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei edellä todetun johdosta anna tässä vaiheessa aihetta muihin toimenpiteisiin.

EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevan määräenemmistöpäätöksenteon laajentaminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
28) Valiokunta katsoo, että kysymystä siitä, tulisiko yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta määräenemmistöpäätöksentekoa laajentaa muihin kuin toimeenpanoon liittyviin kysymyksiin, on arvioitava siltä pohjalta, että jos yksimielisyysedellytyksestä luovutaan, on samalla todettava,ettei niitä jäsenvaltioita, jotka eivät katso voivansa tällaiseen päätöksentekoon osallistua, myöskään voida velvoittaa osallistumaan näiden päätösten täytäntöönpanoon tai niistä aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Amsterdamin sopimuksessa yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yksimielisyys päätöksenteossa säilyy edelleen pääsääntönä perustavaa laatua olevissa asioissa. Kysymyksistä, joilla on merkitystä puolustuksen kannalta, päätetään aina yksimielisesti. Päätöksenteon lukkiutumisen estämiseksi otetaan käyttöön ns. rakentava pidättäytyminen, jolloin äänestämästä pidättäytyvän jäsenvaltion ei tarvitse soveltaa kyseistä päätöstä. Äänestämästä pidättäytyminen ei estä päätöksen tekemistä ja jäsenvaltio on velvollinen hyväksymään sen, että päätös sitoo unionia. Tällaisessa tilanteessa jäsenvaltio ei ole velvollinen osallistumaan sellaisten menojen rahoitukseen, joilla on sotilaallista merkitystä tai merkitystä puolustuksen alalla.

Päätöksentekomenettelyä parannetaan mahdollistamalla määräenemmistöpäätösten käyttäminen neuvostossa niissä kysymyksissä, joiden osalta Eurooppa-neuvosto on määritellyt yhteisen strategian. Neuvosto voi päättää määräenemmistöllä hyväksyessään yhteisen strategian perusteella yhteisen toiminnan tai yhteisen kannan tai tehdessään sen perusteella muun päätöksen tai päättäessään yhteisen toiminnan tai kannan täytäntöönpanosta. Jäsenvaltio voi kuitenkin vedota tärkeisiin kansalliseen politiikkaan liittyviin syihin, jolloin määräenemmistöpäätöstä ei tehdä. Neuvosto voi määräenemmistöllä pyytää, että asia viedään Eurooppa-neuvoston yksimielisesti ratkaistavaksi.

Edellä todetun johdosta ja kun hallitus seuraa asien kehittymistä, valiokunnan lausuma ei tässä yhteydessä anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkyvyyden parantaminen

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
29) Valiokunta katsoo, että yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkyvyyttä voidaan ja tulee parantaa sopivin keinoin, mm. tehostamalla jo käy-

tettyjä menetelmiä. Pysyvän UTP-edushenkilön valitsemista valiokunta ei pidä oikeana ratkaisuna.

EU:n toiminnan näkyvyyden, johdonmukaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa oli eräs keskeinen tavoite hallitusten välisessä konferenssissa 1996-1997. Tilanteen korjaamiseksi Amsterdamin sopimuksessa perustettiin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla korkean edustajan tehtävä. Korkeana edustajana toimii neuvoston pääsihteeri, joka avustaa neuvostoa YUTP:n alaan kuuluvissa kysymyksissä. Hän osallistuu erityisesti toimintaperiaatteita koskevien päätösten muotoilemiseen, valmisteluun ja täytäntöönpanoon. Tarvittaessa korkea edustaja käy poliittista vuoropuhelua neuvoston puolesta kolmansien osapuolten kanssa puheenjohtajamaan pyynnöstä. Kölnin Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa 1999 korkeaksi edustajaksi valittiin Javier Solana, joka otti tehtävän vastaan lokakuussa 1999. Unionin tarvitseman ajankohtaisen analyysin sekä toimintaehdotusten laatimista varten perustetun suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön toiminta käynnistettiin heti korkean edustajan otettua tehtävänsä vastaan.

Tehokas ja johdonmukainen toiminta ulkosuhteiden kaikilla osa-alueilla vaatii entistä tiiviimpää koordinaatiota mm. komission kanssa. Kaikki tehostamistoimet eivät vaadi muutoksia EU:n perustamissopimuksiin.

EU:n suunnittelu- ja analyysikapasiteettia sekä UTP:n toimeenpanoon liittyvää rahoitusta koskevat ehdotukset ja informointi UTP:stä

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
30) Valiokunta tukee selonteossa esitettyjä ehdotuksia yhteisen suunnittelu- ja analyysikyvyn luomisesta yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla ja sen sijoittamista neuvoston sihteeristöön, samoin ehdotusta joustavan ja nopean menettelyn kehittämisestä UTP:n toimeenpanoon liittyvään rahoitukseen.Kansallisten parlamenttien ja Euroopan parlamentin informointia UTP:stä tulee tehostaa.

Euroopan unionin yhteisen analyysi- ja suunnittelukapasiteetin vahvistaminen on yksi UTP:n tehostamisen tärkeimpiä elementtejä. Unionin tarvitseman ajankohtaisen analyysin sekä toimintaehdotusten laatimista varten perustettu suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikkö on sijoitettu YUTP:n korkeana edustajana toimivan neuvoston pääsihteerin alaisuuteen. Suunnittelu- ja varhaisvaroitusyksikön toiminta käynnistyi marraskuussa 1999. UTP:n rahoitusta käsitellään budjettikysymysten tarkastelun yhteydessä. Euroopan parlamentin informointia on oltu valmiita parantamaan.

Edellä todetun johdosta ja kun hallitus seuraa asian kehittymistä, valiokunnan lausuma ei tässä yhteydessä anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä EU:n ja WEU:n väliset suhteet

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
31) Valiokunta pitää valtioneuvoston selonteon turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevien kannanottojen peruslähtökohtia perusteltuina. Sotilaallista kriisinhallintaa tulee käsitellä osana yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Valiokunta katsoo, että Suomen tulee edistää toimia, joilla vahvistetaan EU:n kykyä tukea siviiliyhteiskunnan kriisienjälkeistä jälleenrakentamista.

Valiokunta edellyttää, että Suomi sotilaallisesti liittoutumattomana valtiona osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan vain, jos sillä säilyy oikeus itsenäiseenpäätöksentekoon omaa turvallisuutta koskevissa kysymyksissä.Samoin on säilytettävä unionin jäsenvaltioiden tasavertaisuus kriisinhallintaa koskevassa päätöksenteossa, johon sisältyy mahdollisuus itsenäiseen päätökseen kuhunkin operaatioon osallistumisesta.

Valiokunnan mielestä EU:n ja WEU:n väliset suhteet tulee ottaa tarkasteluun siten, että WEU voisi toimia EU:n poliittisen johdonalaisena kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistehtävien yhteistyöjärjestönä.

Suomi ja Ruotsi tekivät huhtikuussa 1996 aloitteen EU:n kriisinhallintakapasiteetin vahvistamiseksi. Aloitteen keskeisenä sisältönä on kriisinhallintatehtävien kirjaaminen osaksi yhteisen puolustuspolitiikan määrittelyä, WEU:n valtuuttaminen toteuttamaan EU:n päättämiä sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä sekä kaikkien EU:n jäsenvaltioiden tasavertainen osallistumismahdollisuus operaatioista päättämiseen ja toimeenpanoon WEU:ssa.

Neuvottelujen tässä vaiheessa kriisinhallintatehtävät ollaan kirjaamassa unionisopimukseen suurelta osin Suomen ja Ruotsin yhteisaloitteen pohjalta. Kriisinhallintatehtävää koskevat päätökset, kuten muutkin turvallisuutta ja puolustusta koskevat päätökset tehtäisiin yksimielisesti. Osallistuminen kuhunkin operaatioon ratkaistaan viime kädessä kansallisesti.

Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei edellytä tässä yhteydessä muita toimenpiteitä.

Unionin oikeushenkilöllisyyden vaikutukset

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
32) Valiokunta edellyttää, että unionin oikeushenkilöllisyyden vaikutuksista tehdään perusteelliseen tutkimukseen tukeutuva selvitys eikä Suomen tule kannattaa muutoksia ennen selvityksen valmistumista ja eduskunnan kuulemista asiassa.

Hallitus on toimittanut eduskunnalle 1.11.1996 Euroopan unionin vuoden 1996 hallitustenvälistä konferenssia koskevan valtioneuvoston selvityksen Euroopan unionin mahdollisesta oikeushenkilöllisyydestä. Asia ei näin ollen tässä vaiheessa

anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kansalaiskeskustelun edellytysten turvaaminen ja eduskunnan informointi HVK:ssa käsiteltävistä asioista

Selonteko 1/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 14.5.1996 selonteon johdosta ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon:
> 33) Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto turvaa edellytykset laajalle kansalaiskeskustelulle HVK:ssa käsiteltävistä asioista. Valiokunta edellyttää, ettävaltioneuvosto antaa suurelle valiokunnalle ja ulkoasiainvaliokunnalle ne lisäselvitykset, joita tässä mietinnössä on edellytetty, ja että mainituille valiokunnille taikoko eduskunnalle annetaan mahdollisuus ennalta ottaa kantaa unionin kehittämiseen liittyviin konferenssissa esille tuleviin konkreettisiin vaihtoehtoihin ja niihin liittyviin Suomen yksityiskohtaisiin neuvottelukantoihin.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessa ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Itä-Timorin kysymys

HE 5/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.4.1997 Suomen hallituksen toimivan sen puolesta, että Itä-Timorin kysymykseen saadaan oikeudenmukainen, kattava ja kansainvälisesti hyväksyttävä ratkaisu, joka kunnioittaa Itä-Timorin kansan intressejä ja oikeutettuja vaatimuksia kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

Demokraattinen kehitys Indonesiassa vaikutti myönteisesti myös suhtautumiseen Itä-Timoriin. YK:n johdolla käydyt kolmikantaneuvottelut johtivat 5.5.1999 sopimukseen kansanäänestyksen järjestämisestä Itä-Timorilla 30.8.1999. Kansan-

äänestykseen osallistui 98,6 % äänioikutetuista, joista 78,5 % kannatti alueen itsenäisyyttä. Suomi oli keskeisesti mukana prosessin eri vaiheissa ja suomalaisia kansanedustajia ja kansalaisaktiiveja osallistui äänestyksen tarkkailuun. Äänestyksen jälkeen väkivalta lisääntyi alueella ja se johti YL:n valtuuttamien kansainvälisten joukkojen lähettämiseen Itä-Timorille. Väkivalta johti myös suureen pakolaisaaltoon ja pakolaisten palauttaminen on edelleen kesken. Indonesian uusi parlamentti peruutti alueen liittämisen Indonesiaan ja Itä-Timor palautui YK:n hallintaan lokakuussa 1999.

Suomi on tukenut johdonmukaisesti YK:n toimintaa Itä-Timorin kysymyksessä niin poliittisesti yhdessä muiden EU-maiden kanssa kuin bilateraalisti YK:ta taloudellisesti avustaen. Olemme samalla korostaneet YK:n keskeistä roolia Itä-Timorin ongelmien ratkaisussa. YK:n turvallisuusneuvosto perusti päätöslauselmallaan 25.10.1999 YK:n Itä-Timorin väliaikaisen hallinnon (UNTAED=United Nations Transitional Administration in East Timor), joka tulee käytännössä toimimaan Itä-Timorin väliaikaisena hallituksena läheisessä yhteistyössä Itä-Timorin itsenäisyyttä ajaneiden puolueiden muodostaman CNRT-neuvoston edustajien kanssa, kunnes Itä-Timorille on luotu valtion tarvitsemat instituutiot ja edellytykset itätimorilaisten omaehtoiselle toiminnalle. Tämän on arvioitu alustavasti kestävän ainakin noin kolmen vuoden ajan.

Itä-Timorilla on käynnistymässä kansakunnanrakentaminen. Siihen uskotaan tarvittavan seuraavan kolmen vuoden aikana 302 miljoonaa USD. Maailmanpankin arviointiryhmän alustavassa raportissa pidetään kiireellisenä prioriteettina talouden käynnistämistä ja pohjan luomista kestävälle elpymiselle. Itä-Timorin BKT:n on arvioitu laskevan tänä aikan noin 40-45 %.

Maailmanpankin ja YK:n jälleenrakennusohjelma on kattava. Keskeiset toiminnot olivat ennen äänestystä indonesialaisen miehityshallinnon vastuulla ja huomattava osa itätimorilaisesta virkakunnasta oli indonesialaismielistä ja on tällä hetkellä suurelta osin pakolaisina Itä-Timorin ulkopuolella. Itä-Timorin jälleenrakennus tulee olemaan hyvin krittinen operaatio, jossa vaaditaan hyvää koordinaatiota ja hankkeiden priorisointia. Toisaalta se, että lähdetään lähes nollasta, voi olla tietty etu kansalaisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteiden ja hyvän hallinnon juurruttamiseksi Itä-Timorin uuteen hallintoon. Haaste on kuitenkin mittava.

Suomi tuki vuoden 1999 aikana Itä-Timoria rauhan ja jälleenrakennusprosessia n. 12,8 miljoonalla markalla: äänestys 3,1 miljoonaa mk, sovintoprosessi n. 300.000 mk, humanitaarinen apu 5 miljoonaa mk ja 4,5, miljoonaa mk UNTAET:n väliaikaiseen hallintoon. Olemme luvanneet lisäksi tukea Itä-Timorin jälleenrakennusprosessia varten perustettavia rahastoja n. 60 miljoonalla markalla seuraavan kolmen vuoden aikana.

Voidaan katsoa, että Suomi kansallisesti sekä EU-puheenjohtajakaudellaan on toimintu määrätietoisesti ja tuloksekkaasti sen puolesta, että Itä-Timorin kysymykseen on saatu oikeudenmukainen, kattava ja kansainvälisesti hyväksyttävä ratkaisu, joka kunnioittaa Itä-Timorin kansan etua ja itsemääräämisoikeutta. Eduskunnan lausuma ei enää tässä yhteydessä aiheuta jatkotoimenpiteitä.

Huolehtiminen EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvista lainsäädäntökysymyksistä

HE 31/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.6.1997, että valtioneuvosto jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (245/1997 vp) toimitettiin eduskunnalle tammikuussa 1998. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, etta eduskunta hyväksyisi Belgian, Tanskan, Saksan, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Irlannin, Italian, Luxemburgin, Alankomaiden, Itävallan, Portugalin, Suomen, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä 2 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn Amsterdamin sopimuksen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta ja antaisi lain Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Esitys valmisteltiin ulkoasiainministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Valtioneuvoston edustajat sekä ministeri- että virkamiestasolla olivat lukuisissa eri yhteyksissä kuultavina eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi Amsterdamin sopimuksen ja sen eräiden määräysten hyväksymistä koskevan lain eräiden määräysten hyväksymistä tarkoittavan lain 15.6.98. Ahvenanmaan maakuntapäivät antoivat osaltaan suostumuksensa sopimuksen voimaansaattamiselle 1.7.1998. Tasavallan presidentti ratifioi Amsterdamin sopimuksen 10.7.98, ja sopimusta koskeva ratifioimiskirja talletettiin Italian hallituksen huostaan 15.7.1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Pakolaisavun sisällyttäminen kehitysyhteistyömäärärahoihin

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 24.30 kohdalla, että toteuttaessaan uutta pakolaisohjelmaa hallitus noudattaa OECD:n hyväksymiä julkisen kehitysavun raportointiohjeita pakolaisavun sisällyttämisessä kehitysyhteistyömäärärahoihin valtion talousarviossa.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman (HE 105/1998 vp), ja asiaa selostetaan tuossa yhteydessä.

Ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevien ongelmien ratkaiseminen

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta

edellytti momentin 24.30.66 kohdalla, että ulkomailla työskentelevien sosiaaliturvaa koskevat ongelmat selvitetään ja ratkaistaan tavalla, joka varmista normaalin sosiaaliturvan myös pitkiä ajanjaksoja asemapaikallaan työskenteleville, kotimaasta poissa oleville lähetystyöntekijöille ja kansalaisjärjestöjen palveluksessa oleville kehitystyöntekijöille.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama SOLMU-työryhmää, jonka tehtävänä oli selvittää asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain soveltamiskäytännössä esiintyneitä ongelmia ja muutostarpeita, jätti ehdotuksensa 29.5.1998.Eduskunta on joulukuussa 1998 hyväksynyt ehdotuksen pohjalta valmistellun lainmmutoksen, joka mm. mahdolllistaa lähetystyöntekijöiden ja kehitysyhteistyössä olevien säilymisen Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piirissä viiden vuoden ulkomailla oleskelun jälkeenkin. Laki tulee voimaan 1.3.1999.

Asia ei näin ollen anna aihetta toimenpiteisiin.

Lainsäädännön muuttaminen Suomen solmimaa kansainvälistä sitoumusta vastaavaksi

HE 179/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi Suomen solmimaa kansainvälistä sitoumusta vastaavaksi.

Asiasta on annettu eduskunnalle hallituksen esitys laiksi Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on julkaistu Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa numerolla 41-42/1998. Asia ei siten enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Pakolaishakemusten käsittely ja YUTP-asioiden saattaminen ulkoasiainvaliokunnan tietoon

HE 245/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 6.3.1997, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon ulkoasiainvaliokunnan muilta valiokunnilta saamissa lausunnoissa esitetyt näkökohdat.

Viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja ottaen huomioon Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet eduskunta edellytti, että myös toisesta jäsenmaasta tulevat hakemukset käsitellään yksilöllisesti ilman maantieteellistä varaumaa Geneven pakolaissopimuksen ja vuoden 1967 lisäpöytäkirjan mukaisesti ja että hallitus tekee asiasta asianmukaisen ilmoituksen sopimuksen muille osapuolille.

Eduskunta edellytti hallituksen saattavan YUTP-asiat ulkoasiainvaliokunnan tietoon riittävän ajoissa ennen niitä koskevaa päätöksentekoa neuvostossa, jotta valiokunta voisi ottaa kantaa mahdolliseen rakentavan pidättäytymisen tarpeeseen Suomen osalta.

Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan Suomi noudattaa sopimuksen julistukseen

sisältyvää mahdollisuutta käsitellä muista EU-maista tulleet turvapaikkahakemukset yksilöllisen menettelyn kautta ja lähtökohtaisesti ilmeisen perusteettomina. Toisen jäsenvaltion kansalaisten jättämästä turvapaikkahakemuksesta ilmoitetaan EU:n neuvoston pääsihteeristölle. Asia ei anna aihetta uusiin toimnepiteisiin.

Ulkoasiainvaliokunta saa ulkoministeriöltä säännöllisesti kirjeitse tietoja Euroopan unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevitsta asioista. Ulkoasiainministeriö toimittaa ulkoasiainvaliokunnalle tietoja ulko- ja turvallisuuspolittiikkaan liittyvien päätösten valmistelusta riittävissä ajoin ennen yleisten asiain neuvoston kokousta. Samoin menetellään, mikäli päätös on tarkoitus tehdä kirjallisella menettelyllä. Ulkoasiainvaliokunnalle annettavat tiedot kattavat myös YUTP:n toimeenpanoon liittyvät EY:n pakoteasetukset.

Pakolaisavun sisällyttäminen kehitysyhteistyömäärärahoihin

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 2) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 24.30 kohdalla, että toteuttaessaan uutta pakolaisohjelmaa hallitus noudattaa OECD:n hyväksymiä julkisen kehitysavun raportointiohjeita pakolaisavun sisällyttämisessä kehitysyhteistyömäärärahoihin valtion talousarviossa.

Pakolaisavun käsite ja erityisesti pakolaiskustannusten laskeminen ja sisällyttäminen julkiseksi kehitysavuksi on ollut keskustelun kohteena pitkään OECD:n kehitysapukomiteassa. Voimassa olevien OECD:n raportointiohjeiden mukaan kehitysapuun voidaan sisällyttää pakolaiskustannukset ensimmäisen vuoden osalta, jolta pohjalta Suomi on raportoinut vuosittain omat pakolaiskustannuksensa OECD:n kehitysapukomitealle.

Eduskunnan lausuman johdosta hallitus selvittää vuoden 2000 aikana eri ministeriöiden käyttämät perusteet pakolaiskustannusten arvioinnissa saattaakseen ne yhteismitallisiksi ja sopusointuun OECD:n ohjeiden kanssa.

Lainsäädäntökysymykset EU:n neuvostossa

HE 279/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.2.1999, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiaationeuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa

Tasavallan Presidentti antoi 1.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eduskunta on 10.2.1999 hyväksyessään Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Jordanian Hasemiittisen kuningaskunnan välisen Euro-Välimeri- assosiaatiosopimuksen (HE 279/1998 vp) edellyttänyt, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Euroopan unionin neuvosto osallistuu päätöksentekoon assosiaationeuvostossa, jossa päätökset tehdään yksimielisesti. Silloin kun assosiaationeuvostossa käsitellään yhteisön toimivaltaan kuuluvia asioita, on pääperiaatteena se, että yhteisön sisäisessä päätöksenteossa noudatetaan vastaavia äänestyssäännöksiä kuin päätettäessä yhteisön säädöksestä vastaavalla alalla. Mikäli assosiaationeuvostossa tehtävä päätös kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan, tehdään asiaa koskeva päätös yksimielisesti. Tämä merkitsee sitä, että jäsenvaltio ei käytännössä joudu hyväksymään päätöstä, jota se ei kykene toteuttamaan tai halua toteuttaa.

Asian käsittelyn tässä vaiheessa Suomella on näin ollen mahdollisuus vaikuttaa päätösten muotoiluun siten, että niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin jää riittävästi aikaa.

Valtioneuvosto kiinnittää tähän asiaan huomiota jo asioiden valmisteluvaiheessa ja erityisesti tuodessaa assosiaatiokomiteoiden päätösehdotuksia eduskunnan käsittelyyn. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö

Rangaistusten täytäntöönpano
Ehdonalainen vapaus

HE n:o 23/1990 vp.
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 6.4.1990, että hallituksen tulee tehdä selkeä ratkaisu ehdonalaisessa vapaudessa olevien valvonnan kehittämisestä selvästi valvottavaa tukevaksi ja hänen sopeutumismahdollisuuksiaan lisääväksi. Samalla hallituksen tulee myös selvittää valvonnan merkitystä toisaalta rikollisuuden ennaltaehkäisevänä toimintana ja toisaalta jälkihuoltoa edistävänä järjestelmänä.

Valtioneuvosto on 23.9.1999 asettanut komitean valmistelemaan ehdotusta vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Komitean tehtäviin kuluu myös tehdä ehdotus ehdonalaista vapautta koskevien säännösten uudistamisesta. Komitean on määrä saada mietintönsä valmiiksi 31.3.2001 mennessä. Lisäksi oikeusministeriön tarkoituksena on on asettaa toimikunta, jonka tehtävänä muun muassa on selvittää, miten voidaan edistää sitä, että vankilasta vapautuvat voivat käyttää yhteiskunnan tukipalveluja ja jatkaa vankilassa aloitettuja kuntoutustoimenpiteitä.

Korvausten takaisinperintä

HE n:o 36/1992 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.6.1992, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistetään siten, että säännökset velvoittavat yhtenäisillä perusteilla takaisinperintään.

Tarkoituksena on, että hallintomenettelylainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä lakiin otetaan myös perusteettoman edun takaisinperintää koskevat säännökset. Asiaa selostetaan sanotun lainsäädäntöhankkeen yhteydessä myöhemmissä kertomuksissa.

Huumausainelainsäädäntö
Sopimushoito

HE n:o 180/1992 vp.
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1993, että asianomaiset ministeriöt yhteistyössä huolehtivat edellytysten luomisesta huumausainerikossäännöksissä säädetylle hoitoon sitoutumiselle niin, että toimiva hoitoonohjausjärjestelmä saadaan aikaan ja käyttöön ja että hoitoa varten varataan riittävät resurssit, jotta erityisesti nuorilla huumausaineista riippuvaisilla rikoksentekijöillä on tosiasialliset mahdollisuudet hoitopalvelujen käyttämiseen.

Eduskunta edellytti, että selvitetään mahdollisuudet täydentää seuraamusjärjestelmäämme uudella seuraamuksella, jossa rangaistukseen voidaan sisällyttää hoitojakso.

Vuoden 1998 lopussa valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen huumausainepolitiikasta. Periaatepäätös perustuu huumausainepoliittisen toimikunnan mietintöön (KM 1997:10). Periaatepäätöksen mukaan huumausaineiden levittämisen ja käytön ehkäisemiseen pyritään muun muassa järjestämällä huumausaineiden väärinkäyttäjille riittävät hoitomahdollisuudet ja helpottamalla hoitoon hakeutumista. Periaatepäätöksen toimeenpanoa hoitaa keskeisten ministeriöiden ja niiden alaisten laitosten edustajista koostuva työryhmä.

Periaatepäätöksen mukaan virka-ajan ulkopuolella tapahtuvaa hoitoon ohjausta ja hoitopalveluja kehitetään mm. sosiaalitoimen ja poliisin yhteisissä päivystyksissä. Säilöönottojen vaihtoehtoja selvitetään eri viranomaisten yhteistyössä.

Opioidiriippuvaisten henkilöiden vieroitushoito ja korvaavaa lääkehoito järjestetään vastaamaan nykyistä tarvetta noudattaen sosiaali- ja terveysministeriön määräystä opioidiriippuvaisten hoidosta. Sosiaali- ja terveysministeriön tarkoituksena on kesällä 2000 uudistaa opioidiriippuvaisten lääketieteellistä vieroitus- ja korvaushoitoa koskeva määräys.

Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto antoi vankeinhoitolaitokselle vuoden 1999 alussa päihdestrategiaa koskevan toimintaohjeen vuosille 1999 - 2001. Ohjeessa määritellään ne tavoitteet, toimintalinjat ja -periaatteet, joilla torjutaan päihderikollisuutta, ehkäistään päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja sekä tuetaan vankeja rikoksettomaan ja päihteettömään elämäntapaan. Strategian pohjalta vankilat laativat syksyn 1999 aikana konkreettiset toimintasuunnitelmat. Kesäkuussa 1999 tuli voimaan rangaistusten täytäntöönpanoa koskevan lain muutos, johon sisältyi uudistus, joka mahdollistaa vangin sijoittamisen lyhyeksi ajaksi rangaistuslaitoksen ulkopuoliseen laitokseen päihdehuoltoon tai muuhun hänen selviytymismahdollisuuksiaan parantavaan toimintaan.

Valtioneuvosto asetti 23.9.1999 komitean valmistelemaan ehdotuksen vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Komitea tulee selvittämään mm. vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon sisältöä. Eräänä kysymyksenä tässä nousee esiin rikoksen uusimisriskiä vähentävät ja kuntouttavat toimintamuodot, jolloin myös vankeudenaikainen ja vapautumiseen liittyvä päihdekuntoutus tulevat tarkastelun kohteeksi. Komitean on määrä saada mietintönsä valmiiksi 31.3.2001 mennessä.

Vuoden 2000 aikana on tarkoitus selvittää mahdollisuuksia ottaa käyttöön sopimushoito tuomittavana rangaistuksena.

Takaajan asema
Konkurssilainsäädäntö

HE n:o 183/1992 vp.
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 21.12.1992, että hallitus erikseen huolehtii takaajan aseman järjestämisestä nykyistä kohtuullisemmaksi velkojan tiedonantovelvollisuutta ja huolellisuusvelvoitetta lisäämällä.

Lisäksi eduskunta edellyttää, että konkurssilainsäädännön jatkovalmistelun

yhteydessä viipymättä selvitetään, miten velallisen asuntoa suojataan myös konkurssimenettelyn yhteydessä tässä esityksessä omaksuttujen periaatteiden mukaisesti.

Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta (361/1999) tuli voimaan 1.10.1999. Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyvät lait 14.12.1998. Uudessa laissa on lisätty luotonantajan tietojenantovelvollisuutta takaajalle ja vierasvelkapantin antajalle. Laki korostaa muutenkin luotonantajan huolellisuusvelvoitetta. Eräin edellytyksin takaajan vastuuta voidaan sovitella, jos luotonantaja on laiminlyönyt tiedonantovelvollisuutensa tai takaajan maksukyvyn selvittämisen.

Velallisen aseman suojaaminen tulee selvitettäväksi uutta konkurssilakia valmisteltaessa. Työ on vireillä oikeusministeriössä.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

HE 95/1993 vp ja 230/1994 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 31.1.1995, että hallitus seuraa oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamista tuomioistuimissa ja arvioi sen jälkeen, onko aihetta säätää yhteisösakko pakolliseksi seuraamukseksi.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.9.1995. Eri lähteistä saatujen tietojen perusteella voidaan sanoa, että vaatimuksia yhteisösakkoon tuomitsemisesta on tehty varsin vähän, todennäköisesti ei viittäkään. Oikeusministeriön käsityksen mukaan vaatimusten vähäinen määrä ei johdu yhteisösakkoon tuomitsemisen harkinnanvaraisuudesta, vaan yhteisösakolla rangaistavien rikosten vähäisestä esiintymisestä. Valtakunnansyyttäjänvirasto seuraa edelleen yhteisösakkolainsäädännön soveltamista.

Oikeusministeriön tarkoituksena on kuitenkin vuoden 2000 aikana selvittää yhteisövastuun soveltamista ja arvioida, onko lainsäädäntöä tarpeen muuttaa.

Vakuutussopimuslaki

HE n:o 114/1993 vp.
Talousvaliokunta

Eduskunta kiinnitti 17.5.1994 huomiota siihen, että 30 - 32 §:n säännökset saattavat johtaa pitkittyviin oikeudenkäynteihin ja hankaluuksiin vahinkoa kärsineen osalta. Eduskunta edellytti,että hallitus seuraa asiaa ja ryhtyy tarvittaessa lainsäädännöllisiin toimiin syyttömän osapuolen oikeuksien varmistamiseksi.

Uuden lain soveltamisesta ei ole vielä ehtinyt syntyä oikeuskäytäntöä. Siten toistaiseksi ei voida arvioida mainittuihin säännöksiin liittyviä mahdollisia epäkohtia.

Asumisoikeusyhdistykset

HE n:o 16/1994 vp.
Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 20.9.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että ympäristöministeriö ja oikeusministeriö seuraavat tarkoin asumisoikeusyhdistysten toimintaa ja toimivuutta ja ryhtyvät tarvittaessa toimiin lainsäädännön edelleen kehittämiseksi.

Laki asumisoikeusyhdistyksistä tuli voimaan 1.3.1995. Kaupparekisteriin on rekisteröity vasta muutama asumisoikeusyhdistys, joten tarvetta lainsäädännön kehittämiseen ei ole vielä ilmennyt.

Holhoustoimen organisaation uudistaminen

HE 16/1995 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 6.9.1995, että holhoustoimen organisaation uudistaminen toteutetaan alkaneen vaalikauden aikana.

Hallitus antoi 2.10.1998 eduskunnalle esityksen holhouslainsäädännön uudistamiseksi (HE 146/1998 vp). Esitys sisälsi myös ehdotuksen holhoustoimen organisaation uudistamisesta. Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 11.12.1998. Uusi lainsäädäntö tuli voimaan 1.12.1999. Asia ei näin ollen anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Julkinen puolustus ja syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulut rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyssä

HE 82/1995 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että julkista puolustusta koskevat säännökset lisätään lakiin samalla kun maksutonta oikeudenkäyntiä ja yleistä oikeusapua koskevat lait uudistetaan. Tätä koskeva esitys on annettava eduskunnalle niin, että julkista puolustusta koskevat säännökset ovat voimassa viimeistään vuoden 1999 alusta.

Eduskunta edellytti, että syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännökset annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi samassa yhteydessä kuin julkisten oikeusapupalvelujen kokonaisuudistus ja julkisen puolustuksen järjestäminen. Myös syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännökset tulee saada voimaan viimeistään vuoden 1999 alusta.

Eduskunta edellytti, että tuomion rakenne vakioidaan ja tuomioistuinten käyttöön laaditaan useampia erityyppisiä mallituomioita vielä ennen lainsäädännön voimaantulemista.

Eduskunta edellytti, että oikeudenkäyntiuudistuksen seuraavassa vaiheessa toteutetaan oikeudenkäyntisäännösten systemaattinen kodifiointi.

Julkista puolustusta ja syytteestä vapautetun kulujen korvaamista koskevat säännök-

set lisättiin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin samassa yhteydessä kun maksutonta oikeudenkäyntiä ja yleistä oikeusapua koskevia lakeja uudistettiin. Lait tulivat voimaan 1.6.1998, kuitenkin siten, että syytteestä vapautetun kuluja koskeva säännös tuli voimaan 1.1.1999 lukien. Oikeusministeriön tuomareille järjestämässä prosessinjohtokoulutuksessa on edelleen korostettu tuomioiden perustelujen merkitystä ja tuomioiden laatimistapoihin on kiinnitetty huomiota. Oikeusministeriössä on vireillä tuomioiden kirjoittamista koskeva selvitys, joka valmistuu kevään 2000 aikana. Oikeudenkäyntisäännösten systemaattinen kodifiointi on tarkoitus toteuttaa suunnittelukaudella 2000 - 2004.

Hallintolainkäyttö

HE 217/1995 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 10.6.1996, että nyt hyväksyttävän hallintolainkäyttölain tarkoituksen ja periaatteiden toteutumiseksi kullakin hallinnonalalla erikseen tarkistetaan yhteistyössä hallintotuomioistuintoimikunnan ja oikeusministeriön kanssa voimassa oleviin eri lakeihin ja asetuksiin sisältyvät valitusmenettelysäännökset. Ne on tilanteen mukaan joko yhdenmukaistettava hallintolainkäyttölain kanssa, poistettava tarpeettomina tai muutettava tarpeellisilta osin viittauksiksi hallintolainkäyttölain säännöksiin. Esitykset on kohtuullisessa ajassa annettava eduskunnan käsiteltäviksi.

Oikeusministeriö on kirjeellään 29.9.1999 pyytänyt ministeriöitä ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin ne ovat ryhtyneet tai ryhtymässä muutoksenhakusäännösten muuttamiseksi vastaamaan hallintolainkäyttölain 7 §:n mukaista muutoksenhakua. Saaduista vastauksista ilmenee, että erityislakien yhdenmukaistamista hallintolainkäyttölain kanssa on jatkettu vuonna 1999 eri hallinnonaloilla. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Saamen kielen huoltoa koskeva pohjoismainen yhteistyö

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 245.51 kohdalla, että vuoden 1997 aikana saamelaiskäräjille turvataan riittävä määräraha saamen kielen huoltoa koskevaan pohjoismaiseen yhteistyöhön osallistumista varten.

Eduskunta on hyväksynyt vuoden 1997 I lisätalousarviossa 200 000 markan lisämäärärahan momentille 25.45.51 ja kysymyksessä oleva määräraha on sisällytetty myös sen jälkeisten vuosien talousarvioihin. Näin ollen asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Ulosottolaitoksen ja perimistoimistojen tasapuoliset kilpailumahdollisuudet Perimistoimistojen veloituskäytäntö

HE 199/1996 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että ulosottolai-

toksella ja perimistoimistoilla on tasapuoliset kilpailumahdollisuudet. Tätä varten estemaksusäännöksiä on tarkistettava ja maksuja alennettava ennen uuden perintälainsäädännön voimaantuloa.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa perimistoimistojen veloituskäytäntöä ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin taulukkomaksujen aikaansaamiseksi.

Tasavallan Presidentti antoi 22.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ulosoton estemaksua alennettiin 1.6.1999 lähtien 60 markasta 20 markkaan. Perimistilojen veloituskäytännön seuranta on tarkoitus käynnistää vuoden 2000 aikana.

Oikeudenkäyntikulut

Kertomus 5/1996 vp
Lakivaliokunta

1) Eduskunta hyväksyi 13.5.1997 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa lakivaliokunta edellytti, että hallitus ryhtyy kiireesti toimenpiteisiin oikeudenkäymiskaaren 21 luvun oikeudenkäyntikulusäännösten epäkohtien korjaamiseksi.

Oikeusministeriö asetti 10.9.1997 toimikunnan, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus oikeudenkäymiskaaren 21 luvun oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevien säännösten tarkistamiseksi sekä lisäksi selvittää, mitkä eri tekijät vaikuttavat oikeudenkäyntikulujen määrään, ja ehdottaa lainsäädännöllisiä tai muita keinoja alentaa asianosasille oikeudenkäynneistä aiheutuvia kustannuksia.

Toimikunta luovutti välimietintönsä oikeusministeriölle 17.3.1998. Mietintö sisälsi hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun muuttamiseksi. Mietinnön perusteella laadittu hallituksen esitys (HE 107/1998 vp) annettiin eduskunnalle syyskuussa 1998.

Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta (368/1999) annettiin 19.3.1999 ja se tuli voimaan 1.6.1999. Asia ei näin ollen anna aihetta enempiin toimiin.

Samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvät oikeudelliset epäkohdat

LA 26/1996 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta hyväksyi 26.9.1997 toivomuksen:
että hallitus ryhtyy asianmukaisin lainsäädäntötoimiin samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien oikeudellisten epäkohtien poistamiseksi.

Oikeusministeriö asetti 17.12.1997 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää samaa sukupuolta olevien kumppaneiden yhteiselämään liittyvien epäkohtien poistamiseksi tarpeelliset lainsäädäntötoimenpiteet ja koordinoida eri ministeriöiden yhteistyötä asiassa. Työryhmän ehdotus valmistui toukokuussa 1999. Työryhmän ehdotus on

ollut lausunnolla. Jatkotoimista päätetään alkuvuonna 2000.

Seksuaalirikossäännökset, soveltaminen

HE 6 ja 117/1997 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.1998, että hallitus sisällyttää vuotta 2001 koskevaan hallituksen kertomukseen selvityksen siitä, miten uusia seksuaalirikossäännöksiä on sovellettu viranomaistoiminnassa ja oikeuskäytännössä.

Oikeusministeriö on antanut oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tehtäväksi kerätä ponnessa tarkoitetut tiedot. Selvitys tullaan sisällyttämään hallituksen vuotta 2001 koskevaan kertomukseen.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

HE 1/1998 vp
Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 12.2.1999, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Tasavallan Presidentti antoi 22.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö on käynnistämässä selvityksen 2.10.1998 annetun vaalilain (714/1998) toimimisesta suhteellisuuden toteutumisen ja poliittisen kentän mahdollisen pirstoutumisen kannalta ja ryhtyy selvityksen sitä edellyttäessä toimenpiteisiin havaitsemiensa ongelmien selvittämiseksi ja vaalilainsäädännön muuttamiseksi.

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö

HE 30/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista ja toimivuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon viimeistään vuoden 2003 aikana.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että syyttäjän tiedonsaantioikeuden turvaavat asianomaiset säännökset on saatettu voimaan julkisuuslainsäädännön voimaan tullessa.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että kunkin verovelvollisen säännönmukaista verotusta koskevat tiedot verotettavasta tulosta ja varallisuudesta sekä muun muassa maksuun pannuista valtion-, kunnallis- ja kirkollisveroista ovat julkisia tietoja myös vastaisuudessa sekä lisäksi siitä, että tulevaisuudessa suhtaudutaan muutoinkin pidättyvästi viranomaisten tietojen salassapitoa koskevien säännösten sijoittamiseen erityislainsäädäntöön.

Tasavallan Presidentti antoi 21.5.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin

Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö tuli voimaan 1.12.1999. Sen seurantakäynnistyy laajamittaisemmin alkuvuodesta 2000.

Syyttäjän tiedoksisaantioikeutta koskevia säännöksiä valmistellaan oikeusministeriön oikeushallinto-osastossa.

Verotustietojen julkisuutta ja salassapitoa koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle (HE 149 /1999). Esityksen sisältö vastaa ponnessa edellytettyä.

Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa

HE 48/1998 vp
Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi.

Oikeusministeriö on käynnistämässä selvityksen 2.10.1998 annetun vaalilain (714/1998) toimimisesta suhteellisuuden toteutumisen ja poliittisen kentän mahdollisen pirstoutumisen kannalta ja ryhtyy selvityksen sitä edellyttäessä toimenpiteisiin havaitsemiensa ongelmien selvittämiseksi ja vaalilainsäädännön muuttamiseksi.

Vaalirahoituksen avoimuus

HE 48/1998 vp
Perustuslakivaliokunta

Eduskunta edellytti, että hallitus kiireellisesti valmistelee vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi tarvittavat lainsäädännön muutokset.

Valtioneuvosto asetti 15.10.1998 komitean (vaalirahoituskomitea) tutkimaan mahdollisuuksia vaalirahoituksen avoimuuden lisäämiseksi ja suorittamiensa selvitysten ja kansainvälisen oikeusvertailun pohjalta selvittämään keinot tähän sekä laatimaan ehdotukset mahdollisesti tarpeellisiksi havaitsemikseen lainmuutoksiksi ja muiksi toimenpiteiksi. Komitea luovutti 7.10.1999 mietintönsä valtioneuvostolle.

Komiteanmietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta valmistellaan oikeusministeriössä hallituksen esitystä Eduskunnalle laiksi ehdokkaan vaalirahoituksen ilmoittamisesta. Esitys on tarkoitus antaa kevätistuntokaudella 2000.

Lääninoikeuksien henkilöstö

HE 114/1998 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 11.12.1999, että Mikkelin, Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan lääninoikeuksien esittelijöille ja toimistohenkilökunnalle pyritään heidän niin halutessaan järjestämään vaihtoehtoinen mahdollisuus siirtyä ny-

kyisellä paikkakunnalla toiseen valtionhallinnon virastoon.

Tasavallan Presidentti antoi 26.3.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Edellä mainituista lääninoikeuksista siirtyi muulle hallinnonalalle eli lääninhallitukseen, maistraattiin, poliisitoimeen, yliopistoon tai ympäristökeskukseen yhteensä 9 henkilöä. Oikeusministeriön hallinnonalalle eli käräjäoikeuksiin, oikeusaputoimistoon sekä syyttäjä- ja ulosottolaitokseen siirtyjiä oli 10. Yhden henkilön osalta siirtomahdollisuutta selvitetään vielä. Kokonaisuutena vaihtoehtoisten työpaikkojen järjestämisessä onnistuttiin hyvin. Asia ei näin ollen enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Lasten parissa työskentelevien taustan selvittäminen

HE 8/1999 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 19.10.1999, että lainsäädäntöä täydennetään vuoden 2000 aikana säännöksillä, joilla voidaan selvittää lasten ja nuorten kanssa työskentelemään hakeutuvien henkilöiden tausta niin, ettei tällaisiin tehtäviin oteta henkilöitä, jotka on tuomittu lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista.

Tasavallan Presidentti antoi 26.11.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallituksen tarkoituksena on vuonna 2000 ryhtyä ponnessa edellytettyihin toimenpiteisiin.

Vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti momentin 25.50.21 kohdalla, että vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet otetaan huomioon jo vuoden 2000 aikana ja niihin palataan tarvittaessa lisätalousarvion yhteydessä.

Eduskunnan hyväksymä lausuma koskee vuoden 2000 aikana toteutettaviksi edellytettyjä toimenpiteitä, joten asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Sähköinen asiointi hallinnossa

HE 153/1999 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että mikäli sähköisiä allekirjoituksia koskevista yhteisön puitteista hyväksytyn direktiivin kansallisesta implementoinnista johtuu tarve muuttaa sähköistä asiointia hallinnossa koskevia säännöksiä, eduskunnalle annetaan erillinen hallituksen

esitys laiksi sähköisestä asioinnista hallinnossa annetun lain muuttamisesta.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle annetaan erillisen valmistelun pohjalta lakiehdotus, joka koskee julkisella sektorilla toimivien varmennepalvelujen tarjoajien akkreditointi- ja valvontajärjestelmän luomista nyt esillä olevaa lainsäädäntöä tehokkaampana ja tarkemmin säänneltynä.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Laki sähköisestä asioinnista hallinnossa on tullut voimaan 1.1.2000. Teleministerineuvosto on hyväksynyt 30.11.1999 sähköisten allekirjoitusten yhteisiä puitteita koskevan direktiiviehdotuksen. Direktiivin edellyttämä lainvalmistelu alkaa keväällä 2000 liikenneministeriön johdolla. Oikeusministeriö osallistuu tähän valmisteluun. Lainvalmistelun tulosten perusteella oikeusministeriössä harkitaan erikseen, miten sähköistä asiointia hallinnossa koskevaa lakia (1318/1999) on tarpeen muuttaa ja millä tavoin säännellään julkisella sektorilla toimivien varmennepalvelujen tarjoajien akkreditointi- ja valvontajärjestelmää. Viimeksi mainitulta osin erillisen lainsäädännön tarve tai sääntelykokonaisuuden sisällyttäminen muuhun lainsäädäntöön ratkeaa sen perusteella, mistä seikoista direktiivin implementoinnin yhteydessä tullaan säätämään. Mahdollisen erillislainsäädännön valmistelu tapahtuu yhteistoiminnassa liikenneministeriön ja muiden asianomaisten tahojen kanssa.

Sisäasiainministeriö

Paikallishallinnon uudistaminen

HE n:o 100/1990 vp.
Laki- ja talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.2.1991, että aluejakoa toteutettaessa paikalliset ja kielelliset suhteet otetaan huomioon palvelujen toimivuuden varmistamiseksi.
>
> Eduskunta totesi, että toiminnallisesti ulosottotoimi liittyy läheisesti oikeushallintoon. Tämän vuoksi eduskunta edellytti hallituksen selvittävän mahdollisuutta ulosottotoimen erottamisesta kokonaisuudessaan oikeusministeriön alaiseksi itsenäiseksi organisaatiokokonaisuudeksi.
>
> Lisäksi eduskunta edellytti, että hallitus tarkoin seuraa alueellisen palvelutason säilymistä maan eri osissa ja tarvittaessa ryhtyy viipymättä asian vaatimiin lainsäädäntötoimiin.

Valtion paikallishallinnon uudistamisen perustana on vuonna 1992 voimaan tullut laki valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista (126/92). Lakia sovelletaan poliisitoimen, syyttäjäntoimen, ulosottotoimen ja yleishallintotehtävien, sekä sen mukaan kuin erikseen säädetään, muiden valtion paikallishallintotehtävien järjestämiseen. Uudelleenjärjestely koskee rekisterihallintolain (166/1996 vp) mukaan myös rekisteritoimistoja.

Valtion paikallishallinto järjestetään valtioneuvoston tekemän kihlakuntapäätöksen (1464/92) mukaan kihlakunnittain, joihin perustetaan joko yhtenäisjärjestelmän mukaiset kihlakunnanvirastot tai erilliset virastot. Kihlakuntajaon valmistelussa on otettu huomioon eri alueiden erityispiirteet, kuten asukasmäärä, asukastiheys, laajuus, liikenneyhteydet, kieliolot sekä kuntien vakiintuneet yhteistyösuhteet ja toiminnalliset aluekokonaisuudet. Kihlakunnanvirastot, jotka aloittavat toimintansa 1.12.1996, jakaantuvat poliisitointa, syyttäjäntointa, ulosottotointa ja rekisteritointa hoitaviin varsin itsenäisiin yksikköihin, jotka toiminnallisesti ovat ao. ministeriöiden alaisia.

Kihlakuntauudistuksen valmistelussa on keskeisenä lähtökohtana ollut palvelujen laadun parantaminen ja palvelujen tasapuolisen saatavuuden turvaaminen maan eri osissa.

Uudistuksen yhteydessä tullaan säilyttämään nykyiset poliisipiirien kansliat ja rekisteritoimistot. Poliisipiirien kanslioista muodostetaan kihlakunnanvirastoja/erillisiä virastoja tai niiden palveluyksiköitä. Samoin rekisteritoimistoista muodostetaan joko kihlakunnanvirastojen yksiköitä/erillisiä virastoja tai niiden palveluyksiköitä. Muihin kihlakuntaan kuuluviin kuntiin, palvelujen tarpeesta riippuen, perustetaan hallinnonalojen yhteisiä yhteispalveluyksiköitä. Yhteispalveluyksikköjen perustaminen on tehty mahdolliseksi lokakuussa 1993 voimaan tulleella lailla julkisen hallinnon asiakaspalvelujen järjestämisestä yhteisissä asiakaspalvelupisteissä (802/93). Sisäasiainministeriö asetti tammikuussa 1993 paikallishallinnon palvelutoimistohankkeen tukemaan paikallisten yhteispalveluyksikköjen perustamista ja jo toimivien yhteispalveluyksikköjen kehittämistä. Hankkeesta saaduista myönteisistä kokemuksista johtuen sisäasiainministeriö asetti tammikuussa 1996 yhteispalveluhankkeen jatkamaan ja tehostamaan yhteispalvelun edistämistä.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta 13.2.1996 uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa tuossa yhteydessä.

Rekisteritoimistojen yhdistäminen valtion paikallishallintoon ja kihlakuntahallinnon kehittäminen

HE n:o 154/1991 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 16.1.1992, että valtion paikallishallinnon palvelujen parantamiseksi, tehokkuuden ja samalla taloudellisuuden lisäämiseksi kihlakunnanvirastoihin ja erillisiin virastoihin hankitaan nykyaikaiseen tietotekniikkaan perustuvat laitteet ja kunnolliset muut työskentelyssä tarvittavat välineet kaikkien lakiehdotuksen mukaisten tehtävien hoitamista varten.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän mahdollisimman pian mahdollisuudet valtion paikallishallinnon kokoamiseen yhteen nyt käsittelyssä olevaa lakiehdotusta laajemmin soveltaen yhden luukun periaatetta siten, että ensitilassa kytkettäisiin ainakin kihlakuntien erilliset virastot ja nykyisten rekisteritoimistojen väestökirjatehtävät kihlakunnan virastojärjestelmään koko maassa.

Rekisterihallinnon paikallisviranomaiset liitettiin valtion uudistettuun paikallishallintojärjestelmään kihlakuntauudistuksen tullessa voimaan 1.12.1996.

Kihlakunnanvirastosta annetun asetuksen mukaan kihlakunnanvirastojen ja niiden yksiköiden tulosohjauksen yhteensovittamista ja kihlakuntien yhteistoimintaa sekä kihlakunnanvirastojen yleistä kehittämistä koskevia asioita varten toimii sisäasiainministeriön yhteydessä kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmä.

Kihlakuntahallinnon edelleen kehittämiseksi sisäasiainministeriö on asettanut tammikuussa 1997 kihlakuntauudistuksen arviointi- ja seurantaryhmän, joka toimii kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmän ohjauksessa. Työryhmän määräaika on 31.12.1998. Kihlakuntauudistuksen arviointi- ja seurantaryhmä on saanut tehtävänsä suoritetuksi. Valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle kihlakuntauudistuksen toteutumisesta (VNS 1/1999 vp) on annettu 20.5.1999.

Kuntien valtionosuusjärjestelmä

HE n:o 214/1991 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.1992 hallituksen huolehtivan siitä, että ennen tasauskertoimen kuntakohtaista vahvistamista lähetetään tasauskertoimen perusteena olevat tiedot kullekin kunnalle.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ensi tilassa käynnistetään valtionosuustehtävien hoitamista koskevien normien kokonaistarkastelu tavoitteena mahdollisimman pian ja laajalti poistaa kuntien toimintavapautta tarpeettomasti rajoittavia normeja.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että uuden valtionosuusjärjestelmän voimaan tullessa tietojärjestelmiä kevennetään ensi tilassa siten, että kunnat joutuvat keräämään ja ylläpitämään vain ehdottoman välttämät-

tömiä tietoja ja että ne kerätään mahdollisimman pian uudistuksen voimaantulon jälkeen koko valtionosuusjärjestelmässä Tilastokeskuksen kautta tai muutoin yleisesti käytettävistä tilastoista noudattaen yleisesti käytössä olevia luokituksia ja että samalla tietojärjestelmistä aiheutuvat kustannukset oleellisesti pienenevät.

Eduskunta edellytti, että seurannan ja kehittämisen nimissä ei saa synnyttää uutta tarpeetonta byrokratiaa.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa uuden lainsäädännön oltua voimassa kolme vuotta, mahdollisimman pian vuoden 1996 alussa eduskunnalle selonteon valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen vaikutuksista. Eduskunta edellytti, että selonteon yhteydessä arvioidaan perusteellisesti uudistuksen vaikutuksia muun muassa yleisen valtionosuuden määräytymisperusteiden kuntakohtaisten vaikutusten ja tasausjärjestelmän näkökulmasta.

Eduskunta edellytti, että harkinnanvaraisia avustuksia voidaan käyttää myös uuden valtionosuusjärjestelmän mahdollisesti aiheuttamien kohtuuttomien kuntakohtaisten taloudellisten vaikeuksien helpottamiseen.

Hallinnon kehittämisen ministerivaliokunta antoi eduskunnan päätökseen liittyen joulukuussa 1993 valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön tehtäväksi selvittää, miten tietojen keruuta tullaan vähentämään kunnista eduskunnan päätöksen mukaisesti. Tavoitteeksi asetettiin tietojen keruun vähentäminen noin kolmanneksella vuodesta 1991 vuoteen 1995. Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan 1997 keväällä julkaiseman selvityksen mukaan tiedonkeruussa kuntien työmäärä on vähentynyt noin kolmanneksella ja valtion työmäärä hieman vähemmän vuodesta 1992 vuoteen 1996. Selvityksen pohjalta neuvottelukunnan tekemät ehdotukset ovat osittain edelleen työn alla asianomaisissa ministeriöissä. Tiedonkeruun toteuttamiseksi uusimmalla tekniikalla on paraikaa meneillään erillinen kouluhallintoa koskeva kehittämishanke. Tiedonkeruuta uusimmalla www-tekniikalla on toteutettu neuvottelukunnan projekteissa sekä koulutustietojen että kuntien taloustietojen osalta. Vanhoista lomakkeista on voitu luopua kokonaan. Erityisesti kuntien työmäärä on vähentynyt edelleen.

Sisäasiainministeriö asetti 17.2.1995 työryhmän valmistelemaan eduskunnalle annettavaa selontekoa valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksesta. Työryhmän tehtävänä oli laatia eduskunnalle annettava selonteko 31.12.1995 mennessä. Työryhmässä ovat edustettuina opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäasiainministeriö sekä valtiovarainministeriö.

Sisäasiainministeriö asetti 4.5.1995 valtion ja kuntien välisten suhteiden uudistamisprojektin, joka jatkaa valtionosuusjärjestelmän uudistamista siten, että uusi järjestelmä tuli voimaan vuoden 1997 alussa. Koska uuden valtionosuusjärjestelmän valmistelu on meneillään, hallitus on todennut, ettei ole tarkoituksenmukaista antaa eduskunnalle selontekoa vuoden 1993 valtionosuusuudistuksesta.

Kertomusvuonna sovellettiin yhteen kuntaan lakia kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä (658/94 muutettu 1103/97 ja 1064/98). Lain perusteella myönnettiin korkotukea, jonka määrä on noin 10 miljoonaa markkaa.

Tasavallan presidentin vahvistettua 20.12.1996 kuntien valtionosuuslain ja siihen liittyvät muut lait (1147-1166/1996) lausumat eivät anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Alueellisen kehittämisen rahoitus ja organisointi

HE n:o 99/1993 vp.
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1993 hallituksen huolehtivan siitä, että maakunnan kehittämisrahaan kootaan varoja muun muassa eri hallinnonalojen alueellisesti kohdennetuista elinkeinotoiminnan kehittämisvaroista siten, että määrärahan suuruus vuonna 1995 on noin 200 miljoonaa markkaa.

Eduskunta edellytti kunnallislain kokonaisuudistuksen jatkovalmistelussa hallituksen huolehtivan siitä, että kuntayhtymien luottamushenkilöhallinnossa otetaan vallitsevat poliittiset voimasuhteet huomioon mahdollisimman hyvin kaikissa toimielimissä eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamien äänimäärien suhteessa.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän kuntien yhteistoimintaa rajoittavien säännösten väljentämistä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että aluekehitysvaroista varataan kuntayhtymien käyttöön erillismäärärahoja, jotta lääninsuunnitteluyksiköiden aluekehitystehtävissä ammattikokemusta hankkinutta henkilökuntaa voidaan siirtää niiden maakunnan liittojen palvelukseen, missä siihen on tarvetta.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että valtion eri piirihallintoviranomaisilla on riittävästi toimivaltaa ja toiminnan edellyttämiä resursseja mukaan lukien aluekehitysrahat, jotta piirihallintoviranomaiset voivat tehokkaasti osallistua ohjelmasopimusmenettelyyn sekä siitä, että aluekehitysrahat nimetään jo valtion talousarvioesityksessä riittävän yksilöidysti hallinnonaloittain kunkin pääluokan kohdalla.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua eduskunnalle selonteon siitä, miten laissa asetetut alueiden kehittämistavoitteet ovat toteutuneet.

Valtion vuoden 1999 varsinaiseen talousarvioon varattiin 112,5 miljoonaa markkaa maakunnan kehittämisrahaa. Tästä summasta varattiin 80 miljoonaa markkaa EU:n rakennerahastoista osarahoitettavien tavoiteohjelmien, yhteisöaloiteohjelmien sekä muiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten, josta aluekehitysrahaston osuus oli 68,8 miljoonaa markkaa ja sosiaalirahaston osuus 11,2 miljoonaa markkaa. Vuoden 1999 II lisätalousarviossa em. osuudet muutettiin siten, että aluekehitysrahaston osuus oli 65,85 miljoonaa markkaa ja sosiaalirahaston osuus 14,15 miljoonaa markkaa. Maakunnan kehittämisrahasta suurin osa, 84,5 miljoonaa markkaa myönnettiin maakuntien käyttöön. Osaamiskeskuksia tuettiin 14 miljoonalla markalla ja kaupunkien kehit- tämistä 5,4 miljoonalla markalla. Loput 14 miljoonaa markkaa varattiin käytettäväksi muuhun, mm. kaupunkipolitiikkaan, useamman maakunnan yhteisiin ja valtakunnallisesti tärkeisiin hankkeisiin.

Kuntalailla (365/95) on lisätty kuntien toimintavapautta ja toteutettu varsin pitkälle kuntien organisoitumisvapaus. Kuntien yhteistoimintaa koskevat säännökset uudistettiin kokonaan. Poliittisten voimasuhteiden huomioonottamista kuntayhtymien luottamushenkilöhallinnossa koskevat säännökset on sisällytetty kuntalakiin. Sen 81 §:n 4 momentin mukaan muun kuin päätösvaltaa käyttävän ylimmän toimielimen kokoonpano on sovittava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhty-

män alueella kunnallisvaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Kertomusvuonna kuntalakia on muutettu siten, että maakunnan liiton ylimmän päättävän toimielimen poliittisten ryhmien ääniosuuksien tulee vastata maakunnan alueella kunnallisvaaleissa syntynyttä poliittista jakaumaa suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon (VNS 3/1999) uuden kuntalain soveltamisen vaikutuksista kuntien hallintoon ja toimintaan. Lisäksi kertomusvuonna annettiin hallituksen esitys kuntalain 65 §:n ja 86 §:n muuttamisesta. Muutosten tarkoituksena on selkeyttää kunnan talouden tasapainottamista koskevia säännöksiä.

Maakunnan liitot ovat vuoden 1994 maakunnan kehittämisrahalla voineet palkata lääninsuunnitteluyksiköissä ammattikokemusta hankkineita henkilöitä. Määrärahalla on voitu maksaa vuosina 1994—1995 1—2 henkilön noin 1 vuoden palkkakustannukset jokaisessa maakunnallisessa liitossa. Vuoden 1995 aikana osa näin siirtyneistä henkilöistä on saanut vakinaisen työpaikan maakunnan liitoissa. Vuoden 1996 aikana maakunnan kehittämisrahaa ei tähän tarkoitukseen enää käytetty. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Vuoden 1999 talousarviossa kaikkiaan 29 momenttia on joko kokonaan tai osittain nimetty aluekehitysrahoiksi. Niiden yhtenäismäärä on noin 4,6 mrd. markkaa.

Kesällä 1999 tulivat voimaan uudet EU:n rakennerahastoja koskevat asetukset ohjelmakaudeksi 2000 - 2006. Maakuntien liittojen johdolla yhteistyössä eri viranomaisten ja alueellisten yhteistyökumppaneiden kanssa maakunnat valmistelevat esityksensä Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen tavoite 1- ohjelmiksi sekä Etelä- ja Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelmiksi. Ohjelmien valmistelu pohjautui vuonna 1998 tarkistettuihin maakunnallisiin, kansallisiin ohjelmiin. Valtioneuvosto päätti Suomen esityksistä uusiksi tavoite 1 -ohjelmiksi 7.10.1999 ja tavoite 2 -ohjelmiksi 16.12.1999.

Selonteko alueiden kehittämisestä alueiden kehittämisestä annetun lain tavoitteiden toteutumisesta annettiin eduskunnalle 8.4.1997. Eduskunta antoi vastauksensa selontekoon lokakuussa 1997. Selonteossa esitettyjen ja eduskunnan vastauksessa edellytettyjen toimenpiteiden toteuttamista on jatkettu yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa.

Valtioneuvosto päätti 18.12.1997 aluekehityslain mukaisesta tavoiteohjelmasta ja aluekehitysrahojen suuntaamisen yleisistä perusteista.

Valtioneuvosto päätti 22.12.1999 aluekehityslain mukaisesta kehitysalueesta, sen tukialueista ja rakennemuutosalueista. Aluejaot ovat voimassa vuosina 2000 - 2006.

Eduskunta edellytti 10.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin aluekehityslain muuttamiseksi siten, että maakuntien liitoille annetaan toimivalta myöntää EU-osuus hankkeisiin, joiden kansallinen julkinen rahoitusosuus tulee kokonaan tai pääosin kunnilta.

Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista, toimivuutta ja tuloksellisuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon vuoden 2003 loppuun mennessä.

Tasavallan presidentti vahvisti 30.12.1999 lain rakennerahasto-ohjelmien kansalli-

sesta hallinnoinnista. Laki tulee voimaan 1.1.2000. Laissa on otettu huomioon uudistetut rakennerahastoja koskevat EY-säädökset. Laki koskee tavoite 1,2 ja 3 -ohjelmia.

Laissa säädetään mm. rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista keskushallinnossa ja aluehallinnossa, maakunnan yhteistyöryhmän asemasta ja tehtävistä, ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista, ohjelmien seurantakomiteoiden asettamisesta sekä EU-varojen ja kansallisen rahoitusosuuden valvonnasta ja tarkastuksesta. Eri viranomaisten EU-hankkeisiin myöntämien tukien myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan sovelletaan kuitenkin edelleen ensisijaisesti asiaa koskevaa erityislainsäädäntöä.

Lain vahvistamisen yhteydessä tasavallan presidentti antoi asetuksen rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista. Asetuksessa annetaan tarkempia säännöksiä mm. yhteistyöasiakirjan sisällöstä ja tarkistamisesta sekä EU:n ja kansallisten varojen jakamiseen liittyvistä menettelyistä ja määräajoista. Asetus tulee voimaan samanaikaisesti lain kanssa 1.1.2000.

Asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Maaseutupoliittinen selonteko

Selonteko 2/1993 vp.
Hallintovaliokunta

Eduskunta hyväksyi 8.6.1994 hallintovaliokunnan mietinnön hallituksen maatalouspoliittisesta selonteosta. Valiokunta edellytti, että hallitus ottaa huomioon myös mietinnön liitteenä olevien erityisvaliokuntien lausunnot.

Eduskunnan vastausta maaseutupoliittiseen selontekoon on käsitelty maaseutupolitiikan neuvottelukunnassa, joka on valtioneuvoston asettama ja sisäasiainministeriön nimittämä eri hallinnonalan edustajista koottu maaseutupoliittinen yhteistyöelin. Kooste eduskunnan vastauksesta on 11.10.1994 lähetetty tiedoksi ja toimenpiteitä varten niille ministeriöille ja organisaatioille, joille neuvottelukunta katsoi eduskunnan edellyttämien jatkotoimien kuuluvan.

Selonteon viitoittaman maaseutupolitiikan valmistelua on jatkettu eri hallinnonalojen ja muiden intressitahojen yhteistyönä maaseutupolitiikan yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmän tehtävänä on yhteensovittaa maaseudun kehittämistoimia sekä edistää maaseutuun kohdistuvien voimavarojen tehokasta käyttöä.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän ajalle 15.5.1999-14.5.2002 jatkamaan aiemmin toimineen, sisäasiainministeriön nimittämän maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän työtä. Yhteistyöryhmän yhtenä tehtävänä on maaseutupoliittisen kokonaisohjelman valmisteleminen ja sen ehdotusten toteuttaminen hallituksen apuna.

Kuntalain vaikutusten seuranta

HE 192/1994 vp ja toivomusaloite 208/1991 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.1995 hallituksen antavan eduskunnalle selonteon uuden kuntalain soveltamisen vaikutuksista kuntien hallintoon ja toimintaan

sekä muista lain soveltamiseen liittyvistä esiin tulleista kysymyksistä vuoden 1999 loppuun mennessä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ongelmallisina pidettävistä rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää täydentävistä kunnallisista järjestyssäännöistä luovutaan mahdollisimman pian kokonaan ja että järjestyssääntöjä vastaavat tarpeelliset normit, joiden rikkomisesta saattaa seurata rangaistus, otetaan lakitasoiseen säädökseen.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että tarkkaan seurataan vaalikelpoisuutta ja esteellisyyttä koskevien säännösten soveltamista ja että ryhdytään tarvittaessa lisätoimenpiteisiin kunnallishallinnon uskottavuuden turvaamiseksi.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että pikaisesti valmistellaan, mahdollisuuksien mukaan kolmikantaisesti, lakiehdotus ainakin kunnan viranhaltijoiden irtisanomisperusteista ja muusta palvelussuhdeturvasta.

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että pikaisesti ja olennaisesti helpotetaan erityisesti KHT- ja HTM-tilintarkastajien mahdollisuutta päästä JHTT-tutkintoon sekä että ryhdytään toimenpiteisiin yhteen tilintarkastajatutkintoon siirtymiseksi julkisyhteisöjen ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen tilintarkastuksessa.

Kunnallisten järjestyssääntöjen rangaistusseuraamuksen sisältävien normien siirtämistä varten laintasoiseen säännökseen on vuonna 1998 aloitettu valmistelu.

Vaalikelpoisuutta koskevien säännösten tulkinnassa voidaan seurata sitä soveltamiskäytäntöä, joka syntyi vuoden 1997 kunnallisvaaleissa. Lain sanamuotojen tarkistuksiin ei tullut esille muutostarpeita. Esteellisyyttä koskevien säännösten tulkinnasta pyydetään neuvontaa enemmän kuin muista säännöksistä. Tämän voidaan arvioida johtuvan siitä, että esteellisyyteen kiinnitetään enemmän huomiota kuin ennen.

Kunnallisten viranhaltijain palvelussuhdeturvasta on annettu laki (484/1996) sen johdosta, että vuonna 1995 voimaan tulleen hallitusmuodon 15 §:n 3 momentin mukaan ketään ei saa erottaa työstä ilman lakiin perustuvaa syytä.

Kuntalain toimivuutta koskeva seurantatutkimus valmistui vuoden 1999 alkupuolella ja Valtioneuvoston selonteko (VNS 3/1999 vp) eduskunnalle uuden kuntalain soveltamisen vaikutuksista kuntien hallintoon ja toimintaan annettiin eduskunnalle syyskuussa 1999. Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Laki julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista (467/1999) tuli voimaan 1.7.1999. Laissa edellytetään JHTT-tutkintoon pyrkivältä muun muassa, että hän on toiminut päätoimisesti julkishallinnon ja -talouden tehtävissä vähintään viisi vuotta ja toiminut tilintarkastustehtävissä vähintään neljä vuotta. Valtiovarainministeriön päätöksellä (865/1999) on rinnastettu julkishallinnon ja -talouden tehtävissä toimimiseksi myös toimiminen JHTT-yhteisössä tai Keskuskauppakamarin taikka kauppakamarin hyväksymässä tilintarkastusyhteisössä julkisen sektorin tarkastustehtävissä.

Edellä mainitulla valtiovarainministeriön päätöksellä samoin kuin aiemmalla samannimisellä päätöksellä helpotettiin KHT- ja HMT-tilintarkastajien pääsyä JHTT-tutkintoon. Kyseisiä tutkintoja suorittaneita henkilöitä on osallistunut vuosien 1998 ja 1999 JHTT-tutkintoon runsaahkosti. Tutkinnossa hyväksyttiin vuonna 1998

kahdeksan henkilöä ja vuonna 1999 yksitoista henkilöä, joista kumpanakin vuonna kolme on suorittanut myös KHT- tai HTM-tutkinnon.

Mahdollisuutta siirtyä yhteen tilintarkastajatutkintoon on selvitetty kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla. Tässä vaiheessa yleinen näkemys on, että siirtyminen yhteen tilintarkastajatutkintoon, jossa olisi erikoistumismahdollisuuksia, on hyvä tavoite, jota ei kuitenkaan voida toteuttaa lähivuosina. Tilintarkastuksen osalta lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Ulkomaalaishallinto

HE 219/1994 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.11.1994, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla kootaan hajanainen ulkomaalaishallinto yhteen sisäasiainministeriön hallinnonalalle.

Sisäasiainministeriön asettama maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen toimikunta luovutti mietintönsä 9.1.1997 (komiteanmietintö 1997:5). Toimikunnan mietinnössä esitettiin ulkomaalaishallinnolle kahden pilarin mallia, jossa päävastuu ulkomaalaisasioista on sisäasiainministeriöllä ja työvoimaministeriöllä. Mietinnön pohjalta laadittu valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittiseksi ohjelmaksi hyväksyttiin valtioneuvostossa yleisistunnossa 16.10.1997. Ohjelmassa hyväksyttiin toimikunnan esittämä kahden pilarin hallintomalli. Sisäasiainministeriön ja työministeriön välistä työnjakoa on täsmennetty valtioneuvoston ohjesäännössä sisäasiainministeriön, ulkoasiainministeriön ja työministeriön käymien neuvottelujen pohjalta.

Kihlakuntauudistuksen seuranta

HE 86/1995 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.2.1996 hallituksen huolehtivan uudistuksen toimeenpanon tarkasta seurannasta ottaen tällöin huomioon muun ohella eri toimialojen palvelujen riittävän ja tasapuolisen saatavuuden maan eri osissa, erityisesti poliisi-, ulosotto- ja syyttäjätehtävien järjestämisen ja hoitamisen kihlakunnittain, yhteistoiminnan laadun ja laajuuden, eri toimialojen yhteistoiminta-alueiden keskinäisen alueellisen yhteneväisyyden ja yhteisen avustavan henkilöstön riittävyyden sekä antavan vuoden 1999 loppuun mennessä eduskunnalle selonteon kihlakuntauudistuksen toteuttamisesta.

Sisäasiainministeriö käynnisti kihlakuntauudistuksen seurannan ja arvioinnin tammikuussa 1997 asettamalla tätä tehtävää varten seuranta- ja arviointiryhmän, jossa ovat edustettuina sekä keskus-, alue- että paikallistaso.

Suoritettavan työn tarkoituksena on kihlakuntahallinnon edelleen kehittämiseksi sekä eduskunnalle annettavaa selontekoa varten tuottaa asiantuntevaa ja riippumatonta tietoa kihlakuntauudistukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamisesta ja uudistuksen vaikutuksista sekä hallinnon että kansalaisten näkökulmasta.

Seuranta- ja arviointiryhmän tehtävänä on kihlakuntahallinnon yhteistyöryhmän ohjauksessa suunnitella ja toteuttaa kihlakuntahallintoa koskeva seuranta.

Suoritettavan seurannan ja tutkimuksen pohjalta ryhmän tulee tehdä ehdotukset muun muassa poliisi-, ulosotto-, syyttäjän- ja rekisteritoimen palvelujen laadun ja saavutettavuuden parantamisesta; kihlakunnanvirastossa yhteisesti hoidettavista tehtävistä, niiden organisoinnista sekä yhteisen henkilöstön määrästä; kihlakuntahallinnon tulosohjausjärjestelmän kehittämisestä ja kihlakuntajaon tarkistamisesta sekä laatia myös ehdotus eduskunnalle annettavasta selonteosta kihlakuntauudistuksen toteuttamisesta. Työryhmän määräaika on 31.12.1998.

Kihlakuntauudistuksen seuranta- ja arviointiryhmä on saanut tehtävänsä suoritetuksi ja arviointitutkimus on valmistunut joulukuussa 1998. Tutkimuksen suoritti Tampereen yliopiston hallintotieteen laitos. Eduskunnan edellyttämä selonteko on annettu 20.5.1999 (VNS 1/1999 vp).

Hätäkeskusten eläkejärjestelyt mahdollisen valtiollistamisen yhteydessä

HE 111/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 5.3.1996, että hallitus hätäkeskusten mahdollisen pysyvän valtiollistamisen yhteydessä yhteistoimin Kuntien eläkevakuutuksen kanssa huolehtii siitä, että niiden henkilöiden asema säilytetään kohtuullisena, joille aiheutuu menetyksiä hätäkeskusten toiminnan valtiollistamisen vuoksi.

Hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain (1257/1993) ja asetuksen (1532/1995) mukaan pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteisiä, valtion ylläpitämiä hätäkeskuksia kokeillaan neljällä alueella 1.4.1996-31.3.2001.

Eduskunta on vuoden 1999 lopulla hyväksynyt hätäkeskuslain ja siihen liittyvän lain pelastustoimilain muuttamisesta (HE 87/1999 vp). Hätäkeskuslain mukaan koko maahan, lukuun ottamatta pääkaupunkiseutua, perustetaan hätäkeskuskokeilussa toteutetun mallin mukaiset viranomaisten yhteiset valtion hätäkeskukset vuoteen 2006 mennessä.

Hätäkeskuslakia koskevan hallituksen esityksen lähtökohtana oli varmistaa valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurva sen tasoisena kuin se on erillisten keskusten järjestelmässä. Hätäkeskuslakiin sisältyykin säännös oikeudesta kunnallisen ekäkejärjestelmän mukaiseen alempaan eläkeikään eräissä tapauksissa sekä säännös poliisimiehen oikeudesta alempaan eläkeikään eräissä tapauksissa. Kuntien eläkevakuutus on lisäksi 26.11.1999 muuttanut kunnallista eläkesääntöä siten, että kunnan palveluksessa olevalla viranhaltijalla ja työntekijällä, joka on siirretty kunnan palveluksesta toiminnan valtiollistamisen yhteydessä valtion eläkelain alaisuuteen, on oikeus eläkkeeseen valtiolle siirtymiseen saakka niiden määräysten mukaan, joita häneen olisi sovellettu, jos kunnan palvelu olisi jatkunut yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

Poliisin hallinnosta annetun asetuksen mukaan poliisin alipäällystöön ja miehistöön kuuluva poliisimies on velvollinen eroamaan virastaan täyttäessään 60 vuotta. Valtion eläkelain mukaan edunsaaja saa valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen täytettyään eroamisikänsä. Hätäkeskusten palveluksessa olevilla poliisimiehillä on siten myös yleistä eläkeikää alempi eläkeikä. Hätäkeskuspäivystäjien eläkeikä tulisi olemaan hätäkeskuslaissa mahdollistettavia siirtymäjärjestelyjä lukuun ottamatta yleisen eläkeiän mukainen 65 vuotta. Hätäkeskuslakia koskevan hallituksen esityksen lähtökohtana on ollut varmistaa valtion hätäkeskus-

ten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurva sen tasoisena kuin se olisi ollut erillisten keskusten järjestelmässä.

Hätäkeskuslakia koskevan hallintovaliokunnan mietinnön (HaVM 8/1999 vp)mukaisesti eduskunta edellyttää, että selvitetään hätäkeskuksissa työskentelevän henkilöstön eläketurvan yhtenäistämismahdollisuudet uudistuksessa valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurvaa heikentämättä.

Koska hätäkeskuslaissa ja kunnallisessa eläkesäännössä on turvattu pysyvien valtion hätäkeskusten palvelukseen siirtyvän henkilöstön eläketurva ja koska eduskunta on hätäkeskuslain käsittelyn yhteydessä hyväksynyt asiassa uuden lausuman ja asiaa selostetaan siten seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä, ministeriö ehdottaa lausuman poistamista jatkossa.

Pakolais- ja siirtolaisasioiden alue- ja paikallishallinnon järjestäminen

HE 125/1995 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.6.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaishallinnon toimivuutta seurataan pakolaisasioiden ja siirtolaisasioiden osalta sekä omalta osaltaan siitä, että pakolaisasioiden ja siirtolaisasioiden alue- ja paikallishallinto tehtävineen järjestetään lailla.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaisvirastolle turvataan riittävät resurssit, jotta virasto voi huolehtiva tehtävistään asianmukaisella tavalla.

Aluehallinnon osalta maahanmuuttajien yhteiskuntaan ja työelämään sopeutumisen edistäminen ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto määrättiin asetuksella työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastolle (A työvoima- ja elinkeinokeskuksista 31.1.1997/93).

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta tuli voimaan 1.5.1999 (493/1999).

Ulkomaalaisvirastoon kansalaisaioiden ruuhkan purkuun palkatut 20 virkamiestä vakinaistetaan vuoden 2000 talousarviossa myönnetyillä määrärahoilla. Osa viroista sijoitetaan turvapaikka-asioiden käsittelyn tehostamiseen. Vaikka viraston määrärahatasoa nostetaan vuoden 2000 talousarviossa, lisävoimavaroja tarvitaan edelleen asiamäärien kasvun johdosta.

Kunnallisessa virkasuhteessa olevien henkilöiden palkkatodistuksen saanti

HE 24/1996 vp
Työasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.5.1996, että kunnallisessa virkasuhteessa olevien henkilöiden palkkatodistusten saantiin liittyvät epäkohdat selvitetään ja ryhdytään tarvittaessa asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Asia on hoidettu kunnallisten työmarkkinaosapuolten tekemällä kunnallisella virkaehtosopimuksella, joka on tullut voimaan 1.9.1996.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvalainsäädännön rakenne ja kirjoittamistapa

HE 44/1996 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1996, että kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvalainsäädännön muuttamista valmisteltaessa noudatetaan muun muassa virkasuhteen luonteesta johtuen työsopimuslain sijasta olemassa olevan virkamieslainsäädännön rakennetta ja kirjoittamistapaa.

Kunnallisen viranhaltijan palvelusturvaa koskevaa lakia on muutettu lailla (753/1999) lisäämällä siihen säännös työnteosta äitiysrahakauden aikana. Se vastaa muuta työsopimus- ja virkamiesoikeutta.

Asia ei enää anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Poliisien virat, määrärahat

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 26.75.21 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet lisätä poliisitoimen ehdotettua toimintamäärärahaa jo vuoden 1997 aikana siten, että poliisin virat voitaisiin mahdollisimman suurelta osin pitää täytettyinä läpi vuoden.

Poliisin toimintamenomomentille osoitettiin vuoden 1999 lisätalousarviossa 40 milj. mk. Vuoden 2000 talousarviossa poliisin toimintamenomomentin määrärahaa korotettiin 100 milj. mk verrattuna vuoden 1999 talousarvioesitykseen. Verrattuna vuoden 1999 lopulliseen rahoitukseen korotus oli hieman yli 50 milj. mk. Korotukseen liitettiin erityinen velvoite pitää poliisimiesten määrä vähintään nykyisellä tasolla ja mahdollisuuksien mukaan lisätä sitä.

Aluehallinnon uudistamisen toimeenpano

HE 148/1996 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996 hallituksen huolehtivan siitä, ettei uudistuksen toimeenpanossa lisätä hallinnon portaita eikä muutoinkaan byrokratiaa sekä että unioniasioissa noudatetaan normaalia EU-asioiden päätöksentekomenettelyä.

Eduskunta edellytti, että keskuksia perustetaan viisitoista ja että ne ovat seuraavilla toimialueilla: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Etelä-Häme, Pirkanmaa, Kymi, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että lakiehdotuksiin ja nii-

den perusteluihin pohjautuvan aluehallinnon uudistamisen toimeenpanoa ohjataan ja seurataan tarkkaan kiinnittäen muun muassa erityistä huomiota työvoima- ja elinkeinokeskusten tehokkaaseen poikkihallinnolliseen yhteistyöhön ja koordinaatioon sekä keskusten yhteistyöhön maakunnan liittojen ja muiden yhteistyötahojen kanssa ja että hallitus antaa eduskunnalle selonteon uudistuksen toimeenpanosta vuoden 2000 loppuun mennessä.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset on perustettu eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Aluehallinto 2000-uudistuksen vuoden 1998 keväällä Tampereen yliopistossa käynnistetty arviointitutkimus on tuottanut kaksi väliraporttia. Tähänastisten tulosten mukaan uudistus on edennyt sille asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Tutkimus valmistuu 30.4.2000 mennessä. Sisäasiainministeriö antaa eduskunnalle selonteon uudistuksen toimeenpanosta syksyllä 2000.

Valtion aluehallintoviranomaisten ja maakuntien liittojen välisen yhteistyön lisäämiseksi on valmisteltu näiden viranomaisten yhteinen verkostoitumis- ja johtamiskoulutus, joka toteutetaan vuoden 2000 keväällä. Koulutusta ohjaamaan ja muita yhteistyön muotoja kehittämään on asetettu työryhmä.

Kuntien valtionosuuslaki

HE 149/1996 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996, että hallitus seuraa tarkoin valtionosuusuudistuksen vaikutuksia ja kohdentumista sekä antaa tarvittaessa pikaisesti eduskunnalle näitä koskevat muutosehdotukset.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle kahden vuoden kuluttua valtionosuusuudistuksen voimaantulosta selvityksen sen toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää pikaisesti yhteisöveron nykyistä oikeudenmukaisemmat jakoperusteet ja selvittää samalla voimalaitoskuntien osalta voimalaitosten aiheuttamat pysyväisluonteiset haitat sekä ryhtyy selvitysten edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa vuoden 1997 aikana esityksen lastensuojelusta sekä ulkomaalaisten ja erityisen vaikeavammaisten hoidosta aiheutuvien poikkeuksellisen suurten kustannusten tasausjärjestelmästä.

Eduskunta edellytti, että kuntayhtymän ja yksityisen ylläpitäjän rahoituksen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvän uuden järjestelmän toimivuutta seurataan ja että tarpeelliseksi havaittaviin lainsäädäntötoimiin ryhdytään välittömästi.

Kuntien valtionosuuslain tarkistamistarpeita selvitettiin kyselyllä, joka lähetettiin kunnille sekä opetus- ja kulttuurilaitosten ylläpitäjille. Selvitys valtionosuusjärjestelmän toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta valmistui alkuvuodesta 1999 ja se annettiin eduskunnan hallintovaliokunnalle vuoden 1999 kesäkuussa. Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes selvittävät valtionosuusuudistuksen vaikutuksia yhteisessä tutki-

mushankkeessa. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa vuosina 1998 ja 1999 on selvitetty sosiaali- ja terveydenhuollon eri menoerien suhteellisten suuruuksien ja menorakenteen muutoksia. Muutokset ovat kokonaisuutena olleet vähäisiä eikä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmän määräytymisperusteisiin ole esitetty muutoksia. Hankkeen toisessa vaiheessa vuonna 2000 valmistuu perusteellisempi määräytymisperusteita koskeva selvitys, jonka pohjalta voidaan tehdä tarvittavat esitykset valtionosuusjärjestelmän tarkistamiseksi hallitusohjelman mukaisesti vuoteen 2002 mennessä.

Sisäasiainministeriön 11.6.1997 asettama työryhmä on selvittänyt kuntien yhteisövero-osuuksien muutostarpeet ja -mahdollisuudet siten, että lähtökohtana on kunnan säilyminen veronsaajana. Työryhmän esitykset koelaskelmineen valmistuivat tammikuussa 1998 ja lakiesitykset valmisteltiin valtiovarainministeriössä. Yhteisöverouudistus tulee voimaan portaittain ja täysimääräisesti uusia perusteita sovelletaan vuodesta 2001.

Valtionosuusjaosto on selvittänyt voimalaitoskuntien asemaa valtionosuusjärjestelmässä ja todennut, ettei ole riittäviä perusteita näiden kuntien valtionosuuksien määräytymisperusteiden muuttamiseen.

Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä on tullut voimaan 1.3.1999 lukien. Valtioneuvoston 28.10.1999 hyväksymän sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö selvittää vuosina 2000-2001 erillisryhmien erityisen tuen tarpeen. Pikaisemmin selvitetään taloudellisen tuen tarve tarkoituksenmukaisten palvelujen aikaansaamiseksi erityisesti vaikea- tai monivammaisille henkilöille sekä mielenterveyspotilaille. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös kustannusten tasausjärjestelmiä. Selvitystyössä otetaan huomioon muun muassa erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmien kokemukset.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta

HE 260/1996 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.6.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että ennen Poliisiammattikorkeakoulun toiminnan aloittamista saatetaan opetuksen ja tutkintojen tason arviointi korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäväksi.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että Poliisiammattikorkeakoulussa poliisipäällystön tutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus suorittaa myös oikeustieteen kandidaatin tutkinto.
>
> Eduskunta edellytti, että poliisin koulutuksen kehittämistä koskevan uudistuksen toimeenpanoa sekä Poliisiammattikorkeakoulussa että tiedekorkeakouluissa seurataan tarkkaan ottaen huomioon muun ohella opetuksen taso ja tutkintojen riittävän korkeat vaatimukset.

Poliisiammattikorkeakoulun toiminta käynnistyi vuoden 1998 alussa. Toiminnan kehittämisessä on otettu huomioon arviointineuvoston suorittaman ulkoisen arvioinnin johtopäätökset ja suositukset (Korkeakoulutettu poliisi, poliisiammattikorkeakoulun ulkoinen arviointi, Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 1:1998).

Yhteistyö Turun ja Tampereen yliopistojen kanssa on käynnistynyt ja sitä kehitetään edelleen käytännön toteutuksesta saatavien kokemusten perusteella.

Vuoden 1998 aikana käynnistettiin neuvotteluja Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa siitä, miten poliisipäällystön tutkintoon kuuluvia opintoja voidaan hyväksilukea osaksi oikeustieteen kandidaatin tutkintoa. Neuvottelut yhteistyöstä Helsingin yliopiston kanssa ovat edelleen kesken.

Poliisin henkilörekisterilain uudistaminen

HE 133/1997 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.12.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että viimeistään yleisen henkilörekisterilain uudistamista koskevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen eduskunnalle annetaan lakiehdotus mahdollisimman pian koskien poliisin henkilörekisterilain uudistamista muun ohella siten, että lain tasolla säädetään riittävän yksityiskohtaisesti poliisin henkilörekistereistä, niihin talletettavista tiedoista, tietojen käyttötarkoituksesta ja tietojen säilytysajoista.

Vuonna 1998 asetettiin työryhmä, jonka tehtävänä on poliisin henkilörekisterilain kokonaisuudistus. Kokonaistarkistuksen tavoitteena on varmistaa poliisin henkilörekisterilain yhdenmukaisuus henkilötietolain ja viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lain kanssa.

Poliisin henkilörekisterilain valmistelua on kertomusvuoden aikana jatkettu työryhmässä. Valmistelun etenemiseen on vaikuttanut henkilötietolain ja julkisuuslain voimaantulo. Tavoitteena on, että esitys poliisin henkilörekisterilaiksi voitaisiin antaa eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2000.

Rahanpesun estäminen ja selvittäminen

HE 158/1997 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.12.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että rahanpesun estämistä ja selvittämistä koskevan lainsäädännön toimivuutta seurataan tarkkaan ja että lisäksi jatketaan rahanpesuun liittyvää selvitystyötä.

Tasavallan Presidentti antoi 30.1.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi annetun lain mukaisesti Keskusrikospoliisiin perustettiin vuonna 1998 rahanpesun selvittelykeskus. Keskuksen toimintaa on kehitetty edelleen vuoden 1999 aikana.

Vuonna 1999 tehtiin 348 ilmoitusta rahanpesusta, ilmoitusten määrä kasvoi edellisestä vuodesta 160 ilmoituksella. Rahanpesun selvittelykeskus on ottanut osaa epäiltyjen rahanpesutapausten esitutkintaan, ja tämä on selvästi lisännyt poliisin tietoon tulleiden rahanpesutapausten lukumäärää.

Rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää solmia yhteistyösuhteet toiminnan kannalta keskeisten valtioiden kanssa tietojen vaihdon varmistamiseksi. Tätä työtä on jatkettu vuoden 1999 aikana. Rahanpesun selvittelykeskus on myös osallistunut alueen keskeisen kansainvälisten järjestöjen työhön.

Vuoden aikana on aloitettu myös lainsäädännön muutoksen valmistelu, joka on seurausta EU-direktiivin valmisteilla olevasta muutoksesta. Muutoksen seurauksen lisääntyy ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevien toimijoiden määrä.

Kuntien eläkevakuutus

HE 38/1998 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.6.1998 hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan kuntien eläkevakuutuksen toiminnan laillisuuden ja eläkevarojen sijoittamiseen liittyvien riskien hallinnan valvonnan asiantuntemusta ja tehokkuutta.

Kuntien eläkevakuutuksen toiminnan laillisuuden ja eläkevarojen sijoittamiseen liittyvien riskien hallinnan valvonnan asiantuntemuksen ja tehokkuuden seurantaa varten valmistellaan tarpeellisia henkilöjärjestelyjä. Valvonnasta valtiolle aiheutuvien kustannusten kattamiseksi kuntien eläkelaitokselle määrätään valvontamaksu.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Rajamiesten koulutus sekä poliisi-tulli- ja rajavartioviranomaisten yhteistoiminta

HE 42/1998 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.2.1999 hallitusekn tarkkaan seuraavan lain soveltamista ja toimivuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että säädettävän uuden lainsäädännön edellyttämät tehtävät ja näiden tehtävien hoitamiselle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen myös aikaisemman koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen saaneille rajavartiomiehen tehtävässä palveleville upseereille, erikoisupseereille ja opistoupseereille sekä kaikille merivartijoille ja rajavartioille annetaan rajavartiomiehen tehtävien ja niiden asianmukaisen hoitamisen edellyttämä täydennyskoulutus.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän uuden, erillisen poliisi-, tulli- ja rajavartioviranomaisten yhteistoimintaa koskevan säädöksen tarpeellisuuden ottaen huomioon muun muassa kyseisten viranomaisten laissa säädetyt toimialakohtaiset tehtävät, olemassa olevan sääntelyn mahdollistama yhteistoiminta ja käytännön yhteistoimintatarpeet sekä tämän lisäksi antavan eduskunnalle tarvittaessa lakiehdotuksen koskien rajatarkastustoimivallan antamista rajavartiolaitoksen ohella myös poliisi- ja tulliviranomaisille.

Tasavallan Presidentti antoi 12.3.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Rajavartiolaitoksesta annettu laki (320/1999) tuli voimaan 21.3.1999. Mainittuna päivänä tuli voimaan myös rajavartiolaitoksesta annettu asetus (321/1999), joka muun ohella sisältää säännökset rajavartiolaitoksen upseerien, erikoisupseerien, opistoupseerien, merivartijoiden ja rajavartijoiden koulutuksesta. Rajavartiolaitoksen henkilöstön koulutusjärjestelmä uudistettiin maninittujen säännösten nojalla niin,

että peruskoulutukseen sisällytetään noin neljän opintoviikon pituinen lainsäädäntöä sisältävä oppijakso. Lisäksi vuosina 1999—2006 annetaan kaikkille aikaisemman koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen saaneille rajavartiomiehille täydennyskoulutuksena edellä mainitun sisältöinen lainsäädännön oppijakso. Täydennyskoulutus on jo käynnissä ja vuonna 1999 täydennyskoulutettiin yhteensä 220 rajavartiomiestä.

Hallituksen esityksessä laiksi poliisilain muuttamisesta (HE 34/1999 vp) ehdotetaan poliisilakiin lisättäväksi säännös, jonka nojalla poliisilla olisi toimivaltuus rajatarkastuksen suorittamiseen sekä tullivalvontaan. Hallituksen esityksessä laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 177/1999 vp) ehdotetaan lakiin lisättäväksi säännös, jonka nojalla voitaisiin valtioneuvoston asetuksella säätää poliisin, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta sekä näiden viranomaisten keskinäisestä yhteistoiminnasta ja virka-apumenettelystä. Joulukuussa 1999 sisäasiainministeriön antamalla hallinnollisella määräyksellä on määrätty poliisin ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta. Samaan aikaan tullihallituksen pääjohtaja tullilaitoksen osalta ja rajavartiolaitoksen päällikkö rajavartiolaitoksen osalta ovat antaneet sisällöltään yhtenevät hallinnolliset määräykset tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen tehtävien yhteensovittamisesta. Poliisin, tullilaitoksen ja rajavartiolaitoksen tehtävien tarkoituksenmukainen yhteensovittaminen ja keskinäinen tehokas yhteistoiminta voidaan toteuttaa ilman erillistä muuta lainsäädäntöä.

Ulkomaalaispolitiikka
Ulkomaalaislain uudistaminen

HE 50/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen käynnistävän mahdollisimman pian ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen siten, että voidaan säätää mahdollisimman selkeä, johdonmukainen ja yksiselitteinen laki, jossa otetaan huomioon ulkomaalaisen oikeusturva sekä muun muassa erityisesti turvapaikkamenettelyn nopeuttaminen, turvapaikkamenettelyyn liittyvien väärinkäytösten estäminen, tehokkaat täytäntöönpanotoimenpiteet ja eduskunnan aseman vahvistaminen ulkomaalaispolitiikan seurannassa ja tavoitteiden asettamisessa.

Tasavallan Presidentti antoi 22.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen valmistelu aloitetaan vuonna 2000 ja sen on tarkoitus valmistua hallituskauden loppuun mennessä.

Poliisin voimavarat
Liikennevalvonta

HE 74/1998 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 12.2.1999, että päiväsakko- ja rikesakkojärjestelmän muuttamisesta johtuva poliisin voimavarojen vapautuminen käytetään liikennevalvonnan tehostamiseen.

Tasavallan Presidentti antoi 30.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Poliisin ylijohto on asettanut vuodelle 2000 poliisin liikennevalvonnalle valvontakontaktien lisäämiseen tähtääviä määrällisiä, mitattavissa olevia tavoitteita. Valvontakontaktien lisäys toteutuu valvontaa lisäämällä. Rikesakon käyttöalan laajeneminen ylinopeustapauksissa nopeuttaa yksittäisen tapauksen käsittelyä. Vapautuva aika ohjautuu valvontatyöhön, jolloin valvontakontaktien määrä tullee kasvamaan myös tästä syystä. Poliisi pyrkii käytettävissä olevat resurssit huomioon ottaen myös muilla keinoilla lisäämään valvonnan määrää.

Pelastustoimilain soveltaminen

HE 76/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 26.1.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan pelastustoimilain soveltamista ja toimivuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin.

Tasavallan Presidentti antoi 30.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Pelastustoimilakiin (561/1999) on vuoden 1999 syysistuntokaudella tehty kaksi muutosesitystä, joista toinen liittyy hätäkeskusuudistukseen ja toinen puolustusvoimista annetun lain muutokseen. Hallintovaliokunta katsoi mietinnössään, että pelastustoimilain 5 §:n 2 momentissa puolustusvoimille säädetty velvollisuus osallistua eräissä tapauksissa pelastustoimintaan olisi eri yhteydessä siirrettävä lakiin puolustusvoimista. Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevaan hallituksen esitykseen puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta (HE 172/1999 vp) sisältyy tätä koskeva esitys.

Perustuslakivaliokunta katsoi pelastustoimilakiehdotusta koskevassa lausunnossaan 31/1998 vp, että poikkeusolojen toimivaltuuksia koskevat säännökset 65 ja 76 § olisi tullut kytkeä valmiuslain uudistuksen yhteyteen ja jättää ne pois pelastustoimilaista. Oikeusministeriön valmistelemassa valmiuslain muutosesityksessä (HE 186/1999) pelastustoimilain mainitut säännökset on esitetty liitettäväksi valmiuslakiin ja vastaavat pelastustoimilain pykälät kumottaviksi.

Sisäasiainministeriö valmistelee vuoden 2000 aikana seurantaohjelman, jonka avulla pelastustoimilaissa säädettyjen uudistusten toimivuus todetaan. Merkittävimmät uudistukset kuten palvelutason määrittely, hälytysohjeiden laadinta ja palovaroittimien pakollisuus asuintiloissa, on toteutettava viimeistään vuoden kuluessa lain voimaantulosta, joten niiden toteutumisesta on mahdollista saada tietoja aikaisintaan vuoden 2001 aikana.

Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kuntien yhteistyö

HE 191/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999 hallituksen selvittävän mahdollisimman pian mahdollisuudet perusteellisen valmistelun jälkeen järjestää määritellyissä tehtävissä julkisen vallan käytön salliva Ruotsin ja Suomen kuntien välinen

yhteistyö joko Ruotsin ja Suomen valtioiden välisen sopimuksen tai erillisen lainsäädännön pohjalta.

Tasavallan Presidentti antoi 5.3.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Edellytyksiä vastavuoroiseen lainsäädännön uudistamistyöhön ei ole ollut.

Sähköinen henkilökortti, käyttö

HE 192/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että mahdollisuuksien mukaan kaikissa valtion viranomaisissa ja toiminnoissa voidaan käyttää yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia ja että sama kortti on mahdollisimman pitkälle käytettävissä myös kuntahallinnossa.

Tasavallan Presidentti antoi 22.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999), Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta (301/1999) ja laki rekisterihallintolain muuttamisesta 2 §:n (528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki sähköisestä asioinnista hallinnossa tuli voimaan 1.1.2000 (1318/1999). Laissa säädetään muun muassa sähköiseen tunnistamiseen liittyvistä keskeisistä vaatimuksista. Lain mukaan sähköisessä asioinnissa hyväksytään aina sähköisessä henkilökortissa oleva henkilökorttilain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu varmenne. Sähköistä asiointia koskevan yleislain mukaan asia voidaan siten aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi Väestörekisterikeskuksen sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella. Valtiovarainministeriö julkaisee lain mukaan mahdollisimman kattavaa ja ajantasaista luetteloa laissa säädetyt vaatimukset täyttävistä hallinnossa käytettävistä varmentajista ja varmenteista yhdenmukaisen käytännön turvaamiseksi muiden varmenteiden hyväksymisessä. Valtiovarainministeriö antaa myös ohjeita ja neuvoja sähköisen asioinnin edellyttämän tietohallinnon järjestämisessä. Sisäasiainministeriö antaa ohjeita ja neuvoja sähköisten asiointipalvelujen järjestämisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriön useiden muiden tahojen kanssa yhteistyössä käynnistämää ns. Satakunnan makropilotti -hanketta varten on sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu määräaikaista kokeilusäädäntöä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muun sosiaaliturvan saumattoman palveluketjun sekä sosiaaliturvakortin kokeilusta. Määräaikaisessa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa käytettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön suunnitelmien mukaan erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin niin hallintoasioiden käsittelyssä kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tosiasialliseen toteuttamiseen liittyvien sähköisten sovellusten hyödyntämisessäkin. Korttiin on tarkoitus väestötietolain 23 §:n 3 momentin mukaisesti hakea varmenteita Väestörekisterikeskukselta.

Sähköinen asiointi, varmenteet

HE 18/1999 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että sähköistä asiointia koskevaa lainsäädäntöä edelleen kehitettäessä siinä varmistetaan, että Väestörekisterikeskuksen kansalaisille sekä valtion tai kunnan viranomaisille sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella asia voidaan aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi, sekä siitä, että ennen kuin muiden kuin Väestörekisterikeskuksen myöntämillä varmenteilla voidaan asioida hallinnossa, on yhtenäisessä hallinomenettelyssä selvitettävä, että nämä varmenteet täyttävät laissa säädettävät edellytykset.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että väestötietolain ja rekisterihallintolain muutosten yhteydessä 10 päivänä helmikuuta 1999 eduskunnan hyväksymän yhtä yhteistä sähköistä henkilökorttia koskevan lausuman mukaisesti sähköistä asiointia ja sitä koskevaa lainsäädäntöä kehitetään edelleen niin, että henkilökorttilain mukaista valtion yleistä henkilökorttia voidaan käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä muun sosiaaliturvan sähköisessä asioinnissa.

Tasavallan Presidentti antoi 28.7.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskeva henkilökorttilaki (829/1999), Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluja koskeva lainsäädäntö (laki väestötietolain muuttamisesta 527/1999, laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta 8301/1999) ja laki rekisterihallintolain muuttamisesta 2 §:n (528/1999) tulivat voimaan 1.12.1999.

Laki sähköisestä asioinnista hallinnossa tuli voimaan 1.1.2000 (1318/1999). Laissa säädetään muun muassa sähköiseen tunnistamiseen liittyvistä keskeisistä vaatimuksista. Lain mukaan sähköisessä asioinnissa hyväksytään aina sähköisessä henkilökortissa oleva henkilökorttilain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu varmenne. Sähköistä asiointia koskevan yleislain mukaan asia voidaan siten aina saattaa hallinnossa vireille, allekirjoittaa ja antaa tiedoksi Väestörekisterikeskuksen sähköiseen henkilökorttiin myöntämällä varmenteella. Valtiovarainministeriö julkaisee lain mukaan mahdollisimman kattavaa ja ajantasaista luetteloa laissa säädetyt vaatimukset täyttävistä hallinnossa käytettävistä varmentajista ja varmenteista yhdenmukaisen käytännön turvaamiseksi muiden varmenteiden hyväksymisessä. Valtiovarainministeriö antaa myös ohjeita ja neuvoja sähköisen asioinnin edellyttämän tietohallinnon järjestämisessä. Sisäasiainministeriö antaa ohjeita ja neuvoja sähköisten asiointipalvelujen järjestämisestä.

Sosiaali- ja terveysministeriön useiden muiden tahojen kanssa yhteistyössä käynnistämää ns. Satakunnan makropilotti -hanketta varten on sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu määräaikaista kokeilusäädäntöä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muun sosiaaliturvan saumattoman palveluketjun sekä sosiaaliturvakortin kokeilusta. Määräaikaisessa ja alueellisesti rajatussa kokeilussa käytettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön suunnitelmien mukaan erillistä sosiaaliturvakorttia sosiaali- ja terveydenhuollon sähköiseen asiointiin niin hallintoasioiden käsittelyssä kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tosiasialliseen toteuttamiseen liittyvien sähköisten sovellusten hyödyntämisessäkin. Korttiin on tarkoitus väestötietolain 23 §:n 3 momentin mukaisesti hakea varmenteita Väestörekisterikeskukselta.

Kuntien rahoitusasema

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 26.97 kohdalla, että hallitus tarkoin seuraa palvelujen saatavuutta ja kuntien rahoituksen rahoituksen riittävyyttä, kehittää kuntien keskinäisen vertailun ja tulopohjan vahvistamisen työvälineeksi yleisesti uskottavia tunnuslukuja sekä analysointi- ja ennakointimalleja.

Sisäasiainministeriö seuraa kuntien rahoitusaseman kehitystä kuntien tilinpäätöstietojen perusteella. Valtio-kunta-yhteistyössä arvioidaan kuntien rahoitusaseman kehitystä kokonaisuutena säännöllisesti talousluvun avulla. Yksittäisten kuntien rahoitusaseman seuraamiseksi ja ennustamiseksi sisäasiainministeriössä kehitetään tunnusluku, jonka avulla arvioidaan yksittäisen kunnan rahoituksen riittävyyttä palvelujen järjestämisessä. Siihen perustuvalla ennakointimallilla voidaan kuntakohtaisesti arvioida tulevaa kuntatalouden kehitystä ja testata valtion ja kuntien taloussuhteiden mahdollisten muutosten vaikutuksia kunnittain.

Kunnallistalous

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 26.97 kohdalla, että kunnallistaloutta selvittämään asetettavan selvitysmiehen toimeksianto määrätellään niin laajaksi, että se kattaa kuntien koko valtionosuusjärjestelmän tarkistamisen ja useiden, samanaikaisesti kuntien talouteen vaikuttavien tekijöiden, kuten yhteisöveromuutosten arvioinnin sekä ehdotukset kuntakohtaisten erojen lieventämiseksi rahoituksen riittävyydessä.

Sisäasiainministeriö kutsui 10.12.1999 valtiotieteen tohtori Jukka Pekkarisen selvitysmieheksi tutkimaan kuntien tehtäviä, rahoitusasemaa sekä kuntien ja valtion välisiä rahoitussuhteita.

Selvitystyö koskee kuntien rahoitusasemaa kokonaisuutena ja siinä otetaan huomioon kuntien tehtävät sekä alueellisen tasapuolisuuden toteutuminen. Selvitystyön toimeksianto on määritelty laajasti ja sen puitteissa suoritetaan valtionosuusjärjestelmän tarkistamista koskeva tarve. Lisäksi selvitysmiehen tulee arvioida mm. yhteisöverouudistuksen vaikutukset kuntien rahoitusasemaan. Selvitysmihen tulee tehdä esitykset siitä, miten kuntakohtaisia eroja rahoituksen riittävyydestä voidaan lieventää. Selvitysmiehen esitysten tulee valmistua 31.12.2000 mennessä.

Rakennerahasto-osuuden myöntäminen
Alueiden kehittäminen, lain uudistaminen

HE 140/1999 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamiseksi siten,

että maakuntien liitoille annetaan toimivalta myöntää rakennerahasto-osuus hankkeisiin, joiden kansallinen julkinen rahoitus tulisi kokonaan tai pääosin kunnilta.

Eduskunta edellytti hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista, toimivuutta ja tuloksellisuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon vuoden 2003 loppuun mennessä.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Puolustusministeriö

Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset

HE 132/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Hyväksyessään 12.11.1996 vuoden 1996 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 27.99 kohdalla, että puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset turvataan osoittamalla vuosittaisissa talousarvioissa riittävät määrärahat hankintoihin kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta.

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.16 kohdalla, että puolustusmateriaalimäärärahat mitoitetaan siten, että ne turvaavat kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset.

Eduskunnan lausuman ja valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan sekä riittävällä kotimaisella tilauskannalla että edistämällä alan kansainvälistä työnjakoa.

Koska torjuntahävittäjien hankinnan vuosien vuosina 1999 ja 2000 maksuosuudet ovat suuret, on määrärahaosuus hankintojen osoittamiseen kotimaiselle puolustustarviketeollisuudelle tiukka. Alan teollisuuden asemaan ja työllisyyteen ovat kuitenkin vaikuttaneet vuonna 1999 myönteisesti hankinnat, joita on voitu toteuttaa 1998 toisessa lisätalousarviossa puolustusmateriaalihankintoihin myönnetyillä 200 milj. markan määrärahalla. Tästä kotimaisen lentokoneteollisuuden ja puolustustarviketeollisuuden työllisyyden turvaamiseen oli tarkoitettu yli 160 milj. markkaa. Lisäksi on huomattava, että torjuntahävittäjähankinnan vastakauppavelvoitteet tukevat kotimaisen puolustustarviketeollisuuden asemaa ja työllisyyttä.

Vuoden 1998 maaliskuussa asetettu kotimaisen puolustusmateriaaliteollisuuden kehittämistä selvittänyt toimikunta jätti 11.8.1999 raporttinsa, jossa toimikunta totesi, että taloudellisesti kannattava, osaamiseltaan ja teknologiselta perustaltaan kansainvälisesti kilpailukykyinen puolustusmateriaaliteollisuus turvaa parhaiten Suomen puolustusvalmiuden edellyttämiä materiaalitarpeita. Raportin johtopäätöksenä toimikunta esitti rahoituksen osalta mm., että Suomen puolustusmateriaaliteollisuuden turvaaminen nopeasti tapahtuvassa rakenne- ja kansainvälistymismuutoksessa edellyttäisi kotimaiselle teollisuudelle kohdennettavaa noin 200-300 miljoonan markan vuositason lisärahoitusta vuosina 1999 - 2000.

Valtiontaloudellisista syistä kyseisen suuruista lisämäärärahaa ei kuitenkaan katsottu mahdolliseksi, mutta eduskunta myönsi hallituksen esityksestä vuoden 1999 toisessa lisätalousarviossa momentille 27.10.16 (Puolustusmateriaalihankinnat) lisämäärärahaa 20 milj. markkaa, joka on suunniteltu käytettäväksi kotimaisen puolustusmateriaaliteollisuuden tukemiseen kenttätykkihankinnoin.

Puolustusvoimien henkilöstön asema
Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat

Selonteko 1/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Hyväksyessään 30.5.1997 selonteon eduskunta edellytti, että puolustusvoimien henkilöstöä koskevat muutokset tehdään hallituksen selonteossa esitetyn mukaisesti luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen ja irtisanomisia välttäen. Päätökset siitä, mitä toimintoja varusmieskoulutuksen menettäviin varuskuntiin jää ja millaisiin korvaaviin toimenpiteisiin ryhdytään, on tehtävä viipymättä. Samalla selvitetään, miten yhteistyötä jatketaan puolustusvoimien ja sen eri yhteistyötahojen kesken.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisiin puolustusvoimien rauhanajan organisaatiotarkistuksiin liittyviä henkilöstövoimavarojen uudelleenkohdentamisia on jatkettu ja ne on pyritty toteuttamaan luonnollista poistumaa hyväksikäyttäen. Puolustusvoimien erikoissairaanhoidon ja vaatetuskorjaamotoiminnan uudelleenjärjestelyihin liittyen kertomusvuonna on kuitenkin jouduttu irtisanomaan noin 70 puolustusvoimien henkilöä, koska he eivät ole voineet perustellusta syystä siirtyä uuteen tehtävään toiselle paikkakunnalle.

Pääministerin 25.4.1997 asettaman turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon alueellisten toimenpiteiden täytäntöönpanoa koordinoivan työryhmän työ on toimeksiannon mukaisesti päättynyt 31.12.1999 tehtävän tultua suoritetuksi. Työryhmän puheenjohtajana toimi valtiosihteeri Rauno Saari valtioneuvoston kansliasta.

Ulkoasiainvaliokunnan lausuma ei edellytä tässä yhteydessä muita toimenpiteitä.

Puolustusvoimien toimintamenomääräraha

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.21 kohdalla, että selonteossa kaavailtu toimintamenojen lisäys tapahtuu vuonna 2000.

Hallitus on menokehyspäätöksessään 1999 antanut puolustusministeriön hallinnonalalle vuoden 2000 talousarvioesityksen laadintaa varten sitovan kehyksen sekä vuosia 2001 - 2003 varten suunnittelun pohjaksi ohjeelliset kokonaismenokehykset, joiden perusteella toimintamenoja kyettäisiin nostamaan vuosien 1998 ja 1999 tasosta nousevasti n. 0,5 - 1,0 miljardia markkaa vuositasolla. Toteutuessaan tämä hallinnonalan kokonaisrahoitus antaisi siis mahdollisuuden toimintamenojen huomattavaan lisäykseen, vaikka reaalisesti ei aivan selonteon mukaiseen tasoon päästäkään. Hallitus on sisällyttänyt strategiasalkkuunsa hankkeena selonteon tarkistuksen vuonna 2001, minkä yhteydessä puolustusratkaisuja ja niihin tarvittavia määrärahoja tarkastellaan kokonaisuutena uudelleen.

Ilmavoimien lentäjien sitoumusjärjestelmä

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 27.10.21 kohdalla, että ilmavoimiin luodaan sitoumusjärjestelmä, joka takaa riittävän lentäjien määrän

Siviili-ilmailun kasvusta johtuen ilmavoimiin on syntynyt tilanne, jossa noin 70 ohjaajan siirtyminen lentoyhtiöiden palvelukseen on vaikeuttanut ilmavoimien toimintaa. Ilmavoimien toimintaedellytysten varmistamiseksi puolustusministeriö, Pääesikunta sekä Ilmavoimien esikunta ovat yhteistyössä ryhtyneet useisiin uudistustoimenpiteisiin, joilla on pyritty varmistamaan riittävä lentäjämäärä ilmavoimille. Ohjaajien rekrytointi- ja koulutusjärjestelmää on uudistettu sekä ohjaajien palvelusuraan kuuluvaa jatkokoulutusta on myöhennetty laivuepalvelusajan lisäämiseksi. Ohjaajien palkkausta on tarkistettu useampaan otteeseen. Suurimmillaan korotukset ovat olleet yhteensä 4 333 markkaa kuukaudessa. Tehdyissä päätöksissä on otettu huomioon myös hallinnonalan rahoitusmahdollisuudet toteuttaa uudistuksia. Kustannukset ovat vuositasolla noin 20 milj. markkaa.

Palkkaukselliset tarkistukset on toteutettu työnantajan toimenpitein ja ohjaajia edustavia henkilöstöjärjestöjä on kuultu päätöksiä valmisteltaessa. Henkilöstöjärjestöjen kanssa yhteisessä työryhmässä on valmisteltu myös muutosehdotukset lentolisäjärjestelmään seuraavia virkaehtosopimusneuvotteluita varten.

Palkkauksellisten ratkaisujen ohella myös ohjaajien sitoumusjärjestelmää on uudistettu, jotta voitaisiin taata riittävä lentäjien määrä ilmavoimissa. Uusien, vuonna 1999 Maanpuolustuskorkeakoulussa aloittaneiden kadettien osalta sitoumusjärjestelmää kehitettiin siten, että sitoumusaika pidentyi aiemmasta 10,5 vuodesta 13 vuoteen. Samalla uudistettiin sitoumuksen rikkomisesta maksettavan korvauksen määräytymisperusteet siten, että uudessa järjestelmässä korvaussumma nousee portaittain lentokoulutuksen edistyessä ja on suurimmillaan 500 000 markkaa.

Uusi sitoumusjärjestelmä koskee vain vuonna 1999 ohjaajakoulutuksen aloittaneita. Aiemmin palveluksensa aloittaneiden osalta sitoumusjärjestelmän kehittäminen on tapahtunut palkkauksen tarkistusten yhteydessä siten, että vanhan 10,5 vuoden sitoumusajan päättyessä ohjaajille tarjotaan mahdollisuutta tehdä kolmen vuoden jatkositoumus. Sitoumuksen tehneille maksetaan sitoumuskorvauksena 40 000 markkaa vuodessa kolmen vuoden ajan. Mikäli asianomainen eroaa palveluksesta ennen sitoumusajan päättymistä, hänen on maksettava sitoumuskorvauksena 156 000 markkaa. Kolmen vuoden jatkositoumuksen päätyttyä ohjaajilla on mahdollisuus uusia kolmen vuoden jaksoissa vastaavilla etuuksilla eläkkeelle siirtymiseen asti.

Edellä olevien puolustushallinnon sisäisten toimenpiteiden lisäksi puolustusministeriö, Pääesikunta sekä Ilmavoimien esikunta ovat osallistuneet siviili-ilmailun koulutusjärjestelmää sekä siviili-ilmailun ja sotilasilmailun yhteistyömahdollisuuksia selvittäneen työryhmän työhön, joka jätti mietintönsä 12.4.1999. Työryhmän ehdotusten toteuttaminen vastaisuudessa edesauttaisi osaltaan myös ilmavoimien ohjaajatilannetta.

Valtiovarainministeriö

Pankkituki

HE n:o 375/1992 vp.
Valtiovarainvaliokunta

1) Eduskunta edellytti 2.2.1993, että valtion vaikutusvallan takaavan omistuksen hankinnan tulee olla ensisijainen tuen myöntämisen muoto. Omistusoikeuden noustessa tavoiteltavaan merkittävään määräysvaltaan, voidaan pääomatodistuksia ja takauksia käyttää joko pääomasijoituksen ohella tai sijasta.

2) Eduskunta edellytti, että ennen omistuksen hankintaa, joka voi tapahtua mm. osakeannin kautta, on huolehdittava, että valtion omistusosuus tulee oikeaan suhteeseen arvoaan menettäneeseen vanhaan omistukseen nähden. Oikean suhteellisuuden toteuttamiseksi mahdollisesti tarpeellinen oman pääoman nimellisarvon leikkaus on toteutettava ennen osakemerkintää.

3) Eduskunta edellytti, että valtion omistuksen tasapuolisuuden vuoksi on osakeanti tehtävä vanhaan omistukseen verrattavilla osakkeilla eikä esimerkiksi äänivallaltaan rajatuilla osakesarjoilla, jotta niillä hankittava päätösvalta olisi yhdenvertainen vanhojen omistajien oikeuksiin nähden.

4) Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle tiedonantona suunnitelmansa rahoitusjärjestelmän tervehdyttämisestä, tervehdyttämiseen käytettävistä keinoista ja julkisen tuen palauttamisesta valtiolle niin, että tiedonanto voidaan käsitellä eduskunnassa vuoden 1993 valtiopäivien syysistuntokaudella.

5) Velallisten suojan parantamiseksi ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkoituksen toteutumisen turvaamiseksi eduskunta pitää tarpeellisena, että velallisen pantua vireille hakemuksensa velkajärjestelystä on laissa tarkoitettu toimenpidekielto pantava voimaan jo ennen velkajärjestelyn alkamista ja siitä ajankohdasta, jolloin velallinen on velkojapankilleen ilmoittanut käynnistävänsä velkajärjestelymenettelyn. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi tulee yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia tarpeellisilta osin kiireellisesti muuttaa. Eduskunta edellyttikin, että hallitus käynnistää lainmuutoshankkeen välittömästi edellä tarkoitetun velallisen oikeusaseman parantamiseki sekä antaa asiaa koskevan lakiesituksen eduskunnalle kevätistuntokauden 1993 aikana.

6) Eduskunta edellytti, että hallitus välittömästi ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin niin, että pankit noudattavat yhtenäistä luottotappioiden kirjaamiskäytäntöä.

Eduskunta hyväksyessään 12.10.1993 valtion vuoden 1993 neljännen lisätalousarvioesityksen, muutti ensimmäisessä kappaleessa olevaa lausumaa siten, että takaus ja muu mainitun lisätalousarvion momentilla 28.87.51 (Pankkitoiminnan tukeminen) tarkoitettu sitoumus voi olla pankille ensisijaisen tuen myöntämisen muoto.

Kappaleisiin 2-3 ja 5-6 sisältyvät lausumat koskivat vuoden 1993 ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettyjä määrärahoja ja valtuuksia. Koska määräraha muutet-

tiin vuoden 1993 neljännellä lisätalousarviolla siirtomäärärahaksi (3 v), tulivat lausumiin sisältyvät ehdot otettavaksi huomioon määrärahaa koskevia valtioneuvoston tai ministeriön päätöksiä tehtäessä. Pankkitarkastusvirasto lakkautettiin 1.10.1993 voimaan tulleella rahoitustarkastuslailla, jolloin sen tehtävät siirrettiin Suomen Pankin yhteydessä toimivalle rahoitustarkastukselle. Rahoitustarkastus on antanut luottotappioiden kirjaamista koskevat määräykset.

Kappaleeseen neljä sisältyvän lausuman tarkoittaman tiedonannon hallitus antoi eduskunnalle 2.12.1993.

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaan perintä- ja maksukielto alkaa, kun tuomioistuin on päättänyt velkajärjestelyn aloittamisesta. Kiireellisissä tapauksissa velallinen voi pyytää väliaikaista perintä- ja täytäntöönpanokieltoa jo velkajärjestelyä hakiessaan. Mahdollisuus saada väliaikainen kielto antaa siten velalliselle turvaa. Tämän vuoksi viidennessä kappaleessa tarkoitettua erillistä ja kiireellisesti toteutettavaa lainmuutosta ei ole pidetty aiheellisena. Lain soveltamisesta saatujen kokemusten perusteella voidaan lainsäädännön tarkistustyön yhteydessä arvioida, onko lausumassa edellytetty muutos välttämätön.

Valtion vuoden 1994 talousarviossa momentilla 28.87.89 (Pankkitoiminnan tukeminen, 3 vuoden siirtomääräraha) pankkitoiminnan tukemiseen varattujen määrärahojen käyttöoikeus päättyi vuonna 1996. Vuoden 1997 talousarviossa varattujen takaus- ja muiden valtuuksien käytön edellytykset ovat samat kuin mitä vuonna 1993 edellytettiin.

Eduskunta totesi 8.12.1998, että suomalainen rahoitusjärjestelmä on kaikkien saatujen selvitysten mukaan tervehtynyt siten, että pankkien voidaan vastaisuudessa edellyttää pystyvän hoitamaan sitoumuksensa kaikissa olosuhteissa ilman Suomen valtion antamaa takuuta. Eduskunnan vuonna 1993 hyväksymä lausuma, jonka mukaan eduskunta tulee tarpeen vaatiessa myöntämään riittävät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyttöön pankkien vastuita koskevan sitoumuksen täyttämiseen, on rauennut.

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa vuoden 1999 aikana selonteon eduskunnan pankkituen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä vastikkeellisuutta koskevien ehtojen toteutumisesta. Selonteossa tulee antaa selvitys valtiontalouden tarkastusviraston suorittamasta Suomen Säästöpankin liiketoiminnan luovutuksessa noudatetun menettelyn laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastuksesta. Selonteossa tulee lisäksi arvioida eri pankeille ja pankkiryhmittymille myönnetyn pääomatuen ehtojen tarkoituksenmukaisuus kokonaistaloudelliselta kannalta.

Tasavallan Presidentti antoi 18.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto antoi 16.11.1999 eduskunnalle lausumassa edellytetyn selonteon pankkituesta.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Vammaisten henkilöiden autoveron huojentaminen

HE n:o 42/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.6.1993 hallituksen pikaisesti selvittävän, miten inva-

lidien omaan käyttöön tulevien pakettiautojen vero voidaan kompensoida invalideille niissä tapauksissa, joissa autoveron yleistä invalidipalautusta ei voida soveltaa.

Eduskunta edellytti lisäksi, että autoverolain 17 §:ssä tarkoitettu autoveron invalidipalautusjärjestelmä kokonaisuudessaan uudistetaan.

Vammaistyöryhmä '96 esitti muistiossaan 15.4.1997 (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1997:6) vammaisten autoveronpalautuksen korvaamista suoralla, osittain tulosidonnaisella tuella. Tämä vastaa myös hallituksen ohjelmaa vammaispolitiikan voimavarojen uudelleenkohdentamisesta. Vammaisten liikkumisen tukijärjestelyjä ja uudistusten toteuttamismahdollisuuksia voidaan yksityiskohdiltaan arvioida asian tullessa tarvittavan jatkovalmistelun jälkeen käsiteltäväksi valtion talousarvioesityksen yhteydessä.

Tiedonkeruiden vähentäminen ja yhtenäistäminen

HE n:o 106/1993 vp.
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1993 hallituksen pikaisesti tekevän selvityksen erillisten tilastoja laativien viranomaisten tarpeesta ja tämän pohjalta antavan eduskunnalle esityksen kaikkien tiedonkeruun yleisvaltuutusten poistamisesta lainsäädännöstä ja erityisvaltuutusten selkeästä rajaamisesta.

Hallinnon kehittämisen ministerivaliokunta edellytti kannanotossaan 17.12.1993 ministeriöitä ryhtymään toimenpiteisiin hallinnonalansa tiedonkeruiden vähentämiseksi, hallinnonalansa erityislainsäädäntöön sisältyvien tiedonkeruun yleisvaltuutusten poistamiseksi ja erityisvaltuutusten selkeäksi rajaamiseksi sekä selvittävän tilastoja laativien viranomaisten tarpeen.

Valtion viranomaisten tiedonkeruuta on pyritty usean vuoden ajan kehittämään ja karsimaan. Periaatepäätöksessään 5.2.1998 sähköisestä asioinnista, palveluluiden kehittämisestä ja tiedonkeruun vähentämisestä valtioneuvosto edellyttää viranomaisten tiedonkeruun lainsäädännöllisten yleisvaltuuksien poistamista ja erityisvaltuuksien rajaamista lakisääteisesti niihin tietoryhmiin, jotka ovat välttämättömiä viranomaistehtävien hoitamiseksi. Samalla on kehitettävä rekisterien yhteiskäyttöä ja tietopalveluja. Valtiovarainministeriö lähetti kertomusvuoden lopulla ministeriöille kyselyn periaatepäätöksen toteutumisesta. Valtiovarainministeriö ja sisäasiainministeriö yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa ohjaavat tiedonkeruun vähentämiseen liittyvien toimenpiteiden toteuttamista.

Säästökassatoiminta

HE n:o 126/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 16.12.1993 valtion talousarvion vuodelle 1994 eduskunta edellytti momentin 28.87.89 kohdalla, että on selvitettävä ensisijaisesti säästökassan ja koko konsernin johdon vastuu, toiseksi konsernin ja säästökassan tilintarkastajien vastuu sekä myös säästökassatoimintaa valvovan valtiovarainministeriön vastuu.

Eduskunta edellytti, että valtio turvaa tuen avoimuuden julkistamalla riittä-

vät tiedot annetun tuen määrästä ja jakautumisesta sekä tuen lopullisista kustannusvaikutuksista sekä antaa eduskunnalle aikanaan selvityksen siitä, että tehdyt ratkaisut ovat yhteiskunnan kannalta olleet edullisimmat.

Valtiovarainministeriön vastuun selvittämiseksi valtioneuvoston oikeuskansleri selvitti, osin keskusrikospoliisin suorittaman tutkinnan avulla, lain edellyttämään säästökassatoiminnan valvontaan kuuluneita toimenpiteitä ja päätöksisä ja niiden toimeenpanoa sekä noudatetun menettelyn perusteita. Oikeuskansleri antoi asiassa päätöksensä 12.3.1996.

Päätöksessä oikeuskansleri katsoi valtiovarainministeriössä suoritetussa osuuskunta Eka-yhtymän säästökassatoiminnassa olleen tallettajien etujen kannalta puutteita. Tämän johdosta hän antoi yhdelle virkamiehelle vakavan huomautuksen. Lisäksi oikeuskansleri arvosteli ministeriön menettelyä tiedottamisessa sekä esitti valtioneuvostolle erillisellä kirjeellä säännösten ja menettelyn tarkistamista. Asia ei antanut oikeuskanslerin taholta aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kun vain osa niistä kysymyksistä, joitten selvittämistä eduskunta on pitänyt tarpeellisena, tuli edellä todetuin tavoin tutkittavaksi, valtiovarainministeriö katsoi aiheelliseksi tehdä keskusrikospoliisille tutkimuspyynnön, jotta kaikki mainitut kysymykset kokonaisuutena saataisiin asianmukaisesti tutkituiksi.

Keskusrikospoliisin suorittaman tutkinnan perusteella kolmea Osuuskunta EKA-yhtymän ja sen säästökassan johtoon kuuluneita vastaan nostettiin syksyllä 1995 syytteet Helsingin käräjäoikeudessa markkinointi- ja säästökassarikoksista. Käräjäoikeus hylkäsi 10.12.1997 syytteet. Virallinen syyttäjä on kahden syytetyn osalta valittanut tuomiosta.

Lokakuussa 1993 säästökassatoimintaa harjoittavassa Osuuskunta EKA-yhtymässä aloitettiin yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitettu saneerausmenettely. Osuuskunta EKA-yhtymä oli vastaanottanut säästökassatalletuksia noin sadaltatuhannelta jäseneltään. Säästökassatoimintaa kohtaan tunnetun luottamuksen vahvistamiseksi hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa. Eduskunta hyväksyi lain joulukuussa ja se tuli voimaan 1.1.1994.

Valtiokonttori on lain perusteella lunastanut Osuuskunta EKA-yhtymän säästökassaan tehtyjä talletuksia yhteensä 1 177 mrd markan määrästä. Valtion lopullinen meno talletusten lunastamisesta riippuu yrityssaneerauksen onnistumisesta ja realisoitavista talletusten vakuuksista. Osuuskunta EKA-yhtymän yrityssaneeraus päättyy 31.12.2003. Lausuman edellyttämä selvitys voidaan antaa vasta tämän jälkeen.

Merenkulun veronhuojennukset

HE n:o 199/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1993, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön merenkulkuelinkeinon verotuksessa ehdotettua tasapuolisemmin kaikkia merenkulkuelinkeinoelämän eri lohkoja kohteleva veronhuojennuslainsäädäntö esimerkiksi jälleenhankintavarausta käyttämällä.

Merenkulkuelinkeinoa tuetaan tällä hetkellä julkisin varoin muun muassa myöntämällä verotuksessa ylimääräinen jäämaksuluokkavähennys. Vähennyksen myöntä-

mistä on jatkettu siten, että vähennys koskee vielä vuosina 1999 ja 2000 tilattavia aluksia. Lausumassa mainittu vaihtoehto jälleenhankintavarauksen käyttämisestä varustamojen tukikeinona edellyttäisi alusten hankintamenojen poistojärjestelmän muuttamista. Poistojärjestelmää mahdollisesti kehitettäessä selvitetään mahdollisuus jälleenhankintavarauksen käyttämisestä alushankintojen tukemiseksi lausumassa ehdotetulla tavalla.

Vaikeavammaisten yrittäjien arvonlisäverovelvollisuus

HE 152/1994 vp
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 13.1.1995 valtion talousarvion vuodelle 1995 eduskunta lausui pääluokan 28 kohdalla:

Taloudellisen toiminnan elpymisen myötä yhteiskunnan erityisiin velvollisuuksiin kuuluu, että kaikille taloudellisesta lamasta ja työttömyydestä kärsimään joutuneille tarjotaan mahdollisimman yhdenvertaiset mahdollisuudet työllistää ja siten elättää itsensä. Tämä edellyttää muun muassa vammaisten osalta erityisiä toimia. Kokemus on osoittanut, että mitä suurempi työttömyys, sitä vaikeampi on vammaisen työnhakijan työllistyä. Siirtyminen arvonlisäverojärjestelmään merkitsisi muiden vaikeavammaisten (työkyvyn alentuminen vähintään 70 prosenttia) kuin sokeiden arvonlisäverokohtelun merkittävää muuttumista huonompaan suuntaan, mikä johtanee siihen, että 2000 - 3000 tällaista itsensä ja perheensä tähän saakka elättänyttä vammaista yrittäjää menettää mahdollisuuden jatkaa tuotannollista toimintaansa. Yhteiskunnan kokonaisedun mukaista on, ettei näin tapahdu.

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti, miten vapautus arvonlisäveron maksamisesta voidaan palauttaa vamman laadusta riippumatta kaikille sellaisille vaikeavammaisille yrittäjille, joiden työ- ja toimintakyky on alentunut vähintään 70 prosenttia.

Vaikeavammaiset yrittäjät on vapautettu arvonlisäverovelvollisuudesta lailla (1393/1995), joka on ollut voimassa vuosina 1995-1999. Yhteisölainsäädäntö edellyttää kuitenkin, että arvonlisäverohuojennuksesta luovutaan. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 28.3.1996 työryhmän, jonka tehtävänä oli muun muassa selvittää vaihtoehtoisia tapoja turvata vaikeavammaisten henkilöiden yritysten toimintaedellytykset tukijärjestelmien kautta (Vammaistyöryhmä ´96). Työryhmän laatima selvitys valmistui helmikuussa 1997. Arvonlisäverohuojennuksen poistamisen toteuttamiseksi työryhmä ehdotti vammaisten yrittäjyyden edistämishankkeen käynnistämistä. Arvonlisäverohuojennuksen poistamiseen liittyvät toimenpiteet on tarkoitus valmistella muiden Vammaistyöryhmä ´96:n hallitusohjelman mukaisten ehdotusten toteuttamisen yhteydessä siten, että ne olisivat täytäntöönpantavissa vuoden 2001 alusta lukien.

Koska vaikeavammaisten yrittäjien yritystoiminnan edellytysten turvaamisesta ei ole vielä tehty pysyviä ratkaisuja, arvonlisäverovapautta jatkettiin koskemaan myös vuotta 2000.

Verotuksen ja tulonsiirtojen yhteisvaikutus

HE n:o 175 ja LA:t 67 ja 75/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta lausui 21.12.1994: Palkkatulon verotusta, tulonsiirtoja ja sosiaaliperusteisia maksuja ei ole Suomessa koskaan tietoisesti yhteensovitettu. Niiden valmistelu on tapahtunut toisistaan erillään ja vain kunkin järjestelmän omat vaikutukset huomioon ottaen. Tämä on johtanut siihen, että on syntynyt loukkuja, joissa palkkatulon kasvu selvästi johtaa kotitalouden käytettävissä olevan tulon pienenemiseen.

Eduskunta katsoo, että työnteon on aina oltava kannattavaa ja kannustavaa. Verotus ja sosiaaliturvajärjestelmä on yhteensovitettava siten, että tämä toteutuu.

Myös tasavallan presidentin työllisyystyöryhmä esittää, että "valtioneuvosto asettaa selvitysmiehen valmistelemaan ehdotusta verotuksen ja tulonsiirtojen yhteensovittamiseksi siten, että sosiaaliturvaloukkuja ei synny, jolloin ansiotyöhön meno on kannattavampaa kuin sosiaaliturvan varassa eläminen".

Eduskunta edellytti, että hallitus asettaa työryhmän pikaisesti selvittämään verotuksen ja tulonsiirtojen yhteisvaikutuksia tavoitteena työnteon kannattavuuden turvaaminen kaikissa tilanteissa ja että työryhmän selvityksen aikataulu asetetaan sellaiseksi, että sen työn tuloksia voidaan käyttää perustana jo vuoden 1996 verotusperusteista ja tulonsiirroista päätettäessä.

Tulo- ja kannustinloukkuongelman ratkaisemista koordinoimaan perustettiin vuoden 1995 syksyllä ministerin johtama ohjausryhmä. Ohjausryhmän työ perustui hallitusohjelman kirjauksiin, joissa todetaan muun muassa, että verot, tulonsiirrot ja palvelumaksut mitoitetaan yhteensovittaen siten, että ne kannustavat aina työntekoon. Ohjausryhmän ehdotuksista toimenpiteiksi hallitus sopi iltakoulussaan 2.5.1996. Lakiesitykset samoin kuin ohjausryhmän loppuraportti annettiin eduskunnalle vuoden 1997 budjettiesityksen yhteydessä.

Toimeentulotuen ja asumistuen yhteensovituksen osalta päätetyt ratkaisut tulivat voimaan vuonna 1998. Muillta osin ehdotukset on jo toteutettu. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Arvonlisäverotus

HE n:o 283/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.12.1994, että hallitus selvittää mahdollisuudet ottaa käyttöön Suomen Pankin noteeraaman keskikurssin kuukausikeskiarvo muuntokurssiksi.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän liittymämaksujen verotussäännösten muutoksen vaikutukset ja tarpeen siirtokelpoisten liittymämaksujen arvonlisäverokohtelua koskevien säännösten tarkistamiseen.

Eduskunta edellytti hallituksen ottavan pakkauksia koskevan hajanaisen ja moniin lakeihin sisältyvän säännöstön uudelleen tarkasteltavaksi pakkausten elinkaariselvityksen valmistuttua ja selvittävän tässä yhteydessä mahdolli-

suudet pakkauksia koskevan erillislain säätämiseen.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan henkilöstövuokrauksen arvonlisäverotuksen toteutumista eri ammattialoilla ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon alalla ja ryhtyvän tarvittaessa lainsäädännön selventämiseen.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa polttopuun kilpailukykyä muihin polttoaineisiin nähden ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin puun kilpailukyvyn säilyttämiseksi.

Valuuttakurssisäännös. Arvonlisäverolain 80 a §:n mukaan ulkomaan valuutassa ilmaistu rahamäärä muunnetaan Suomen markoiksi pääsääntöisesti veron suorittamisvelvollisuuden syntyajankohdan viimeisimmän liikepankin julkaiseman myyntikurssin perusteella. Säännös perustuu kuudennen arvonlisäverodirektiivin 11 artiklan C kohdan pääsääntöön. Valtiovarainministeriön tarkoituksena on selvittää tarve ja mahdollisuudet valuutanmuutonsäännöksen joustavoittamiseksi.

Liittymämaksut. Liittymämaksujen arvonlisäverovapautta koskeva erityissäännös kumottiin vuoden 1995 alusta lukien. Palautuskelpoiset liittymämaksut säilyivät verottomina pääomasuorituksenluonteisina korvauksina. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan 21.12.1995 taltio n:o 5303 (ATK-B) katsonut myös siirtokelpoiset mutta palautuskelvottomat liittymämaksut verottomiksi pääomasuorituksiksi. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Pakkauksia koskeva lainsäädäntö. Palautettavien pakkausten arvonlisäverokohtelua koskevat säännökset liittyvät kiinteästi arvonlisäverojärjestelmään. Niitä ei tämän vuoksi ole perusteltua yhdistää juomapakkausten valmisteverotusta koskevaan lainsäädäntöön. Asia ei siten arvonlisäverotuksen osalta anna aihetta toimenpiteisiin.

Henkilöstövuokraus. Henkilöstövuokraus on arvonlisäverotuksen yleisten sääntöjen mukaan verollista riippumatta siitä, mihin toimintoihin vuokrattua henkilökuntaa käytetään. Myös verotuksen ulkopuolelle jäävää terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa tai sosiaalihuoltotoimintaa varten tapahtuva henkilöstövuokraus on verollista. Tästä on aiheutunut neutraalisuus- ja rajanveto-ongelmia terveydenhuoltoalalla. Oikeuskäytäntö ja verohallinnon ohjaus ovat kuitenkin selkeyttäneet tilannetta eikä hallituksen tietoon ole viime aikoina tullut erityisiä ongelmia.

Asia ei enää anna aihetta lisätoimenpiteisiin.

Polttopuun kilpailukyky. Arvonlisäverolakia muutettiin EU:n jäsenyyden johdosta vuoden 1995 alusta lukien siten, että puuperäisille polttoaineille arvonlisäverotuksen kautta annetusta tuesta luovuttiin. Samanaikaisesti tehdyissä energiaveroratkaisuissa puuperäiset polttoaineet jäivät edelleenkin energiaverotuksen ulkopuolelle samalla kuin muiden energialähteiden veroa korotettiin. Energia-avustusmäärärahoista myönnettiin kertaluonteisesti tukea kotimaista polttoainetta käyttäville kaukolämpökeskuksille toiminnan sopeuttamiseen arvonlisäverotuksen ja valmisteverotuksen muutosten kustannusvaikutuksiin vuosina 1995 ja 1996. Puupolttoaineen kilpailukykyä on pyritty parantamaan myös bioenergian tutkimusohjelman avulla. Lisäksi mm. metsänparannusvaroja on osoitettu energiapuun korjuuseen ja lähikuljetukseen.

Energiaverotus uudistettiin vuoden 1997 alusta voimaan tulleella sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetulla lailla siten, että sähkön energialähteiden verottamisesta luovuttiin ja siirryttiin sähkön verottamiseen. Vuoden 1998 alusta puulla tai puupohjaisella polttoaineella tuotettua sähköä tuetaan siten, että tällaiselle sähköntuotannolle palautetaan tukena sähkövero alemman veroluokan mukaan.

Asia ei anna tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

Autoverotus

HE n:o 321/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.12.1994 hallituksen selvittävän vähäpäästöisen ajoveuvon määrittelyn ja vähäpäästöisyyden perusteella myönnettävän autoveron vähennyksen oikean suuruuden siten, että uusia säännöksiä voidaan soveltaa samanaikaisesti vuoden 1997 alusta tapahtuvan henkilöautojen päästönormien tiukentamisen kanssa.

Eduskunta edellytti hallityksen selvittävän, mitkä ovat ne liikenneturvallisuutta tehostavat lisälaitteet, jotka tulisi jättää autoverotuksen ulkopuolelle tai joista tulisi myöntää erityinen vähennys autoverosta.

Eduskunta edellytti, että hallitus suorittaa pikaisesti kokonaisselvityksen siitä, miten invalidien autoveron palautusjärjestelmä uudistetaan tai korvataan muulla järjestelmällä, ja antaa pikaisesti eduskunnalle tarvittavat esitykset.

Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän autoverouudistuksen käyttöönoton vaikutukset sekä uuden autoverolain mahdolliset epäselvyydet ja tulkinnanvaraisuudet.

Eduskunta edellyttää hallituksen antavan vuoden 1995 alkukuukausina eduskunnalle esityksen uuden autoverolain epäkohtien, epäselvyyksien ja tulkinnanvaraisuuksien poistamiseksi.

Invalidien autoveronpalautusjärjestelmän uudistusta lukuunottamatta lausumassa tarkoitetut kohdat on katsottava tulleen otetuiksi huomioon 1.6.1997 voimaantulleen autoverolain muutoksen yhteydessä, joten lausuma ei näiltä osin anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vammaistyöryhmä ´96 esitti muistiossaan 15.4.1997 (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 1997:6) vammaisten autoveronpalautuksen korvaamista kansaneläkelaitoksen hallinnoimalla suoralla, osittain tulosidonnaisella tuella. Tämä vastaa myös hallituksen ohjelmaa vammaispolitiikan voimavarojen uudelleenkohdentamisesta. Vammaisten liikkumisen tukijärjestelyjä ja uudistusten toteuttamismahdollisuuksia voidaan yksityiskohdiltaan arvioida asian tullessa tarvittavan jatkovalmistelun jälkeen käsiteltäväksi valtion talousarvioesityksen yhteydessä.

Säästökassatoiminta

HE n:o 11/1995 vp.
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 21.6.1995 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 28.87.89 kohdalla, että momentin käsittelyn yhteydessä aiemmin hyväksyttyjä perusteluja ja niiden mukaisia ehtoja sovelletaan soveltuvin osin myös käsiteltävänä olevassa Osuusliike Elantoa koskevassa asiassa.

Maaliskuussa 1995 säästökassatoimintaa harjoittavassa Osuusliike Elannossa aloitettiin yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitettu saneeraus-

menettely. Osuusliike Elanto oli vastaanottanut säästökassatalletuksia noin neljältäkymmeneltätuhannelta jäseneltään. Säästökassatallettajien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain 13 §:n muuttamisesta (HE 34/1995 vp). Eduskunta hyväksyi lain kesäkuussa ja se tuli voimaan 1.7.1995.

Vuoden 1995 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä momentin 29.87.89 (pankkitoiminnan tukeminen) perusteluja muutettiin siten, että vuoden 1994 talousarviossa momentille myönnettyä määrärahaa saa käyttää myös tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annetun lain (1361/1993), sellaisena kuin se on muutettuna, nojalla tehtävistä valtioneuvoston tai valtiovarainministeriön päätöksistä valtiolle aiheutuvien yhteensä enintään 621 miljoonan markan menojen maksamiseen.

Valtiokonttori on lain perusteella lunastanut Osuusliike Elannon säästökassaan tehtyjä talletuksia vuoden 1996 loppuun mennessä yhteensä noin 568 miljoonan markan määrästä. Valtion lopullinen meno talletusten lunastamisesta riippuu yrityssaneerauksen onnistumisesta ja realisoitavista talletusten vakuuksista. Osuusliike Elannon yrityssaneeraus päättyy 31.12.2003. Lausuman edellyttämä selvitys voidaan antaa vasta tämän jälkeen.

Valtiovarainministeriön vastuun selvittämiseksi valtioneuvoston oikeuskansleri selvitti, osin keskusrikospoliisin suorittaman tutkinnan avulla, lain edellyttämään säästökassatoiminnan valvontaan kuuluneita toimenpiteitä ja päätöksiä ja niiden toimeenpanoa sekä noudatetun menettelyn perusteita. Oikeuskansleri siirsi sittemmin asian virallisen syyttäjän ratkaistavaksi. Virallinen syyttäjä katsoi, ettei ministeriön virkamiehet olleet syyllistyneet rikokseen ja teki päätöksen heidän syyttämättä jättämisestään 28.1.1997.

Kun vain osa niistä kysymyksistä, joitten selvittämistä eduskunta on pitänyt tarpeellisena, tuli edellä todetuin tavoin tutkittavaksi, valtiovarainministeriö katsoi aiheelliseksi tehdä keskusrikospoliisille tutkimuspyynnön, jotta kaikki mainitut kysymykset kokonaisuutena saataisiin asianmukaisesti tutkituiksi.

Valtiovarainministeriö pyysi 29.5.1996 keskusrikospoliisia tutkimaan, onko Osuusliike Elannon säästökassatoiminnassa syyllistytty 1) petokseen, 2) velallisen rikokseen, 3) kirjanpitorikokseen taikka säästökassarikokseen tai rikkomukseen. Jos tutkinnassa käy ilmi, että asiassa on syyllistytty rikokseen tai rikkomukseen, asiassa pyydettiin ryhtymään syytetoimiin.

Virallinen syyttäjä nosti suoritetun tutkimuksen perusteella syytteen kolmea Osuusliike Elannon johtoon kuulunutta henkilöä vastaan. Helsingin käräjäoikeus hylkäsi syytteet 12.6.1997 antamillaan tuomioilla. Virallinen syyttäjä ei valittanut tuomioista, joten ne ovat lainvoimaisia.

Perintö- ja lahjaverotus

HE n:o 68/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.11.1995 hallituksen selvittävän, voidaanko perintö- ja lahjaverotuksessa laajentaa ehdotettua avopuolisoiden käsitettä.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän, onko perusteltua syytä siirtyä perintö-

ja lahjaverotuksessa kahteen veroluokkaan.

Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän sukupolvenvaihdostilanteita koskevien perintö- ja lahjaverosäännösten uudistamistarpeen kokonaisuudessaan. Selvitystyössä on kiinnitettävä huomiota erityisesti varallisuuden arvostuskysymyksiin, mahdollisuuteen ottaa käyttöön sukupolvenvaihdostilanteissa tavanmukaista olennaisesti pitemmät veron maksuajat sekä siihen, että veroviranomaisille säädettäisiin velvollisuus antaa verovelvollisille ennen verotuksen toimittamista selvitys mahdollisuudesta sukupolvenvaihdossäännösten soveltamiseen.

Perintö- ja lahjaverolakiin eduskunnan lisäämä avopuolisoa koskeva säännös ottaa huomioon ne avopuolisoiden perintöveroa koskevat tilanteet, joissa lievemmän verotuksen voidaan katsoa olevan kohtuullista. Avopuolisolla ei ole lain mukaan oikeutta perintöön, vaan saanto perustuu aina testamenttiin. Tehtyjen tutkimusten mukaan kaikista tehdyistä testamenteista vain vajaa 1 prosentti on tehty avopuolison hyväksi. Nykyistä laajempi avopuolison käsitteen määrittely laissa toisi mukanaan käytännössä ilmeneviä rajanveto-ongelmia ja hankalia näyttökysymyksiä. Hallituksen käsityksen mukaan ei tässä vaiheessa ole tarkoituksenmukaista laajentaa perintö- ja lahjaverolaissa olevaa avopuolison käsitettä.

Perintö- ja lahjaverotuksen uudistamisen valmisteluvaiheessa oli harkittavana myös mahdollisuus siirtyä kahteen veroluokkaan, jolloin myös avopuolisoita koskevat ongelmat olisivat tulleet ratkaistuiksi. Kun tässä yhteydessä ehdotettiin myös luovuttavaksi kunnallisverotuksen sivuperintöä koskevista säännöksistä, olisi kaukaisempien sukulaisten ja vieraiden perintö- ja lahjaverotus lieventynyt suhteettoman paljon verrattuna lähisukulaisten verotukseen. Kun vuoden 1996 alusta voimaan tullut perintö- ja lahjaverolain muutos kevensi nimenomaan kolmanteen veroluokkaan kuuluvien verotusta samalla kun muiden verotus kiristyi ja kun säännökset ovat olleet voimassa vasta näin lyhyen ajan, hallituksen käsityksen mukaan lain muuttaminen tässä vaiheessa ei ole tarkoituksenmukaista.

Sukupolvenvaihdostilanteita koskevien perintö- ja lahjaverosäännösten uudistamistarpeita on viimeksi selvitetty vuonna 1993. Valtiovarainministeriön asettaman työryhmän tekemät ehdotukset eivät kuitenkaan johtaneet lainsäädännön muuttamiseen. Sukupolvenvaihdostilanteissa myönnettäviä huojennuksia on arvioitava siten, että verotuksen tasapuolisuus ja yritystoimintaa jatkavien aseman helpottamista koskevat näkökohdat ovat keskenään tasapainossa. Kun jo voimassa olevat huojennukset merkitsevät huomattavaa veroetua muihin perinnönsaajiin verrattuna, hallitus ei tässä vaiheessa näe erityistä tarvetta sukupolvenvaihdossäännösten uudistamiseen.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Ajoneuvoveron kantaminen ja veronpalautus

HE n:o 133/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.1995 hallituksen ryhtyvän maaliskuun 1996 loppuun mennessä tarvittaviin toimenpiteisiin ajoneuvoveron kantamiseksi vuotta lyhyemmiltä ajanjaksoilta ja vammaisten käyttämien ajoneuvojen veronpalautuksen tai verovapauden toteuttamiseksi.

Lausumassa edellytetyt muutokset on toteutettu 31.1.1997 voimaan tulleella lailla ajoneuvoverosta, jota on viimeksi muutettu vuoden 1999 alusta siten, että veroa

palautetaan, jos ajoneuvo poistetaan rekisteristä tai vammaisuuden perusteella myönnettävän verovapauden peruste syntyy kesken verokauden.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Alkoholijuomaveron alennus

HE n:o 156/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 5.12.1995, että hallitus seuraa nyt hyväksytyn muutoksen vaikutuksia kilpailun näkökulmasta, ja edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, mikäli olennaisia kilpailuhaittoja käytännössä esiintyy.

Panimo, jonka vuosituotanto on yli 1 miljoonaa, mutta alle 5,5 miljoonaa litraa, on vuoden 1996 alusta saanut alkoholijuomaverosta 10 prosentin alennuksen. Alennuksella ei ole todettu olevan haitallisia vaikutuksia panimoiden kilpailukykyyn.

Hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin, mikäli kilpailuhaittoja esiintyy.

Hallitus on seurannut tilannetta. Lakia on muutettu 1.7.1997 voimaan tulleella lailla (571/1997) siten, että 10 prosentin alennus myönnetään panimolle, jonka kalenterivuoden aikana tuottaman oluen määrä on yli 2 000 000, mutta enintään 5 500 000 litraa. Vastaavasti alennus on 20 prosenttia, jos tuotetun oluen määrä on yli 200 000, mutta enintään 2 000 000 litraa. Jos tuotettu olutmäärä on vastaavasti enintään 200 000 litraa, verohelpotus on 30 prosenttia.

Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kuntien kalleusluokitusjärjestelmä

HE n:o 164/1995 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.11.1995 hallituksen huolehtivan osaltaan siitä, että ryhdytään sellaisiin lainvalmistelu- ja muihin toimenpiteisiin, jotka mahdollistavat kalleusluokitusjärjestelmästä luopumisen kokonaan vuoden 2000 alusta.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Vakuutuskorvausten arvonlisävero-osuuden palautusoikeus

HE n:o 168/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.1995 hallituksen selvittävän vakuutuskorvausten verokohtelua koskevan menettelyn yksinkertaistamista siten, että vakuutuslaitoksille myönnetään palautusoikeus vakuutuskorvausten arvonlisäveroosuudesta, jolloin ne voisivat maksaa vakuutuskorvaukset arvonlisäverovelvollisille yrityksille veron määrällä lisättynä.

Vakuutuslaitoksille myönnettävä palautusoikeus edellyttäisi, että vakuutuksen piiriin kuuluvia hankintoja varten luodaan yleisistä tilitys- tai vähennyssäännöistä poikkeava menettely, jossa vakuutusyhtiön palautusoikeus määräytyisi toisen yrityksen olosuhteiden perusteella. Menettelystä aiheutuisi sekä verohallinnolle että vakuutuslaitoksille ylimääräisiä hallinnollisia kustannuksia. Menettelyn toteuttamiskelpoisuutta arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon EY-lainsäädännön kansalliselle päätöksenteolle asettamat rajoitukset.

Palautusmenettelyyn liittyvien ongelmien vuoksi rahoitusvaikeudet tulisi ensisijaisesti pyrkiä poistamaan verotuksellisten keinojen asemesta vaikuttamalla vakuutusyhtiöiden käytäntöön joustavien rahoitusjärjestelyjen kehittämiseksi. Vakuutusyhtiöiden keskusliitto onkin jo antanut tätä tukevan suosituksen. Nykyinen lainsäädäntökään ei asettane esteitä joustavalle vakuuksien arvioinnille kohtuuttomien yksittäisten tilanteiden syntymisen estämiseksi.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

EU-kulukorvausten verokohtelu

HE n:o 215/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.3.1996, että hallitus pikaisesti selvittää EU:n eri toimielimissä toimivien kaikkien luottamus- ja virkamiesten verotuskysymyksen kokonaisuudessaan ja antaa ensi tilassa eduskunnalle uuden esityksen mainittujen verotuskysymysten kokonaisvaltaiseksi ratkaisuksi.

Hallitus antoi 10.5.1996 esityksen (HE 58/1996 vp), jossa ehdotettiin, että Suomesta Euroopan yhteisöjen komission palvelukseen määrättävien niin sanottujen kansallisten asiantuntijoiden sekä alueiden komitea ja talous- ja sosiaalikomitean jäsenten Euroopan yhteisöltä saamat kulukorvaukset olisivat verosta vapaata tuloa. Eduskunta hyväksyi esityksen ja laki tuloverolain 76 §:n muuttamisesta astui voimaan 1.7.1996. Lainvalmistelun yhteydessä selvitettiin myös, onko muilta osin tarvetta kulukorvausten verokohtelun tarkistuksiin. Tässä vaiheessa tarvetta ei ilmennyt. Nyttemmin on EU:n kulukorvausjärjestelmän piiriin tullut myös muita henkilöryhmiä. Jäsenvaltiot lähettävät mm. EU:n jäsenyyttä hakeviin valtioihin virkamiehiä, joiden tehtävänä on avustaa ehdokasmaita mm. hallintojensa kehittämisessä. Myös näille kansallisille asiantuntijoille EU:n komissio maksaa kulukorvauksia, joiden verokohtelu edellyttää jatkoselvitystä, joka on vireillä.

Perintö- ja lahjaverolain kokonaisuudistus

HE n:o 15/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.6.1996 hallituksen ryhtyvän pikaisiin toimenpiteisiin perintö- ja lahjaverolain kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi.

Perintö- ja lahjaverolakia muutettiin vuoden 1996 alusta voimaan tulleella lailla (1392/95), jolloin hallitusohjelmassa edellytetyn asteikkojen kiristämisen lisäksi lakiin tehtiin eräitä veropohjan laajentamista koskevia muutoksia sekä poistettiin eräitä vähennyksiä, joilla ei enää nyky-yhteiskunnassa ole merkitystä. Muutoksilla pyrittiin lisäämään verotuksen oikeudenmukaisuutta ja edistämään verotuksen yhdenmukaisuutta sekä yksinkertaistamaan verotusta. Kun perintö- ja lahjaverola-

kiin tehtiin ne muutokset, joita aikaisemmin tehdyissä selvityksissä on ehdotettu ja kun nämä muutokset ovat olleet voimassa vasta vuoden 1996 alusta eikä lain tulkinnassa ole ilmennyt ongelmia, hallitus ei tässä vaiheessa pidä perintö- ja lahjaverotuksen kokonaisuudistusta tarpeellisena.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Jäteveron laajentaminen

HE n:o 48/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.6.1996 hallituksen huolehtivan jäteverolain jatkovalmistelusta siten, että verotus kohtelee tasapuolisesti kaikkia kaatopaikkoja.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän välittömästi lain tultua voimaan lain vaikutukset jätehuoltoon, työllisyyteen ja ympäristöön sekä ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin lain muuttamiseksi vastaamaan paremmin lain tarkoitusta.

Valtiovarainministeriö on 28.7.1997 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää mahdollisuudet laajentaa jätevero koskemaan myös muita kuin kunnallisia tai siihen verrattavia kaatopaikkoja. Samalla työryhmän on tarkastettava eri jätelajien verollisuutta. Lisäksi työryhmän tehtävänä on arvioida, miten voimassa oleva jäteverolaki on toiminut ja tehdä tarvittaessa ehdotuksia sen toimivuuden parantamiseksi. Työryhmän tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, etteivät jätehuollon kustannukset veron takia nouse eri teollisuuden aloilla kohtuuttomasti kilpailijamaihin verrattuna. Työryhmän on otettava huomioon kansainväinen kehitys tällä allalla ja erityisesti EU:ssa vireillä oleva ehdotus neuvoston direktiiviksi jätteiden käsittelystä kaatopaikalla ja sen aikataulu. Työryhmän määräaika päättyy 15.3.1999.

Työryhmä aloitti selvityksensä tarkastelemalla nykyisen lain toimivuutta, ja työryhmän ehdotukseen perustuva lakimuutos tuli voimaan 1.1.1999. Jätteen hyödyntämiseen kannustamiseksi lakia muutettiin siten, että jätteen hyödyntäminen kaatopaikan rakenteissa ja sen enintään kolme vuotta kestävä väliaikainen varastointi ovat verottomia. Lakiin tehtiin myös eräitä lähinnä veronalaiseen kaatopaikan määritelmää täsmentäviä muutoksia.

Muun toimeksiannon osalta työryhmä jätti muistionsa 15.3.1999. Johtopäätöksenään työryhmä katsoo, että ei ole perusteita laajentaa jäteverolain soveltamisalaa koskemaan muita kuin kunnallisia ja niihin verrattavia kaatopaikkoja. Näin ollen työryhmä ei ehdota aiemmin ehdottamiensa, sittemmin toteutuneiden muutosten lisäksi nykyiseen jäteverolakiin uusia muutoksia. Perusteluna tälle työryhmä toteaa muun muassa, että verosta voisi tietyille toimialoille aiheutua äkillisiä, suuria kustannusrasituksia, minkä johdosta joitain jätelajeja olisi välttämätöntä vapauttaa verosta. Näitä vapauksia voitaisiin puolestaan pitää yhteisölainsäädännössä tarkoitettuina valtiontukina, ja ne vaatisivat Euroopan komission hyväksynnän. Hitaasta ja lopputulokseltaan epävarmasta lupaprosessista aiheutuisi epävarmuutta yritysten toiminnalle. Muistioon liittyy eriävä mielipide.

EU-kulukorvausten verokohtelu

HE n:o 58/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.6.1996, että tässä yhteydessä unionin virkamiesten ja myös ns. kansallisten asiantuntijoiden verotuskohtelu arvioidaan.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta totesi hallituksen esityksestä 58/1996 vp antamassaan mietinnössä VaVM 14/1996 vp, että Suomi on asettanut tavoitteeksi EU:ssa unionin virkamiesten palkkauksen uudelleen arvioinnin. Valiokunta edellytti, että tässä yhteydessä unionin virkamiesten ja myös ns. kansallisten asiantuntijoiden verotuskohtelu arvioidaan. Unionin virkamiesten palkkauksessa ei tähän mennessä ole tapahtunut sellaisia muutoksia, joilla voisi olla vaikutusta unionin virkamiesten tai ns. kansallisten asiantuntijoiden kansallisen verotuskohtelun arviointiin. Hallitus seuraa edelleen Suomen tavoitteiden toteutumista EU:ssa sekä ottaa unionin virkamiesten ja kansallisten asiantuntijoiden verotuskohtelun uudelleen arvioitavaksi, kun mainitut tavoitteet toteutuvat.

Pk-yritysten omavaraisuuden parantaminen

HE n:o 106/1996 vp, LA 62/1995 vp, LA 45/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin, joilla edistetään erityisesti pk-sektorin yritysten omavaraisuutta.

Pk-yritysten tulorahoitusmahdollisuuksia on parannettu kasvattamalla yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden yhtiömiesten pääomatulo-osuuksia verovuodesta 1997 lähtien. Ansiotulojen verotuksen keventäminen on myös parantanut näiden yritysten tulorahoitusmahdollisuuksia. Suotuisa taloudellinen kehitys, maltilliset palkkaratkaisut sekä korkotason mataluus ovat osaltaan parantaneet yritysten omavaraisuutta. Pk-sektorin tilinpäätöksistä vuodelta 1998 tehdyn katsauksen (Suomen Yrittäjät, Företagarnas Riksorganisation ja MeritaNordbanken: Pk-yrityksen tilinpäätös 1998) mukaan pk-yritysten keskimääräinen omavaraisuusaste Suomessa on kaksinkertaistunut tai jopa kolminkertaistunut vuosina 1992-1998 toimialasta riippuen.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Varainsiirtoverolain korjaustarpeet

HE n:o 121/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.11.1996 hallituksen selvittävän, syntyykö kiinteistön käyttöä pysyvästi palvelevan rakennuksen tai rakennelman määrittelyssä ongelmia, ja tarvittaessa ryhtyvän toimenpiteisiin säännösten selventämiseksi.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin sukupolvenvaihdostilanteisiin liittyvän leimaverovapaussäännöksen siirtämiseksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetusta laista (1303/94) varainsiirtoverolakiin.

Kiinteistön käyttöä pysyvästi palvelevan rakennuksen ja rakennelman määrittelyssä ei ole aiheutunut merkittäviä tulkintaongelmia, ja eräät vähäiset tulkintaongelmat ovat tulleet ratkaistuiksi oikeuskäytännössä. Näin ollen ei ole tarvetta säännösten selventämiseen eikä asia anna aihetta toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annettu laki (1303/1994) on kumottu maaseutuelinkeinojen rahoituslailla (329/1999), joka tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Varainsiirtoverolain 14 §, johon sisältyvät säännökset maatalouselinkeinolainsäädännön mukaisten luovutusten varainsiirtoverovapaudesta, muutettiin samassa yhteydessä (343/1999) siten, että se vastaa voimassa olevaa maatalouselinkeinolainsäädäntöä. Kun kaikki maatalouselinkeinolainsäädännön mukaisia verovapaita luovutuksia koskevat säännökset sisältyvät varainsiirtoverolakiin, asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Ajoneuvovero

HE n:o 151/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus vuoden 1997 aikana selvittää, miten voidaan vapauttaa kalenterivuoden aikana seisontavakuutuksessa olevat autot ajoneuvoverosta.

Lausuman ja valtiovarainministeriön 13.11.1997 asettaman työryhmän ehdotuksen mukaisesti ajoneuvoverosta annettua lakia on muutettu 1.1.1999 voimaan tulleella lailla siten, että veroa palautetaan, jos ajoneuvo poistetaan rekisteristä verokauden alkamisen jälkeen. Verovapautta ei katsottu voitavan toteuttaa pelkästään liikennevakuutuskäytäntöön perustuen.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Virkamiesten nimittäminen määräajaksi

HE 201/1996 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.5.1997 hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan valtion virkamieslakiin pohjautuvaa virkamiesten nimittämistä määräajaksi ja määräajaksi nimittämisen perusteita.

Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto seuraa määräajaksi nimitettyjen virkamiesten lukumäärän kehitystä valtion henkilöstörekisterin avulla. Määräajaksi nimittämisen perusteiden lainmukaisuuteen on pyritty vaikuttamaan virastoille ja laitoksille annettavalla koulutuksella ja ohjeistuksella.

Valtion virastoille ja laitoksille on vuoden 1998 syksyllä tehty kysely virkamiesten nimittämisestä määräajaksi. Kyselyn yhteenveto valmistui vuoden 1999 alkupuolella. Kyselyssä ei ilmennyt sellaisia ongelmia liittyen määräajaksi nimittämiseen, jotka eivät olisi valtiovarainministeriön tiedossa. Virkamiesten nimittämistä määräajaksi ja määräajaksi nimittämisen perusteita seurataan kuitenkin jatkuvasti ja tarvittaessa ryhdytään asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Verotuksessa sovellettavat korot

HE n:o 202/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että valtiovarainministeriön on erikseen selvitettävä korkotasoon liittyvät kysymykset. Tällöin on syytä ottaa harkittavaksi viivästysseuraamuksena perityn koron oikea suuruus nykyisen korkotason vallitessa.

Valtiovarainministeriön ja verohallituksen yhteistyönä käynnistettiin selvitys erilaisten verotuksessa sovellettavien korkojen yhtenäistämiseksi. Asiasta on sovittu valtiovarainministeriön ja verohallituksen välisessä vuoden 1997 tulostavoitesopimuksessa. Veronlisäyksestä ja viivekorosta annettua lakia muutettiin siten, että viivästysseuraamuksen tasoa on alennettu 2 prosenttiyksiköllä vuoden 1998 alusta. Lisäksi Suomen Pankin vahvistama viivästyskoron viitekorko aleni vuoden 1998 alusta 1 prosenttiyksiköllä, joten kaikkiaan viivästysseuraamukset alenivat vuoden 1998 alusta 3 prosenttiyksiköllä. Lisäksi valtiovarainministeriö päätti alentaa veron maksun lykkäämiskorkoa vastaavasti vuoden 1998 alusta.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Energiaveron kehittäminen

HE n:o 225/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että hallitus välittömästi ottaa käsiteltäväkseen linjauksensa EU:n ympäristöverotuksen kehittämisessä ja asettaa tavoitteekseen sellaisen yhdenmukaisen ympäristöverojärjestelmän aikaansaamisen, jonka ensisijainen tavoite on päästöiltään edullisimpien polttoaineiden suosiminen ja että hallitus pikaisesti selvittää, onko Pohjoismaiden kesken mahdollista ennen EU:a luoda edellä mainitut tavoitteet täyttävä yhdenmukainen pohjoismainen ympäristöverojärjestelmä.

Eduskunta edellytti, että mikäli turpeen käyttö vähenee energiaverouudistuksen johdosta enemmän kuin 5 prosenttia nykytasosta, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turpeen kilpailukyvyn parantamiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa uudistuksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia, jatkaa energiaverotuksen kehittämistä edelleen ja pyrkii selvitysten avulla uudistuksiin, jotka lisäävät energiaverotuksen ympäristöohjaavuutta ja työllisyyden edistämistä.

Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii toimenpideohjelmaa energiapuun korjuun sekä puun energiakäytön kannattavuuden kehittämiseksi mm. verotuksellisin ja työllisyyspoliittisin keinoin. Toimenpideohjelman ehdotusten on sisällyttävä viimeistään valtion vuoden 1998 talousarvioon ja siihen liittyviin lakiehdotuksiin.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ennen vuoden 1998 budjettiesityksen valmistumista, onko tarkoituksenmukaista jatkaa maakaasun verohelpotusta ja luopua siitä asteittain.

Eduskunta edellytti, että hallitus kotimaisin toimin sekä vaikuttamalla EU-

tasolla toimii tehokkaasti bioenergian edelleen kehittämiseksi.

Hallitus katsoo, ettei ole syytä pyrkiä luomaan Pohjoismaista ympäristöverojärjestelmää samanaikaisesti kuin energiaverotusta koskeva yhtenäistämishanke on vireillä Euroopan unionissa.

Vuoden 1998 alusta voimaan tulleella lailla maakaasun verohelpotus on saatettu voimaan pysyvästi ja puu- ja puupohjaisten polttoaineiden käyttöä tuetaan sähköntuotannossa. Vastaavasti muuta energiaverotusta on korotettu. Tältä osin asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Hallitus seuraa edelleen energiaveromuutosten ja tukien vaikutuksia ja erityisesti turpeen käyttöä energiatuotannossa. Kauppa- ja teollisuusministeriö on käynnistänyt selvityksen valtion energiapolitiikan vaikutuksesta turveteollisuuteen 1990-luvulla. Selvitys valmistuu vuoden 2000 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on 2.12.1998 asettanut työryhmän uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelman valmistelua varten. Ohjelman keskeisiä aiheita on mm. lähtökohtien määrittäminen uusiutuvien energialähteiden edistämiseksi energiastrategian linjausten pohjalta. Kauppa- ja teollisuusministeriössä laadittiin vuoden 1999 aikana uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelma, joka pyrkii toteuttamaan valkoisessa kirjassa esitettyjä Euroopan unionin tavoitteita uusiutuvien energialähteiden käytöstä. Kansallisen ohjelman tavoitteena on lisätä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun energian määrä puolitoistakertaiseksi vuoteen 2010 mennessä verrattuna vuonna 1995 tuotettuun. Ohjelman mukaan lisäys saadaan bioenergian, erityisesti metsäpolttoaineiden, käyttöä eri tavoin tukemalla.

Talousneuvosto on asettanut työryhmän selvittämään ympäristö- ja energiaverotuksen tasoa, kohdentamista ja vaikutuksia. Selvityksessä on otettava huomioon, millaiset ovat ympäristöverotuksen kansainväliset kehityssuunnat, mikä on maamme ympäristöverotuksen taso suhteessa EU-maihin ja muihin keskeisiin kilpailijamaihin, millaisia velvoitteita kansainväliset sopimukset, erityisesti Kioto-sopimus Suomelle asettaa sekä mitä vaikutuksia ympäristöveroilla on ympäristöpäästöihin ja verorakenteen muutosten kautta kansalliseen kilpailukykyyn, taloudelliseen kasvuun sekä täystyöllisyyteen ja tulonjakoon. Määräaika on 29.2.2000.

EU:n komissio julkisti loppuvuodesta 1997 uusiutuvien energialähteiden valkoisen kirjan. Neuvosto tuki sitä päätöslauselmassaan 11.5.1998. Suomen uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelma on EU:n valkoista kirjaa vastaava ohjelma.

Tutkintojen tunnustaminen

HE 248/1996 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 22.4.1997, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia tutkintojen tunnustamisejärjestelmän toteuttamiseen ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Laki ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta (418/1997) ja laki Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten koulutuksen ja ammatillisen harjoittelun tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta (419/1997) tulivat voimaan 15.6.1997. Lakien muutoksella siirrettiin tutkintojen tunnustamispäätösten teko opetusministeriöltä opetushallitukselle.

Opetushallitukselta saadun tiedon mukaan ajalla 16.6.1997-4.11.1998 Opetushallitukseen on tullut 400 tutkinnon tunnustamishakemusta. Näistä 350 on ratkaistu ja loput ovat käsittelyssä. Edellä mainituilla lainmuutoksilla ei ole ollut käytännön vaikutuksia tutkintojen tunnustamisjärjestelmän toteuttamisessa.

Asia ei anna enää aihetta toimepiteisiin.

Eläkesäätiöiden verotus

HE 249/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.4.1997, että hallitus pikaisesti selvittää eläkesäätiöiden verotukseen liittyvät kysymykset siten, että eläkesäätiöiden ja muiden eläke- ja vakuutuslaitosten verotuksellinen asema yhdenmukaistetaan ja että tätä koskevat verolainsäädännön muutokset voidaan saattaa voimaan vuoden 1998 alusta.

Elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia muutettiin vuoden 1999 alusta (1158/98) siten, että eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemät arvonkorotukset ovat veronalaista elinkeinotuloa. Lainmuutoksella yhdenmukaistettiin eläkesäätiöiden verotusta muiden eläkelaitosten kanssa lausumassa tarkoitetulla tavalla.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Haja-asutusalueiden postitoiminta

HE 22/1997 vp
Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi postipalvelun myynnistä valtiolle tuloutuvia maksuja käytetään tarvittaessa haja-asutusalueiden ja saariston postitoimipaikkojen tukemiseksi liikenneministeriön ohjauksessa.

Haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annetun lain (708/1997) mukaista maksua kannetaan rajoitetun toimiluvan saaneilta postitoiminnan harjoittajilta kilpailun avautumisen vaikutusten lieventämiseksi postitoiminnassa. Valtion talousarvioon vuosille 1997-2000 ei sisälly edellä mainitun lain mukaisia tuloja eikä myöskään eduskunnan lausumassa tarkoitetun tuen myöntämistä. Tämä johtuu siitä, että maksun piiriin kuuluvaa toimintaa ei ole käynnistetty. Lisäksi näköpiirissä ei ole niin laaja-alaista kilpailua, että syntyisi tarve korvata Suomen Posti Oy:lle tulojen menetyksestä aiheutuvia kustannuksia palvelu- ja hintatason säilyttämiseksi.

Oikaisulautakunnat

HE 51/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.6.1997, että oikaisulautakuntia koskevat lainsäädäntökysymykset saatetaan eduskunnan päätettäväksi syksyllä 1997 ja että tässä yhteydessä otetaan käyttöön erityinen konserniveroviraston käsittelemiä asi-

oita käsittelevä oikaisulautakunta.

Verotuksen oikaisulautakuntia koskeva laki on vahvistettu 10.7.1998 (504/1998) (HE 15/1998). Verotuksen oikaisulautakunnat ovat vuoden 1999 alusta verovirastokohtaisia, siten myös konserniverokeskuksella on oma oikaisulautakuntansa.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Suomeen palanneiden ja ulkomailla asuvien suomalaisten eläkeläisten sairausvakuutusmaksu

HE 63/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.6.1997, että kuluvan vuoden loppuun mennessä selvitetaan sekä ulkomailta Suomeen palanneiden että ulkomailla asuvien suomalaisten eläkeläisten sairausvakuutusmaksun määräämiseen liittyvät kysymykset.

Sosiaali- ja terveysministeriö on toimittanut eduskunnalle sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön ja verohallituksen edustajista koostuneen selvitystyöryhmän muistion 19.12.1997, joka koskee ulkomaaneläkkeiden verotusta ja ulkomaaneläkkeiden perusteella perittävää vakuutetun sairausvakuutusmaksua. Myös sosiaali- ja terveysministeriön asettama ns. Solmu-työryhmä, jonka tehtävänä oli tarkastella asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 1573/1993 soveltamiskäytännössä esiintyneitä ongelmia, on kiinnittänyt huomiota sosiaaliturvan rahoitukseen nimenomaan kansainvälisen sosiaaliturvan osalta. Sosiaali- ja terveysministeriö on toukokuussa 1999 asettanut sosiaaliturvamaksujen kattavuutta selvittävän työryhmän jatkamaan Solmu-työryhmän työtä. Työryhmän määräaika päättyy 31.5.2000.

Kotitalouden väliaikainen verotuki

HE 85/1997 vp
Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1997, että hallitus seuraa tarkoin kokeilun kustannus- ja työllisyysvaikutuksia ja ryhtyy välittömästi lainsäädäntötoimenpiteisiin, mikäli kokeilun lähtökohtaoletuksista poikkeava kehitys sitä edellyttää.

Valtiovarainministeriöllä on tarkoitus tehdä asiasta ulkopuolisen tutkimuslaitoksen kanssa tutkimussopimus, jossa asiaa seurataan ja tutkitaan. Lisäksi verohallitus seuraa kokeilun vaikutuksia verotukseen oman tilastointinsa avulla.

Valtiovarainministeriön käynnistää vuoden 1999 alkupuolella yhdessä työministeriön kanssa otantatutkimuksen kotitalousvähennyksestä ja kotitaloustyön väliaikaisesta tukikokeilusta.

Vuoden 1997 verotilaston mukaan kotitalousvähennys myönnettiin noin 4 600 verovelvolliselle. Vähennyksen yhteismäärä oli vajaat 4 miljoonaa markkaa. Vuonna 1998 800 verovelvollisen verokorttia muutettiin kotitalousvähennyksen johdosta. Verokorteissa myönnettävän vähennyksen määrä oli noin 3 miljoonaa markkaa. Vuoden 1998 lopullisen verotuksen osalta samoin kuin vuosilta 1999 ja 2000 seurantaa jatketaan verohallituksen tilastoinnin avulla. Seurannan johdosta ei

ole tarvetta ryhtyä lausumassa tarkoitettuihin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Engel-Yhtymä Oy:n omistusjärjestelyt

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 3) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 28.99 kohdalla, että mahdolliset omistusjärjestelyt valmistellaan henkilöstön asema turvaten.
>
> Eduskunta edellytti, että nykytilanteessa valtion omistusosuus säilyy vähintään 30 prosenttina.

Valtioneuvosto on joulukuussa 1998 hyväksynyt omistusjärjestelyn, jossa Engel-Yhtymä Oy:n toiseksi pääomistajaksi tulee Leonia MB Group Oy:n edustamat MB-rahastot. Rahastoissa ovat edustettuina muun muassa Suomen suurimmat vakuutusyhtiöt ja eläkelaitokset. Omistusjärjestely tuli voimaan vuoden 1999 alusta.

Samassa järjestelyssä yrityksen toimiva johto tuli mukaan omistajaksi 10%:n omistusosuudella. Myös yrityksen henkilöstö (84 henkilöä) on merkinnyt henkilöstöannissa osakkeita ja sen omistusosuus on 0,34 %.

Edellä mainittujen omistusjärjestelyjen jälkeen valtio omistaa Engel-yhtymä Oy:n osakkeista välillisesti noin 43,15 %.

Henkilöstön asema yhtiössä on omistusjärjestelyjen yhteydessä turvattu. Vuoden 1999 aikana yhtymän henkilöstön määrä on kasvanut noin 700 henkilöllä.

Koska omistusjärjestely on toteutettu eduskunnan edellyttämällä tavalla, lausuma ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Perhekäsitteen yhdenmukaistaminen ja verotuksen vähennysjärjestelmän kehittäminen

HE 102/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.1997, että hallitus osana ns. tuloloukkuselvityksiä selvittää, missä määrin on tarpeen yhdenmukaistaa perhekäsitettä sosiaaliturvassa ja verotuksessa.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, miten tulevissa veroratkaisuissa voidaan verotuksen vähennysjärjestelmää kehittää työn vastaanottamiseen ja lyhytaikaisiin työsuhteisiin hakeutumiseen kannustavaksi.

Vuoden 1999 tuloveroperusteiden muutoksiin sisältyy huomattava kunnallisverotuksellisen ansiotulovähennyksen korotus. Kyseisen vähennyksen tarkoituksena on nimenomaan pienituloisten palkansaajien ja yrittäjien tukeminen ja kannustaminen. Vähennys sinänsä on osa kokonaisratkaisua, jolla hallitus on sovittanut verotusta ja tulonsiirtoja yhteen tavalla, joka merkittävästi parantaa kannustimia ottaa vastaan pieniäkin lisäansioita tarjoavia työtehtäviä. Keskeisenä tuloksena tästä yhteensovituksesta on ollut se, että työnteko on tullut sosiaaliturvaa taloudellisesti edullisemmaksi merkittävästi pienemmillä tulotasoilla kuin aiemmin oli asian laita. Ns.

kynnyspalkka eli tuloraja, jolla työ tulee sosiaaliturvaa kannattavammaksi, yksin saatiin alenemaan esimerkiksi yksinäisellä henkilöllä runsaasta neljästä tuhannesta markasta vajaaseen kolmeen tuhanteen markkaan kuukaudessa. Työmarkkinatuen tai peruspäivärahan ohella työnteko tuli taloudellisesti kannattavaksi jo heti aivan pienistäkin lisäansioista alkaen, kun se ennen ei tahtonut kannattaa juuri lainkaan.

Edellä kuvatuissa parannuksissa on verotukseen tehdyillä muutoksilla ollut oma osuutensa. Valmistelytyön yhteydessä on myös laajasti selvitelty tarvetta ja mahdollisuuksia yhdenmukaistaa perhekäsitettä sosiaaliturvassa ja verotuksessa. Selvityksissä on todettu mm., että perhekäsite esiintyy varsin kirjavana jo yksin sosiaaliturvan sisällä ja että perusteet eroille ovat selkeästi osoitettavissa. Yhtenäistäminen sinänsä on joka tapauksessa tavoittelemisen arvoinen asia ja siihen suuntaan pyritään etenemään.

Arvonlisäverotuksen verokannat

HE 111/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.1997, että hallitus pyrkii saamaan EU:n puitteissa käyttöön palveluvaltaisten yritysten alennetun verokannan kokeilun ja että Suomi omalta osaltaan valmistautuu sen välittömään käyttöönottoon.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet saattaa luontaislääkkeet neutraaliin arvonlisäverotukselliseen asemaan.

EU:n neuvosto hyväksyi 22.10.1999 direktiivin 1999/85/EY, joka mahdollistaa kokeiluluontoisesti alennetun arvonlisäverokannan soveltamisen tiettyihin direktiivissä lueteltuihin työvaltaisiin palveluihin 1.1.2000-31.12.2002 aikana. Kokeiluun osallistuvien jäsenvaltioiden oli ilmoitettava kokeilukohteensa komissiolle ennen 1.11.1999. Komission esityksen perusteella neuvosto vahvisti kokeiluun ilmoittautuneille jäsenvaltioille luvan kokeiluun.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti 26.10.1999, että Suomi ei osallistu työvaltaisten palvelualojen alennettuja verokantoja koskevaan kokeiluun. Päätös perustui asiaa koskeviin selvityksiin, jotka osoittivat kokeilulla saavutettavien hyötyjen olevan direktiivissä tarkoitetuilla toimialoilla työllisyyden kannalta vähäisiä. Lisäksi direktiivissä määritellyt kokeilukohteet olivat pitkälti päällekkäisiä Suomessa parhaillaan käynnissä olevien kahden muun kotitalouksissa suoritettavaa työtä koskevan tukikokeilun kanssa.

Edellä esitetyn perusteella asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Luontaislääkkeet. Alennettua 8 prosentin verokantaa sovelletaan arvonlisäverolain mukaan sellaisiin lääkkeisiin ja lääkevalmisteisiin, joita saadaan myydä ainoastaan apteekista. Jos tuotetta saadaan myydä myös muualta kuin apteekista, siihen sovelletaan yleistä 22 prosentin verokantaa.

Rohdosvalmisteet ja rekisteröidyt homeopaattiset tai antroposofiset valmisteet ovat lääkelain mukaan lääkkeitä koskevien säännösten alaisia. Lääkelaitos määrää, saadaanko tällaista valmistetta myydä vain apteekista. Apteekkimyyntiehtoa ja alennettua verokantaa sovelletaan, mikäli valmiste sisältää voimakkaasti lääkkeellisesti vaikuttavia rohdoksia, eli niihin tuotteisiin, jotka ovat lähempänä perinteisiä lääkkeitä. Jos tuotteeseen ei liitetä apteekkimyyntiehtoa, sen myyntiin sovelletaan yleistä verokantaa.

Neutraalisuussyiden voidaan katsoa puoltavan sitä, että arvonlisäverotuksessa kaikkiin lääkelain mukaisiin lääkevalmisteisiin sovellettaisiin apteekkimyyntiehdosta riippumatta alennettua verokantaa. Toisaalta valmisteryhmän epäselvä terveyspoliittinen asema ja arvo on puoltanut nykysääntelyn säilyttämistä ja erilaista verokohtelua kuin tavanomaisten lääkkeiden kohdalla. Mainitut tuotteet eivät ole tavanomaisia lääkkeitä eikä niiden merkitystä sairauden tai oireiden parantamisessa, lievittämisessä tai ehkäisemisessä ole tavanomaisin menetelmin pystytty osoittamaan. Mainitut valmisteet eivät myöskään oikeuta sairasvakuutuslain mukaiseen korvaukseen.

Hallituksen tarkoituksena on jatkossa selvittää mahdollisuudet saattaa luontaislääkkeet samaan verotukselliseen asemaan varsinaisten lääkkeiden kanssa.

Energiaverotus

HE 194/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että hallitus pikaisesti selvittää mahdollisuudet ja keinot saada käyttöön linja-autoliikenteen käyttämän dieselöljyn alennettu polttoaineverotus.

EU:n lainsäädännön mukaan Suomella ei ole yksipuolisesti oikeutta alentaa linja-autoliikenteen dieselöljyn valmisteveroa. Linja-autoliikenteen polttoaineita tuetaan verotuksellisesti tarkoituksenmukaisella ja EU-lainsäädännön sallimalla tavalla, sillä polttoaineiden verotus kohdistuu julkisen liikenteen käyttämään dieselöljyyn merkittävästi lievempänä kuin muun liikenteen moottoribensiiniin. Lisätuen myöntämistä verotuksellisin keinoin ei voida pitää edes tarkoituksenmukaisena sen vuoksi, ettei siinä voitaisi ottaa huomioon alueellisia tai liikennöitsijäkohtaisia kannattavuuseroja.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Euroalueen laajennus ja EMU-selvitykset

Selonteko 4/1997 vp
Suuri valiokunta

Eduskunta on 18.6.1997 hyväksynyt selonteon johdosta suuren valiokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto arvioi euroalueen kokoonpanoon liittyvien eri vaihtoehtojen vaikutukset Suomen kannalta siten, että arvio on käytettävissä ennen kuin eduskunta tekee yhteinäisvaluuttaan liittymistä koskevan ratkaisunsa. Valtioneuvoston ei tule myötävaikuttaa lähentymisperusteiden, varsinkaan velkakriteerin joustavaan tulkintaan ennen kuin tällainen selvitys on tehty ja eduskunta on ottanut siihen kantaa.

Lisäksi eduskunta edellytti lausunnossaan, että valtioneuvosto jatkaa EMU-asiantuntijatyöryhmän raportin päätösluvussa esitettyä eri vaihtoehtoihin liittyvää jatkoselvitystyötä siten, että tutkimusten tulokset ovat käytettävissä riittävän ajoissa ennen kuin eduskunta vuoden 1998 keväällä tekee päätöksen Suomen liittymisestä euroalueeseen tai siitä jättäytymisestä sekä antaa siihen mennessä suuren valiokunnan mietinnössä mainitut lisäselvitykset.

Vuoden 1997 loppuun mennessä eduskunnan käytettäväksi toimitettiin 16 talous- ja rahaliittoa koskevaa lisäselvitystä.

Euroalueen kokoonpanoon liittyvien vaikutusten arviointi on tapahtunut normaalin EU-asioiden valmistelu- ja seurantatyön yhteydessä. Nämä asiat ovat tulleet säännönmukaisesti esille suuressa valiokunnassa hallituksen ECOFIN- neuvostoa koskevan informoinnin yhteydessä. Erityisesti nämä kysymykset ovat tulleet esille talouspolitiikan yleislinjojen, monenkeskisen seurannan sekä yksittäisten jäsenvaltioiden lähentymisohjelmien tullessa neuvoston käsittelyyn. Valtioneuvosto antoi 24.2.1998 eduskunnalle tiedonannon Suomen osallistumisesta euroalueeseen. Tiedonannossa valtioneuvosto katsoi, että Suomen tulee osallistua euroalueeseen, kun tämä aloittaa toimintansa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisesti 1 päivänä tammikuuta 1999. Eduskunnan kirjelmä (EK 7/1998 vp) tiedonannon johdosta annettiin 17.4.1998. Euroopan unionin neuvosto, joka kokoontui valtion- tai hallitusten päämiesten kokoonpanossa katsoi päätöksessään 2.5.1998, että Suomi täyttää yhtenäisvaluutan käyttöönottamiseksi vaadittavat edellytykset.

Hallitus antoi eduskunnalle tiedoksi vuoden 1999 talousarvioesityksen antamisen yhteydessä ensimmäisen vakausohjelman vuosille 1998-2002; ohjelma on jatkoa vuodesta 1995 lähtien vuosittain laadituille lähentymisohjelmille. ECOFIN - neuvoston lausunnossa 3.10.1998 mm. todetaan, että Suomen vakausohjelma on sopusoinnussa talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa ja että ohjelma on vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimusten mukainen.

Lausuma ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Pohjoismaiden Investointipankki

HE 2/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 9.4.1998 vuoden 1998 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 28.82.44 kohdalla, että hallitus selvittää olisiko tarkoituksenmukaista soveltaa taloudellisen hyödyn korvaamisperiaatetta myös muihin pohjoismaisiin instituutioihin.

Pohjoismaiden investointipankin oikeudellista asemaa vahvistettaessa lähtökohtana oli se, että isäntämaan ei tulisi pankin sijainnista johtuen nauttia mitään erityisiä verotusetuja eikä myöskään tule saada taloudellista etua siitä, että pankin työntekijät maksavat pankista saamistaan tuloista veroa isäntämaavaltiolle. Myös Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiö (Nefco) ja Pohjoismaiden kehitysrahaston (NDF) perustamissopimuksia on muutettu vastaavasti niiden oikeudellisen aseman vahvistamiseksi. Koska edellä mainittujen pohjoismaisten instituutioiden työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden investointipankin palkkaamia, sisältyy momentilla 28.84.44. mainittuun isäntämaakorvaukseen myös Nefcon ja NDF:n työntekijöiden maksamat palkkaverot. Näin ollen taloudellisen hyödyn palauttamista koskevaa periaatetta sovelletaan Pohjoismaiden investointipankin ohella myös Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiöön ja Pohjoismaiden kehitysrahastoon. Isäntämaakorvauksen suorittamisesta on Pohjoismaiden ministerineuvoston päätöksen mukaisesti sovittu hallituksen ja edellä mainittujen pohjoismaisten instituutioiden välisissä vuonna 1999 voimaan tulleissa isäntämaasopimuksissa. Hallitus tulee vuosittain varaamaan talousarvioesitykseensä määrärahan isäntämaakorvauksen suorittamista varten. Tämän vuoksi hallitus katsoo, että asia ei anna enää aihetta muihin toimenpiteisiin.

Menettely oikaisulautakunnissa

HE 15/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että oikaisulautakuntien puheenjohtajuudet ilmoitetaan pääsääntöisesti julkisesti haettavaksi.

Eduskunta edellytti, että ensi tilassa selvitetään oikaisulautakuntien osalta esittelymenettelyyn mahdollisesti siirtymistä puoltavat ja esittelymenettelyyn siirtymisen vastaiset seikat ja että asian mahdollisesti edellyttämiin jatkotoimenpiteisiin ryhdytään pikaisesti.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa oikaisulautakuntien käsittelyaikojen kehittymistä ja ryhtyy välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin, jos uudistuksen seurauksena on, että oikaisuvaatimusten käsittelyajat uudistuksen tavoitteena olevan nopeamman käsittelyajan sijasta pidentyvät.

Syyskuun 18 päivänä 1998 muutetun verohallintoasetuksen (699/1998) 13 §:n mukaan verotuksen oikaisulautakunnan puheenjohtajan tehtävä on ennen siihen määräämistä ilmoitettava julkisesti haettavaksi, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Oikaisulautakuntien esittelymenettelystä on valtiovarainministeriön ja verohallituksen välisessä vuoden 1999 tulostavoitesopimuksessa sovittu, että verohallitus selvittää maaliskuun loppuun mennessä eduskunnan edellyttämät seikat. Lisäksi tulostavoitesopimuksessa on sovittu, että oikaisuvaatimuksista on käsiteltävissä
- 50 % 3 kuukauden kuluessa
- 80 % 6 kuukauden kuluessa
-100 % 12 kuukauden kuluessa

Valtiovarainministeriön ja verohallituksen välisessä tulostavoitesopimuksessa vuodelle 1999 verohallitukselle annettiin tehtäväksi selvittää oikaisulautakuntien osalta esittelymenettelyyn mahdollisesti siirtymistä puoltavat ja esittelymenettelyyn siirtymisen vastaiset seikat. Oikaisulautakuntamenettelyssä ei ole havaittu sellaisia epäkohtia, jotka edellyttäisivät esittelymenettelyn käyttöönottoa. Käsittelyaikoja seurataan edelleen valtiovarainministeriön ja verohallituksen välisissä tulostavoitesopimuksissa. Vuodelle 2000 asetetut käsittelyaikatavoitteet ovat samat kuin vuodelle 1999 asetetut.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Verotuksen ja sosiaaliturvan uudistaminen ja yhteensovittaminen

HE 28/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus jatkaa työtä verotuksen ja sosiaaliturvan uudistamiseksi ja yhteensovittamiseksi erityisesti matalilla tulotasoilla.

Vuoden 1999 tuloveroperusteiden muutoksiin sisältyy huomattava kunnallisverotuksellisen ansiotulovähennyksen korotus. Kyseisen vähennyksen tarkoituksena on nimenomaan pienituloisten palkansaajien ja yrittäjien tukeminen ja kannustaminen. Vähennys sinänsä on osa kokonaisratkaisua, jolla hallitus on sovittanut verotusta ja tulonsiirtoja yhteen tavalla, joka merkittävästi parantaa kannustimia ottaa vastaan

pieniäkin lisäansioita tarjoavia työtehtäviä. Keskeisenä tuloksena tästä yhteensovituksesta on ollut se, että työnteko on tullut sosiaaliturvaa taloudellisesti edullisemmaksi merkittävästi pienemmillä tulotasoilla kuin aiemmin oli asian laita. Ns. kynnyspalkka eli tuloraja, jolla työ tulee sosiaaliturvaa kannattavammaksi, yksin saatiin alenemaan esimerkiksi yksinäisellä henkilöllä runsaasta neljästä tuhannesta markasta vajaaseen kolmeen tuhanteen markkaan kuukaudessa. Työmarkkinatuen tai peruspäivärahan ohella työnteko tuli taloudellisesti kannattavaksi jo heti aivan pienistäkin lisäansioista alkaen, kun se ennen ei tahtonut kannattaa juuri lainkaan.

Edellä kuvatuissa parannuksissa on verotukseen tehdyillä muutoksilla ollut oma osuutensa. Merkittävässti ovat vaikuttaneet myös ne parannukset, joita on tehty asumistukeen ja työttömyysturvan peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen sekä niiden sovitteluun palkkatulojen kanssa. Vaikka samalla on jouduttu tekemään myös etuuksia niukentaviakin ratkaisuja toimeentulotuen osalta, on niin yksin eläville kuin huoltajille luotu myös oleellisesti aiempaa paremmat edellytykset omin toimin huolehtia, ettei toimeentulon taso kaikkinensa hallituksen toimenpiteiden jälkeen kuitenkaan pääse ainakaan alenemaan.

Varallisuusarvojen epärealistinen kohoaminen

HE 43/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 1.6.1998, että hallitus selvittää, voitaisiinko luotonottoon kehittää sellainen veroelementti, jonka tarvittaessa tapahtuvalla käyttöönotolla voitaisiin hillitä paikallisen inflaatiokierteen syntyä ja varallisuusarvojen epärealistista kohoamista ja tavalla, joka turvaa rahoitusmarkkinoiden neutraalisuuden ja olisi euroalueelle soveltuva.

Toistaiseksi ei ole nähty syytä selvitellä luotonottoon kohdistuvan veron tarjoamia mahdollisuuksia inflaation ja velkarahoituksesta johtuvan varallisuusarvojen nousun hillitsemiseen. Kehityksen mahdollisesti kärjistyessä tullaan julkisen vallan toimenpiteiden tarpeellisuutta harkittaessa tarkastelemaan myös verotuksellisia keinoja.

Verotusmenettelyn kehittyminen ja yhdenmukaisuus

HE 53/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus seuraa verotusmenettelyn kehittymistä ja sen yhdenmukaisuutta eri puolilla maata sekä myös sitä, ettei pieniä osakeyhtiöitä ilman painavia perusteita sivuuteta verotuksessa.

Verotuksen oikeellisuuden ja yhdenmukaisuuden parantaminen on vuodetsa 1998 ollut verohallinnon toiminnan kehittämisen painopistealueita, josta on sovittu myös valtiovarainminsiteriön ja verohallituksen välisessä tulostavoitesopimuksessa. Pienten yhtiöiden sivuuttamiseen liittyvään problematiikkaan on niin ikään paneuduttu asiaan selvittäneen verotuksen oikeusturvatyöryhmän ehdotusten mukaisesti. Molemmissa asioissa verohallinnossa on ryhdytty useisiin kehittämistoimiin, joita myös valtiovarainministeriössä jatkuvasti seurataaan.

Seurakuntien yhteisöverotuotto

HE 54/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.1998, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet alentaa seurakuntien yhteisöverotuotto-osuutta joko suoraan kuntien hyväksi tai ohjattavaksi valtion osuuden korotuksen kautta vaikeuksissa olevien kuntien auttamiseksi, jolloin samassa yhteydessä selvitettäisiin myös seurtakuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksujen taso.

Joulukuun 30 päivänä annetulla lailla verontilityslain 12 §:n muuttamisesta (1173/98) on verovuodesta 1999 seurakuntien jako-osuutta yhteisöverosta alennettu 3 %:sta 2%:iin ja valtion jako-osuutta korotettu 57 %:sta 58%:iin. Näillä järjestelyillä on pyritty varmistamaan, että kehitysyhteistyömäärärahoja voidaan nostaa ja kunnille maksettavia harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia voidaan korottaa.

Samalla seurakuntien palkkojen perusteella maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksu (10,80%) on alennettu kuntien vastaavan maksun (4,75%) tasolle. Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Kasvihuoneviljelyn energiaverorasitus sekä eräiden moottoriajoneuvojen kokonaisverorasitus

HE 55/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus kiireellisesti valmistelee kasvihuoneviljelyn energiaverorasituksen alentamiseksi välttämättömät toimenpide-ehdotukset siten, että uudistus tulee voimaan vuoden 1999 alusta lukien.

Eduskunta edellytti, että hallitus pikaisesti valmistelee esitykset kaasu- ja sähkökäyttöisten sekä biopolttoaineita käyttävien moottoriajoneuvojen kokonaisverorasituksen alentamiseksi.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla (245/98) korotettiin kasvihuoneiden toiminnan käyttämän kevyen polttoöljyn veronpalautusta samalla, kun palatus laajennettiin koskemaan raskasta polttoainetta.

Moottoriajoneuvolakia on muutettu vuoden 1999 alusta voimaan tulleella lailla (240/98) siten, että laissa tarkoitetusta lisäverosta on vapautettu nestekaasua tai maakaasua käyttävä kuorma- tai linja-auto, jonka typen oksidin päästötaso on ajoneuvon ensimmäisen käyttöönoton ajankohtana voimassa olevien pakokaasupäästöjä koskevien säännösten mukaisessa hyväksymisjärjestelmässä käytetyn menetelmän mukaan mitattuna enintään 2,5 g/kwh. Maakaasu- ja nestekaasukäyttöisten ajoneuvojen käyttämästä polttoaineesta ei myöskään tarvitse suorittaa moottoripolttoaineiden valmisteveroa, koska Suomi on saanut Euroopan yhteisöltä sitä koskevan vapautuksen.

Sähkökäyttöisten moottoriajoneuvojen kokonaisverorasitus on huomattavasti bensiini- ja dieselkäyttöisiä ajoneuvoja lievempi muun muassa siksi, että sähkön valmisteverotus on lievä verrattuna moottoribensiinin ja dieselöljyn valmisteverotukseen. Biopolttoaineita käyttävien moottoriajoneuvojen ajoneuvoverotuksen tai biopolttoaineiden verotuksen alentaminen ei ole tämän hetkisen tiedon mukaan perusteltavissa ympäristötekijöillä eikä biopolttoaineiden käytön edistämisen

kokonaistaloudellisuudella. Myöskään yhteisön polttoaineverotusta koskevat säännökset eivät mahdollista biopolttoaineiden lievempää verotusta.

Asia ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Opetusalan eläkejärjestelyt

HE 70/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.6.1998 hallituksen seuraavan eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä annetun lain toteutumista ja ryhtyvän tarvittaessa välittömiin toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi, mukaan lukien karenssisäännöksiin ja sairaalakoulujen opettajien eläkeikiin liittyvät epäkohdat.

Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto on selvittänyt edellä mainittuun lausumaan liittyviä epäkohtia ja mahdollisia toimenpiteitä yhdessä Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry:n kanssa. Selvitysten perusteella hallitus antoi 11.6.1999 eduskunnalle esityksen perusopetuslain 49 §:n muuttamisesta sekä eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä annetun lain 15 §:n muuttamisesta (HE 25/1999 vp). Tasavallan Presidentti vahvisti sanotut lait 1.10.1999 ja ne tulivat voimaan 15.10.1999.

Perusopetuslain voimaantulosäännöstä muutettiin siten, että eräiden vuonna 1985 kunnan peruskoulujen yhteyteen siirrettyjen yksityisten kansakoulujen ja kunnallisten laitoskoulujen palvelus voidaan lukea peruskouluun siirretylle tai siirtyneelle opettajalle valtion eläkeajaksi.

Eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä annettua lakia muutettiin siten, että peruskoulun opettajan 60 vuoden eläkeiässä on mahdollista päästä eläkkeelle sellaisen opettajan, joka täyttää niin sanotut loppukarenssivaatimukset pääasiassa perusopetuslain mukaisissa tehtävissä.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Eläkelaitosten ja eläkesäätiöiden verotus

HE 71/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus antaa eri eläkelaitosten verotusta koskevien epäyhdenmukaisuuksien poistamista tarkoittavan esityksen eläkesäätiöiden verotusta koskevien säännösten tarkistamiseksi viimeistään alkusyksystä 1998.

Elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia muutettiin vuoden 1999 alusta (1158/98) siten, että eläkesäätiöiden kirjanpidossaan tekemät arvonkorotukset luetaan veronalaiseksi tuloksi. Lainmuutoksella yhdenmukaistettiin eläkesäätiöiden verotusta muiden eläkelaitosten kanssa lausumalla tarkoitetulla tavalla.

Lausuma ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

EU:n indeksointivarojen budjetointi

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti, että valtion talousarvion määrärahoja käytetään tarvittaessa EU:n indeksointivarojen kansallisena vastinrahoituksena.

Hallitus toteaa, vuoden 1999 talousarvion laadintaperiaatteiden mukaisesti että EU-vastinrahoitus mainitaan erikseen kunkin ao. momentin päätösosassa. Olisi kuitenkin ollut epätarkoituksenmukaista lisätä jokaiselle momentille vastinrahoituksen mahdollistava lause. Hallitus toteaa, että lausuman johdosta hallinnonaloilla on kuitenkin tarvittaessa ollut mahdollisuus tarvittaessa käyttää ns. normaalimomenttien kansallisia määrärahoja EU-indeksointivarojen vastinparina, mikä on parantanut indeksointivarojen käytettävyyttä. [Hallitus toteaa lisäksi, että vuodesta 2000 lähtien, uudella ohjelmakaudella 2000-2006 indeksointivaroja ei enää EU:n rakennerahastoista annetun neuvoston yleisasetuksen (EY) N:o 1260/1999 mukaisesti eritellä vuositasolla, eikä indeksointivarojen vastinrahoitukseen liittyvää ongelmaa pitäisi täten enää esiintyä.]

Vahingonkorvausten vähennysoikeus ja toisen hyväksi pantatun omaisuuden myyntivoitto

HE 129/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.1998 hallituksen pikaisesti selvittävän vahingonkorvausten vähennysoikeuteen liittyvät seikat ja ryhtyvän tarpeellisiin toimenpiteisiin vähennyskelpoisuuskysymyksen nykyistä yhtenäisemmin ja oikeudenmukaisemmin ratkaisemiseksi.

Eduskunta edellyttää, että hallitus mitä pikimmin aloittaa selvitys- ja valmistelutyön, jossa arvioidaan toisen hyväksi pantatun omaisuuden myyntivoiton verosäännöksiä.

Asiaa selviteltäessä hallituksen parissa on päädytty siihen, ettei mainituissa asioissa ole syytä ryhtyä lainsäädäntötoimiin. Vahingonkorvausten vähennyskelpoisuus on syytä edelleenkin ratkaista kussakin yksittäistapauksessa erikseen tapausten monimuotoisuuden vuoksi. Jos vähennyskelpoisuutta rajoitettaisiin laissa, saattaisi rajoituksen piiriin tulla sellaisiakin tapauksia, joissa se ei olisi kohtuullista. Myyntivoittoverotuksesta vapautuminen sillä perusteella, että luovutettu omaisuus on panttina, voisi puolestaan johtaa panttaussopimusten hyväksikäyttöön myyntivoittoverotuksesta vapautumisen tarkoituksessa.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Yliopistojen kiinteistöjen vuokrataso

HE 130/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1998, että yliopistojen ja korkeakoulujen käytössä olevien kiinteistöjen osalta käytetään edelleen nykyisiä vuokranmäärittely-

perusteita ja vuokrataso siten säilytetään kohtuullisena.

Yliopistojen olemassa olevien tilojen vuokrat sovittiin opetusministeriön ja kiinteistölaitoksen kesken vuokrajärjestelmään siirryttäessä vuonna 1995 siten, että ne jäivät jonkin verran käypää vuokratasoa alemmiksi. Rakennettavien uusien tilojen vuokrat sovittiin määriteltäviksi siten, että kiinteistölaitos saa pääomavuokran muodossa rakennukseen sijoittamalleen pääomalle 7 % ja tontin osalta 3 % vuotuisen koron ja tämän lisäksi ylläpitovuokran, jonka suuruus arvioidaan todellisia kustannuksia vastaavaksi. Kun yliopistorakennukset sekä sijaintinsa että laatunsa puolesta ovat erikoisrakennuksia, merkitsee edellä mainittu 7 % tuottovaatimus käytännössä sitä, että uusienkin tilojen vuokrat jäävät käypää vuokratasoa alemmiksi ja siten vähintäänkin kohtuullisiksi.

Uusinvestointien osalta kiinteistölaitos on vuoden 1999 aikana johdonmukaisesti noudattanut edellä mainittuja vuokranmäärityksen perusteita.

Huomion arvoista on, että kiinteistölaitoksen viime vuosien investoinneista suurin osa on kohdistunut yliopistojen rakennushankkeisiin ja että suuntaus näyttää jatkuvan.

Vuoden 1999 aikana kiinteistölaitos on tarkistanut toimintastrategiaansa ja tulee vuoden 2000 alusta lukien muuttamaan organisaatiotaan siten, että yliopistokiinteistöjä varten perustetaan oma toimiala. Se tuo kiinteistölaitokselle mahdollisuuden tarkastella yliopistokenttää yhtenä kokonaisuutena ja löytää yliopistojen kanssa entistä tehokkaampia ja taloudellisempia kiinteistöjen käyttöön liittyviä yhteistyömuotoja.

Väliyhteisöt

HE 149/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1998, valtiovarainministeriön ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin yhtenäisen verotuskäytännön turvaamiseksi.

Verohallitus antoi 23.4.1999 tiedotteessa n:o 3/1999 ohjeet väliyhteisölain soveltamisesta vuoden 1999 alusta voimaan tulleiden väliyhteisölain muutosten johdosta. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Pankkituki

HE 176/1998 vp
Talousvaliokunta

Eduskunta totesi 8.12.1998, että suomalainen rahoitusjärjestelmä on kaikkien saatujen selvitysten mukaan tervehtynyt siten, että pankkien voidaan vastaisuudessa edellyttää pystyvän hoitamaan sitoumuksensa kaikissa olosuhteissa ilman Suomen valtion antamaa takuuta. Eduskunnan vuonna 1993 hyväksymä lausuna, jonka mukaan eduskunta tulee tarpeen vaatiessa myöntämään riittävät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyttöön pankkien vastuita koskevan sitoumuksen täyttämiseen, on rauennut.

Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto antaa vuoden 1999 aikana selonteon eduskunnan pankkituen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä vastikkeellisuutta

koskevien ehtojen toteutumisesta. Selonteossa tulee antaa selvitys valtiontalouden tarkastusviraston suorittamasta Suomen Säästöpankin liiketoiminnan luovutuksessa noudatetun menettelyn laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastuksesta. Selonteossa tulee lisäksi arvioida eri pankeille ja pankkiryhmittymille myönnetyn pääomatuen ehtojen tarkoituksenmukaisuus kokonaistaloudelliselta kannalta.

Valtioneuvosto antoi 16.11.1999 eduskunnalle lausumassa edellytetyn selonteon pankkituesta.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmän kehittäminen

HE 197/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.1998 ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmää kehitettäväksi siten, että välillä rekisteristä poistettuihin ajoneuvoihin voidaan ottaa ajoneuvoa uudelleen käyttöön otettaessa vanhat kilvet.

Ajoneuvojen rekisteröinnistä annettua asetusta on muutettu 1.1.1999 voimaan tulleella asetuksella (1035/98) siten, että lausumalla edellytetty toimenpide on toteutettu. Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Osakkeiden myyntivoittojen nettobudjetointi

HE 251/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.1998, että talousarvion läpinäkyvyyden turvaamiseksi osakkeiden myyntivoittojen osalta nettobudjetointiin siirtymisestä huolimatta eduskunnalle edelleen annetaan tiedot osakkeiden myynteihin liittyvistä myyntipalkkioista ja muista kustannuksista.

Tiedot valtion myymien osakkeiden myyntipalkkioista ja muista myynteihin liittyvistä kustannuksista tullaan vuodesta 1999 alkaen ilmoittamaan eduskunnalle vuosittain annettavassa hallituksen kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta.

Auton ikäalennuksen laskeminen ja veteraaniautojen verotuksen laskeminen

HE 264/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.12.1998 hallituksen pikaisesti selvittävän, miten voidaan oikeudenmukaisesti määrittää lähinnä uuden auton hinta tai muulla tavalla se hinta, josta ikäalennukset lasketaan.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ns. veteraaniautojen autoveron tason alentamiseksi.

Asia on valtiovarainministeriössä selvitettävänä.

Korkeimpien oikeuksien presidentit ja jäsenet, palkkaus
Tuomareiden palkkaus

HE 196/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 221.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että korkeimpien oikeuksien presidenttien ja jäsenten palkkaus korjataan sille tasolle, jolla se on ollut ennen niin sanotun palkkalain voimaantuloa suhteessa valtionhallinnon ylimpien virkamiesten palkkaukseen.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii muutoinkin riippumattomien tuomioistuinten tuomareiden asianmukaisesta palkkauksesta ja palkkauksen kehittämisestä.

Tasavallan Presidentti antoi 19.3.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Käsiteltyään kertomusvuonna eri yhteyksissä korkeimpien oikeuksien tuomareiden palkkausta hallitus on katsonut, ettei tässä vaiheessa ole mahdollista antaa lakiesitystä palkkojen korottamisesta. Palkantarkistus ei soveltuisi hallituksen noudattamaan maltilliseen tulopoliittiseen linjaan eikä sen aiheuttama lisäkustannus olisi yhteensopiva hallituksen talouspoliittisen linjan kanssa.

Muiden tuomareiden palkkauksia on vuosina 1998 ja 1999 tarkistettu merkittävästi. Oikeusministeriön hallinnonalalla on valmisteilla palkkausjärjestelmäuudistus, josta sovitaan virkaehtosopimuksella. Tuomareiden palkkauksista neuvotellaan tässä yhteydessä.

Kalleusluokitus, luopuminen

HE 29/1999 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.10.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle annetaan vuoden 2001 loppuun mennessä selvitys niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty yleisestä kalleusluokituksesta luopumiseksi vuoden 2004 alusta lukien.

Laki tuli voimaan 15.11.1999 ja tämän perusteella kuntien kalleusluokitus vahvistettiin 25.11.1999 jatkumaan entisellään vuoden 2003 loppuun saakka. Kalleusluokitus on nykyisellään epätarkoituksenmukainen ja vanhentunut järjestelmä. Kalleusluokitusjärjestelmän lopettamista valmisteli VM:n työryhmä, joka myös kuuli asiantuntijoina keskeisten työmarkkinajärjestöjen edustajia (työryhmämuistio VM 3/1999); työryhmä ehdotti järjestelmän asteittaista lopettamista siirtymäaikataululla ja tämän muutoksen kytkemistä muihin sosiaaliturvan alueella tapahtuviin uudistuksiin. Valtiontaloudellisista syistä tähän ei ollut kuitenkaan edellytyksiä, koska sosiaaliturvan yhtenäistäminen korottamalla II kalleusluokan etuudet I luokan mukaisiksi arvioitiin maksavan valtiolle n. 0,7 mrd mk. Ensimmäisen kalleusluokan alueen sosiaalietuuksien alentaminen ei myöskään tule kysymykseen, koska perustuslaki estää perusturvan alentamisen ilman hyväksyttäviä perusteita. Palkkauksiin sovellettava kalleusluokitus todettiin em. työryhmämuistiossa sopimuskysymykseksi, joka on ratkaistavissa.

Kustannusvaikutus pienenee hitaasti ajan kuluessa, jolloin kalleusluokituksen

lopettaminen on myöhemmässä vaiheessa helpommin hyväksyttävissä myös valtiontaloudellinen vaikutus huomioiden. Uutta selvitystä kalleusluokituksen lopettamiseksi ei ole vielä käynnistetty.

Yritystulon pääomatulolaskenta ja talletuksien lisääminen elinkeinonharjoittajien nettovarallisuuteen

HE n:o 32/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999, että hallitus selvittää kevätistuntokauden 2000 aikana toimenpiteet, joilla tuloverolain 38 §:n mukaista jaettavan yritystulon pääomatulolaskentaa voidaan korjata siten, että yritystulon pääomatulon osuus voidaan jättää vahvistamatta silloin, kun tämä johtaa ansiotuloverotusta ankarampaan lopputulokseen.

Eduskunta edellytti, että pankkitalletusten korkojen tullessa verollisiksi hallitus selvittää kevätistuntokauden 2000 aikana toimenpiteet, joiden nojalla liiketoimintaan kuuluvat varallisuusverolain 10 §:n 16 kohdassa tarkoitetut talletukset voidaan lisätä elinkeinonharjoittajien nettovarallisuuteen tuloverolain 38 §:n mukaista jaettavan yritystulon pääomatulo-osuutta laskettaessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää ensi tilassa ne toimenpiteet, joihin tulee ryhtyä pk-yritysten sukupolvenvaihdosten verosäännösten huojentamiseksi siten, ettei perheyritysten toiminnan jatkuvuus vaarannu tarpeettomasti niiden sukupolvenvaihdosten yhteydessä.

Eduskunta edellytti, etta hallitus selvittää kevätistuntokauden 2000 aikana mahdollisuudet kehittää muuttuneissa olosuhteissa toisaalta matkakustannusten vähentämistä tuloverotuksessa ja toisaalta työnantajien antamien työmatkaan liittyvien työsuhde-etujen verotusta.

Tasavallan Presidentti antoi 23.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Taloutta koskeva valtion ja kuntien yhteistyöasiakirja

HE 71/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999, että hallitus hallitusohjelmansa mukaisesti kiirehtii valtion ja kuntien välisen koko vaalikauden kattavan yhteistyöasiakirjan valmistelua, jotta kuntien taloudessa päästään nykyistä parempaan ennakoitavuuteen ja peruspalvelut voidaan turvata koko maassa nykyistä tasapuolisemmin.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kiinteistöverolain muutoksen käyttöönotto

HE 100/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.11.1999 valtiovarainministeriön heti selvittävän, miten ja miksi on päässyt syntymään edellisen kiinteistöverolain muutoksen käyttöönotossa tällä hetkellä vallitseva täysin eduskunnan ilmaiseman tahdon vastainen tilanne sekä ryhtyvän kaikkiin sen selvittämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Lisäksi eduskunta edellytti valtiovarainministeriön huolehtivan tehokkaasti siitä, ettei nyt hyväksytyn lain, joka sisältää edellä tarkoitetun lainmuutoksen kanssa täysin samanlaisen porrastetun voimaantulon, soveltamisessa synny lainsäätäjän selvästi ilmaiseman tahdon vastaista tilannetta.

Valtiovarainministeriö on lähettänyt eduskunnan lausuman sisältäneen valtiovarainvaliokunnan mietinnön (VaVM 14/1999 vp) lokakuun 28 päivänä 1999 Verohallitukselle. Verohallitus on tämän johdosta lokakuun 29 päivänä 1999 toimittanut verohallinnon kentälle tiedotteen, jossa on ohjeistettu lainsäätäjän tahdonilmaisun noudattamista kyseissä asiassa. Valtiovarainministeriö katsoo, että asiassa on toimittu eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Venäjällä työskentelevien verotus

HE 101/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.11.1999 valtiovarainministeriön selvittävän vielä tämän syksyn aikana, miten Venäjällä työskentelevien verotuksessa olevat epäselvyydet voidaan korjata, ja edellyttää hallituksen antavan tarvittaessa asiasta eduskunnalle lakiesityksen.

Verohallitus on antanut ulkomaantyöskentelyä koskevan ns. kuuden kuukauden säännön soveltamisesta ohjeet, joissa käsitellään myös erityisesti säännön soveltamista Venäjällä tapahtuvasta työskentelystä saatuun palkkaan. Lisäksi verohallitus on valtiovarainministeriön toimeksiannosta selvittänyt ns. kuuden kuukauden säännön soveltamista käytännössä eräisiin Venäjällä työskenteleviin henkilöihin. Selvityksessä ei ole tullut esille periaatteellisia epäselvyyksiä säännön soveltamisessa. Yksittäisiä verovelvollisia koskevat mahdolliset verohallinon ja verovelvollisen väliset erimielisyydet verolainsäädännön ja verosopimuksen soveltamisesta voidaan ratkaista muutoksenhakumenettelyssä joko Suomessa tai Venäjällä, riippuen siitä, kumman valtion verotuksesta on kysymys. Lisäksi niissä tapauksissa, joissa on kysymys kansainvälisestä kaksinkertaisesta verotuksesta, verovelvollisella on käytettävissään verosopimuksen mukaiset mahdollisuudet valtioiden välisen ns. keskinäisen sopimusmenettelyn aloittamiseksi, jolla voidaan välttää kaksinkertainen tai muutoin verosopimuksen vastainen verotus.

Edellä olevan johdosta asia ei anna aihetta lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Internet-yhteydet verotustietoihin

HE 149/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999, että hallitus selvittää kevätistuntokauden 2000 aikana toimenpiteet, joilla voidaan ulottaa yritysten sähköinen tarkastusoikeus Internet-yhteyksiä käyttäen ennakkoperintä- ja arvonlisäverovelvollisten rekisteriin siten, että tässä yhteydessä voidaan luopua myös pelkästään ennakkoperintärekisteristä poistettujen julkaisemisesta. Lisäksi tulee selvittää ja kiirehtiä, miten yritykset voivat antaa eri viranomaistahoille toimitettavat tilinpäätösilmoitukset yhdistetyllä tilinpäätösilmoituksella myös sähköisesti.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Omistusajan ottaminen huomioon myyntivoittoverotuksessa ja maatalouteen kuuluvien arvopapereiden luovutuksen verotus

HE 158/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1999 hallituksen selvittävän, onko tarkoituksenmukaista ja voidaanko omistusaika ottaa nykyistä laajemmin huomioon myyntivoittoverotuksessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää nopeasti maatalouden tuloverolain muuttamisen siten, että myös maatalouteen kuuluvien arvopapereiden luovutuksesta saadut voitot verotetan tuloverolaissa säädetyllä tavalla ja että hallitus tarvittaessa tekee esityksen siten, että sen käyttö voisi olla mahdollista jo vuoden 1999 verotusta toimitettaessa.

Tasavallan Presidentti antoi 23.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Opetusministeriö

Tietojen keruu valtionosuusuudistuksen vaikutuksista

HE n:o 215/1991 vp.
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.1992 hallituksen huolehtivan siitä, että uuden valtionosuusjärjestelmän voimaan tullessa tietojärjestelmiä kevennetään ensi tilassa siten, että kunnat joutuvat keräämään ja ylläpitämään vain ehdottoman välttämättömiä tietoja ja että ne kerätään mahdollisimman pian uudistuksen voimaantulon jälkeen koko valtionosuusjärjestelmässä Tilastokeskuksen kautta tai muutoin yleisesti käytettävistä tilastoista noudattaen yleisesti käytössä olevia luokituksia ja että samalla tietojärjestelmistä aiheutuvat kustannukset oleellisesti pienenevät.

Eduskunta edellytti, että seurannan ja kehittämisen nimissä ei saa synnyttää uutta tarpeetonta byrokratiaa.

Eduskunta edellytti lisäksi, että hallitus antaa uuden lainsäädännön oltua voimassa kolme vuotta mahdollisimman pian vuoden 1996 alussa eduskunnalle selonteon valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen vaikutuksista.

Kuntien valtionosuusjärjestelmä on uudistettu vuoden 1997 alusta. Tähän liittyen annettiin muun ohella laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (1151/96). Tämän vuoksi ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi antaa eduskunnalle erikseen selontekoa vuoden 1993 valtionosuusuudistuksen vaikutuksista, mistä on ilmoitettu eduskunnalle keväällä 1996. Vuoden 1997 alusta toteutetun uudistuksen myötä valtionosuusjärjestelmän edellyttämän tietojenkeruun tarve opetustoimessa väheni merkittävästi. Oppilaita ei enää tarvitse ilmoittaa valtionapuviranomaiselle henkilötunnuksen tarkkuudella. Opetushallinnon ja Tilastokeskuksen työnjakoa tietojen keruussa on selkeytetty. Tietojen keruuta kehitetään jatkuvasti uuden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/98) ja käytettävissä olevan tiedonvälitystekniikan myötä mahdollisimman joustavaksi. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Määräaikaisissa tai perhepoliittisista syistä katkenneissa palvelussuhteissa työskennelleiden eläkeoikeus

HE n:o 316/1992 vp.
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.12.1992, että määräaikaisissa palvelussuhteissa ja perhepoliittisista syistä katkenneissa palvelussuhteissa työskentelevien asema tulee selvittää ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Vuoden 1996 alusta lukien muutettiin valtion eläkelakia siten, että jos palvelussuhde on enintään vuoden katkenneena, karttuu eläketurvaa kuitenkin tältä ajalta. Tämä uudistus hoitaa suurelta osin perhepoliittisista syistä katkenneiden palvelussuhteiden ongelman. Lyhyitä palvelussuhteita koskeva eläketurvan uudistus tuli voimaan vuoden 1998 alussa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Koulutus, taso, saatavuus, järjestäminen
Tiede- ja teknologiapolitiikka, koordinointi

HE n:o 126/1993 vp.
Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 16.12.1993 valtion talousarvion vuodelle 1994 eduskunta edellytti pääluokan 29 kohdalla, että hallitus huolehtii selvityksen tekemisestä kaikilla koulutustasoilla siitä, miten toteutetut uudistukset ja säästötoimenpiteet ovat vaikuttaneet koulutuksen tasoon, sen saatavuuteen sekä järjestämiseen.

Eduskunta edellytti, että selvitetään, onko Suomessa tarkoituksenmukaista vahvistaa ja koordinoida tiede- ja teknologiapolitiikkaa siten, että tulevaisuudessa yhden valtioneuvoston jäsenen vastuualueeksi tulevat korkeakoulut, valtion eri tutkimuslaitokset, Suomen Akatemia ja Teknologian kehittämiskeskus.

Valtioneuvosto on 29.12.1999 hyväksynyt Koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 1999 - 2004.

Valtion tiede- ja teknologianeuvosto on opetusministeriön toimeksiannosta v. 1994 selvittänyt kysymystä tiede- ja teknologiapolitiikan koordinoinnista. Selvityksen mukaan koordinointia on tarkoituksenmukaisinta kehittää olemassaolevien organisaatioiden toimintaa ja yhteistyötä tehostamalla. Erillisen tutkimusministeriön perustamista taikka koordinointivastuun osoittamista yhdelle valtioneuvoston jäsenelle ei pidetty tarkoituksenmukaisena.

Edellä olevaan viitaten ministeriö toteaa, että asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Oppilaanohjaus
Lukion määrällisen sääntelyn purkamisen vaikutukset
Erityislukiot

HE n:o 176/1993 vp.
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1993 hallituksen jatkavan toimenpiteitä oppilaanohjauksen turvaamiseksi muun muassa siten, että itsenäisen opiskelun ohjaukseen sekä oppilaanohjaukseen varataan riittävät voimavarat oppilaitoksissa.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lukion määrällisen sääntelyn purkamisen vaikutuksia lukiokoulutukseen ja muuhun keskiasteen koulutukseen hakeutumiseen, ja jos vinoutumia ilmenee, ryhtyvän toimenpiteisiin valtakunnallisten sisäänottovaatimusten säätämiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii vuoden 1995 talousarvion valmistelun yhteydessä erityislukioiden tuntikehystarpeista niin, että musiikki-, urheilu-ja kuvataidelukiot sekä kansainväliset lukiot voivat säilyä ja kehittyä niille annetuissa erityistehtävissä.

Asetus lukioasetuksen muuttamisesta (107/94) antoi koulujen ylläpitäjille aiempaa enemmän liikkumavaraa opetuksen järjestämisessä ja opetukseen käytettävissä

olevien voimavarojen kohdentamisessa. Oppilaanohjauksen asemaan ovat vaikuttamassa myös virkaehtosopimuksin tehdyt ratkaisut. Opinto-ohjaajien virkaehtosopimuksen mukaan opinto-ohjaajien työaika on muutettu vuotuiseksi työajaksi. Koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä on kiinnitetty huomiota oppilaan ohjaukseen.

Lukuvuoden 1994-95 alusta lukien lukion aloituspaikkojen määrästä ovat päättäneet ensisijaisesti kunnat lukioiden ylläpitäjinä. Päivälukion opiskelijamäärä on vuodesta 1993 lähtien lievästi kasvanut. Lukion määrällisen säätelyn poistamisella ei ole ollut oleellista vaikutusta lukion oppilasmäärän kasvuun. Erityislukioiden perusrahoitus on otettu huomioon talousarvioon sisällytetyn lakisääteisen valtionosuuden mitoituksessa.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Oppisopimuskoulutus

HE n:o 200/1993 vp.
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.11.1993, että työvoimahallinnon ja opetushallinnon yhteistyön parantaminen selvitetään siten, että työvoimahallinnon tukeman koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen väliltä poistetaan epäsuhtainen kilpailutilanne niin, että nämä kaksi järjestelmää tukevat toisiaan kaikin puolin. Eduskunta korostaa oppisopimuskoulutuksen etuja sen koulutuksellisten tavoitteiden vuoksi.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin vammaisten oppisopimusten solmimisen helpottamiseksi.
>
> Eduskunta edellytti, että uudistuksen toteutumista ja muodostuvaa käytäntöä seurataan. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi esimerkiksi lainsäädäntömuutoksin niin, että koulutuskorvausta koskevat määräykset palautetaan.

Koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksessa, jota koskevat lait tulivat voimaan 1.1.1999, oppisopimuskoulutuksesta on tehty yksi ammatillisen koulutuksen järjestämismuoto. Uusi lainsäädäntö mahdollistaa oppisopimuskoulutuksen ja oppilaitosmuotoisen koulutuksen lähentämisen. Tavoitteena on hyödyntää kummankin koulutusmuodon parhaat puolet. Työhallinto on osallistunut oppisopimuskoulutuksen rahoittamiseen etenkin alle 25-vuotiaiden työttömien nuorten osalta myöntämällä opetushallinnon maksaman koulutuskorvauksen lisäksi oppisopimuksen solmivalle työnantajalle työllistämistukea. Oppisopimuskoulutus on profiloitumassa tutkintoon valmistavaksi peruskoulutukseksi ja lisäkoulutukseksi.

Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä 1.1.1999 lukien vammaisten oppisopimuskoulutusta on helpotettu säätämällä, että vammaisten oppisopimuskoulutukseen myönnetään valtion rahoitusta korottamalla normaaleja yksikköhintoja 50 %:lla. Kuntoutusrahalakia (611/1991) on muutettu siten, että kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 2 §:ssä mainitulla tavalla vajaakuntoiselle kuntoutujalle voidaan maksaa kuntoutusrahaa oppisopimuskoulutuksen ajalta oppisopimuksen perusteella.

Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksettavia koulutuskorvauksia ja niiden kehitystä seurataan. Lisäksi uuteen lainsäädäntöön otettiin säännös, jonka mukaises-

ti opetusministeriö voi tarvittaessa määrätä koulutuskorvausten määrästä. Toistaiseksi koulutuskorvausten määrää koskevista päätöksistä on pidättäydytty. Koulutuskorvausten kustannuskehitystä seurataan.

Opetushallitus seuraa oppisopimuskoulutuksen kustannuksia menolajeittain. Työnantajille maksettavien koulutuskorvausten kustannuskehitys/vuosittainen opiskelijapaikka vuosina 1993-1998 oli seuraava:

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Peruskoulutus	12 640	12 050	9 120	8 130	9 200	10 170
Lisäkoulutus	7 840	8 530	5 322	6 259	6 000	7 521

Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Yliopistojen lisämäärahojen kohdentaminen laite-, kirja- ja julkaisuhankintoihin

HE 152/1994 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 10) Hyväksyessään 13.1.1995 valtion talousarvion vuodelle 1995 eduskunta edellytti luvun 29.10 kohdalla, että seuraavien vuosien talousarviossa osoitetaan korkeakouluille lisämäärärahat, jotka ovat tarkoitetut erityisesti laite-, kirja- ja julkaisuhankintoihin.

Yliopistojen määrärahat ovat vuosina 1993-94 supistuneet noin 16 %. Tämän johdosta yliopistot ovat joutuneet rakenteellisten muutosten ohella säästämään erityisesti laite-, ja kirjallisuushankinnoissaan suurimman osan määrärahoista ollessa sidottuja palkkauksiin ja tilakustannuksiin.

Korkeakoulujen kehittämislain 3 §:n voimassaoloa on jatkettu siten, että yliopistojen tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi korotetaan valtion talousarviossa vuosina 1997-2000 yliopistojen toimintamenomomentille osoitettua määrärahaa vuosittain vähintään määrällä, mikä vastaa valtion keskustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua. Valtioneuvoston hyväksymän tutkimusrahoituksen lisäysohjelman mukaan yliopistojen tutkimusmäärärahoja lisätään vuoteen 1999 mennessä 250 milj. markalla vuoden 1997 talousarvioesityksen tasosta. Osa näistä määrärahoista kohdennetaan laitehankintoihin.

Määrärahojen tarkempi kohdentaminen kuuluu yliopistojen omaan toimivaltaan. Vuotta 1999 koskevissa tulosneuvotteluissa on sovittu erikseen useista suurehkoja laitehankintoja sisältävistä hankkeista painoaloilla, mm. biotekniikassa sekä tietotekniikan opetuksessa ja tutkimuksessa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teattereiden aseman turvaaminen

HE n:o 215/1994 vp.
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.11.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että Teatteri Pienen Suomen, Unga Teaternin ja alueteattereiden toimintaedellytykset turvataan ja että lisäksi lasten- ja nuortenteattereiden erityistarpeista tehdään selvitys.

Lastenteattereiden sekä alueteattereiden erityistoimintatarpeista on parhaiten pystytty huolehtimaan teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/94) 6 a §:n mukaisilla harkinnanvaraisilla määrärahoilla, joita oli varattu teattereille vuodelle 1999 7 450 000 markkaa ja vuodelle 2000 7 450 000 markkaa. Tästä rahasta on osoitettu vuonna 2000 harkinnanvarainen lisämääräraha seuraavasti: Teatteri Pieni Suomi 635 000 mk, Unga teatern 390 000 mk, Kajaanin kaupunginteatteri/Oulun läänin alueteatteri 910 000 mk, Rovaniemen Teatteri/Lapin alueteatteriyhdistys 625 000 mk, Åbo Svenska Teatern 470 000 mk, Wasa Teater/Österbottens regionteater 575 000 mk, Joensuun teatteri 315 000 mk.

Lisäksi opetusministeriö on antanut taiteen keskustoimikunnan lastenkulttuuri- jaostolle tehtäväksi tehdä esitys nukketeatterin aseman kehittämiseksi 31.5.2000 mennessä.

Teatteri Pienen Suomen, Unga Teaternin ja alueteattereiden toimintaedellytykset tullaan turvaamaan myös tulevina vuosina talousarviossa toimintaan osoitettujen määrärahojen puitteissa. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarat

HE 274/1994 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 21.2.1994, hallituksen selvittävän, onko perusteltua säätää Oy Veikkaus Ab:n rahapelitoiminnan ylijäämän jakosuhteista edunsaajatahojen kesken asetuksen sijasta lailla.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin Oy Veikkaus Ab:n rahapelitoiminnan ylijäämän jakamiseksi pitäen tavoitteena, että urheilu- ja liikuntakasvatuksen tukemiseen osoitetaan vuosittain 36,6 prosenttia.

Päättäessään vuosittain valtion talousarviosta eduskunta samalla hyväksyy veikkausvoittovarojen jaon eri edunsaajatahojen kesken. Eduskunnan päätöksen seurauksena on muutettu vastaavasti raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annettua asetusta väliaikaisesti. Veikkausvoittovarojen jakosuhde on vuosittain näin tullut eduskunnan päätettäväksi eikä säädöstasolla siten ole ollut vaikutusta jakosuhteeseen. Opetusministeriö on selvittänyt kysymystä siitä, tulisiko jakosuhteista säätää asetuksen sijasta lailla. Selvityksen mukaan veikkausvoittovarojen edunsaajien etu on, että valtiovalta turvaa näiden varojen ohjautumisen urheilun, liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Välttämätöntä on, että varojen jakaminen on parlamentaarisesti ohjattua ja avointa ja että varojen suuntaaminen on tavoitteellista. Tämä ei kuitenkaan edellytä, että varojen jakosuhteista tulisi säätää lailla. Mainitut tavoitteet voidaan saavuttaa asetusteitse tai kehittämällä nykyjärjestelmää vuosittaisten talousarvioesitysten puitteissa, jolloin jakosuhteet

määräytyisivät eduskunnan päätöksellä.

Sisäasiainministeriö asetti 11.10.1996 hankkeen valmistelemaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Hanke sai työnsä valmiiksi 28.2.1998, jonka jälkeen sisäasiainministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esitys annettiin 30.12.1999. Arpajaislakiehdotus sisältää myös säännökset rahapelitoiminnan tuotoista ja valtuutuksen säätää asetuksella tuoton jakamisesta urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen ja taiteen sekä nuorisotyön kesken.

Ammattikorkeakoulu, ylläpitäjämalli, laadunvalvonta, rahoitusjärjestelmä, opettajankoulutus

HE 319/1994 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1995, että ammattikorkeakoulujen ylläpitäjä- ja hallintomallien osalta tutkitaan vaihtoehtoisia malleja niin sanotun instituutiomallin rinnalle koulutuksen laadun kehittämiseksi sekä hallinnon joustavuuden ja taloudellisuuden lisäämiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toteuttamista ja tarvittaessa, mikäli epäkohtia ilmenee, ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi siten, että ammattikorkeakoulujen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet voidaan turvata.

Ammattikorkeakoulujen ylläpito- ja hallintomallien kehittäminen on eräiden ammattikorkeakoulujen kohdalla edelleen vireillä. Tästä syystä valtioneuvosto on muun muassa asettanut eräille ammattikorkeakouluille toimiluvassa asiaan liittyviä kehittämisvelvoitteita. Opetusministeriö on myös ammattikorkeakoulujen toimilupaan sisältyvien määräysten perusteella pyytänyt vakinaistuneilta ammattikorkeakouluilta puolentoista vuoden kuluessa arvion toiminnan käynnistämisestä. Ammattikorkeakoulujen tulee sisällyttää raporttiin kuvaus ylläpitojärjestelmästä ja arvio ylläpitojärjestelmästä ja ammattikorkeakoulun hallinnosta. Opetusministeriön ja Suomen Kuntaliiton välillä on vireillä neuvottelut ammattikorkeakoulujen hallinnon kehittämiseksi.

Vakinaisten ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat säännökset tulivat voimaan 1.1.1997. Näin käytettävissä on vain 2 vuoden kokemukset. Eräitä havaittuja epäkohtia on korjattu säännöksiä muuttamalla. Opetusministeriö seuraa edelleen tarkoin ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toteutumista. Opetusministeriö on asettanut selvitysmiehen kartoittamaan ja arvioimaan ammattikorkeakoulujen rahoitusta.

Peruskoulu, valtionosuusperustelut

HE 35/1995 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1995 hallituksen huolehtivan siitä, että lain vaikutusta kuntien erityisopetuksen järjestämiseen seurataan ja selvitetään muun muassa,

- turvataanko peruskoulun yleisopetuksen osana annettava erityisopetus niin,

että päätökset perustuvat erityisopetusta saavien lasten etuun ja todellisiin tarpeisiin, sekä

- turvataanko kunnissa vammaisten koulutuksen järjestäminen niin, että opetus järjestetään peruskoululain 3 §:n edellyttämällä tavalla.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:ssä säädettyä mahdollisuutta korottaa kunnan peruskoulun valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa, jos kunnan peruskoulumenot ovat esimerkiksi kunnan koosta ja harvasta asutuksesta, saaristoisuudesta, kaksikielisyydestä, saamenkielisestä opetuksesta tai muusta niihin verrattavasta erityisestä syystä keskimääräistä korkeammat eikä kunta muutoin pysty turvaamaan asianmukaisen opetuksen antamista. Eduskunta pitää lisäksi tärkeänä, että päätökset korotetusta valtionosuudesta voidaan tehdä useammaksi vuodeksi kerrallaan, jolloin kunnat pystyvät arvioimaan niille tulevia valtionosuuksia pidemmällä aikavälillä.

Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan peruskoulun käyttökustannuksia varten myönnettävien valtionosuuksien uudistusta koskevan lainsäädännön vaikutuksia opetuksen järjestämiseen kunnissa ja antavan asiaa koskevan selvityksen sivistysvaliokunnalle kahden vuoden kuluttua sekä ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Opetusministeriön ja opetushallituksen tekemän vuotta 1995 koskevan tulossopimuksen mukaan opetushallitus antoi arvionsa erityisopetuksen tilasta vuonna 1996. Kokonaisarvion pohjalta on käynnistetty tarvittavat kehittämistoimenpiteet vuonna 1997. Toimenpiteitä on jatkettu ja tehostettu vuoden 1998 ja 1999 tulossopimuksen mukaisesti. Valtionosuusperusteet muuttuivat 1.1.1997. Opetusministeriö seuraa opetustoimen kustannuskehitystä ja valtionosuuslainsäädännön vaikutuksia. Vaikeimmin kehitysvammaisten oppivelvollisuusikäisten lasten opetus on siirretty peruskoulussa annettavaksi 1.7.1997 lähtien.

Opetusministeriö teki viimeksi 15.11.1999 päätökset yhteensä 35 kunnan peruskoulun sekä 10 perusopetusta antavan yksityisen koulun yksikköhinnan harkinnanvaraisesta korottamisesta. Päätökset tehtiin vuodeksi 2000.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen koulutusta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseksi 23.5.1997 (HE 86/1997). Tähän liittyvässä esityksessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaksi laiksi kiinnitettiin huomiota kuntien rahoitusjärjestelmää koskeviin muutoksiin. Koska hallituksen esitykseen sisältynyt lakiehdotus tuli korvaamaan kokonaan lain, jota eduskunnan lausumassa tarkoitetaan ei hallitus pitänyt erillisen selvityksen antamista tarpeellisena. Laki tuli voimaan 1.1.1999.

Eduskunta edellytti hyväksyessään uudet koululait, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua koululakien voimaantulosta koulutuspoliittisen selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja laeissa asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan myöhemmin siinä yhteydessä. Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten asema
Työllisyysmäärärahojen kohdentaminen koulu-, liikunta- ja kulttuurilaitosten perusparannuksiin

HE 72/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti pääluokan 29 kohdalla, että valtion tulevissa talousarvioissa turvataan kansallisen innovaatiojärjestelmän tehokas toiminta lisäämällä korkeakoulujen, Suomen Akatemian, ammattikorkeakoulujen ja alemman korkeakouluasteen oppilaitosten opetus- ja tutkimusresursseja erityisesti kasvavilla tulevaisuuden aloilla. Resurssien lisäämisen tulee tapahtua innovaatiojärjestelmän kokonaisuuden huomioon ottavan ohjelman puitteissa.

Eduskunta edellytti, että syrjäytymisen vaarassa olevien nuorten asemaa ja ongelmia selvitetään sekä opiskelumahdollisuuksia parannetaan mahdollisimman pikaisesti.

Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin työllisyysmäärärahojen kohdentamiseksi koulu-, liikunta- ja kulttuurilaitosten perusparannuksiin.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä keskeistä oli vuonna 1999 edelleen nuorten työpajatoiminnan tukeminen. Opetusministeriö tuki vuoden aikana yhteensä 210 pajaa 21 miljoonalla markalla. Tuetuista pajoista oli EU:n sosiaalirahaston tavoite 3 ohjelmaan sisältyviä innovatiivisia nuorten työpajoja 73 ja niitä tuettiin 8,2 miljoonalla markalla. Nuorten työpajoja oli vuonna 1999 toiminnassa noin 350 ja niissä työskenteli vuoden aikana noin 10 000 nuorta.

Uutena toimintamuotona käynnistettiin koululaisten iltapäivätoiminnan tukeminen. Läänien kautta tuettiin vuoden aikana 1,5 miljoonalla markalla noin 500 kerhoa, joiden toiminta kohdistettiin 12-15 vuotiaille.

Kansainvälisestä Award-nuorisotoimintaohjelmasta kehitettiin kotimainen Avartti-ohjelma, jonka tavoitteena on luoda nuorille pitkäjänteistä tavoitteellista ja monipuolista toimintaa, joka soveltuu myös nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn.

Ministeriö on tukenut vuoden aikana Nuorisotutkimusseuran yhteyteen perustettu nuorisotutkimusverkostoa 3,2 miljoonalla markalla, jolla on käynnistetty noin 20 uutta tutkimushanketta, joista useat koskettavat nuorten elinoloja ja siten myös syrjäytymisen ehkäisyä. Erikseen teetettiin nopeat selvitykset saatananpalvonnan asemasta nuorisokulttuureissa sekä kouluväkivallasta.

Nuorisoasiain neuvottelukunta on kehittänyt edelleen nuorten elinoloindikaattorijärjestelmää (noin 150 indikaattoria) ja sen alueellistamista. Läänien nuorisotoimien ja lääninhallitusten asettamien alueellisten nuorisoasianneuvostojen kanssa on luotu järjestelmää, jolla voidaan seurata nuorten elinolojen kehitystä maan eri osissa.

Opettajankoulutukseen valikoituminen
Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus

Kertomus 6/1995 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 3.9.1996 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sivistysvaliokunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, joilla tuetaan opettajankoulutuksen valintaperusteiden laajentamista niin, että valinnassa huomioidaan muun muassa työelämän kokemus ja lisäopinnot sekä painotetaan nykyistä enemmän soveltuvuustyyppisiä menetelmiä ja taide- ja taitoaineiden hallintaa.

Valiokunta edellytti selvityksen tekemistä siitä, olisiko tarkoituksenmukaista, että valikoituminen aineenopettajakoulutukseen tapahtuisi jo yliopistoon pyrittäessä.

Valiokunta edellytti, että opettajankoulutuslaitoksille luodaan mahdollisimman tasavertaiset mahdollisuudet ja riittävät voimavarat sivuaineopintojen toteuttamiseen eri paikkakunnilla ja eri tiedekunnissa.

Valiokunta edellytti nopeasti selvitettäväksi, olisiko tarkoituksenmukaista lisätä opettajien pitkäkestoista täydennyskoulutusta esimerkiksi siten, että koulutyössä jo toimiville opettajille järjestettäisiin täydennysjaksoja opettajankoulutuslaitoksissa, ja heidän sijaisinaan opettajaksi opiskelevat voisivat suorittaa osan opetusharjoitteluun kuuluvasta ns. kenttäharjoittelusta. Samalla tulee selvittää opetusharjoittelun ohjaamisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Näin myös yhteistyö perus- ja täydennyskoulutuksen kanssa vahvistuisi.

Opettajankoulutuksen valinnoissa otetaan huomioon työelämäkokemus ja lisäopinnot siten, että opettajakokemuksesta tai kouluavustajana toimimisesta ja samoin suoritetuista arvosanaopinnoista saa lisäpisteitä. Taide- ja taitoaineiden hallinta otetaan huomioon valinnoissa siten, että niiden opintosuorituksista saa lisäpisteitä. Joissakin yliopistoissa on myös käytäntö, jonka mukaan taide- ja taitoaineissa voi antaa lisäpisteitä tuottavia näytteitä valintatilanteessa. Soveltuvuutta testaavien valintamenetelmien käyttö on laajentunut. Yliopistot käyttävät opetustuokioita, soveltuvuustestejä, yksilö-, pari- ja ryhmähaastatteluja sekä erilaisia observoituja työskentelytilanteita. Myös kirjallisissa tehtävissä kiinnitetään huomiota soveltuvuuden arviointiin.

Aineenopettajakoulutuksen valikoitumista jo yliopistoon pyrittäessä on kokeiltu eri yliopistoissa. Ministeriön vuodesta 1998 lähtien osoittaman tuen avulla kokeilu on meneillään matemaattis-luonnontieteellisissä aineissa ja teologiassa. Saadut kokemukset ovat olleet myönteisiä. Kokeilua jatketaan ja laajennetaan, jotta sen vaikutuksia voidaan seurata pidemmällä aikavälillä ja useilla eri aloilla.

Sivuaineopintojen tarjonnan monipuolistamiseksi on käynnistetty ja tuettu etä- ja monimuoto-opetuskokeiluja. Kokeiluja laajennetaan koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian 2000-2004 -hankkeen puitteissa, erityisesti virtuaaliyliopiston tarjoamia mahdollisuuksia hyväksi käyttäen.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutusta on käynnistynyt opettajankoulutuslaitoksissa ja erityisesti harjoittelukouluissa siten, että kenttäharjoittelua on voitu käyttää koulutuksen ajan sijaisuuksien hoitamiseen. Tähän mennessä saadut kokemukset ovat myönteisiä, joten toiminnan laajenemiselle on hyvät edellytykset.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely

HE 62/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.6.1996, että lain vaikutuksia jatkuvasti seurataan ja että opetusministeriö suorittaa kolmen vuoden kuluttua perusteellisen selvityksen lain toimivuudesta. Tässä yhteydessä on erityisesti selvitettävä,
- onko laki johtanut työvoimatarpeen kannalta alueellisesti tarkoitusenmukaiseen koulutustarjontaan;
- miten uuden lainsäädännön jälkeen on onnistuttu ratkaisemaan mahdollisia ristiriitatilanteita koulutusta mitoitettaessa paikallisesti ja alueellisesti;
- miten paikallinen tai talousaluekohtainen eri tahojen yhteistyö on ammatillisen koulutuksen koordinointi- ja ohjaustehtävässä toiminut.

Ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmä uudistettiin kahdessa vaiheessa. Vuoden 1998 alusta tuli voimaan ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/1987) muuttamisesta annettu laki (612/1996), jolla osana koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistusta muutettiin ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmää siten, että ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjien päätösvaltaa koulutuksen järjestämisessä lisättiin sekä selkeytettiin ja yksinkertaistettiin hallintoa ja päätöksentekoa. Ylläpitämisluvasta sekä koulutustehtävästä ja siihen sisältyvästä ylläpitäjäkohtaisista koulutuksen mitoittamisen perusteista päätti valtioneuvosto ja opetusministeriö. Muista asioista päätti oppilaitoksen ylläpitäjä sille asetetun koulutustehtävän rajoissa.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulleella koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksella ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmään sisällytettiin em. määrällistä säätelyä koskevat pääperiaatteet, kuitenkin siten muutettuna, että luovuttiin oppilaitoskohtaisesta säätelystä ja siirryttiin koulutuksen järjestäjäkohtaiseen säätelyyn. Koulutuksen järjestäjä päättää myös oppilaitosten muodostamisesta. Oppisopimuskoulutus on ammatillisen koulutuksen järjestämismuoto, jonka järjestämistä säädellään muun ammatillisen koulutuksen säätelyn yhteydessä, kuitenkin siten, että oppisopimuskoulutuksena järjestettävässä ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelijoiden enimmäismääriä ei säädellä. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjäkohtaisista oppisopimusopiskelijoiden enimmäismääristä päätetään erikseen. Opetusministeriö on uudistanut ammatillisen koulutuksen järjestämisluvat 1.1.1999 lukien vastaamaan uutta ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Kaikille ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille annettiin järjestämislupien uusimisen yhteydessä lupa oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen. Lisäksi eräille muille koulutuksen järjestäjille annettiin lupa järjestää oppisopimuskoulutusta.

Hyväksyessään vuoden 1999 alusta voimaan tulleen koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen eduskunta edellytti lakien vaikutusten seurantaa ja että opetusministeriö antaa kolmen vuoden kuluttua koululakien voimaantulosta selonteon lakien toimivuudesta. Koska ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely sisältyy em. keskeisiltä osiltaan muutettuna tähän uudistukseen ja sen seurantavelvoitteeseen, opetuministeriön käsityksen mukaan on tarkoituksenmukaista yhdistää tässä tarkoitettu selvitys samaan yhteyteen ja samaan aikatauluun.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Arpajaislain muutosvalmistelut

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti lukuryhmän 29.88, 90 ja 98 kohdalla, että hallitus kiirehtii ajanmukaistetun arpajaislainsäädännön valmistelua ja antaa esityksen eduskunnalle niin, että uusi lainsäädäntö voidaan saattaa voimaan viimeistään vuoden 1998 alusta. Tässä yhteydessä tulee ratkaista pysyvästi myös veikkaus- ja raha-arpapelien tuoton käyttäminen.

Sisäasiainministeriö asetti 11.10.1996 hankkeen valmistelemaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Hanke sai työnsä valmiiksi 28.2.1998, jonka jälkeen sisäasiainministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esitys annettiin 30.12.1999. Arpajaislakiehdotus sisältää myös säännökset rahapelitoiminnan tuotoista ja valtuutuksen säätää asetuksella tuoton jakamisesta urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen ja taiteen sekä nuorisotyön kesken.

Arpajaislain muutosvalmistelut

HE 124/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.11.1996 hallituksen pikaisesti saattavan loppuun arpajaislain muutosvalmistelut, joilla voidaan turvata rahapelien tuoton käyttäminen kansallisen kulttuurin ja yleishyödyllisen toiminnan turvaamiseen. Tässä yhteydessä tulee ratkaista pysyvästi myös veikkaus- ja raha-arpapelien tuoton käyttäminen.

Sisäasiainministeriö asetti 11.10.1996 hankkeen valmistelemaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistusta. Hanke sai työnsä valmiiksi 28.2.1998, jonka jälkeen sisäasiainministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esitys annettiin 30.12.1999. Arpajaislakiehdotus sisältää myös säännökset rahapelitoiminnan tuotoista ja valtuutuksen säätää asetuksella tuoton jakamisesta urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen ja taiteen sekä nuorisotyön kesken.

Opettajankoulutuksen virkavapausjärjestelmä

HE 138/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.11.1996, että opettajankoulutusyksiköiden ja harjoittelukoulujen rehtoreiden ja lehtoreiden virkavapausjärjestelmää pikaisesti kehitetään kokonaisuutena ottaen huomioon myös muut kouluttautumismahdollisuudet, muun muassa opettajankouluttajien erikoistumisohjelma (PD-koulutus) ja muu täydennyskoulutus sekä vuorotteluvapaa.

Eduskunta on hyväksynyt lain opettajankoulutuslain kumoamisesta. Laki tulee voimaan 1.1.2000. Tällöin lakkaa yliopistojen opettajankoulutusyksikön lehtorin virkaan ja harjoittelukoulujen rehtorin ja lehtorin virkaan kuuluva oikeus ja velvollisuus virkavapauteen opiskelua varten. Hyväksyessään lain eduskunta

edellytti, että hallitus laatii pikaisesti opettajankouluttajen jatko- ja täydennyskoulutusohjelman ja että ohjelman toteuttamiseen varataan vuosittain riittävät määrärahat. Ohjelman valmistelutyö on käynnistynyt määrärahavarauksineen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Näyttöapurahat

HE 158/1996 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 26.11.1996, että näyttökorvausjärjestelmää kehitetään edelleen taiteilijoiden toimeentulon turvaamiseksi.

Eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annettiin vuonna 1997 laki (115/1997) ja asetus (116/1997), joiden nojalla käynnistettiin kuvataiteen näyttöapurahajärjestelmä. Opetusministeriö asetti asiantuntijoista kootun lautakunnan, jonka tehtävänä on jakaa apurahat hakemusten perusteella. Vuoden 1999 määräraha 5 000 000 markkaa jaettiin 123 taiteilijalle. Vuoden 2000 talousarviossa on näyttöapurahoja varten varattu niin ikään 5 000 000 markkaa. Opetusministeriö pyrkii valtion talousarvion rajoissa järjestelmän edelleen kehittämiseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Vaikeasti kehitysvammaisten opetus

HE 159/1996
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.1996, että koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä selvitetään vaikeasti kehitysvammaisten koulunkäyntiin ja erityisopetukseen liittyvät avustajakysymykset ja että samassa yhteydessä annetaan esitys tehtävään koulutettujen koulunkäyntiavustajien palkkaamisesta vaikeimmin kehitysvammaisten koulunkäynnin tukemiseksi.
>
> Eduskunta edellytti, että vaikeimmin kehitysvammaisten opetuksesta vastaa lehtorin, luokanopettajan tai erityisluokanopettajan tai erityisopettajan pätevyysvaatimukset täyttävä henkilö ellei oppilaan tarpeesta johtuvasta erityisestä syystä ole perusteltua, että opetusta antaa muu viranhaltija.

Eduskunnan lausumat on käsitelty koulutuksen kokonaisuudistusta valmisteltaessa. Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998) sekä 14.12.1998 annettu asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998) tulivat voimaan 1.1.1999. Kehitysvammaisille oppilaille annettavaa opetusta koskevat kelpoisuusvaatimukset on määrätty edellä mainitun asetuksen 8 §:ssä, jonka mukaan vain avustavana opettajana voi toimia myös henkilö, joka ei ole soveltuvan korkeakoulututkinnon lisäksi suorittanut säännöksessä tarkoitettuja erityisopettajan opintoja. Vaikeimmin kehityvammaisten opetuksen korkeammat kustannukset on otettu huomioon samoin 1.1.1999 voimaan tulleessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998). Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Ammatillinen lisäkoulutus

HE 186/1996 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että lääninhallitukset hankintapäätösten tekijöinä korostavat koulutuksen laatua ja edistävät oppilaitosten verkostomaista yhteistyötä. Mikäli tarvittavan koulutuksen laatu tai sisältö sitä edellyttävät, tulee koulutusta voida käytännössäkin ostaa miltä tahansa lain sallimalta oppilaitokselta.

Eduskunta edellytti hallituksen tekevän kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta selvityksen uuden rahoitusjärjestelmän toimivuudesta ottaen huomioon myös mahdolliset valtion aluehallinnon uudistukset sekä ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Vuosina 1997-1998 opetusministeriö rahoitti lääninhallitusten henkilöstölle suunnatun lisäkoulutuksen hankinnan laadun kehittämisprojektin, jonka toteuttamisesta vastasivat Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus sekä Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus. Lisäkoulutuksen hankintatoiminnan suuntaviivoja vuosina 1999 ja 2000 koskevien opetusministeriön päätösten mukaisesti on lääninhallitusten käytössä ollut projektin yhtenä tuloksena syntynyt lomakkeisto, joka kiinnittää aikaisempaa laajemmin huomiota tarjottavan koulutuksen laatuun.

Lisäkoulutuksen hankintatoiminnan vuotuisia suuntaviivoja koskevissa opetusministeriön päätöksissä on edellytetty, että lääninhallitukset suosivat hankinnoissaan oppilaitosten välisenä yhteistyönä sekä yhdessä työelämän kanssa järjestettävää koulutusta.

Vuonna 1998 hankintatoiminta laajennettiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alle 20 opintoviikon laajuiseen sekä musiikkioppilaitosten järjestämään koulutukseen. Lisäkoulutusta voidaan hankkia kaikilta julkisen valvonnan alaisilta oppilaitoksilta.

Opetusministeriö on asettanut kesällä 1997 keskeisten ministeriöiden, aluehallinnon, oppilaitosten ja työmarkkinajärjestöjen edustajista koostuvan ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituslain seurantaryhmän, jonka määräaika päättyy 31.5.2000. Työryhmä on antanut kaksi väliraporttia. Työryhmän yhtenä tehtävänä on valmistella eduskunnan edellyttämä selvitys.

Kirkon eläkelain valitusjärjestelmä

HE 194/1996 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.11.1996, että hallitus ryhtyy selvittämään mahdollisuutta muuttaa evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain valitusjärjestelmä kaksiportaiseksi siten, että kirkkohallituksen päätöksestä valitettaisiin ensimmäisenä valitusasteena lautakuntaan.

Kirjelmässään 9.12.1996 opetusministeriö antoi eduskunnan lausuman tiedoksi Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle. Kirkolliskokouksen esitykseen perustuva evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muutos (1233/1999) tuli voimaan 1.1.2000. Kirkon eläkelain valitusjärjestelmä muutettiin kaksiportaiseksi siten, että kirkkohallituksen eläkeasiassa antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla valtion

eläkelautakuntaan. Valtion eläkelautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävät maksut Apulaisprofessori-virkanimikkeestä luopuminen

HE 263/1996 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.6.1997, että hallitus selvittää ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävien maksujen aiheuttamat epäselvyydet ja ryhtyy toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus ensi tilassa selvittää mahdollisuuden luopua apulaisprofessori-virkanimikkeestä.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus selvitti ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävien maksujen aiheuttamia epäselvyyksiä. Tehdyn selvityksen perusteella päätettiin tehostaa ulkomaisissa yliopistoissa suomalaisilta opiskelijoilta perittävistä maksuista tiedottamista.

Yliopistojen apulaisprofessorin virat on yliopistolain 1.8.1998 tapahtuneen voimaantulon jälkeen muutettu professorin viroiksi lukuun ottamatta eräitä ennen yliopistolain voimaantuloa avoimeksi julistettuja virkoja. Myös nämä virat tullaan virantäyttötoimenpiteiden päätyttyä muuttamaan professorin viroiksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Liikuntapoliittinen selonteko

Kertomus 5/1996 vp
Sivistysvaliokunta

> 2) Eduskunta hyväksyi 13.5.1997 perustuslakivaliokunnan mietinnön, jonka liitteenä olevassa lausunnossa sivistysvaliokunta edellytti, että hallitus antaa liikuntapoliittisen selonteon eduskunnalle kuluvan vaalikauden aikana.

Uusi liikuntalaki annettiin 18.12.1998, ja se tuli voimaan 1.1.1999. Lain valmistelun yhteydessä käytiin eduskunnassa laaja lähetekeskustelu ja sivistysvaliokunta kuuli suuren joukon asiantuntijoita. Tältä osin on maamme liikuntapolitiikan linjaamiselle eduskunnan tuore ja laaja yksimielinen kanta. Opetusministeriön toimesta on valmistunut syksyllä 1998 Suuntana Hyvinvointi - Mitkä ovat liikunnan mahdollisuudet?- asiakirja, jossa on monipuolista tutkimukseen perustuvaa tietoa liikunnan yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Edellä mainitut asiakirjat ovat edellisen vaalikauden aikana toimineet liikuntapolitiikan linjaajana. Vuonna 2000 opetusministeriö käynnistää laajan liikuntapoliittisen selonteon valmistelun. Tarkoituksena on antaa selonteko eduskunnalle vuonna 2001.

Valtion taidehallinnon kehittäminen

HE 17/1997 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.4.1997, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin laajapohjaisen selvityksen tekemiseksi valtion taidehallinnon tehtäväalueiden kehittämiseksi.

Valtion taidehallinnon kehittämistä on 1990 -luvulla käsitelty useassa eri yhteydessä. Professori Anita Kankaan johtama valtion taidehallinnon kehittämistyöryhmä luovutti asiasta muistionsa vuonna 1994 (Opetusministeriön työryhmien muistioita 2/1994). Työryhmän muistion johdosta opetusministeriö järjesti laajan lausuntokierroksen, joka ulottui kaikkiin keskeisiin taidealan laitoksiin, järjestöihin ja yhteisöihin. Työryhmän muistion ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta opetusministeriössä laadittiin asiaa koskeva luonnos hallituksen esitykseksi. Valmistelun aikana kävi kuitenkin ilmeiseksi, että hallituksen esityksellä ei ollut menestymisen mahdollisuuksia.

Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien kehittämistä on opetusministeriössä jatkettu antamalla syksyllä 1996 kulttuuriasiainneuvos Reijo Käkelälle selvitysmiehenä tehtäväksi laatia muun ohella selvitys taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntalaitoksen tehtävistä ja asemasta. Tämän selvitystyön pohjalta opetusministeriö järjesti syksyllä 1997 laajan kuulemistilaisuuden ja lausuntokierroksen. Lausuntokierroksella tämäkään uudistusehdotus ei saanut riittävää kannatusta, joten päädyttiin tässä vaiheessa selvittämään tehtävien delegointia opetusministeriöltä toimikuntalaitokselle ja taiteen keskustoimikunnalta asianomaiselle taidetoimikunnalle. Delegointi on tarkoituksenmukaista siltä osin kuin se selkiinnyttää ministeriön ja toimikuntalaitoksen työnjakoa, jossa ministeriö toimii toimialansa strategisena johtajana ja toimikuntalaitos tekee ne päätökset, jotka perustuvat päätöksenteon kohteiden taiteellista tasoa koskevaan vertaisarviointiin.

Opetusministeriö antoi maaliskuussa 1999 asian jatkovalmistelua varten taiteen keskustoimikunnan tehtäväksi selvittää keskustoimikunnan tehtäväalueen laajentamista, taiteen tukitoimien kattavuuden parantamista, apurahajärjestelmän joustavoittamista ja taiteilijaprofessoreiden nimittämismenettelyä.

Taiteen keskustoimikunnan ministeriölle kesäkuussa 1999 tekemän ehdotuksen pohjalta opetusministeriö on valmistellut uudistusta siten, että tähän liittyvät hallituksen lainmuutosesitykset voitaisiin antaa eduskunnalle vuoden 2000 kevätistuntokauden aikana. Tällöin tarvittavat lainmuutokset olisi saatettavissa voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Apulaisprofessorin virkojen muuttaminen professorin viroiksi

HE 42/1997 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että hallitus selvittää, miten voidaan nopeuttaa kehitystä, jolla yliopistot muuttavat apulaisprofessorin virkoja professorin viroiksi sekä ryhtyy tämän mukaisiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Yliopistojen apulaisprofessorin virat on yliopistolain 1.8.1998 tapahtuneen voimaantulon jälkeen muutettu professorin viroiksi lukuun ottamatta eräitä ennen

yliopistolain voimaantuloa avoimeksi julistettuja virkoja. Myös nämä tullaan virantäyttötoimenpiteiden päätyttyä muuttamaan professorin viroiksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Uusi koululainsäädäntö

HE 86/1997 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta totesi 17.6.1998, että uudet koululait merkitsevät laajavaikutteista uudistusta ja uusia, monensuuntaisia mahdollisuuksia suomalaisen koulutuksen koko toimitakenttään. Uudistuksen yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua koululakien voimaantulosta koulutuspoliittisen selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja laeissa asetettujen tavoitteiden toteuttamista.

Eduskunta edellytti, että arviointitoiminta Opetushallituksessa järjestetään riittävän itsenäisenä suhteessa opetushallinnon muuhun organisaatioon. Arvioinnin toimivuudesta on annettava selvitys kahden vuoden kuluessa. Samalla on kerättävä kokemuksia ei tehtävien tarkoituksenmukaisesta organisoinnista ja tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin arviointia koskevien säännösten tarkistamiseksi.

Eduskunta edellytti, että valtiontalouden tilanteen salliessa perusopetuksen yksikköhintojen jälkeenjääneisyys pikaisesti korjataan vastaamaan todellisia kustannuksia.

Eduskunta edellytti hallituksen valmistelevan perusopetuslain muutokset siten, että lapsen oikeus oppivelvollisuutta edeltävään vuoden mittaiseen esiopetukseen voidaan saattaa voimaan 1.8.2000 lukien taloudellisten voimavarojen mukaisesti.

Eduskunta edellytti, että hallitus osaltaan pyrkii edistämään tomenpiteitä, joilla opettajien kokonaistyöaikajärjestelmä saadaan toteutettua mahdollisimman nopeasti.

Eduskunta edellytti, että hallitus tekee suomen ja ruotsin kielen opetuksen järjestämisestä maahanmuuttajalapsille selvityksen, huomioiko opetus lasten kielellisen lähtötason. Tavoitteena on, että lapset voisivat oppia suomea tai ruotsia mahdollisimman hyvin.

Eduskunta edellytti, että opetussuunnitelmia kehitetään siten, että ne sisältävät myös koulun ja opettajien ammattitaidonkehittämisen tavoitteenasettelun, kehittämisprosessien kuvaukset sekä menetelmät, joilla kehittämistoimintaa arvioidaan.

Eduskunta edellytti, että tilannetta tukiopetuksen järjestämisestä kouluissa seurataan ja tarvittaessa ryhdytään tehostettuihin toimenpiteisiin niin, että opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneen tai muutoin erityistä tukea tarvitsevan oppilaan oikeus tukiopetukseen voidaan turvata.

Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii siitä, että päätökset erityisopetukseen siirtämisestä tehdään oppilaan tarpeista lähtien ja siten että erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskeluun turva-

taan.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö seuraa perusopetuslain 28 §:n soveltamiskäytäntöä ja antaa siitä kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta selvityksen sivistysvaliokunnalle.

Eduskunta edellytti, että opetusministeriö painottaa lähivuosien toiminnassaan koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan kehittämistä riittävän monipuolisesti opetuksen pedagogisen kehittämisen osana.

Eduskunta edellytti, että valtiovalta ja kunnat yhteistyössä kansalais- ja muiden järjestöjen kanssa kehittävät toimenpiteitä, joilla lisätään perusedellytyksiä kerhotoiminnalle.

Eduskunta edellytti, että lukion liikunnan ja terveystiedon opetusta kehitetään siten, että oppiaineet jaksotetaan läpi koko lukiokoulutuksen. Tavoitteena on vahvistaa terveitä elämäntapoja ja liikuntaharrastusta.

Eduskunta edellytti, että kaikessa 3-vuotisessa ammatillisessa koulutuksessa työssäoppimisjakso kehitetään kiinteäksi osaksi tutkintoa. Sen vuoksi tulee selvittää ja arvioida tarkoituksenmukaisimmat työssäoppimisen järjestämistavat.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa eduskunnalle kiireellisesti oppisopimuskoulutuksen kehittämistä koskevat ehdotukset.

Eduskunta edellytti, että lähivuosina talousarvioissa varataan valtionosuusuudistuksessa menetyksiä kokeneille opistoille siirtymäkauden harkinnanvaraista lisäavustusta.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kansalaisopistojen asutusrakenne ryhmittelyn uudistamiseksi kansalaisopistojen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus järjestää taiteen perusopetuslain toimivuuden seurannan kaikkien taiteenalojen perusopetuksen osalta korostaen erityisesti nykyisten musiikkioppilaitosten toiminnan määrän ja laadun turvaamista.

Eduskunta edellytti, että kansanopistojen mahdollisuudet yleissivistävän ja tutkintotavoitteisen opetuksen antamiseen turvataan määrittelemällä kansanopistojen harjoittamalle perus- ja lukio-opetukselle sen erityispiirteet huomioon ottava riittävä yksikköhinta.

Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii sellaisen rahoitusjärjestelmän aikaansaamista, joka turvaa saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen myönteisen kehityksen jatkumisen.

Opetusministeriö on käynnistänyt eduskunnalle annettavan uuden koulutuslainsäädännön vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista käsittelevän seonteon valmistelun. Selonteko annetaan eduskunnalle keväällä 2002. Koulutuksen arvioinnista eduskunnalle annetaan erikseen selvitys vuoden 2000 loppuun mennessä. Samassa yhteydessä eduskunnalle annetaan selvitys perusopetuslain oppilasvalintoja koskevan 28 §:n soveltamiskäytännöstä. Opetusministeriö on käynnistänyt myös muut eduskunnan lausumassa edellytetyt toimenpiteet.

Esiopetusuudistus on valmisteltu siten, että oppivelvollisuutta edeltävää vuoden mittaista esiopetusta voidaan järjestää valtionrahoituksen turvin 1 päivästä elokuuta 2000 lukien. Kunnille tulee lakisääteinen velvollisuus järjestää mainittua esiopetusta 1 päivästä elokuuta 2001 lukien. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin on vuoden 1999 alusta lisätty säännökset saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen saamelaisten kotiseutualueen kunnissa erikseen myönnettävästä valtionavustuksesta. Valtionavustus koskee mainittua opetusta perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa.

Oppisopimuskoulutusta koskevia säännöksiä on muutettu 1 päivästä tammikuuta 1999 voimaan tulleella lailla (1185/1998) siten, että oppisopimuskoulutusta voidaan järjestää myös yrittäjälle omassa yrityksessään. Samanaikaisesti uudistettiin oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitussäännökset. Työssäoppiminen sisältyy kaikkiin ammatillisena peruskoulutuksena toteutettaviin perustutkintoihin vuonna 2001 alkavasta koulutuksesta lukien. Työssäoppimisen uudistuksen tueksi on käynnissä laajaa kokeilu- ja kehittämistoimintaa.

Uuden lainsäädännön johdosta valtionrahoitusta menettäneille kansanopistoille on myönnetty harkinnanvaraista valtionavustusta. Lisäksi kansanopistojen rahoitusasemaa on turvattu myöntämällä harkinnanvaraisia yksikköhinnan korotuksia tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Kansalaisopistojen asutusrakenneryhmityksen uudistamisen valmistelu on opetusministeriössä käynnistetty.

Perusopetuksen valtionrahoituksen perusteena käytettävien yksikköhintojen jälkeenjääneisyyden korjaamistarpeet selvitetään muiden opetustoimen yksikköhintojen tavoin valmisteltaessa valtion talousarvioesitystä vuodelle 2001.

Valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 4) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 29.40.21 kohdalla vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten taloudellista ja toiminnallista tilannetta seurattavan ja selvitettävän siten, että vammaisten lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksia heikentävä tilanne voidaan korjata kevään 1998 aikana.

Vuoden 1998 1. lisätalousarvioon varattiin 17 377 000 markan määräraha, jolla turvattiin taloudelliset edellytykset vammaisten lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksien asianmukaiseen hoitamiseen.

Valtion vuoden 1999 talousarviossa on varattu 114 795 000 markan määräraha (mom. 29.60.21) valtion ammatillisten oppilaitosten toimintaan. Vastaavasti vuoden 1999 talousarvion momentilla 29.40.21 on osoitettu 142 260 000 markkaa vammaisten lasten koulujen toimintaan. Määrärahoilla voidaan turvata valtion vammaisten koulujen ja ammatillisten erityisoppilaitosten toiminta. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teattereiden avustusmäärärahat

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 29.90.52 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet teattereiden harkinnanvaraisten avustusmäärärahojen lisäämiseksi

Valtion talousarviossa vuodelle 2000 on osoitettu teatteri- ja orkesterilain ulkopuolisille teattereille 1 000 000 markkaa enemmän kuin vuonna 1999. Näyttämötaiteen edistämiseen käytetään 7 350 000 markkaa, mikä on 1 000 000 markkaa enemmän kuin vuonna 1999.

Valtion talousarviossa vuodelle 2000 on teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/94) 6 a §:n mukaisiin harkinnanvaraisiin valtionavustusten maksamiseen varattu 8 000 000 markkaa, josta teattereille 7 450 000 markkaa.

Liikunnan tukeminen

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 29.98.50 kohdalla, että liikunnan osuutta veikkausvoittovarojen jaosta lisätään vuoden 1999 talousarviossa.

Valtion talousarviossa opetusministeriölle on osoitettu vuodelle 1999 momentille 29.98.50 444 499 000 markkaa urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen.

Veikkausvoittovaroja on vuodesta 1994 lähtien myönnetty asetuksessa ilmoitettujen edunsaajien ohella myös kirjstojen lakisääteisten valtionosuuksien maksamiseen. Kirjastojen valtionosuuksiin käytetään vuoden 1999 talousarvion mukaan 20,7 % veikkausvoittovarojen tuotosta. Kyseessä on valtiontaloudellinen säästötoimi, joka samalla on merkinnyt sitä, että asetuksessa määriteltyjen edunsaajien osuus veikkausvoittovarojen tuotosta on laskenut. Niinpä vuoden 1999 talousarviossa verrattuna vuoden 1998 talousarvioon laskee tieteen osuus 19,0 %:sta 18,2 %:iin, taiteen osuus 37,3 %:sta 35,7 %:iin ja liikunnan osuus 20,9 %:sta 20,3 %:iin. Nuorisotyön osuus säilyy osapuilleen ennallaan, koska merkittävä osa nuorisotyöpajojen rahoituksesta siirtyy budjettivaroista veikkausvoittovaroin rahoitettavaksi.

Kun veikkausvoittovarojen jakoa tarkastellaan jättämällä tarkastelun ulkopuolelle valtiontalouden säästötoimena suoritettu kirjastojen valtionosuuksien osuus ja lasketaan edunsaajien osuudet niille käytettäväksi jääneestä summasta, pysyy tieteen osuus lähes ennallaan (22,9 %), taiteen osuus vähenee 45,3 %:sta 45 %:iin ja nuoristyön osuus nousee 6,2 %:sta 6,6 %:iin. Liikunnan osuus oli vuoden 1998 talousarvíossa 25,4 % ja on vuoden 1999 talousarviossa 25,5 %.

Opetusministeriö on aiemmin ohessa jo vastannut lausumaan vuoden 1999 talousarvion osalta. Asia ei anna enää tältä osin aihetta toimenpiteisiin. Vuoden 2000 talousarvion osalta asiaa selostetaan tämän kertomuksen lausuman (HE 105/1998 vp.) yhteydessä.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteet

HE 122/1997 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että hallitus välittömästi selvittää ne rahoitukselliset ongelmat, jotka aiheutuvat opiskelijoista, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa ja siitä, että näitä opiskelijoita ei ole rajattu pois seuraavien vuosien yksikköhintojen laskennasta sekä tämän vaikutuksesta ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoitukseen, sekä valmistelee erillisen esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi siten, että edellä mainittua rahoitusta koskevat säännökset selkiytetään ja edellä mainittu ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteisiin nyt sisältyvä epäkohta poistetaan. Esitys tulee antaa eduskunnalle siten, että korjaukset voidaan saattaa voimaan vuoden 1999 rahoituspohjien laskennassa.

Hallitus antoi keväällä 1998 eduskunnalle esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta vuoden 1999 alusta lukien siten, että ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät vääristy niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Vuoden 1999 alusta voimaan tulevan uuden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan laskettaessa ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisia yksikköhintoja todellisten kustannusten perusteella ei kustannusten jakajana enää oteta huomioon opiskelijoita, joiden perusteella ammattikorkeakouluille ei myönnetä valtionosuutta. Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat eivät siten enää voi alentua niiden opiskelijoiden vuoksi, jotka eivät saa tutkintoaan valmiiksi ohjeellisessa normiajassa.

Asia ei aiheuta enää toimenpiteitä.

Opetusalan koulutuskeskus

HE 127/1997 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että ammattikasvatushallinnon koulutuskeskukseen kehittynyt ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen henkilöstön korkeatasoisen täydennyskoulutuksen erityisosaaminen, asiantuntemus, asiakassuhteet ja yhteistyöverkostot sekä Heinolan kurssikeskuksessa kehittynyt yleissivistävän täydennyskoulutuksen korkeatasoinen osaaminen hyödynnetään siten, että uuden koulutuskeskuksen mahdollisuudet kehittyä koulutustarpeita vastaavaksi ja tasokkaaksi yksiköksi turvataan. Koulutusta järjestetään erityisesti Heinolassa ja Tampereella sekä muilla paikkakunnilla, missä koulutuksen järjestäminen on tarkoituksenmukaista ja koulutusta hankitaan sieltä, missä kulloinkin on saatavissa paras asiantuntemus.

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lain toteutumista ja tekee viimeistään neljän vuoden kuluttua selvityksen siitä, ovatko Opetusalan koulutuskeskukselle asetetut tavoitteet sekä ammatillisen että yleissivistävän opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen ja taloudellisten toimintamahdollisuuksien osalta toteutuneet.

Laki opetusalan koulutuskeskuksesta (1259/1997) ja siitä annettu asetus (187/1998) ovat tulleet voimaan 1.8.1998 lukien. Opetusalan koulutuskeskus toimii lain mukaan opetushallituksen alaisena. Opetushallitus ohjaa koulutuskeskuksen toimintaa ja seuraa samalla asetettujen tavoitteiden toteutumista. Tarkoitus on, että eduskunnan edellyttämä selvitys tullaan tekemään siinä vaiheessa, kun Opetusalan koulutuskeskuksen toiminnan voidaan katsoa olevan uudistetussa muodossaan jo vakiintuneella tasolla.

Tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttö opetuksessa

HE 170/1997 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.3.1998, että opetusministeriö selvittää tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttöön liittyvät kysymykset ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin niin, että tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttömahdollisuudet erityisesti opetuksessa voidaan turvata.

Valtion talousarvion momentin 29.01.22. (Kehittämistoiminta) määrärahasta on osoitettu vuoden 1999 talousarviossa 6 000 000 markkaa oppimateriaalien ja opetusmenetelmien kehittämiseen. Osa tästä määrärahasta on suunnattu avointen oppimisympäristöjen ja uuden oppimateriaalin kehittämiseen.

Opetusministeriö pyrkii turvaamaan tietoverkoissa saatavilla olevan aineiston käyttömahdollisuudet erityisesti opetuksessa pyrkimällä tekemään oikeudenhaltijoiden tai heitä edustavien järjestöjen kanssa sopimukset aineiston käyttämisestä ja tukemalla digitaalisten aineistojen yksinkertaisten ja toimivien käyttölupajärjestelmien kehittämistä. Sopimus- ja käyttölupajärjestelmien toimivuutta voidaan tarvittaessa tukea sellaisilla lainsäädäntöratkaisuilla, jotka ovat yhteensopivia EY-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten kanssa.

Digitaalitekniikkaan ja tietoverkkoihin liittyvien tekijänoikeudellisten kysymysten kansainvälinen arviointi on käynnissä Euroopan yhteisössä ja Maailman henkisen omaisuuden järjestössä WIPOssa. Opetusministeriö on käynnistänyt oman selvityksen digitaalitekniikan vaikutuksista tekijänoikeuslainsäädäntöön. Selvityksiä tehdään ja sopimustoiminnan oikeudellisia ja muita edellytyksiä tutkitaan yhteistyössä oikeuksien haltijoita edustavien järjestöjen kanssa. Lainsäädännön valmistelu käynnistyy selvitysvaiheen jälkeen vuonna 2000.

Liikuntapaikkarakentaminen

HE 236/1997 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 24.11.1998, että valtioneuvosto harkitsee liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien rakentamisavustusten markkamääräisen alarajan tarkistamista niin, että myös kuntien pieniin lähiliikuntapaikkahankkeisiin voitaisiin myöntää rakentamisavustusta.

Valtioneuvosto on 30.12.1998 antamassaan opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1200/1998) päättänyt, että liikuntalaissa (1054/1998) tarkoitettujen liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatilojen perustamishankkeena pidetään sellaista opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 31 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimenpidettä, jonka

arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään 100 000 markkaa.

Valtion vuoden 2000 talousarvioesityksen selvitysosan mukaan vuoden 2000 liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin osoitetulla määrärahalla (77 500 000 mk) on tarkoitus tukea erityisesti lähiliikuntaedellytysten luomista huomioon ottaen erityisesti lasten ja nuorten kasvu ja kehitys.

Yliopistojen perusrahoituksen turvaaminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 6) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 29.10 kohdalla, että yliopistojen perusrahoituksen turvaaminen otetaan painopisteeksi valmisteltaessa uutta koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa.

Laki korkeakoululaitoksen kehittämisestä turvaa yliopistojen toimintamenorahoituksen vuonna 2000. Hallitusohjelmassa todetaan, että yliopistojen perusrahoituksen kehitys turvataan edelleen lainsäädännöllä. Uusi koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelma laaditaan vuonna 1999.

Opetusministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin kartoittaa vaihtoehdot yliopistojen määrärahatason turvaamiseksi lainsäädännöllä vuoden 2000 jälkeen ottaen huomioon toimintakentässä tapahtuneet muutokset ja kartoituksen pohjalta valmistella esitys tarvittavaksi lainsäädännöksi. Työryhmän määräaika päättyy 31.12.1999.

Oppisopimuskoulutus

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 7) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 29.60.31 kohdalla, että hallitus seuraa ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusten kokonaismääräkiintiön riittävyyttä ja tarvittaessa tuo lisätalousarvioehdotuksessa esityksen kiintiön nostamiseksi.

Vuodelle 1999 on talousarviossa varattu oppisopimuskoulutuksen lisäkoulutukseen 9 000 vuotuista koulutuspaikkaa. Yhdessä vuodelta 1998 siirtyvien ammattitutkintoon valmistavien 3 000 vuotuisen koulutuspaikan kanssa oppisopimuskoulutuksen enimmäismäärä on noin 12 000 vuotuista paikkaa vuonna 1999. Oppisopimuskoulutuksena toteutettavan lisäkoulutuksen kysyntää seurattiin vuonna 1999. Vuoden 2000 talousarviossa oppisopimuskoulutuksen lisäkoulutuksen koulutuspaikkamäärä on nostettu 14 000 paikkaan. Syksyllä 1999 käytettävissä olevien valtionrahoitusta koskevien laskentatietojen pohjalta kartoitetaan kiintiöiden käyttöaste ja kohdentuminen kohderyhmittäin ja alueittain.

Veikkausvoittovarojen käyttäminen kirjastojen valtionosuuksiin

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti, että heti valtiontalouden tilanteen salliessa palataan menettelyyn, jossa viime vuosina veikkausvoittovaroista rahoitetut lakisääteiset valtionosuudet katetaan yleisistä budjettivaroista, jolloin myös kirjastojen valtionosuudet rahoitetaan yleisistä budjettivaroista.

Joulukuussa 1998 annetun kirjastolain (904/1998) 12 § 2 momentissa todetaan, että kirjastolaissa tarkoitettuihin valtionosuuksiin sekä valtionavustuksiin voidaan vuoden 1999 loppuun käyttää myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

Valtionosuuksien kattaminen yleisistä budjettivaroista on tavoitteena heti valtiontalouden tilanteen niin salliessa. Konkreettinen siirtyminen ratkaistaan kunkin vuoden talousarvion valmistelun yhteydessä.

Liikunnan tukeminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti, että liikunnan osuutta veikkausvoittovarojen jaosta lisätään vuoden 2000 talousarviossa

Valtion talousarviossa opetusministeriölle on osoitettu vuodelle 2000 momentille 29.98.50 470 999 000 markkaa urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen.

Veikkausvoittovaroja on vuodesta 1995 lähtien myönnetty asetuksessa ilmoitettujen edunsaajien ohella myös kirjastojen lakisääteisten valtionosuuksien maksamiseen. Kirjastojen valtionosuuksiin käytetään vuoden 2000 talousarvion mukaan 19.2 % veikkausvoittovarojen tuotosta. Kyseessä on valtiontaloudellinen säästötoimi, joka samalla on merkinnyt sitä, että asetuksessa määriteltyjen edunsaajien osuus veikkausvoittovarojen tuotosta on laskenut. Niinpä vuoden 2000 talousarviossa verrattuna vuoden 1994 talousarvioon nousee tieteen osuus 18,2 %:sta 19,4 %:iin, taiteen osuus säilyy 35,7 %:ssa, liikunnan osuus nousee 20,3 %:sta 20,6 %:iin. Nuorisotyön osuus säilyy osapuilleen ennallaan 8,1 %:na, koska merkittävä osa nuorisotyöpajojen rahoituksesta siirtyy budjettivaroista veikkausvoittovaroin rahoitettavaksi.

Kun veikkausvoittovarojen jakoa tarkastellaan jättämällä tarkastelun ulkopuolelle valtiontalouden säästötoimena suoritettu kirjastojen valtionosuuksien osuus ja lasketaan edunsaajien osuudet niille käytettäväksi jääneestä summasta, kasvaa tieteen osuus 22,9 %:sta 24 %:iin, taiteen osuus vähenee 45 %:sta 44,1 %:iin ja nuorisotyön osuus 6,6 %:sta 6,3 %:iin. Liikunnan osuus säilyy 25,5 %:na.

Ammattilentäjien koulutus

HE 40/1999 vp
Valtiovarainministeriö

4) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti momentin 27.10.21 kohdalla, että ammattilentäjien koulutus järjestetään asiasta valmistuneen liikenneministeriön työryhmämuistion pohjalta

Opetusministeriö valmistelee ja esittelee valtioneuvoston periaatepäätöksen lentäjien ammatillista koulutusta antavan oppilaitoksen perustamisesta edellä tarkoitetun työryhmän ehdotusten pohjalta.

Yliopistojen perusvoimavarat

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 29.10 kohdalla, että yliopistojen perusvoimavarojen vaje korjataan kuluvalla vaalikaudella

Hallitusohjelmassa ja koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1999-2004 todetaan, että yliopistojen perusrahoituksen kehitys turvataan edelleen lainsäädännöllä.

Opetusministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin kartoittaa vaihtoehdot yliopistojen määrärahatason turvaamiseksi lainsäädännöllä vuoden 2000 jälkeen ottaen huomioon toimintakentässä tapahtuneet muutokset ja kartoituksen pohjalta valmistella esitys tarvittavaksi lainsäädännöksi. Työryhmän määräaika päättyy 31.12.1999, jonka jälkeen käynnistyy opetusministeriön jatkovalmistelu.

Lasten ja nuorten psykiatrien koulutus

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 29.10 kohdalla hallituksen huolehtivan siitä, että lasten ja nuorten psykiatrien määrän lisäämiseksi näiden alojen koulutusta lisätään, tarvittaessa erityistoimenpitein.

Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian koulutusta on uudistettu vuoden 1999 alusta, jolloin tuli voimaan uusi asetus erikoislääkärin tutkinnosta. Samalla koulutuksen toteuttamisjärjestelyjä uudistettiin ja koulutukseen otettavien määrää kyettiin jonkin verran lisäämään. Lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon tarpeen kannalta lisäykset ovat kuitenkin riittämättömiä. Opetusministeriö onkin käynnistänyt neuvottelut sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, jotta lasten ja nuorten hoidosta vastaavien psykiatrien koulutusmäärää voitaisiin lisätä erityisjärjestelyin.

Eläke kunnan palvelukseen siirryttäessä

HE 48/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 1.10.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että tämän lain nojalla henkilöitä ei siirrettä vastoin suostumustaan kunnan palvelukseen siten, että eläkejärjestelmiin tehtyjen muutosten johdosta heille syntyy menetyksiä eläketurvaan.

Tasavallan Presidentti antoi 29.10.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hammaslääketieteen perus- ja erikoistumiskoulutuksen kliinisen koulutuksen kunnallistamista on valmisteltu Helsingin, Turun ja Oulun yliopistojen yhteydessä toimivien paikallisten valmisteluryhmien sekä opetusministeriön asettaman valtakunnallisen seuranta- ja koordinaatioryhmän yhteistyönä. Seuranta- ja koordinaatioryhmän työ jatkuu huhtikuun 2000 loppuun saakka.

Henkilöstön osalta valtaosa siirtymisistä kunnallisen työantajan palvelukseen sovittiin vuoden 1999 aikana. Periaatteena oli, että henkilöiden siirtyminen kunnalliselle työnantajalle perustuu heidän suostumukseensa, ja että eläke-etuudet turvataan lainsäädännöllä. Huomioon on lisäksi otettu, että muutettaessa valtion eläkejärjestelmää, laissa valtion eläkelain muuttamisesta (103/1989) annettiin sen voimaanpanosäännöksessä mahdollisuus pysyä eräissä ammatillisen eläkeiän tapauksissa aikaisemman järjestelmän piirissä. Asianomaisen henkilön oli ilmoitettava valintaoikeuden käytöstään vuoden 1999 kesäkuun loppuun mennessä.

Kunnallistamisen yhteydessä henkilöitä ei ole siirretty kunnalliselle työnantajalle ilman heidän omaa suostumustaan. Tämä on periaatteena myös myöhemmin mahdollisesti siirtyvien henkilöiden osalta. Muutama yksittäinen henkilö on siirtynyt omasta halustaan kunnalliselle työnantajalle tietoisena siitä, että eläke-etuudet heikentyvät siirtymisen yhteydessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat, lakisääteiset valtionosuudet

HE 54/1999 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.10.1999, että hallitus laatii suunnitelman, jonka mukaisesti nyt veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista rahoitettavat lakisääteiset valtionosuudet siirretään yleisistä budjettivaroista katettavaksi.

Tasavallan Presidentti antoi 5.11.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja on vuodesta 1993 lähtien jouduttu valtiontalouden säästötoimenpiteiden vuoksi käyttämään niiden alkuperäisten käyttötarkoitusten lisäksi myös eräisiin lakisääteisiin valtionosuuksiin. Tällöin veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttöä tieteen, taiteen, urheilun sekä liikunta- ja nuorisokasvatustyön tukemiseen on jouduttu vastaavasti supistamaan.

Tavoitteena on, että valtion menot pystytään pitämään hallitusohjelman edellyttä-

mällä tasolla. Tämän vuoksi veikkauksen ja raha-arpajaisten tuottoihin nykyisin kohdistuvia säästötoimia jouduttaneen jatkamaan myös vuosien 2001-2003 talousarvioissa. Eduskunnan edellyttämää suunnitelmaa valmisteltaessa joudutaan ottamaan huomioon valtiontalouden tila.

Opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelma

HE 74/1999 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.11.1999, että hallitus laatii pikaisesti opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelman ja että ohjelman toteuttamiseen varataan vuosittain riittävät määrärahat.

Tasavallan Presidentti antoi 3.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Opettajankouluttajien koulutuksen ohjelmavalmistelu on käynnistynyt. Vuoden 2000 aikana koulutus painottuu opetusharjoittelun ohjausvalmiuksiin, tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön koulutukseen sekä koulutuspoliittisesti keskeisiin painoalueisiin, kuten matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opetuksen kehittämiseen. Opettajankouluttajien työyhteisöjen koulutus- ja kehittämishankkeet kuuluvat myös valmistelun piiriin.

Esiopetuksen työaika
Vammaisten lasten oppivelvollisuus
Esiopetusta antavien täydennyskoulutus
Opettajien pätevyys
Päivähoidon hallinto ja ohjaus
Perusopetuslain mukainen esiopetus, koulumatkaetu
Esiopetusuudistus, selonteon antaminen

HE 91/1999 vp
Sivistysvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999 hallituksen huolehtivan siitä, ettei esiopetuksen päivittäinen työaika muodostu alkuopetuksen päivittäistä työaikaa pidemmäksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, aiheuttaako nykytilanne eriarvoisuutta pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vammaisten lasten kohdalla ja tekee tarvittaessa muutosesitykset asianomaiseen lainsäädäntöön.

Eduskunta edellytti, että täydennyskoulutusta järjestetään myös perusopetuslain mukaista esiopetusta antaville luokanopettajille ja lastentarhanopettajille.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että opettajien pätevyyksiin liittyvän siirtymäkauden pituus on kolme vuotta.

Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoidon hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle.

Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin säädösmuutosten tekemiseksi niin, että perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen osallistuvat oppilaat saatetaan koulumatkaedun piiriin 1.8.2001 lukien.

Eduskunta edellytti, että hallitus antaa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun esiopetusuudistus koko laajuudessaan tulee voimaan, esiopetusuudistusta koskevan selonteon, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Tasavallan Presidentti antoi 23.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Esiopetusuudistuksen edellyttämien asetusten ja opetussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden uudistamisen valmistelu on aloitettu. Muiden lausumissa edellytettyjen lainsäädäntötoimien ja muiden toimenpiteiden valmistelu aloitetaan vuoden 2000 aikana. Valmistelussa otetaan huomioon lausumissa esitetyt kannanotot.

Maa- ja metsätalousministeriö

Kotieläintuotannon edellytykset

HE n:o 145/1994 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että maidontuotantoa koskevien kiintiöiden määräytymisen perusteista ja muista elinkeinonharjoittajien tuotanto-oikeuksiin olennaisesti vaikuttavista seikoista säädetään jäsenyystilanteessa lain tasolla.

Eduskunta edellytti, että tukiehdoilla ja vastaavilla toimenpiteillä huolehditaan siitä, että siirtymävaihe sika- ja siipikarjatalouden aloilla tapahtuu hallitusti, tuotannon rakennetta parantaen, ja että kokonaistuotannon määrä ei nykyisestään kasva.

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta on säädetty lailla (355/1995) ja vastaavasti on säädetty emolehmä- ja uuhipalkkioiden kiintiöistä lailla (274/1995). Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Vuonna 1999 sika- ja siipikarjatalouden tulotukijärjestelmissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kansallista tukea maksettiin (korotettuna) siirtymäkauden tukena ja pohjoisena tukena. Kansallisen tuen yhteismäärä on määritelty siten, että laskennallinen tuki keskeisillä tuotantoalueilla on likimain samantasoinen. Alueesta C1 pohjoiseen tuki on porrastettu pohjoisen tuen porrastuksen mukaisesti.

Siirtymäkauden tuessa ei ole kanojen ja emakoiden eläinkohtaista tukea lukuun ottamatta tukiyksikköjen määrään liittyviä rajoitteita. Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti vuonna 1999 emakoille voitiin maksaa tukea enintään 119 miljoonaa markkaa ja muniville kanoille enintään 68 miljoonaa markkaa. Lisäksi kanojen tukea maksettiin enintään 20 000 kanasta tuen saajaa kohden.

Komission pohjoista tukea koskevassa päätöksessä on lähdetty siitä, että pohjoisen tuen alueella tuotannon määrä ei saa kasvaa päätöksessä määriteltyyn vertailutasoon nähden. Mikäli tuotannon määrä ylittää asetetut rajat, on tukea seuraavana vuonna suhteellisesti alennettava. Valtioneuvoston päätöksen mukaan pohjoista kotieläinyksikkötukea maksetaan alueilla C1, C2 ja C2p enintään 300 eläinyksiköstä, alueella C3 enintään 200 eläinyksiköstä ja alueella C4 enintään 100 eläinyksiköstä tuen saajaa kohti.

Vuoden 1999 aikana tehtiin noin 210 sikatalouden kehittämistä koskevaa investointitukipäätöstä ja noin 17 siipikarjataloutta koskevaa päätöstä. Määrät olivat alle puolet edellisen vuoden vastaavista luvuista. Investointituen enimmäismäärä oli A- ja B-tukialueilla sikataloudessa 44, broileritaloudessa 40 ja kanataloudessa 20 sekä C-tukialueella sikataloudessa ja siipikarjataloudessa 20 prosenttia hyväksyttävistä investointikustannuksista.

Kokonaistuotannon määrää seurataan jatkuvasti ja komissiolle toimitetaan säännöllisesti seuraavat selvitykset: kaksi kertaa vuodessa sianlihan ja kananmunien tuotantokapasiteettitiedot, kerran vuodessa siipikarjan tuotantokapasiteettitiedot, kerran kuukaudessa sikojen ja siipikarjan teurastetun yksilömäärän tiedot sekä pakattujen kananmunien lukumäärätiedot.

Broileritalouteen ei vuonna 1999 ollut enää mahdollista hakea tukea tuotantokapasiteettia lisääviin investointoihin, koska katsottiin, että komission kanssa sovittu tuotantokapasiteetin enimmäismäärä ei antanut siihen mahdollisuutta.

Liittymissopimuksen mukaan sika- ja siipikarjatalouden investointeja voidaan tukea julkisin varoin vain vuoden 1999 loppuun. Uuden maaseudun kehittämisasetuksen nojalla kyseisten tuotantosuuntien investointeja voidaan jatkossakin tukea; tuotantokapasiteetin seurannasta voidaan jatkossa luopua. Liittymissopimuksen 141 artiklan mukaisesti voidaan edelleen myöntää investointitukea A- ja B-tukialueille.

Metsänviljelyaineiston riittävyys

HE n:o 146/1994 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 18.11.1994, että maa- ja metsätalousministeriö jatkossa seuraa ja koordinoi kotimaisen metsänviljelyaineiston tuotantoa ja vientiä sekä ulkomaisen aineiston tuontia ja huolehtii kaikissa tilanteissa siitä, että siemeniä ja taimia on riittävästi saatavissa metsänviljelyyn.

Eduskunta edellyttää, että uudistettaessa metsänviljelyaineiston pitämisestä kaupan annettua neuvoston direktiiviä (66/404/ETY) pyritään turvaamaan se, että metsikkösiemenen käyttö olisi mahdollista myös siirtymäajan jälkeen.

Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii metsäpuiden kotimaisen siemen- ja taimituotannon samoin kuin metsänviljelyaineiston tuonnin ja viennin seurannasta. Ministeriö ohjaa ja tukee jalostettujen siementen tuotantoa, Pohjois-Suomen siemenhuoltoa ja siementen varmuusvarastointia valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei asia anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Uusittu neuvoston direktiivi metsänviljelyaineiston pitämisestä kaupan hyväksyttiin 22.12.1999 ja tulee voimaan tammikuussa 2000. Direktiiviin sisältyy uusi alkuperäluokka, siemenlähde tunnettu, mikä mahdollistaa metsikkösiementen käytön jatkossakin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalouden tukijärjestelmät

HE 148/1994 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.11.1994, että tukijärjestelmiä valmisteltaessa ja niistä päätettäessä huomiota kiinnitetään erityisesti seuraaviin seikkoihin:

1) tukijärjestelmien tulee mahdollistaa maa- ja puutarhatalouden rakennekehitys, 2) järjestelmien tulee antaa edellytykset tuotannon ja jalostuksen säilymiseen nykyisillä tuotantoalueilla. Ne eivät kuitenkaan saa rohkaista tuotannon siirtymiseen epäedullisille alueille. Erikoiskasvien tuotantomahdollisuudet on turvattava neuvottelutuloksen antamassa laajuudessa, 3) järjestelmien tulee tukea yrittäjäsuuntautunutta toimintaa ja niissä tulee mahdolli-

suuksien mukaan välttää yritystoimintaa passivoivia tukimuotoja. 4) tukijärjestelyitä ei pidä nähdä ainoastaan selviytymistukena, vaan niiden avulla Suomen maa- ja puutarhatalous on pyrittävä saamaan tehokkaaksi ja kilpailukykyiseksi niin, että sillä pitkällä aikavälillä on mahdollisuus menestyä EU-jäsenyydesssä ja muussa kansainvälisessä kilpailussa.

Eduskunta edellytti, että peruselintarvikkeiden tuotannossa tulee vastaisuudessa olla tavoitteena pääasiallinen omavaraisuus. Hallituksen tulee tarkoin seurata maa- ja puutarhatalouden sopeutumista jäsenyyteen ja tarvittaessa aloittaa neuvottelut EU-järjestelmässä. Eduskunta edellytti lisäksi, että eduskunta kytketään jatkossa tiiviisti kansallisia tukia ja niiden muuttamista koskevaan valmisteluun.

Maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelmä muodostuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tuista, joita kansalliset tukijärjestelmät täydentävät. Suomen liittymissopimus ja komission sen nojalla antamat päätökset määrittävät liikkumatilan kansallisessa päätöksenteossa. Komission päätösten ohella kansallista päätöksentekoa merkittävästi rajoittava tekijä on maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen käytettävissä oleva määräraha, joka ei mahdollista tukien maksamista komission päätösten mukaisesti. Vuosittaisessa päätöksenteossa käytettävissä oleva määräraha on pyritty jakamaan eri alueiden ja tuotantosuuntien kesken tasapuolisesti ottaen huomioon eduskunnan lausumassa esitetyt näkökohdat.

Maatalouden tukijärjestelmän vaikutuksia on selvitetty muiden muassa maa- ja metsätalousministeriön rahoittaman Maa- ja puutarhatalouden EU-sopeutumista selvittäneen MATEUS-tutkimusohjelman tutkimuksissa sekä sen jatkona käynnistyneessä AMALIA-puiteohjelmassa. Maatalouden taloudellista kehitystä ja tukien vaikuttavuutta arvioitaessa hyödynnetään myös muita käytettävissä olevia tietolähteitä ja tilastoaineistoja.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen (Agenda 2000) myötä sekä EU:n kokonaan rahoittamat tulotuet että osittain rahoittamat ohjelmaperusteiset tuet uudistuvat vuodesta 2000 lähtien. Maatalouspolitiikan uudistuksen yhteydessä sovittu maataloustuotteiden hintojen lasku kompensoidaan korottamalla nykyisiä palkkioita ja ottamalla käyttöön sekä uusia tukimuotoja että Suomen luonnonolot huomioon ottavia erityisratkaisuja (mm. viljojen ja öljykasvien kuivauskorvaus ja säilörehunurmen tuki). Tukijärjestelmiä uudistettaessa pyritään ottamaan huomioon lausumassa esitetyt näkökohdat.

Keskeisten maataloustuotteiden osalta tuotanto pääosin vastaa kotimaista kulutusta. Vuonna 1998 lihantuotanto kokonaisuutena ylitti kulutuksen 1 prosentilla. Sianlihan omavaraisuusaste aleni 105 %:iin ja naudanlihan 94 %:iin. Kananmunantuotanto ylitti selvästi kotimaisen käytön (omavaraisuusaste 120 %). Maidon ja maitovalmisteiden nesteomavaraisuus oli 108 % ja maitorasvaomavaraisuus 126 %. Viljelyalojen ohella yksittäisen vuoden sääoloilla on merkittävä vaikutus viljojen omavaraisuusasteeseen. Vuoden 1998 heikkojen sääolojen vuoksi vehnäsadon arvioitiin kattavan noin 2/3 ja ruissadon vain noin puolet kotimaisesta käyttötarpeesta.

Siemenperunan laatuvaatimukset

HE 364/1994 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.2.1995, että välittömästi ryhdytään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä selostettuihin toimiin siemenperunan korkean

laatuluokan tuotantoalueelle asetettavien erityisvaatimusten täyttämiseksi kasvukauteen 1995 mennessä ja samalla luodaan edellytykset tuotannon korkean tason ylläpitämiseen.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 31.3.1995 päätöksellään (29/1995) tarkemmat määräykset Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista. Tämä päätös perustuu lakiin Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista (356/1995) ja komission päätöksiin *high grade* alueilla noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista (93/231/ETY, 95/21/ETY, 95/76/ETY). Määräykset edellyttävät pääosin mietinnössä selostettuja toimia.

Kaikki Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella käytettäväksi tarkoitettu siemenperuna tarkastetaan Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimesta sen selvittämiseksi, että alueelle istutettavaksi käytetty siemenperuna täyttää asetetut kasvinterveyden vaatimukset. Alueelle on sijoitettu Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tarkastaja, jonka tehtävä on valvoa, että alueella voimassa olevia perunanviljelyä koskevia vaatimuksia noudatetaan. Rengasmätää ei ole alueella löytynyt vuoden 1994 jälkeen.

Maa- ja metsätalousministeriö lähetti 26.5.1999 maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä ajantasaisen selvityksen rengasmätätilanteesta ja toimenpiteistä Suomen luomiseksi rengasmädästä vapaaksi alueeksi perunanviljelyksessä.

Maa- ja metsätalousministeriön edustaja oli kuultavana maa- ja metsätalousvaliokunnassa 16.9.1999, jolloin valiokunnalle toimitettiin myös kirjallinen lausunto asiaa koskien.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Eläinsuojelulaki

HE 36/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 5.3.1996, että maa- ja metsätalousministeriö seuraa tarkoin turkistarhauksessa tapahtuvia muutoksia ja laatii tilanteen niin vaatiessa tarvittavat säädösmuutokset.

Eduskunta edellytti, että uutta eläinsuojelulakia toimeenpantaessa kielletään munivien kanojen pitäminen munitustarkoituksessa häkeissä 1 päivästä tammikuuta 2005 lukien, ellei EU:ssa tai Pohjoismaissa vallitseva käytäntö puolla pidempää siirtymäaikaa. Mikäli EU-lainsäädäntö kieltää häkkikanaloiden käytön aikaisemmin, tulee näin menetellä Suomessakin. Investointituet tulee suunnata vaihtoehtoisia tuotantotapoja edistävällä tavalla.

Eduskunta edellytti, että ennen asetuksen antamista maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen mikrosirun käytöstä eläinten merkitsemisessä ja tunnistamisessa ja siihen liittyvistä mahdollisista haittavaikutuksista.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, millaista säädöspohjaa tuotantoeläinten pitoon liittyvän valvonnan järjestäminen omavalvontasuunnitelman avulla suurehkoissa eläintenpitoyksiköissä vaatii ja mitä siitä seuraa, sekä saattaa esityksensä säädöstason sitä vaatiessa eduskunnan käsiteltäväksi.

Turkistarhausta koskevan ponnen osalta maa- ja metsätalousministeriö on osallistunut tiiviisti Euroopan neuvoston tuotantoeläinten suojelua koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen pysyvän komitean työhön. Komitea on valmistellut turkiseläinten pitämistä koskevat uudet hyvinvointimääräykset, jotka hyväksyttiin komitean kokouksessa 23.6.1999. Myös Euroopan yhteisö on yhtenä sopimuspuolena kyseisessä sopimuksessa, joten määräykset ovat osa EU-lainsäädäntöä. Turkiseläinten pitovaatimukset on saatettu Suomessa voimaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä (16/EEO/1999), joka on tullut voimaan 1.9.1999.

Munivien kanojen munitustarkoituksessa häkissä pitämistä koskevan ponnen osalta eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 20 §:ssä on säädetty eduskunnan edellyttämä munivien kanojen häkissä pitämistä koskeva kielto siten, että asiaa koskevan pykälän voimaantulosta säädetään erikseen. EU:ssa on 19.7.1999 hyväksytty direktiivi munivien kanojen suojelulle asetettavista vähimmäisvaatimuksista (1999/74/EY). Direktiivin 5 artiklassa säädetään, että kanoja ei saa pitää perinteisissä varustelemattomissa häkeissä 1.1.2012 alkaen. Myöskään 1.1.2003 alkaen ei tällaisia häkkejä saa rakentaa tai ottaa ensi kertaa käyttöön. Säännökset pannaan Suomessa täytäntöön eläinsuojeluasetuksen muutoksella sekä muuttamalla munivien kanojen pidolle asetettavia eläinsuojeluvaatimuksia koskevaa maa- ja metsätalousministeriön päätöstä (26/EEO/1997).

Eläinten mikrosirulla merkitsemistä koskevan ponnen osalta maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen mikrosirun käytöstä eläinten merkitsemisessä ja tunnistamisessa ja siihen liittyvistä mahdollisista haittavaikutuksista. Ministeriö on toimittanut kyseisen selvityksen valiokunnalle 27.5.1996 ja eläinsuojeluasetus on annettu 7.6.1996.

Tuotantoeläintilojen omavalvontaa koskevan ponnen osalta maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut asiaa. Eläinten hyvinvointia koskeva omavalvonta on tarkoitus liittää osaksi tekeillä olevaa eläinten terveydenhuoltojärjestelmää. Terveydenhuoltojärjestelmän luomista selvitetään parhaillaan eläinten terveydenhuollon kehittämistyöryhmässä, jonka on tarkoitus tehdä ehdotus asiasta vuoden 2000 alkupuolella. Työryhmän ehdotusten pohjalta on tarkoitus käynnistää toimenpiteet ensivaiheen toteuttamiseksi.

Perunan rengasmätä

HE 87/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.11.1995, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 41/1994 vp ja maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 päivätyssä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.

Maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 maa- ja metsätalousvaliokunnalle sen pyynnöstä esittämässä selvityksessä esitettiin suunnitelma, jonka mukaan rengasmädän hävittäminen maassamme suoritetaan. Suunnitelma perustuu EU:n direktiiviin (93/85/ETY), joka velvoittaa jäsenvaltiot torjumaan rengasmätää alueeltaan. Suunnitelman pohjalta on tehty rengasmädän valtakunnallinen kartoitus ja ryhdytty toimenpiteisiin rengasmädän hävittämiseksi. Jäsenvaltioilta edellytetään jatkuvaa rengasmädän valvontaa.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä maa- ja metsätalousministe-

riö on toimittanut 18.11.1997 valiokunnalle suunnitelman perunan rengasmädän hävittämistoiminnan tehostamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnalle on lisäksi toimitettu 4.6.1998, 8.10.1998 ja 26.5.1999 asiantuntijaselvitys perunan vaalean rengasmädän hävittämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriön edustaja oli kuultavana maa- ja metsätalousvaliokunnassa 16.9.1999, jolloin valiokunnalle toimitettiin asiaa koskien myös kirjallinen lausunto.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Metsäkeskukset

HE 117/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.11.1995, että asetukseen otetaan säännökset, joiden mukaan metsäkeskusten johtokunnassa on kaksi valtion nimeämää edustajaa, joista yksi voi edustaa ympäristönsuojelullista asiantuntemusta. Lisäksi toisen valtion edustajista tulee edustaa Metsähallitusta niissä metsäkeskuksissa, joiden toiminta-alueen metsätalousmaasta merkittävä osa on Metsähallituksen hallinnassa olevia valtion maita. Muista jäsenistä kolme on määrättävä asianomaisen metsäkeskuksen toimialueen edustavimpien metsänomistajajärjestöjen, yksi edustavimpien metsätyöntekijöiden tai metsäkoneurakoitsijoiden järjestöjen ja yksi edustavimman metsäteollisuuden järjestön ehdottamista henkilöistä. Mitä tässä on sanottu jäsenistä, koskee vastaavasti varajäseniä.

Metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun asetuksen (93/1996) 3 § sisältää eduskunnan lausuman mukaiset säännökset asiasta.

Asia ei anna enää aihetta muihin toimenpiteisiin metsäkeskusten johtokuntien kokoonpanosta.

Läänikohtainen viehekalastusmaksu

LA 4/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.11.1996, että maaseutuelinkeinopiirit ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kalantutkimus luovat yhdessä seurantajärjestelmän, jolla seurataan koko maassa läänikohtaisen viehekorttijärjestelmän käytännön toimivuutta ja vaikutusta petokalakantoihin. Vuosiraportit tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle tiedoksi.

Eduskunta edellytti, että maaseutuelinkeinopiirit kalatalousyksiköidensä asiantuntemukseen nojautuen määrittävät lohi- ja siikapitoisten vesistöjen kosket ja virtapaikat ja merkitsevät ne kalastuksen ohjausta varten tarkoituksenmukaisella tavalla.

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriön toimesta selvitetään viehekalastusuudistuksen muille kalanpyyntimuodoille aiheuttamien kielteisten vaikutusten laajuus ja taloudellinen merkitys.

Kalastuksenhoitomaksun kertymän voidaan arvioida vähentyvän kaikkien onkijoiden, pilkkijöiden sekä 65 vuotta täyttäneiden kalastuksen harjoittajien vapautuessa kalastuksenhoitomaksun suorittamisesta. Tämän vuoksi eduskunta edellytti, että kalastuslakia tarkistetaan siten, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen valtion talousarviossa osoitetut varat vähene.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset (silloiset maaseutuelinkeinopiirit) laativat maaliskuussa 1997 suunnitelman seurantajärjestelmäksi viehekalastusmaksujärjestelmän käytännön toimivuuden ja petokalakantoihin sekä muihin kalanpyyntimuotoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi ja kalastuspaineiden määrittämiseksi määrärahojen jaon perustaksi. Yhden valtakunnallisen, riittävän laajan tutkimuksen tekeminen em. asioiden selvittämiseksi todettiin liian kalliiksi. Tästä syystä päätettiin hankkia tarvittavat tiedot eri lähteistä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toteutti vuoden 1998 alussa laajan valtakunnallisen tutkimuksen kalastuspaineiden selvittämiseksi viehekalastusmaksuvarojen sekä kalastuksenhoitomaksuvarojen jaon perustaksi sekä viehekalastusmaksujärjestelmän toimivuuden ja vaikutusten selvittämiseksi. Tutkimus on saatettu loppuun joulukuussa 1998. Maa- ja metsätalousministeriö asetti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle tulostavoitteeksi vuodelle 1999 laatia tämän "Kuinka Suomi kalastaa"-tutkimuksen pohjalta suunnitelman viehekalastuslain vaikutusten seurannaksi jatkossa sekä aloittaa kalastusoikeuden omistajien ja vapaa-ajankalastajien profiilitutkimukset, joissa selvitetään kalavesien omistajiin kohdistuvia viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia. Suunnitelma seurantajärjestelmästä valmistui ja profiilitutkimukset käynnistyivät syksyllä 1999.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa käytiin läpi keväällä 1997 laitoksen tutkimustoiminta ja ohjelmat tarkoituksena varmistaa, että aluetasolla meneillään olevista tutkimuksista saadaan tietoa viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksista erityisesti taimen-, hauki- ja kuhakantoihin Etelä- ja Lounais-Suomessa.

Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat tehostaneet valvontaa ja seuranneet viehekalastusjärjestelmän vaikutuksia toimialueillaan. Lähtökohtana on ollut se, että sikäli kun sellaisia ongelmia ilmenee, jotka edellyttävät erillisselvityksiä, ne hankintaan.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Uudenmaan TE-keskus ja Pernajan kalastusalue tekivät yhdessä kesällä 1997 haastattelututkimuksen, jossa selvitettiin kalastusaluetasolla viehekalastusmaksujärjestelmän vaikutuksia.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa laadittiin lyhyt yhteenveto Ruotsin itärannikolla vuonna 1985 toteutetun vapakalastuksen vapauttamisen vaikutuksista.

Maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut 2.3.1999 päivätyn vuosiraportin vuodelta 1998 maa- ja metsätalousvaliokunnalle. Raportin liitteenä oli "Kuinka Suomi kalastaa"-tutkimus, RKTL:n raportti (28.12.1998) "Viehekorttiuudistuksen vaikutuksista petokaloihin" sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten raportit viehekorttijärjestelmän toimivuudesta ja vaikutuksista.

Kalastusasetuksen muuttamisesta 10.1.1997 annettuun asetukseen on otettu säännökset lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikkojen merkitsemisestä. Työvoima- ja elinkeinokeskukset ovat sen mukaisesti määrittäneet toimialueillaan lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virtapaikat.

Kalastuslain muutoksen vaikutukset kalastuksenhoitomaksukertymään ovat näkyneet vuodesta 1997 lähtien. Valtion talousarvion menopuolella vaikutukset näkyivät

ensimmäisen kerran vasta vuonna 1999. Kalastuslain 18.12.1998 hyväksytyllä muutoksella kalastuksenhoitomaksua korotettiin 1.1.1999 alkaen 80 markasta 90 markkaan ja seitsemän päivän maksua 20 markasta 25 markkaan. Hinnankorotuksella pyrittiin siihen, etteivät kalastuksenhoitomaksuista kalatalouden edistämiseen osoitetut varat vähene. Vastaisuudessa kalastuksenhoitomaksun korotuksella ei voida estää kalatalouden edistämisvarojen vähenemistä. Ministeriössä on käynnistetty kampanjoita maksu- ja tiedotusjärjestelmien kehittämiseksi ja sitä kautta kalastuksenhoitomaksusuoritusten lisäämiseksi.

Metsälaki ja laki kestävän metsätalouden rahoituksesta

HE 63/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.12.1996, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vuoden 1886 metsälain kumoamiseksi.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa metsälainsäädäntöön sisältyvien metsän uudistamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että mahdolliset uudistamistoiminnassa esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa.

Eduskunta edellytti, että metsälain 10 §:ssä tarkoitetut erityisen tärkeät elinympäristöt kartoitetaan viipymättä lain voimaantulon jälkeen ja niiden elinympäristöjen määrittelyssä noudatetaan tiukasti hallituksen esityksen perusteluja.

Eduskunta edellytti, ettei metsälain 11 §:ssä poikkeuslupamenettelyä sovelleta siten, että kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksytyn lain 19 §:n mukaiset tukitoimenpiteet sivuutetaan vaarantaen metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksyttyyn lakiin sisältyvien töiden rahoittamista koskevien säännösten täytäntöönpanoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi niin, että toiminnassa mahdollisesti esiintyvät epäkohdat voidaan poistaa. Metsätaloustoimenpiteiden suunnittelun ja toteutuksen vähimmäistason ja tarkoituksenmukaisuuden turvaamiseksi eduskunta edellyttää lisäksi, että töiden rahoittamiseen liittyviä alemmanasteisia säännöksiä ja määräyksiä valmisteltaessa erityistä huomiota kiinnitetään laatu-, taloudellisuus- ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen metsätaloustoimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Eduskunta edellytti, että toteutettaessa kestävän metsätalouden rahoituksesta hyväksytyn lain 9 §:n mukaista vyöhykejakoa Kemin, Keminmaan, Simon, Tervolan ja Tornion kunnat sijoitetaan samaan vyöhykkeeseen kuin muut Lapin läänin ja Koillismaan kunnat sekä Keiteleen kunta sijoitetaan toiseen vyöhykkeeseen.

Eduskunta edellytti, että valtion talousarvion laatimisen yhteydessä huolehditaan riittävien määrärahojen osoittamisesta metsälainsäädännön mukaisiin tarkoituksiin.

Eduskunta edellytti, että metsäkeskusten metsälainsäädännön uudistamisen johdosta lisääntyvät ja muuttuvat tehtävät otetaan huomioon niiden henkilö-

voimavaroihin vaikuttavia päätöksiä tehtäessä.

Eduskunta edellytti, että metsä-, ympäristö- ja työvoimaviranomaisten väliseen yhteistyöhön kiinnitetään erityistä huomiota metsälainsäädännön täytäntöönpanoa ohjattaessa ja lainsäädäntöä täytäntöönpantaessa.

Hallitus selvittää edellytykset vuoden 1886 metsälain kumoamiseksi ja ryhtyy selvityksen edellyttämiin toimenpiteisiin. Laajasta metsälainsäädännön uudistamistyöstä sekä asian laajuudesta ja monitahoisuudesta johtuen vuoden 1886 metsälain kumoamismahdollisuuksia ei ole voitu toistaiseksi selvittää. Asiaan liittyy lisäksi vuoden 1999 lokakuussa valmistunut selvitysmies Pekka Vihervuoren raportti "Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella", jonka jatkokäsittely on meneillään.

Maa- ja metsätalousministeriön ja metsäkeskusten välisissä tulossopimuksissa on sovittu, että valvonta- ja tarkastustoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota metsänuudistamisalojen valvontaan. Metsän uudistamisen pitkästä aikajänteestä johtuen metsälain (1093/1996) metsän uudistamista koskevien aineellisten säännösten laajamittaiseen käyttöönottoon lainvalvonnassa kuluu vielä useita vuosia. Katselmuksia ja neuvotteluja metsänomistajien kanssa on järjestetty sekä sopimuksia uudistamistöiden suorittamisesta tehty lähinnä 1990-luvun alkupuolella hakattujen alojen osalta, joilla sovelletaan vanhan yksityismetsälain (412/1967) aineellisia säännöksiä. 1.1.1999 tuli voimaan metsälain muutos (1224/1998). Lakimuutos kohdistuu metsälain menettelysäännöksiin. Metsänkäyttöilmoituksessa ei enää ilmoiteta taimikon perustamistoimenpiteiden loppuunsaattamisaikaa. Sen sijaan metsänomistajan tulee tehdä taimikon perustamisilmoitus, kun taimikon perustamista koskevat toimenpiteet on saatettu loppuun. Muutoksen tarkoituksena on tehostaa metsänuudistamisvelvoitteen valvontaa. Samaan tavoitteeseen pyritään metsien metsänhoidollisen tilan seurantanjärjestelmän kehittämisellä, mikä on käynnistetty.

Metsäkeskukset ovat kartoittaneet erityisen tärkeitä elinympäristöjä vuodesta 1996 alkaen. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio on koordinoinut projektiluonteisena toteutettavaa kartoitusta. Työ on rahoitettu metsäluonnon hoidon edistämiseen tarkoitulta momentilta (vuoden 1999 valtion talousarviossa momentti 30.31.45). Elinympäristöjen määrittelyssä on noudatettu tiukasti hallituksen esityksen perusteluja. Kartoitukseen on käytetty vuosittain 2-3 henkilötyövuoden panos kussakin metsäkeskuksessa. Kartoitus on tarkoitus saada valmiiksi vuonna 2002.

Metsälain voimassaolon kahtena ensimmäisenä vuotena koko maassa oli tarpeen myöntää vain kolme lain 11 §:ssä tarkoitettua poikkeuslupaa. Tapausten vähäisyydestä voidaan päätellä, ettei metsälain 11 §:n mukainen poikkeuslupamenettely ole vaarantanut metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin

Vuoden 1997 aikana tehtiin kestävän metsätalouden rahoituksesta annettuun lakiin ja asetukseen tarpeelliset muutokset lausumassa tarkoitetun tavoitteen saavuttamiseksi. Muutokset mahdollistavat nuoren metsän hoitotöiden ja energiapuun korjuun joustavan toteutuksen sekä vähentävät muidenkin töiden hallinnointia. Rahoituspäätösten perusteeksi ja toiminnan seurantaa varten vuonna 1998 saatiin valmiiksi metsäkeskuksia varten suunnittelun ja toteutuksen laatu-, taloudellisuus- ja ympäristövaikutukset käsittävä laatujärjestelmä. Maa- ja metsätalousministeriön määräyksiä muutettiin nuoren metsän hoidon osalta vuonna 1999 siten, että töiden toteutukselle asetetut vaatimukset ja maksuperusteet vastaavat aikaisempaa paremmin käytännön toimijoiden tarpeita ja helpottavat hallinnointia.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta 30.12.1996 annetussa asetuksessa on tukivyöhykkeissä otettu huomioon eduskunnan lausuma lukuunottamatta Keiteleen kuntaa, joka on sijoitettu 1. tukivyöhykkeeseen samoin kuin Pielaveden kunta. Metsätalouden harjoittamisen edellytyksiltään Keitelettä vastaavat kunnat on sijoitettu 1. tukivyöhykkeeseen.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Eduskunta on käsitellessään valtion vuoden 1999 talousarvion lisännyt momentin 30.31.42 (Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille) määrärahaa 5 000 000 markalla. Määräraha on lisäyksen jälkeen nimellisesti yhtä suuri kuin vuonna 1998. Vuotta 1999 koskevissa metsäkeskusten tulossopimusneuvotteluissa pystyttiin sopimaan riittävän korkeat tavoitteet valvonta- ja tarkastustoiminnalle. Sen sijaan metsäsuunnittelua, neuvontaa ja koulutusta tulisi voida nykyisestään lisätä. Tämä on tarkoitus toteuttaa vuoden 2000 aikana.

Metsäkeskusten henkilövoimavaroihin vaikuttaa ennen kaikkea valtion talousarviossa metsäkeskusten toimintaan osoitettu määräraha, joten tältä osin viitataan edellä olevaan selvitykseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) valmisteltiin ja tuli voimaan samaan aikaan keskeisimpien metsälakien kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut useaan otteeseen yhteydessä ympäristöministeriöön lakien yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa. Metsäkeskusten ja ympäristökeskusten henkilöstölle järjestettiin kesäkuussa 1997 kaksi yhteistä koulutustilaisuutta uusien lakien sisällöstä ja niihin liittyvästä, viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Koulutuspäivien aikana käytiin myös maastokohteiden avulla läpi metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja luonnonsuojelulain suojeltuja luontotyyppejä. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut yhteydessä työministeriöön metsätaloustoimenpiteiden rahoitusmahdollisuuksien selvittämiseksi. Metsäkeskusten ja ympäristökeskusten henkilöstölle järjestettiin 28.-29.5.1998 Kouvolassa ja 2.-3.6.1998 Kajaanissa yhteiset koulutuspäivät uusien metsä- ja luonnonsuojelulakien sisällöstä ja niihin liittyvästä, viranomaisten välisestä yhteistyöstä. Vuoden 1999 aikana järjestettiin koulutustilaisuus metsäkeskusten ja ympäristökeskusten henkilöstöille. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ovat yhdessä selvittäneet metsänhoidon ympäristöasioista kerättävien tietojen saatavuutta ja käyttöä metsä- ja ympäristökeskusten välillä. Maa- ja metsätalousministeriö on ollut yhteydessä työministeriöön metsätaloustoimenpiteiden rahoitusmahdollisuuksien selvittämiseksi. Yhteydenpitoa mainittujen viranomaisten kanssa on tarkoitus jatkaa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Kansallinen tukipaketti ja investointituet

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

6) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti luvun 30.31 kohdalla, että hallitus seuraa kansallisen tukipaketin ja investointitukien soveltamisen vaikutuksia maatilojen toimeentuloon maan eri osissa ja eri tuotantosuuntien välillä.

Kansallisia tuki- ja investointitukipäätöksiä valmisteltaessa käytetään hyväksi yleisten tilastoaineistojen ohella tutkimusten ja selvitysten tuottamaa tietoa. Maa- ja metsätalousministeriö on maa- ja puutarhatalouden EU-sopeutumista koskevan ja vuonna 1998 päättyneen MATEUS-tutkimusohjelman jälkeen rahoittanut maatalouden taloustutkimusta AMALIA-puiteohjelman kautta. Puiteohjelma arvioi Agenda 2000:n maatalouslinjausten vaikutuksia ja selvittää Suomen maa- ja puutarhatalouden kehitysedellytyksiä. Ohjelman keskeisinä tutkimusteemoina ovat maa- ja puutarhatalouden tulo- ja kannattavuuskehitys, rakennekehitys, investoinnit ja tuotantostrategiat. Painopistealueita ovat myös maatalouden muutoksen maaseutupoliittiset vaikutukset, maa- ja elintarvikemarkkinoiden toimivuus sekä EU:n yhteinen ja kansallinen maatalouspolitiikka. Tukien vaikuttavuuden arvioinnissa hyödynnetään myös eri tutkimuslaitosten tuottamia tila- ja kokonaistason aineistoja maatalouden taloudellisesta kehityksestä. Näitä ovat muiden muassa maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) kannattavuuskirjanpitoaineisto ja kokonaislaskelma, jotka ovat keskeisiä maatalouden tuottojen, kustannusten ja maataloustulon seurannan apuvälineitä. Tukien suunnittelussa ja seurannassa pyritään hyödyntämään monipuolisesti myös muita käytettävissä olevia tutkimuksen ja neuvonnan aineistoja.

Maa- ja metsätalousministeriö on teettänyt Maatalouden taloudellisella tutkimuslaitoksella ja Pellervon taloudellisella tutkimuslaitoksella vuosia 1995-1998 koskevan väliarvioinnin EU:n osarahoittamista tukijärjestelmistä. EU maksoi osan väliarvioinnin kustannuksista. Samassa yhteydessä tehtiin arviointi myös kokonaan kansallisesti rahoitetuista investointituista. Kummatkin arvioinnit valmistuvat vuoden 2000 alussa.

Luonnonmukainen tuotanto

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 7) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 30.34.40 kohdalla, että hallitus huolehtii luonnonmukaisesti viljeltyjen tuotteiden ja erikoistuotteiden tuotannon, jalostuksen ja markkinoinnin kehittämisestä ja rahoituksesta koko maassa.

Maa- ja metsätalousministeriö on laatinut vuonna 1996 valtakunnallisen toimintapoliittisen ohjelman luonnonmukaisen tuotannon kehityksestä ja rahoituksesta. Ohjelma sisältää suunnitelmat luonnonmukaisen tuotannon tutkimuksen, neuvonnan, koulutuksen, tuotannon valvonnan sekä markkinoinnin kehittämisestä.

Maa- ja metsätalousministeriö on keskittänyt valtakunnan tasolla tapahtuvan luonnonmukaisesti viljeltyjen tuotteiden menekinedistämisen ja tuotekehittelyn Finfood - Suomen ruokatieto ry:n Luomu-hankkeeseen. Hanke on tehnyt luomutuotteita tunnetuksi koulutuksen, kuluttajainformaation ja mainonnan keinoin sekä edistänyt luomutuotteiden tuotekehitystyötä.

Luomutuotteiden näkyvyyden parantamiseksi ja merkinnän yhtenäistämiseksi maa- ja metsätalousministeriö on luonut luomutuotteille kansallisen valvontamerkin, jota hanke on tehnyt tunnetuksi.

Hanketta on rahoitettu momentin 30.34.40 (30.15.40) 3-vuotisella siirtomäärärahalla vuonna 1998 1,130 milj. mk ja vuonna 1999 1,8 milj. mk. Myös kansallisen tuen momentin määrärahaa on käytetty hankkeen rahoitukseen vuonna 1997 0,4 milj. mk ja vuosina 1998 ja 1999 2,5 milj. mk kumpanakin.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Siemenhuolto

HE 204/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 12.12.1996, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilymisen turvaamiseksi ottaen huomioon maa- ja metsätalousvaliokunnan tässä asiassa antamassa mietinnössä ja mietinnössään n:o 28/1992 vp esittämät tavoitteet ja näkökohdat.

Eduskunta edellytti, että hallitus saattaa seuraavien varsinaisten valtiopäivien kokoontumiseen mennessä eduskunnan käsiteltäväksi esityksen kylvösiemenen markkinointia koskevien vahingonkorvaussäännösten uudistamisesta.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi siemenkauppalain muuttamisesta vuonna 1997 (HE 211/1997 vp), 1998 ja 1999 (HE 217/1998 vp ja HE 106/1999 vp). Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan suurelle valiokunnalle 9.7.1999 kirjeen, joka liittyy valtioneuvoston kirjelmään kylvösiemendirektiivien muuttamisesta (U 17/1995 vp). Näissä asiakirjoissa on selostettu mihin toimenpiteisiin eduskunnan siemenkauppaa ja siemenhuoltoa koskevien lausumien johdosta on ryhdytty.

Hallituksen tarkoituksena on myöhemmin toimittaa eduskunnan käsiteltäväksi neuvoston direktiivin 98/85/EY edellyttämät siemenkauppalakia koskevat muutokset.

Kylvösiemenen markkinointia koskevien vahingonkorvaussäännösten uudistaminen on toteutettu 1.7.1997 voimaan tulleella siemenkauppalain 9 §:n muutoksella (576/1997).

Ministeriö katsoo, että lausuma ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin, koska asiaa on käsitelty myös HE 217/1998 vp yhteydessä annetussa lausumassa.

Maatalouden kehitys

HE 221/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1996, että maa- ja metsätalousministeriö toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1997 tammikuun loppuun mennessä selvityksen maatalouden sisäisistä rahavirroista vuosilta 1995-1996 sekä arvion kyseisistä rahavirroista vuoden 1997 osalta.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehitystä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmeneviä tuotekohtaisia ja alueellisia eroavaisuuksia sekä toimittaa seurannan havainnoista vuosittain selvityksen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Eduskunta edellytti, että investointitukea myönnettäessä valtioneuvosto var-

mistaa tukivarojen riittävyyden huolehtimalla tukivarojen mahdollisimman tarkoituksenmukaisesta käytöstä. Korkotukilainojen osuutta voidaan lisätä rahoituksessa. Korkotukea ei kuitenkaan saa myöntää, jos korkotukilainan kokonaiskorko ylittää vastaavaan tarkoitukseen myönnetyn normaaliehtoisen lainan kokonaiskoron. Maa- ja metsätalousministeriön tulee toimittaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 1998 alussa selvitys siitä, miten investointitukea on myönnetty ja investointituen vaikutuksista soveltamisalueen maatilojen toimeentuloedellytyksiin.

Eduskunta edellytti, että hyvissä ajoin ennen vuotta 1999 aloitetaan neuvottelut Euroopan yhteisöjen komission kanssa korotetun siirtymäkauden tuen saattamisesta pysyväksi kotieläintalouden sekä kasvihuonetuotannon ja puutarhatuotteiden varastointituen osalta.

Eduskunta edellytti, ettei aktiivitilojen meijerimaidon tilakohtaisten viitemäärien korvauksettomaan leikkaamiseen ryhdytä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuosina 1997 ja 1998 toimittanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle pyydetyt selvitykset.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti heinäkuussa 1999 maa- ja metsätalousvaliokunnalle eduskunnan edellyttämän selvityksen maataloustuotantomme kustannus- ja tuloskehityksestä samoin kuin siinä mahdollisesti ilmenevistä tuotekohtaisista ja alueellisista eroavaisuuksista.

Maa- ja metsätalousministeriö toimittaa vuoden 2000 alussa maa- ja metsätalousvaliokunnalle Maatalouden taloudellisella tutkimuslaitoksella ja Pellervon taloudellisella tutkimuslaitoksella teettämänsä vuosia 1995-1998 koskevat väliarvioinnit EU:n osarahoittamista ja kokonaan kansallisesti rahoitetuista rakennetukijärjestelmistä.

Vuoden 1999 aikana saatiin päätökseen Suomen liittymissopimuksen 141 artiklan perusteella käydyt neuvottelut Etelä-Suomen kansallisten tukien jatkosta. Euroopan komission em. artiklan perusteella antaman päätöksen nojalla Suomi voi myöntää suoria tulotukia Etelä-Suomen kotieläintaloudelle ja puutarhataloudelle (kasvihuonetuotanto ja puutarhatuotteiden varastointi) sekä korotettua investointitukea vuoden 2003 loppuun saakka. Tukijärjestelmiä tarkastellaan uudelleen Suomen komissiolle ennen 30.6.2003 toimittamien tietojen perusteella. Tuolloin selvitetään, miltä osin liittymisestä johtuvat vakavat vaikeudet ovat sen luonteisia, että niihin on löydettävä pysyvä ratkaisu yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelyiden piiristä. Vuonna 1996 sovituista tukimuodoista jatkuvat kasvinviljelyn kansallinen tuki ja tuki laatujärjestelmien kehittämiseksi.

Siirryttäessä EY:n maitokiintiöjärjestelmään tuottajien viitemääriä jouduttiin alentamaan 4,5 %:lla 1.4.1997. Leikkauksen korvaamiseksi tuottajille maksettiin maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen osoitetuista varoista 4 penniä kilolta 1.4.1997-31.12.1997 välisenä aikana meijeriin toimitetusta maidosta. Korvauksen maksamista jatkettiin valtioneuvoston 18.12.1997 antamalla päätöksellä eräistä maa- ja puutarhataloustuottajille vuodelta 1998 maksettavista siirtymäkauden tuista 10 päivänä joulukuuta 1997 annetun valtioneuvoston päätöksen (1144/1997) 6 §:n muuttamisesta. Sanotun päätöksen mukaisesti 1.1.1998-31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydystä maidosta maksettavaan tuotantotukeen sisältyi 2 penniä kilolta korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana pidettiin viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta. Tuottajille ei ole maksettu korvausta leikkauksista 31.3.1998 jälkeen. Maitokiintiöt on saatettu EU:n maakiintiön tasolle ja hallinto on nykyisin normaalia vuosittaista hallintoa.

Asia ei anna aihetta lisätoimenpiteisiin.

Maitokiintiöt

HE 29/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.5.1997, että tuotantorenkaan ja yhteenliittymän purkautuessa toimintaa jatkavien osakkaiden edut turvataan siten, että toimintaa jatkavat voivat halutessaan säilyttää tuotantorenkaan viitemäärän kokonaisuudessaan. Viime kädessä tulee myöntää koko menetettyä määrää vastaava lisäkiintiö. Maa- ja metsätalousministeriön meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä 12 päivänä maaliskuuta 1997 antaman päätöksen (219/1997) 5 §:ään liittyen eduskunta edellyttää, että tapauksessa, jossa sisarusten keskeisellä vuokrasopimuksella on vuokrattu maiden ohessa maitokiintiöt, tulee jatkavalle turvata maidontuotannon tason säilyttäminen.

Eduskunta edellytti, että tuottajien viitemäärien ylitysten ja alitusten tasaus tulee toteuttaa ostajatason tasauksena viitemäärien suhteessa, mikä edellyttää edellä mainitun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen 16 §:n muuttamista.

Eduskunta edellytti, että mikäli ylimääräistä tuotantotukea maksetaan sen johdosta, että viitemääriä alennetaan meijerimaidon viitemäärien sopeuttamiseksi maakiintiöön, tulee kyseinen tuotantotuen rahoitus järjestää siten, ettei se vaikuta vähentävästi muihin kansallisiin tukiin. Tarpeen vaatiessa tähän tarkoitukseen tulee käyttää maatilatalouden kehittämisrahaston varoja. Eduskunta edellyttää edelleen, että kyseistä tukea maksettaessa noudatetaan riittävää joustavuutta muun muassa siten, että tuottajat oikeutetaan tukeen myös siltä osin kuin he eivät vielä ole tuotannossaan pystyneet hyödyntämään hiljattain ostamaansa viitemäärän lisäystä. Päätöksen soveltamisessa tulee maaseutuelinkeinopiireille antaa tarpeellinen harkintavalta.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 12.3.1997 päätöksen (219/1997) meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä. Päätöksellä siirryttiin 1.7.1997 osittain hallinnolliseen viitemäärien välitykseen, jossa valtio ostaa viitemääriä kiinteään hintaan 65 penniä litra. Tuottajalla, joka tuotantojakson aikana on myynyt vähintään puolet viitemäärästään valtiolle, on tietyin rajoituksin oikeus myydä jäljellä oleva viitemääränsä toiselle tuottajalle. TE-keskusten maaseutuosastot myyvät valtiolle ostetut viitemäärät alueensa tuottajille. Osastot jakavat myytävät määrät kolmen hakijaryhmän kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö on 14.8.1998 lisännyt päätökseen uuden 10 a §:n, jolla säädetään poikkeuksista etuosto-oikeuteen viitemääriä hallinnollisesti myytäessä. Kyseisessä säännöksessä tuotantorenkaan ja yhteenliittymän osakkaille myönnetään poikkeus siten, että tuottajien yhteenliittymien purkautuessa toimintaa jatkavilla osakkailla on etuosto-oikeus eroavan tuottajan viitemääriin. Tämä mahdollistaa sen, että TE-keskus voi palauttaa yhteenliittymän viitemäärän ennalleen.

Kiintiöjärjestelmän toimivuus edellyttää riittävän varannon muodostamista. Tästä syystä Euroopan yhteisön maidon- ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annettua lakia (355/1997) muutettiin 30.6.1997 siten, että Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää viitemäärien ostamiseen kansalliseen varantoon. Vuonna 1997 rahaston varoja varattiin tähän tarkoitukseen 3,4 milj. mk. Maa- ja metsätalousministeriö jakaa ostamalla varantoon kertyneet viitemäärät TE-

keskuksille erikseen määräämillään perusteilla edelleen tuottajille jaettavaksi. Ministeriö pyrkii käytettävissään olevin keinoin turvaamaan maidontuotantoa jatkavien tuottajien tuotannon tason säilymisen. Osittain hallinnollisessa kiintiökauppajärjestelmässä tuottajat voivat myös itse hankkia viitemääriä vapailta markkinoilta.

Kullekin EU:n jäsenvaltiolle on vahvistettu kokonaiskiintiö, jota tilakohtaisten viitemäärien yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää. Jos maakiintiö ylittyy, jäsenvaltion on maksettava ylitysmaksua, joka on noin 2,20 markkaa ylityslitralta. Ylitysmaksu peritään tilakohtaisen viitemääränsä ylittäneiltä tuottajilta. Ennen maksun perimistä tehdään tilakohtaisten ylitysten ja alitusten tasaus. Tämä antaa tuottajille mahdollisuuden ylittää viitemääränsä samalla määrällä, jolla muut alittavat viitemääränsä. Myös maidon tuotantotuen maksaminen on mahdollista kaikelle tuotetulle maidolle, mikäli maakiintiö ei ylity. Kiintiökaudesta 1995/1996 lähtien on sovellettu valtakunnan tasolla ylitysten suhteessa tapahtuvaa tasausta.

Viitemäärien 1.4.1997 tapahtuneen alentamisen korvaamiseksi tuottajalta 1.4.1997-31.12.1997 välisenä aikana markkinointiin myydystä maidosta maksettavaa tuotantotukea korotettiin 4 penniä kilolta, jos tuottajan viitemäärää oli alennettu meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön annetussa valtioneuvoston päätöksessä (284/1997) tarkoitetulla tavalla. Korvauksen tasoa määrättäessä lähtökohtana pidettiin viitemäärän hallinnollista hintaa 65 penniä litralta. Sanotusta korvauksesta aiheutui valtiolle menoja vuonna 1997 noin 70 milj. mk, joka maksettiin talousarviossa maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen vuodelle 1997 varatusta siirtomäärärahasta. Koska kyseinen korvaus maksettiin lisähintana vuoden 1997 yhdeksän viimeisen kuukauden aikana, kiintiöitä alkuvuonna ostaneet tuottajat ja tuotantoaan laajentamassa olevat tuottajat eivät välttämättä ehtineet saada edes hallinnollista hintaa vastaavaa 65 pennin korvausta leikattua litraa kohti. Muun muassa tästä syystä korvauksen maksamista jatkettiin vielä vuonna 1998 siten, että 1.1.1998-31.3.1998 välisenä aikana kaikesta markkinointiin ostetusta tai kuluttajille myydystä maidosta maksettavaan tuotantotukeen sisältyi 0,02 mk/kg korvausta tuottajien meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön. Korvauksen maksamista ei ole jatkettu 31.3.1998 jälkeen.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Maataloustuotteiden kauppa

HE 39/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 9.6.1997, että maataloustuotteiden kauppaa koskevien säännösten uudistamista ensi tilassa jatketaan tavoitteena mahdollisimman yhdenmukainen säännöstö.

Eduskunnan lausuma on otettu huomioon valmisteltaessa rehuvalmisteiden tuotantoa ja markkinointia koskevaa rehulain uudistamista. Uusi rehulaki (396/1998) tuli voimaan 15.6.1998. Laki on tältä osin yhdenmukaistettu lausuman yhteydessä hyväksytyn siemenkauppalain vastaavien säännösten kanssa. Myös muilta kuin vahingonkorvauksen osalta säännösten yhdenmukaistamista jatketaan. Uusi siemenkauppalaki annetaan eduskunnan päätettäväksi kevätistuntokaudella 2000, jolloin yhdenmukaistamista jatketaan mm. viranomaistoimintojen osalta. Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Laki eläinten lääkitsemisestä

HE 55/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousministeriö selvittää mahdollisuudet luoda maahamme eläinhuoltovakuutus, joka kattaisi muut eläintaudit kuin salmonellan ja lakisääteisesti vastustettavat taudit.

Maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä Eläintautien torjuntayhdistys ry:n, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton ja vakuutusyhtiöiden edustajien kanssa selvittänyt mahdollisuutta kyseiseen eläinhuoltovakuutukseen. Selvitystyössä on ilmennyt, että laajan, muut kuin lakisääteisesti vastustettavat eläintaudit kattavan eläinvakuutusjärjestelmän luominen ei ole mahdollista. Yhteistyössä viranomaisten, elinkeinon ja vakuutusyhtiöiden kanssa on kuitenkin mahdollista arvioida vakuutuksen mahdollisuus yksittäisille eläintaudeille. Tältä pohjalta vakuutuksen piiriin otettiin kesäkuun 1998 alusta sikojen PRRS-tauti. PRRS-taudin vastustamisesta sikaloissa annettu maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätös tuli voimaan 20.11.1998.

Yhteistyötä viranomaisten, elinkeinon ja vakuutusyhtiöiden kesken on jatkettu koskien eläintautien vakuutusten toimivuutta, kattavuutta ja kehittämistä.

Kalastuslain muutokset ja kalastuksen valvonta

HE 68/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.5.1997, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan kuluvan vuoden syyskuun loppuun mennessä selvitys siitä, miten kalastuksen valvonta on toteutunut tämän vuoden alusta kalastuslakiin tulleiden muutosten osalta samoin kuin muutosten vaikutuksista maksukertymään.

Eduskunnan edellyttämä selvitys on määräaikaan mennessä toimitettu eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Eduskunnan hyväksymän lausuman, LA 4/1995 vp, maa- ja metsätalousvaliokunta, perusteella maa- ja metsätalousministeriön toimesta on suoritettu lainmuutosten vaikutusten seurantaa, myöskin maksukertymään. Lisäksi on seurattu valvonnan toteuttamista ja siellä havaittuja puutteita ja rikkeitä. Vuoden 1998 vuosiraportti (2.3.1999) on toimitettu maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asia ei anna enää tässä yhteydessä aihetta toimenpiteisiin.

Tornionjoen kalastus

HE 78/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 27.5.1997, että päätöksessä kalastuksesta Tornionjoen kalastusalueen rajajokisopimuksen B liitteen 1 §:ssä määritellyllä jokialueella vavalla ja vieheellä tapahtuva lohen ja taimenen kalastus sallitaan vuosina 1997—2002 toukokuun 1 päivän alusta elokuun 15 päivän loppuun lu-

kuun ottamatta tänä aikana viikoittain maanantain kello 19.00 ja keskiviikon kello 19.00 välistä aikaa ja että kaikki kalastus kulku-, ajo- ja kulleverkoilla sekä nuotilla kielletään kesäkuun 1 päivänä alusta heinäkuun 20 päivän loppuun.

Tornionjoella tapahtuvaa kalastusta koskevat ratkaisut perustuvat Suomen ja Ruotsin puoleisilla jokialueilla maiden yhteisesti sopimaan käytäntöön. Säännösten valmistelussa Suomen viranomaiset pyrkivät eduskunnan edellyttämiin tavoitteisiin. Viehekalastuksessa eduskunnan esittämän ponnen mukaiset tavoitteet on saavutettu, kullekalastuksessa tavoitetta ei saavutettu.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Työllisyysvarojen käyttö vesihuoltotöihin

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 30.85.77 kohdalla, että vesihuoltotöihin käytetään myös jatkossa työllisyysvaroja, jotta esimerkiksi kahden tai useamman kunnan yhteiset vesihuoltohankkeet voitaisiin turvata.

Alueelliset ympäristökeskukset toteuttavat maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön toimialan vesihuoltotöitä, joita rahoitetaan paitsi asianomaisten ministeriöiden pääluokasta myös työministeriön pääluokan työllisyysvaroista. Maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön ao. momenttien päätösosien mukaan momenttien määrärahoja saa käyttää valtion vesihuoltotöiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Työministeriön momentin 34.06.77 perusteluihin ei sisälly vastaavaa käyttötarkoitusta koskevaa mainintaa.

Eduskunta on valtion vuoden 1999 talousarvion käsittelyn yhteydessä, työministeriön hallinnonalan luvun 34.06 kohdalla ottanut uudelleen kantaa työllisyysvarojen käyttämiseen vesihuoltotöihin ja hyväksynyt asiasta uuden lausuman: "Eduskunta edellyttää, että työllisyysasetusta muutetaan siten, ettei se rajoita työllisyysmäärärahojen käyttöä pelkästään valtion omiin investointeihin ja että valtion investoinniksi voidaan katsoa myös yhteistyöhanke, joka luovutetaan yhteistyöosapuolen hoitoon".

Koska eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa tuossa yhteydessä, ehdotetaan momenttiin 30.85.77 (nykyisin 30.51.77) liittyvä lausuma poistettavaksi.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan momentin 30.51.77 vesistö- ja vesihuoltotöiden laintasoinen säädösperuste sisältyy maaseutuelinkeinojen rahoituslakiin (329/1999, muut. ?/2000), joka on tarkoitus saattaa voimaan asetuksella vuonna 2000. Lain voimaan tultua mahdolliset ristiriidat ja tulkinnanvaraisuus kunnille tai muille yhteistyöosapuolille luovutettavien yhteishankkeiden toteuttamisesta valtion työnä on ratkaistu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan hankkeiden osalta.

Torjunta-aineiden tutkimustoiminta, päällekkäisyys

HE 141/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 28.10.1997, että kustannusten alentamiseksi torjunta-ainevalmisteiden hyväksymiseen liittyvää menettelyä tehostetaan ja järkiperäistetään poistamalla päällekkäistä tutkimustoimintaa.

Eduskunnan lausuma liittyy eduskunnan aikaisempaan lausumaan, joka koski hallituksen esitystä (HE 170/1994 vp) kasvinsuojeluaineita koskevien torjunta-ainelain säännöksien harmonisoimiseksi EY-säännösten kanssa. Lausumien edellyttämä torjunta-ainevalmisteiden hyväksymiseen liittyvä menettelyn tehostaminen ja järkiperäistäminen on aloitettu kehittämällä nykyistä järjestelmää. Maa- ja metsätalousministeriö on vuonna 1999 asettanut työryhmän valmistelemaan ehdotukset torjunta-ainelainsäädännön muuttamiseksi ja selvittämään vaihtoehdot torjunta-aineiden hyväksymis- ja rekisteröimisjärjestelmän kehittämiseksi. EY:n biosiididirektiivin voimaansaattamiseksi ympäristöministeriö on valmistellut ehdotukset direktiivin täytäntöönpanon edellyttämiksi säädöksiksi ja määräyksiksi.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Luonnonmukaisen tuotannon satovahingot

HE 142/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 25.11.1997, että luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymässä olevat tilat saavat lain yleisten periaatteiden mukaisesti korvausta luonnonolosuhteiden aiheuttamista, osoitettavissa olevista, taloudellisista menetyksistä.

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymässä olevat tilat eivät menetä satovahingon kohdatessa mitään pinta-alaperusteisia tukia eikä myöskään siirtymävaiheen LUOMU-tukea. Siirtymävaiheen jälkeen tilat ovat oikeutettuja satovahinkokorvauksiin satovahinkojen korvaamisesta annetun lain yleisten periaatteiden mukaisesti.

Satovahinkojen korvaamisesta annetun lain uudistamistyön yhteydessä on tarkoitus selvittää, millä tavoin ja millä edellytyksillä luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymävaiheessa olevien tilojen tulisi kuulua satovahinkokorvausjärjestelmän piiriin.

Koska samaan asiaan liittyy myös HE 241/1998 vp, ei asia tässä yhteydessä anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Metsänhoitoyhdistysten toiminta puukaupassa

HE 171/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1998, että hallitus seuraa metsänhoitoyhdistysten toimintaa puukaupassa sääntelevien säännösten soveltamista ja vaikutuksia erityisesti energiapuun ja pienyrityksille toimitettavan puun osalta ja ryhtyy tarvittaessa toimiin säännösten muuttamiseksi.

Eduskunta edellytti, että lain puukauppaa koskevia säännöksiä täytäntöönpantaessa pidetään riittävänä, että metsänhoitoyhdistyksellä on kirjallinen valtuutus siinä vaiheessa, kun omistusoikeus puuerään siirtyy puun ostajalle

Maa- ja metsätalousministeriö seuraa metsänhoitoyhdistyslain puukauppaa sääntelevien säännösten soveltamista ja vaikutuksia sekä antaa tarpeen vaatiessa tarkempia säännöksiä. Metsäkeskusten vuoden 1999 tulossopimusten mukaisesti metsäkeskukset ovat selvittäneet metsänhoitoyhdistyskohtaisesti, miten uusien säädösten velvoitteet täyttyvät ja miltä osin säädökset edellyttävät muutoksia metsänhoitoyhdistyksissä ja niiden toiminnassa. Tehdyissä selvityksissä on ilmennyt joitakin muutostarpeita.

Metsänhoitoyhdistyslain puukauppaa koskevat säännökset pyrkivät osaltaan turvaamaan kansantalouden kannalta keskeisten raakapuumarkkinoiden häiriötöntä toimintaa. Maa- ja metsätalousministeriön tietoon ei ole tullut vakavia ongelmia, jotka liittyisivät metsänhoitoyhdistyslain 7 §:ssä tarkoitetun kirjallisen valtuutuksen ajalliseen ulottuvuuteen.

Metsätilojen tukeminen

HE 197/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1997, että maaseutuelinkeinolain mukaisia maanjärjestely- ja rahoitusmahdollisuuksia käytetään kompensoivasti alueellisella tasolla metsätaloustoimintaa harjoittavien tahojen metsätilojen tiluskokojen kehittämiseksi ja että lain kumoamisen vaikutuksia muutoinkin seurataan.

Maa- ja metsätalousministeriö on työvoima- ja elinkeinokeskuksille antamassaan vuoden 1998 maanosto- ja myyntitoimintaa koskevissa ohjeissa edellyttänyt, että TE-keskusten hallintaan tuleva ja hallinnassa oleva maa tulee mahdollisimman nopeassa aikataulussa käyttää maatilojen koon suurentamiseen. Työvoima- ja elinkeinokeskusten hallinnassa oli 31.12.1998 maata yhteensä 22 891 ha. Tästä määrästä oli peltoa 1 106 ha, metsämaata 18 295 ha ja muuta maata 3 490 ha. Huomattava osa maasta (7 929 ha) sijaitsee Lapin TE-keskuksen alueella.

Maanostoon käytettäviä määrärahoja on v. 1999 myönnetty TE-keskusten käyttöön 15 milj. mk. Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi lähinnä maaseutuelinkeinolain mukaisten velkajärjestelyjen yhteydessä tai silloin, kun omaisuuden osto valtion saatavien turvaamiseksi on perusteltua. Muuten pelto ja metsäalueet on pääsääntöisesti pyrittävä ohjaamaan maatilojen koon suurentamiseen lisämaanostolainoituksella.

Maa- ja metsätalousyritysten tilakoon kehittämistavoitetta on toteutettu myöntämällä pelto- ja metsälisämaan kaupoille korkotukilainaa. Lapin läänissä metsälisäalueiden hankinnan tukimuotona on myös valtion laina, johon sisältyy korkoetuus. Peltolisäalueen ostoon myönnetty lainamäärä on vuosina 1998 ja 1999 ollut enintään 80 % kauppahinnasta, tukitason ollessa enintään 20 %. Metsälisäalueen ostossa on enimmäislainamäärä ollut 40 % kauppahinnasta ja tukitaso enintään 10 %. Lisämaanostoon myönnetty tuki on tarkoituksella pidetty alempana, kuin muihin tuotannollisiin investointeihin suunnattu tuki, ettei se osaltaan vaikuttaisi maan hintatasoa nostavasti. Lisämaan ostoon myönnettiin vuonna 1998 1 177 kpl lainoja, tuettujen lainojen kokonaismäärän ollessa noin 166 milj. mk. Vuonna 1999 vastaavat luvut olivat 1 700 kpl ja 253 milj. mk.

Maanhankintaoikeuslaki (391/1978) kumottiin 1.1.1998. Kumoamisen eräänä kielteisenä seurauksena voitiin arvella olevan maa- ja metsätalousmaan hintatason lievän nousun, joskaan hallitus ei arvioinut sitä merkittäväksi. Maanmittauslaitoksen ylläpitämän kiinteistöjen kauppahintarekisterin mukaan metsämaan keskimääräinen hehtaarihinta nousi ensimmäisenä kumoamisen jälkeisenä vuotena koko maassa edelliseen vuoteen verrattuna 1 %:lla. Valtioneuvosto oli vuosina 1995 ja 1996 tekemillään päätöksillä rajannut lain soveltamisaluetta siten, että lakia sovellettiin viimeisinä voimassaolovuosinaan vain Itä- ja Keski-Suomessa. Metsän keskimääräinen hehtaarihinta on kehittynyt lain viimeisillä soveltamisalueilla epätasaisesti. Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa vuoden 1998 keskihinta (mediaani) laski vuoteen 1997 verrattuna 11 %:lla. Toisaalta metsän keskihinta nousi vuonna 1998 Etelä-Karjalassa, Kymenlaaksossa ja Pohjois-Savossa 6-7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Tapahtuneesta hintakehityksestä voi päätellä, että maanhankintaoikeuslailla ei ole ollut merkittävää vaikutusta metsämaan hintatason muodostumiseen. Siihen on voimakkaammin vaikuttanut yleiset taloudelliset tekijät, jotka vaihtelevat alueellisesti voimakkaasti.

Tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtajan valinta

HE 198/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtajan tulee, mikäli mahdollista, edustaa Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellistä tiedekuntaa.

Maa- ja metsätalousministeriö on 20.3.1998 määrännyt Maatalouden tutkimuskeskuksen johtokunnan 31.12.2000 päättyväksi toimikaudeksi.

Johtokunnan puheenjohtajaksi kutsuttiin johtaja Esko Lindstedt Cultor Oy:stä ja varapuheenjohtajaksi maatalousneuvos Heimo Hanhilahti maa- ja metsätalousministeriöstä. Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellistä tiedekuntaa edustaa vt. professori Jukka Kola Helsingin yliopiston taloustieteen laitokselta.

Johtokuntaa koottaessa otettiin huomioon Maatalouden tutkimuskeskuksen kansainvälisen arvioinnin suositukset ja valtion tiede- ja teknologianeuvoston sektoritutkimuksen kehittämislinjaukset. Johtokunnan puheenjohtajaa valittaessa pidettiin tärkeänä tutkimuslaitoksen yhteyksien lisäämistä elinkeinoelämään ja yritysmaailmaan. Yhteydet Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan ovat jatkuvasti toimineet moitteettomasti.

Maatalouden tutkimuskeskus ja maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos on tarkoitus yhdistää vuonna 2002.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Siemenkauppa ja siemenhuolto

HE 211/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että käsiteltäessä EU:n komission uutta ehdotusta neuvoston direktiiviksi siemenkaupan alalle hallitus asettaa maamme tavoitteeksi sellaisen järjestelyn, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme

siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilymisen turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöjen (MmVM 28/1992 vp ja MmVM 23/1996 vp) mukaisesti edellyttänyt.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi siemenkauppalain muuttamisesta vuonna 1997, 1998 ja 1999 (HE 211/1997 vp, HE 217/1998 vp ja HE 106/1999 vp). Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan suurelle valiokunnalle 9.7.1999 kirjeen, joka liittyy valtioneuvoston kirjelmään kylvösiemendirektiivien muuttamisesta (U 17/1995 vp). Näissä asiakirjoissa on selostettu mihin toimenpiteisiin eduskunnan siemenkauppaa ja siemenhuoltoa koskevien lausumien johdosta on ryhdytty.

Hallituksen tarkoituksena on myöhemmin toimittaa eduskunnan käsiteltäväksi neuvoston direktiivin 98/95/EY edellyttämät siemenkauppalakia koskevat muutokset.

Ministeriö katsoo, että tämä lausuma ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin, koska asiaa on käsitelty myös HE 217/1998 vp yhteydessä annetussa lausumassa.

Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito

HE 212/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1997, että hallinnoinnin selkeyttämiseksi metsäsuunnitelma määritellään keskitetysti siten, että eri säännöksissä asetettavat suunnitelmavelvoitteet muodostuvat mahdollisimman yhtenäisiksi.

Eduskunta edellytti, kiinnittäen samalla huomiota nuoren metsän hoitotarpeen laajuuteen ja kiireellisyyteen, että myös metsätalouden organisaation kautta ohjataan varoja työllisyystöihin.

Maa- ja metsätalousministeriö selvittää metsäsuunnitelmaa koskevien säännösten kehittämistarpeen lausumassa edellytetyllä tavalla ja tekee tarvittavat muutosehdotukset säännösten muun tarkistamisen yhteydessä.

Maa- ja metsätalousministeriö aloitti nuoren metsän hoito kampanjan vuoden 1997 loppupuolella. Kampanjan tarkoituksena vuosien 1998-2002 aikana lisätä nuoren metsän hoitotöitä yksityismetsissä siten, että jälkeenjääneisyys näissä töissä saataisiin kurottua umpeen. Vuoden 1998 valtion talousarviossa nuoren metsän hoitoon osoitettu määräraha on mahdollistanut hyvän alun kampanjalle. Maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt yhteistyössä työministeriön kanssa nuoren metsän hoitotöiden ja energiapuun korjuun rahoitusmahdollisuuksia. Kampanjan ansiosta nuoren metsän hoidon suorite kasvoi noin puolella vuonna 1998. Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1999) 1.12.1999 voimaan tullut muutos mahdollistaa valtion tuen myöntämisen energiapuun haketukseen, mikä osaltaan edistää hoitotöiden tekemistä ja työllisyyttä.

Ympäristötuen maksaminen hakeyrittäjille

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 11) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 30.31.44 kohdalla, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi siten, että se mahdollistaa ympäristötuen maksamisen hakeyrittäjille ja Lapin vajaatuottoisten metsien uudistamisesta annetun lain voimassaoloajan päättyessä toteuttamatta vielä olevien viljelyhankkeiden saattamisen loppuun Pohjois-Suomessa.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta annettua lakia (1094/1999) muutettiin 15.6.1999 voimaan tulleella lailla mm. siten, että Lapin vajaatuottoisten metsien uudistamisesta annetun lain voimassaoloajan päättyessä toteuttamatta oleviin metsänuudistamistöihin voidaan vuoden 2002 loppuun saakka soveltaa rahoitushakemuksen saapumisajankohtana voimassa olleita em. lain säännöksiä. Em. lainmuutoksessa säädettiin myös energiapuun haketukseen tarkoitetusta uudesta tukimuodosta. Tätä tukea on voitu myöntää 1.12.1999 lukien.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttö

HE 135/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.11.1998, että kyseisen lain mahdollistama maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käytön laajeneminen rajataan hankkeisiin, joiden avulla edistetään maaseudun toimintaedellytysten säilymistä maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 3 §:n 1 momentin mukaisesti.

Tasavallan Presidentti antoi 4.12.1998 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Maatilatalouden kehittämisrahaston johtokunta on käsitellyt vuoden 1999 väliaikaisen käyttösuunnitelman ja maa- ja metsätalousministeriö on raha-asiain valiokunnan käsittelyn jälkeen vahvistanut sen 30.12.1998. Käyttösuunnitelmassa on lausumassa tarkoitetun lainkohdan eli maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain 31 §:n nojalla osoitettu lausuman mukaiseen tarkoitukseen kehittämisrahaston varoja ainoastaan kompensaatiorahoituksena Keski-Pohjanmaan maakunnan tavoite 6-alueelle (5 milj. mk). Lisäksi rahaston väliaikaisessa käyttösuunnitelmassa (vahvistettu 8.4.1999) on rahaston varoja osoitettu 7 milj. mk tavoite 2- ja 0-alueiden kansalliseen kompensaatiorahoitukseen sekä 5 milj. mk kansallisena kompensaatiorahoituksena Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakuntien tavoite 6-alueella. Yhteensä rahoitusta edellä mainittuihin tarkoituksiin on rahastosta osoitettu 17 milj. mk. Lisärahoituksen avulla on pyritty turvaamaan maaseudun kehittämishankkeiden toteuttaminen suunnitellussa laajuudessa ko. alueilla. Tarvetta lisärahoitukseen ei rahaston varoin enää ole.

Siemenhuolto

HE 217/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.1998, että käsiteltäessä EU:n komission ehdotusta neuvoston direktiiviksi siemenkaupan alalle hallitus asettaa maamme tavoitteeksi sellaisen järjestelyn, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden säilymisen turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmim maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöjen (MmVM 28/1992 vp, MmVM 23/1996 vp ja MmVM 15/1997 vp) mukaisesti edellyttänyt.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi siemenkauppalain muuttamisesta vuonna 1997, 1998 ja 1999 (HE 211/1997 vp, HE 217/1998 vp ja HE 106/1999 vp). Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut eduskunnan suurelle valiokunnalle 9.7.1999 kirjeen, joka liittyy valtioneuvoston kirjelmään kylvösiemendirektiivien muuttamisesta (U 17/1995 vp). Näissä asiakirjoissa on selostettu mihin toimenpiteisiin eduskunnan siemenkauppaa ja siemenhuoltoa koskevien lausumien johdosta on ryhdytty.

Hallituksen tarkoituksena on myöhemmin toimittaa eduskunnan käsiteltäväksi neuvoston direktiivin 98/95/EY edellyttämät siemenkauppalakia koskevat muutokset.

Satovahinkokorvaukset siirtymävaiheessa olevalle tuotannolle

HE 241/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 30.31.44 kohdalla, että hallitus käynnistää toimet asetuksen antamiseksi siten, että satovahinkokorvausten myöntäminen myös siirtymävaiheessa olevalle tuotannolle tulee mahdolliseksi, jossa yhteydessä tulee arvioida myös esimerkiksi omavastuun taso ja erikoistuotannon ongelmat.

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymävaiheessa olevilla peltolohkoilla harjoitetun maataloustuotannon saattaminen jälkikäteen satovahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (530/1975) tarkoitetun viljelmäkohtaisen satovahinkokorvauksen piiriin ei ole mahdollista, koska vahinkoja ei ole arvioitu eikä arviota enää huomattavan pitkän ajan jälkeen vahinkotapahtumasta voida luotettavasti toimittaa. Sen sijaan kyseiselle tuotannolle on mahdollista kohdistaa pinta-alaperusteisia satovahinkoyleiskorvauksia samoin perustein kuin tavanomaiselle tuotannolle. Vuonna 1998 viljelyssä olleelle ruis- ja vehnäalalle kohdistettiin valtioneuvoston tekemien päätösten mukaisesti yleiskorvauksenluontoinen 450 mk/ha suuruinen lisätuki. Vastaavasti myös vuonna 1998 viljelyssä olleelle nurmialalle osoitettiin 140 mk/ha suuruinen yleiskorvaus. Edellä mainitut korvaukset maksettiin myös luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymävaiheessa oleville viljelyksille.

Ministeriö katsoo edellä mainitut toimenpiteet riittäviksi lieventämään siirtymävaiheessa oleville viljelyksille vuoden 1998 satovahingoista aiheutuneita taloudellisia menetyksiä.

Satovahinkojen korvaamisesta annetun lain uudistamistyön yhteydessä on tarkoitus

selvittää, millä tavoin ja millä edellytyksillä luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymävaiheessa olevien tilojen tulisi kuulua satovahinkojärjestelmän piiriin.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kasvinjalostuksen turvaaminen

HE 245/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.2.1999, että kotimaisen kasvinjalostuksen budjettirahoitus säilytetään sellaisella tasolla, että kotimainen lajikejalostus, pohjoisten geeniresurssien säilyminen ja ajanmukainen kasvinjalostustekniikka voidaan turvata jatkossakin maassamme.

Tasavallan Presidentti antoi 5.3.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Boreal Suomen Kasvinjalostus on yhtiöitetty 1.1.2000 alkaen ja jatkaa toimintaansa Boreal Kasvinjalostus Oy:nä. Yhtiöittämisen tarkoituksena on kotimaisen kilpailukyvyn parantaminen ja toiminnan jatkuvuuden turvaaminen.

Kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain muutoksella (1126/1999) voidaan kansallisesti tärkeiden peltokasvien siemenhuollon turvaamiseksi Suomessa tapahtuvasta kasvinjalostustyöstä maksaa kasvinjalostusyrityksille korvausta valtioneuvoston määräämin perustein.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Elintarvikehygienian valvonta

HE 10/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.6.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että toisaalta eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden sekä toisaalta kuntatason voimavarat ja kunnallisten laboratorioiden toimintaedellytykset elintarvikehygienian valvonnassa turvataan tasapuolisesti koko maassa.

Tasavallan Presidentti antoi 16.7.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen aluelaboratorioiden osalta asia liittyy laitoksen toiminnan kehittämiseen vuonna 1998 tehdyn kansainvälisen arvioinnin pohjalta.

Voimassa olevan valtionosuuslainsäädännön mukaan ympäristöterveydenhuollon valtionosuuksia ei korvamerkitä tiettyyn tarkoitukseen, kuten esimerkiksi elintarvikehygienian valvontaan. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen ja Elintarvikeviraston tulostavoitteena on vuonna 1999 ollut kuntien elintarvikevalvonnan voimavarojen arviointi. Raportin valmistuttua ryhtyvät lääninhallitukset sekä Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos neuvottelemaan yksittäisten kuntien kanssa voimavarojen riittävyydestä. Vuoden 2000 kansalliseen elintarvikevalvonnan ohjelmaan sijoitetaan lisäksi kunnallisen valvonnan tavoitteet koko elintarvikevalvonnan osalta.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieenisiä tutkimuksia tekeviä laboratorioita koskevia vaatimuksia muutettiin syyskuun 1999 alusta lukien maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä 858/1999. Laboratorioiden hyväksymisedellytyksiä lievennettiin tinkimättä tutkimusten laadusta.

Puurakentamisen edistäminen

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

15) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 35.30 kohdalla, että puurakentamisen edistämiseen tarkoitetun kansallisen Puun Aika-ohjelman, puualan osaamiskeskusverkoston, Puu-Suomi-kampanjan sekä puualan teknologiaohjelmien jatkuvuus, kehittäminen ja rahoitus turvataan.

Päävastuu lausumassa mainittujen kolmen ensimmäisen hankkeen toteuttamisesta on maa- ja metsätalousministeriöllä, joka johtaa tai osallistuu niiden jatkamiseen ja kehittämiseen sekä pyrkii huolehtimaan riittävästä julkisesta rahoitustuesta.

Puualan teknologiaohjelmia ovat "Tukista tulpasti" ja osittain myös metsäalan tutkimusohjelma "Wood Wisdom". Ensiksimainitun toteuttamisesta vastaa kauppa- ja teollisuusministeriö Teknologian kehittämiskeskuksen (TEKES) kanssa. Jälkimmäisen jatkuvuudesta, kehittämisestä ja rahoituksesta vastaavat maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö yhdessä TEKESin kanssa sekä Suomen Akatemia.

Ympäristöministeriö edistää puurakentamista siten, kuin siitä on hallitusohjelman asumista, rakentamista ja yhdyskuntia koskevassa luvussa todettu.

Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohja

HE 58/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1999, että laajennettaessa perustettavan osakeyhtiön omistuspohjaa suunnatulla osakeannilla tulee siementen myyntiä harjoittavat eri tahot ottaa mahdollisimman laajasti huomioon.

Eduskunta edellytti, että Maatalouden tutkimuskeskuksen yhteyteen perustetaan "pelto- ja puutarhakasvien biodiversiteettiyksikkö", jonka tehtävänä on säilyttää peltokasvien, myös tietyllä hetkellä taloudellisesti kannattamattomien kasvien (lajien/lajikkeiden) geneettinen monimuotoisuus.

Tasavallan Presidentti antoi 3.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa jatkamaan perustetun Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohjaa on tarkoitus laajentaa kevään 2000 aikana suunnatulla osakeannilla. Osakkuusneuvotteluihin on osallistunut viisi siemenkauppa-alan yritystä ja järjestöä. Eduskunnan lausuman johdosta neuvotteluissa on keskusteltu entistä laajemmasta osakasryhmästä, joka voitaisiin toteuttaa esim. siten, että osakkaaksi tuleva maataloustuottajien järjestö tarjoaisi osaa merkitsemistään osakkeista muille siemenkauppa-alan toimijoille. Osakkeiden nimellisarvo on vain sata markkaa, jotta niiden

jakaminen pienempiin eriin ja edelleenmyynti olisi helppoa.

Maatalouden tutkimuskeskuksessa olevan kasvinjalostustutkimuksen tutkimusalan asemaa lausumassa tarkoitetussa asiassa selvitetään valmisteltavana olevaan Suomen maatalouskasvigeenivaraohjelmaan liittyen. Ohjelma valmistuu vuonna 2000. Tällä hetkellä pohjoismaiset jalostajat lähettävät lajikemateriaalistaan näytteen Pohjoismaiden geenipankkiin, jonka tehtävänä on säilyttää pysyvästi sinne lähetetty materiaali. Pohjoismaiden geenipankin rooli tulee myös jatkossa olemaan keskeinen.

Metsäntutkimuslaitos

HE 61/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.11.1999, että Metsäntutkimuslaitoksen työjärjestyksen vahvistaminen määritellään Metsäntutkimuslaitoksen johtokunnan tehtäväksi.

Eduskunta edellytti, että asetuksella määritellään Metsäntutkimuslaitoksen johtokunnan tehtäväksi nimittää myös tutkimuskeskusten johtajat samoin kuin tutkimusasemien johtajat.

Eduskunta edellytti, että pääosa Metsäntutkimuslaitoksen nyt hallinnoimista kansallis- ja luonnonpuistoista sekä muista suojelualueista tulee siirtää Metsähallituksen hallintaan.

Tasavallan Presidentti antoi 3.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Asetus Metsäntutkimuslaitoksesta annettiin 9.12.1999. Sen 3 §:ssä määritellään johtokunnan tehtäväksi mm. tutkimuslaitoksen työjärjestyksen vahvistaminen, jollei johtokunta anna sitä ylijohtajan vahvistettavaksi.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Em. Metsäntutkimuslaitosta koskevan asetuksen mukaan johtokunnan tehtävänä on nimittää tutkimuskeskuksen johtaja ja tutkimusaseman johtaja.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan eräänä tulostavoitteena vuodelle 2000 on jatkaa valtion maa- ja vesiomaisuuden hallinnan keskittämistä siirtämällä pääosa Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olevista luonnonsuojelualueista Metsähallituksen hallintaan. Asiaa valmistellaan yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Hallinnansiirtojen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2001 alusta.

Tukeen oikeuttava hake

HE 122/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 9.11.1999, ettei tukeen oikeuttavaa vähimmäishankemäärää määritellä, jolloin mahdollistetaan pientoimitustenkin pääsy tuen

piiriin.

Tasavallan Presidentti antoi 26.11.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö antoi 26.11.1999 määräykset tuen myöntämisen edellytyksistä energiapuun haketukseen ja tuen enimmäismääristä. Lausuman mukaisesti tukeen oikeuttavaa vähimmäishakemäärää ei määritelty.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maan hankinnan tuki sekä luopumistuki

HE 131/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 7.12.1999, että nuorten viljelijöiden asemaa maatilan hankinnan yhteydessä sekä lisämaan hankintaa myyntikauppojen operusteella helpotetaan luovutusten yhteydessä siten, että nuorten viljelijöiden aloitustuen avustusosuuden enimmäismäärää nostetaan nykuisestä 70 000 markasta 130 000 markkaan, nuorille viljelijöille maatilan hankintaan myönnettävän valtion- tai korkotukilainan enimmäismäärä nostetaan nykyisestä 250 000 markasta 500 000 markkaan, vuotuisesta korkotukilainavaltuudesta osoitetaan lisämaan ostojen rahoittamiseen vähintään 250 miljoonaa markkaa, nuorille viljelijöille lisämaan hankintaan myönnettyjen korkotukilainojenlyhennykset aloitetaan vasta 2 vuoden kuluttua lainan nostamisesta ja hallitus antaa eduskunnalle ensi tilassa esityksen maaseutuelinkeinojen rahoituslain 21 §:n 4 momentin muuttamisesta siten, että luodaan menettely, jolla voidaan riittävän tehokkaasti vaikuttaa maan hintakehitykseen maatalousmaan osalta maanostoa rahoitettaessa.

Eduskunta edellytti, että hallitus luo mahdollisimman pian järjestelyn, jolla valtio ostaa tilapäiseksi tarkoitettuun hallintaansa peltomääräaloja luopumistukeen oikeutetuilta henkilöiltä, joilla ei ole ruokakunnassaan tilalle jatkajaa, ja joiden pelloille ei löydy vapailta markkinoilta ostajaa.

Lisäksi eduskunta edellytti, että vuoden 2001 valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunnalla on käytettävissään selvitys luopumistukijärjestelmän toteutumisesta ja erityisesti vuokrausmahdollisuuden poisjäännin vaikutuksista

Tasavallan Presidentti antoi 29.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenneministeriö

Merijatkoyhteyksien suunnittelu Keitele-Päijänteen kanavalla

HE n:o 57/1991 vp.
Valtiovarainvaliokunta

> 43) Hyväksyessään 17. päivänä tammikuuta 1992 valtion tulo- ja menoarvion vuodelle 1992 eduskunta totesi momentin 31.30.78 kohdalla, että Keiteleen - Päijänteen kanavan valmistumisen myötä on ryhdyttävä suunnittelemaan tarvittavia merijatkoyhteyksiä.

Liikenneministeriö asetti 30.4.1996 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää Kymijoen kanavan, Mäntyharjun kanavan sekä niiden muodostaman kanavaverkoston investointikustannukset, hankkeen kannattavuus, rahoitusmahdollisuudet ja yhteiskuntataloudelliset vaikutukset sekä arvioida mahdollisen toteutuksen jälkeiset nettokustannuksen vaikutukset valtiontaloudelle.

Maaliskuussa 1997 jättämässään raportissa työryhmä totesi, että Kymijoen kanava on todennäköisesti yhteiskuntataloudellisesti kannattava hanke ja Kymijoki - Mäntyharju kanavapari mahdollisesti kannattava hanke. Sen sijaan Mäntyharjun kanava yksittäisenä hankkeena on työryhmän mukaan kannattamaton. Työryhmä katsoi edelleen, että mikäli valtioneuvoston antamien menokehysten nykyinen taso jatkuu lähivuosina ja liikenneinfrastruktuurihankkeita toteutetaan yhteiskuntataloudellisen kannattavuuden mukaisessa järjestyksessä, Kymijoen kanavalla ei ole mahdollisuutta lähivuosina päästä toteutusohjelmiin. Työryhmän mielestä kanavien aluevaraukset seutukaavoissa on kuitenkin syytä säilyttää ja talviliikenteen hoitamiseen liittyvät lisäselvitykset samoin kuin tiettyihin ympäristökysymyksiin liittyvät jatkoselvitykset ovat perusteltuja.

Liikenneministeriö on 7.12.1998 asettanut työryhmän arvioimaan Saimaan kanavan mahdollisen laajentamisen ja Saimaan kanavaliikenteen kannalta oleellisten muiden kanavahankkeiden kustannuksia, toteutusedellytyksiä ja vaikutuksia. Saimaan kanavan vuokrasopimus päättyy vuonna 2013. Työryhmä tulee tarkastelemaan myös Kymijoen ja Mäntyharjun kanavia osana itäisen Suomen sisävesiväylästön järjestelyjä. Työryhmän toimikausi on vuoden 2000 kesäkuun loppuun asti.

Postitoiminta

HE 11/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 5) Hyväksyessään 21.6.1995 vuoden 1995 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 31.55.42 kohdalla, että postitoiminnan harjoittamisen toimiluvissa ja niiden ehdoissa otetaan huomioon postin saajien tasavertainen asema koko maassa.

Asia pyritään ottamaan huomioon mahdollisesti myönnettävien toimilupien ehdoissa. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Saimaan jäänmurron avustaminen
Kymijoen ja Mäntyharjun kanavat

HE 72/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti luvun 31.32 kohdalla, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin korvauksen suorittamiseksi varustamolle, joka huolehtii Saimaan vesistön jäänmurrosta kanavan ollessa suljettuna.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää Kymijoen kanavan, Mäntyharjun kanavan sekä niiden muodostaman kanavaverkoston kuljetustaloudelliset vaikutukset sekä suorittaa Kymijoen kanavan osalta myös rakentamis- ja muiden kustannusten tarkennuksen sekä perusteellisen ympäristövaikutusten arvioimisen.

Liikenneministeriön asettama Saimaan jäänmurtotyöryhmä ehdotti keväällä 1996, että merenkulkulaitos vastaisi vuodesta 1997 lukien kokonaisuudessaan Saimaan talviaikaisesta jäänmurrosta ostamalla jäänmurtopalveluja ulkopuolisilta yrittäjiltä.

Vuosina 1997-99 kanavan ollessa suljettuna Saimaan jäänmurrosta huolehtineelle yritykselle on maksettu korvausta jäänmurtopalveluista. Sama järjestely jatkuu myös vuonna 2000. Korvauksen suuruudeksi arvioidaan 1,1 - 1,2 milj. mk vuonna 2000. Korvauksen suuruus määräytyy tonnikilometrien perusteella (5 penniä/tonnikilometri). Koska Saimaan jäänmurtoon ei ole erillistä määrärahaa, kustannukset katetaan Merenkulkulaitoksen toimintamenoista.

Liikenneministeriön asettama Kymijoki/Mäntyharju -kanavatyöryhmä totesi maaliskuussa 1997 jättämässään raportissa, että Kymijoen kanava on todennäköisesti yhteiskuntataloudellisesti kannattava hanke ja Kymijoki - Mäntyharju kanavapari mahdollisesti kannattava hanke. Sen sijaan Mäntyharjun kanavaa yksittäisenä hankkeena työryhmä piti kannattamattomana. Työryhmän mielestä kanavien aluevaraukset seutukaavoissa on syytä säilyttää ja talviliikenteen hoitamiseen liittyvät lisäselvitykset samoin kuin tiettyihin ympäristökysymyksiin liittyvät jatkoselvitykset ovat perusteltuja.

Liikenneministeriö on 7.12.1998 asettanut työryhmän arvioimaan Saimaan kanavan mahdollisen laajentamisen ja Saimaan kanavaliikenteen kannalta oleellisten muiden kanavahankkeiden kustannuksia, toteutusedellytyksiä ja vaikutuksia. Saimaan kanavan vuokrasopimus päättyy vuonna 2013. Työryhmä tulee tarkastelemaan myös Kymijoen ja Mäntyharjun kanavia osana itäisen Suomen sisävesiväylästön järjestelyjä. Työryhmän toimikausi on vuoden 2000 kesäkuun loppuun asti.

Perustienpidon elvytyshankkeet

HE 3/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta totesi luvun 31.24 kohdalla, että menett[illegible]ssa jo aloitettujen hankkeiden loppuunsaattamisesta ei huolehdita, e[illegible]da pitää hyväksyttävänä. Eduskunta viittasi vuoden 1996 talousarvioesitystä koskevaan mietintöönsä ja kiinnitti erityistä huomiota pitkäjänteisen suunnittelun merkitykseen hankkeita ja niiden rahoitusta suunniteltaessa. Mitä tulee edellä mainittuihin keskeneräi-

siin hankkeisiin, eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lisärahoituksen osoittamiseksi sekä määrärahojen kohdentamiseksi ns. perustienpidon elvytyshankkeiden loppuunsaattamiseen.

Toteutus on edennyt Tielaitoksen suunnitelmien mukaisesti. Hankkeet ovat valmistuneet Kaarlelankadun risteyssiltaa (Kokkola) lukuunottamatta. Ko. hankkeen toteutusta on jouduttu lykkäämään suunnitelmien muutostarpeen vuoksi.

Saimaan sisäinen jäänmurto

HE 3/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 31.32 kohdalla, että hallitus ottaa Saimaan sisäisen liikenteen edellyttämän jäänmurron määrärahatarpeen huomioon seuraavassa lisätalousarvioesityksessä tai että se muilla toimenpiteillä huolehtii eduskunnan lausumassa tarkoitetun korvauksen suorittamisesta.

Liikenneministeriön asettama Saimaan jäänmurtotyöryhmä ehdotti keväällä 1996, että merenkulkulaitos vastaisi vuodesta 1997 lukien kokonaisuudessaan Saimaan talviaikaisesta jäänmurrosta ostamalla jäänmurtopalveluja ulkopuolisilta yrittäjiltä. Talvella 1997 Saimaan kanavan ollessa suljettuna merenkulkulaitos maksoi Saimaan syväväylien aukipitämisestä vastanneelle yritykselle noin 500 000 markkaa korvausta keskitalven jäänmurtopalveluista. Korvauksen suuruus oli 5 penniä/tonnikilometri kuljetettua tavaraa. Valtion vuoden 1998 talousarviossa todetaan, että Saimaan syväväylät pidetään auki myös talvikaudella. Koska tähän ei ole osoitettu erityistä määrärahaa, tulee merenkulkulaitoksen päättää, miten jäänmurtopalvelut hoidetaan. Kustannukset tulee kattaa laitoksen toimintamenomentilta.

Vuonna 1998 merenkulkulaitos maksoi korvausta Saimaan sisäisestä jäänmurrosta runsaat 700 000 markkaa ja vuodelle 1999 tarkoitukseen oli varattu noin 800 000 markkaa. Korvausta kuitenkin maksettiin vain 490 134 markkaa, sillä liikennettä hoitamaan yrityksen toiminta oli osan talvea keskeytyneenä kaluston telakoinnista ja potkurivaurioista johtuen.

Vuodelle 2000 tarkoitukseen on budjetoitu 1,3 milj. markkaa, mikä johtuu liikenteen arvioidusta kasvusta sekä eräistä toiminnan uudelleen järjestelyistä. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valtion omaisuuden myyntituotot

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 31.24.79 kohdalla, että valtion omaisuuden myyntituottoja suunnataan myös tien- ja radanpidon hankkeiden lisärahoitukseen.

Valtion omaisuuden myyntituottojen käyttäminen tien- ja radanpitoon ratkaistaan valtion talous- ja lisätalousarvioiden yhteydessä. Valtion velkatilanteesta johtuen valtion omaisuuden myyntituotot on ohjattu lähinnä valtionvelan lyhentämiseen. Asia ei näin ollen enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Luotsausmaksujen korotus Saimaan alueella

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 31.30.21 kohdalla, että luotsausmaksuihin vuodelle 1997 suunniteltua korotusta ei kohdisteta Saimaan kanavassa tai Saimaan vesistöalueella kulkeviin aluksiin.

Vuonna 1998 luotsausmaksuja korotettiin kahteen otteeseen yhteensä 42 prosenttia. Vuonna 1999 maksujen korotus oli 36 prosenttia. Näin voimakkaat maksujen korotukset johtuvat kahdesta tekijästä. Ensinnäkin hallitus on asettanut tavoitteeksi, että luotsaustoiminnnan kustannusvastaavuutta parannetaan (vuonna 1997 kustannusvastaavuus oli 63 prosenttia). Toiseksi maksuja on jouduttu korottamaan luotsauslainsäädännössä tapahtuneiden muutosta johdosta, sillä satamaluotsaus on siirtynyt valtion vastuulle ja lisääntyneen linjalaluotsauksen aiheuttamaa valtion tulojen menetystä on pyritty kompensoimaan korkeammilla maksuilla.

Mitkään edellä mainituista maksujen korotuksista eivät kuitenkaan ole koskeneet Saimaan vesistöalueella tai Saimaan kanavassa tapahtuvaa luotsausta. Lisäksi on huomattava, että rannikkoaluetta pitemmistä luotsausmaksuista johtuen Saimaan vesistöalueella kulkevilta aluksilta peritään 50 % normaalista luotsaustaksasta. Vuoden 2000 talousarvioon ei sisälly luotsausmaksujen korotuksia.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Postipalvelut

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

10) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti luvun 31.55 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet tehostaa postin kaltaisten laitosten työllisyyttä ja palvelujen laatua koskevaa ohjausjärjestelmää.

Suomen Posti Oy:n henkilöstöpolitiikassa on jatkuvasti noudatettu periaatetta, että henkilöstön muutokset toteutetaan irtisanomisia välttäen uudelleen sijoittamalla, kouluttamalla sekä luonnollista poistumaa hyväksikäyttäen. Mahdollisesti myönnettävien toimilupien ehdoissa voidaan asettaa palvelujen laatua koskevia velvoitteita. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämisestä ja palvelujen laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä on saatettu osaksi kansallista sääntelyä vuoden 1999 aikana. Direktiivin vaikutus postipalvelujemme laatuun selvitetään. Postipalvelujen laatu vastaa postidirektiivissä asetettuja laatuvaatimuksia.

Satamia koskeva kokonaisselvitys

HE 103/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

11) Hyväksyessään 20.12.1996 valtion talousarvion vuodelle 1997 eduskunta edellytti momentin 31.99.77 kohdalla, että hallitus laatii vuoden 1997

aikana satamien toimintakapasiteettia, tavaravirtojen jakaantumista ja satamien kehittämistarpeita koskevan kokonaisselvityksen.

Liikenneministeriön selvitys Suomen satamien kokonaiskapasiteetista valmistui 28.5.1998. Sen mukaan kokonaiskapasiteettia on aiemmin arvioitua vähemmän ja osittain väärissä paikoissa. Lähitulevaisuudessa tarvitaan lisää kapasiteettia kappaletavaran suuryksikköliikenteen tarpeisiin mm. Helsingin seudulle.

Edellä esitetyn johdosta lausuma ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Perustienpidon rahoituksen jakoperusteet

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 31.24 kohdalla, että Tielaitos ottaa huomioon perustienpidon määrärahojen alueellisessa jakamisessa liikennesuoritteiden lisäksi myös tiepituusosuuden sekä raskaat kuljetukset.

Perustienpidon rahoituksesta noin 85 % käytetään hoitoon, ylläpitoon ja korvausinvestointeihin. Näitä varten alueet saavat määrärahaa tarvelaskelmien perusteella, joissa erityisesti tiepituus ja raskaan liikenteen päällysteille ja teiden rakenteille aiheuttamien vaurioiden korjaaminen ovat tärkeitä vaikuttavia tekijöitä. Vain noin 15 % perustienpidon rahoituksesta muodostava laajennus- ja uusinvestointien rahoitus jaetaan alueittain liikennesuoritteen perusteella, jonka on katsottu parhaiten selittävän näiden investointien tarvetta. Tielaitoksen johtokunta on hyväksynyt viimeksi vuonna 1998 perustienpidon määrärahojen jakoperusteet. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teiden kehittämishankkeet

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

10) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 31.24.77 kohdalla, että vuonna 1998 aloitettaviin tiehankkeisiin lisätään hankkkeet vt 25 Hanko - Skogby sekä vt 5 Vehmasmäki - Hiltunlahti.

Eduskunta edellytti, että valtatie 2:ta koskevan hankkeen jatkorahoitus välillä Pori - Ulvila turvataan.

Hankkeet vt 25 Hanko - Skogby ja vt Vehmasmäki - Hiltulanlahti aloitettiin vuonna 1998, kuten eduskunta edellytti.

Porin ja Ulvilan välisen valtatien 2 jakson kehittämistoimista on syksyllä 1999 valmistunut valtatien parantamishanke Porin keskustan kohdalla. Seuraavaksi suunnitelmissa on Porin ja Ulvilan välisen tiejakson parantaminen.

Alushankintojen korkotuen käyttöönotto

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

11) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 31.32 kohdalla, että vuoden 1999 talousarvioon otetaan määräraha, jota saa käyttää uusien alusten korkotuen maksamiseen. Hallituksen tarkemmin määrittelemällä tavalla vuonna 1998 voidaan tehdä ensimmäisten alusten tilaukset.

Valtion vuoden 1999 talousarvion momentin 31.32.40 mukaan vuonna 1999 saadaan hyväksyä mainittuna vuonna tilattuja aluksia koskevia uusia korkotukilainoja enintään 400 000 000 markkaa. Korkohyvityksen perustana oleva lainamäärä saa olla enintään 50 prosenttia aluksen hankintamenosta ja korkohyvityksen määrä on viiden ensimmäisen lainavuoden aikana kolme prosenttiyksikköä. Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että alus kuuluu jäämaksuluokkaan 1 A Super ja että alus on Suomen lipun alla kolme vuotta tuen myöntämisen jälkeen.

Liikenneministeriö on notifioinut Euroopan Yhteisöjen komissiota korkotuesta jo keväällä 1999 ja antanut tämän jälkeen komissiolle useitakin sen pyytämiä lisäselvityksiä. Komissio on edellyttänyt, että korkotukea käsiteltäisiin laivanrakennusteollisuuden tukena. Liikenneministeriön mielestä komission tulkinta on virheellinen, sillä tuki maksettaisiin laivan tilaajalle (varustamolle) ja tuen tarkoituksena olisi kompensoida niitä ylimääräisiä kustannuksia, jotka aiheutuvat aluksen hyvistä jäissäkulkuominaisuuksista ja uusista ympäristöystävällisistä ratkaisuista. Näin ollen korkotukijärjestelmää ei ole voitu ottaa käyttöön vuonna 1999. Valtion vuoden 2000 talousarvion mukaan vuoden 1999 käyttämätön korkotukivaltuus siirtyy vuodelle 2000.

Henkilöliikenteen laajuuden turvaaminen

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

12) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti momentin 31.57.61 kohdalla, että hallitus jatkaa alv-korotusten korvaamista joukkoliikenteelle joko budjettimäärärahojen tai energiaverohelpotusten muodossa.

Eduskunta edellytti, että jatkossakin turvataan nykyisen laajuisen henkilöliikenteen jatkuminen.

Henkilöliikenteen laajuus on myös vuonna 1999 pystytty säilyttämään. Samalla liikenneministeriö on pystynyt entistä enemmän panostamaan myös joukkoliikenteen kehittämiseen ja sen houkuttelevuuden parantamiseen

Kiskobussitilauksen peruuntumisen vaikutukset

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

13) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 31.58 kohdalla, ettei VR:n kiskobussien tilauksen peruun-

tuminen estä tältä osin valmisteltua henkilöliikenteen palvelujen kehittämistä. Kiskobussitilauksen peruuntuminen ei saa myöskään johtaa niiden käyttöön valmistautuneiden rataosien liikenteen vaikeutumiseen.

Liikenneministeriö on kannattamattoman henkilöjunaliikenteen ostoillaan turvannut vähäliikenteisten rataosien liikenteen. Liikenneministeriöllä on omalta osaltaan edelleen valmiudet kiskobussiliikenteen aloittamiseen. Kaluston hankintaan liittyvät päätökset tekee rautatieliikenteen harjoittaja.

Asia on loppuunkäsitelty, eikä anna aihetta jatkokäsittelyyn.

Ilmailulaitoksen voiton tuloutus

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

14) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskunta edellytti luvun 31.92 kohdalla, että ennen vuotta 2002 Ilmailulaitoksen tuloksesta ei vaadita voitontuloutusta valtiolle, vaan Ilmailulaitos oikeutetaan käyttämään mahdollinen voittonsa kokonaisuudessaan investointiohjelmansa rahoitukseen

Valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 21 §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa liikelaitoksen tilinpäätöksen ja päättää sen perusteella vuosittain liikelaitoksen voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon. Tuloutusta määrättäessä otetaan huomioon liikelaitoksen tulos, kehitysvaihe, investointitarve ja muut vastaavat tekijät. Vuoden 1997 voitosta, joka oli 73 milj.mk tuloutettiin valtiolle 22 milj.mk eli 30 % ja vuoden 1998 tuloksesta, joka oli 96 milj.mk tuloutettiin valtiolle 29 milj.mk. Vuoden 1999 tilinpäätöksen valmistuttua valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä. Ilmailulaitos on rahoitussuunnittelussaan varautunut 30 %:n voitontuloutukseen. Periaatteellista luopumista voiton tulouttamisesta esimerkiksi 5 vuodeksi ei pidetä mahdollisena. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Poikkeukset luotsinkäyttövelvollisuudesta
Väylä- ja luotsausmaksujen taso

HE 144/1997 vp
Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 2.12.1997, että yksittäisiä poikkeuksia voidaan käyttää tapauksissa, joissa luotsikäyttövelvollisuuden soveltaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Eduskunta edellytti, että hallitus välittömästi tarkistaa uuden luotsinkäyttövelvollisuuden peusteita ja muuttaa poikkeuslupaehtoja, jos lain ja asetuksen voimaantulon jälkeen selvästi voidaan osoittaa niiden johtavan erityisesti pienempien varustamoiden kannattavuusongelmiin, ja viitaten liikenneministeriön antamaan selvitykseen, että saariston ja Ahvenanmaan yhteysalus- ja lossiliikenteen jättämisestä luotsikäyttövelvollisuuden ulkopuolelle säädetään asetuksella.

Eduskunta edellytti, että väylä- ja luotsausmaksut pidetään tasolla, joka ei vaaranna suomalaisten vientiyritysten kilpailukykyä.

Merenkulkulaitoksella on luotsausasetuksen (92/1998) 9 §:n nojalla mahdollisuus myöntää yksittäistapauksessa poikkeuksia luotsinkäyttövelvollisuutta koskevista säännöksistä, jos niiden soveltaminen on ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa.

Luotsausasetukseen on 22.4.1999 annetulla asetuksella (509/1999) lisätty uusi 9 a §, jonka nojalla Merenkulkulaitoksen keskushallinnon on mahdollista myöntää vapautus luotsinkäytöstä sellaisille aluksen päälliköille, joilla on pitkäaikainen kokemus liikenteestä Suomen rannikolla. Poikkeuspykälä voidaan käyttää silloin, kun alus liikennöi useisiin eri Suomen satamiin. Säännöksen tarkoituksena on erityisesti pienempien varustamojen toimintaedellytysten parantaminen. Saariston ja Ahvenanmaan yhteysalus- ja lossiliikenteen jättämisestä luotsinkäyttövelvollisuuden ulkopuolelle säädetään luotsausasetuksen 1 §:n 3 momentissa.

Väylä- ja luotsausmaksuissa hallituksen tavoitteena on ollut kustannusvastaavuuden parantaminen. Huomattava osa suomalaisten vientiyritysten tuotteista kuljetetaan sellaisilla suomalaisilla ja muista EU-maista olevilla aluksilla, joita väylämaksujärjestelmä suosii ja joiden päälliköillä on linjaluotsinkirja, jolloin luotsausmaksuja ei makseta. Asia ei anna enää aihetta toimewnpiteisiin.

Digitaalisen lähetystoiminnan toimiluvat ja rahoitussuunnitelmat

HE 34/1998 vp
Liikennevaliokunta

> Eduskunta edellytti 22.9.1998, että hallitus selvittää välittömästi radio- ja televisiotoiminnan digitalisoinnin rahoitukseen liittyvät kysymykset, siten että siirtymä tapahtuu kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
>
> Eduskunta edellytti, että 2. lain 1 §:n toteutuminen Yleisradion rahoituksen turvaamisen osalta toteutuu kaikissa olosuhteissa. Mikäli toimilupamaksujen kertymä ennalta arvaamattomista syistä pienenee, on hallituksen annettava välittömästi eduskunnalle lakiesitys toimilupamaksuprosenttien tarkistamisesta.

Valtioneuvosto on myöntänyt digitaalisen lähetystoiminnan toimiluvat kesällä 1999. Toimiluvat ovat voimassa 1.9.2000 alkaen 10 vuotta. Toimilupia myönnettäessä pyrittiin sekä toimilupaehdoin että erityisin hallituksen lausumin ratkaisuun, jossa siirtymä tapahtuisi kuluttajan kannalta mahdollisimman edullisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Hallitus tulee seuraamaan asian kehittymistä.

Televisiomainonnan määrä laski jonkin verran vuonna 1999. Valtioneuvosto korotti kuitenkin televisiomaksua 100 markalla turvatakseen Yleisradio Oy:n rahoituksen.

Valtion omaisuuden myyntitulojen suuntaaminen liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 13) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti pääluokan 31 kohdalla, että valtion omaisuuden myyntituloja suunnataan liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen.

Valtion omaisuuden myyntitulojen suuntaaminen liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen ratkaistaan valtion talous- ja lisätalousarvioiden yhteydessä. Valtion velkatilanteesta johtuen valtion omaisuuden myyntituotot on ohjattu lähinnä valtionvelan lyhentämiseen. Asia ei näin ollen enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Valtatien 2 kunnostaminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

14) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.24.77 kohdalla, että Porin keskustaa koakevan kehittämishankkeen valmistuttua valtatie 2:n kunnostusta jatketaan Pori—Ulvila hankkeena.

Porin ja Ulvilan välisen valtatien 2 jakson kehittämistoimista on syksyllä 1999 valmistunut valtatien parantamishanke Porin keskustan kohdalla. Seuraavaksi suunnitelmissa on Porin ja Ulvilan välisen tiejakson parantaminen.

Kymijoki-Mäntyharju -kanavahankkeen suunnittelu

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

15) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.30.77 kohdalla kanavahankkeen suunnittelun käynnistämistä hankkeen toteuttamisasteen nostamiseksi.

Liikenneministeriö on 7.12.1998 asettanut työryhmän arvioimaan Saimaan kanavan mahdollisen laajentamisen ja Saimaan kanavaliikenteen kannalta oleellisten muiden kanavahankkeiden kustannuksia, toteutusedellytyksiä ja vaikutuksia. Saimaan kanavan vuokrasopimus päättyy vuonna 2013. Työryhmä tulee tarkastelemaan myös Kymijoen ja Mäntyharjun kanavia osana itäisen Suomen sisävesiväylästön järjestelyjä. Työryhmän toimikausi on vuoden 2000 kesäkuun loppuun asti.

Alusluettelotuen laajentaminen ja hinausmaksun käyttöönotto

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

16) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.32.40 kohdalla Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten turvaamiseksi, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet tukea ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjä lastialuksia omistavia varustamoita valtion varoista nykyisen alusluettelotuen lisäksi määrällä, joka vastaa varustamotyönantajan maksamia merimieseläke-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuja sekä vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksesta ja vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksesta ja vapaa-ajan lisävakuutuksesta työnantajan maksamaa osaa. Samalla tulee selvittää myös mahdollisuudet hinausmaksujärjestelmän käyttöönottamiseen.

Liikenneministeriö esitti sekä lokakuussa 1998 että kesäkuussa 1999 Suomen

kauppalaivaston kilpailukyvyn parantamiseksi tarkoitettua toimenpideohjelmaa, johon mm. sisältyi myös ehdotus siitä, että ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjä lastialuksia omistavia varustamoita tuettaisiin valtion varoista nykyisen alusluettelotuen lisäksi määrällä, joka vastaa varustamotyönantajan maksamia merimieseläke-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuja sekä vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksesta ja vapaa-ajan lisävakuutuksesta työnantajan maksamaa osaa. Kummallakaan kerralla esitys ei saanut riittävää kannatusta hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa.

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n väliaikaisessa muuttamisessa 23.12.1999 annetun lain mukaan varustamoyritykselle myönnetään vuonna 2000 tukena nykyisen tuen lisäksi 40 prosenttia mainittuna vuonna aiheutuvasta työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavasta määrästä. Tuen laajentaminen on notifioitu Euroopan Yhteisöjen komissiolle ja komission hyväksyttyä muutoksen laki saatetaan voimaan asetuksella.

Hinausmaksun käyttöönottoa on selvitetty liikenneministeriön toimesta. Hinaus on vain yksi tapa avustaa alusta jäänmurron yhteydessä. Hinauksen aiheuttamia lisäkustannuksia muunlaiseen avustukseen verrattuna ei ole voitu osoittaa. Hinausmaksun käyttöönottoon liittyy myös lainsäädännöllisiä ongelmia. Liikenneministeriö ei pidä perusteltuna hinausmaksun uudelleen käyttöönottamista.

Seinäjoen ja Mikkelin lentokenttien toiminnan jatkuvuuden turvaaminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

17) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 31.50 kohdalla, että Seinäjoen ja Mikkelin lentokenttien toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi selvitetään mahdollisuudet siirtää mainitut kentät Ilmailulaitoksen alaisuuteen.

Liikenneministeriö on selvittänyt yhteistyössä Ilmailulaitoksen kanssa mahdollisuuksia siirtoihin. Liikenneministeriö seuraa vakituisen lentotoiminnan tilannetta näiden lentoliikenteen kenttien osalta. Lentokenttien siirtäminen valtion haltuun ei tässä vaiheessa näytä perustellulta.

Länsimetro

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

18) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.60.34 kohdalla, että länsimetroa koskevia neuvotteluja kiirehditään.

Liikenneministeriö pitää YTV:n hallituksen esitystä pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäluonnokseksi pääosin hyvänä ja siinä esitettyjä hankkeita oikeansuuntaisina. Ministeriön mielestä pääkaupunkiseudun rakennettavien alueiden käyttöönottojärjestys tulisi tarkemmin pyrkiä ajoittamaan ottaen huomioon maankäytön ennusteisiin ja alueiden käyttöön liittyvät riskitekijät. Näin liikennejärjestelmää voitaisiin toteuttaa maankäytön kehittymiseen nähden oikeassa järjestyksessä. Länsimetro on pääkaupunkiseudun kaupunkien hanke osana pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmää. Sen suunnitteluvastuu kuuluu kaupungeille. Espooja Helsingin kaupungit ovat

aloittaneet länsimetron suunnittelun loppuvuodesta 1999. Mahdolliset päätökset tehdään aikaisintaan vuonna 2002.

Seutu- ja kaupunkilippujen tukeminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

19) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.60.61 kohdalla, että nykyistä suurempi osuus alueellisten ja paikallisten liikennepalveluiden ostoon tarkoitetusta määrärahasta käytetään seutu- ja kaupunkilippujen tukemiseen.

Seutu- ja kaupunkilippurahoituksen osuus alueellisen ja paikallisen liikenteen palveluihin käytetystä määrärahasta on vuonna 1999 arviolta vajaa 20 %. Joukkoliikenteen käytön lisäämiseksi liikenneministeriö on käynnistämässä lippurahoitukseen liittyviä kokeiluja. Tarkoituksen on tutkia uudenlaisten lipputuotteiden vaikutuksia joukkoliikenteen käyttäjämääriin, lippujen markkinaosuuksiin ja joukkoliikenteen rahoitukseen.

Lehdistötuki

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

20) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 31.72.42 kohdalla, että hallitus laatii lehdistötukea koskevan selvityksen, jossa otetaan huomioon myös uudet viestinnän muodot ja josta käy ilmi lehditötuen tarve sekä jakoperiaatteet.

Liikenneministeriö tulee pikaisesti käynnistämään eduskunnan edellyttämän selvityksen.

Liikenneministeriö teetti selvityksen lehdistötuen jakoperusteista, vaikutuksista ja tulevaisuuden tarpeista sekä Suomen lehdistötukijärjestelmä ja sen tulevaisuudesta. Selvitysten tulokset pyritään ottamaan huomioon lehdistötuen ehdoissa sekä tarvittaessa lainsäädäntöä kehittämällä.

Tieverkon keskeneräisten kehittämishankkeiden jatkaminen

HE 241/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

3) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 31.24.79 kohdalla, että keskeneräisten kehittämishankkeiden jatkamiseen voidaan osoittaa riittävä rahoitus siten, että töitä voidaan jatkaa keskeytyksettä myös vuonna 1999.

Keskeneräisiä tieverkon kehittämishankkeita jatkettiin keskeytyksettä vuonna 1999. Asia ei näin ollen anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tieverkon kehittämishankkeet

HE 19/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

1) Hyväksyessään 18.6.1999 vuoden 1999 lisätalousarvion eduskunta edellytti pääluokan 31 kohdalla, että seuraavassa lisätalousarviossa ja ensi vuoden talousarviossa turvataan kehittämishankkeiden taloudellinen ja tarkoituksenmukainen jatkaminen.

Lausuman mukaisesti tieverkon kehittämishankkeiden rahoitusta on lisätty vuoden 1999 toisessa lisätalousarviossa. Uudet kehittämishankkeet pyritään budjetoimaan kokonaisrahoitushankkeina, mikä turvaa hankkeiden taloudellisen ja tarkoituksenmukaisen toteuttamisen. Asia ei näin ollen enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Rautateiden kulunvalvontajärjestelmä
Junaliikenteen turvallisuus

HE 19/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

2) Hyväksyessään 18.6.1999 vuoden 1999 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 31.40.21 kohdalla, että seuraavan lisätalousarvion yhteydessä loppuosa VR:n voitontuloutuksesta osoitetaan Ratahallintokeskuksen käyttöön kulunvalvontajärjestelmän rakentamiseen ja junaliikenteen turvallisuuden parantamiseen.

Syksyn 1999 lisätalousarviossa on myönnetty loppuosa VR:n voitontulotuksesta Ratahallintokeskukselle. lisämääräraha käytetään turvallisuuden parantamiseen vahvistamalla idän liikenteen käyttämiä ratapihoja. kulunvalvontajärjestelmän rakentaminen etenee aikataulun mukaisesti siten, että junien automaattinen kulunvalvonta valmistuu tärkeimmillä pääradoilla vuonna 2001. Asia ei näin ollen enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Huoltovarmuus
Kauppa-aluskanta

HE 14/1999 vp
Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 30.11.1999, että hallitus valmistelee välittömästi ehdotukset sellaisista tukitoimenpiteistä, jotka varmistavat huoltovarmuuden turvaamiseksi riittävän, hyväkuntoisen ja tarkoituksenmukaisen kauppa-aluskannan säilyttämisen Suomen lipun alla.

Tasavallan Presidentti antoi 23.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitusohjelman mukaan "hallitus laatii kansallisen merenkulun ja huoltovarmuuden turvaamiseksi kauppalaivaston kilpailuedellytyksiä parantavan ohjelman". Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli asiaa 29.6.1999. Tällöin ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen tarvittavista toimenpiteistä Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten parantamiseksi.

Liikenneministeriö seuraa kauppalaivaston määrän kehitystä Suomen alusrekisterissä sekä henkilöstökustannusten kehitystä. Ministeriö on tarvittaessa valmis ryhtymään pikaisiin toimiin kilpailukyvyn turvaamiseksi.

Lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on 23.12.1999 muutettu siten, että varustamoyrityksille voidaan vuonna 2000 myöntää tukea 40 % työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavasta määrästä. Tämän johdosta alusluettelotukeen on myönnetty kertaluonteisesti lisäystä 20 miljoonaa markkaa.

Liikenneverkkojen parantaminen

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

7) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti pääluokan 31 kohdalla, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin liikenneinfrastruktuurin ministerityöryhmän mietinnössä ehdotetun rahoitustason saavuttamiseksi ja että valtion omaisuuden myyntituloja suunnataan liikenneverkkojen parantamiseen. Eduskunta edellytti myös pikaista uusien rahoitusmallien selvittämistä mukaan lukien kuntien sekä elinkeinoelämän yhteistyötä koskevat mahdollisuudet.

Liikenneministeriö on laatinut vuosien 2001-2004 toiminta- ja taloussuunnitelmansa muutossuunnitelman ministerityöryhmän ehdotusten pohjalta. Lisärahoitus on ministerityöryhmän mukaan tarpeen liikenneverkkojen rappeutumisen ehkäisemiseksi ja tärkeimpien isojen kehittämishankkeiden käynnistämiseen sekä liikenneturvallisuus- ja ympäristöhankkeisiin. Liikenneministeriön työryhmä selvittää parhaillaan liikenneinfrastruktuurin eri rahoituskeinoja. Selvitys valmistuu vuoden 2000 alkupuolella. Asia ei näin ollen enää anna aihetta jatkotoimenpiteisiin

Suomen Posti Oy, alueelliset palvelut
- henkilöstön työllisyys

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

8) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti pääluokan 31 kohdalla, että vuoden 2001 talousarvion yhteydessä turvataan Suomen Posti Oy:n alueellisten palveluiden saatavuus sekä henkilöstön työllisyys. Myös peruspalvelua koskeva vaatimustaso tulee samalla vahvistaa.

Postin toimipaikkaverkon uudelleen muotoamisen yhteydessä talouspoliittinen ministerivaliokunta on linjannut omistajastrategiaksi, että Postin toimipaikkaverkko pidetään nykyisen laajuisena (1 500 toimipaikkaa) siten, että Postin omien toimipaikkojen määrä on mahdollisimman suuri, että joka kunnassa on posti ja, että muutoksessa noudatetaan hyvää ja pitkäjänteistä henkilöstöpolitiikkaa. Tämä toimintalinja on vahvistettu myös eduskunnalle 4.12.1999 annetussa pääministerin ilmoituksessa. liikenneministeriö on lisäksi käynnistänyt omistajastrategisen selvityksen, jolla osaltaan vahvistetaan Postin strategista kehittämistä.

Lahti-Heinola -tieosuus

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti momentin 31.24.77 kohdalla, että Lahti - Hienola -tieosuuden rakentamista moottoritieksi selvitetään rahoituksellisena pilottihankkeena yhdessä alueen kuntien kanssa.

Hankkeitten eri rahoituskeinoja selvitetään parhaillaan erillisessä työryhmässä. Selvitys valmistuu vuoden 2000 alkupuolella. Lahti- Heinola tieosuuden valitseminen erilliseksi rahoitukselliseksi pilottihankkeeksi ei liikenneministeriön mukaan ole tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista. Hankkeen suunnittelu on käynnissä ja on aloitettavissa aikaisintaan vuoden 2002 aikana. Hanke ei sisälly nykyiseen toiminta- ja taloussuunnitelman kehyksiin. Asia ei näin ollen enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kauppa-alusten kustannustaso

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

10) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti momentin 31.32.41 kohdalla, että merenkulkuelinkeinon tulevaisuuden turvaamiseksi suomalaisten kauppa-alusten kustannustaso tulee saattaa kilpailukykyiseksi muihin kilpailijamaihin nähden.

Hallitusohjelman mukaan "hallitus laatii kansallisen merenkulun ja huoltovarmuuden turvaamiseksi kauppalaivaston kilpailuedellytyksiä parantavan ohjelman". Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli asiaa 29.6.1999. Tällöin ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen tarvittavista toimenpiteistä Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten parantamiseksi.

Liikenneministeriö seuraa kauppalaivaston määrän kehitystä Suomen alusrekisterissä sekä henkilöstökustannusten kehitystä. Ministeriö on tarvittaessa valmis ryhtymään pikaisiin toimiin kilpailukyvyn turvaamiseksi.

Lakia ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on 23.12.1999 muutettu siten, että varustamoyrityksille voidaan vuonna 2000 myöntää tukea 40 % työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavasta määrästä. Tämän johdosta alusluettelotukeen on myönnetty kertaluonteisesti lisäystä 20 miljoonaa markkaa.

Ratojen kunto

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

11) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 31.40 kohdalla, että teollisuuden kannalta keskeisten rataosien kunnosta pidetään huolta ja että paino- ja nopeusrajoitteisten ratojen määrän ei tulisi lisääntyä.

Liikenneministeriö on laatinut vuosien 2001-2004 toiminta- ja taloussuunnitelmansa

muutossuunnitelman siten, että keskeisten rataosien kunnosta pidetään huolta ja että ratojen rajoitukset eivät enää kasva. Asia ei näin ollen enää anna aihetta jatkotoimenpiteisiin.

Kerava-Lahti -oikoratahanke

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

12) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 31.40 kohdalla, että liikenneministeriö käynnistää pikaisesti pääradan liikennepaineiden keventämiseksi Kerava - Lahti -oikoratahankkeen erityisrahoitusmallin valmistelun.

Liikenneministeriössä laaditaan parhaillaan yhteenvetoa liikenneinfrastruktuurin eri rahoitusmalleista ja kootaan yhteenvetoraporttia jo tehdyistä rahoituskokeiluista. Asiakirjat valmistuvat vuoden 2000 alkupuolella. Kerava-Lahti oikoratahankkeen mahdolliset erityisrahoitusmallit selvitetään näissä selvityksissä. Asia ei näin ollen enää anna aihetta jatkotoimenpiteisiin.

Oulu-Iisalmi-Vartius -rataosuuden sähköistäminen

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

13) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 31.40 kohdalla, että ratojen sähköistyshankkeita jatketaan tehokkaasti mm. itäisen ja pohjoisen Suomen yhteyksien kehittämiseksi ja että erityisesti Oulu - Iisalmi - Vartius -rataosuuden sähköistäminen aloitetaan pikaisesti.

Liikenneministeriö on vuosien 2001-2004 TTS:n muutossuunnitelmassa ottanut huomioon rataverkon sähköistyshankkeet ja niiden jatkamisen. Oulu-Iisalmi-Vartius sähköistyshanke kuuluu TTS:ssä vuonna 2001 alkaviin hankkeisiin. Asia ei näin ollen enää anna aihetta jatkotoimenpiteisiin.

Kolmipyöräinen mopo
Kevyt nelipyörä
Mopon teoriakoe

HE 92/1999 vp
Liikennevaliokunta

Eduskunta edellytti 16.11.1999, että liikenneministeriö ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin ajoneuvon rakenteista ja varusteista annetun asetuksen (1256/1992) tarkoittamien kolmipyöräisen mopon ja kevyen nelipyörän saattamiseksi säädöstasolla yhdenvertaisiksi pitäen lähtökohtana kolmipyöräistä mopoa.

Eduskunta edellytti, että muun muassa mopon teoriakokeen läpäisemiseksi annettavaa liikennekasvatusta kouluissa lisätään ja liikennekasvatus järjestetään samojen periaatteiden mukaisesti kaikissa ala- ja yläasteen oppilaitoksissa sekä lukioissa ja ammattioppilaitoksissa.

Tasavallan Presidentti antoi 9.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Asetuksella ajokorttiasetuksen muuttamisesta (9.12.1999/1168) on kevyen nelipyörän ja mopon ajokorttivaatimukset yhdenmukaistettu.

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Ydinpolttoaineen jälleenkäsittely
Neuvostoliiton ydinvoimatuotanto

HE n:o 295/1994 vp.
Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 21.12.1994, että hallitus selvittää, onko käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittely koko ketjun huomioon ottaen ihmisten ja ympäristön kannalta parempi vaihtoehto kuin käytetyn ydinpolttoaineen suora loppusijoittaminen.

Eduskunta edellytti, että hallitus osallistuu määrätietoisesti kansainväliseen yhteistyöhön, jolla pyritään ratkaisemaan entisen Neuvostoliiton alueen sotilaallisen ja muun ydinvoimantuotannon aiheuttamia mittavia ongelmia.

1. Käytetyn polttoaineen jälleenkäsittely/suora loppusijoitus

Kauppa- ja teollisuusministeriö tilasi eduskunnan lausumassa tarkoitetun turvallisuuspainotteisen vertailuselvityksen Valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta. Selvitys "Käytetyn ydinpolttoaineen suoraan loppusijoitukseen ja jälleenkäsittelyyn perustuvien huoltovaihtoehtojen säteily- ja ympäristöturvallisuus" valmistui alkuvuodesta 1996 ja on julkaistu ministeriön julkaisusarjassa "tutkimuksia ja raportteja" numerolla 8/1996.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

2. Entisen Neuvostoliiton alueen ydintuotannon aiheuttamat ongelmat

Suomi on osallistunut vuodesta 1992 lähtien voimallisesti entisen Neuvostoliiton alueen ydinalan heikkouksien parantamiseen. Toiminta kohdistuu neljään osa-alueeseen: ydinreaktoreiden turvallisuus, ydinvoimalaitosten ympäristön säteilynmittaus- ja hälytysjärjestelmät, ydinjätteet ja ydinmateriaalivalvonta (ydinsulku). Näistä kolmen ensiksi mainitun toiminta on keskittynyt Suomen lähialueeseen. Suurin panos on annettu ydinreaktoreiden turvallisuuden lisäämiseen (Sosnovyj Borin ja Kuolan ydinvoimalaitokset). Viime vuosina on ydinjätehankkeiden osuus lisääntynyt samalla kun laitosparannusten osalta toiminta on siirtymässä suunnitelmien laadinnasta niiden paljon kansainvälistä pääomaa vaativaan toteuttamiseen.

Kahdenkeskisen toiminnan lisäksi Suomi osallistuu aktiivisesti entisen Neuvostoliiton alueen ydinalan kansainväliseen kehitystoimintaan Euroopan jälleenrakennuspankin (EBRD), Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) ja Euroopan unionin toiminnan kautta. Lisäksi useita hankkeita toteutetaan pohjoismaisena yhteistyönä. Yhteistyöllä voidaan toteuttaa paljon rahaa vaativia laitteistoparannuksia sekä myös välttää päällekkäisyyttä.

Toiminta on nykyisin jo vakiintunutta eikä lausuma anna enää jatkossa aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Enso-Gutzeit Oy:n ja Veitsiluoto Oy:n sulautuminen

HE 11/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

7) Hyväksyessään 21.6.1995 vuoden 1995 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 32.50.88 kohdalla hallituksen huolehtivan siitä, että Enso-Gutzeit Oy sitoutuu jatkossa omalta osaltaan kehittämään Oulun tehtaan lisäksi myös Kemin ja Kemijärven tehtaita. Erityisesti eduskunta edellytti, että KTM ja Enso-Gutzeit Oy sitoutuvat Enso-Gutzeit Oy:n ja Veitsiluoto Oy:n fuusion ehtona viipymättä laatimaan ja toteuttamaan viime joulukuussa osakassopimuksessa sovitun Veitsiluoto Oy:n Kemijärven tehtaiden jatkokehitysohjelman.

Enso-Gutzeit Oy:n ja Veitsiluoto Oy:n hallintoneuvostojen yhteisellä päätöksellä yhtiöt käynnistivät 11.5.1995 Ouluun sijoitettavan paperikoneinvestoinnin. Rakennustyöt aloitettiin vuoden 1995 lopussa ja rakentaminen vuonna 1996 sujui aikataulun mukaisesti ja koneen käyntiinlähtö ajoittuu kevät-kesään 1997. Uuden päällystettyä hienopaperia valmistavan koneen kapasiteetti on 360 000 t/a ja hankkeen kustannusarvio on noin 2,7 mrd markkaa.

Enso-Gutzeit ilmoitti kauppa- ja teollisuusministeriölle, että se sitoutuu omalta osaltaan kehittämään Kemin ja Kemijärven tehtaita liiketaloudellisten periaatteiden pohjalta. Kemissä saatiin vuoden lopussa valmiiksi noin 170 milj. markan investoinnit paperikoneen uudistamiseksi. Kemijärven tehtaalla käynnistyi syyskuussa lähes 300 milj. markkaa maksanut uudistettu kuitulinja, jonka rakentamisesta päätettiin välittömästi valtion ja Enso-Gutzeit Oy:n välillä vuoden 1994 marraskuussa allekirjoitetun osakassopimuksen jälkeen. Tämän investoinnin ansiosta Kemijärven tehtaan elinikä jatkuu vuosikymmenen loppuun asti.

Kemijärvellä tapahtuvan puunjalostuksen jatkokehittämisvaihtoehdot selvitti tehtävää varten asetettu yhtiön sisäinen työryhmä, joka jätti raporttinsa 26.9.96. Selvityksen mukaan mm. sellutehtaan toiminnan jatkaminen ensi vuosikymmenen alkupuolella vaatii vielä lisäinvestointeja. Tehdyn selvitystyön pohjalta tulee jatkossa arvioida ja päättää, miten puunjalostuksen kehittämistä on tarkoituksenmukaista Kemijärvellä jatkaa.

Tämä arvio tehdään Enso-konsernissa yrityksen normaalin strategiasuunnittelun puitteissa.

KTM seuraa yhtiön toimenpiteitä. Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Laki maitohygienialain 23 §:n muuttamisesta

HE 25/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.6.1995, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevan säännöstön yhdenmukaistamiseksi.

Tarvittavat muutokset valmisteltiin virkatyönä Suomen Kuntaliiton, maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, elintarvikeviraston ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö on toteuttanut eduskunnan lausuman mukaiset toimenpiteet lailla eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta (1195/96), joka tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimenpiteet sisältyvät lakiin terveydensuojelulain muuttamisesta (777/96), joka niinikään tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla ympäristöterveydenhuollon maksujärjestelmiä, päätösvallan siirtoa, oikeusturvaa ja pakkotoimia koskevat säännökset on annettu elinvarvikelailla (361/1995), joka tuli voimaan 1.7.1995. Elintarvikelain, hygienialain ja terveydensuojelain säännökset eivät mainittujen asioiden osalta ole täysin yhdenmukaisia.

Lipposen II hallitusohjelman mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen valvontaosaston yhdistämistä. Tarkoituksena on, että uusi organisaatio aloittaisi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla vuoden 2001 alussa. Kun elintarvikevalvonta on organisoitu uudelleen, elintarvikelain sisällölliset muutostarpeet selvitetään ja toteutetaan yhtenä kokonaisuutena.

TEKES, myöntämisvaltuudet
Innovaatiojärjestelmä

HE 72/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

9) Hyväksyessään 15.12. valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti luvun 32.44 kohdalla, että tulevissa talousarvioissa Tekesin myöntämisvaltuudet soveltavan tutkimuksen ja tuotekehitystuen rahoitukseen turvataan osana kansallista innovaatiojärjestelmää.

T&k-toiminnan tukeminen on eräs kauppa- ja teollisuusministeriön painopistealue. Tekesin sekä soveltavan teknisen tutkimuksen että tuotekehityksen rahoittaminen on olennainen osa kansallista innovaatiojärjestelmää ja sen kehittämistä.

Vuoden 1997 I lisätalousarviossa Tekesin myöntämisvaltuuksia lisättiin osana kansallista t&k-toiminnan lisäpanostusta 300 miljoonalla markalla. Lisärahoitus kohdistuu sekä soveltavaan tekniseen tutkimukseen että tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin. Lisäksi Tekesille myönnettiin 50 miljoonaa markkaa käytettäväksi oman pääomanehtoisena tuotekehityslainana, joka on tarkoitettu ensisijaisesti aloittaville pk-yrityksille.

Vuoden 1998 talousarviossa Tekesin myöntämisvaltuuksia lisättiin t&k lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti. Lisäys kohdistui sekä soveltavan tutkimuksen että tuotekehitystuen rahoitukseen.

Vuoden 1999 talousarviossa Tekesin myöntövaltuuksia lisättiin edelleen t&k-lisärahoitusken käyttösuunnitelman mukaisesti.

KERA Oy:n myöntämät korkotukilainat

HE 72/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

10) Hyväksyessään 15.12.1995 valtion talousarvion vuodelle 1996 eduskunta edellytti momentin 32.49.42 kohdalla, että Kera Oy:n johtokunnalle tulee

sallia poikkeustapauksissa oikeus myöntää korkotukilainoja kehitysalueelle ja rakennemuutosalueilla myös muille kuin pk-yrityksille silloin, kun se on erityisen perusteltua työllisyyden ja sitä turvaavan yritystoiminnan rakenteen monipuolistamisen kannalta.

Valtioneuvosto päättää Kera Oy:lle momentilla 32.49.42 olevan korkotuen tarkemmista ehdoista ns. korkotukisitoumuksessa Kera Oy:lle. Valtion vuoden 1996 talousarvioon sisältyvät muutokset otetaan huomioon vuoden 1996 alussa tehtävässä valtioneuvoston päätöksessä, jolla korkotukisitoumusta tarpeellisilta osiltaan muutetaan.

Valtioneuvosto on Kera Oy:lle antamansa korkotukisitoumuksen muuttamista koskevassa päätöksessään lisännyt sitoumuksen tätä koskevan ehdon.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Valtionyhtiöiden yksityistäminen, periaatteet

HE 3/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

4) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti pääluokan 32 kohdalla, että hallituksen on saatettava eduskunnan käsiteltäväksi valtionyhtiöiden yksityistämisessä noudatettavat periaatteet. Hallituksen tulee huolehtia siitä, että nykyistä olennaisesti merkittävämpi osuus tuloista käytetään välittömästi taloudellista toimeliaisuutta palveleviin hankkeisiin, erityisesti teollisen toiminnan edellytysten kehittämiseen ja rakenteen uusimiseen.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle marraskuussa 1996 elinkeinopoliittisen selonteon. Tässä selonteossa on saatettu eduskunnan käsiteltäväksi valtionyhtiöiden yksityistämisessä noudatettavat periaatteet sekä osakemyynneistä saatavien tulojen käyttösuunnitelmat.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Teknologian kehittämiskeskuksen resurssit

HE 3/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

5) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 32.44 kohdalla, että hallitus kiinnittää edelleen riittävää huomiota Teknologian kehittämiskeskuksen resurssien riittävyyteen. Eduskunta katsoi, että huipputeknologian kuten sähkö- ja elektroniikkateollisuuden kasvu edellyttää lisäinvestointeja alan tutkimukseen, tuotekehitykseen ja korkeakoulutukseen.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan valtion omaisuuden omistuspohjan laajentamisesta saatavia varoja ohjataan tutkimus- ja kehitystoiminnan vahvistamiseen siten, että t&k:n osuus on vuonna 1999 2,9 % bruttokansantuotteesta. Päätös edellyttää myös yksityisen sektorin merkittävää lisäpanostusta t&k-toimintaan.

Valtion tiede- ja teknologianeuvoston tekemän t&k-lisärahoituksen käyttösuunnitel-

man mukaisesti vuoden 1997 I lisätalousarviossa tehtiin seuraavat Teknologian kehittämiskeskusta, Tekesiä, koskevat lisäykset:

Tekesille osoitettiin 50 miljoonan markan määräraha myönnettäväksi oman pääomanehtoisena tuotekehityslainana, jonka avulla vahvistetaan varsinkin alkavien pk-yritysten rahoitusta ja siten kannustetaan uusien, teknologialähtöisten ja -painotteisten yritysten perustamiseen.

Tekesin myöntämisvaltuuksia lisättiin 300 miljoonalla markalla. Lisärahoitus kohdistuu sekä soveltavaan tekniseen tutkimukseen että tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin.

Tekesin toimintamenoihin osoitettiin 10 miljoonan markan määräraha, jolla katetaan Tekesin määrärahojen kasvusta ja niihin liittyvistä tehtävistä johtuva henkilöstön lisäystarve.

Vuoden 1998 talousarviossa Tekesin myöntövaltuuksia lisättiin t&k -lisärahoituksen käyttösuunnitelman mukaisesti. Lisärahoitus kohdistuu soveltavaan tekniseen tutkimukseen, tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin sekä pääoman ehtoiseen tuotekehityslainaan. Samoin lisättiin Tekesin toimintamenoja suunnitelman mukaisesti.

Vuoden 1999 talousarviossa Tekesin myöntövaltuuksia lisättiin t&k-lisärahoitussuunnitelman mukaisesti. Samoin lisättiin Tekesin toimintamenomäärärahoja. Vuoden 1999 talousarviossa Tekesiä koskevat momentit on muutettu ministeriön uuden momenttijaottelun mukaisesti. Uudet momentit ovat 32.20.26, 32.20.27, 32.20.40, 32.20.83 ja 32.20.85.

Elintarvikevalvonnan epäkohdat

Kertomus 5/1996 vp
Talousvaliokunta

> 3) Eduskunta hyväksyi 13.5.1997 perustuslakivaliokunnan mietinnö n, jonka liitteenä olevassa lausunnossa talousvaliokunta edellytti, että hallitus kiireellisesti ryhtyy toimenpiteisiin elintarvikevalvonnassa havaittujen epäkohtien ja puutteiden poistamiseksi.

Elintarvikevalvonnassa havaittujen epäkohtien poistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asetti 24.6.1996 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää maatalous- ja elintarviketuotantoon kohdistuvat valvonta- ja testaustarpeet sekä tehdä ehdotus elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden valvontaa ja tarkastusta koskevista valtion hallinnon muutostarpeista. Työryhmässä olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä soisaali- ja terveysministeriö.

Työryhmä teki valvonnan ja valvontaorganisaation kehittämistä ja selkiinnyttämistä koskevia ehdotuksia. Ehdotukset käsiteltiin hallinnon kehittämisen ministerityöryhmässä kesällä 1997.

Käsittelyn pohjalta Elintarvikeviraston ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen yhteistyötä on tiivistettiin.

Lipposen II hallituksen ohjelmaan on kirjattu elintarvikkeiden valvontaa ja tarkastusta koskevan valtionhallinnon selkeyttäminen. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut 22.10.1999 työryhmän valmistelemaan Elintarvikeviraston ja Eläinlääkin-

tä- ja elintarvikelaitoksen valvontaosaston yhdistämistä. Työryhmän tehtävänä on selvittää, miten yhdistäminen toteutetaan, miten tulosohjausvastuu jaetaan maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kesken sekä tehdä esitys tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi. Tarkoituksena on, että uusi organisaatio aloittaisi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla vuoden 2001 alussa. Työryhmän on suoritettava tehtävänsä 31.3.2000 mennessä.

Kilpailuneuvoston asema

HE 243/1997 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 24.3.1998, että hallitus kiireellisesti valmistelee ja antaa eduskunnalle esityksen kilpailuneuvoston muuttamiseksi varsinaiseksi tuomioistuimeksi tai sen tehtävien siirtämisestä varsinaiseen tuomiostuimeen

Oikeusministeriö on 3.6.1998 asettanut toimikunnan selvittämään, miten kilpailuneuvostolle kuuluvat lainkäyttötehtävät tulisi organisatorisesti järjestää. Toimikunnan on määrä saada työnsä valmiiksi 15.1.1999 mennessä.

Toimikunnan enemmistö katsoi, että tulisi perustaa uusi erityistuomioistuin, joka käsittelisi nykyisin kilpailuneuvostolle ja markkinatuomioistuimelle kuuluvia asioita.

Oikeusministeriö on sittemin 14.6.1999 asettanut sisäisen työryhmän, jonka tehtävänä on 31.12.1999 mennessä esittää ratkaisunsa kilpailuneuvostolle ja markkinatuomioistuimelle kuuluvien asioiden käsittelystä joko yhdessä erityistuomioistuimessa tai tuomioistuinlaitokseen jo kuuluvissa tuomioistuimissa.

Yhdistysrekisterin tehostaminen

LA 93 /1997 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.5.1998, että yhdistysrekisterin tehostamista jatketaan patentti- ja rekisterihallituksessa kehittämällä hallintomenettelyä ja kansalaisten neuvontatoimintaa sekä ottamalla täysimääräisesti käyttöön uuden tekniikan mahdollistamia ratkaisuja. Tavoitteena tulee olla, että uusien yhdistysten rekisteröimisen keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 2002 enintään kaksi kuukautta.

Yhdistysrekisterissä toteutetaan pitkäjänteistä kehittämissuunnitelmaa, jolla pyritään lyhentämään käsittelyaikoja eduskunnan lausumassa asetettuun tavoitetasoon ja muutoinkin aikaansaamaan asiakaskunnan tarpeet tyydyttävä palvelutaso. Kertomusvuonna on yhdistysrekisterin uusi atk-järjestelmä ollut ensi kertaa tuotantokäytössä. Järjestelmä mahdollistaa ilmoitusten tehokkaamman käytön ja synergiaedut kaupparekisterin kanssa, ja sen edelleen kehittämisen vaihtoehtoja selvitetään. Eduskunnan kannanottojen mukaisesti ilmoitusten käsittelyjärjestelmä pyritään säilyttämään keskitettynä muun muassa käsittelyn nopeuden ja taloudellisuuden turvaamiseksi. Yhdistysrekisterin käsittelyajat ovat ilmoitustyypistä riippuen tasaantuneet 3-4 kuukauden tasolle, nimenkirjoittajamuutosten osalta on päästy lähes reaaliaikaiseen käsittelyyn.

Järjestelmän kehittämisen ohella yhdistysasioiden käsittelyä on tehostettu uusimalla

yhdistysrekisterin hallintoa sekä ottamalla käyttöön tiimityöskentelymenetelmät. Kauppa- ja teollisuusministeriö seuraa kehittämistoimenpiteiden etenemistä puuttuen tarvittaessa tähän tulosjohtamisen tarjoamin välinein.

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 21) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 32.30.45 kohdalla, että myöntämisvaltuuden ja sen mukainen momentin sisältämä rahoitus säilytetään kuluvan vuoden tasolla ja käytännön järjestelyistä huolehditaan tarvittaessa lisätalousarvioteitse.

Momentin 32.30.45 myöntämisvaltuus oli vuoden 1998 varsinaisessa talousarviossa yhteensä 250 000 000 mk. Lisätalousarvioilla lisättiin ko. momentin myöntämisvaltuutta yhteensä 58 000 000 markalla eli ko. momentin myöntämisvaltuu yhteensä vuonna 1998 oli 308 000 000 mk. Vuoden 1999 varsinaisessa talousarviossa myöntämisvaltuus oli vuoden 1998 tasolla eli 250 000 000 mk. Lisätalousarvioilla lisättiin EU-ohjelmien rahoituksen käytön turvaamiseksi vuoden 1999 myöntämisvaltuutta 35 628 000 markalla eli vuoden 1999 myöntämisvaltuus oli yhteensä 285 628 000 mk.

Momentin 32.30.45 myöntämisvaltuus ja sen mukainen momentin sisältämä rahoitus oli siten varsinaisissa talousarvioissa vuoden 1998 ja 1999 osalta samalla tasolla.

Energiapuutuki

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.12.1998, että tuki energiapuulle vuoden 2000 talousarviossa osoitetaan kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalta.

Energiapuutuki sisältyi vuoden 1999 talousarviossa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla momentille 30.31.44, *Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen.* Kesäkuussa 1999 tuli voimaan kestävän metsätalouden rahoituslain muutos, jonka nojalla tämän lain mukaisia varoja voidaan käyttää energiapuun korjuun lisäksi haketuksen tukemiseen.

Eduskunta on päättänyt vuoden 2000 talousarviossa säilyttää vuoden 1999 aikana laadittu tukijärjestely ennallaan ja jatkaa kyseistä energiapuutukea maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä laadittiin vuoden 1999 aikana laajan asiantuntijaryhmän avustuksella Uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelma, Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja 4/1999. Ohjelmassa asetetaan tavoitteeksi lisätä uusiutuvilla energialähteillä tuotetun energian määrää puolitoistakertaiseksi vuoteen 2010 mennessä verrattuna vuoden 1995 tilanteeseen. Lisäys saadaan 90 prosenttisesti bioenergiasta. Metsäpolttoaineilla on tärkeä osa ohjelmassa. Niiden käyttöä lisätään edellä todetun maa- ja metsätalousministeriön korjuu- ja haketustuen lisäksi mm. tukemalla alan teknologian kehitystä, suosimalla puuta energiaverotuksessa sekä avustamalla energiapuun korjuu- ja käyttöinvestointeja kauppa- ja teollisuus-

ministeriön energiatuella. Uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelma on esitelty eduskunnan talousvaliokunnalle.

Puun energiakäyttöä edistämistä jatketaan tulevina vuosina uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelman linjausten mukaisesti.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Telakkatuen tilausvaltuuksien käyttö

HE 241/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 4) Hyväksyessään 4.12.1998 vuoden 1998 toisen lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 32.50 kohdalla, että hallituksen tulisi pikaisesti selvittää, millä toimenpiteillä voidaan turvata käyttämättä oleva telakkatuen tilausvaltuuksien käyttö myös ensi vuonna siten, että asiasta voidaan päättää vuoden 1999 talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Hyväksyessään valtion talousarvioesityksen vuodelle 1999 eduskunta päätti, että vuonna 1999 avustuksia saa myöntää siten, että alusten rakentamis- ja peruskorjaussopimusten yhteenlaskettu arvo vuoden 1998 sopimusten kanssa voi yhteensä olla enintään 5 000 000 000 markkaa, joten vuonna 1998 käyttämättä jäänyt telakkatuen tilausvaltuus siirrettiin käytettäväksi vuonna 1999.

Asia ei anna aihetta enää toimenpiteisiin.

Sähkömarkkinoiden kehitys

HE 162/1998 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 1.12.1998, että hallitus seuraa sähkömarkkinoiden kehitystä ja antaa tarvittaessa esitykset niin, että sähkönkäyttäjää suojaavia säännöksiä sovelletaan kotitalouksiin myös asunto-osakeyhtiöissä ja kiinteistöosakeyhtiöissä yhteisostoina tapahtuvassa sähkön hankinnassa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö selvitti sähkön yhteisostoon liittyviä kysymyksiä maaliskuussa 1999 valmistuneessa selvityksessä. Yhteisostossa kuluttajan asemaa ei heikennä se, että sähkömarkkinalain kuluttajansuojaan liittyvät säännökset eivät koske yhteisostoja. Yleiset kuluttajansuojalain säädökset suojaavat kuluttajaa myös yhteisostossa, niiden tulkintaan vaikuttaa sähkömarkkinalaki välillisesti ja kummankin lain kuluttajasäädöksiä valvoo kuluttaja-asiamies.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Alaikäisten tahdosta riippumaton hoito

HE n:o 92/1992 vp.
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.9.1992, että hallitus seuraa lain vaikutuksia alaikäisen hoitoon määräämiseen, hoitoon määräämisen perusteita sekä järjestelyn tarkoituksenmukaisuutta mielenterveyden hoidon ja alaikäisten hoitotulosten kannalta ja tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Lailla mielenterveyslain 8 §:n muuttamisesta (954/92), joka tuli voimaan vuoden 1993 alusta, saatettiin säännös sanamuodoltaan vastaamaan Suomen ratifioimaa lapsen oikeuksia koskevaa yleissopimusta. Mielenterveyslain 8 §:n mukaan tahdosta riippumatta annettavassa hoidossa olevia alaikäisiä hoidetaan erillään aikuisista, jollei lapsen etu muuta vaadi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuoden 1999 aikana lääninhallitusten kautta selvittänyt alaikäisten psykiatrisen hoidon toteutumista. Ministeriö on korostanut lääninhallitusten valvonta- ja ohjausvelvollisuutta ja edellyttänyt, että tilannetta edelleen seurataan ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. Ministeriö on 23.8.1999 asettanut työryhmän selvittämään alaikäisten tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä. Työryhmän määräaika päättyy 28.2.2000.

Tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuu

HE n:o 179/1994 vp.
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.11.1994 hallituksen yhdessä Työterveyslaitoksen ja tapaturmavakuutusjärjestelmän edustajien kanssa selvittävän, miten Työterveyslaitoksen osallistuminen ammattitautitutkimuksiin ja muiden työlääketieteellisten palveluiden järjestäminen voidaan myös jatkossa turvata.

Julkisen terveydenhuollon ja Työterveyslaitoksen välistä ammattitautitutkimusten järjestämisvastuuta koskevaa selvitystyötä on jatkettu sosiaali- ja terveysministeriön 14 päivänä lokakuuta 1998 asettamassa Tapaturma- ja ammattitautilainsäädännön kehittämistyöryhmässä, jonka määräaikaa on jatkettu 31.5.2000 saakka. Myös valtioneuvoston vuosille 2000-2003 hyväksymän sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman mukaan sosiaali- ja terveysministeriö selvittää yhdessä Suomen Kuntaliiton, Kansaneläkelaitoksen, työmarkkinajärjestöjen ja vakuutusyhtiöiden kanssa vuoden 2000 loppuun mennessä, voidaanko liikenne- ja tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuun kattamiseksi kerättäviä maksuja ohjata kunnille ja jos voidaan niin, millä tavalla

Lasten päivähoito

HE n:o 211/1994 vp.
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.12.1994, että hallitus huolehtii päiväkotien perustamishankkeiden tukemisesta kunnissa, joissa on erityisiä vaikeuksia päivähoitolain velvoitteen toteuttamisessa. Pääsy päivähoidon palvelurahakokeilun piiriin on tehtävä mahdolliseksi kaikille siitä kiinnostuneille kunnille, joilla on osoittaa kokeilun toteuttamisesta asianmukainen suunnitelma. Suunnitelma esiopetuksen järjestämisestä esikouluikäisille on valmisteltava ripeästi opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä kuntien yhteistyönä.

Valtakunnallisessa suunnitelmassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vuosina 1997 - 2000 valtioneuvosto esittää toimintaperiaatteena perustamishankkeiden toteuttamiselle, että lasten päivähoitovelvoitteen laajentumisen edellyttämien päivähoitopaikkojen rakentaminen otetaan huomioon. Päivähoitopaikkojen rakentamiseen kiinnitetään edelleen huomiota vuosien 1999-2002 valtakunnallisessa suunnitelmassa. Tarve on huomioitu myös valtioneuvoston päätöksessä sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroissa vuodelle 2000.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti lasten päivähoidon palvelurahakokeilun 1.3.1995 - 31.7.1997. Kokeiluun osallistui 33 kuntaa. Kokeilun väliraportti julkaistiin 24.4.1996 (STM:n monisteita 1996:5). Kokeilun loppuraportti Palveluseteli lasten päivähoidossa julkistettiin 27.8.1997 (Stakesin raportteja 1997:216). Palvelurahakokeilun johtoryhmän muistio jätettiin 29.10.1997 (STM:n työryhmämuistioita 1997:26). Palveluraha loi uusia vaihtoehtoja pienten lasten hoidon järjestämiseen ja kunnan pienten lasten hoitojärjestelmän kokonaiskustannuksissa saatiin aikaan säästöä. Tasavallan Presidentti vahvisti 20.12.1996 pienten lasten hoitojärjestelmää koskevan lainsäädäntöuudistuksen, joka tuli voimaan 1.8.1997. Uudessa laissa säädetään oikeudesta kunnan järjestämälle päivähoitopaikalle vaihtoehtoisiin taloudellisen tuen muotoihin eli lasten kotihoidon tukeen tai lasten yksityisen hoidon tukeen. Uusi tukimuoto pienten lasten hoitojärjestelmässä on suoraan yksityiselle hoidon tuottajalle maksettava yksityisen hoidon tuki, joka periaatteiltaan vastaa kokeiltua palvelurahaa. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lasten hoitojärjestelmän lainsäädäntöuudistusta.

Opetusministeriö valmisteli esityksen perusopetuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta, joka velvoittaa kuntia järjestämään 6-vuotiaiden esiopetuksen siten, että kunnilla on mahdollisuus aloittaa em. esiopetus 1.8.2000 lukien ja säännös muuttuu kuntia velvoittavaksi 1.8.2001. Sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet osallistuivat esityksen valmisteluun. Tasavallan Presidentti vahvisti esitykseen liittyvät lait 23.12.1999. Lakimuutoksessa kaikille 6-vuotiaille mahdollistetaan maksuton vuoden mittainen esiopetus ennen perusopetuksen aloittamista. Kunnat voivat itsenäisesti päättää esiopetusta antavan hallintokunnan ja esiopetusta voidaan tuottaa koulussa tai päivähoitopaikassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 4.4.1997 varhaiskasvatustyöryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus lasten päivähoidon sisällön ja laadun kehittämisestä, tarkastella päivähoidon toimintamuotoja ja yhteistyötarpeita sekä laatia niitä koskevat muutosesitykset, tarkastella päivähoidon tehtävää syrjäytymisvaarassa olevien perheiden ja lasten tarpeiden näkökulmasta ja laatia niitä koskevat esitykset sekä tehdä mahdolliset lainsäädännölliset muutosesitykset. Työryhmä pohti myös esiopetuksen järjestämisvaihtoehtoja.

Työryhmä sai työnsä valmiiksi 8.4.1999. Työryhmä päätyi esittämään päivähoidon ohjausjärjestelmän selkiyttämistä päivähoitolain kokonaisuusuudistuksen ja esiopetuksen säätämisen avulla. Lisäksi työryhmä esitti varhaiskasvatuksen linjausten laatimista, varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan asettamista, lapsiryhmien sääntelyn tiukentamista, kuntouttavan varhaiskasvatuksen erityistä huomioimista, palvelujen monipuolistamista, vuoropäivähoidon sääntelyä, iltapäivähoidon ehdotonta oikeutta ensimmäisenä kouluvuotena sekä viittomakielen aseman tukemista. Lisäksi työryhmä teki esityksiä varhaiskasvatuksessa toteutettaviksi kehittämishankkeiksi. Sosiaali- ja terveysministeriö aloitti syyskuussa 1999 vuoteen 2001 kestäväksi suunnitellun kuntouttavan varhaiskasvatuksen kehittämishankkeen - ERIKA, jonka avulla kehitetään erityisvarhaiskasvatuksen toimintamuotoja sekä toiminnan sisältöä. Ministeriö on aloittamassa laajaa valtakunnallista varhaiskasvatuksen laadunarviointi- ja sisällön kehittämishanketta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kriminaalipotilaita koskevien säännösten uudistaminen

HE n:o 226/1994 vp.
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.12.1994 hallituksen huolehtivan siitä, että Suomessa vireillä olevan rikosoikeudellisten syyntakeisuussäännösten uudistamisen yhteydessä harkitaan myös kriminaalipotilaita koskevien säännösten laajaalaista uudistamista kansainvälisten kokemusten pohjalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on neuvotellut oikeusministeriön kanssa syyntakeisuussäännösten uudistamiseen liittyen rikos- ja lääkintäoikeudellisten säännösten yhteensovittamisesta. Hoitotoimenpiteiden asema rikosoikeudellisessa seuraamusjärjestelmässä on tarkoitus selvittää erillään rikoslain kokonaisuudistuksesta.

Valtioneuvosto on 23.9.1999 asettanut komitean valmistelemaan ehdotuksen vankeusrangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskeviksi ehdotuksiksi. Komitean määräaika päättyy 31.3.2001.

Vakuuksien hoito

HE 253/1994 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.11.1994, että sosiaali- ja terveysministeriö Eläke-Kansan asioiden selvityksen yhteydessä tarkoin tutkii myös vakuuksien hoitoa koskevien toimien lainmukaisuuden ja vastuut.

Eläke-Kansa on luovuttanut 5.5.1995 Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan erityisen selvityspesän, Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan konkurssipesän, Kansa-Yhtymä Oy:n konkurssipesän, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Kansan ja Eläkekassa Tuen välillä solmitun vakuuksienjakosopimuksen mukaisesti Eläkekassa Tuelle sovitut pantit, jotka on luovutustilaisuudessa luovutettu Vahinko-Kansan hallinnoitavaksi ja huolehdittavaksi erillisen Vahinko-Kansan ja Eläkekassa Tuen sopiman hallinnointisopimuksen mukaisesti.

Eläke-Kansan konkurssia koskeva asia on kesken. Konkurssipesän osalta annettiin vuoden 1997 aikana lopullinen kertomus erityistilintarkastuksesta.

Eläkevakuutusosakeyhtiö Kansan (konkurssissa) erityisestä selvityspesästä siirrettiin vakuutuskannat muihin työeläkevakuutusyhtiöihin vuoden 1998 alussa.

Eläke-Kansan työntekijäin eläkelain mukaisen työsuhderekisterin sisältämä tietokanta siirrettiin syksyllä 1997 vakuutuskannan vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille. Yrittäjien eläkelain mukainen tietokanta siirrettiin 1.1.1998 kannan vastaanottaneeseen Vakuutusosakeyhtiö Eläke-Sampoon. Työntekijäin eläkelain mukaista vakuutustoimintaa koskevasta arkistosta pääosa siirrettiin helmikuun 1998 aikana eläketurvakeskukselle. Kertomusvuoden aikana Eläke-Kansan henkilöstön määrä väheni edelleen 3 henkilöön.

Vuoden 1999 aikana Eläke-Kansan erityisen selvityspesän päätehtävänä oli edelleen siirtää Eläke-Kansan lainakantaa vakuutuskantaa vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille.

Kertomusvuoden loppuun mennessä erityinen selvityspesä on siirtänyt vakuutuskantaa vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille eläkevastuun katteeksi omaisuutta noin 3,3 miljardin markan edestä. Konkurssipesässä on edelleen siirtämätöntä, kirjanpitoarvoin määriteltyä omaisuutta noin 1,5 miljardin markan edestä.

Helsingin käräjäoikeus antoi vuonna 1998 TEL-takaisinlainoja koskevissa riidoissa päätöksen, jonka mukaan Merita-pankki ja Postipankki velvoitettiin suorittamaan konkurssipesälle yli 1 miljardia markkaa. Nämä varat siirrettiin vakuutuskantaa vastaanottaneille työeläkevakuutusyhtiöille eläkevastuun katteeksi. Konkurssipesällä on vielä vireillä muutamia takaus- ja vastuunsiirtokanteita.

Kaikkiaan kertomusvuoden aikana, korkotekijä huomioon ottaen, työeläkevakuutusyhtiöihin siirrettyä vastuuvelkaa on katettu noin 62 prosenttia.

Eläke-Kansa jatkoi kertomusvuonna niiden TEL-vakuutusmaksujen perintää, jotka vakuutuskantaa vastaanottaneet työeläkevakuutusyhtiöt ovat merkinneet luottotappioiksi omissa kirjanpidoissaan. Perinnän tuloksena kertyi kertomusvuonna noin 896 000 markkaa.

Eläke-Kansassa jäljellä olevista 89 lainasta 27 on osoitettu vastaanottaville työeläkevakuutusyhtiöille, joskin vastaanottajien edellyttämät velallisen ja takaajan vahvistukset ovat edelleen puutteelliset. Lainoista 26 on sidoksissa konkurssipesän loppuselvitykseen ja Tradekayhtymän saneerausohjelman loppuun saattamiseen vuoden 2003 loppuun mennessä. Lainoista 36 ovat lainoja, jotka lainaehtojen mukaan ovat päättymässä tulevan vuoden aikana tai muusta syystä järjestetään muiden rahoittajien lainoiksi. Lainoja korkokertymineen on kertomusvuonna siirretty vastaanottajille noin 12,3 miljoonaa markkaa.

Kertomusvuonna Merita-pankki maksoi yhteensä 13,2 miljoonan markan edestä riidanalaisia pankkitakauksia, jotka olivat annettu Osuuskunta Tradeka-yhtymän ja sen tytäryhtiön lainoille.

Yrittäjien työttömyysturva

HE n:o 267/1994 vp.
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.12.1994 hallituksen selvittävän tarvittavat lainmuutokset, jotta siirtyminen palkansaajakassan ja yrittäjäkassan välillä voi tapahtua joustavasti ja jotta osittain yrittäjänä, osittain palkansaajana toimivan henki-

lön työttömyysturva on tyydyttävästi järjestetty.

Eduskunta edellytti, että hallitus pikaisesti antaa tarvittavat esitykset yrittäjien työttömyysturvan vaikutuksista yksityisen ja julkisen sektorin eläkkeiden työeläkelisiin.

Yksityisen ja julkisen sektorin eläkkeitä koskevia säännöksiä muutettiin siten, että työttömyysturvalain 1 a §:n 1 momentin 1-3 kohdissa tarkoitetulle yritystoimintaa harjoittaneelle henkilölle annettiin oikeus työeläkelisään. Työeläkelisään ei kuitenkaan ole oikeutta niillä varsinaisilla yrittäjillä, jotka kuuluvat yrittäjien eläkelain piiriin. Lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.1996.

Yrittäjien työttömyysturvaa koskevan järjestelmän kehittämiseksi Kansaneläkelaitoksessa on kesällä 1998 tehty seurantaselvitys, jossa tutkittiin toimistojen ratkaisukäytäntöä yrittäjien työttömyysturvan osalta. Sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä yrittäjien työttömyyskassojen kanssa selvittänyt yrittäjien ansioturvaan liittyviä ongelmakohtia.

Yrittäjän ja palkansaajan työttömyysturvaa koskevien säännösten soveltamisessa on käytännön ongelmana ollut niin sanotun epätyypillisen työskentelyn lisääntyminen ja sen selvittäminen, onko tehty ansiotyö täyttänyt työsuhteessa tehdyn palkkatyön tai päätoimisen yritystoiminnan tunnusmerkit.

Selvitysten perusteella yrittäjän työttömyysturvaa koskevia säännöksiä muutettiin muun muassa myyntivoiton jaksotuksen ja yrittäjän työssäoloehtoa koskevan yritystoiminnan olennaisuuden määrittelyn osalta. Muutokset tulevat voimaan vuoden 2000 alusta. Muita olennaisia muutostarpeita, jotka edellyttäisivät välittömiä säännösmuutoksia, ei ilmennyt. Myöskään palkansaajakassan ja yrittäjäkassan jäsenyyttä ja niiden välillä siirtymistä koskevien säännösten osalta ei ainakaan toistaiseksi ole tarvetta lainmuutoksiin. Näin ollen asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Hammashuollon korvaukset

HE n:o 104/1995 vp.
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.11.1995, että hallitus tekee vuoden 1997 talousarvioesitykseen liittyen ehdotuksen aikuisväestön hammashuollon järjestämisestä, sitä koskevasta korvaus- ja maksujärjestelmästä sekä uudistuksen toteuttamisaikataulusta. Ehdotuksen valmistelussa on otettava huomioon kuntien hammashuoltopalvelujen tehostamismahdollisuus ja eri ikäluokkien tasapuolinen kohtelu sekä kiinnitettävä huomiota niihin ryhmiin, joiden terveyden ylläpitämiselle hampaiston kunnolla on erityistä merkitystä.

Eduskunta on marraskuussa 1999 hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 82/1999-EV 43/1999) ajalle 1.1.2000-31.12.2000.

Sosiaali- ja terveysministeriössä parhaillaan valmistellaan Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hammashuollon kokonaisuudistusta. Tarkoituksena on, että vuoden 2001 alusta lukien yhteisistä varoista tuettu hammashuolto laajennetaan koko väestöä koskevaksi kustannusneutraalisti vaiheittain.

Eduskunta on hyväksynyt asiassa uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa

kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Kansaneläkejärjestelmän uudistaminen

HE 119/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 28.11.1995 hallituksen huolehtivan siitä, että kansaneläkkeiden ja työeläkkeiden yhteensovituksella aiemmin hoidettu työkyvyttömyyseläkekäytäntöjen yhdenmukaisuus turvataan tarkoituksenmukaisilla järjestelyillä.

Kysymys on ollut selvitettävänä sosiaali- ja terveysministeriö 12.5.1995 asettamassa työryhmässä. Työryhmän tehtävänä oli selvittää

1) hallitusohjelman vaikutukset työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaan,
2) niin sanottuun työkyvyttömyyden jakamattomuuden periaatteen soveltamiseen liittyvät näkökohdat,
3) eri eläkejärjestelmien työkyvyttömyysmääritelmien erilaisuus ja tarve niiden selkiyttämiseen,
4) työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn vaikutukset eläkkeen karttumiseen sekä eläkkeen määrään ja jatkuvuuteen sekä
5) tehdä selvityksensä perusteella tarpeelliset muutosehdotukset eläkelainsäädäntöön.

Työryhmä on selvittänyt ensimmäisessä kohdassa mainitut kysymykset 15.6.1995 mennessä. Muiden kohtien osalta työryhmä sai työnsä päätökseen 30.4.1998.

Työryhmä on hakenut vaiheittaisen hallinnon kehittämisprosessin seurauksena mahdollisuutta siirtyä yhtenäiseen työkyvyttömyyskäytäntöön. Tämän prosessin aikana on päästy sopimukseen kuntoutuksen toimeenpanon keskeisistä linjauksista. Lisäksi työryhmä on selvittänyt eläkkeen karttumista työnteon ohella sekä työterveyshuollon mahdollista toimivuutta sairausvakuutuksen ja työkyvyttömyyseläkkeiden rinnalla.

Työryhmään kuului työmarkkinaosapuolten muodostama neuvotteluryhmä, joka totesi saavuttaneensa laajan periaatteellisen yksimielisyyden monissa työryhmän työhön kuuluvissa asioissa. Neuvotteluryhmä katsoi, että kuntoutus on asetettava ensisijaiseksi työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden ja siihen pitää olla oikeus aina ennen eläkettä. Yhtenäinen työkyvyttömyyskäytäntö tai yhtenäiset määritelmät liittyen ns. viimeisen laitoksen periaatetta koskevaan uudistukseen saada yksi eläkepäätös kaikkien työeläkejärjestelmien osalta henkilön hakiessa eläkettä kuuluivat neuvottelyryhmän suosituksiin työkyvyttömyyseläkejärjestelmän osalta.

Työryhmässä sovittiin myös monista, muun muassa työeläkejärjestelmän ja kansaneläkejärjestelmän välisistä hallinnollisista toimista, joiden tarkoituksena on turvata mahdollisimman yhtenäinen työkyvyttömyyseläkekäytäntö työ- ja kansaneläkejärjestelmän kesken.

Hallitusohjelman mukaisesti sosiaalivakuutuslainsäädännön kehittämistä jatketaan kiinteässä yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kesken. Tässä yhteydessä tullaan kiinnittämään huomiota toimenpiteisiin, joilla voidaan turvata työkyvyttömyyseläkekäytäntöjen yhdenmukaisuus. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sairauspäivärahajärjestelmän ja kuntoutuksen uudistus

HE 124/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 29.11.1995, että hallitus seuraa lainsäädännön vaikutuksia sairaiden ja kuntoutettavien asemaan sekä erityisesti tarveharkintaisen päivärahan toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Eduskunnan 29.11.1995 antamaan vastaukseen hallituksen esitykseen sairauspäivärahajärjestelmän ja kuntoutuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi sisältyneeseen lausumaan liittyen eduskunta on 14.5.1996 hyväksynyt hallituksen esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta (HE 23/1996 vp, laki 350/1996), joka on korjannut erityishoitorahaa koskeneen epäkohdan. Kansaneläkelaitos on keväällä 1996 käynnistänyt selvitystyön lainsäädännön vaikutuksista sairaiden ja kuntoutettavien asemaan sekä erityisesti tarveharkintaisen päivärahan toimivuuteen. Selvitystyön väliraportti valmistui tammikuussa 1999. Loppuraportti valmistuu vuoden 2000 alkupuolella. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa lainmuutosten vaikutuksia ja ryhtyy, jos tilanne vaatii, tarvittaviin toimenpiteisiin.

Lapsipoliittisen selonteon jatkotoimet

Selonteko 2/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.3.1996 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvään perustelulausumaan yhtyen hallituksen talousarvion ja lainsäädännön valmistelussa huolehtivan lasten, nuorten ja lapsiperheiden aseman oikeudenmukaisesta kehittämisestä. Lasten ja nuorten tulevaisuudelle ovat koulu ja maksuton esiopetus keskeisiä palveluja ja tärkeä väylä elämänhallinnan saavuttamiseen. Neuvoloiden ja kouluterveydenhuollon erityisosaaminen on voitava säilyttää väestövastuista palvelurakennetta kehitettäessä. Näin taataan perheille, lapsille ja nuorille palvelut, jotka ehkäisevät erityisen tehokkaasti ongelmia ja ohjaavat varhaisessa vaiheessa hoitoon. Ne ovat siksi kokonaistaloudellisesti perusteltuja.

Eduskunta edellytti, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön liitteenä olevassa sivistysvaliokunnan lausunnossa on sanottu.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on muiden ministeriöiden ja yhteistyötahojen kanssa jatkettu lapsipoliittisessa selonteossa ja sen kanssa rinnan valmistuneessa lapsioikeudellista päätöksentekojärjestelmää selvittäneen työryhmän mietinnössä (KM 1995:12) edellytettyjen jatkotoimien valmistelua. Työryhmän tekemiä muutosehdotuksia tarkastellaan ja sovitetaan yhteen lapsipoliittisen selonteon pohjalta tarpeellisiksi todettavien säädös- ja muiden muutosten kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriössä toiminut Sijaishuollon pakkotoimityöryhmä arvio muistiossaan 1998:22 lastensuojelulain mukaisia pakotteita koskevien säännösten muutostarpeita sekä tarvetta mahdolliseen lastensuojelulain nojalla toteutettavaan suljetun hoidon järjestämiseen. Työryhmien ehdotusten pohjalta ja muutoin tarpeellisiksi arvioidut lastensuojelulain ja siihen läheisesti liittyvän lainsäädännön muutosten valmistelu on käynnistymässä ministeriössä.

Vuoden 1999 maaliskuun alusta tuli voimaan lastensuojelun suurten kustannusten

tasausjärjestelmää koskeva lainsäädäntöuudistus. Järjestelmän tarkoituksena on tasata lastensuojelun suurten kustannusten yksittäiselle kunnalle aiheuttamaa taloudellista rasitusta sekä ohjata voimavaroja siten, että lastensuojeluasiakkaat saavat tarkoituksenmukaiset ja oikea-aikaiset palvelut kunnan taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Sosiaali- ja terveysministeriö tulee asettamaan työryhmän seuraamaan järjestelmän toteutumista sekä selvittämään myös muita erityisryhmiä koskevien tasausjärjestelmien tarvetta.

Opetusministeriö valmisteli esityksen perusopetuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta, joka velvoittaa kuntia järjestämään 6-vuotiaiden esiopetuksen siten, että kunnilla on mahdollisuus aloittaa esiopetus 1.8.2000 lukien ja säännös muuttuu kuntia velvoittavaksi 1.8.2001. Sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet osallistuivat esityksen valmisteluun. Tasavallan Presidentti vahvisti esitykseen liittyvät lait 23.12.1999. Lakimuutoksessa kaikille 6-vuotiaille mahdollistetaan maksuton vuoden mittainen esiopetus ennen perusopetuksen aloittamista. Kunnat voivat itsenäisesti päättää esiopetusta antavan hallintokunnan ja esiopetusta voidaan tuottaa koulussa tai päivähoitopaikassa.

Lapsipoliittisessa selonteossa esitettyä lapsiasiavaltuutetun viran perustamista on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Viran perustamista on esitetty useana vuonna, mutta sitä ei ole sisällytetty valtion talousarvioon.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistämässä verkostoituvat erityispalvelut –hankkeen toista vaihetta, jossa tarkoituksena on kehittää alueellisten erityispalvelujen järjestämistä erityisesti seutukuntapohjalta.

Valtioneuvoston 28.10.1999 vahvistamassa sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa vuosille 2000-2003 on yhdeksi painoalueeksi asetettu ongelmien estäminen ajoissa. Tähän pyritään muun muassa edistämällä lasten ja nuorten hyvinvointia ja ehkäisemällä syrjäytymistä. Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnistymässä Varhaisen puuttumisen –hanke, jonka tavoitteena on edistää varhaisen puuttumisen toimintamalleja sekä hyviä työkäytäntöjä. Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa vuosina 1999-2001 hankkeen, jolla kehitetään varhaiskasvatuksen toimintatapoja ja käytäntöjä vastaamaan entistä paremmin erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten tarpeisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on järjestänyt työkokouksia asiantuntijoille raskaana olevien päihteitä käyttävien äitien palvelujen kehittämiseksi. Ministeriö tulee asettamaan työryhmän selvittämään hoidon järjestämistä. Vuonna 1999 Stakes julkaisi oppaan "Alkoholin suurkuluttajan ja narkomaanin tunnistaminen ja hoito äitiysneuvolassa ja synnytyssairaalassa".

Oluttuomisten rajoittaminen

HE 11/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 23.4.1996 hallituksen aktiivisesti vaikuttavan Euroopan unionin elimissä siihen, että Suomi voi poikkeusmenettelynä valmisteverotuslain nojalla rajoittaa maahan tuotavan oluen määrän kuuteen litraan.

Valtiovarainministeriö toimitti komissiolle 25.6.1996 päivätyn kirjeen, jossa pyydetään komissiota ryhtymään toimenpiteisiin EU-säädösten muuttamiseksi siten, että Suomi voi rajoittaa kolmansista maista matkustajatuomisina tuotavan oluen määrän kuuteen litraan. Lisäksi valtiovarainministeriö esittää, että kolmansista

maista alkoholijuomatuomisina tuotavan oluen määrä voidaan erottaa sisämarkkinatuomisten määrästä.

Komissio on alkanut käsitellä näitä kysymyksiä yhdessä Suomen viranomaisten eli lähinnä valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Asian käsittely on komissiossa vielä kesken.

Komissiso on 8.12.1997 päivätyllä kirjeellään lähettänyt Suomelle virallisen huomautuksen yllä mainitun hallituksen esityksen mukaisista säädösmuutoksista, joilla Suomi kielsi alkoholijuomien turistituomiset lyhyiltä matkoilta Suomen ja 3. maan välillä. Helsingin käräjäoikeus on pyytänyt samasta asiasta EY:n tuomioistuimelta ennakkolausuntoa. Vuoden 1998 aikana hallitus jatkoi neuvottelujaan komission kanssa eduskunnan tahdon toteuttamiseksi. Samalla hallitus vastasi komission kirjalliseen huomautukseen ja antoi kirjalliset huomionsa EY:n tuomioistuimelle sekä osallistui asiaa koskevaan suulliseen käsittelyyn tuomioistuimessa.

Hallitus seuraa kiinteästi asian kehittymistä ja ryhtyy tarvittaessa kaikkiin asian vaatimiin toimenpiteisiin.

EY:n tuomioistuin antoi tuomionsa Helsingin käräjäoikeuden ennakkoratkaisupyynnöstä 15.6.1999 (C-394/1997). Tuomioistuin hyväksyi Suomen toimenpiteet asiassa.

Edellä mainitut oluen määrän rajoittamista koskevat neuvottelut komission kanssa on saatu päätökseen ja komissio on valmistelemassa direktiiviehdotusta, jonka mukaan Suomi voisi soveltaa erillistä määrärajoitusta kolmansista maista tuotaviin oluisiin. Tarkoitus on, että tämä mahdollisuus olisi 6 litraan asti ja että poikkeusta voitaisiin soveltaa kaksi vuotta sisämarkkinasopeutuksen (31.12.2003) jälkeen.

Sairausvakuutuslain mukainen matkakorvaus

HE 28/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.5.1996 sairausvakuutuslain säännöksiä selkeytettäväksi siten, että jos potilas kuljetetaan häntä sisäänkirjoittamatta kotoa ensiapuyksikköön ja sieltä edelleen annetun ensiavun, tehdyn tutkimuksen tai tarvittavan tarkkailuajan jälkeen muualle hoitoon, tällainen kuljetus katsotaan yhdeksi yhdensuuntaiseksi kuljetukseksi ja siitä peritään potilaalta vain yksi sairausvakuutuslain mukainen omavastuu.

Eduskunnan 7.5.1996 antamaan vastaukseen hallituksen esitykseen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta (laki 367/1996) sisältynyt lausuma liittyy kysymykseen julkisten liikennepalvelujen sekä valtion ja kuntien muiden henkilökuljetusten tehostamisesta sekä niistä tehtyihin selvityksiin. Liikenneministeriön 20.10.1995 asettama työryhmä, jossa sosiaali- ja terveysministeriö ja kansaneläkelaitos sekä Suomen Kuntaliitto oli mukana, on 31.5.1996 liikenneministeriölle jättämässään mietinnössä (LM 25/96) mm. esittänyt muutettavaksi sairausvakuutuslain ja kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain omavastuusäädöksiä siten, että huomiota kiinnitettäisiin nykyistä tarkemmin käytettävissä olevan matkustustavan edullisuuteen ja liikenneolosuhteiden perusteella myönnettävän korvauksen määrään sekä jatkettavaksi omavastuita koskevia kokeiluja kokemuksen saamiseksi lainsäädännön muutosta varten. Työryhmän selvitystyön pohjalta jatketaan sosiaali- ja terveysministeriön, liikenneministeriön ja kansaneläkelaitoksen yhteistyötä joukkoliikenteen kehittämiseksi.

Syyskuussa 1998 kansaneläkelaitoksessa on aloitettu sairaanhoito- ja kuntoutuspotilaiden kuljetusten koordinointi- ja kehittämishanke, joka toteutetaan ajalla 1.9.1998-31.12.2000.

Työttömyysturvauudistuksen seuranta

HE 72/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellyttää 18.6.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että opetusministerön johdolla yhteistyössä työministerön kanssa järjestetään tarkka seuranta lainmuutoksen vaikutuksista nuorten työllistymiseen ja ammattiin kouluttautumiseen ja työllisyyskoulutuksen laadusta.

Eduskunta edellytti sosiaali- ja terveysministeriön järjestävän yhteistyössä työministeriön kanssa tarkan seurannan erityisesti työssäoloehdon täyttymistä, päivärahan uudelleen määrittelyä, lisäpaiväoikeuden ikärajan nostamista ja lomakorvauksen jaksotusta koskevien lainmuutosten vaikutuksista ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin. Vastaavasti tulee selvittää pikaisesti, miten 18 §:n mukainen sovitellun päivärahan uudistus käytännössä toimii.

Sosiaali- ja terveysministeriö teki syksyllä 1997 eduskunnan pyynnön mukaisesti erillisselvityksen lomakorvauksen jaksotusta koskevien lainmuutosten vaikutuksista. Selvityksen perusteella säännöksiä muutettiin siten, ettei satunnaisten alle kuukauden pituisten työsuhteiden päättyessä maksettuja lomakorvauksia enää pidetty jaksotettavana tulona. Muilta osin selvityksen yhteydessä ei tullut esiin yksiselitteisiä, nykykäytäntöä parempia ja toimeenpanon kannalta yksinkertaisia jaksotusvaihtoehtoja, joilla ei olisi ollut merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Työttömyysturvajärjestelmän vaikutuksista nuorten työttömyyteen ja työllistymiseen sekä työvoima- ja koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumisesta eduskunta on hyväksynyt toisen lausuman ja tältä osin asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa tuossa yhteydessä.

Kokonaiskuvan saamiseksi lainsäädäntömuutosten vaikutuksista sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin vuonna 1998 selvitys, joka annettiin eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 8.12.1998. Selvitys perustui ansioon suhteutetun työttömyysturvan maksatusjärjestelmistä saataviin tilastoihin. Työmarkkinoihin vaikuttavat monet asiat samanaikaisesti, minkä vuoksi työttömyysturvalain muutosten vaikutuksia on vaikea arvioida myös jälkikäteen. Selvityksen yhteenvetona voitiin todeta, että työttömyysturvalain muutosten vaikutukset näyttäisivät olevan saman suuntaisia kuin hallituksen esityksessä ja eduskuntakäsittelyn yhteydessä arvioitiin eikä selvityksen perusteella ollut aihetta välittömiin toimenpiteisiin työttömyysturvalain muuttamiseksi. Myöskään vuoden 1999 aikana tehdyn tilastoseurannan perusteella ei ole voitu todeta aikaisemmasta olennaisesti poikkeavia vaikutuksia. Näin ollen asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Sosiaaliturvamaksut

HE 170/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 20.11.1996 hallituksen huolehtivan siitä, että vuonna 1998 voidaan alentaa eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua

vähintään yhdellä pennillä veroäyriltä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että sosiaaliturvamaksujen kokonaisuus pyritään muodostamaan sellaiseksi, että se tukee työllistymistä ja helpottaa erityisesti pientyönantajien toimintaa. Maksujen ohella on otettava huomioon myös verotus ja rahoituskulujen kokonaisuus.

Sosiaaliturvamaksujen kokonaisuuden osalta sosiaali- ja terveysministeriö teetti vuonna 1997 kaksi selvitystä. Selvitysmies Risto Suominen selvitti sosiaalivakuutusmaksujen erilaisia porrastusvaihtoehtoja. Selvitysmies Asko Tanskasen raportissa esitettiin keinoja pienyritysten työnantajamaksujen hoitamisen helpottamiseksi. Vuoden 1998 alusta on alle viiden työntekijän yrityksissä ollut mahdollista suorittaa TEL-maksut kuukausittain toteutuneen palkkasumman perusteella. Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää oma-aloitteisen maksumenettelyn laajentamista alle 10 työntekijän yrityksiin.

Maksujärjestelmän yksinkertaistamista selvitettiin vuoden 1998 aikana edelleen ministerityöryhmässä. Ehdotusten toteuttaminen edellyttää muun muassa muutoksia tietojärjestelmiin. Muutosten mahdollistamiseksi käydään kolmikantaneuvotteluja maksuihin liittyvien käsitteiden yhdenmukaistamiseksi eri järjestelmissä. Eläkejärjestelmien viivästyskorkoja ja maksupäiviä koskevat säännökset (poist) yhdenmukaistetaan vuoden 2000 alusta.

Eläkkeensaajilta perittävää ylimääräistä sairausvakuutusmaksua on alennettu 0,3 pennillä veroäyriltä vuonna 1998 ja vastaavalla määrällä vuonna 1999. Vuodelta 2000 perittävää eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua eduskunta on 8.12.1999 päättänyt alentaa 0,7 pennillä veroäyriltä. Lisäksi eläkkeensaajien maksuja on alentanut kaikilta vakuutetuilta perittävän sairausvakuutusmaksun 0,4 pennin alennus vuonna 1998. Eläkkeensaajilta perittävä sairausvakuutusmaksu alenee siten vuonna 1997 peritystä 4,9 pennistä vuonna 2000 perittävään 3,20 penniin veroäyriltä eli yhteensä 1,7 pennillä veroäyriltä. Lisäksi myös eläkkeensaajilta poistettiin 80 000 äyrin ylittävien tulojen osalta peritty 0,45 pennin suuruinen sairausvakuutusmaksun korotus vuoden 1999 alusta lukien. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Pienten lasten hoitojärjestelmän kehittäminen

HE 208/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.12.1996 hallituksen seuraavan lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen uudistuksen sekä päivähoidon maksujärjestelmän toimivuutta ja taloudellista kehitystä ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin. Toimenpiteissä on otettava huomioon paitsi itse järjestelmien mahdolliset ongelmat myös muut niihin vaikuttavat muutokset kuten työllisyyden muutoksen vaikutukset eri hoitomuotojen kysyntään, kuntien erillisratkaisut ja perheiden ennakoimattomien valintojen aiheuttama kustannuskehitys.

Valtioneuvosto ryhtyy vuonna 1997 lausunnon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Pienten lasten hoitojärjestelmän uudistus astui voimaan 1.8.1997. Osana eduskunnan edellyttämän seurannan toteuttamista sosiaali- ja terveysministeriö on yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa tehnyt kertomusvuonna päivähoidon tilannetta syyskuussa 1997 koskevan selvityksen. Selvityksellä kartoitettiin muun muassa päivähoidon saatavuutta, kuntien päätöksiä määrätä päivähoitomaksut poiketen

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain asettamista enimmäismaksuista, päivähoidon maksukertymää sekä kustannuksia ja kunnallisia lisiä. Selvityksen tulokset tiedotettiin 6.11.1997, ja ne on julkaistu sosiaali- ja terveysministeriön monisteita-sarjassa nro 20/1998.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan pyytämä selvitys päivähoitomaksu-uudistuksen vaikutuksista annettiin 22.12.1997.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa pienten lasten hoitojärjestelmän uudistuksen kokonaisseurannan yhteistyössä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen kanssa. Seuranta on käynnistynyt syksyllä 1998. Stakes on julkaissut seurannasta saatua tietoa väliraportissa kesäkuussa 1999 (Stakes. Aiheita 23/1999).

Kriminaalipotilaiden hoidon kehittäminen

HE 231/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.4.1997, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, miten kriminaalipotilaiden hoitoa voitaisiin kehittää siten, että myös avohoidossa voitaisiin hoitotavoitteiden toteuttamiseksi käyttää pakkohoitoa tai tahdosta riippumatonta hoitoa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä eri hoitomuotojen kehittämistä. Sosiaali- ja terveysministeriö on selvittänyt virkatyönä mahdollisuuksia ja edellytyksiä käyttää kriminaalipotilaiden tahdosta riippumatonta hoitoa myös avohoidossa. Selvitystyö jatkuu vuonna 2000 yhteistyössä Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen kanssa.

Sairaanhoitokorvaus

HE 233/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.2.1997, että myös ulkomaalaisten hoitoon ja sairaankuljetukseen liittyvät korvausjärjestelmät tulee kiireellisesti saattaa asianmukaiseen kuntoon.

Sosiaali- ja terveysministeriön 8.9.1995 asettama sairaanhoidon korvaamista kansainvälisissä kysymyksissä selvittävä työryhmä on jättänyt 29.12.1995 muistionsa sairaanhoidon korvaaminen kunnille ja kuntien välillä kansainvälisissä ja eräissä muissa tilanteissa (1996:7). Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman 2000-2003 mukaisesti varmistetaan, että pienessäkin kunnassa palvelut voidaan turvata ilman, että yksittäinen kunta joutuu kohtuuttomiin taloudellisiin vaikeuksiin yksittäisen asiakkaan poikkeuksellisten hoitokustannusten takia. Työtä jatketaan edelleen tältä pohjalta.

Työeläkelaitosten kautta tapahtuva pienyritysten pääomahuollon kehittäminen
Vakuutustarkastuksen voimavarojen kehittäminen

HE 241/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.12.1996, että hallitus pikaisesti selvittää yhteistoiminnassa työmarkkinajärjestöjen ja yrittäjäjärjestöjen kanssa pienyritysten työeläkelaitosten kautta tapahtuvan pääomahuollon kehittämisen. Huomiota on kiinnitettävä mahdollisuuksiin luoda pienyrityksiä varten tehokas takausjärjestelmä.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että vakuutustarkastuksella ja järjestelmän valvonnassa ja seurannassa on käytettävissä riittävät voimavarat ja asiantuntemus. Eduskunnalle on annettava selvitys uudistetusta lainsäädännöstä saaduista kokemuksista.

Eduskunta on hyväksynyt työeläkelaitosten kautta tapahtuvaan pienyritysten pääomahuollon kehittämiseen liittyvän uuden lausuman 15.4.1997 säätäessään lakia työeläkevakuutusyhtiöistä (HE 255/1996 vp). Asia selostetaan samassa yhteydessä.

Vakuutustarkastustoimistoon on syksyllä 1997 perustettu kahdeksan uutta virkaa, joihin nimitetyt tai nimitettävät virkamiehet ryhtyivät hoitamaan tehtäviään vuoden 1998 alkupuolella. Lisäksi vakuutustarkastuksen toimintaa on tarkoitus tehostaa muullakin tavoin, muun muassa lisäämällä sekä ottamalla käyttöön toimistossa uusia ATK-avusteisia toimintamuotoja.

Kertomusvuonna voimaantulleen vakuutusvalvontavirastosta annetun lain (78/1999) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle perustettiin 1.4.1999 alkaen uusi Vakuutusvalvontavirasto, jonka tehtävänä on vakuutus- ja eläkelaitosten sekä muiden vakuutusalalla toimivien valvonta ja tarkastus. Vakuutusvalvontavirastolle siirrettiin ministeriölle kuuluneet vakuutusvalvontaa ja -tarkastusta koskevat tehtävät siten kuin siitä erikseen säädetään vakuutusalaa koskevissa erityislaeissa. Virastossa oli vuoden 1999 lopussa 50 virkaa. Näistä 31 virkaa siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriöstä 1 päivänä huhtikuuta 1999. Vakuutusvalvontavirasto on nettobudjetoitu virasto, jonka menot katetaan valvottavilta perittävillä maksuilla. Ministeriön vakuutustarkastustoimistoon jäi 17 virkaa. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Eduskunta on hyväksynyt eläkelaitosten vakavaraisuutta koskevien lakien käytännön toteutumista koskevan uuden lausuman 15.4.1997 säätäessään lakia työeläkevakuutusyhtiöistä (HE 255/1996 vp). Asia selostetaan kyseisen lausuman yhteydessä.

Työeläkevakuutusyhtiöt

HE 255/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.4.1997, että työeläkeyhtiöiden hallinnossa taataan pienyritysten edustus, jotta pienyrittäjät ja pienyritykset riittävässä määrin otetaan huomioon muun muassa takaisinlainaus- ja sijoitustoiminnassa.

Eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveysministeriön mahdollisuudet valvoa työeläkevakuutusyhtiötä ja koko yhtiöryhmää on turvattava myös siinä

tapauksessa, kun yhtiöryhmässä on holding-yhtiörakenne tai kyseessä on yhtiö, joka muutoin ei ole ministeriön valvonnassa.

Eduskunta edellytti, että eduskunnalle annetaan selvitys vuoden 1998 loppuun mennessä vuoden 1997 alusta voimaan tulleiden eläkelaitosten vakavaraisuutta koskevien sekä nyt hyväksyttyjen lakien toteutumisesta käytännössä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti työeläkelaitosten kautta tapahtuvan pienyritysten pääomahuollon kehittämistä selvittävän työryhmän 10.9.1997. Työryhmän tuli saada työnsä päätökseen 28.1.1998 mennessä. Työryhmään nimettiin edustajat kauppa- ja teollisuusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Työeläkelaitosten liitosta, valtion erityisrahoituslaitoksista ja työmarkkinajärjestöistä.

Työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten tel-varoja voitaisiin nykyistä enemmän sijoittaa pk-sektorille siten, että kilpailuneutraliteetti markkinoilla ja tel-laitosten sijoitustoiminnan turvaavuus huomioitaisiin. Mainitussa tarkoituksessa työryhmän tuli selvittää 1) työeläkeyhtiöiden takaisinlainausta tai oman pääoman ehtoisen rahoituksen tarjontaa pk-yrityksille valtion erityisrahoituslaitosten takauksiin perustuen mahdollisesti yhteistyössä Vakuutusyhtiö Garantian kanssa, 2) työeläkeyhtiöiden pääomien kanavoimista pk-sektorille valtion erityisrahoituslaitosten hallinnoimien laina-tai pääomasijoitusrahastojen kautta, 3) valtion erityisrahoituslaitosten yritystutkimusosaamisen hyödyntämistä ja 4) työeläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevan lainsäädännön ja ohjeistuksen kehittämistä siten, että työeläkevaroista nykyistä merkittävästi suurempi osa voitaisiin sijoittaa osakkeisiin ja pääomasijoitusrahastoihin.

Työryhmä sai lisäaikaa 30.4.1998 asti, jolloin se jätti muistionsa. Uuden takausjärjestelmän kehittämiseen ei työryhmä nähnyt tarvetta, koska markkinoilla on jo olemassa lukuisia vaihtoehtoja vakuutusongelmien hoitamiseksi. Tutkimusten mukaan vain harva pk-yritys kokee rahoituksen saatavuuden ongelmaksi. Olemassa olevia takausmalleja edelleen kehittämällä voidaan pk-yrityksille varmistaa rahoitusedellytykset myös tulevaisuudessa.

Työryhmä piti tärkeänä, että suomalaisten pk-yritysten rahoituksellista asemaa vahvistettaisiin EMU-aikana siten, että Suomen Pankki loisi riittävän laajan kansallisen, niin sanotun kakkoslistan, koska suomalaisilla yrityksillä tulisi olla samat edellytykset päästä kakkoslistalle kuin esimerkiksi saksalaisilla tai ranskalaisilla yrityksillä.

Tel-takaisinlainaus ja sijoituslainat muodostivat vielä muutama vuosi sitten yli kolme neljäsosaa tel-laitosten sijoitusmassasta. Madaltunut korkotaso, pk-sektorin alhainen investointiaste sekä lisääntynyt kilpailu rahoitusmarkkinoilla ovat heikentäneet takaisinlainauksen houkuttelevuutta. Tel-laitokset ovat lisänneet voimakkaasti sijoituksiaan valtion liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjalainoihin sekä asteittain lisänneet sijoituksiaan pörssiosakkeisiin. Tämän seurauksena pk-sektorin osuus tel-laitosten sijoituksista on pudonnut oleellisesti. Työryhmän arvioiden mukaan alle 10 prosenttia tel-sijoituksista kanavoituu pk-yrityksille. Pk-sektori työllistää kuitenkin noin 58 prosenttia työvoimasta ja on merkittävin tel-järjestelmän rahoittaja. Tähän liittyen työryhmä esitti, että tel-laitosten tulisi asettaa tavoitteekseen sijoittaa tietty osuus sijoitusomaisuudestaan pääomarahastoihin. Työryhmä esitti lisäksi, että pääomasijoitusyhteisöjen auktorisointia selvitettäisiin, jotta vakavaraisuusluokittelun kehittämiselle luotaisiin edellytyksiä. Työryhmän mielestä julkisten pääomarahastojen ja tel-laitosten välille tulisi luoda uusia toimintamalleja ja että pääomasijoitusyhteisöjen tulisi tuottaa säännöllisiä tuottotutkimuksia. Tiedotusta pääomasijoitta-

misesta erityisesti pk-yritysten suuntaan olisi työryhmän mielestä lisättävä ja julkisen sektorin erityistehtävänä tulisi olla suotuisan toimintaympäristön luominen kasvuyrittäjyydelle.

Työeläkevakuutusyhtiössä yhtiön yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja hallintoneuvosto hallituksen jäsenet. Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan työeläkevakuutusyhtiön hallintoneuvostossa ja hallituksessa on oltava vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edustajia, jotka valitaan keskeisten työnantajia ja palkansaajia edustavien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Näitä edustajia on oltava yhtä monta ja heidän yhteismääränsä on oltava vähintään puolet edellä mainittujen hallintoelinten koko jäsenmäärästä. Säännökset mahdollistavat näin ollen myös muiden kuin työehtosopimusneuvottelussa mukana olevien työmarkkinajärjestöjen edustajien osallistumisen hallintotyöskentelyyn. Pienyrittäjien edustajia valittiinkin kertomusvuonna työeläkevakuutusyhtiöiden hallintoelimiin. Yhtä työeläkevakuutusyhtiötä lukuunottamatta hallituksiin valittiin nimenomaisesti pienyrittäjiä ja pienyrityksiä edustava jäsen. Kuitenkin myös siinä tapauksessa, ettei nimenomaista valintaa tehty, hallitus muodostui jäsenistä, joista osa edusti pienyrityssektoria. Lisäksi työeläkevakuutusyhtiön ollessa yhtiömuodoltaan keskinäinen sen vakuutuksenottajina olevat pienyritykset ovat samalla myös yhtiön osakkaan asemassa. Myös yhtiöiden hallintoneuvostoissa niihin valituista yrittäjien edustajista osa edusti pienyrityssektoria. Pienyritysten edustajia valittiin myös erilaisiin työeläkevakuutusyhtiöiden ja yrittäjien välisiin vapaamuotoisiin neuvottelukuntiin. Eräät työeläkevakuutusyhtiöt olivat käynnistäneet lisäksi erilaisia projekteja pienyritysten rahoituspalvelujen kehittämistä varten. Työeläkevakuutusyhtiöt tukivat pienyritysten pääomahuoltoa myös esimerkiksi rahastosijoituksilla.

Kaikki työeläkevakuutusyhtiöt muuttivat yhtiöjärjestyksensä säädetyssä määräajassa vastamaan laissa mainittuja vaatimuksia hallinnon paikkajaosta.

Euroopan yhteisöjen komissio esitti 4.10.1995 ehdotuksen vakuutusyritysryhmään kuuluvien vakuutusyritysten lisävalvonnasta. Euroopan parlamentti hyväksyi yhteisen kannan asiassa 16.9.1998 pidetyssä täysistunnossa. Tämän jälkeen Neuvosto antoi 13.10.1998 pidetyssä istunnossaan direktiivin 98/78/EC vakuutusryhmään kuuluvien vakuutusyritysten lisävalvonnasta. Direktiivin tavoitteena on antaa vakuutusvalvontaviranomaisille tehokkaampia välineitä vakuutusyritysryhmään kuuluvien vakuutusyritysten todellisen vakavaraisuuden arvioimiseksi. Direktiivi määrää myös vakuutusyritysryhmän sisäisten liiketoimien valvonnasta ja edellyttää, että ne eivät saa vaarantaa ryhmään kuuluvien vakuutusyritysten vakavaraisuutta. Valvontaa täydennetään vakuutusvalvontaviranomaisen suorittamalla lisävalvonnalla, joka ottaa huomioon yritykset, joihin vakuutusyritys on emo- tai tytäryhtiösuhteessa tai joihin nähden sillä on omistusyhteys. Valvontaviranomainen saa tarvittavat tiedot vakuutusyrityksiltä. Jos ilmenee, että keskinäisten liiketoimien johdosta ryhmään kuuluvan vakuutusyrityksen vakavaraisuus on tai saattaa olla vaarassa, valvovan viranomaisen on ryhdyttävä asian vaatimiin toimenpiteisiin vakuutusyrityksen osalta. Direktiivi ei kuitenkaan millään tavoin edellytä, että vakuutusvalvontaviranomaiset velvoitettaisiin valvomaan yksittäisinä yrityksinä vakuutusyritysryhmään kuuluvia muita yrityksiä kuin vakuutusyrityksiä.

Direktiivin implementointia eli direktiivin säännösten ottamista Suomen lainsäädäntöön on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Asiaa koskeva hallituksen esitys eduskunnalle on tarkoitus antaa keväällä 2000. Lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan viimeistään 5.6.2000.

Valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asettama vakuutus- ja rahoitusvalvonnan kehittämistyöryhmä päätti 8.5.1998 asettaa viranomaisyhteistyötä ja finanssikonglomeraattien valvontaa selvittävän alatyöryhmän. Erityisesti finanssi-

konglomeraattien valvontaa silmällä pitäen työryhmän tuli selvittää tarve tarkistaa ja täydentää valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeutta ja tiedonvaihtoa koskevia säännöksiä, ottaen erityisesti huomioon kansainväliset finanssikonglomeraatit sekä sektorikohtaisen valvonnan ulkopuolelle ("katvealueeseen") jäävät konglomeraattiyritykset, onko finanssikonglomeraattien valvonnassa viranomaisten työnjakoa tarpeen selkeyttää esimerkiksi määrittelemällä jonkin viranomaisen koordinoivaksi valvojaksi, onko pankkien ja vakuutusyhtiöiden muodostamien erityisryhmien omistusrakenteiden läpinäkyvyys voimassa olevassa lainsäädännössä riittävällä tavalla varmistettu sekä tarve täydentää ja tehostaa finanssikonglomeraattien riskien seurantaa ja valvontaa toisaalta luottolaitoksen ja vakuutusyhtiön sektorikohtaisten säännösten näkökulmasta sekä toisaalta erikseen finanssikonglomeraattien tasolla kiinnittäen erityisesti huomiota niihin riskeihin, jotka liittyvät pääomien moninkertaiseen käyttöön ja ryhmän keskinäisiin liiketoimiin. Työryhmään nimettiin edustajat valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä ja Rahoitustarkastuksesta. Työryhmän selvitys valmistui helmikuussa 1999. Selvitys sisälsi ehdotuksia rahoitus- ja vakuutusyritysryhmien valvonnasta.

Uusi Vakuutusvalvontavirasto aloitti toimintansa 1.4.1999. Viraston perustamisen yhteydessä kiinnitettiin huomiota rahoitus- ja vakuutusyritysryhmien valvonnan tehostamiseen. Viraston johtokunnan kokoonpanossa ovat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston lisäksi valtiovarainministeriö, Suomen Pankki ja rahoitustarkastus. Tämän on tarkoitus tehostaa viranomaisten keskinäistä yhteistyötä.

Euroopan Unionissa on asetettu korkean tason työryhmä valmistelemaan kiireellisellä aikataululla ehdotusta rahoitus- ja vakuutusyritysryhmiä koskevasta EU-lainsäädännöstä ja valvonnasta. Suomen lainsäädännön valmistelussa on tarkoitus ottaa huomioon tämän työn tulokset.

Vuoden 1998 loppuun mennessä vuoden 1997 alusta voimaan tulleiden eläkelaitosten vakavaraisuutta, hallintoa ja sijoitustoimintaa koskevissa laeissa tarkoitetut muutokset työeläkevakuutusyhtiöiden yhtiöjärjestyksiin toteutettiin laissa säädetyssä määräajassa ministeriön hyväksymin yhtiöjärjestyksen muutoksin.

Mainituilla laeilla selkeytettiin työeläkevakuutusyhtiön varojen omistusta. Lain mukaan työeläkevakuutusyhtiön velat ylittävistä varoista kuuluu yhtiön osakkeen tai takuuosuuden omistajalle osakkeita tai takuuosuuksia vastaava osuus yhtiön omaan pääomaan tehdyistä sijoituksista sekä sijoituksille laskettu kohtuullinen tuotto. Muu osa varoista kuuluu vakuutuksenottajille osana vakuutuskantaa. Siten luovutettaessa työeläkevakuutusyhtiön vakuutuskanta tai sen osa toiselle työeläkevakuutusyhtiölle, luovutettavan vakuutuskannan osuus sanotuista varoista siirretään vakuutuskannan mukana vastaanottavaan yhtiöön. Kannansiirto on lisäksi tehtävä siten, että TEL 12 a §:n mukainen kohtuusperiaate toteutuu luovutettavan vakuutuskannan osalta. Mainitut säännökset tulivat sovellettaviksi ensimmäisen kerran ministeriön antaessa 25.5.1998 (Dnro 24/401/1998) suostumuksensa suunnitelmalle, jonka mukaan Eläke-Varma, keskinäinen vakuutusyhtiö luovutti vakuutuskannan osan 1.7.1998 Vakuutusosakeyhtiö EläkeSampoon. Luovutuksen yhteydessä luovutettua vakuutuskantaa koskevat velat ylittävät varat siirtyivät Vakuutusosakeyhtiö Eläke-Sammon, jonka nimi muuttui sittemmin Keskinäiseksi Eläkevakuutusyhtiö Varma-Sammoksi, vastuuvelan osaksi osittamattomana lisävakuutusvastuuna.

Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan asianmukainen hoitaminen muuttuneessa sijoitusympäristössä edellytti toimintapääomien merkittävää kasvattamista. Tähän tarvittava rahoitus järjestettiin vuodenvaihteessa 1996/1997 toteutetun työntekijäin eläkelain mukaisen rahoitustekniikan muutoksen eräänä osana. Muu-

tokseen sisältyi rahastokoron alentaminen 5 prosentista 3 prosenttiin, vuosittaisen vanhuuseläkerahastoinnin alentaminen sekä laskuperuste- ja rahastokoron erotusta vastaavan tuoton käytön uudelleen määrittely rahastoitujen eläkkeiden korotuksiin. Tämä tarkoitti sitä, että alkuvaiheessa 2-3 vuoden ajan tämä osa sijoitustuotoista käytetään työeläkevakuutusyhtiöiden toimintapääomien vahvistamiseen. Keväällä 1997 uudistettiin myös takaisinlainauksen ehdot, ja takaisinlainaus muuttui markkinaehtoiseksi. Vuoden 1997 loppuun mennessä Helsingin pörssi-indeksi HEX nousi noin 32 prosenttia ja niin sanottujen pitkien viitekorkojen taso laski noin prosenttiyksiköllä.

Tarkasteltava ajanjakso, jona lainsäädännön vaikutuksia voidaan arvioida (noin kaksi vuotta) on työeläkevakuutusyhtiöiden kannalta lyhyt, ottaen huomioon, että työeläkevakuutusyhtiön vakuutussopimuksista aiheutuva vastuu ulottuu kymmenien vuosien päähän. Lisäksi on otettava huomioon, että vakavaraisuuden, toisin sanoen toimintapääomien kartuttaminen on vielä alussa. Näin ollen toteutuneet muutokset yhtiöiden sijoitustoiminnassa ja vakavaraisuusasemassa ovat pieniä, mutta kuitenkin näyttävät suuntaa muutoksille.

Työeläkelaitosten Liiton asettamassa, työeläkevakuutusyhtiöiden vakuutusmatemaatikoista koostuvassa laskuperustejaoksessa valmistui 1.6.1998 muistio, jossa tarkasteltiin vakavaraisuusuudistuksen vaikutuksia työeläkevakuutusyhtiöissä noin vuoden ajalta tätä koskevan lainsäädännön voimaantulosta. Muistion mukaan vakavaraisuusasteet nousivat yhtiöstä riippuen 3,2 - 5,6 prosenttiyksikköä. Tästä vajaa 2,5 prosenttiyksikköä selittyi laskuperustekoron ja rahastokoron erotuksen siirrolla toimintapääomiin. Ylijäämistä tehty siirto osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen kasvatti vakavaraisuusastetta noin 0,5 - 1 prosenttiyksikköä. Pääosa muusta vakavaraisuusasteen kasvusta selittyi yhtiöiden sijoitussalkkuihin kuuluvien osakkeiden arvon noususta. Samalla kun osakesijoitusten markkamäärät nousivat sijoituskannan riskipitoisuus kasvoi. Työeläkevakuutusyhtiöiden omistamien pörssiosakkeiden arvo nousi noin 6,5 miljardia markkaa, josta osakkeiden arvonnousu selitti noin puolet. Osakkeisiin sijoitettiin markkamääräisesti lisää noin 3,5 miljardia markkaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyrki vuonna 1998 kartoittamaan erityisillä työeläkevakuutusyhtiöille kohdistetuilla kyselyillä uudistettujen vakavaraisuussäännösten vaikutuksia yhtiöiden sijoitustoimintaan. Saatujen vastausten perusteella näyttäisi siltä, etteivät uudet vakavaraisuusvaatimukset olisi tarkastelujaksolla merkittävässä määrin vaikuttaneet sijoitustoimintaan. Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitusjakaumat kuitenkin monipuolistuivat vakavaraisuusaseman vahvistumisen myötä.

Eläkelaitosten vakavaraisuussäännösten kehittämistä on jatkettu. Vuoden 1999 lopussa on annettu sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän ehdotuksiin perustuen asetuksen muutokset työeläkevakuutusyhtiöille, eläkesäätiöille ja eläkekassoille tarkoituksena yhdenmukaistaa vakavaraisuusrajojen laskentakaavoja.

Korkoerosta kertyneiden varojen purkaminen asiakashyvityksiin on ollut työntekijäin eläkelain voimaantulosäännöksen mukaan kielletty vuosina 1997-1999. Hallituksen esitykseen 143/1999vp perustuen eduskunta hyväksyi voimaantulosäännöksen muutoksen, jonka mukaan ko. varojen purkua koskeva rajoitus on voimassa vuoden 2005 loppuun. Rajoitus koskee työeläkevakuutusyhtiöiden lisäksi niitä eläkesäätiöitä ja eläkekassoja, jotka harjoittavat työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa. Muutoksen tarkoituksena on turvata se, ettei korkoerolla kerrytettyjä varoja voida purkaa ennen kuin eläkesäätiöiden ja eläkekassojen vakavaraisuusvaatimukset ovat täysitehoisesti voimassa vuonna 2006.

Työttömyysturvan peruspäivärahan taso

Selonteko 4/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 25.4.1997 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi ja verotuksen muuttamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksissa.

Työttömyysturvalain muutoksella peruspäivärahan markkamäärää korotettiin kahdella markalla vuoden 1998 alusta. Samassa yhteydessä muutettiin tarkistusmenettelyä siten, että työttömyysturvalaissa olevat peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamäärät tarkistetaan vuosittain siten, kuin kansaneläkelaissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetussa laissa (348/1956) säädetään. Vuoden 1999 alusta lukien peruspäiväraha nousee indeksitarkistuksen johdosta 1 markalla. Vastaava indeksitarkistus tehdään vuoden 2000 alusta. Valtiontalous ei ole antanut mahdollisuuksia suurempiin korotuksiin.

Työmarkkinatuen tarveharkintaa lievennettiin vuoden 2000 alusta 15 %:lla siten, että puolison tuloista tehtävää vähennystä korotettiin 300 markasta 1 400 markkaan kuukaudessa.

Työttömän vähimmäisturvan muodostavat käytännössä peruspäiväraha tai työmarkkinatuki ja niiden verotuskäytäntö sekä asumistuki ja toimeentulotuki. Eduskunnan lausunnossa esitettyä tavoitetta hallitus on pyrkinyt toteuttamaan osana kannustinloukkujen purkamista ja vähimmäisetuuksien kehittämistä muuttamalla etuuksien yhteensovitusta ja parantamalla asumistukea. Samalla työnteon kannustavuutta on oleellisesti parannettu siten, että työttömyysturvan vähimmäisetuutta saavan henkilön kannattaa aina ottaa vastaan kaikkea saatavilla olevaa työtä. Tässä kannustavuuden parantamisessa on keskeisessä asemassa ollut erityisesti pienten tulojen verotuksen keventämiseen tähdännyt kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen selkeä kasvattaminen.

Hallitusohjelman mukaan verotus, sosiaaliturva ja palvelumaksut sovitetaan yhteen nykyistä paremmin niin, että työhön hakeutumisen taloudelliset kannustimet parantuvat. Aktiivisen työvoimapolitiikan keinoja työhön hakeutumisen edistämiseksi tehostetaan. Hallitus jatkaa selvityksiä omatoimisuuden ja kannustavuuden edistämiseksi siten, että tarvittavat esitykset voidaan antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2000. Edellä mainittujen hallitusohjelmatavoitteiden toteuttamista valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa Aktiivinen sosiaalipolitiikka- työryhmässä.

Valtiontalouden kannalta ei ainakaan lähitulevaisuudessa ole mahdollista tehdä sellaisia olennaisesti suurempia korotuksia peruspäivärahan markkamäärään tai muuttaa verotusta siten, että eduskunnan lausunnossa esitettyyn tavoitteeseen voitaisiin täysimääräisesti päästä. Sen sijaan hallitus pyrkii edellä mainittuja toimenpiteitä jatkamalla ja muilla toimenpiteillä, muun muassa työttömyysturva- ja toimeentulotukijärjestelmiä kehittämällä siihen, ettei toimeentulotukeen jouduttaisi turvautumaan pitkäaikaisesti. Näin ollen asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kansaneläke

HE 7/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.4.1997 hallituksen esityksen perusteluihin viitaten, että takaisinperintätilanteessa on etuuden saajan vähimmäistoimeentulo aina turvattava. Tämän vaatimuksen turvaamiseksi ja yhdenmukaisen käytännön luomiseksi tarvitaan kansaneläkelaitoksen ohjeistusta takaisinperintätilanteiden varalle.

Sosiaaliturvan yhtenäisyyttä on selvittänyt sosiaali- ja terveysministeriön asettama selvitysmies Pentti Arajärvi, joka sai työnsä ensimmäisen osan valmiiksi 27.8.1997. Kysymys takaisinperinnän yhtenäistämisestä selvitettiin Arajärven jatkotyön yhteydessä, joka valmistui 8.7.1998. Esitykseen sisältyi ehdotukset toimeentuloturvaa koskevan lainsäädännön selkeyttämiseksi. Esityksessä ehdotettiin muun muassa, että Kansaneläkelaitoksen hoitaman sosiaaliturvan toimeenpanosta säädettäisiin oma laki, jossa säädettäisiin myös etuuksien takaisinperinnästä. Lainsäädännön osalta takaisinperintäkysymys valmistellaan Arajärven työn jatkovalmistelun yhteydessä. Kansaneläkelaitoksen takaisinperintäohjeiden mukaan henkilön vähimmäistoimeentulo tulee turvata takaisinperintätilanteissa. Kansaneläkelaitos on vuoden 1999 aikana kouluttanut paikallistoimistojen henkilökuntaa, jotta takaisinperintäkäytäntö olisi mahdollisimman yhdenmukaista koko maassa. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Työmarkkinatuen omavastuu

HE 88/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 16.6.1997, että sosiaali- ja terveysministeriö vuoden 1998 talousarvion valmistelun yhteydessä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittää, voitaisiinko omavastuuosuus poistaa työttömyyspäivärahalta työmarkkinatuelle siirtyvien osalta.

Vuoden 1998 talousarvion valmistelun yhteydessä sosiaali- ja terveysministeriö neuvotteli työmarkkinajärjestöjen kanssa mahdollisuudesta poistaa omavastuu työttömyyspäivärahalta työmarkkinatuelle siirtyvien osalta. Lainmuutos nähtiin periaatteessa mahdollisena ja palkansaajajärjestöt pitivät muutosta myös tarpeellisena, mutta yhteistä näkemystä asiasta ei syntynyt lähinnä lainmuutoksesta aiheutuvien lisäkustannusten vuoksi. Yksimielisyyttä ei syntynyt myöskään niistä lainsäädäntötoimista tai muista muutoksista, joilla näin syntyneet lisäkustannukset olisi voitu kompensoida.

Myöskään vuosien 1999 ja 2000 valtion talousarvioiden valmistelun yhteydessä ei asiasta löytynyt yhteistä näkemystä. Näin ollen asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Raha-automaattiyhdistyksen jakamatta jääneen tuoton käyttäminen

HE 100/1997 vp
Valtiovarainvaliokunta

16) Hyväksyessään 19.12.1997 valtion talousarvion vuodelle 1998 eduskun-

ta edellytti momentin 33.92.50 kohdalla, että Raha-automaattiyhdistyksen jakamatta jääneet varat jaetaan raha-automaattiasetuksessa säädetyille järjestöille perusteltuihin hankkeisiin siten, ettei jo aloitettujen hankkeiden rahoitusta vaaranneta ja,
että syrjäytymiskehityksen ehkäisyprojektille taataan jatkorahoitus normaalin talousarviokäytännön mukaisesti ottaen huomioon myös syrjäytyneet perheet ja moniongelmaiset.

Valtioneuvosto jakoi 4.2.1999 avustuksina Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta 1 377,5 milj. mk yleishyödyllisille sosiaali- ja terveysalan järjestöille. Lisäksi ohjattiin valtiokonttorille 535 milj. mk rintamaveteraanien, sotainvalidien ja eräiden muiden ryhmien kuntouttamiseen. Raha-automaattivaroja siirtyi myöhemmin käytettäväksi 81 milj. mk.

Raha-automaattituottojen osoittaminen valtion menoja säästäviin tarkoituksiin on perustunut hallitusohjelmaan. Jo aloitettujen hankkeiden rahoitusta ei ole vaarannettu.

Syrjäytymiskehityksen ehkäisyprojektiin myönnettiin joulukuussa 1997 avustuksia 60 milj. mk yli 70 hankkeeseen. Kyse on uuden tyyppisestä rahoitusohjelmasta, johon otetuilta hankkeilta edellytetään tehostettua suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta sekä tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seurantaa ja arviointia. Yhtenä kriteerinä edellytetään hankkeilta julkisia menoja säästäviä vaikutuksia ja niille on myönnetty jatkorahoitus vuodelle 1999. Tarkoituksena on avustaa niitä myös vuonna 2000. Hankkeet ovat käynnistyneet vuonna 1998. Syrjäytyneet perheet ja moniongelmaiset ovat keskeisiä kohderyhmiä.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Erityisryhmien kuntoutus

HE 155/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 4.11.1997, että hallitus selvittää edelleen mahdollisuuksia parantaa ilman rintamaveteraanitunnuksia olevien, vuosien 1939 - 1945 sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden asemaa sekä kuntoutuksen riittävyyttä ja säännöllisyyttä.

Koska laki on vahvistettu vasta marraskuun 1997 lopussa, toimenpiteisiin ei vielä ole voitu ryhtyä.

Määräraha Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen hyväksyttiin vuoden 1998 talousarvioon. Määräraha 5 000 000, joka on 2-vuotinen siirtomääräraha Valtiokonttorin käytettäväksi, osoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Kuntoutusta Valtiokonttorista on hakenut 4 224 henkilöä, joista 110 ulkomaalaista vapaaehtoista, joiden ei tarvitse hakea todistusta Sota-arkistosta. Todistusta Sota-arkistosta on hakenut 16.12.1998 mennessä 5 129 henkilöä, joista hyväksyttyjä on 4 153 ja hylättyjä 780 hakemusta. Valtiokonttorin sotavamma- ja veteraaniasiainyksikkö on myöntänyt kuntoutusmaksusitoumuksia tähän mennessä 734 eli 4,8 miljoonan markan edestä sekä määrärahasta on maksettu kuntoutusjaksoja 4 miljoonaa markkaa. Jäljellä olevasta 200 000 markan määrärahasta annetaan vielä 15-20 maksusitoumusta.

Vuodelle 1999 siirtyi n. 0,9 miljoonaa markkaa, joka on käytetty vuoden 1998 loppupuolella ja vuoden 1999 alkupuolella toteutuneiden kuntoutusjaksojen maksamiseen.

Vuonna 1999 on saapunut 1 150 uutta hakemusta ja maksusitoumuksia on annettu tähän mennessä 805 ja avoimia hakemuksia on vireillä tällä hetkellä 2 780.

Valtion talousarvioon vuodelle 2000 varatulla 10 miljoonan markan määrärahalla voidaan kuntouttaa noin 1 500 henkilöä. Hakemusjonoon jää edelleen yli 1 000 Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) mukaiseen kuntoutukseen oikeutettua henkilöä.

Omaishoitajien aseman seuraaminen

HE 166/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.11.1997, että myös jatkossa seurataan omaishoitajien asemaa sekä omaishoidon tuesta hoitajan ja kunnan välillä tehtäviä sopimuksia ja sopimusten toteutumista. Erityisesti tämä koskee vapaan järjestämisen periaatteita.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus julkaisi vuonna 1999 omaishoitojärjestelmää ja omaishoitajan asemaa koskevat selvitykset. Valtioneuvoston vahvistamassa sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa esitetään, että kunnat parantavat omaishoidon edellytyksiä sekä huolehtivat omaishoitajien jaksamisesta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalousyrittäjien työvahinkoturva

HE 201/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.1997, että lakia sovellettaessa on huolehdittava siitä, että käytäntö muodostuu maatalousyrittäjien kannalta mahdollisismman selkeäksi ja että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa Maatalousyrittäjien Eläkelaitoksen kokemusten perusteella lain käytännön kokemusten perusteella lain käytännön toteutumista ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin.

Sosiaali- terveysministeriö on seurannut edelleen Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja muutoksenhakuelinten soveltamiskäytäntöä lain tarkoittamissa yksittäisissä korvaustapauksissa. Ministeriö on myös ollut mukana valmistelemassa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen sisäistä korvausohjeistusta. Saatujen kokemusten perusteella uudistus on vähentänyt näyttökysymyksistä aiheutuvia rajanvetoongelmia ja selkeyttänyt korvauskäytäntöä. Korvauksen piiristä ovat jääneet pois yleisillä asiointimatkoilla sattuneet tapaturmat, joissa syy-yhteyden osoittaminen maatalousyrittäjätyöhön oli usein ongelmallista. Sen sijaan työstä johtuvilla matkoilla sattuneet tapaturmat kuuluvat lain korvauspiiriin. Lainmuutoksen seurauksena korvattujen vahinkojen määrä on vähentynyt ennakoidulla tavalla. Lainmuutos ei ole myöskään olennaisesti lisännyt korvausta koskevien valitusten määriä. Lain voimaantulon jälkeen saatujen kokemusten perusteella korvauskäytäntö on muodostunut vakuutettujen ja järjestelmän soveltajien kannalta riittävän selkeäksi. Koska

lainmuutos on toteutunut hallituksen esityksen ja Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan edellyttämällä tavalla, asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Työeläkejärjestelmän vakuutusmaksujen suorittamiskäytäntöjen ja työsuhderekistereiden kehittäminen

HE 202/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.11.1997, että vakuutusmaksujen suorittamiskäytännöt ja henkilö- ja palkkatietojen toimittamismenettelyt ovat mahdollisimman yksinkertaisia ja työnteettäjän kannalta helppoja ja että näistä käytännöistä tiedotetaan tehokkaasti.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus omalta osaltaan kiinteästi arvioi uudistuksen toimivuutta sekä jatkaa eläkejärjestelmän kehittämistä entistä yhtenäisemmäksi ja aukottomammaksi.

Ennen kysymyksessä olevaa eduskunnan lausumaa sosiaali- ja terveysministeriö oli jo 23.1.1996 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, kuinka työnantajan pakollisten sosiaalivakuutusmaksujen keräämiseen liittyviä maksu- ja muita menettelyjä voitaisiin yksinkertaistaa. Työryhmä selvitti muun muassa mahdollisuuksia yhtenäistää palkkakäsitteitä, yrittäjämääritelmää ja maksumenettelyä. Työryhmän työ päättyi 31.1.1997. Sen ehdotusten pohjalta kotitalouksille ja yrittäjille suunnattua tiedottamista työnantajien vakuutusmaksuista ja niiden suorittamisesta on lisätty ja tehostettu. Lisäksi pientyönantajien vakuutusmaksujen suorittamismenettelyä on yksinkertaisettu vuoden 1998 alusta..

Työryhmän työtä jatkoi selvitysmies Asko Tanskanen, joka jätti selvitysmiesraporttinsa ehdotuksineen 16.10.1997. Raportin perusteella toteutetaan vuoden 2000 alusta vakuutusmaksuaikojen ja -ehtojen yhdenmukaistaminen. Oma-aloitteisen TEL-ennakkomaksumenettelyn laajentamista koskemaan alle 10 työntekijän yrityksiä selvitetään sosiaali- ja terveysministeriössä. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Koulutuspäivärahajärjestelmän seuranta

HE 215/1997 vp
Työasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.1997, että työttömien omaehtoiseen opiskeluun tarkoitetun tuen käyttöä, koulutuspaikkojen kysyntää ja tarjontaa seurataan sekä tarvittaessa ryhdytään pikaisiin toimenpiteisiin, jos järjestelmä ei toteudu tarkoitetussa laajuudessa tai jos ilmenee muita epäkohtia.

Opetusministeriö on asettanut työttömien omaehtoisen opiskelun tuen (ns. koulutusvakuutuksen toinen vaihe) käynnistysvaihetta koskevan seuranta- ja koordinaatiotyöryhmän. Työryhmässä on opetus- ja työministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi toimeenpano-organisaatioiden ja keskeisten työmarkkinajärjestöjen edustus. Työryhmä on tiedotuksen ja toimeenpanon ohjauksen lisäksi käsitellyt koulutuspäivärahajärjestelmän kehittämistarpeita. Tältä osin lainsäädäntöä on muutettu siten, että myös niin sanottu muuntokoulutus oikeuttaa vuoden 1999 alusta koulutuspäivärahaan.

Työryhmä tilasi Helsingin yliopistolta selvityksen koulutuspäivärahaa koskevan järjestelmän käynnistymisestä.

Työryhmän kesäkuussa 1999 antamassa väliraportissa esiteltiin selvityksen keskeiset tulokset ja koulutuspäivärahajärjestelmässä esiin tulleita ongelmia, jotka liittyivät muun muassa etuuden saamisedellytyksiin ja koulutuksen määrittelyyn.

Valtioneuvoston kanslia on 10.3.1999 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää työssä olevien aikuisten omaehtoisen ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämistä (koulutusvakuutuksen kolmas vaihe). Tämän työryhmän määräaika on 31.12.1999. Koulutuspäivärahajärjestelmässä esiin tulleet muutostarpeet ja järjestelmän kehittäminen on tarkoituksenmukaista käsitellä koulutusvakuutuksen kolmatta vaihetta koskevien ratkaisujen yhteydessä.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus

HE 216/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.1997, että hallitus antaa vuoden 1998 maaliskuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle yksityiskohtaisiin laskelmiin perustuvan selvityksen kunnille aiheutuvista todellisista säästöistä sekä selvityksen säästöjen kohdentumisesta erityyppisiin kuntiin.

Toimeentulotukiuudistuksen vaikutusten seuranta on aloitettu välittömästi vuonna 1998 kahdessa eri selvityshankkeessa, joissa sosiaali- ja terveysministeriö on edustettuna. Näistä toisen suorittaa Kuntaliitto yhteistyössä Turun yliopiston kanssa, ja otoksessa on 12 kuntaa. Stakes selvittää muutosten vaikutuksia laajemman 24 kuntaa koskevan aineiston perusteella. Lisäksi seurantatietoja saadaan Stakesin tuottamasta toimeentulotukitilastosta.

Edellä mainittujen hankkeiden välitulosten perusteella on eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenille lähetetty 16.11.1998 selvitys alustavista tuloksista. Selvityksen yhteenvedossa on todettu, että hallituksen esityksessä esitetyt toimeentulotukimenojen alenemista koskevat arviot ovat alustavien seurantatietojen perusteella suuruusluokaltaan oikeita. Seurantaselvitysten jatkotyön yhteydessä saadaan täsmällisempi kuva eri osatekijöiden vaikutuksesta kustannuskehitykseen sekä siitä, millaisia muutokset ovat olleet erityyppisissä kotitalouksissa. Lopulliset arviot voidaan tehdä vuoden 2000 alkupuolella, jolloin selvitykset valmistuvat.

Toimeentulotuki

HE 217/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti, että lain käytännön soveltamista ja sen tavoitteiden toteutumista on tiiviisti seurattava ja mahdollisesti ilmeneviin epäkohtiin on puututtava viivyttelemättä. Erityisesti seurannassa on huomioitava lapsiperheiden taloudellinen asema, erikseen myös moni- ja monikkolapsisten perheiden asema, ja se, aiheuttaako asumismenojen omavastuuosuuden sisällyttäminen toimeentulotuen perusosaan häätöjen lisääntymistä ja kohtuullisen asumistason alenemista. Edelleen eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa lain 10 §:n toteutumisen tarkoituksenmukaisuutta sekä toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien toimenpiteiden käytän-

töjen kehittymistä.

Toimeentulotukiuudistuksen vaikutuksia seurataan kahden eri seurantaselvityksen avulla. Näistä toisen selvityksen tekee Stakes, ja toisen Suomen Kuntaliitto yhteistyössä Turun yliopiston kanssa. Stakesin tutkimukseen kerätään tietoja 24 kunnasta ja Kuntaliiton tutkimukseen 12 kunnasta. Eduskunnan edellyttämiä asioita pyritään selvittämään mahdollisimman seikkaperäisesti Stakesin seurantatutkimuksessa. Seurantatietoja saadaan myös Stakesin tuottamasta toimeentulotukitilastosta.

Toimeentulotukilain voimaantulon vaikutuksesta on seurannan tässä vaiheessa saatu vasta alustavia tietoja. Tarkempi arvio siitä, millaisia muutokset ovat erityyppisten kotitalouksien kohdalla olleet, voidaan tehdä vasta vuoden 2000 alkupuolella, jolloin seurantaselvitykset valmistuvat.

Sairaaloiden peruskorjaustarpeen kartoitus

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

22) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 33.32 kohdalla, että sosiaali- ja terveysministeriö kartoittaa sairaaloiden kunnon ja peruskorjaustarpeen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuoden 1999 aikana selvittänyt sairaaloiden peruskorjaustarvetta sairaanhoitopiireille ja suurille terveyskeskussairaaloille suuntaamallaan kyselyllä, jossa painotettiin peruskorjaustöiden ja laitehankintojen tarvetta 1 – 4 sekä 5 – 10 vuoden tähtäimellä. Selvitykseen liittyen ministeriö pyysi myös lääninhallituksilta kuntien ja kuntayhtymien vuosien 2000 – 2003 hanke-esityksiin perustuvia tietoja.

Sairaaloiden ja terveyskeskussairaaloiden peruskorjaustarve on rahassa mitaten nelivuotiskaudella 2000 – 2003 noin 2 miljardia markkaa, kuten myös tätä seuraavalla 5 – 6 vuoden ajanjaksolla. Sairaalateknisen kone- ja laitekannan uudistumisesta johtuva tarve on arvioitu noin 0,5 miljardiksi markaksi vuosina 2000 - 2003. Kyselyn perusteella ilmeni, että peruskorjaustöiden arviointi perustuu yhä enenevässä määrin kuntoarvioon.

Vastausten analysointi ministeriössä jatkuu. Eduskunnalle vastaus toimitetaan vuoden 2000 aikana.

Raha-automaattiyhdistyksen avustuksia koskevan määrärahan palauttaminen arviomäärärahaksi

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

23) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 33.92.50 kohdalla, että momentin määräraha muutetaan takaisin arviomäärärahaksi.

Vuoden 2000 valtion talousarviossa on momentin 33.92.50 määräraha muutettu arviomäärärahaksi.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kansaneläkkeen pohjaosan vähentäminen

HE 141/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 1.12.1998 hallituksen huolehtivan siitä, että pikaisesti selvitetään niiden henkilöiden määrä, joiden työeläkettä on vähennetty pohjaosan määrällä.

Eduskunta edellytti, että hallitus valtion taloudellisen tilanteen sen salliessa esittää lainmuutoksen, jolla kansaneläkkeen pohjaosan leikkaaminen pysäytetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö teetti selvityksen niiden henkilöiden lukumäärästä, joiden työeläkettä on vähennetty kansaneläkkeen entisen pohjaosan määrällä. Selvityksen teki työryhmä, jossa oli mukana edustajat Eläketurvakeskuksesta, Kuntien Eläkevakuutuksesta ja Valtiokonttorista. Työryhmän selvitys valmistui marraskuun alussa 1999. Selvityksen mukaan henkilöitä, joiden eläkkeeseen pohjaosan leikkaaminen on vaikuttanut, oli vuonna 1998 kaikkiaan noin 122 700. Henkilöiden lukumäärä on vähentynyt vuodesta 1996 mm. eläkkeiden uudelleenyhteensovitusten vuoksi vuosittain noin 500:lla.

Selvityksen mukaan työeläke on vähentynyt täyden pohjaosan suuruisella määrällä 34 prosentissa tapauksista. Muilla alennusvaikutus on ollut täyden pohjaosan määrää pienempi. Pohjaosan leikkaus pienentää selvityksen mukaan koko työeläkejärjestelmän kustannuksia vuonna 1999 noin 500 miljoonalla markalla. Kustannussäästö on suurin kunnallisessa ja valtion eläkejärjestelmässä, vuonna 1999 yhteensä noin 420 miljoonaa markkaa. Selvityksen arviointi on sosiaali- ja terveysministeriössä kesken.

Eduskunta hyväksyi 8.12.1999 lain, jolla myöhennettiin vuonna 2000 toteutettavan kansaneläkkeen entisen pohjaosan leikkaamista kahdella kuukaudella tammikuun alusta maaliskuun alkuun. Eduskunnan hyväksymä kansaneläkelain voimaantulosäännöksen muutos merkitsee sitä, että kansaneläkkeen entinen pohjaosa poistuu kokonaan vuoden 2002 alussa. Hallitusohjelman mukaan täyttä kansaneläkettä korotetaan 50 markkaa kuukaudessa vuoden 2002 alusta normaalin indeksitarkistuksen lisäksi. Parhaillaan selvitetään mahdollisuuksia korotuksen aikaistamiseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Perustamiskustannusten valtionosuuden palauttamismenettely

HE 151/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.11.1998 hallituksen selvittävän sosiaali- ja terveydenhuollon rakennemuutoksen edellyttämän joustavuuden lisäämisen perustamiskustannusten valtionosuuden palauttamismenettelyssä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 22.11.1999 työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) 4 luvun mukaisten perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmän uudistamista. Työryhmän määräaika on 30.9.2000 saakka, mutta sitä tultaneen jatkamaan, koska uudistus on tarkoitus saattaa voimaan aikaisintaan

vuoden 2003 alusta. Työryhmän työhön kuuluu myös selvittää perustamiskustannusten valtionosuuden palauttamismenettelyn uudistamistarpeet.

Työttömyysturvan työssäoloehdon kertyminen työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa

HE 223/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta totesi 18.12.1998, että työttömyysturvalain määräys, jonka mukaan työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuminen on rinnastettu työssäoloon 16 viikon ajalta, on vuodenvaihteessa raukeamassa. Eduskunta pitää tärkeänä, että mainittu koulutus palvelisi mahdollisimman hyvin koulutettavien työllistymistä ja että halukkuus hakeutua työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen ei vähene. Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, miten edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi työvoimapoliittista aikuiskoulutusta ja työttömyysturvalakia tulisi kehittää, jotta koulutus nykyistä paremmin palvelisi työllistymismahdollisuuksia ottaen huomioon myös työssäoloehdon merkityksen koulutukseen hakeutumiselle, ja ryhtyvän asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Työvoimakoulutusta on kehitetty entistä työelämäläheisemmäksi ja räätälöidyksi. Työnantajat ovat entistä enemmän mukana koulutuksen suunnittelussa, opiskelijoiden valinnassa ja koulutuksen toteuttamisessa. Varsinkin rekrytointikoulutuksessa he osallistuvat yhteishankintana järjestettävän koulutuksen kustannuksiin. Työvoimakoulutus hankitaan tutkintoon johtavana aina, kun se on työvoimapoliittisesti tarkoituksenmukaista. Tutkintojärjestelmällä pyritään turvaamaan yksilölliset koulutusratkaisut sekä varmistamaan koulutuksen laatu. Koulutuksen laadun kehittämisellä päästään parempaan vaikuttavuuteen sekä koulutushalukkuuteen kuin ansiopäivärahaoikeuden enimmäisajan uusimiseen liittyvillä kannusteilla.

Vuoden 1999 alusta koulutukseen osallistumista ei enää rinnasteta työssäoloon työttömyyspäivärahan niin sanottua paluuehtoa sovellettaessa. Muutos ei ole vaikuttanut koulutushalukkuuteen. Vuonna 1998 41,1 % hakeneista pääsi koulutukseen, ja vastaava luku vuonna 1999 oli 42,1 %. Siten koulutukseen hakee edelleenkin yli kaksinkertainen määrä suhteessa valittuihin, vaikka työllisyystilanne samana ajankohtana on erityisesti työkokemusta omaavilla henkilöillä merkittävästi parantunut.

Työvoimakoulutuksessa opiskelijoiden toimeentulo turvataan joko työttömyysturvan suuruisena koulutustukena tai työmarkkinatukena. Vuonna 1999 koulutustuen saajia oli 48 %, joista ansiotukeen oikeutettuja oli 43,3 %. Työmarkkinatuen varassa opiskelevia oli 52 %. Vastaavasti työttömistä työnhakijoista runsas kolmannes oli vuonna 1999 työttömyyskassan jäseniä. Ansiotuella opiskelevien osuus on alentunut edellisestä vuodesta vajaat seitsemän prosenttiyksikköä. Työllisyystilanteen parantuessa he ovatkin paremman työkokemuksensa ansiosta työllistyneet nopeammin ilman koulutustakin.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tupakkapolitiikan tehostaminen

HE 82/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999 hallituksen huolehtivan siitä, että irtotupakan vero nostetaan samalle tasolle muun tupakkaveron kanssa.

Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla väestön tupakointia voidaan edelleen vähentää.

Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että tupakkaveron vuosittaisesta tuotosta WHO:n suosituksen mukaisesti 1,0 prosenttia käytetään tupakoinnin aloittamista estävään terveyskasvatukseen etenkin nuorilla.

Eduskunta edellytti, että hallitus ottaa lasten ja nuorten tupakoimattomuuden edistämisen tupakoinnin vähentämispolitiikkansa painopistealueeksi ja tekee kansanterveyskertomuksessa selkoa eduskunnalle käytetyistä keinoista ja niiden tuloksellisuudesta.

Tasavallan Presidentti antoi 9.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Irtotupakan verotusta muutettiin tupakkaverosta annetun lain muutoksella 1226/1999 niin, että irtotupakan verokertymän arvioidaan nousevan 24 miljoonalla markalla. Muutos on askel eduskunnan edellyttämään suuntaan ja edellyttää jatkossa lisää asteittaisia valmisteveron korotuksia, jotta eduskunnan tahto voidaan toteuttaa ilman laittoman tupakkatuotteiden kaupan lisääntymistä.

Tupakkalain mukaan 0,45 % tupakkaveron tuotosta tulee käyttää tupakoinnin ehkäisytyöhön, terveyskasvatukseen ja näitä tukevaan tutkimukseen ja seurantaan. Määrärahaa on korotettu käytettävissä olevien taloudellisten voimavarojen sallimissa rajoissa niin, että vuodesta 1998 alkaen jo 0,75 % tupakkavalmisteveron arvioidusta tuotosta on valtion talousarviossa osoitettu tupakoinnin vähentämiseen ja terveyskasvatukseen.

Kertomusvuoden aikana sosiaali- ja terveysministeriön asettama tupakkayhdyshenkilöverkosto on valmistellut toimenpidesuositukset "Suomalainen strategia lasten ja nuorten terveyden ja tupakoimattomuuden edistämiseksi vuosina 2000-2003" ja järjestänyt asiaa käsittelevän valtakunnallisen kokouksen. Lasten ja nuorten tupakointia vähentävä toiminta oli painoalueena valmisteltaessa terveydenedistämisen määrärahojen käyttösuunnitelmaa vuodelle 2000. Tupakkalain 1.3.2000 voimaan tulevien muutosten toimeenpanoa valmisteltiin muun muassa antamalla sosiaali- ja terveysministeriön määräys alaikäistä koskevan myyntikiellon omavalvonnasta ja järjestämällä valvontaviranomaisten koulutusta. Sosiaali- ja terveyskertomus annetaan seuraavan kerran vuoden 2000 alussa.

Yliopiston apteekin oikeudet

HE 276/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen selvittävän vuoden 2000 loppuun mennessä yliopistoapteekkien asemaa ja oikeuksia suhteessa muihin apteek-

keihin erityisesti sitä silmällä pitäen, että apteekkien toimintaa ja taloutta koskevat säännökset takaavat niiden yhdenvertaisen kohtelun ja kilpailuasetelmien samanlaisuuden.

Selvitys tehdään vuonna 2000.

Lastensuojelun suurten kustannusten tasaus

LA 142/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1999 hallituksen seuraavan lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän toimivuutta ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin järjestelmän kehittämiseksi. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota järjestelmään sisältyvään kuntien omavastuuosuuden asettamiseen sellaiselle tasolle, että lastensuojelun tavoitteet toteutuvat mahdollisimman hyvin.

Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä tuli voimaan 1.3.1999. Toimeenpanosta sosiaali- ja terveysministeriö on huolehtinut yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa. Ennen lain voimaantuloa sosiaali- ja terveysministeriö lähetti kuntien lastensuojelusta vastaaville toimielimille ja erityishuoltopiireille asiasta kuntatiedotteen. Kuntaliitto on lähettänyt asiasta kunnanhallituksille ja erityishuoltopiiteille yleiskirjeen sekä käsitellyt asiaan liittyviä kysymyksiä Perusturva-tiedotteessa useita kertoja vuosina 1998 - 1999. Kuntaliitto ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat myös järjestäneet asiasta työkokouksia ja koulutusta erityishuoltopiirien ja kuntien työntekijöille.

Kevään 1999 kuluessa kehitettiin lastensuojelukustannusten seurantaa ja laskutusta varten lomake yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa. Lomakkeen avulla kyetään erityishuoltopiireissä kokoamaan myös valtakunnan tasolla tarvittavat seurantatiedot tasausjärjestelmästä kunnille maksetuista korvauksista ja niiden perusteena olleista toimenpiteistä. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa alkuvuodesta 2000 määräyksen siitä, mitä seurantatietoja kuntayhtymien tulee toimittaa ministeriölle vuosittain.

Tasausjärjestelmän toimivuutta voidaan arvioida luotettavasti vasta vuoden 2000 seurantatietojen perusteella, jolloin järjestelmän käynnistämisvaiheeseen liittyvät alkuhankaluudet ovat ohitse ja on käytettävissä kokonaisen toimintavuoden seurantatiedot.

Lasten ja nuorten hyvinvointi

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

14) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 33.32 kohdalla, että hallitus antaa viimeistään vuonna 2001 eduskunnalle selonteon yhteiskunnassa ja arvomaailmassa tapahtuvista lasten ja nuorten hyvinvointia uhkaavista muutoksista, lastensuojelun tasausrahaston toimivuudesta, valtionavusta kunnille lasten ja nuorten psykiatrian palveluihin sekä esittää toimenpiteet kotien hoivatyön, vanhemmuuden ja lähiyhteisöjen kasvatusvastuun tukemisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy eduskunnan edellyttämiin toimenpiteisiin vuoden 2000 alusta lukien. Eduskunnan edellyttämän selonteon asia-alueeseen liittyvää

tietoa sosiaali- ja terveysministeriö saa meneillään olevista tai alkavista hankkeista, jotka liittyvät valtioneuvoston 28.10.1999 vahvistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmaan 2000-2003.

Veteraanien hammashuolto

HE 62/1999 vp
Soaiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.1999 hallituksen selvittävän mahdollisuudet korvata veteraaneille terveyskeskuksissa annetusta hammashuollosta aiheutuneet kustannukset samoin perustein kuin muistakin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista aiheutuneita kustannuksia korvataan.

Tasavallan Presidentti antoi 5.11.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sotilasvammalaissa säädetyn työkyvyttömyysprosentin alentaminen

HE 67/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.1999 hallituksen selvittävän mahdollisuudet alentaa sotilasvammalaissa säädettyä työkyvyttömyysprosenttia, jonka perusteella sotainvalideille järjestetyistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista.

Tasavallan Presidentti antoi 12.11.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 27.5.1999 Sotainvalidien laitosten tulevaa käyttöä selittävän työryhmän, joka tulee tekemään ehdotukset sotainvalidien laitosten tulevan toiminnan suuntaamisessa noudatettavista periaatelinjauksista. Työryhmä tulee saamaan työnsä valmiiksi 30.9.2000 mennessä. Tämän jälkeen voidaan käsitellä työkyvyttömyysprosentin alentamista sotainvalidien avo- ja laitoshoidossa. Asia on valmistelun alaisena.

Terveydenhuollon maksukatto

HE 77/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1999 hallituksen seuraavan sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja ja maksukattoa koskevan järjestelmän toteutumista etuineen ja haittoineen, niiden sosiaali- ja terveyspoliittisia vaikutuksia sekä ryhtyvän tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin. Huomiota on myös kiinnitettävä palvelujärjestelmän rahoituksen kokonaisuuteen. Hallituksen tulee antaa kokemuksesta ja kehittämistarpeista selvitys viimeistään vuoden 2001 keväällä.

Tasavallan Presidentti antoi 23.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa yhdessä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen kanssa vuonna 2000 ja alkuvuodesta 2001 selvityksen maksujen ja erityisesti toteutettujen maksukorotusten sekä käyttöön otetun maksukaton vaikutuksista niin palvelujen käyttöön kuin myös palvelujen käyttäjien ja kuntien taloudelliseen asemaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarapäätöksen muuttaminen

HE 79/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 8.12.1999, että uudistettaessa valtioneuvoston päätöstä sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista vuodelle 2000 toteutetaan 1 päivänä syyskuuta 1999 tehdyssä päätöksessä hyväksytyt hankkeet siinä mainituilla kustannusarvioilla ja nykyisin voimassa olevilla valtionosuuksilla. Lääninhallitusten hyväksymiin pieniin hankkeisiin tulee varata riittävät voimavarat tehtyjen päätösten mukaisena.

Tasavallan Presidentti antoi 23.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtion vuoden 2000 talousarvion tultua hyväksytyksi ja Tasavallan Presidentin vahvistettua Eduskunnan vastauksen hallituksen esitykseen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta (HE 79/1999 vp.) siten, että laki tulee voimaan vuonna 2002, sosiaali- ja terveysministeriö on ryhtynyt valmistelemaan valtioneuvoston päätöstä sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarapäätöksen muuttamiseksi vuodelle 2000 eduskunnan edellyttämin tavoin. Muutos esitellään valtioneuvoston hyväksyttäväksi tammikuussa.

Pienyrittäjien sosiaaliturva

HE 80/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 19.10.1999, että hallitus selvittää vuoden 2000 loppuun mennessä yrittäjien sosiaaliturvaan ja sen rahoitukseen liittyvät ongelmat ottaen huomioon yritystoiminnan edellytykset ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Tasavallan Presidentti antoi 12.11.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hammashuollon korvaukset

HE 82/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 26.10.1999, että järjestelmällisen hammashuollon uudistukseen varataan riittävät voimavarat ja uudistuksen kustannusneutraaliutta tarkastellaan laajempana kuin vain kuntien järjestämän hammashuollon tai sairausvakuutusjärjestelmän sisäisten painotusten muutoksena.

Tasavallan Presidentti antoi 5.11.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskun-

nan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelman mukaisesti hammashuollon kokonaisuudistusta. Tarkoituksena on, että vuoden 2001 alusta lukien yhteisistä varoista tuettu hammashuolto laajennetaan koko väestöä koskevaksi kustannusneutraalisti vaiheittain

Työttömyyseläke

HE 93/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.1999, että hallitus selvittää pikaisesti pitkästä irtisanomisajasta ja työttömyyseläkkeen viiden vuoden työssäolovaatimuksesta viimeisen 15 vuoden aikana aiheutuvat väliinputoajaongelmat ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.

Tasavallan Presidentti antoi 23.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työministeriö

Lapsen saattaminen rokotukseen työaikana

HE n:o 44/1986 vp.
Sosiaalivaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.6.1986 hyväksyessään tartuntatautilain ja lain sairausvakuutuslain muuttamisesta hallituksen huolehtivan siitä, että lapsen huoltajalla on oikeus käyttää työaikaa hänen saattaessaan lasta rokotukseen tai tarkastukseen.

Työsopimuslain perhevapaita koskevia säännöksiä muutettiin lailla 357/1998. Muutokset tulivat voimaan osin 1.6.1998 ja osin 1.10.1998. Tilapäistä hoitovapaata koskevan 35 f §:n mukaan työntekijällä on oikeus olla poissa töistä enintään neljä työpäivää hoitamassa äkillisesti sairastunutta alle 10-vuotiasta omaa tai muuta työntekijän taloudessa vakituisesti asuvaa lasta. Lisäksi työntekijällä on oikeus tilapäiseen työstä poissaoloon pakottavan perhesyyn vuoksi. Pakottavasta perhesyystä säädetään työsopimuslain 35 g §:ssä.

Valtioneuvoston syksyllä 1995 asettaman työsopimuslakikomitean työ on kesken. Komitean, jonka tehtävänä on valmistella työsopimuslain kokonaisuudistus, määräaika päättyy 31.1.2000. Lausuma tulee selvitettäväksi komiteatyön yhteydessä.

Kansliapäällikkötyöryhmän nuoriso-ohjelma

HE 11/1995 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 8) Hyväksyessään 21.6.1995 vuoden 1995 lisätalousarvion eduskunta edellytti luvun 34.06 kohdalla, että sekä opetus- että työministeriö jatkavat ns. kansliapäällikkötyöryhmän nuoriso-ohjelman mukaisesti nuorten koulutuspaikkojen lisäämistä turvaamalla tähän tarvittavat resurssit, jo korosti oppisopimusmuotoista koulutusta yhtenä erityisesti ammattikouluttamattomille nuorille tarjottavana kouluttautumismahdollisuutena vaikeassa työttömyystilanteessa.

Kansliapäällikkötyöryhmän nuoriso-ohjelma sisältyi pääministeri Paavo Lipposen I hallituksen työllisyysohjelmaan vuosina 1996–1999. Nuorten työttömien määrä laski em. vuosina 61 000:sta 39 000:een. Oppisopimuskoulutus on tarjonnut ohjelmakaudella nuorille ammatillisia perus- ja lisäkoulutuspaikkoja yhteensä noin 25 000–30 000. Lukuun sisältyvät kansallisella työllistämistuella ja Euroopan Sosiaalirahaston (ESR) rahoituksella tuetut nuorten työttömien kanssa solmitut oppisopimukset.

Oppisopimuskoulutusta on toteutettu siis myös Euroopan Sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamana vuodesta 1995 lähtien. Tavoite 3-ohjelmaan sisältyvät oppisopimuksen peruskoulutus ja lisäkoulutus. Peruskoulutus on suunnattu pääasiassa työttömille alle 20-vuotiaille ilman ammatillista peruskoulutusta oleville nuorille. Oppisopimuksen lisäkoulutusta järjestetään ammatillisena lisäkoulutuksena pääasiassa alle 25-vuotiaille työttömille nuorille. Lisäkoulutuksen tavoitteena on antaa jo ammatillisen perustutkinnon suorittaneille mahdollisuus syventää ammatillista

osaamistaan sekä tukea mm. työelämän tutkintojen suorittamista. Ohjelmakaudella 1995–1999 on oppisopimuksen peruskoulutuksen aloittanut ESR:n osarahoittamana runsaat 5 000 nuorta ja oppisopimuksen lisäkoulutuksen yli 6 000 nuorta.

Oppisopimuskoulutusta ei ole täysin voitu kohdentaa hallinnollisilla ratkaisuilla, koska oppisopimus on työsuhde ja oppilasvalinnan tekee työnantaja. Kansliapäällikkötyöryhmän nuoriso-ohjelman budjettivaikutukset päättyivät vuoden 1999 lopussa.

Työmarkkinatukijärjestelmän muutokset

HE 172/1995 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.11.1995, että hallitus huolehtii lain työvoima- ja koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumisesta, voimavarojen riittävyydestä ja oikeasta ohjautumisesta sekä seuraa sen vaikutuksia kansantalouteen, valtiontalouteen ja yksilöiden taloudelliseen asemaan sekä yhteiskuntapoliittisia vaikutuksia ennen kaikkea nuoriin.

Työmarkkinatuen saamisedellytysten muutos yhdessä parantuneen yleisen työllisyystilanteen kanssa on seurantatutkimuksen ja tilastoseurannan mukaan alentanut alle 20-vuotiaiden työttömyyttä, lyhentänyt työttömyysjaksojen kestoa sekä lisännyt koulutukseen ja työharjoitteluun hakeutumista. Seurantatutkimuksen mukaan aktiivisuuden lisääntyminen on ollut merkittävintä aiemmin passiivisimpien nuorten joukossa.

Vastaavasti vaikeasti työllistettäviä ja heikosti koulutukseen hakeutuvia nuoria, joista pääosa ei ole autettavissa yksin työhallinnon keinoin, on myös alle 20-vuotiaiden joukossa. Sellaisia nuoria, jotka ovat keskeyttäneet peruskoulun tai suorittaneet sen heikoin arvosanoin ja mahdollisia puutteita sosiaalisissa taidoissa sekä luki- tai kirjoitushäiriöitä, uhkaa vakava syrjäytyminen. Vaikka tämä ryhmä on määrältään suhteellisen pieni, sen syrjäytymisen aiheuttamat ongelmat opvat huomattavat. Siksi STM:n asettamassa Aktiivinen sosiaalipolitiikka –työryhmässä on valmisteltu erityistoimenpiteitä näiden nuorten aktivoimiseksi ja viranomaistahojen, erityisesti työ-, koulu-, nuoriso- sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten yhteistyön tiivistämiseksi. Jatkovalmistelun pohjalta hallitus tulee hallitusohjelman mukaisesti antamaan mahdolliset esityksensä eduskunnalle kevätistuntokaudella vuonna 2000.

Mainituin perustein työministeriö katsoo, ettei asia anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarvesuunnitelma

HE 3/1996 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 6) Hyväksyessään 27.3.1996 vuoden 1996 lisätalousarvion eduskunta edellytti momentin 34.06.21 kohdalla, että jokaiselle ikääntyneelle pitkäaikaistyöttömälle on laadittava henkilökohtainen työllistämis-, koulutus- tai kuntoutussuunnitelma.

Suomen työllisyysohjelman(1996-1999) toimenpiteiden johdosta käynnistetty ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarveselvitys laajennettiin vuoden 1998

alusta lukien koko maahan osana kansallisen Ikäohjelman (1998-2002) toimenpiteitä. Valtioneuvoston vuonna 1997 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti kansallisen Ikäohjelman yleisenä tavoitteena on ylläpitää ja parantaa ikääntyvien työllistymisedellytyksiä. Ikäohjelman keskeisenä tavoitteena on työllisyysasteen nosto yli 45-vuotiaiden ikäryhmässä myöhentämällä siirtymistä varhaiseläkkeille työsuhteiden säilyttämisen että uudelleentyöllistymisen paranemisen kautta. Koska työvoiman ikääntyminen ja ikäsyrjintä eri muodoissa ovat yleisiä työmarkkinoiden toimintaan vaikuttavia tekijöitä, tavoitteena on, että työvoiman ikääntyminen otetaan läpäisyperiaatteella huomioon työhallinnon kaikissa toiminnoissa. Kansallisen Ikäohjelman seurantajärjestelmän asiantuntijaryhmän seurantaraportissa kuvataan ikääntyvien työmarkkina-asemaa, työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistumista, eläkkeelle siirtymistä sekä koulutusta. Tutkimus on julkaistu huhtikuussa 1999 työministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteisjulkaisusarjassa (TM nro 229, STM nro 1999:9). Raportin mukaan ikääntyvät jakaantuvat työllisyystilanteensa ja työllisyyden kehityksen suhteen kahtia. 45 - 54 -vuotiaiden työllisyys on yksi eri ikäryhmien korkeimpia, ikääntyneiden 55 - 64 -vuotiaiden työllisyys on puolestaan heikoin. Tämä koskee nimenomaan 60 vuotta täyttäneitä. Tätä ryhmää lukuunottamatta muiden ikääntyvien työntekijöiden työllisyys on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Myös 50-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt selvään laskuun. Työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistuneiden osuus kaikista työttömistä työnhakijoista on kasvanut kaikissa ikäryhmissä vuodesta 1997 vuoteen 1998, eniten kuitenkin 45-54-vuotiaiden ryhmässä. Yli 55-vuotiaat osallistuvat toimenpiteisiin nuorempia ikäryhmiä harvemmin. Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarveselvityksen Kelan seurantatutkimuksen osaraportti 4 - Työtä, eläkettä, vai työttömyyttä- julkaistiin vuoden 1998 lopulla. Hankkeen loppuraportti, joka koskee vuosina 1996-1997 työvoimatoimistoissa haastateltujen, lähes 11 000 työnhakijan työmarkkina-aseman muutoksia kahden seurantavuoden aikana, julkaistaan helmikuussa 2000.

Nuorten ohjaus koulutukseen

HE 75/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.6.1996, että työvoimatoimistoille taataan mahdollisuudet antaa nuorille tavanomaista enemmän yksilökohtaista neuvontaa ja ohjausta koulutusvalinnoissaan työtehtäviä uudelleen suuntaamalla, koulutuksella ja tarvittaessa lisäresursseja varaamalla.
>
> Eduskunta edellytti, että työ- ja opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön on yhteistoiminnassa järjestettävä seuranta lainmuutoksen vaikutuksista työllisyyskoulutuksen laatuun, nuorten toimeentuloon ja työmarkkinoille sijoittumiseen.
>
> Eduskunta edellytti, että kiirehditään erityisesti alle 20-vuotiaiden opintososiaalisiin etuuksiin liittyvien epäkohtien korjaamista.

Työhallinnon ammatinvalinnanohjauksen asiakastyön painopiste on siirtynyt vuosina 1997-1999 aikuisasiakkaitten suuntaan. Tämä merkitsee, että nuorisoasiakkaitten määrä on laskenut po. kaudella. Myös ESR-rahoitteisten hankkeitten volyymit ovat supistuneet ohjelmakauden lopppua kohti. Työmarkkinatukeen vuosina 1996 ja 1997 tehtyjen muutosten vaikutuksista alle 25-vuotiaitten työttömien koulutus- ja työllisyystilanteeseen valmistui toinen seurantatutkimus toukokuussa 1999. Tutkimuksen tulos oli, että nuorisopajat ja ESR-projektit onnistuvat erityisesti niiden nuorten kohdalla, jotka olivat koulutusmyönteisiä ja voivat käyttää saamansa kokemuksen oman ammatinvalintansa selkiyttämiseen. Toisaalta voitiin

todeta, että uudistuksen jälkeen osa nuorista haki koulutukseen ja työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin ilman omakohtaista motivaatiota.

Työmarkkinatuen saamisedellytysten muutos yhdessä parantuneen yleisen työllisyystilanteen on voimakkaasti alentanut nuorisotyöttömyyttä, lyhentänyt työttömyysjaksojen kestoa sekä lisännyt koulutukseen ja työharjoitteluun hakeutumista. Vastaavasti vaikeasti työllistettäviä ja heikosti koulutukseen hakeutuvia nuoria, joista pääosa ei ole autettavissa yksin työhallinnon keinoin, on eräiden arvioiden mukaan noin 15 000. Koska on tärkeää saada jokainen nuori aktiivisesti mukaan työ- ja yhteiskuntaelämään, STM:n asettamassa Aktiivinen sosiaalipolitiikka –työryhmässä on valmisteltu uusia toimenpiteitä näiden nuorten aktivoimiseksi ja viranomaistahojen, erityisesti työ- ja sosiaaliviranomaisten yhteistyön tiivistämiseksi. Jatkovalmistelun pohjalta hallitus tulee hallitusohjelman mukaisesti antamaan mahdolliset esityksensä eduskunnalle kevätistuntokaudella vuonna 2000.

Muualla kuin vanhempiensa taloudessa asuvien 18-19 –vuotiaiden opintotukea koskevat muutokset on toteutettu lailla opintotukilain muuttamisesta (1117/1997), joka annettiin 11.12.1997.

Mainituin perustein työministeriö katsoo, ettei asia enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Vuokratyövoiman välitys ja käyttö

HE 78/1996 vp
Työasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.12.1997, että vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvät epäkohdat poistetaan.

Työministeriön yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa laatima selvitystyö vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvistä epäkohdista valmistui 29.5.1998. Selvitystyön keskeiset johtopäätökset liittyvät työsuhteissa sovellettaviin työehtoihin sekä vuokraustoimintaan liittyviin johtopäätöksiin.

Laki työvoimapalvelulain muuttamisesta (418/1999) sekä laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 21 a ja 25 §:n muuttamisesta (419/1999) tulivat voimaan 1.10.1999. Kansallista lainsäädäntöä muutettiin siten, että Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleiskokouksen vuonna 1996 hyväksymä yleissopimus n:o 179, joka koskee merenkulkijoiden työnvälitystä ja vuonna 1997 hyväksymä yleissopimus n:o 181, joka koskee yksityisiä työnvälitystoimistoja, voitiin ratifioida. Tasavallan presidentti päätti ratifioida yleissopimukset 30.4.1999. Ratifioinnit on rekisteröity ILO:n sihteeristössä 25.5.1999, joten ne tulevat voimaan Suomessa 25.5.2000.

Valtioneuvoston syksyllä 1995 asettaman työsopimuslakikomitean työ on kesken. Komitean, jonka tehtävänä on valmistella työsopimuslain kokonaisuudistus, määräaika päättyy 31.1.2000. Lausuma tulee selvitettäväksi komiteatyön yhteydessä erityisesti vuokratyössä sovellettavien vähimmäisehtojen suhteen.

Kotitaloustyön väliaikainen tukijärjestelmä

HE 90/1997 vp
Työasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.6.1997, että hallitus seuraa tarkoin kokeilun kustannus- ja työllisyysvaikutuksia ja ryhtyy välittömästi lainsäädäntötoimenpiteisiin, mikäli kokeilun lähtökohtaoletuksista poikkeava kehitys sitä edellyttää.

Itä- ja Länsi-Suomen lääneissä 1.10.1997 käynnistyneen kotitaloustyön väliaikaisen tukijärjestelmän hallinnoinnista vastaavat yhdeksän työvoima- ja elinkeinokeskusta. TE-keskukset lähettävät työministeriölle kuukausittain tehtävää seurantaa varten yhteenvedon rekisteriin merkittävistä tiedoista.

Työministeriön seurannan lisäksi sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes, on työministeriön ja valtiovarainministeriön toimeksiannosta tehnyt keväällä 1999 yritystuki- ja verovähennysmalleja koskevan seurantatutkimuksen. Stakes tutki yritystuki- ja verovähennysmalleja yrityksen ja kotitalouden näkökulmasta sekä kotityön tukikokeilujen vaikutuksia työllisyyteen, palvelujen kysyntään ja järjestelmien hallintoon.

Koska verovähennyksen käytöstä on saatu tähän mennessä varsin vähän seurantatietoja, ei tukikokeilulle asetettujen tavoitteiden ja vaikutusten toteutumista ole voitu riittävästi arvioida. Tästä syystä kotitaloustyön tukikokeilun voimassaolaikaa on jatkettu vuoden 2000 loppuun.

Työllisyysmäärärahojen käyttö

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

> 24) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti luvun 34.06 kohdalla, että työllisyysasetusta muutetaan siten, ettei se rajoita työllisyysmäärärahojen käyttöä pelkästään valtion omiin investointeihin ja että valtion investoinniksi voidaan katsoa myös yhteistyöhanke, joka luovutetaan yhteistyöosapuolen hoitoon.

Eduskunta edellytti vuoden 1998 talousarvion käsittelyn yhteydessä, että työllisyysmäärärahoja voidaan jatkossakin kohdentaa ympäristötöihin. Kaikki työllisyyden hoitoon tarkoitetut määrärahat ovat työllisyysmäärärahoja.

Koska momentin 34.06.63 varoilla voidaan tukea muiden kuin valtion omia investointeja ja siis käyttää työllisyysmäärärahoja myös ympäristötöihin ja koska talousarviossa on mm ympäristöministeriön kohtuullisena pitämä siirtymäaika momentin 34.06.77 osalta, työministeriö on aiemmin katsonut, että lausuma ei edellytä toimenpiteitä.

Työllisyysasetuksella ei säädellä valtion budjetin rakennetta, vaan tämä säätely tapahtuu valtion talousarviota koskevien säädösten avulla, joiden valmistelu ja esittely kuuluvat valtiovarainministeriölle. Valtiovarainministeriön kanssa on nyt sovittu, että ympäristötöiden budjetointitapa selvitetään yhdessä maa- ja metsätalous- sekä ympäristöministeriön kanssa vuoden 2001 talousarvion valmistelua varten.

Siviilipalvelushakemus

HE 152/1998 vp
Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.12.1998, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin siviilipalveluslain uudistamiseksi siten, että palveluksen aloittaneen asevelvollisen siviilipalvelushakemus voidaan hyväksyä vasta riittävän pitkän harkinta-ajan jälkeen.

Harkinta-ajan lisäämistä koskevan säännöksen valmistelussa on todettu, että harkinta-aikasäännös tulisi lisätä siviilipalveluslain sijasta asevelvollisuuslakiin. Asia on virkamiesvalmistelussa puolustusministeriössä.

Kotouttamislain seuranta

HE 66/1998 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999 hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista ja lain toimivuutta sekä antavan kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta uudistusta koskevan selonteon ottaen selonteossa huomioon muun muassa edellä mainitut seikat sekä uudistuskokonaisuuteen liittyvät eri näkökohdat mukaan lukien ainakin suoritetut toimenpiteet, saavutetut tulokset, tarpeelliset kehittämistoimenpiteet ja kotouttamisesta aiheutuneet erilaiset kustannukset ja niiden jakautuminen valtion ja kuntien kesken.

Tasavallan Presidentti antoi 9.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työministeriö on asettanut projektin, jonka tehtävänä on luoda kotouttamispolitiikan vaikuttavuuden seuranta- ja arviointijärjestelmä. Tällä varaudutaan muun muassa hankkimaan tiedot eduskunnalle selontekoa varten. Selonteko annetaan lausumassa edellytettynä aikana.

Yksityisyyden suoja työelämässä

HE 121/1998 vp
Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.2.1999, että hallitus valmistelee uuden esityksen yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa ottaen asianmukaisesti huomioon valiokuntien tästä esityksestä antamat lausunnot.

Tasavallan Presidentti antoi 30.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Työministeriö on 26.7.1999 asettanut kolmikantaisen työryhmän valmistelemaan työelämän tietosuojalainsäädäntöä eduskunnan kannanoton ja hallitusohjelman mukaisesti. Työryhmän tulee saada työnsä valmiiksi 29.2.2000 mennessä. Työryhmän ehdotusten pohjalta pyritään valmistelemaan hallituksen esitys siten, että se voidaan antaa eduskunnalle keväällä 2000.

Ympäristöministeriö

Alusjätelainsäädännön uudistaminen

HE n:o 323/1994 vp
Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1994, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin alusjätelainsäädännön uudistamiseksi siten, että aluksissa syntyvien jätteiden ja jätevesien haitalliset vesistövaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Hallituksen esitys alusjätelain muuttamisesta, sisältäen mm. Itämeren suojelukomission mukaisen "ei erityismaksua" -järjestelmän täytäntöönpanon, on valmisteilla ja on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi keväällä 2000.

Uuden rakennuslainsäädännön toimivuus ja soveltaminen

HE 101/1998 vp
Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 19.1.1999, että uuden rakennuslainsäädännön toimivuutta seurataan kiinnittäen erityistä huomiota kansalaisten yhdenvertaisuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin, kaupan suuryksiköiden sijoittumiseen, kuntien väliseen yhteistoimintaan ja viranomaisten voimavaroihin.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää kaivoslain ja uuden rakennuslainsäädännön keskinäistä soveltamista ja antaa tarvittaessa eduskunnalle lakiehdotukset, jotka turvaavat maankäytön kokonaisvaltaisen suunnittelun ja ympäristövaikutusten huomioimisen kaivospiiri- ja valtausalueilla.

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää eräiden kaavoituksen toteuttamiseen liittyvien seikkojen (julkisen ja yksityisen tahon välinen kustannusten jako kaavoituksessa, maankäyttösopimusten sisältö, katualueen luovutus) tarkemman sääntelyn tarvetta ja antaa mahdollisesti tarvittavat lakiehdotukset eduskunnalle pikaisesti.

Tasavallan Presidentti antoi 5.2.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Maankäyttö- ja rakennuslain kaupan suuryksiköiden sijoittumista koskevat säännökset ovat olleet sovellettavina jo 1.3.1999 alkaen. Tältä osin ensimmäisiä kokemuksia lain toimivuudesta on jo saatu. Ympäristöministeriön tarkoituksena on yhteistyössä muiden tahojen kanssa koota yhteenveto näistä kokemuksista kuluvan vuoden alkupuolella. Suomen Kuntaliitto on suunnittelemassa uuden lain toimivuuden seurannan järjestämistä kuntien näkökulmasta. Ympäristöministeriö tulee huolehtimaan lain toimivuuden seurannan kokonaisuudesta, eri tahojen yhteistyöstä seurannan järjestämisessä ja eri tahoilla suoritetun seurannan yhteen sovittamisesta. Ministeriö tulee tätä varten asettamaan kuluvan vuoden alkupuolella seurantaryhmän, johon on tarkoitus kutsua muun muassa Suomen Kuntaliiton, aluehallinnon, hallinto-oikeuksien, rakennusalan ja kansalaisjärjestöjen edustajia.

Kaivoslain osalta ympäristöministeriö teki 12.2.1999 kauppa- ja teollisuusministeriölle aloitteen asiaa koskevan selvityksen ja lakiehdotuksen valmistelun käynnistä-

miseksi. Ympäristöministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön välisen neuvottelun jälkeen on tarvittavien kaivoslain tarkistusten valmistelu käynnistetty kauppa- ja teollisuusministeriön, ympäristöministeriön, Suomen Kuntaliiton ja kaivosalan edustajien yhteistyönä. Tarkoituksena on, että kaivoslain tarkistusluonnos voidaan lähettää lausuntokierrokselle kuluvan vuoden alkupuolella.

Ympäristöministeriö on yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa selvittänyt kaavojen toteuttamisvastuiden uudistamista ja maankäyttösopimusten tarkemman sääntelyn tarvetta. Aiheita on käsitelty selvityksissä, jotka koskevat asemakaavan toteuttamisen kustannusten ja hyötyjen jakaantumista erilaisissa kaavan toteuttamistilanteissa, kaavan toteuttamisvastuun jakaantumista eräissä Euroopan maissa sekä Suomessa vuosina 1995-1998 solmittuja maankäyttösopimuksia. Käynnistyvän lainvalmistelutyön tavoitteita on käsitelty ympäristöministeriön järjestämässä laajassa asiantuntijaseminaarissa. Lähiaikoina on uudistuksen valmistelua varten tarkoitus asettaa työryhmä tai muu valmisteluelin.

Asuntotilanteen ja rakennuskustannusten kehittymisen seuraaminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

26) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 35.30.60 kohdalla, että hallitus seuraa asuntotilanteen ja rakennuskustannusten kehitystä ja antaa tarvittaessa vuoden 1999 aikana eduskunnalle esityksen arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuuden lisäämiseksi.

Ympäristöministeriö on yhteistyössä Valtion asuntorahaston kanssa seurannut säännöllisesti asuntotilanteen ja rakennuskustannusten kehitystä. Arava- ja korkotukivaltuudet ovat osoittautuneet riittäviksi vuonna 1999.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Asuntorahaston varainhankintavaltuuksista päättäminen

HE 105/1998 vp
Valtiovarainvaliokunta

27) Hyväksyessään 18.12.1998 valtion talousarvion vuodelle 1999 eduskunta edellytti momentin 35.30.60 kohdalla, että hallitus selvittää mahdollisuudet luopua erillisestä esityksestä asuntorahaston varainhankintavaltuuksiksi ja päättää asiasta ainoastaan valtion talousarvion yhteydessä.

Valtiovarainministeriöstä saadun selvityksen mukaan hallitus on luopunut asuntorahaston varainhankintavaltuuksia koskevan erillisen hallituksen esityksen antamisesta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, joten lausuma esitetään poistettavaksi kertomuksesta.

Asumistuen tarkistaminen kesken vuoden

HE 269/1998 vp
Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 3.2.1999, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen asumistukilain muuttamisesta siten, että asumistukea voidaan tarkistaa kesken vuoden myös asumismenojen huomattavan muutoksen perusteella.

Tasavallan Presidentti antoi 19.2. 1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ympäristöministeriöllä on tarkoituksena antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2000 hallituksen esitys asumistukilain muuttamiseksi. Tähän sisältyy eduskunnan lausumassa esitetty lain muutos, jonka mukaisesti asumistukea voitaisiin tarkistaa kesken vuoden asumismenojen huomattavan muutoksen perusteella.

Asuntoyhteisöjen yleishyödyllisyys

HE 274/1998 vp
Ympäristövaliokunta

Eduskunta edellytti 19.2.1999, että nyt hyväksyttyä lainsäädäntöä vastaava sääntely valtion tuella rahoitetun asuntokannan säilyttämiseksi vuokrakäytössä ulotetaan koskemaan kaikkia yksityisoikeudellisia yhteisöjä.

Eduskunta edellytti, että nyt hyväksytyt lakiehdotukset tulevat voimaan vasta 1.1.2000.

Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee strategian kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon turvaamisesta maassamme myös tulevaisuudessa.

Tasavallan Presidentti antoi 30.4.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Tarkoituksena on, että ympäristöministeriössä aloitetaan vuonna 2000 julkisyhteisöjä ja kaikkia yksityisoikeudellisia yhteisöjä koskevien yleishyödyllisyyttä vastaavien kriteereiden säädösvalmistelu.

Yleishyödyllisyyttä koskevat aravalain ja korkotukilakien muutokset (571-573/1999) tulevat voimaan 1.1.2000.

Ympäristöministeriö on 23.4.1999 asettanut selvitysmiehen, jonka tehtävänä on laatia ehdotus hallituskauden kattavasta asuntopoliittisesta strategiasta sisältäen erityisesti vuokra- ja asumisoikeusasumisen tarpeet, tukiehtojen toimivuuden pitkällä aikavälillä ja elinkaariajattelun.

Puurakentamisen edistäminen

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

15) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti luvun 35.30 kohdalla, että puurakentamisen edistämiseen tarkoi-

tetun kansallisen Puun Aika -ohjelman, puualan osaamiskeskusverkoston, Puu-Suomi-kampanjan sekä puualan teknologiaohjelmien jatkuvuus, kehittäminen ja rahoitus turvataan.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Tarkempi selvitys annetaan maa- ja metsätalousministeriön kohdalla, jonka toimialaan asia pääasiassa kuuluu.

Arava- ja korkotukilainojen myöntämis- ja hyväksymisvaltuuksien jaksottaminen vuonna 2000

HE 40/1999 vp
Valtiovarainvaliokunta

16) Hyväksyessään 18.12.1999 valtion talousarvion vuodelle 2000 eduskunta edellytti momentin 35.30.60 kohdalla, että arava- ja korkotukilainojen 7 miljardin markan myöntämis- ja hyväksymisvaltuudet ovat käytettävissä kokonaisuudessaan vuoden 2000 alusta.

Tasavallan Presidentti antoi 30.12.1999 valtioneuvostolle tehtäväksi ryhtyä eduskunnan lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Tarkoituksena on, että vahvistaessaan arava- ja korkotukilainojen myöntämis- ja hyväksymisvaltuuden käyttösuunnitelman vuodeksi 2000 valtioneuvosto ottaa eduskunnan lausuman huomioon.

Toimenpiteet Tasavallan Presidentin esittelyssä

Valtioneuvoston kanslia

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
23/1999	19/1999	Laki tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	1.10.1999	1.1.2000
		Laki tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	1.10.1999	1.1.2000

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
	EK 45 ja 46/1998	Eduskunnan istuntojen lopettaminen ja eduskunnan kokoontuminen	Merkitty pöytäkirjaan 12.3.1999
K 5/1998	EK 41/1998*	Hallituksen kertomus toimenpiteistään vuonna 1997	Merkitty pöytäkirjaan 19.3.1999
VNT 1/1999	EK 6/1999	Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelmaa koskeva tiedonanto	Merkitty pöytäkirjaan 21.5.1999

* merkillä varustetut sisältävät lausuman

Ulkoasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
185/1998	300/1998	Laki kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	28.5.1999	Asetuksella
		Laki varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit´n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta	28.5./1999	Asetuksella
239/1998	265/1998	Laki Pohjoismaiden investointipankkia koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	12.3.1999	Asetuksella
270/1998	282/1998	Laki Bulgarian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	12.3.1999	Asetuksella
271/1998	284/1998	Laki Filippiinien kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	12.3.1999	Asetuksella
272/1998	285/1998	Laki Slovenian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	12.3.1999	Asetuksella
277/1998	267/1998	Laki Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiötä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	12.3.1999	Asetuksella

279/1998	283/1998*	Laki Jordanian kanssa tehdyn Euro-Välimeri -assosiaatiosopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	1.4.1999	Asetuksella
283/1998	293/1998	Konsulipalvelulaki	22.4.1999	1.12.1999
		Laki ulkoasiainhallinnosta annetun lain 6 ja 8 §:n kumoamisesta	22.4.1999	1.12.1999
1/1999	2/1999	Laki Etelä-Afrikan tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja vastavuoroista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	24.6.1999	Asetuksella
2/1999	3/1999	Laki Pohjoismaiden kehitysrahastoa koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	28.7.1999	Asetuksella
31/1999	22/1999	Laki Meksikon kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja vastavuoroista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	22.10.1999	Asetuksella

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
A 1/1999	14/1999	Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Libyaa koskeviin päätöksiin perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen soveltamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä	Merkitty pöytäkirjaan 18.6.1999
K 1/1999	EK 12 b/1999	Eurropan neuvoston Suomen valtuuskunnan Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 1998 antama kertomus	Merkitty pöytäkirjaan 18.6.1999
VNS 2/1999	EK 19/1999	Selonteko Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon (KFOR) Kosovossa	Merkitty pöytäkirjaan 24.6.1999

Oikeusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
199/1996	302/1998*	Laki saatavien perinnästä	22.4.1999	1.9.1999
		Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta	22.4.1999	1.9.1999
		Laki rikoslain 30 luvun 3 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.9.1999
		Laki markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	22.4.1999	1.9.1999
32/1997	263/1998	Laki rikoslain muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki tieliikennelain muuttamsesta	30.4.1999/	1.10.1999
		Laki vesiliikennelain 24 §:n muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki ilmailulain muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki merilain 20 luvun 12 §:n muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
234/1997	249/1998	Raideliikennevastuulaki	5.2.1999	1.9.1999
		Laki liikennevakuutuslain muuttamisesta	5.2.1999	1.9.1999
10/1998	206/1998	Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun alin muuttamisesta	19.3.1999	1.6.1999
		Laki tutkintavankeudesta annetun lain muuttamisesta	19.3.1999	1.6.1999
		Laki pakkokeinolain 5 a luvun muuttamisesta	19.3.1999	1.6.1999
		Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta	19.3.1999	1.6.1999

30/1998	303/1998*	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki kuntalain 57 ja 74 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki eräiden salassapitosäännösten kumoamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki rikoslain 40 luvun muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki valtion virkamieslain 17 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki nimikirjalain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki julkisesta notaarista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki kirjanpitolain 8 luvun 3 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki tuoteturvallisuuslain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki julkisista hankinnoistaannetun lain 14 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki sähköturvallisuuslain 36 ja 37 §: muuttamsesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki ydinenergialain 78 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki vakauslain 14 h §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki laitteiden energiatehokkuudesta annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999

Laki yritystuen yleisistä ehdoista annetun lain 9 ja 10 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki rahoitustarkastuslain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain 14 a §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 17 ja 23 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain 17 ja 21 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki merimieskatselmuslain 15 ja 17 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki valtion virkaehtosopimuslain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki säteilylain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 87 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki ulosottolain 3 luvun 34 f ja 34 g §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 16 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki eduskunnan virkamiehistä annetun lain 17 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999

Laki valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaaneräitä Suomen ja Euroopan yhteisojen välisiä varainsiirtoja annetun lain 4 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta annetun lain 9 §:m muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 28 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki ilmansuojelulain 23 ja 31 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki meluntorjuntalain 27 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki terveydensuojelulain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki kemikaalilain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki torjunta-ainelain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki jätelain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki eläinsuojelulain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki elintarvikelain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki siemenkauppalain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki taimiaineistolain 9 ja 14 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki kasvinsuojelulain 15 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki lannoitelain 16 ja 21 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999

Laki kotieläinjalostuslain 14 ja 15 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki hevostalouslain 14 ja 15 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki eläinten lääkitsemisestä annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain 24 ja 27 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 8 ja 16 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki erikoiskasvien markkinoimismaksuista annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetun lain 12 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 15 ja 23 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki lääkelain 90 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999

		Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 15 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki yhdistyslain 47 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki eräitä yrityksiä koskevasta tiedonantovelvollisuudesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki vapaakappalelain 10 §:n muuttamisesta	21.5.1999/	1.12.1999
		Laki hallinotmenettelylain 5 ja 15 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki arkistolain muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan tunnistamis- ja tiedonantojärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki metsästyslain 89 §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
		Laki kalastuslain 77 a §:n muuttamisesta	21.5.1999	1.12.1999
74/1998	274/1998*	Laki rikoslain muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki rikesakosta tieliikenteessä annetun lain kumoamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki rikesakkolain muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki rangaisutsmääräysmenettelystä annetun lain 11 §:n muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki jätelain 62 §:n muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999

		Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 6 luvun muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki oikeudenkäymiskaaren 32 luvun muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki uhkasakkolain 2 §:n muuttamisesta	30.4.1999	1.10.1999
		Laki verotustietojen luovuttamisesta sakotusta varten	30.4.1999	1.10.1999
75/1998	276/1998	Laki Suomen Hallitusmuodon voimaantulojärjestelyistä	22.4.1999	jätetty lepäämään
83/1998	250/1998	Laki vakuutusoikeudesta annetun lain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki kansaneläkelain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki rintamasotilaseläkelain 17 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 13 a §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki merimieseläkelain 60 a §:n 3 momentin ja 61 b §:n kumoamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki yrittäjien eläkelain 15 §:n 2 momentin kumoamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain 18 §:n 2 momentin kumoamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 40 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999

Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 32 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki maataloustuotannon lopettamistuesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki valtion eläkelain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki valtion perhe-eläkelain 20 §:n 3 momentin ja 21 a §:n kumoamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 7 e §:n kumoamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 10 §:n 2 momentin kumoamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki sotilasvammalain 29 a §:n kumoamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki asevelvollisen kuoltua suoritettavasta taloudellisesta tuesta annetun lain 7 §:n 3 momentin kumoamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki työmarkkinatuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
Laki työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 32 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999

		Laki vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain 13 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki opintotukilain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain 26 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
96/1998	278/1998	Henkilötietolaki	22.4.1999	1.6.1999
		Laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain muuttamisesta	22.4.1999	1.6.1999
		Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.6.1999
		Laki yleisten asiakirjain mulkisuudesta annetun lain 18 a §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.6.1999
107/1998	281/1998	Laki oikeudenkäymiskaaren 21 luvun muuttamisesta	19.3.1999	1.6.1999
		Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 8 ja 9 §:n muuttamisesta	19.3.1999	1.6.1999
		Laki käräjäoikeuslain 19 §:n muuttamisesta	19.3.1999	1.6.1999
114/1998	217/1998*	Hallinto-oikeuslaki	26.3.1999	1.11.1999
		Laki Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	26.3.1999	1.11.1999
		Laki Ahvenanmaan hallintotuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	26.3.1999	1.11.1999
		Laki hallintokäyttölain muuttamisesta	26.3.1999	1.11.1999
		Laki hallintomenettelylain 19 §:n muuttamisesta	26.3.1999	1.11.1999
		Laki kuntalain muuttamisesta	26.3.1999	1.11.1999
		Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	26.3.1999	1.11.1999

		Laki asiakirjain lähettämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	26.3.1999	1.11.1999
115/1998	163/1998	Laki rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999
116/1998	164/1998	Laki vahingonkorvauslain muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999
145/1998	299/1998	Kokoontumislaki	22.4.1999	1.9.1999
		Laki poliisilain 18 ja 19 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.9.1999
		Laki uskonnonvapauslain 3 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.9.1999
146/1998	234/1998	Laki holhoustoimesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä	1.4.1999	1.12.1999
		Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki hallintolainkäyttölain muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki hallintomenettelylain muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki avioliittolain muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain 22 ja 24 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki lapsen elatuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki esitutkintalain 33 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999

		Laki eräistä yhteisomistussuhteista annetun lain 10 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain 22 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annetun lain 29 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki työtuomioistuimesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki asianajajista annetun lain 3 ja 9 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki käräjäoikeuslain 6 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki välimiesmenettelystä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki yrityksen saneerauksesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 65 §:n muuttamisesta	1.4.1999	1.12.1999
		Laki perintökaaren muuttamisesta	1..1999	1.12.1999
147/1998	286/1998	Ahvenanmaan itsehallintolaki	22.4.1999	jätetty lepäämään
		Laki Ahvenanmaan maanhankintalain 17 §:n muuttamisesta	22.4.1999	jätetty lepäämään
187/1998	207/1998	Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	12.2.1999	1.3.1999

		Laki yksinkertaistetusta menettelystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	12.2.1999	1.3.1999
		Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999
188/1998	294/1998	Laki nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 3 ja 10 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
189/1998	224/1998	Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta	19.3.1999	1.10.1999
		Laki kauppakaaren 10 luvun muuttamisesta	19.3.1999	1.10.1999
		Laki kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	19.3.1999	1.10.1999
254/1998	295/1998	Laki rikoslain muuttamisesta	1.4.1999	1.6.1999
		Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	1.4.1999	1.6.1999
		Laki kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain 3 ja 5 luvun muuttamisesta	1.4.1999	1.6.1999
275/1998	307/1998	Laki ulosottolain muuttamisesta	9.4.1999	1.6.1999
3/1999	67/1999	Laki turvatarkastuksista tuomioistuimissa	3.12.1999	1.1.2000
4/1999	21/1999	Laki rikoslain muuttamisesta	14.10.1999	1.12.1999
5/1999	1/1999	Tilisiirtolaki	28.7.1999	14.8.1999

8/1999	34/1999*	Laki rikosrekisterilain muuttamisesta	26.11.1999	1.1.2000
35/1999	55/1999	Laki nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	26.11.1999	1.1.2000
45/1999	29/1999	Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 7 §:n muuttamisesta	22.10.1999	1.1.2000
99/1999	56/1999	Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista	26.11.1999	11.12.1999
		Laki arvo-osuustileistä annetun lain 5a §:n muuttamisesta	26.11.1999	11.12.1999
110/1999	91/1999	Laki asianajajista annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
111/1999	92/1999	Laki haastemieslain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
148/1999	103/1999	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 14 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000
		Laki yliopistolain 2 ja 21 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000
		Laki Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000
		Laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000
		Laki maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000
		Laki eduskunnan virkamiehistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000
		Laki Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000

		Laki kokoontumislain 1 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000
		Laki vaalilain muuttamisesta	23.12.1999	1.3.2000
153/1999	132/1999*	Laki sähköisestä asioinnista hallinnossa	30.12.1999	1.1.2000

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
HE 233/1997	EK 50/1998	Laki rikoslain muuttamisesta; ei käsitelty loppuun	Merkitty pöytäkirjaan 30.4.1999
HE 239/1997	EK 51/1998	Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistaminen; ei käsitelty loppuun	Merkitty pöytäkirjaan 30.4.1999
HE 1/1998	EV 262/1998*	Suomen Hallitusmuoto; hyväksytty lepäämään	Merkitty pöytäkirjaan 22.4.1999
HE 117/1998	EK 52/1998	Laki perintökaaren 7 luvun 3 ja 5 §:n muuttamisesta; ei käsitelty loppuun	Merkitty pöytäkirjaan 1.4.1999
HE 147/1998	EV 286/1998	Laki Ahvenanmaan itsehallintolain ja Ahvenanmaan maanhankintalain 17 §:n muuttamisesta; hyväksytty lepäämään	Merkitty pöytäkirjaan 22.4.1999
K 9/1998	EK 42/1998	Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1997	Merkitty pöytäkirjaan 19.3.1999
K 10/1998	EK 43 b/1998	Eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnastaan vuonna 1997 antama kertomus	Merkitty pöytäkirjaan 19.3.1999
LJL 1/1999	EK 15/1999	Suomen perustuslaki	Vahvistettu 11.6.1999
LJL 2/1999	EK 15/1999	Laki Suomen perustuslain voimaantulojärjestelyistä	Vahvistettu 11.6.1999

Sisäasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
42/1998	269/1998*	Laki rajavartiolaitoksesta	12.3.1999	21.3.1999
50/1998	297/1998*	Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	22.4.1999	1.5.1999
76/1998	257/1998*	Pelastustoimilaki	30.4.1999	1.9.1999
148/1998	301/1998	Laki järjestyksenvalvojista	22.4.1999	1.9.1999
		Laki ulkoilulain 22 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.9.1999
		Laki merimieslain 74 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.9.1999
		Laki rikoslain muuttamisesta	22.4.1999	1.9.1999
172/1998	225/1998	Laki kuntalain muuttamisesta	15.1.1999	1.3.1999
191/1998	288/1998*	Laki Suomen ja Ruotsin kuntien välisestä yhteistyöstä	5.3.1999	eduskunta hylkäsi esityksen
192/1998	277/1998*	Laki väestötietolain muuttamisesta	22.4.1999	1.12.1999
		Laki rekisterihallintolain 2 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.12.1999
193/1998	211/1998	Nimilaki	22.1.1999	1.6.1999
194/1998	258/1998	Laki pelastustoimen laitteiden teknisistä vaatimuksista ja tuotteiden paloturvallisuudesta	30.4.1999	1.9.1999
195/1998	229/1998	Laki hätäkeskuksia koskevasta kokeilusta annetun lain muuttamisesta	22.1.1999	1.3.1999
9/1999	5/1999	Laki kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetun lain muuttamisesta	18.6.1999/	1.7.1999

18/1999	14/1999*	Henkilökorttilaiki	28.7.1999	1.12.1999
		Laki väestötietolain 23 §:n muuttamisesta	28.7.1999	1.12.1999
140/1999	124/1999*	Laki rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista	30.12.1999	1.1.2000

Puolustusministeriö

Valtiovarainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
174/1998	255/1998	Laki valtion virkamieslain muuttamisesta	1.4.1999	1.6.1999
196/1998	256/1998*	Laki korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten palvelussuhteen ehdoista annetun lain muuttamisesta	19.3.1999	1.4.1999
202/1998	219/1998	Sijoitusrahastolaki	29.1.1999	1.2.1999
		Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 13 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999
		Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999
		Laki arvopaperimarkkinalain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999
		Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999
		Laki arvo-osuustileistä annetun lain 29 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999
		Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999

		Laki kaupparekisterilain 14 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.2.1999
205/1998	231/1998	Laki tietotekniikan käytöstä tullialalla tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvän Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan sekä mainitun yleissopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta eräiden Eurropan unionin jäsenvaltioiden kesken	15.1.1999	Asetuksella
209/1998	235/1998	Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14 ja 21 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki kiinteistörahastolain 22 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 18 ja 41 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki vakuutusyhtiölain 10 luvun 13 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki osakeyhtiölain 11 luvun 12 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
242/1998	254/1998	Laki julkishallinnon ja- talouden tilintarkastajista	1.4.1999	1.7.1999
278/1998	268/1998	Laki tuloverolain muuttamisesta	5.3.1999	15.3.1999
		Laki varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta	5.3.1999	15.3.1999
281/1999	279/1998	Laki tuloverolain 76 §:n muuttamisesta	5.3.1999	15.3.1999
282/1998	280/1998	Laki verohallintolain 13 §:n muuttamisesta	5.3.1999	15.3.1999

286/1998	310/1998	Brasilialle suunnatun kansainvälisen rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi Suomen Pankkia varten myönnetyn valtion takausvaltuuden lisääminen	19.3.1999	
6/1999	6/1999	Laki valmisteverotuslain muuttamisesta	24.6.1999	1.7.1999
		Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	24.6.1999	1.7.1999
		Laki tullilain 9 §:n muuttamisesta	24.6.1999	1.7.1999
		Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta	24.6.1999	1.7.1999
20/1999	15/1999	Laki Espoon Keilaniemessä ja Lintuvaarassa sijaitsevien maa-alueiden myymisestä Espoon kaupungille	17.9.1999	24.9.1999
24/1999	18/1999	Laki valtion eläkelain muuttamisesta	8.10.1999	1.11.1999
25/1999	16/1999	Laki perusopetuslain 49 §:n muuttamisesta	1.10.1999	15.10.1999
		Laki eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä annetun lain 15 §:n muuttamisesta	1.10.1999	15.10.1999
28/1999	23/1999	Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	8.10.1999	1.1.2000
29/1999	36/1999*	Laki kuntien kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	5.11.1999	15.11.1999
32/1999	111/1999*	Laki tuloverolain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
36/1999	24/1999	Laki valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion painatuskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle sekä yhtiön eräistä tehtävistä annetun lain kumoamisesta	14.10.1999	15.10.1999

38/1999	112/1999	Vuoden 2000 veroasteikkolaki	23.12.1999	1.1.2000
39/1999	113/1999	Laki tuloverolain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
41/1999	66/1999	Valtioneuvoston lainanottovaltuudet vuonna 2000	26.11.1999	26.11.1999
42/1999	38/1999	Laki maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta	29.10.1999	1.11.1999
46/1999	35/1999	Laki varainsiirtoverolain 15 ja 22 §:n muuttamisesta	29.10.1999	1.11.1999
		Laki tuloverolain 45 ja 50 §:n muuttamisesta	29.10.1999	1.11.1999
		Laki verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n muuttamisesta	29.10.1999	1.11.1999
47/1999	28/1999	Laki kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999
		Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999
		Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999
		Laki rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999
		Laki rikoslain 51 luvun 6 §:n muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999
52/1999	31/1999	Laki velkakirjalain 5 §:n muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999
		Laki työsopimuslain 23 §:n muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999
		Laki merimieslain 19 §:n muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999
		Laki arvonlisäveron palautusten takaisinperinnästä kunnilta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	22.10.1999	1.11.1999

53/19999	40/1999	Laki Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2000	29.10.1999	1.1.2000
71/1999	115/1999*	Laki verontilityslain 12 ja 29 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki tuloverolain 21 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki verontilityslain 12 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki tuloverolain 124 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
72/1999	68/1999	Laki kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain 10 ja 12 §:n muuttamisesta	26.11.1999	1.1.2000
89/1999	60/1999	Laki merenkulun veronhuojennuksista annetun lain 6 ja 14 §:n muuttamisesta	26.11.1999	29.11.1999
90/1999	57/1999	Laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
100/1999	61/1999*	Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	12.11.1999	15.11.1999
101/1999	62/1999*	Laki tuloverolain muuttamisesta	12.11.1999	1.1.2000
		Laki tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta	12.11.1999	1.1.2000
		Laki tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	12.11.1999	1.1.2000
102/1999	63/1999	Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000

113/1999	96/1999	Laki nimikirjalain 4 ja 9 §:n muuttamisesta	30.12.1999	15.2.2000
114/1999	71/1999	Laki Romanian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	26.11.1999	Asetuksella
115/1999	72/1999	Laki Slovakian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	26.11.1999	Asetuksella
116/1999	79/1999	Laki kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteydessä keskenään olevien yritysten tulonoikaisun yhteydessä tehdyn yleissopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä	3.12.1999	Asetuksella
117/1999	80/1999	Laki yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta	9.12.1999	1.1.2000
118/1999	127/1999	Laki valtion eläkelain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
129/1999	136/1999	Laki valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
141/1999	101/1999	Kiinnitysluottopankkilaki	23.12.1999	1.1.2000
		Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 97 c §: muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
149/1999	131/1999*	Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki kiinteistöverolain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki rakennusverolain 24 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000

		Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
158/1999	117/1999*	Laki tuloverolain 124 ja 131 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 3 ja 6 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 7 ja 13 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
178/1999	140/1999	Laki tupakkaverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
HE 45/1996	EK 47/1998	Laki Pohjoismaiden Investointipankin ja Pohjoismaiden projektivientirahaston palveluksessa olevien henkilöiden verottamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta; ei käsitelty loppuun	Merkitty pöytäkirjaan 1.4.1999
HE 210/1998	EK 53/1998	Laki valtion virkamieskain 18 §:n muuttamisesta; ei käsitelty loppuun	Merkitty pöytäkirjaan 1.4.1999
HE 250/1998	EK 55/1998	Lait valmisteverotuslain, arvonlisäverolain sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta; ei käsitelty loppuun	Merkitty pöytäkirjaan 1.4.1999
K 11 ja 13/1998	EK 44/1998	Kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 1997 sekä valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1997	Merkitty pöytäkirjaan 1.4.1999
	EK 29/1996	Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaali	Merkitty pöytäkirjaan 19.2.1999

	EK 27/1998	Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaali	Merkitty pöytäkirjaan 19.2.1999
	EK 38/1998	Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaali	Merkitty pöytäkirjaan 19.2.1999
	EK 37/1998	Pankkivaltuutettujen täydennysvaali	Merkitty pöytäkirjaan 19.2.1999
HE 19/1999	EK 18/1999*	Vuoden 1999 lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 2.7.1999
HE 40/1999	EK 29/1999*	Valtion talousarvio vuodelle 2000	Merkitty pöytäkirjaan 30.12.1999
HE 112/1999	EK 24/1999	Vuoden 1999 toinen lisätalousarvio	Merkitty pöytäkirjaan 9.12.1999
	EK 1/1999	Valtiontilintarkastajain vaali	Merkitty pöytäkirjaan 28.5.1999
	EK 4/1999	Valtion vakuusrahaston valtuuston vaali	Merkitty pöytäkirjaan 30.4.1999
	EK 7/1999	Valtion tilintarkastajain täydennysvaali	Merkitty pöytäkirjaan 11.6.1999
	EK 9/1999	Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaali	Merkitty pöytäkirjaan 30.4.1999

Opetusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
212/1998	220/1998	Laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta	5.2.1999	1.5.1999
214/1998	305/1998	Laki kirkkolain muuttamisesta	28.5.1999	1.12.1999
215/1998	186/1998	Laki evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 3 ja 6 §:n muuttamisesta	15.1.1999	1.3.1999
48/1999	25/1999*	Laki eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen toimintoja	29.10.1999	1.12.1999
54/1999	44/1999*	Laki kirjastolain 12 §:n muuttamisesta	5.11.1999	1.1.2000
55/1999	45/1999	Laki taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taitelija-apurahosita annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaatulosäännöksen muuttamisesta	5.11.1999	1.1.2000
56/1999	46/1999	Laki eräistä kirjalijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	5.11.1999	1.1.2000
74/1999	78/1999*	Laki opettajankoulutuslain kumoamisesta	3.12.1999	1.1.2000
91/1999	99/1999*	Laki perusopetuslain muuttamisesta	23.12.1999	1.8.2000
		Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 17 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.8.2000

		Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.8.2000
		Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.8.2000
		Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 a §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.8.2000
94/1999	58/1999	Laki harjoittelukoulukiinteistöjen vaihdosta valtion ja Helsingin kaupungin välillä	23.12.1999	7.1.2000
95/1999	141/1999	Laki kirkkolain 24 luvun 5 a ja 10 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
96/1999	142/1999	Laki evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
130/1999	123/1999	Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 16 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
142/1999	120/1999	Laki eräiden kirkollisten kiinteistöjen luovuttamisesta Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle, Suomen ortodoksiselle kirkkokunnalle sekä näiden seurakunnille	23.12.1999	1.1.2000
103/1999	70/1999	Laki kirkkolain muuttamisesta	9.12.1999	1.1.2000

Maa- ja metsätalousministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
60/1998	252/1998	Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki	12.3.1999	Asetuksella
		Laki maatilatalouden kehittämisrahastostan annetun lain muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain 1 ja 7 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 25 §; muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki kiinteistönmuodostamislain 67 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki kalatalouden korkotukilainoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki yritystuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki aravalain 1 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella

		Laki perintökaaren 25 luvun 4 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki luopumiseläkelain muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 13 ja 40 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
		Laki varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta	12.3.1999	Asetuksella
110/1998	253/1998	Laki kiinteistönmuodostamislain muuttamisesta	5.3.1999	1.1.2000
		Laki kiinteistörekisterilain 5 ja 14 b §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.1.2000
		Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 49 a §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.1.2000
245/1998	266/1998*	Laki kasvijalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta	5.3.1999	15.3.1999
		Laki Euroopan yhteisön myöntämän kasvinjalostusoikeuden yksityisoikeudellisesta ja julkisoikeudellisesta suojasta Suomessa	5.3.1999	15.3.1999
		Laki kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta	5.3.1999	15.3.1999
10/1999	9/1999*	Laki eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun lain muuttamisesta	16.7.1999	1.9.1999
		Laki eläintautilain 13 §:n muuttamisesta	16.7.1999	1.9.1999
11/1999	10/1999	Laki yhteismetsälain 4 §:n muuttamisesta	24.6.1999	1.7.1999
12/1999	4/1999	Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	11.6.1999	15.6.1999
49/1999	53/1999	Laki eläintautilain 15 §:n muuttamisesta	5.11.1999	1.3.2000

58/1999	94/1999*	Laki Kasvinjalostuslaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi	3.12.1999	1.1.2000
		Laki kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
59/1999	110/1999	Laki metsästyslain 87 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
60/1999	88/1999	Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
61/1999	85/1999*	Laki Metsäntutkimuslaitoksesta	2.12.1999	1.1.2000
106/1999	89/1999	Laki siemenkauppalain 3 ja 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000-31.12.2000
121/1999	83/1999	Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta	9.12.1999	1.1.2000
122/1999	59/1999*	Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annnetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	26.11.1999	1.12.1999
123/1999	84/1999	Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta	9.12.1999	Asetuksella
131/1999	97/1999*	Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta	30.12.1999	Asetuksella

Liikenneministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
85/1998	304/1998	Laki yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnna tietoturvasta	22.4.1999	1.7.1999
		Laki telemarkkinalain muuttamisesta	22.4.1999	1.7.1999
		Laki rikoslain 38 luvun 4 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.7.1999
		Laki telehallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	22.4.1999	1.7.1999
120/1998	290/1998	Laki tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	30.4.1999	1.6.1999
220/1998	153/1998	Laki Kazakstanin kanssa kansainvälisestä maantieliikenteestä tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä	12.2.1999	Asetuksella
273/1998	261/1998	Laki televiestinnän voimavarojen antamisesta suuronnettomuuksien lievittämiseen ja pelastustoimiin koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	12.3.1999	Asetuksella
13/1999	11/1999	Laki luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain muuttamisesta	27.8.1999	1.10.1999
14/1999	90/1999*	Laki merilain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000

		Laki alusrekisterilain 30 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
15/1999	13/1999	Laki aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetun lain muuttamisesta	24.6.1999	Asetuksella
92/1999	64/1999*	Laki tieliikennelain 64 §:n muuttamisesta	9.12.1999	1.1.2000
107/1999	65/1999	Laki tieliikennelain 84 §:n muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
		Laki ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
		Laki tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
		Laki liikennevakuutuslain 10 ja 15 §:n muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
173/1999	1333/1999	Laki ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
HE 284/1998	EK 56/1998	Laki merilain 1 luvun 1 §:n sekä alusrekisterilain 30 §:n muuttamisesta; ei käsitelty loppuun	Merkitty pöytäkirjaan 9.4.1999

Kauppa- ja teollisuusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
138/1998	201/1998	Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain kumoamisesta	8.1.1999	Hylätty
162/1998	185/1998*	Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta	26.3.1999	1.9.1999
178/1998	218/1998	Laki perintätoiminnan luvanvaraisuudesta	22.4.1999	1.9.1999
221/1998	187/1998	Laki kemikaalilain muuttamisesta	22.1.1999	1.2.1999
		Laki räjähdysvaarallisista aineista annetun lain muuttamisesta	22.1.1999	1.2.1999
7/1999	8/1999	Painelaitelaki	27.8.1999	29.11.1999
		Laki ydinenergialain muuttamisesta	27.8.1999	29.11.1999
75/1999	41/1999	Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain muuttamisesta	26.11.1999	1.1.2000
		Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	26.11.1999	1.1.2000
132/1999	119/1999	Laki Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä	30.12.1999	5.1.2000
160/1999	121/1999	Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	23.12.1999	30.12.1999

162/1999	122/1999	Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 20 §:n muuttamisesta	23.12.1999	Asetuksella

Sosiaali- ja terveysministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
82/1998	275/1998*	Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta	9.4.1999	1.3.2000
163/1998	202/1998	Laki Vakuutusvalvontavirastosta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki vakuutuskassalain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki eläkesäätiölain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki vakuutuksenvälittäjästä annetun lain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki potilasvahinkolain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki liikennevakuutuslain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki ydinvastuulain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999

		Laki ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki kilpailunrajoituksista annetun lain 11 c ja 12 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 14 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki vakuutussopimuslain 13 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki rahoitustarkastuslain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki työntekijäin eläkelain 10 ja 13 §:n muuttamsesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 11 ja 11 a §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 9 ja 9 a §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki merimieseläkelain muuttamiseta	29.1.1999	1.4.1999
		Laki sairausvakuutuslain 61 ja 64 §:n muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
164/1998	296/1998	Laki erikoissairaanhoitolain muuttamisesta	5.3.1999	1.1.2000
		Laki Helsingin yliopistollisesta keskussairaalasta annetun lain kumoamisesta	5.3.1999	1.1.2000
224/1998	259/1998	Laki työturvallisuuslain 49 §:n muuttamisesta	19.2.1999	1.5.1999
		Laki työterveyshuoltolain 9 §:n muuttamisesta	19.2.1999	1.5.1999

		Laki rikoslain 47 luvun 1 §:n muuttamisesta	19.2.1999	1.5.1999
225/1998	237/1998	Laki merimiehen lääkärintarkastuksista pidettävästä rekisteristä	22.1.1999	1.3.1999
229/1998	287/1998	Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta	9.4.1999	1.11.1999
		Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta	9.4.1999	1.11.1999
231/1998	221/1998	Laki tartuntatautilain muuttamisesta	29.1.1999	1.4.1999
247/1998	242/1998	Laki alkoholilain muuttamisesta	8.1.1999	15.1.1999
257/1998	223/1998	Laki Chilen kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	22.1.1999	Asetuksella
258/1998	247/1998	Laki eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä	12.2.1999	1.3.1999
		Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999
		Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999
		Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999
		Laki merimieseläkelain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999
		Laki valtion eläkelain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999

		Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta	12.2.1999	1.3.1999
276/1998	308/1998*	Laki lääkelain 42 ja 52 §:n muuttamisesta	26.3.1999	1.4.1999
		Laki apteekkimaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	26.3.1999	1.4.1999
280/1998	309/1998	Laki vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain muuttamisesta	26.3.1999	Hylätty
285/1998	289/1998	Laki alkoholilain 17 §:n muuttamisesta	5.3.1999/	15.3.1999
16/1999	17/1999	Laki alkoholilain 85 §:n muuttamisesta	8.10.1999	1.11.1999
21/1999	7/1999	Laki Israelin kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	16.7.1999	Asetuksella
22/1999	12/1999	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	27.8.1999	1.9.1999
33/1999	20/1999	Laki työturvallisuuslain muuttamisesta	5.11.1999	1.1.2000
		Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta	5.11.1999	1.1.2000
37/1999	30/1999	Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	29.10.1999	1.1.2000
		Laki liikennevakuutuslain muuttamisesta	29.10.1999	1.1.2000
		Laki potilasvahinkolain 13 §:n muuttamisesta	29.10.1999	1.1.2000
		Laki ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta	29.10.1999	1.1.2000
44/1999	33/1999	Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	12.11.1999	1.1.2000

		Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	12.11.1999	1.1.2000
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	12.11.1999	1.1.2000
		Laki merimieseläkelain muuttamisesta	12.11.1999	1.1.2000
50/1999	26/1999	Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta	5.11.1999	1.1.2000
51/1999	39/1999	Laki tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 2000 perittävästä maksusta	5.11.1999	1.1.2000
62/1999	50/1999*	Laki rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	5.11.1999	1.3.2000
		Laki rintamasotilaseläkelain 9 §:n muuttamisesta	5.11.1999	1.3.2000
		Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	5.11.1999	1.3.2000
64/1999	32/1999	Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 17 §:n muuttamisesta	26.11.1999	1.1.2000
65/1999	27/1999	Laki eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta	5.11.1999	1.1.2000
66/1999	87/1999	Laki työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa	23.12.1999	1.1.2000
67/1999	51/1999*	Laki sotilasvammalain 6 §:n muuttamisesta	12.11.1999	1.1.2000
76/1999	42/1999	Laki vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain muuttamisesta	5.11.1999	15.11.1999
		Laki vakuutuksenvälittäjistä annetun lain 18 §:n muuttamisesta	5.11.1999	15.11.1999

77/1999	107/1999*	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
78/1999	114/1999	Laki kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
79/1999	95/1999*	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
80/1999	37/1999*	Laki pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain kumoamisesta	12.11.1999	1.1.2000
81/1999	54/1999	Laki erikoissairaanhoitolain muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
		Laki kansanterveyslain 40 §:n muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
82/1999	43/1999*	Laki sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta	5.11.1999	1.1.2000
93/1999	126/1999*	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki lyhytailaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 4 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki yrittäjien eläkelain 5 a §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki merimieseläkelain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000

		Laki 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki kansaneläkelain muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta	23.12.1999	
124/1999	75/1999	Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain muuttamisesta	9.12.1999	1.2.2000
135/1999	139/1999	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
143/1999	102/1999	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
144/1999	144/1999	Laki maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	23.12.1999	
151/1999	108/1999	Laki vuodelta 2000 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta	23.12.1999	1.1.2000
		Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 1 ja 16 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
163/1999	137/1999	Laki kansaneläkelain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki perhe-eläkelain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki eläkkeensaajien asumistukilain 14 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki rintamasotilaseläkelain 17 §:n muuttamsesta	30.12.1999	1.1.2000

		Laki lapsen hoitotuesta annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki vammaistukilain 8 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki kansaneläkelaitoksen järjestamästä kuntoutuksesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
164/1999	138/1999	Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
165/1999	139/1999	Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 13 a §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki merimieseläkelain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki luopumiseläkelain 24 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 43 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000
		Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000

Laki maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta	30.12.1999	1.1.2000

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan päätös	Asia	Toimenpiteet
HE 228/1998	EK 54/1998	Lait sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta; ei käsitelty loppuun	Merkitty pöytäkirjaan 9.4.1999
LA 142/1998	EK 33/1998*	Laki lastensuojelulain muuttamisesta	Vahvistettu 5.2.1999
		Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta	
		Laki sosiaali- ja terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta	
		Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	
VNS 1/1998	EK 36/1998	Valtioneuvoston kuntoutusselonteko	Merkitty pöytäkirjaan 5.3.1999

Työministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
207/1995	292/1998	81. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän osa-aikatyötä koskevan yleissopimuksen hyväksyminen	30.4.1999	
66/1998	298/1998*	Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta	9.4.1999	
121/1998	291/1998*	Laki yksityisyyden suojasta työelämässä	30.4.1999	Hylätty
		Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	30.4.1999	
		Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta	30.4.1999	
		Laki työterveyshuoltolain 2 §:n muuttamisesta	30.4.1999	
154/1998	144/1998	84. Kansaivälisen työkonferenssin eräät päätökset	5.2.1999	
235/1998	197/1998	Laki merimieslain muuttamisesta	22.1.1999	1.6.1999
253/1998	244/1998	Laki työsopimuslain 28 ja 47 j §:n muuttamisesta	22.1.1999	1.3.1999
		Laki vuosilomalain 16 §:n muuttamisesta	22.1.1999	1.3.1999
		Laki opintovapaalain 13 §:n muuttamisesta	22.1.1999	1.3.1999
262/1998	271/1998	Laki henkilöstörahastolain muuttamisesta	12.3.1999	1.4.1999

		Laki valtion liikelaitoksista annetun lain 13 §:n muuttamisesta	12.3.1999	1.4.1999
267/1998	272/19998	Laki työvoimapalvelulain muuttamisesta	26.3.1999	1.10.1999
		Laki työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 21 a ja 25 §:n muuttamisesta	26.3.1999	1.10.1999
268/1998	273/1998	Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymien merenkulkijoiden työnvälitystä koskevan yleissopimuksen ja yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan yleissopimuksen hyväksyminen	30.4.1999	30.4.1999
83/1999	52/1999	Laki työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta	3.12.1999	1.9.2000
97/1999	69/1999	Laki kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä annetun lain 4 ja 13 §:n muuttamisesta	3.12.1999	1.1.2000
125/1999	76/1999	Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 2 ja 11 f §:n muuttamisesta	9.12.1999	15.12.1999
126/1999	81/1999	Laki henkilöstörahastolain muuttamisesta	9.12.1999	1.1.2000
138/1999	98/1999	Laki lähetetyistä työntekijöistä	9.12.1999	16.12.1999
		Laki työsopimuslain 17 ja 51 a §:n muuttamisesta	9.12.1999	16.12.1999
		Laki ulkomaalaislain 29 §:n muuttamisesta	9.12.1999	16.12.1999
170/1999	134/1999	87. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi koskevan yleissopimuksen hyväksyminen	30.12.1999	

Ympäristöministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
101/1998	248/1998*	Maankäyttö- ja rakennuslaki	5.2.1999	1.1.2000
		Laki yleisistä teistä annetun lain 10 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki maa-aineslain muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki kemikaalilain 31 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki vesilain muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki metsälain 2 ja 25 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki sähkömarkkinalain 20 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki telemarkkinalain 31 ja 33 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki etuostolain 5 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki terveydensuojelulain muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 ja 97 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki luonnonsuojelulain 34 ja 36 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki saariston kehityksen edistämisestä annetun lain 8 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000

		Laki yleisistä vesi- ja viemärilaitoksista annetun lain 7 ja 9 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki jätelain 20 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain 10 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki oikeudesta entiseen tiealueeseen annetun lain 1 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain 1 §:n 2 ja 4 momentin kumoamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki rakennussuojelulain 3 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki ulkoilulain 13 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 7 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki rikoslain 48 luvun 1 ja 6 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
		Laki pienten erillisten alueiden siirtämisestä kunnasta toiseen kuntaan annetun lain 2 §:n muuttamisesta	5.2.1999	1.1.2000
182/1998	260/1998	Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
236/1998	264/1998	Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta	26.3.1999	1.4.1999
		Laki ykstiyisistä teistä annetun lain muuttamisesta	26.3.1999	1.4.1999
237/1998	251/1998	Laki aravalain 39 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999

		Laki aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksilunastamisesta annetun lain 3 ja 21 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki omistusasuntolainojen valtiontakauksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki asumisoikeusasunnoista annetun lain 54 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
		Laki vuokra-asuntolainojen lainaehtojen muuttamisesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta	5.3.1999	1.4.1999
269/1998	270/1998*	Laki asumistukilain muuttamisesta	19.2.1999	1.3.1999
274/1998	306/1998*	Laki aravalain muuttamisesta	30.4.1999	1.1.2000
		Laki vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta	30.4.1999	1.1.2000
		Laki asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta	30.4.1999	1.1.2000
85/1999	74/1999	Laki kemikaalilain muuttamisesta	23.12.1999	13.5.2000
		Laki torjunta-ainelain muuttamisesta	23.12.1999	13.5.2000

		Laki terveydensuojelulain 21 §:n muuttamisesta	23.12.1999	13.5.1999
127/1999	73/1999	Laki vesilain 1 luvun muuttamisesta	26.11.1999	1.12.1999
128/1999	116/1999	Laki asuntosäästöpalkkiolain 7 §:n muuttamisesta	23.12.1999	1.1.2000
171/1999	135/1999	Laki ulkomailla asuvien ja ulkomaisten yhteisöjen kiinteistönhankintojen valvonnasta annetun lain kumoamisesta	23.12.1999	1.1.2000

Hakemisto

Aasia	II	10.
Aikuiskoulutus	I/OPM	1.5.
Ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmä	III/VM	197/1998
Ajoneuvovero	III/VM	151/1996
Ajoneuvoveron kantaminen ja veronpalautus	III/VM	133/1995
Alaikäisten tahdosta riippumaton hoito	III/STM	92/1992
Alkoholijuomaveron alennus	III/VM	156/1995
Alue- ja paikallishallinnon kehittäminen	I/SM	
Alueellinen yhteistyö	II	7.
Alueellinen kehittäminen, rahoitus ja organisointi	III/SM	99/1993
Aluehallinnon uudistaminen	III/SM	148/1996
Alueiden kehittäminen	III/OM	140/1999
Alueiden käyttö	I/YM	
Alueiden komitean pakollinen kuuleminen	III/UM	S 1:25/1996
Aluekehitys	I/SM	
Alushankintojen korkotuet	III/LM	100:11/1997
Alusjätelainsäädännön uudistaminen	III/YM	323/1994
Alusluettelotuki	III/LM	105:16/1998
Ammatillinen koulutus	I/OPM	1.2.
Ammatillinen lisäkoulutus	III/OPM	186/1996
Ammatillisen koulutuksen määrällinen säätely	III/OPM	62/1996
Ammatilliset erityisoppilaitokset	III/OPM	100:4/1997
Ammattikorkeakoulu	III/OPM	319/1994
Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat, laskenta	III/OPM	122/1997
Ammattikorkeakoulut	I/OPM	1.3.
Ammattilentäjien koulutus	III/OPM	40:4/1999
Amsterdamin sopimus	II	1.1.
Apulaisprofessori-virkanimike, luopuminen	III/OPM	263/1996
Apulaisprofessorin virkanimike	III/OPM	42/1997
Arktinen yhteistyö	II	7.5.
Arpajaislain muutosvalmistelut	III/OPM	103:4/1996
	III/OPM	124/1996
Arvonlisäverotuksen verokannat	III/VM	111/1997
Arvonlisäverotus	III/VM	283/1994
Arvopaperimarkkinat	I/VM	
Aseidenriisunta, Euroopan	III/UM	K 4:1/1991
ASEM-yhteistyö	II	10.4.
Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta	II	2.5.
Asumisen edistäminen	I/YM	
Asumisoikeusyhdistykset	III/OM	16/1994
Asuntorahaston varainhankintavaltuudet	III/YM	105:27/1998
Asuntotilanne	III/YM	105:26/1998
Auton ikäalennus	III/VM	264/1998
Autoverolaki, invalidipalautus	III/VM	42/1993
Autoverotus	III/VM	321/1994
Avoimuuskysymys EU:ssa	III/UM	S 1:13/1996
Baltian maat, kahdenväliset suhteet	II	8.3.
Barents-yhteistyö	II	7.4.
Boreal Kasvinjalostus Oy:n omistuspohja	III/MMM	58/1999
Budjettitalouden lainanotto	I/VM	
Digitaalinen lähetystoiminta	III/LM	34/1998

ECE	II	6.1.8
Eduskuntavaalit, suhteellisuuden toteutuminen	III/OM	48/1998
Ehdonalainen vapaus	III/OM	23/1990
Ehkäisevä sosiaali- ja terveyspolitiikka	I/STM	4.
Elinkeinopolitiikka	I/KTM	
Elintarvikehygienian valvonta	III/MMM	10/1999
Elintarvikevalvonnan epäkohdat	III/KTM	K 5:3/1996
Eläinlääkintä	I/MMM	
Eläinsuojelulaki	III/MMM	36/1995
Eläinten lääkitseminen	III/MMM	55/1997
Eläintensuojelu HVK:ssa	III/UM	S 1:3/1996
Eläke kunnan palvelukseen siirryttäessä	III/OPM	48/1999
Eläkelaitosten ja eläkesäätiöiden verotus	III/VM	71/1998
Eläkesäätiöiden verotus	III/VM	249/1996
EMU-selvitykset	III/VM	S 4/1997
Energia-asiat	II	6.2.3
Energiapolitiikka	I/KTM	
Energiapuutuki	III/KTM	105:10/1998
Energiaveron kehittäminen	III/VM	225/1996
Energiaverotus	III/VM	195/1997
Engel-Yhtymä Oy:n omistusjärjestelyt	III/VM	100:3/1997
Enso-Gutzeit Oy ja Veitsiluoto Oy, sulautuminen	III/KTM	11:7/1995
Erityislukiot	III/OPM	176/1993
Erityisryhmien kuntoutus	III/STM	155/1997
Esiopetuksen työaika	III/OPM	91/1999
Esiopetusta antavien täydennyskoulutus	III/OPM	91/1999
Esiopetusuudistus, selonteon antaminen	III/OPM	91/1999
ETA ja Sveitsi, Suomen suhteet	II	8.2.
ETYJ	II	2.4.
EU:n indeksointivarojen budjetointi	III/VM	105:1/1998
EU:n jäsenvaltioiden lainsäädäntökysymykset	III/UM	31/1997
EU:n laajentuminen	II	1.4.
EU:n oikeushenkilöllisyyden vaikutukset	III/UM	S 1:32/1996
EU:n oikeusjärjestelmä, toiminta ja rahoitus	III/UM	S 1:17/1996
EU:n perussopimukset, saattaminen ajan tasalle	III/UM	S 1:14/1996
EU:n sosiaalirahaston tukemat toimenpiteet	I/TM	
EU:n 113-komitea	II	6.1.2
EU-kulukorvausten verokohtelu	III/VM	58/1996
	III/VM	215/1995
EU-puheenjohtajuus	I/VNK	
EU-päätösten julkaiseminen ja perusteleminen	III/UM	S 1:2/1996
EU-sihteeristö, siirron valmistelu	I/VNK	
Euroalueen laajennus	III/VM	S 4/1997
Euroopan aseidenriisunta	IIIUM	K 4:1/1991
Euroopan Neuvosto	II	3.2.
Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimus	III/UM	S 1:7/1996
Euroopan parlamentti, lainsäädäntöasiat	III/UM	S 1:18/1996
Euroopan parlamentti, yhteisöpilarin lainsäädäntöasiat	III/UM	S 1:19/1996
Euroopan talouskomissio (ECE)	II	6.1.8
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ)	II	2.2.
Euroopan unioni	I/VNK	
Euroopan unionin jäsenmaat	II	8.1.
Euroopan yhteisöjen tuomioistuin	III/UM	S 1:24/1996
Eurooppa-neuvoston erityiskokous, Tampere	I/VNK	
Eurooppa-neuvoston kokous, Helsinki	I/VNK	
Eurooppa-oikeus	I/OM	

EY:n perustamissopimuksen 235 artikla	III/UM	S 1:5/1996
Finanssipolitiikka	I/VM	
Haja-asutusalueiden postitoiminta	III/VM	22/1997
Hake, tukeen oikeuttava	III/MMM	122/1999
Hakeyrittäjät, ympäristötuki	III/MMM	105:11/1998
Hallinnon kehittäminen	I/VM	
Hallinto, kunnat ja aluekehitys	I/SM	
Hallintolainkäyttö	III/OM	217/1995
Hallituksen ohjelman toimeenpano	I	
Hallitus	I	
Hallitustenvälinen konferenssi	II	1.2.
Hammashuollon korvaukset	III/STM	82/1999
	III/STM	104/1995
Henkilöliikenteen laajuuden turvaaminen	III/LM	100:12/1997
Hinausmaksu	III/LM	105:16/1998
Holhoustoimen organisaation uudistaminen	III/OM	16/1995
Huoltovarmuus	III/LM	14/1999
Huumausainelainsäädäntö	III/OM	180/1992
HVK, III pilari	III/UM	S 1:10/1996
Hätäkeskusten eläkejärjestelyt	III/SM	111/1995
Idän liikenne	I/LM	
Ihmisoikeuksien edistäminen	I/UM	
Ihmisoikeuskysymykset YK-politiikassa	II	3.3.
Ihmisoikeuspolitiikka	II	3.
Ihmisoikeusraportointi	II	3.5.
Ihmisoikeusvalitukset	II	3.4.
Ikääntyneet pitkäaikaistyöttömät, palvelutarvesuunnitelma	III/TM	3:6/1996
Ilmailulaitoksen voiton tuloutus	III/LM	100:14/1997
Ilmavoimien lentäjät, sitoumusjärjestelmä	III/PLM	105:5/1998
Indonesia ja Itä-Timor	II	10.1.
Innovaatiojärjestelmä	III/KTM	72:9/1995
Internet-yhteydet verotustietoihin	III/VM	149/1999
Intia ja Pakistan sekä Afganistan	II	10.3.
Investointien suoja	II	6.1.6
Investointikiinnostuksen herättäminen	II	6.3.1
Irak	II	11.4.
Iran	II	11.3.
Itä-Timor	II	10.1.
Itä-Timorin kysymys	III/UM	5/1997
Itämeri-yhteistyö	II	7.3.
IVY-maat	II	9.2.
Joukkoliikenne	I/LM	
Julkinen puolustus, syytteestä vapautetun kulut	III/OM	82/1995
Julkisen vallan käyttö, Ruotsin ja Suomen kunnat	III/OM	191/1998
Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö	III/OM	30/1998
Junaliikenteen turvallisuus	III/LM	19:2/1999
Jäteveron laajentaminen	III/VM	48/1996
Kaakkois-Eurooppa	II	8.5.
Kalastuksen valvonta	III/MMM	68/1997
Kalatalous	I/MMM	
Kalleusluokitus, luopuminen	III/VM	29/1999
Kanada	II	12.
Kansainvälinen oikeus	II	5.
Kansainvälinen turvallisuussitoumus	III/UM	179/1997
Kansainvälinen työjärjestö ILO	I/TM	
Kansainvälinen ympäristö- ja kehitysyhteistyö	III/UM	S 1/1995

Kansalaiskeskustelu ja eduskunnan informointi, HVK ..	III/UM	S 1:33/996
Kansallinen tukipaketti ja investointituet	III/MMM	103:6/1996
Kansallisten parlamenttien neuvoston päätöksenteko ..	III/UM	S 1:21/1996
Kansallisten parlamenttien oikeudet ja velvollisuudet .	III/UM	S 1:20/1996
Kansallisten parlamenttien yhteistyö	III/UM	S 1:16/1996
Kansaneläke	III/STM	7/1997
Kansaneläkejärjestelmän uudistaminen	III/STM	119/1995
Kansaneläkkeen pohjaosan vähentäminen	III/STM	141/1998
Kasvihuoneviljely, energiavero	III/VM	55/1998
Kasvinjalostuksen turvaaminen	III/MMM	245/1998
Kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen	II	6.3
Kauppa- ja teollisuusministeriö	III/KTM	
	I/KTM	
Kauppa-aluskanta	III/LM	14/1999
Kauppa-alusten kustannustaso	III/LM	40:10/1999
Kauppapolitiikka	II	6.1.
Kauppapolitiikka, kansainvälinen	I/UM	
Kehitysyhteistyö	I/UM	
Kehitysyhteistyön määrärahajakautuminen	III/UM	K 11/1996
Kehitysyhteistyön kehittäminen	III/UM	K 9/1994
Keitele-Päijänteen kanava	III/LM	57:43/1991
KERA Oy:n myöntämät korkotukilainat	III/KTM	72:10/1995
Kerava-Lahti -oikoratahanke	III/LM	40:12/1999
Keski- ja Itä-Euroopan yhteistyö.....	III/UM	72:1/1995
Keski-Euroopan maat	II	8.4.
Kestävän metsätalouden rahoitus	III/MMM	63/1996
Kevyt nelipyörä	III/LM	92/1999
Kihlakuntauudistuksen seuranta	III/SM	86/1995
Kiina	II	10.2.
Kiinteistöverolain muutoksen käyttöönotto	III/VM	100/1999
Kilpailuneuvoston asema	III/KTM	243/1997
Kilpailupolitiikka	I/KTM	
Kirkollisasiat	I/OPM	3.
Kirkon eläkelain valitusjärjestelmä	III/OPM	194/1996
Kiskobussitilauksen peruuntuminen	III/LM	100:13/1997
Kolmipyöräinen mopo	III/LM	92/1999
Komission jäsenten valinta ja nimittäminen	III/UM	S 1:23/1996
Konkurssilainsäädäntö	III/OM	183/1992
Korkeimpien oikeuksien presidentit ja jäsenet, palkkaus ..	III/VM	196/1998
Korvausten takaisinperintä	III/OM	36/1992
Kotieläintuotannon edellytykset	III/MMM	145/1994
Kotitalouden väliaikainen verotuki	III/VM	85/1997
Kotitaloustyön väliaikainen tukijärjestelmä	III/TM	90/1997
Kotouttamislain seuranta	III/TM	66/1998
Koululainsäädäntö	III/OPM	86/1997
Koulutus	III/OPM	126:4/1993
Koulutus- ja tiedepolitiikka	I/OPM	1.
Koulutuspäivärahajärjestelmän seuranta	III/STM	215/1997
Kriisinhallinta	II	2.2.
Kriisinhallinta	I/UM	
Kriminaalipotilaat, säännösten uudistaminen	III/STM	226/1994
Kriminaalipotilaiden hoidon kehittäminen	III/STM	231/1996
Kulttuuri	I/OPM	2.2.
Kulttuuripolitiikka	I/OPM	2.
Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	I/KTM	
Kunnallinen viranhaltija, palvelussuhdeturva	III/SM	44/1996

Kunnallisessa virkasuhteessa oleva, palkkatodistus	III/SM	24/1996
Kunnallistalous	III/OM	40:3/1999
Kunnat	I/SM	
Kuntalain vaikutusten seuranta	III/SM	192/1994
Kuntien valtionosuusjärjestelmä	III/SM	214/1991
Kuntien eläkevakuutus	III/SM	38/1998
Kuntien kalleusluokitusjärjestelmä	III/VM	164/1995
Kuntien rahoitusasema	III/OM	40:2/1999
Kuntien sosiaali- ja terveyshuolto, valtionosuus	III/STM	216/1997
Kuntien valtionosuuslaki	III/SM	149/1996
Kuntoutus, erityisryhmien	III/STM	155/1997
Kymijoki-Mäntyharju, kanavahanke	III/LM	105:15/1998
Lahti-Heinola tieosuus	III/LM	40:9/1999
Lainsäädäntökysymykset, EU:n neuvostossa	III/UM	234/1996
	III/UM	235/1996
	III/UM	279/1998
Lainsäädäntökysymykset, EU:n neuvostossa, jäsenvaltioiden	III/UM	204/1995
Lapsen saattaminen rokotukseen työaikana	III/TM	44/1986
Lapsipoliittisen selonteon jatkotoimet	III/STM	S 2/1995
Lasten päivähoito	III/STM	211/1994
Lasten ja nuorten psykiatrit, koulutus	III/OPM	40:6/1999
Lasten ja nuorten hyvinvointi	III/STM	40:14/1999
Lasten parissa työskentelevät, taustat	III/OM	8/1999
Lastensuojelun kustannukset	III/STM	LA 142/1998
Latinalainen Amerikka	II	12.
Lehdistötuki	I/LM	
	III/LM	105:20/1998
Liikenneinfrastruktuuri	I/LM	
Liikenneministeriö	III/LM	
Liikenneministeriö	I/LM	
Liikenneturvallisuus	I/LM	
Liikennevalvonta	III/OM	74/1998
Liikenneverkko	I/LM	
Liikenneverkkojen parantaminen	III/LM	40:7/1999
Liikennne	I/LM	
Liikunnan tukeminen	III/OPM	105:9/1998
	III/OPM	100:6/1997
Liikunnan sääntely HVK:ssa	III/UM	S 1:4/1996
Liikunta	I/OPM	2.3.
Liikuntapaikkarakentaminen	III/OPM	236/1997
Liikuntapoliittinen selonteko	III/OPM	K 5:2/1996
Lukion määrällisen sääntelyn purkaminen	III/OPM	176/1993
Luonnonmukainen tuotanto	III/MMM	103:7/1996
Luonnonmukaisen tuotannon satovahingot	III/MMM	142/1997
Luonnonsuojelu	I/YM	
Luopumistuki	III/MMM	131/1999
Luotsausmaksut Saimaan alueella	III/LM	103:9/1996
Luotsinkäyttövelvollisuus, poikkeukset	III/LM	144/1997
Luottolaitosten säätely	I/VM	
Lähi-Idän rauhanprosessi	II	11.1.
Lähi-itä	II	11.
Lähialueyhteistyö	II	7.2.
Lähialueyhteistyö	III/UM	72:1/1995
Länsi- ja Keski-Eurooppa	II	8.
Länsi-Balkan, Suomen suhteet	II	8.5.
Länsimetro	III/LM	105:18/1998

Läänikohtainen viehekalastusmaksu	III/MMM	LA 4/1995
Lääninoikeuksien henkilöstö	III/OM	114/1998
Maa- ja metsätalousministeriö	III/MMM	
Maa- ja puutarhatalous ja maaseutu	I/MMM	
Maa- ja metsätalousministeriö	I/MMM	
Maahanmuuttoasiat	I/TM	
Maailman kauppajärjestö (WTO)	II	6.1.1
Maan hankinnan tuki sekä luopumistuki	III/MMM	131/1999
Maanmittaus	I/MMM	
Maaseutu	I/MMM	
Maaseutupoliittinen selonteko	III/SM	S 2/1993
Maatalouden tukijärjestelmät	III/MMM	148:1/1994
Maatalouden kehitys	III/MMM	221/1996
Maatalous	I/MMM	
Maataloustuotteiden kauppa	III/MMM	39/1997
Maatalousyrittäjien työvahinkoturva	III/STM	201/1997
Maatilatalouden kehittämisrahasto	III/MMM	135/1998
Maitohygienialaki	III/KTM	25/1995
Maitokiintiöt	III/MMM	29/1997
Maksukyvyttömyyden hallinta	I/OM	
Merenkulku	I/LM	
Merenkulkulainsäädännön valitusviranomainen	III/LM	68/1996
Merenkulun veronhuojennukset	III/VM	199/1993
Merijatkoyhteydet Keitele-Päijänteen kanavalla	III/LM	57:43/1991
Metsäkeskukset	III/MMM	117/1995
Metsälaki	III/MMM	63/1996
Metsänhoitoyhdistysten toiminta puukaupassa	III/MMM	171/1997
Metsäntutkimuslaitos	III/MMM	61/1999
Metsästys	I/MMM	
Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito	III/MMM	212/1997
Metsätalous	I/MMM	
Metsätilojen tukeminen	III/MMM	197/1997
Metsäviljelyaineiston riittävyys	III/MMM	146/1994
Mikkelin lentokenttä	III/LM	105:17/1998
Moottoriajoneuvojen verorasitus	III/VM	55/1998
Mopon teoriakoe	III/LM	92/1999
Määräenemmistöpäätökset EU:ssa	III/UM	S 1:22/1996
Nato/EAPC/PfP	II	2.3.
Nuoriso-ohjelma, kansliapäällikkötyöryhmän	III/TM	11:8/1995
Nuorisotoimi	I/OPM	2.4.
Nuorten ohjaus koulutukseen	III/TM	75/1996
Nuorten psykiatrit, koulutus	III/OPM	40:6/1999
Näyttöapurahat	III/OPM	158/1996
OECD	II	6.2.1
Oikaisulautakunnat	III/VM	15/1998
	III/VM	51/1997
Oikeudenkäyntikulut	III/OM	K 5:1/1996
Oikeushenkilön rangaistusvastuu	III/OM	95/1993
Oikeusministeriö	I/OM	
	III/OM	
Oikeusturva ja oikeuslaitos	I/OM	
Oluttuomisten rajoittaminen	III/STM	11/1996
Omaishoitajien aseman seuraaminen	III/STM	166/1997
Omistusajan vaikutus verotuksessa	III/VM	158/1999
Opettajankouluttajien koulutus	III/OPM	74/1999
Opettajankoulutuksen virkavapausjärjestelmä	III/OPM	138/1996

Opettajankoulutukseen valikoituminen	III/OPM	K 6/1995
Opettajien sivuaineopinnot ja täydennyskoulutus	III/OPM	K 6/1995
Opettajien pätevyys	III/OPM	91/1999
Opetusalan eläkejärjestelyt	III/VM	70/1998
Opetusalan koulutuskeskus	III/OPM	127/1997
Opetusministeriö	I/OPM	
	III/OPM	
Oppilaanohjaus	III/OPM	176/1993
Oppisopimuskoulutus	III/OPM	200/1993
	III/OPM	105:7/1998
Osakkeiden myyntivoitot	III/VM	251/1998
Oulu-Iisalmi-Vartius -rataosuuden sähköistys	III/LM	40:13/1999
Paikallishallinnon uudistaminen	III/SM	100/1990
Pakolais- ja maahanmuuttoasiat	I/TM	
Pakolais- ja siirtolaisasiat, alue- ja paikallishallinto	III/SM	125/1995
Pakolaisapu, kehitysyhteistyömäärärahat	III/UM	100:1/1997
Pakolaishakemusten käsittely	III/UM	105:2/1997
Pakolaispolitiikka	II	3.6.
Palkkatodistus, kunnallisessa virkasuhteessa olevan	III/SM	24/1996
Palvelussuhteet, eräiden eläkeoikeus	III/OPM	316/1992
Pankkituki	III/VM	375/1992
	I/VM	
	III/VM	176/1998
Panttaus, toisen hyväksi	III/VM	129/1998
Pelastustoimi	I/SM	
Pelastustoimilain soveltaminen	III/OM	76/1998
Perhekäsite, yhdenmukaistaminen	III/VM	102/1997
Perimistoimistot, kilpailumahdollisuudet	III/OM	199/1996
Perintö- ja lahjaverolain kokonaisuudistus	III/VM	15/1996
Perintö- ja lahjaverotus	III/VM	68/1995
Persianlahden maat	II	11.5.
Perunan rengasmätä	III/MMM	87/1995
Perushyödykkeet	II	6.2.2
Peruskoulu, valtionosuusperustelut	III/OPM	35/1995
Perusopetuslain mukainen esiopetus, koulumatkaetu	III/OPM	91/1999
Perustamiskustannusten valtionosuus	III/STM	151/1998
Perustienpidon elvytyshankkeet	III/LM	3:2/1996
Perustienpidon rahoituksen jakoperusteet	III/LM	100:9/1997
Perustuslakiuudistus	I/OM	
Pienten lasten hoitojärjestelmä, kehittäminen	III/STM	208/1996
Pienyrittäjien sosiaaliturva	III/STM	80/1999
Pienyritysten pääomahuolto, työeläkelaitosten kautta	III/STM	241/1996
Pitkäaikaistyöttömät, ikääntyneiden palvelutarvesuunnitelma	III/TM	3:6/1996
Pk-yritysten omavaraisuuden parantaminen	III/VM	106/1996
Pohjoinen ulottuvuus	II	1.5.
Pohjois-Afrikka	II	11.
Pohjoismaiden Investointipankki	III/VM	2:1/1998
Pohjoismainen yhteistyö	II	7.1.
Poliisi- tulli ja rajavartioviranomaisten yhteistoiminta	III/SM	42/1998
Poliisiammattikorkeakoulun toiminta	III/SM	260/1996
Poliisien virat, määrärahat	III/SM	103:2/1996
Poliisin henkilörekisterilaki	III/SM	133/1997
Poliisin voimavarat	III/OM	74/1998
Poliisitoimi	I/SM	
Polkumyynti	II	6.1.3
Porotalous	I/MMM	

Postipalvelut	III/LM	103:10/1996
Postitoiminta	I/LM	
	III/LM	11:5/1995
	I/PLM	
Puolustusministeriö	III/PLM	
Puolustuspolitiikka	I/PLM	1.
Puolustusvalmius	I/PLM	3.
Puolustusvoimien henkilöstö	III/PLM	S 1/1997
Puolustusvoimien toimintamenomääräraha	III/PLM	105:4/1998
Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset	III/PLM	132/1996
Puolustusvälineteollisuuden toimintaedellytykset	III/PLM	105:3/1998
Puurakentamisen edistäminen	III/MMM	40:15/1999
Puutarhatalous	I/MMM	
Päivähoidon hallinto ja ohjaus	III/OPM	91/1999
Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	III/STM	105:23/1998
Raha-automaattiyhdistyksen tuotto, käyttäminen	III/STM	100:16/1997
Rahanpesun estäminen ja selvittäminen	III/SM	158/1997
Rahoituslaitokset, kansainväliset	I/VM	
Rahoitusmarkkinat	I/VM	
Rahoitusmarkkinoiden tila	I/VM	
Rajamiesten koulutus	III/SM	42/1998
Rajojen vartiointi	I/SM	
Rakennerahasto-osuuden myöntämien	III/OM	140/1999
Rakennuskustannukset	III/YM	105:26/1998
Rakennuslainsäädäntö, toimivuus	III/YM	101/1998
Rakentaminen	I/YM	
Rangaistusten täytäntöönpano	I/OM	
Rangaistusten täytäntöönpano	III/OM	23/1990
Ratojen kunto	III/LM	40:11/1999
Rauhanturvaamistoiminta, kansainvälinen	I/PLM	5.
Rauhanturvaoperaatiot	I/UM	
Rautateiden kulunvalvontajärjestelmä	III/LM	19:2/1999
Rekisteritoimistot ja valtion paikallishallinto	III/SM	154/1991
Riistatalous	I/MMM	
Rikollisuuden vastustaminen	I/OM	
Rokottaminen, lapsen saattaminen työaikana	III/TM	44/1986
Saamen kielen huolto, pohjoismainen yhteistyö	III/OM	103:1/1996
Saharan eteläpuolinen Afrikka	II	13.
Saimaan jäänmurron avustaminen	III/LM	72:8/1995
Saimaan sisäinen jäänmurto	III/LM	3:3/1996
Sairaaloiden peruskorjaustarve	III/STM	105:22/1998
Sairaanhoitokorvaus	III/STM	233/1996
Sairauspäivärahajärjestelmä ja kuntoutus, uudistus	III/STM	124/1995
Sairausvakuutuslain mukainen matkakorvaus	III/STM	28/1996
Sairausvakuutusmaksu, eräiden eläkeläisten	III/VM	63/1997
Samaa sukupuolta oleva kumppanit, oikeudellinen asema	III/OM	LA 26/1996
Satamia koskeva kokonaisselvitys	III/LM	103:11/1996
Satovahingot, luonnonmukaisen tuotannon	III/MMM	142/1997
Satovahinkokorvaukset	III/MMM	241:1/1998
Seinäjoen lentokenttä	III/LM	105:17/1998
Seksuaalirikossäännökset, soveltaminen	III/OM	6, 117/1997
Seurakuntien yhteisöverotuotto	III/VM	54/1998
Seutu- ja kaupunkilippujen tukeminen	III/LM	105:19/1998
Siemenhuolto	III/MMM	204/1996
	III/MMM	217/1998
Siemenkauppa ja siemenhuolto	III/MMM	211/1997

Siemenperunan laatuvaatimukset	III/MMM	364/1994
Sisäasiainministeriö	III/SM	
	I/SM	
Sisäinen turvallisuus	I/SM	
Siviilipalvelushakemus	III/TM	152/1998
Sopimushoito, huumeista riippuvaisten	III/OM	180/1992
Sosiaali- ja terveydenhuolto, kuntien, valtionosuus	III/STM	216/1997
Sosiaali- ja terveydenhuollon voimavarapäätös	III/STM	79/1999
Sosiaali- ja terveyspolitiikka, ehkäisevä	I/STM	4.
Sosiaali- ja terveysministeriö	III/STM	
	I/STM	
Sosiaali- ja terveyspalvelut	I/STM	3.
Sosiaalinen ulottuvuus EU:ssa	III/UM	S 1:11/1996
Sosiaaliturvamaksut	III/STM	170/1996
Sosialistimaat, entiset, Suomen kauppa	III/UM	K 6:4/1993
Sotilaallinen kriisinhallinta, EU ja WEU	III/UM	S 1:31/1996
Sotilasvammalain työkyvyttömyysprosentti	III/STM	67/1999
Suhteellisuuden toteutuminen eduskuntavaaleissa	III/OM	48/1998
Sukupuolten välinen tasa-arvo EU:ssa	III/UM	S 1:8/1996
Suomen Posti Oy, henkilöstön työllisyys	III/LM	40:8/1999
Suomen kauppa entisten sosialistimaiden kanssa	III/UM	K 6:4/1993
Suomen Posti Oy, alueelliset palvelut	III/LM	40:8/1999
Suomen toiminta HVK:ssa	III/UM	S 1:26/1996
Suomen toiminta Euroopan unionissa	II	1.
Sveitsi, Suomen suhteet	II	8.2.
Syrjinnän kieltäminen EU:ssa	III/UM	S 1:8/1996
Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret	III/OPM	72:4/1995
Sähköinen asiointi, varmenteet	III/OM	18/1999
Sähköinen henkilökortti	III/OM	192/1998
Sähköinen asiointi hallinnossa	III/OM	153/1999
Sähkömarkkinoiden kehitys	III/KTM	162/1998
Säädöshierarkian toteuttaminen HVK:ssa	III/UM	S 1:1/1996
Säädöspolitiikka ja säädökset	I/OM	
Säästökassatoiminta	III/VM	11:1/1995
	III/VM	126:3/1993
Taide	I/OPM	2.1.
Taidehallinto, valtion	III/OPM	17/1997
Takaajan asema	III/OM	183/1992
Taloudellinen yhteistyö	II	6.2
Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö OECD	II	6.2.1
Talous- ja rahaliittokysymykset HVK:ssa	III/UM	S 1:6/1996
Talous- ja finanssipolitiikka	I/VM	
Talousarvio	I/VM	
Tapaturmavakuutuksen täyskustannusvastuu	III/STM	179/1994
Tasa-arvon edistäminen	I/STM	6.
Teattereiden avustusmäärärahat	III/OPM	100:5/1997
Teattereiden aseman turvaaminen	III/OPM	215/1994
Teiden kehittämishankkeet	III/LM	100:10/1997
TEKES, myöntämisvaltuudet	III/KTM	72:9/1995
Teknologian kehittämiskeskuksen resurssit	III/KTM	3:5/1996
Teknologiapolitiikka	I/LM	
Tekstiilikysymykset	II	6.1.5
Telakkatuen tilausvaltuudet	III/KTM	241:4/1998
Televiestintä	I/LM	
Televisio- ja radiotoiminta	I/LM	
Terveydenhuollon maksukatto	III/STM	77/1999

Terveyspalvelut	I/STM	3.
Terveyspolitiikka, ehkäisevä	I/STM	4.
Tiede- ja teknologiapolitiikka, koordinointi	III/OPM	126:4/1993
Tiedepolitiikka	I/OPM	1.6.
Tiedonkeruiden vähentäminen ja yhteinäistäminen	III/VM	106/1993
Tietojen keruu valtionosuusuudistuksesta	III/OPM	215/1991
Tietoverkoissa oleva aineisto, käyttö opetuksessa	III/OPM	170/1997
Tietoyhteiskunnan edistäminen	I/LM	
Tieverkon kehittämishankkeet	III/LM	241:3/1998
Toimeentulotuki	III/STM	217/1997
Toimeentuloturvan alue	I/STM	2.
Toissijaisuusperiaate, pöytäkirjan täsmentäminen	III/UM	S 1:15/1996
Torjunta-ainevalmisteiden tutkimus	III/MMM	141/1997
Tornionjoen kalastus	III/MMM	78/1997
Tukityöllistäminen	I/TM	
Tulevaisuuden ennakointi	III/VNK	LA 22/1992
Tulevaisuusselonteot, hallituksen	III/VNK	LA 22/1992
Tullietuuskohtelu, GSP	II	6.1.4
Tuomareiden palkkaus	III/VM	196/1998
Tupakkapolitiikan tehostaminen	III/STM	82/1998
Turvallisuuspolitiikka	II	2.
Tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtaja	III/MMM	198/1997
Tutkintojen tunnustaminen	III/VM	248/1996
Työeläkejärjestelmän vakuutusmaksut	III/STM	202/1997
Työeläkevakuutusyhtiöt	III/STM	255/1996
Työelämän säätely ja kehittäminen	I/TM	
Työllisyyskehitys	I/TM	
Työllisyysmäärärahojen käyttö	III/TM	105:24/1998
Työllisyysperusteiset investoinnit	I/TM	
Työllisyysvarojen käyttö vesihuoltotöihin	III/MMM	100:8/1997
Työmarkkinajärjestelmän muutokset	III/TM	172/1995
Työmarkkinatuen omavastuu	III/STM	88/1997
Työministeriö	III/TM	
Työministeriö	I/TM	
Työnvälityspalvelut	I/TM	
Työolot ja työsuojelu	I/STM	5.
Työsuhderekistereiden kehittäminen	III/STM	202/1997
Työsuojelu	I/STM	5.
Työttömyyseläke	III/STM	93/1999
Työttömyysturva	I/STM	
Työttömyysturvan peruspäivärahan taso	III/STM	S 4/1996
Työttömyysturvan työssäoloehto, kertyminen	III/STM	223/1998
Työttömyysturvauudistuksen seuranta	III/STM	72/1996
Työvoimapoliittiset toimenpiteet	I/TM	
Työvoimapolitiikan toteuttaminen	I/TM	
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	II	
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka, EU:n	III/UM	S 1:29/1996
	III/UM	S 1:30/1996
	III/UM	S 1:28/1996
	III/UM	S 1:27/1996
Ulkoasiainministeriö	I/UM	
	III/UM	
Ulkomaalaishallinto	III/SM	219/1994
	I/SM	
Ulkomaalaislain uudistaminen	III/OM	50/1998
Ulkomaalaispolitiikka	III/OM	50/1998

Ulkomailla työskentelevät, sosiaaliturva	III/UM	100:2/1997
Ulkomaiset yliopistot, maksut	III/OPM	263/1996
Ulkopolitiikka	I/UM	
Ulosottolaitos ja perimistoimistot, kilpailumahdollisuudet	III/OM	199/1996
UNCTAD	II	6.1.7
Unionin kansalaisuus, oikeudet	III/UM	S 1:9/1996
Uudet teknologiat	I/LM	
Vaalirahoituksen avoimuus	III/OM	48/1998
Vahingonkorvausten vähennysoikeus	III/VM	129/1998
Vaikeasti kehitysvammaisten opetus	III/OPM	159/1996
Vaikeavammaiset yrittäjät, arvonlisävero	III/VM	152:5/1994
Vakuuksien hoito	III/STM	253/1994
Vakuutuskorvausten arvonlisävero-osuus	III/VM	168/1995
Vakuutussopimuslaki	III/OM	114/1993
Vakuutustarkastuksen voimavarat, kehittäminen	III/STM	241/1996
Valtatie 2 kunnostaminen	III/LM	105:14/1998
Valtiollinen järjestelmä ja hallinto	I/OM	
Valtion ja kuntien yhteistyöasiakirja, taloutta koskeva	III/VM	71/1999
Valtion omaisuuden myynti, liikenneinfrastruktuuri	III/LM	105:13/1998
Valtion omaisuuden myyntituotot	III/LM	103:8/1996
Valtion omistajapolitiikka	I/KTM	
Valtion taidehallinnon kehittäminen	III/OPM	17/1997
Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka	I/VM	
Valtioneuvoston kanslia	I/VNK	
	III/VNK	
Valtionosuusuudistus tietojenkeruu vaikutuksista	III/OPM	215/1991
Valtiontalouden hoito	I/VM	
Valtiontalous	I/VM	
Valtionyhtiöiden yksityistäminen	III/KTM	3:4/1996
Valtiovarainministeriö	I/VM	
	III/VM	
Vammaisten koulut, taloudelliset toimintaedellytykset	III/OPM	100:4/1997
Vammaisten lasten oppivelvollisuus	III/OPM	91/1999
Vankeinhoitolaitoksen määrärahatarpeet	III/OM	40:1/1999
Varainsiirtoverolain korjaustarpeet	III/VM	121/1996
Varallisuusarvojen epärealistinen kohoaminen	III/VM	43/1998
Varusmieskoulutuksen menettävät varuskunnat	III/PLM	S 1/1997
Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat	III/OPM	54/1999
Veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarat	III/OPM	274/1996
Veikkausvoittovarojen käyttö	III/OPM	105:8/1998
Veitsiluoto Oy ja Enso-Gutzeit Oy, sulautuminen	III/KTM	11:7/1995
Venäjä	II	9.
Venäjä ja IVY-maat	II	9.
Venäjällä työskentelevien verotus	III/VM	101/1999
Veropolitiikka	I/VM	
Verotuksen ja tulonsiirtojen yhteisvaikutus	III/VM	175/1994
Verotuksen toimeenpano	I/VM	
Verotuksen vähennysjärjestelmä, kehittäminen	III/VM	102/1997
Verotuksessa sovellettavat korot	III/VM	202/1996
Verotus ja sosiaaliturva, uudistaminen ja yhteensovitus	III/VM	28/1998
Verotusmenettelyn kehittyminen ja yhdenmukaisuus	III/VM	53/1998
Vesivarat	I/MMM	
Veteraaniautojen verotus	III/VM	264/1998
Veteraanien hammashuolto	III/STM	62/1999
Vienninedistäminen	II	6.3.2
Viestintä	I/LM	

Virkamiesten nimittäminen määräajaksi	III/VM	201/1996
Vuokratyövoiman välitys ja käyttö	III/TM	78/1996
Välimeriyhteistyö	II	11.2.
Väliyhteisöt	III/VM	149/1998
Väylä- ja luotsausmaksujen taso	III/LM	144/1997
WTO	II	6.1.1
Ydinpolttoaineen jälleenkäsittely	III/KTM	295/1994
Yhdistysrekisterin tehostaminen	III/KTM	LA 93/1997
Yhdysvallat	II	12.
Yhteisöpilarin lainsäädäntöasiat, Euroopan parlamentti	III/UM	S 1:19/1996
YK:n kauppa- ja kehityskonferenssi (UNCTAD)	II	6.1.7
YK-toiminta ja globaalikysymykset	II	4.
Yksityisyyden suoja työelämässä	III/TM	121/1998
Yleissivistävä koulutus	I/OPM	1.1.
Yliopistojen lisämäärärahojen kohdentaminen	III/OPM	152:10/1994
Yliopistojen perusrahoitus	III/OPM	105:6/1998
Yliopistojen perusvoimavarat	III/OPM	40:5/1999
Yliopiston apteekin oikeudet	III/STM	276/1998
Yliopiston kiinteistöjen vuokrataso	III/VM	130/1998
Yliopistot	I/OPM	1.4.
Ympäristö- ja kehitysyhteistyö, kansainvälinen	III/UM	S 1/1995
Ympäristöasiat EU:ssa	III/UM	S 1:12/1996
Ympäristöministeriö	III/YM	
	I/YM	
Ympäristönsuojelu	I/YM	
Ympäristötuki hakeyrittäjille	III/MMM	105:11/1998
Yrittäjien työttömyysturva	III/STM	267/1994
Yritysten investointi- ja kehittämishankkeet	III/KTM	105:21/1998
Yritystulon pääomalaskenta	III/VM	32/1999